

ZBORNİK

PRISPEVKOV MEDNARODNE KONFERENCE
OD IDEJE DO DEJANJA - KAKO VRTCI IN ŠOLE
USTVARJAJO TRAJNOSTNE ZGODBE
VRTCI

Program Ekošola - junij 2026

<https://ekosola.si>

<https://www.doves.si>

© Program Ekošola. Material je brezplačen.

ZBORNİK PRISPEVKOV MEDNARODNE KONFERENCE OD IDEJE DO DEJANJA – KAKO VRTCI IN ŠOLE USTVARJAJO TRAJNOSTNE ZGODBE

Osnovna šola Jožeta Gorjupa Kostanjevica na Krki, 30. maj 2026

Izdajatelj: Društvo DOVES - FEE Slovenia, Portorož

Odgovorna oseba: mag. Gregor Cerar, nacionalni koordinator programa Ekošola

Uredniški odbor: mag. Jasmina Mlakar, mag. Gregor Cerar, Maja Fabjan, Dane Katalinić

Programski in organizacijski odbor: dr. Dan Podjed, doc.dr. Ambrož Kregar, mag. Jasmina Mlakar, Helena Kregar, Mojca Rankl, Katja Švigelj Perović, Maja Fabjan, Romana Žnidar, Lidija Vereš, Gregor Kunstelj, Blaž Podrižnik, Marina Sokolovič, Matej Žalig, Dušanka Štampfelj, Rok Grkinič, Mihael Drašler

Jezikovni pregled: Za jezikovno neoporečnost so odgovorni avtorji prispevkov

Fotografije: Avtorji prispevkov

Uredila: Gordana Kotnik

Portorož, junij 2026

Elektronska izdaja

Spletna publikacija: <http://ekosola.si/gradiva>

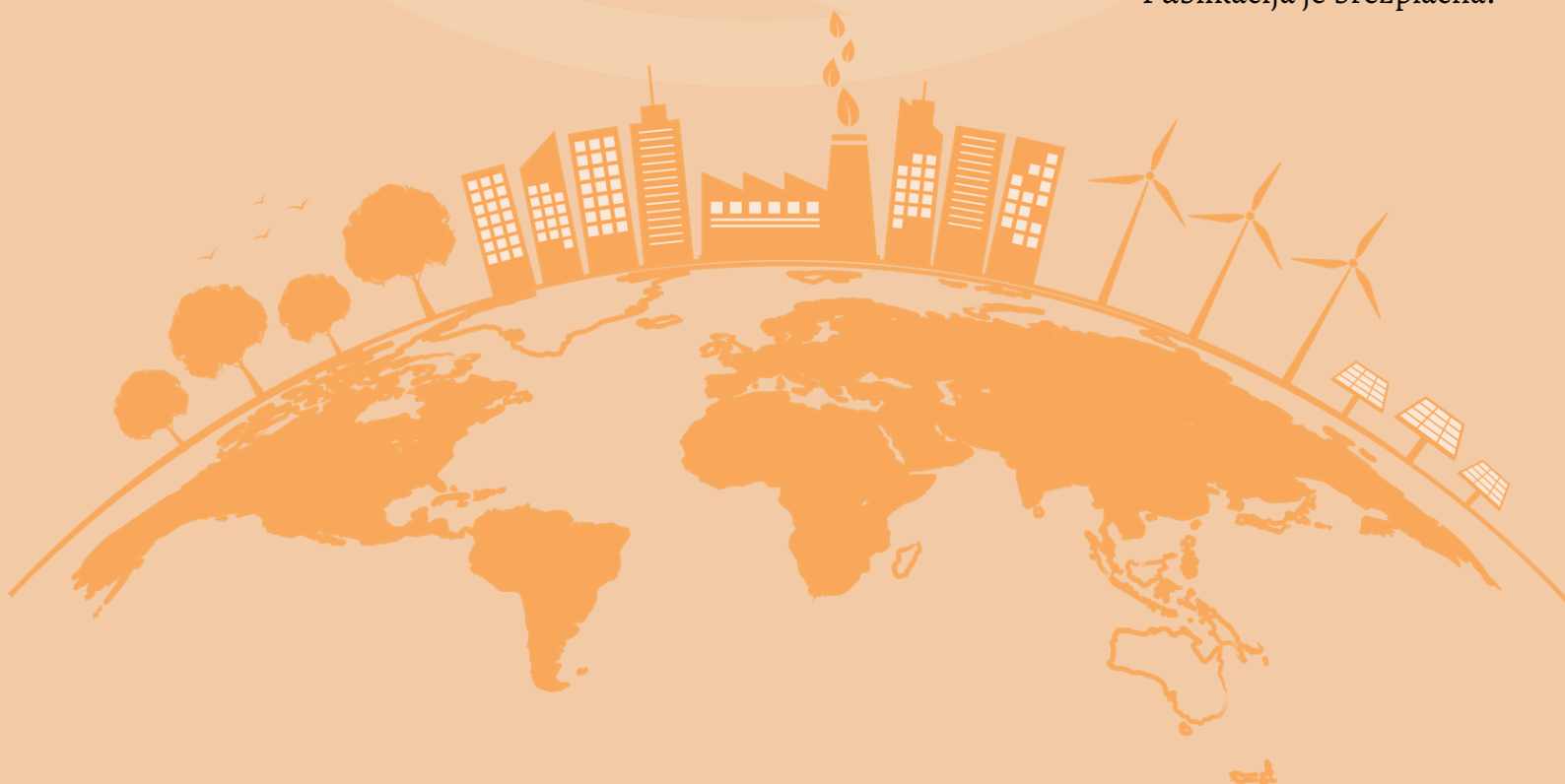
Za strokovnost prispevkov so odgovorni avtorji.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici NUK)

COBISS.SI-ID 281663235

ISBN 978-961-7111-23-1 (PDF)

Publikacija je brezplačna.

Uvodnik

Spoštovani,

pred vami je zbornik prispevkov mednarodne konference programa **Ekošola *Od ideje do dejanja – kako vrtci in šole ustvarjajo trajnostne zgodbe***, ki je 30. maja 2026 v Kostanjevici na Krki združila skoraj 300 strokovnih delavcev, vzgojiteljev, učiteljev, ravnateljev in partnerjev iz Slovenije, Hrvaške, Grčije in Švedske. Konferenca je bila prostor srečevanja, povezovanja in izmenjave znanj ter dokaz, da trajnostni razvoj v vzgoji in izobraževanju ni le vizija prihodnosti, temveč vsakodnevna praksa številnih vrtcev in šol.

Program Ekošola letos obeležuje 30 let delovanja v Sloveniji. V tem času se je razvil v največjo mrežo vzgojno-izobraževalnih ustanov za trajnostni razvoj, ki povezuje več sto ustanov in več kot sto tisoč otrok, učencev, dijakov, študentov ter strokovnih delavcev. Njegovo poslanstvo ostaja nespremenjeno – spodbujati aktivno učenje, odgovornost do okolja, sodelovanje v skupnosti in razvoj kompetenc, ki jih mladi potrebujejo za življenje v svetu trajnostnih izzivov.

Naslov konference ni bil izbran naključno. Trajnostni razvoj se namreč ne začne pri velikih strategijah, temveč pri idejah, ki jih posamezniki, oddelki, vrtčevske skupine in šolske skupnosti pretvorijo v konkretna dejanja. Vsaka zasajena rastlina, vsak projekt zmanjševanja odpadkov, vsaka raziskava lokalnega okolja, vsaka učna ura na prostem in vsak korak k bolj odgovornemu ravnanju predstavljajo delček širše zgodbe, ki jo soustvarjajo vzgojno-izobraževalne ustanove.

Prispevki, zbrani v tem zborniku, so odraz izjemne ustvarjalnosti, strokovnosti in predanosti avtorjev. Predstavljajo primere dobrih praks, inovativne pristope poučevanja, medpredmetno povezovanje, vključevanje ciljev trajnostnega razvoja v vsakodnevno delo ter številne aktivnosti, ki otrokom in mladim omogočajo izkustveno učenje in aktivno soustvarjanje sprememb. V njih se prepletajo teme biotske raznovrstnosti, podnebnih sprememb, trajnostne mobilnosti, krožnega gospodarstva, zdravja, aktivnega državljanstva, gozdne pedagogike, prehrane in številnih drugih področij, ki so pomembna za trajnostno prihodnost.

Posebna vrednost tega zbornika je v tem, da ne predstavlja zgolj teoretičnih razmislekov, temveč resnične zgodbe iz vrtcev in šol. To so zgodbe ljudi, ki vsakodnevno iščejo nove poti, preizkušajo ideje, premagujejo izzive in skupaj z otroki ter mladimi gradijo bolj odgovorno družbo. Prav zato so predstavljeni primeri dragocen navdih za vse, ki verjamejo v moč vzgoje in izobraževanja kot gonila pozitivnih sprememb.

Ob tej priložnosti se iskreno zahvaljujem vsem avtoricam in avtorjem prispevkov, predavateljem, moderatorjem, partnerjem ter udeležencem konference. S svojo pripravljenostjo deliti znanje, izkušnje in dobre prakse pomembno prispevate k razvoju skupnosti učečih se strokovnjakov, ki skupaj ustvarjamo kakovostnejše in bolj trajnostno usmerjeno izobraževanje.

Naj bo ta zbornik vir novih idej, strokovnega navdiha in spodbuda za nadaljnje delo. Predvsem pa naj bo dokaz, da lahko vrtci in šole s številnimi majhnimi koraki ustvarjajo velike trajnostne zgodbe.

mag. Gregor Cerar

nacionalni koordinator programa Ekošola

KAZALO

Aleksandra Bohinc Lipovec, Vrtec Tržič: MLEKO NI NASTALO V TRGOVINI - MLEKASTIČNA POT DO TRAJNOSTNEGA RAZVOJA	8
Alenka Šiška, Vrtec Mavrica Trebnje: TRAJNOSTNO RAVNANJE Z ODPADNIMI MATERIALI KOT IZHODIŠČE ZA RAZVOJ OKOLJSKE ZAVESTI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU	16
Tamara Vrdoljak, Ivan Cerovac, Dječji vrtić Vrapče: RAZVOJ EKOLOŠKE SVIJEŠTI KROZ MALI VRT	23
Apolonija Papler, Kranjski vrtci: TUKAJ SE IGRAMO: SKRB ZA SKUPNI GOZDNI PROSTOR V VRTCU	29
Marijana Ferenc, Vrtec Velenje: OBISKI UČNE KMETIJE KOT MODEL TRAJNOSTNEGA RAZVOJA V PREDŠOLSKI VZGOJI	39
Pavica Krolo Henč, DV Vrbik: DJEČJI VRTOVI I GREDICE IZ PERSPEKTIVE FRIEDRICHA FRÖBELA	47
<i>Barbara Čop, Vrtec Jesenice: PROJEKT MLEKASTIČNO! IZBEREM DOMAČE KOT PRISTOP K RAZVIJANJU TRAJNOSTNIH VREDNOT PRI OTROCIH V PREDŠOLSKEM OBDOBJU</i>	<i>53</i>
Ema Kotnik, OŠ Polzela – enota vrtec Polzela: OKOLJSKA VZGOJA V VRTCU: TRAJNOSTNO RAVNANJE Z OBLAČILI	62
Ana Vaniček, Nikolina Jurinić, Dječji vrtić Vrapče: MALE RUKE ZA VELIKI PLANET	71
Petra Bodlaj, Vrtec Tržič: MAJHNI KORAKI ZA VELIK PLANET: OTROCI KOT SOUSTVARJALCI TRAJNOSTNIH VREDNOT V VRTCU	74
Veronika Hribar, Kranjski vrtci: VARUHI OKOLJA V VRTCU – KO ODPADEK POSTANE NOVA IGRAČA	86
Vesna Glavović, Andrea Strajnar, DV Sopot: MENTORSKI ODNOS U IZGRADNJI ODRŽIVE KULTURE VRTIČA - OD PROFESIONALNE PODRŠKE DO KOLEGIJALNOSTI	95
Andrea Lesjak, Željka Cvetkovski, Dječji vrtić Vrapče: THE GREEN TEAM	98
Maja Planinšek, Vrtec Jesenice: S KONKRETNIMI DEJANJI ZA MANJ ODPADKOV	107
Sanda Buljat, Vedrana Marković, DV Remetinec, Zagreb: "ZAGONETNA VODA"	114
Sabina Bajc, OŠ Leskovec pri Krškem, enota Vrtec: IZKUSTVENO UČENJE TRAJNOSTI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU: OD SEMENA DO PAPIRJA	118
Katja Lenartič, Vrtec Otona Župančiča Slov. Bistrica : MALI EKSPERIMENTALČEK: IZKUSTVENO UČENJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ V VRTCU	130
Jasna Karnet, Vrtec Ivana Glinška Maribor: ČEBELJA POT SKOZI LETNE ČASE	140
Katarina Košenina, Vrtec Domžale: SKRBIM, DA NAM JE LEPO	10
Valentina Opić, Valentina Ćurak, Marijana Pavlović, Dječji vrtić Savica: AKTIVNOSTI ODRŽIVOG RAZVOJA U DJEČJEM VRTIČU SAVICA	18
Roberta Peterlin, Vrtec Morje Lucija: OKOLJSKO OZAVEŠČENI POSAMEZNIKI PRIHODNOSTI	22
Marijana Slameršak, Vrtec Pobrežje Maribor: KAM GREDO ODPADKI? – RAZISKOVALNI PRISTOP K RAZUMEVANJU TRAJNOSTI V VRTCU	31
Bojana Burja, Vrtec Trbovlje: MIKROZELENJAVA: MAJHNI POGANJKI, VELIKA MOČ VITAMINOV	40
Danijela Brigden-Guthrie, Dječji vrtić Četiri rijeke Karlovac: PEDAGOG U VRTIČU: POTICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA KROZ PROGRAM EKOŠKOLA	45

Katja Švigelj Perović, Vrtec Ledina, Ljubljana: MAJHNI KORAKI, VELIKE SPREMEMBE - TRAJNOSTNA MOBILNOST V VRTCU	48
Tina Smolej, Vrtec Radovljica: VRTNARJENJE V ODDELKU 1 – 3 LETNIH OTROK.....	54
Mirjana Petrunić Vrhovski, Jelena Nogić, Dječji vrtić Četiri rijeke, podružni objekt Turanj: KAKO DJEČJI SVIJET BRINE ZA PLANET	62
Klara Bajec, Vrtec Ledina, Ljubljana: GOZD KOT PEDAGOŠKO OKOLJE - GIBANJE KOT INOVATIVEN PRISTOP V VZGOJI ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ	69
Adrijana Široki, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica, Hrvatska: BIOLOŠKA RAZNOLIKOST VRTIČKOG OKOLIŠA.....	77
Danijela Kufrin, Daniela Certić Gršeta, Sandra Todorov, Dječji vrtić Kutina: SMANJI, PONOVO UPOTRIJEBI, RECIKLIRAJ.....	79
Laura Krajner Ploj, Vrtec Sladki Vrh: MAJHNI KORAKI ZA VELIK SVET	81
Snježana Matešić, Antonija Rebrnjak, Dječji vrtić Maslačak, Zaprešić: MALE RUKE – VELIKE PROMJENE: KAKO NAŠ VRTIČ STVARA ODRŽIVE PRIČE	88
Sonja Ban, Vrtec Ledina, Ljubljana: ODPADKI NISO KONEC ZGODBE – SO NJEN ZAČETEK.....	93
Katja Hudoklin OŠ Šmarjeta-vrtec Sonček: NARAVNI PROSTOR KOT UČNI EKOSISTEM POVEZOVANJE NARAVNIH OKOLIJ V TRAJNOSTNO PEDAGOGIKO.....	100
Andreja Šarabon, Vrtec Tržič: MALI KORAKI ZA MANJ ODPADKOV – USTVARJAMO TRAJNOSTNO PRIHODNOST Z OTROKI	109
Tamara Petrič, Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica: GOZD KOT TRETJI VZGOJITELJ: TRAJNOSTNE ZGODBE V KONCEPTU REGGIO EMILIA.....	117
Katarina Glinšek, VVZ Kekec Grosuplje: TRAJNOST SE ZAČNE V ODNOSIH: IZKUŠNJA IZVAJANJA PROGRAMA NEON V SKUPINI PREDŠOLSKIH OTROK	127
Katarina Šeravić Lovrak, Božica Rakamarić, Martina Valentić, DV Lojtrica: PO LOJTRICI DO ODRŽIVE PRIČE.....	137
Andreja Škulj, OŠ Franceta in Toneta Kralja Dobropolje; Vrtec Ringaraja: GOZD – IGRALNICA IN UČILNICA NA PROSTEM	141
Petra Pugelj, VVZ Kekec Grosuplje: OD HOJE DO PODNEBNEGA TEKA: SPODBUJANJE TRAJNOSTNIH NAVAD V ZGODNJEM OTROŠTVU	151
Zdenka Sever, Dječji vrtić Slavuj, Strmec: MONTESSORI PEDAGOGIJA I REDOVAN ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD U KONTEKSTU ODRŽIVOG RAZVOJA - SLIČNOSTI I RAZLIKE	159
Ivana Brković Petrinjak, Dječji vrtić Slavuj, Sveta Nedelja: MONTESSORI PEDAGOGIJA I REDOVAN ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD U KONTEKSTU ODRŽIVOG RAZVOJA - SLIČNOSTI I RAZLIKE.....	163
Nikolina Budić, Tatjana Knez, Dječji vrtić Petar Pan Zagreb: PROJEKT PRIRODA JE ZAKON - VODA JE ŽIVOT	167
Tjaša Wolf Mandič, Vrtec Tržič: OD ODPADKA DO IGRAČE: RAZVIJANJE USTVARJALNOSTI IN OKOLJSKEGA ZAVEDANJA PRI OTROCIH, STARIH 3–5 LET.....	174
Ana-Marija Kesegić, Ena Javor, Dječji vrtić Osijek: PARTNERSTVO KOJE GRADI ODRŽIVE PRIČE	182

Maja Podlesnik, Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica : OD AKTIVNEGA RAZISKOVANJA NARAVE DO NASTANKA EKO VSEMOGOČE KNJIGE	185
Sandra Breznik, Vrtec Otona Župančiča Slov. Bistrica : KO SMETKO POTRKA NA VRATA: SPODBUJANJE TRAJNOSTNE NARAVNANOSTI IN IZKUSTVENEGA UČENJA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU	194
Klavdija Motaln, Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica: CICIBAN PLANINEC – DOŽIVLJANJE NARAVNIH OKOLIJ SKOZI POHODNIŠTVO	202
Katja Kobe, Vrtec Tržič : KO ZGODBA OŽIVI: LUTKA KOT MOST DO TRAJNOSTNEGA UČENJA V VRTCU	210
Martina Skoko, DV Prečko, Marijana Plivelič, DV Jarun: ŠUMA KAO UČIONICA: GDJE ODRŽIVI RAZVOJ POČINJE KORIJENJEM	219
Petra Potokar, VVZ Kekec Grosuplje: VPLIV OKOLJA NA ZDRAVJE MLADIH – ZDRAVI IN TRAJNOSTNO NARAVNANI OTROCI: ZMANJŠEVANJE UPORABE ZASLONOV SKOZI IGRO IN STIK Z NARAVO	226
Snježana Marković - Zoraja, Kristina Fratrovič, Osnovna škola Dubovac, Karlovac: NAŠE STABLO – NAŠA ODRŽIVA PRIČA.....	234
Anela Blagajčević, Vrtec Otona Župančiča, Ljubljana : MAJHNE ČEBELE, VELIKE LEKCIJE ZA PRIHODNOST	237
Maja Celizič, DV Slavuj: PARTNERSTVO RODITELJA I DJEČJEG VRTIČA SLAVUJ U ODRŽIVOM RAZVOJU	245
Sonja Pavlinjek, OŠ Cankova – Vrtec Cankova: MAJHNI RAZISKOVALCI VELIKEGA VESOLJA	248
Tatjana Taja Guzelj, Vrtec Vrhovci, enota Brdo : MAVRIČNI STOL – 30 LET TRAJNOSTI ZGODB, ODNOSOV IN SKUPNOSTI	258
Barbara Matojina, Gordana Merle, Dječji vrtić Srednjaci, Zagreb: NAŠA MALA KNJIŽNICA.....	266
Tjaša Ovniček, Vrtec Najdihojca – Kranjski vrtci: OD HLEVA IN MLEKA DO UMETNOSTI: PROJEKTNO IN IZKUSTVENO UČENJE KOT PODPORA CELOTNEMU RAZVOJU OTROKA V VRTCU.....	269
Tina Rajsar, Vrtec Otona Župančiča, Ljubljana: VODA – OD KAPLJICE DO ODGOVORNOSTI.....	279
Jasna Arko, Sandra Helbet Kocijan, Dječji vrtić Siget: OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE	287
Božena Galić , Martina Vrkljan, DV Prečko: U ZAGRLJAJU PRIRODE-PUT DO ZDRAVLJA.....	292
Ružica Gudelj, Dječji vrtić Tatjane Marinič Zagreb: 10 GODINA ODRŽIVOG RAZVOJA U NAŠEM VRTIČU	295
Nikolina Kostanjski, Matea Kuna, Dječji vrtić Srednjaci: SAY HELLO TO THE WORLD	298
Lidija Vereš, Vrtec Otona Župančiča Ljubljana: KUHLIN DNEVNIK NOT.....	301
Sergeja Slapnik, Kranjski vrtci, Vrtec Najdihojca: OD ŠUMENJA LISTJA DO SKUPNEGA RITMA – GLASBA ZA TRAJNOSTNO PRIHODNOST	309
Mirela Bašić Dječji vrtić Slavuj Sveta Nedelja: KAD VRT NIKNE TAMO GDJE IMA NAJMANJE MJESTA KAKO JE MALI PROSTOR POSTALO MJESTO VELIKOG UČENJA	318
Suada Sejfić, Vrtec Otona Župančiča, Ljubljana: GOZDNA IGRALNICA – CELOSTNO UČENJE PREDŠOLSKIH OTROK SKOZI IGRO V NARAVI.....	320

Vedrana Debijađi, Dječji vrtić Velika Gorica: PARTNERSTVO VRTIĆA I LOKALNE ZAJEDNICE U PROMICANJU ODRŽIVOG RAZVOJA KROZ PROGRAM EKOŠKOLE	330
Tjaša Siter, Vrtec Šentjur: IGRAJMO SE ŽIVALSKI VRT V VRTCU: RAZVIJANJE EKOLOŠKIH KOMPETENCIJA KROZ SIMBOLNO IGRO.....	333

MLEKO NI NASTALO V TRGOVINI - MLEKASTIČNA POT DO TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Aleksandra Bohinc Lipovec, Vrtec Tržič

Izvleček

Prispevek predstavlja primer dobre prakse trajnostne vzgoje v vrtcu skozi projektno učenje na temo izvora mleka. Izhodišče projekta je bilo opažanje, da otroci pogosto dojemajo hrano kot samoumevno in nepovezano z naravo, živalmi ter delom ljudi. V projektu smo sledili ciljem trajnostnega razvoja in otrokom omogočili neposredno izkušnjo poti mleka od krave do kozarca. Dejavnosti so temeljile na izkustvenem, raziskovalnem in sodelovalnem učenju. Otroci so obiskali kmetijo, spoznali kravo in pogoje za njeno dobrobit, primerjali domače in trgovinsko mleko, oblikovali kmetijo v igralnici, molzli umetno kravo ter sami izdelovali mlečne izdelke (skuto, jogurt, maslo ...). Skozi dejavnosti so razvijali razumevanje izvora hrane, pomena lokalne pridelave, odgovornega ravnanja z naravnimi viri in spoštljivega odnosa do hrane. Ugotavljamo, da so otroci pridobili trajnejše znanje, večjo občutljivost za okolje ter večje zanimanje za zdravo in lokalno prehrano. Projekt predstavlja učinkovito izhodišče za nadaljnje trajnostne dejavnosti v predšolskem obdobju.

Ključne besede:

dobrobit živali; izkustveno učenje; lokalna pridelava hrane; mleko; predšolska vzgoja; trajnostni razvoj.

Cilji trajnostnega razvoja

Cilj 2: Odprava lakote (trajnostna pridelava hrane)

Cilj 3: Zdravje in dobro počutje

Cilj 12: Odgovorna poraba in proizvodnja

Cilj 15: Življenje na kopnem

MILK ISN'T MADE IN THE STORE – A SUSTAINABLE LEARNING PROJECT IN KINDERGARTEN

Abstract

The article presents an example of good practice in education for sustainable development in kindergarten, through a project focused on the origin of milk. Children often perceive food as something that comes from stores, without understanding its connection to nature, animals, and human work. The purpose of the project was to help children understand the journey of milk from cow to glass through experiential and inquiry-based learning. Activities included visiting a farm, tasting homemade and store-bought milk, creating a farm play area in our kindergarten classroom, milking an artificial cow, and making dairy products such as cottage cheese, yogurt, and butter. The project enhanced children's understanding of food origin, animal welfare, local food production, and responsible consumption.

Keywords: animal welfare; early childhood education; experiential learning; local food; milk; sustainable development.

1. Uvod

V sodobnem času se otroci vse redkeje srečujejo z neposrednimi izkušnjami, povezanimi s pridelavo hrane. Hrana jim je pogosto predstavljena kot končni izdelek, kupljen v trgovini, brez razumevanja njenega izvora. Takšno dojemanje zmanjšuje spoštovanje do hrane, živali in naravnih virov. Namen prispevka je predstaviti projekt, s katerim smo otrokom približali izvor mleka in hkrati razvijali trajnostne vrednote. Projekt smo zasnovali v povezavi s cilji trajnostnega razvoja, zlasti na področju odgovorne pridelave in porabe hrane ter skrbi za dobrobit živali.

2. Zasnova projekta

Projekt je bil zasnovan sistematično in premišljeno, v skladu z načeli projektnega, izkustvenega in raziskovalnega učenja, ki otroka postavljajo v aktivno vlogo soustvarjalca učnega procesa. Poseben poudarek je bil namenjen inovativnim didaktičnim pristopom, ki temeljijo na neposredni izkušnji, povezovanju z lokalnim okoljem ter razvoju trajnostnih vrednot že v predšolskem obdobju.

Izhodišče projektnega dela je izhajalo iz vsakodnevnih situacij v vrtcu, kjer so otroci pogosto uživali mleko in mlečne izdelke, pri tem pa izražali nepopolne predstave o njihovem izvoru. Otroci so mleko večinoma povezovali s trgovino, redkeje pa z živaljo in življenjem na kmetiji. Njihova vprašanja, kot so »Kako pride mleko iz krave?«, »Ali vse krave dajejo mleko?« in »Kaj krave jedo?« so predstavljala pomemben motivacijski element za začetek raziskovanja. Ob pogovorih ob obrokih smo zaznali, da otroci mleko večinoma povezujejo s trgovino, embalažo in hladilnikom, redkeje pa z živaljo, naravo in delom ljudi. To spoznanje je predstavljalo temeljno izhodišče projekta, katerega namen je bil otrokom omogočiti razumevanje poti mleka od krave do kozarca ter jih spodbuditi k razmisleku o odgovorni pridelavi in porabi hrane.

2.1. Projektno in izkustveno učenje kot didaktični okvir

Projekt je potekal v obliki projektnega dela, ki omogoča povezovanje različnih področij Kurikuluma za vrtce (jezik, narava, družba, umetnost, gibanje). Takšen pristop spodbuja celostni razvoj otroka, saj znanja ne pridobiva ločeno po posameznih področjih, temveč v medsebojno povezanih, smiselnih in življenjsko relevantnih situacijah (Kurikulum za vrtce, 2025). Izkustveno učenje se je izkazalo kot ključen didaktični okvir, saj otroci skozi lastno dejavnost, opazovanje, raziskovanje in doživljanje lažje razumejo kompleksne pojme, kot so trajnost, odgovorna poraba, dobrobit živali in skrb za okolje (Kolb, 1984).

Pomemben element projektnega dela je bila refleksija, ki je potekala sproti in po zaključku posameznih dejavnosti. Otroci so imeli priložnost izraziti svoja opažanja, občutke in nova spoznanja, vzgojitelj pa je njihova razmišljanja povezoval, poglobljal in nadgrajeval. Takšen način dela je prispeval k razvoju kritičnega mišljenja, bogatenju besednega zaklada ter oblikovanju začetnih vrednot, povezanih z odgovornim odnosom do hrane in okolja.

2.2. Obisk kmetije kot temeljna izkustvena dejavnost

Obisk lokalne kmetije je predstavljal osrednjo izkustveno dejavnost projekta in je imel ključno vlogo pri uresničevanju ciljev trajnostnega učenja. Otroci so imeli priložnost neposredno spoznati kravo, hlev in kmetijsko okolje, kar jim je omogočilo avtentično izkušnjo in boljše razumevanje izvora mleka. Spoznali so, s čim se krava hrani, kakšne pogoje potrebuje za dobro počutje ter kako poteka vsakodnevna skrb zanjo.

Poseben poudarek je bil namenjen pogovoru o dobrobiti živali, pomenu čistega okolja, dostopa do vode ter naravne in lokalno pridelane krme. Otroci so z zanimanjem opazovali proces molže in ugotavljali, da mleko ne nastane samoumevno, temveč je rezultat skrbi, znanja in vsakodnevnega dela kmeta. Dejavnost je pomembno prispevala k razvoju spoštljivega odnosa do živali in ljudi, ki sodelujejo v prehranski verigi, ter k razumevanju pomena lokalne pridelave hrane.

Slika 1 Obisk kmetije

2.3. Primerjava domačega in trgovinskega mleka

V nadaljevanju projekta smo izvedli dejavnost pokušanja domačega in trgovinskega mleka, ki je bila zasnovana kot čutno in raziskovalno učenje. Otroci so primerjali okus, vonj in barvo obeh vrst mleka ter izražali svoja opažanja in mnenja. Dejavnost je potekala v spodbudnem okolju, brez vrednotenja pravih ali napačnih odgovorov, kar je otrokom omogočilo svobodno izražanje in razvijanje lastnega odnosa do hrane.

Izjave otrok so dodatno osvetlile njihovo razumevanje in doživljanje dejavnosti, npr.: »To mleko diši drugače.« Takšne izjave kažejo na razvijanje zaznavanja, povezovanje izkušenj ter začetno razumevanje izvora hrane.

Skozi vodeno razpravo so otroci razmišljali o razlogih za zaznane razlike, pri čemer smo se dotaknili tudi postopkov obdelave hrane, transporta, shranjevanja in embalaže. Na ta način so postopno razvijali kritičen odnos do hrane ter razumevanje, da izbira lokalno pridelanih živil pomeni tudi manjšo obremenitev okolja.

Slika 2 Pokušanje domačega in trgovinskega mleka

2.4. Oblikovanje kmetije v igralnici in simbolna igra

V igralnici smo uredili tematski kotiček – kmetijo, ki je otrokom omogočala nadaljnje raziskovanje in poglobljanje izkušenj skozi simbolno igro. Z uporabo različnih materialov so otroci oblikovali hlev, pašnik, živali in pripomočke. Takšna oblika dela je spodbujala ustvarjalnost, sodelovanje, komunikacijo in reševanje problemov.

Skozi igro vlog so otroci prevzemali različne vloge (kmet, krava, mlekar) ter ob tem ponotranjili nova spoznanja o skrbi za živali, pomenu reda, čistoče in odgovornosti. Simbolna igra je omogočila prenos izkušenj iz realnega okolja v igralni prostor, kar je prispevalo k trajnejšemu učenju.

Slika 3 Kotiček kmetija

2.5. Molža umetne krave kot didaktični pripomoček

Molža umetne krave je otrokom omogočila varno, nazorno in ponovljivo izkušnjo procesa nastajanja mleka. Dejavnost je bila zelo motivacijska in je otrokom omogočila, da so aktivno sodelovali ter razvijali ročne spretnosti, koordinacijo in vztrajnost. Hkrati so utrjevali razumevanje zaporedja dejavnosti od krave do mlečnega izdelka.

Slika 4 Molža umetne krave

2. 6. Izdelava mlečnih izdelkov kot povezava teorije in prakse

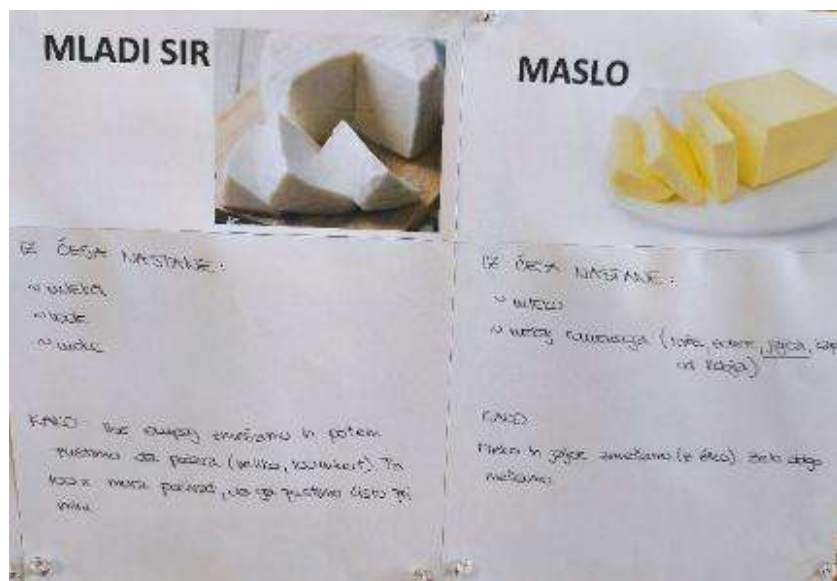
Izdelava mlečnih izdelkov je potekala v več medsebojno povezanih fazah, ki so sledile načelom raziskovalnega in izkustvenega učenja: od začetnih predstav otrok, prek strokovne demonstracije, do lastne praktične izvedbe in zaključne skupnostne dejavnosti.

2.6.1 Zbiranje otroških predstav in napovedovanje

V uvodnem delu smo z otroki zbirali njihove začetne predstave o mlečnih izdelkih. Otroci so navajali izdelke, kot so jogurt, skuta, sladoled, maslo in sir, ter poskušali razložiti, iz česa so narejeni in kako nastanejo. Njihove ideje so bile pogosto povezane z vsakdanjimi izkušnjami (npr. moka, jajca, sladkor, sol) in postopki, ki jih poznajo iz domačega okolja (mešanje z ročno metlico, uporaba mešalnika ipd.).

Dejavnost je potekala v obliki pogovora, razvrščanja slik in zapisovanja idej. Otroci so napovedovali postopke ("najprej zmešamo", "potem damo v hladilnik"), kar je omogočilo vzpostavitev hipotez, ki smo

jih kasneje preverjali. Ta faza je bila ključna za aktivacijo predznanja in za načrtovanje nadaljnjih dejavnosti.

Slika 5 Hipoteze otrok

Slika 6 Preizkušanje hipotez

2.6.2 Strokovna predstavitev in demonstracija (BC Naklo)

V drugem delu smo se povezali z BC Naklo. Naš vrtec so obiskali dijaki z menotorico go. Barbaro Bešter in otrokom predstavili preprosto delavnico priprave mlečnih izdelkov in osnovne postopke njihove pridelave. S pomočjo demonstracije so otroci spoznali, kako iz mleka nastanejo različni izdelki, katere sestavine so potrebne ter kakšni so ključni koraki (segrevanje, dodajanje kultur, strjevanje, ločevanje sirotke ipd.).

Zunanja strokovna podpora je prispevala k verodostojnosti in razumevanju postopkov. Otroci so aktivno sodelovali v vprašanji, primerjali svoje začetne predstave z videnim ter sproti popravljali razumevanje. Dejavnost je pomembno prispevala k povezovanju teorije in prakse.

2.6.3. Samostojna izdelava (maslo in sladoled)

V tretjem delu so otroci sami izdelovali maslo in sladoled. Pri tem so sledili poenostavljenim postopkom, prilagojenim njihovi starosti. Najprej so napovedali, kaj se bo zgodilo (npr. "smetana se bo zgostila"), nato pa sodelovali pri pripravi, opazovali spremembe (tekstura, vonj, okus) ter na koncu okušali izdelke.

Proces je vključeval pripravo sestavin, mešanje in obdelavo, opazovanje časovnih sprememb, primerjavo začetnega in končnega stanja. Takšen pristop je spodbujal eksperimentalno učenje, razvoj vztrajnosti ter razumevanje, da so spremembe v snoveh rezultat določenih postopkov.

2.6.4. Zaključna delavnica s starši (maslo in mladi sir)

Projekt smo zaključili s skupno delavnico, na katero smo povabili starše. Skupaj smo pripravili maslo in mladi sir, ki smo ju vključili v večerni obrok. Otroci so staršem predstavljali postopke, ki so se jih naučili, ter aktivno sodelovali pri pripravi. Delavnica je imela večplastno vrednost: utrjevanje znanja, vključevanje staršev, prenos učenja v domače okolje ter krepitev skupnosti. Otroci so ob tem pokazali visoko stopnjo razumevanja in samostojnosti, kar potrjuje učinkovitost izkustvenega pristopa.

Celoten sklop dejavnosti je prispeval k razumevanju, da mlečni izdelki ne nastanejo samoumevno, temveč so rezultat procesov, znanja in sodelovanja, kar predstavlja pomemben vidik trajnostnega odnosa do hrane.

3. Zaključek

Projekt je otrokom omogočil celostno razumevanje izvora mleka ter pomena trajnostne pridelave hrane. Skozi izkustvene dejavnosti so razvijali spoštljiv odnos do živali, hrane in okolja ter krepili zavedanje o pomenu lokalne pridelave in odgovorne porabe. Kot prednosti projekta izpostavljam visoko motiviranost otrok, avtentičnost izkušenj ter možnost povezovanja z lokalnim okoljem. Med omejitvami izpostavljam odvisnost od dostopnosti kmetije in časovno organizacijo dejavnosti.

Za prihodnje delo predlagamo nadgradnjo projekta z vključevanjem staršev, poglobljeno obravnavo embalaže in odpadkov ter razširitev na druge lokalne prehranske verige. Projekt ima visoko prenosljivost tudi na druga področja kurikulumu in predstavlja ustrezno izhodišče za nadaljnje strokovno in raziskovalno delo na področju vzgoje za trajnostni razvoj.

4. Viri in literatura

Kurikulum za vrtce. (2025). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*.

OECD. (2018). *Education for Sustainable Development and the SDGs*. Paris: OECD Publishing

Kratka predstavitev avtorja

Aleksandra Bohinc Lipovec je vzgojiteljica predšolskih otrok v Vrtcu Tržič. V svojem strokovnem delu se osredotoča na projektno in izkustveno učenje ter na vključevanje trajnostnih vsebin v vsakodnevno prakso v vrtcu.

Short author bio

Aleksandra Bohinc Lipovec is an early childhood teacher at Kindergarten Tržič. Her professional work focuses on project-based and experimental learning as well as education for sustainable development.

TRAJNOSTNO RAVNANJE Z ODPADNIMI MATERIALI KOT IZHODIŠČE ZA RAZVOJ OKOLJSKE ZAVESTI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Alenka Šiška, Vrtec Mavrica Trebnje

Izvilleček

Trajnostno ravnanje z odpadnimi materiali predstavlja eno ključnih izhodišč sodobne okoljske vzgoje, saj neposredno prispeva k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja in blaženju vplivov podnebnih sprememb. Prispevek obravnava pomen zgodnjega uvajanja trajnostnih praks v predšolskem obdobju, s poudarkom na uporabi odpadnih materialov kot didaktičnega sredstva. Izhajajoč iz praktičnih dejavnosti v vrtcu, prispevek predstavi načrtovanje, izvedbo in evalvacijo dejavnosti, v katerih so otroci aktivno sodelovali pri ločevanju odpadkov ter izdelavi didaktičnih iger iz odpadnih materialov. Cilj aktivnosti je bil razvijati okoljsko zavest, ustvarjalnost in odgovorno ravnanje z viri. Uporabljene so bile metode izkustvenega učenja, sodelovalnega dela in igre, ki so se izkazale za učinkovit didaktični pristop. Rezultati kažejo, da otroci skozi praktično delo lažje razumejo pomen ponovne uporabe in recikliranja ter razvijajo pozitiven odnos do okolja. V zaključku so predstavljene prednosti in omejitve tovrstnega pristopa ter možnosti prenosa dejavnosti na druga vzgojno-izobraževalna področja.

Ključne besede: odpadni materiali, okoljska vzgoja, predšolska vzgoja, recikliranje, trajnostni razvoj, ustvarjalnost

Cilji trajnostnega razvoja (SDG)

Cilj 4: Kakovostno izobraževanje: Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar.

Cilj 11: Trajnostna mesta in skupnosti: Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja.

Cilj 12: Odgovorna poraba in proizvodnja: Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe.

Cilj 13: Podnebni ukrepi: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

SUSTAINABLE WASTE MANAGEMENT AS A BASIS FOR DEVELOPING ENVIRONMENTAL AWARENESS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Abstract

The article addresses sustainable waste management as an essential component of contemporary environmental education and its connection to the Sustainable Development Goals and climate change mitigation. The focus is placed on early childhood education, emphasizing the use of waste materials as didactic tools. Based on practical activities conducted in a kindergarten setting, the article presents the planning, implementation, and evaluation of activities involving waste separation and the creation of educational games from recycled materials. The main objective was to foster environmental awareness, creativity, and responsible use of resources among children. Experiential learning, cooperative work, and play-based methods were applied. The findings indicate that hands-on activities significantly enhance children's understanding of reuse and recycling and encourage positive attitudes

toward the environment. The conclusion highlights the advantages and limitations of this approach and discusses possibilities for transferring such practices to other educational contexts.

Keywords

early childhood education, environmental education, recycling, sustainable development, waste materials

1. Uvod

Naraščajoče količine odpadkov in izčrpavanje naravnih virov predstavljajo enega ključnih okoljskih izzivov sodobne družbe. Trajnostni razvoj zahteva spremembe v načinu razmišljanja in ravnanja posameznikov, pri čemer ima vzgoja in izobraževanje pomembno vlogo (United Nations, 2015; Sterling, 2001). Posebej pomembno je, da se temelji okoljske zavesti začnejo oblikovati že v predšolskem obdobju, ko so otroci dovzetni za nova spoznanja in oblikovanje vrednot (Zupančič & Kavčič, 2011).

Prispevek izhaja iz prepričanja, da lahko trajnostno ravnanje z odpadnimi materiali postane učinkovito didaktično orodje za razvoj odgovornega odnosa do okolja. Namen prispevka je predstaviti praktične dejavnosti, ki povezujejo uporabo odpadnih materialov z uresničevanjem ciljev trajnostnega razvoja, ter prikazati njihovo inovativnost in pedagoško vrednost v kontekstu predšolske vzgoje.

2. Osrednji del

2.1 Trajnostno ravnanje z odpadnimi materiali v predšolskem obdobju

Trajnostno ravnanje z odpadnimi materiali v predšolskem obdobju predstavlja pomemben prispevek k razvoju okoljske zavesti in odgovornega odnosa do naravnih virov. Zaradi naraščajočih okoljskih obremenitev in vse bolj izrazitih posledic podnebnih sprememb postaja vzgoja za trajnostni razvoj ena ključnih nalog sodobne vzgoje in izobraževanja (Siraj-Blatchford et al., 2010). Predšolsko obdobje ima pri tem posebno vlogo, saj se v tem času oblikujejo temeljne vrednote, navade in odnosi do okolja, ki pomembno vplivajo na posameznikovo ravnanje v kasnejših življenjskih obdobjih (Zupančič & Kavčič, 2011).

Otroci v zgodnjem otroštvu svet dojemajo predvsem skozi neposredno izkušnjo, zaznavanje in igro (Hohmann & Weikart, 2005; Kranjc, 2011). Zato je bistveno, da se trajnostne vsebine ne posredujejo zgolj na teoretični ravni, temveč preko konkretnih, vsakdanjih dejavnosti, ki so otrokom blizu in razumljive. Odpadki so del otrokovega vsakdanjika, saj se z njimi srečujejo tako doma kot v vrtcu. To omogoča smiselno povezovanje izkušenj med vzgojno-izobraževalnim procesom, družino in širšo skupnostjo ter krepi doslednost trajnostnih sporočil.

Ponovna uporaba materialov in ločevanje odpadkov omogočata otrokom razumevanje osnovnih načel krožnega gospodarstva na njim prilagojen način (Palmer, 1998). Takšen pristop presega tradicionalno razumevanje odpadkov kot nečesa neuporabnega in jih umešča v kontekst odgovorne rabe virov. Otroci postopno razvijajo razumevanje, da količina odpadkov ni nekaj samoumevnega, temveč posledica človekovih odločitev in potrošniških navad.

Dejavnosti so bile zasnovane v skladu s cilji trajnostnega razvoja, zlasti s ciljem 4 (kakovostno izobraževanje) in ciljem 12 (odgovorna poraba in proizvodnja). Posredno pa naslavlja tudi cilj 13 (podnebni ukrepi), saj zmanjševanje količine odpadkov, ponovna uporaba materialov in zmanjševanje

potrebe po novih surovinah prispevajo k manjšemu okoljskemu odtisu in nižjim emisijam toplogrednih plinov.

2.2 Načrtovanje in organizacija dejavnosti

Dejavnosti so bile načrtovane sistematično in postopno, pri čemer je izhodišče predstavljalo opazovanje obstoječih navad otrok pri ravnanju z odpadki v vsakdanjih situacijah v igralnici. Opazovanje je bilo dopolnjeno s pogovori z otroki, v katerih so izražali svoje razumevanje ločevanja odpadkov, njihove izkušnje iz domačega okolja ter predstave o tem, kaj se z odpadki zgodi po odlaganju.

Na podlagi ugotovljenega predznanja so bili oblikovani cilji dejavnosti, ki so vključevali razvijanje okoljske zavesti, razumevanje pomena ločevanja odpadkov, spoznavanje različnih vrst materialov, spodbujanje ustvarjalnosti ter razvijanje sodelovalnega učenja (Marentič Požarnik, 2012). Cilji niso bili usmerjeni zgolj v pridobivanje znanja, temveč tudi v oblikovanje stališč in odgovornega ravnanja.

Pomemben vidik načrtovanja je bila aktivna vključenost otrok v vse faze dejavnosti. Otroci so že v začetni fazi sodelovali pri zbiranju materialov, ki so jih prinašali od doma. S tem se je vzpostavila povezava med vzgojno-izobraževalnim procesom in domačim okoljem ter okrepila vloga družine pri vzgoji za trajnostni razvoj. Otroci so pridobivali izkušnjo, da so tudi sami odgovorni za materiale, ki jih uporabljajo, in za posledice njihove uporabe.

Posebna pozornost je bila namenjena higienskim in varnostnim vidikom uporabe odpadnih materialov. Materiali so bili pred uporabo ustrezno očiščeni in pregledani, otroci pa so bili seznanjeni z osnovnimi pravili varne uporabe. S tem se je poudarilo, da trajnostno ravnanje vključuje tudi skrb za zdravje in dobrobit posameznika.

2.3 Uporaba odpadnih materialov kot didaktičnega sredstva

V osredju izvedenih dejavnosti je bila uporaba odpadnih materialov kot didaktičnih pripomočkov. Otroci so spoznavali lastnosti različnih materialov, kot so papir, plastika, kovina in les, ter njihove možnosti ponovne uporabe. S primerjanjem materialov so razvijali sposobnost opazovanja, razvrščanja in sklepanja, kar prispeva k razvoju kognitivnih sposobnosti.

Papirni in kartonski materiali so bili uporabljeni za izdelavo igralnih pripomočkov, kartic, domin in ustvarjalnih izdelkov. Otroci so skozi delo s papirjem spoznavali njegovo krhkost, možnost preoblikovanja in pomen varčne rabe. Plastična embalaža je bila uporabljena predvsem v konstrukcijskih in gibalnih dejavnostih, kjer so otroci raziskovali stabilnost, ravnotežje in možnosti sestavljanja. Kovinski materiali pa so bili vključeni v igre, ki so razvijale koordinacijo, natančnost in vztrajnost.

Takšen pristop je omogočal interdisciplinarno povezovanje različnih kurikularnih področij, saj so se dejavnosti prepletale s področji gibanja, umetnosti, jezika in matematike. Otroci so skozi igro razvijali finomotorične spretnosti, logično mišljenje, prostorsko zaznavanje in socialne veščine, kar potrjuje celostno naravnost okoljske vzgoje (Breznik, 2010).

2.4 Izdelava didaktičnih iger iz odpadnih materialov

Pomemben del dejavnosti je predstavljala izdelava didaktičnih iger iz odpadnih materialov, kot so igre »Človek, ne jezi se«, »Podiranje pločevinastih lončkov«, »Iskanje parov na otip« in »Domine«. Otroci pri tem niso bili zgolj uporabniki iger, temveč so aktivno sodelovali pri njihovem načrtovanju, izdelavi in uporabi.

Proces izdelave je potekal v več fazah: zbiranje materialov, načrtovanje, izdelava in uporaba. V fazi načrtovanja so otroci razmišljali o tem, kaj igra potrebuje, kako bo potekala in kakšna pravila bodo veljala. S tem so razvijali sposobnost predvidevanja, načrtovanja in skupinskega dogovarjanja.

Otroci so skozi proces izdelave spoznavali, da lahko odpadni materiali dobijo novo vrednost in namen. Ta izkušnja je pomembna z vidika razvoja trajnostnega mišljenja, saj otroci začnejo odpadke dojemati kot vir in ne kot nekaj neuporabnega. Za večjo razumljivost in prenosljivost praks je smiselno posamezne faze izdelave in končne izdelke v članku ponazoriti s fotografijami ali diagrami.

2.5 Inovativni didaktični pristopi in njihova utemeljitev

Inovativnost predstavljenih dejavnosti se kaže predvsem v aktivni vlogi otrok in v uporabi izkustvenega učenja (Hohmann & Weikart, 2005; Marentič Požarnik, 2012). Namesto frontalnega posredovanja informacij so otroci znanje pridobivali skozi lastno dejavnost, raziskovanje, preizkušanje in igro. Takšen pristop spodbuja notranjo motivacijo in globlje razumevanje vsebin.

Opadni materiali so bili uporabljeni kot osnovno učno sredstvo, kar predstavlja inovativen pristop v primerjavi s tradicionalnimi didaktičnimi pripomočki. Dejavnosti ne zahtevajo dodatnih finančnih sredstev, hkrati pa spodbujajo trajnostno naravnost vrtca. Dodatna prednost je prenosljivost dejavnosti, saj jih je mogoče prilagoditi različnim starostnim skupinam ter drugim vzgojno-izobraževalnim okoljem.

2.6 Evalvacija dejavnosti in povezava s cilji trajnostnega razvoja

Evalvacija izvedenih dejavnosti je temeljila na sistematičnem opazovanju otrokovega vedenja, pogovorih z otroki ter analizi sprememb v njihovem ravnanju z odpadki. Po zaključenem sklopu dejavnosti so otroci izkazovali večjo doslednost pri ločevanju odpadkov in večje razumevanje pomena ponovne uporabe materialov.

Doseženi rezultati potrjujejo, da lahko trajnostno usmerjene dejavnosti v predšolskem obdobju učinkovito prispevajo k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja (United Nations, 2015). Takšen pristop predstavlja pomemben temelj za oblikovanje okoljsko odgovornih posameznikov, ki bodo v prihodnosti lažje razumeli in naslavljali kompleksne izzive, povezane s podnebnimi spremembami.

2.7 Vloga vzgojitelja pri razvoju trajnostnega ravnanja

Pri izvajanju trajnostno usmerjenih dejavnosti ima vzgojitelj ključno vlogo, saj s svojim ravnanjem, stališči in odločitvami neposredno vpliva na otrokovo dožemanje okolja. Vzgojitelj ne nastopa zgolj kot posredovalec znanja, temveč kot zgled in soustvarjalec učnega procesa (Klemenčič & Šimenc, 2014). Njegova naloga je ustvarjanje spodbudnega učnega okolja, v katerem imajo otroci možnost raziskovanja, postavljanja vprašanj in samostojnega iskanja rešitev.

Pri delu z odpadnimi materiali je pomembno, da vzgojitelj zavestno spodbuja razmišljanje o izvoru materialov, njihovem življenjskem ciklu ter posledicah njihove uporabe. S tem otrokom pomaga razvijati kritično mišljenje in razumevanje širših okoljskih povezav. Vzgojitelj mora biti pripravljen tudi na prilagajanje dejavnosti interesom in zmožnostim otrok, saj se trajnostne vsebine najbolje udejanjajo skozi fleksibilen in odprt didaktični pristop.

2.8 Povezava trajnostnih dejavnosti s podnebnimi spremembami

Čeprav so podnebne spremembe za predšolske otroke abstrakten pojem, jih je mogoče posredno obravnavati preko konkretnih primerov iz vsakdanjega življenja. Dejavnosti, povezane z zmanjševanjem količine odpadkov, ponovno uporabo materialov in varčno rabo virov, otrokom omogočajo razumevanje osnovnega načela, da imajo človeške dejavnosti vpliv na okolje (United Nations, 2015).

Z uporabo odpadnih materialov v vrtcu se zmanjšuje potreba po nakupu novih didaktičnih pripomočkov, kar posredno prispeva k zmanjševanju porabe surovin in energije. Takšen način dela omogoča otrokom, da že v zgodnjem obdobju razvijajo zavedanje o pomenu odgovornega ravnanja, ki je ključno za blaženje posledic podnebnih sprememb. Pomembno je, da vzgojitelj te povezave otrokom razlaga na njim primeren način, preko pogovora in konkretnih izkušenj.

2.9 Socialni in čustveni vidiki trajnostnih dejavnosti

Trajnostno usmerjene dejavnosti z odpadnimi materiali ne vplivajo zgolj na kognitivni razvoj otrok, temveč pomembno prispevajo tudi k razvoju socialnih in čustvenih kompetenc (Zupančič & Kavčič, 2011). Skupinsko zbiranje materialov, načrtovanje in izdelava didaktičnih iger spodbujajo sodelovanje, dogovarjanje in medsebojno pomoč.

Otroci se učijo sprejemanja različnih idej, reševanja konfliktov in skupnega iskanja rešitev. Občutek, da so sami prispevali k nastanku igre ali pripomočka, krepi njihovo samozavest in občutek lastne vrednosti. Takšne izkušnje so pomembne za oblikovanje odgovornega in empatičnega odnosa do okolja in drugih ljudi, kar predstavlja enega izmed temeljnih ciljev vzgoje za trajnostni razvoj.

2.10 Omejitve, izzivi in odprta vprašanja pri izvajanju dejavnosti

Kljub številnim pozitivnim učinkom ima izvajanje trajnostno usmerjenih dejavnosti tudi določene omejitve in izzive. Eden izmed glavnih izzivov je zagotavljanje ustrezne higiene in varnosti pri uporabi odpadnih materialov. To zahteva dodatno organizacijo, čas in sodelovanje staršev.

Prav tako se lahko pojavijo razlike v stopnji podpore trajnostnim vsebinam v domačem okolju, kar vpliva na prenos pridobljenih navad iz vrtca v družino. Vzgojitelj mora biti pri tem pozoren na individualne razlike med otroki in spoštovati različna izhodišča družin. Odprto vprašanje ostaja tudi, kako sistematično spremljati dolgoročne učinke tovrstnih dejavnosti na otrokovo vedenje in vrednote.

2.11 Prenosljivost in trajnost pristopa

Ena izmed pomembnih prednosti predstavljenega pristopa je njegova prenosljivost v druga vzgojno-izobraževalna okolja. Dejavnosti z odpadnimi materiali so prilagodljive različnim starostnim skupinam, prostorskim pogojem in razpoložljivim virom. To omogoča njihovo uporabo tudi v osnovnih šolah, interesnih dejavnostih in drugih neformalnih oblikah učenja.

Trajnost pristopa se kaže tudi v tem, da spodbuja dolgoročno spremembo mišljenja in ravnanja. Otroci, ki že v predšolskem obdobju razvijejo pozitiven odnos do okolja in razumevanje pomena trajnostnega ravnanja, imajo večjo verjetnost, da bodo te vrednote ohranjali tudi kasneje v življenju.

3. Zaključek

Prispevek potrjuje, da je trajnostno ravnanje z odpadnimi materiali učinkovito izhodišče za razvoj okoljske zavesti v predšolskem obdobju. Izvedene dejavnosti so pokazale, da otroci skozi neposredno izkušnjo, igro in sodelovalno delo lažje razumejo pomen ponovne uporabe materialov, ločevanja odpadkov ter odgovornega ravnanja z naravnimi viri. Takšen pristop prispeva k razvoju trajnostnega

mišljenja, ustvarjalnosti, socialnih veščin ter pozitivnega odnosa do okolja in predstavlja pomemben prispevek k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja (United Nations, 2015).

Med ključnimi prednostmi predstavljenega pristopa so njegova praktičnost, dostopnost in prilagodljivost različnim starostnim skupinam ter vzgojno-izobraževalnim okoljem. Dejavnosti ne zahtevajo dodatnih finančnih sredstev, hkrati pa omogočajo interdisciplinarno povezovanje različnih področij učenja. Pomembna prednost je tudi visoka motivacijska vrednost dejavnosti, saj otroci aktivno sodelujejo pri ustvarjanju učnih pripomočkov.

Kljub številnim pozitivnim učinkom se pri izvajanju dejavnosti pojavljajo tudi določene omejitve. Te se nanašajo predvsem na zagotavljanje ustreznih higienskih in varnostnih pogojev pri uporabi odpadnih materialov ter na dodatno časovno zahtevnost priprave dejavnosti. Izziv predstavlja tudi različno razumevanje in podpora trajnostnim vsebinam v domačem okolju, kar lahko vpliva na dolgoročno utrjevanje pridobljenih navad.

Kot odprto vprašanje ostaja sistematično spremljanje dolgoročnih učinkov tovrstnih dejavnosti na razvoj trajnostnih vrednot in vedenjskih vzorcev otrok. Nadaljnje strokovno delo bi lahko vključevalo poglobljeno sodelovanje s starši in lokalno skupnostjo ter razvoj skupnih trajnostnih projektov. Možnosti nadgradnje se kažejo tudi v prenosu pristopa na druga vzgojno-izobraževalna področja, zlasti v osnovnošolsko izobraževanje ter neformalne oblike učenja.

Predstavljene dejavnosti potrjujejo, da lahko sistematično vključevanje trajnostnih vsebin v predšolsko vzgojo pomembno prispeva k oblikovanju okoljsko odgovornih posameznikov in dolgoročnemu razvoju trajnostno naravnane družbe.

Literatura

- Breznik, I. (2010). Okoljska vzgoja v vrtcu. Zavod RS za šolstvo.
- Hohmann, M., & Weikart, D. P. (2005). Vzgoja in učenje predšolskih otrok: Aktivno učenje v vrtcu. DZS.
- Klemenčič, S., & Šimenc, M. (2014). Vzgoja za trajnostni razvoj v vrtcu. *Sodobna pedagogika*, 65(2), 28–44.
- Kranjc, S. (2011). Otrok, igra, učenje. Pedagoška fakulteta.
- Marentič Požarnik, B. (2012). Psihologija učenja in pouka. DZS.
- Palmer, J. A. (1998). Environmental education in the 21st century: Theory, practice, progress and promise. Routledge.
- Siraj-Blatchford, J., Smith, K. C., & Pramling Samuelsson, I. (2010). Education for sustainable development in the early years. World Organization for Early Childhood Education.
- Sterling, S. (2001). Sustainable education: Re-visioning learning and change. Green Books.
- United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. United Nations.
- Zupančič, M., & Kavčič, T. (2011). *Razvojna psihologija*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Kratka predstavitev avtorja

Sem Alenka Šiška, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Mavrica Trebnje, kjer delam že 26 let. Svojo poklicno pot sem začela kot pomočnica vzgojiteljice, zadnjih 16 let pa opravljam delo vzgojiteljice. Poklic me spremlja že od otroštva, saj sem že kot deklica, ko sem obiskovala vrtec in osnovno šolo, govorila, da bom nekoč vzgojiteljica. Kot mi je kasneje povedala mama, sem to željo izražala zelo zgodaj, zato verjamem, da je to res moje poslanstvo.

Pri svojem delu želim otrokom omogočiti spodbudno, varno in ustvarjalno okolje za razvoj, hkrati pa se zavedam, da se tudi sama vsak dan učim od njih. Posebej me zanimajo področja okoljske vzgoje, trajnostnega razvoja ter uvajanja inovativnih didaktičnih pristopov v predšolsko vzgojo. V svojem delu spodbujam izkustveno učenje, ustvarjalnost in odgovoren odnos otrok do naravnega ter družbenega okolja.

Short Author Biography

My name is Alenka Šiška, and I am a qualified preschool teacher working at Kindergarten Mavrica Trebnje, Slovenia, where I have been employed for 26 years. I started my professional career as a teaching assistant and have been working as a preschool teacher for the past 16 years. My interest in this profession began in early childhood, as I often said during my kindergarten and primary school years that I wanted to become a preschool teacher. As my mother later told me, this wish appeared very early in my life, which is why I believe this profession is truly my vocation.

In my work, I strive to provide children with a supportive, safe, and creative learning environment, while also recognizing that I learn from them every day. My professional interests focus on environmental education, sustainable development, and the implementation of innovative teaching approaches in early childhood education. I actively promote experiential learning, creativity, and responsible attitudes toward the natural and social environment.

RAZVOJ EKOLOŠKE SVIJESTI KROZ MALI VRT

Tamara Vrdoljak, Dječji vrtić Vrapče, Zagreb

SAŽETAK

Projekt *Mali eko vrt* realiziran je u Dječjem vrtiću Vrapče kroz suradnju dviju mješovitih odgojnih skupina, s ciljem poticanja cjelovitog razvoja djece putem iskustvenog učenja u prirodnom okruženju. Aktivnosti projekta su se temeljile na senzomotoričkom učenju i aktivnom sudjelovanju djece, odgojitelja i roditelja u planiranju i kreiranju, sadnji i održavanju vrtnog prostora. U projektu su primijenjeni različiti oblici rada; individualni, skupni i suradnički. Metode rada su temeljene na načelima Montessori pedagogije, uključujući istraživanje, promatranje, demonstraciju i praktični rad. Ostvarenost odgojno obrazovnih ishoda vrednovana je kroz završnu evaluaciju, dokumentiranje i refleksiju sudionika. Tijekom provedbe aktivnosti djeca su razvijala ekološku svijest, odgovornost i pozitivan odnos prema prirodi kroz praktičan rad u vrtnim gredicama. Sadnja povrća i začinskog bilja omogućila je stjecanje konkretnih znanja o biljkama, uvjetima rasta i važnosti održive proizvodnje hrane. Uključivanje roditelja dodatno je osnažilo partnerstvo između obitelji i vrtića. Završna faza projekta obuhvaća branje plodova te njihovu primjenu u pripremi jednostavnih obroka, čime se zaokružuje proces od *vrta do stola* i potiče razvoj zdravih prehrambenih navika, samostalnosti i praktičnih životnih vještina. Nastavak projekta je planiran za slijedeću pedagošku godinu uz proširenje vrtnog prostora.

Ključne riječi

ekološki odgoj, iskustveno učenje, Montessori pedagogija, održivi razvoj, partnerstvo s roditeljima

ABSTRACT

The *Little Eco Garden* project was implemented at Kindergarten Vrapče through the collaboration of two mixed-age groups, with the aim of fostering children's holistic development through experiential learning in a natural environment. The project activities were based on sensorimotor learning and the active participation of children, educators and parents in planning, designing, planting, and maintaining the garden space. Various forms of work were applied, including individual, group, and collaborative approaches, as well as methods based on the principles of Montessori pedagogy, such as exploration, observation, demonstration, and hands-on practical work. The achievement of learning outcomes was assessed through final evaluation, documentation, and participant reflection. Children developed environmental awareness, responsibility, and a positive attitude towards nature through practical work in garden beds. Planting vegetables and herbs enabled the acquisition of concrete knowledge about plants, growth conditions, and the importance of sustainable food production. The involvement of parents further strengthened the partnership between families and the kindergarten. The final phase of the project involves harvesting the produce and using it to prepare simple meals, thereby completing the "garden-to-table" process. This fosters the development of healthy eating habits, independence, and practical life skills. The project is planned to continue in the following academic year, with the expansion of the garden space.

Keywords

environmental education, experiential learning, Montessori pedagogy, sustainable development, parent partnership

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

U aktivnostima sadnje i brige o biljkama tijekom projekta „ Mali eko vrt“ bili su uključeni sljedeći ciljevi održivog razvoja (UN SDGs):

- **SDG 2 – Svijet bez gladi:** djeca uče o uzgoju hrane, sezonalnosti i osnovama proizvodnje vlastite hrane kroz povrće i začinsko bilje.
- **SDG 3 – Zdravlje i blagostanje:** poticanje zdravih prehrambenih navika kroz konzumaciju svježih uzgojenih hrane te boravak i rad na otvorenom.
- **SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje:** razvoj kompetencija kroz iskustveno, istraživačko i praktično učenje u prirodnom okruženju.
- **SDG 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja:** razumijevanje procesa „od vrta do stola“, smanjenje otpada i odgovoran odnos prema hrani.
- **SDG 13 – Klimatske akcije:** razvoj ekološke osviještenosti i razumijevanje važnosti prirodnih procesa i održivih praksi.
- **SDG 15 – Život na kopnu:** upoznavanje biljnih vrsta, tla i bioraznolikosti te razvijanje brige za prirodni okoliš.

Autor: Tamara Vrdoljak

Tamara Vrdoljak, mag.praesc.educ., Montessori odgojiteljica, Dječji vrtić „Vrapče“

099 5016525

vrdoljaktamara@gmail.com

tvrdoljak@mail.com

Životopis

Tamara Vrdoljak odgojiteljica je predškolske djece rođena 19.9.1979. u Splitu, gdje je završila 1. jezičnu gimnaziju i 2004. diplomirala Predškolski odgoj na Filozofskom fakultetu u Splitu. 2022. godine diplomirala je Rani i predškolski odgoj na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu. Od 2008. živi i radi u Zagrebu, u struci dvadeset godina, petnaest godina u dječjem vrtiću *Vrapče*. Završila je baletnu školu i višu plesnu edukaciju, program za rano učenje engleskog jezika i edukaciju iz područja Montessori pedagogije te u radu nastoji koristiti najbolje materijale i spoznaje iz svih navedenih područja. Od 2015. godine radi za neprofitnu udrugu *Čarobnjak*, u kojoj djeluje dječji zbor *Bajka* koji se bavi zborskim pjevanjem i plesom. Od 2010. godine radi u Dječjem vrtiću *Vrapče*, a od 2019. godine radi u Montessori skupini u Dječjem vrtiću *Vrapče*. 2025. godine promovirana u zvanje odgojitelja savjetnika.

Biography

Tamara Vrdoljak is a preschool teacher born on September 19, 1979. in Split, where she graduated from the First Grammar high school, and in 2004. graduated from Preschool Education at the Faculty of Philosophy in Split. In 2022, she graduated from the Faculty of Teacher Education in Zagreb, with a

master's degree in Early and Preschool Education. Since 2008. she has been living and working in Zagreb, in the profession for twenty years, fifteen years in the *Vrapče* kindergarten. She finished elementary ballet school and higher dance education, a program for early English language learning and education in the field of Montessori pedagogy, and in her work, she strives to use the best materials and knowledge from all these areas. Since 2015, she has been working for the non-profit association *Čarobnjak*, in which the children's choir *Bajka* engages in choral singing and dancing. Since 2010., she has been working at the Vrapče kindergarten, and since 2019. in the Montessori group. In 2025, promoted to the professional title of Early Childhood Education Advisor Educator.

RAZVOJ EKOLOŠKE SVIJEŠTI KROZ MALI VRT

Ivan Cerovac, Dječji vrtić Vrapče, Zagreb

SAŽETAK

Projekt *Mali eko vrt* proveden je u Dječjem vrtiću Vrapče kroz suradnju dviju mješovitih odgojnih skupina s ciljem poticanja cjelovitog razvoja djece kroz iskustveno učenje u prirodnom okruženju. Aktivnosti su se temeljile na istraživanju, promatranju i rješavanju problema, pri čemu su djeca, uz podršku odgojitelja i roditelja, sudjelovala u planiranju, sadnji i održavanju vrtnog prostora. Djeca su sustavno promatrala i bilježila rast biljaka te analizirala uvjete koji pogoduju njihovom razvoju, uključujući utjecaj svjetlosti, vode, tla i temperature. U provedbi projekta su korišteni različiti oblici rada, uključujući individualni, skupni i suradnički pristup, te metode istraživanja, promatranja, demonstracije i praktičnog rada, u skladu s načelima Montessori pedagogija. Kroz takav pristup djeca su razvijala temeljne kompetencije iz područja prirodoslovja, logičkog zaključivanja i razumijevanja uzročno-posljedičnih odnosa. Ostvarenost odgojno-obrazovnih ishoda praćena je sustavnim dokumentiranjem i refleksijom. Projekt je pridonio razvoju ekološke osviještenosti, odgovornosti i zdravih životnih navika, dok su završne aktivnosti berbe i pripreme hrane omogućile funkcionalno povezivanje teorijskih spoznaja i praktične primjene kroz koncept od *vrt do stola*. Planiran je nastavak projekta uz proširenje vrtnog prostora.

Ključne riječi

iskustveno učenje, istraživanje, Montessori pedagogija, održivi razvoj, suradnja s roditeljima

SUMMARY

The Little Eco Garden project was implemented at Kindergarten Vrapče through the collaboration of two mixed-age groups, with the aim of fostering children's holistic development through experiential learning in a natural environment. Project activities were based on inquiry-based learning, observation, and problem-solving, with children actively participating—supported by educators and parents—in the planning, planting, and maintenance of the garden space. Children systematically observed and recorded plant growth and analysed the conditions that support development, including the effects of light, water, soil, and temperature. The project involved various forms of work, including individual, group, and collaborative approaches, as well as methods of investigation, observation, demonstration, and hands-on practical activities, in accordance with the principles of Montessori pedagogy. Through this approach, children developed foundational competencies in science, logical reasoning, and understanding of cause-and-effect relationships. The achievement of learning outcomes was monitored through systematic documentation and reflective practice. The project contributed to the development of environmental awareness, responsibility, and healthy lifestyle habits, while the final harvesting and food preparation activities enabled the functional integration of theoretical knowledge and practical application through a "garden-to-table" concept. The continuation of the project is planned for the following academic year, with an expansion of the garden area.

Keywords

experiential learning, inquiry-based learning, Montessori pedagogy, sustainable development, parent collaboration

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

- U aktivnostima sadnje i brige o biljkama tijekom projekta „Mali eko vrt” bili su uključeni sljedeći ciljevi održivog razvoja (UN SDGs):
- SDG 2 – Svijet bez gladi: djeca uče o uzgoju hrane, sezonalnosti i osnovama proizvodnje vlastite hrane kroz povrće i začinsko bilje.
- SDG 3 – Zdravlje i blagostanje: poticanje zdravih prehrambenih navika kroz konzumaciju svježih uzgojenih hrane te boravak i rad na otvorenom.
- SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje: razvoj kompetencija kroz iskustveno, istraživačko i praktično učenje u prirodnom okruženju.
- SDG 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja: razumijevanje procesa „od vrta do stola”, smanjenje otpada i odgovoran odnos prema hrani.
- SDG 13 – Klimatske akcije: razvoj ekološke osviještenosti i razumijevanje važnosti prirodnih procesa i održivih praksi.
- SDG 15 – Život na kopnu: upoznavanje biljnih vrsta, tla i bioraznolikosti te razvijanje brige za prirodni okoliš.

Autor: Ivan Cerovac

Adresa: Vjekoslava Spinčića 5, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska

Kontakt telefon: 0916201405

Email: cerovacivan@gmail.com

KRATKA BIOGRAFIJA

Rođen sam 24.10.1986. u Karlovcu i rano djetinjstvo proveo sam u Slunju, nakon čega sa obitelji selim prvo u Hrvatsko Zagorje a nedugo zatim u Zagreb. U Zagrebu završavam osnovnu školu i srednju školu, X. Gimnaziju, nakon čega upisujem paralelno studij Strojarsva (na kojem nisam diplomirao) i Učiteljski Fakultet u Zagrebu na kojem diplomiram 2011. godine te stečem zvanje Odgojitelja predškolske djece.

U ranom odgoju i obrazovanju sam od 2004. godine (obiteljski privatni posao, dječji vrtić u vlasništvu uže obitelji). Neko vrijeme živio sam i radio u inozemstvu (Republika Irska), a od 2021. do 2023. radio sam u gradskom vrtiću „Bajka“. 2023. godine se zapošljam u Dječjem vrtiću „Vrapče“ gdje radim i trenutno, kao odgojitelj u starijoj skupini.

Profesionalni su mi interesi usmjereni na područje STEMa, ekologije i održivosti, kao i znanosti općenito te psihološko-bioloških uvjeta i aspekata razvoja djece. Autor sam posebnog cjelodnevnog STEM programa u DV „Vrapče“.

SHORT BIOGRAPHY

I was born on October 24, 1986, in Karlovac. I spent my early childhood in Slunj, and then my family moved first to Hrvatsko Zagorje and shortly after to Zagreb. In Zagreb, I finished elementary school and the X. Grammar high school, and then I simultaneously enrolled in Mechanical Engineering (from which I did not graduate) and the Faculty of Teacher Education in Zagreb, where I graduated in 2011, earning the title of Preschool Teacher.

I have been involved in early childhood education since 2004 (family private business; my family owned a private kindergarten). I lived and worked abroad for some time (Republic of Ireland), and from 2021 to 2023, I worked in the kindergarten "Bajka." After that, I got a job at the "Vrapče" kindergarten, where I currently work as a teacher in the preschool age group.

My professional interests are focused on the fields of STEM, ecology and sustainability, as well as science in general and the psychological and biological conditions and aspects of child development. I am the author of a special full-day STEM program in the "Vrapče" kindergarten.

»TUKAJ SE IGRAMO«: SKRB ZA SKUPNI GOZDNI PROSTOR V VRTCU

Apolonija Papler, Kranjski vrtci

Izvleček

Prispevek prikazuje, kako se lahko trajnostna vzgoja v predšolskem obdobju razvija iz otrokovega neposrednega doživljanja gozda. Izhodišče dejavnosti je bil gozd v bližini vrtca, ki so ga otroci redno obiskovali kot prostor igre, raziskovanja, gibanja, domišljije in sodelovanja. Ob vsakodnevnih izkušnjah so začeli opazovati tudi težave v prostoru, kjer so se igrali in raziskovali, predvsem odpadke in nepobrane pasje iztrebke. Cilj dejavnosti je bil razvijati okoljsko občutljivost, odgovornost do skupnega prostora, spoštljiv odnos do živih bitij ter prve korake podnebne pismenosti. Otroška opažanja so postala izhodišče za pogovor, skupno pobiranje odpadkov, sodelovanje v čistilnih akcijah, izdelavo opozorilnih plakatov, orientacijski pohod za otroke in starše, noč v vrtcu ter dejavnosti ob dnevu Zemlje in podnebnem teku. Dejavnosti so povezovale gozdno pedagogiko, igro, izkustveno učenje, sodelovanje s starši in lokalno skupnostjo. Ugotovitve kažejo, da otroci skrb za naravo najlažje razumejo, kadar izhaja iz prostora, ki ga poznajo in v katerem se vsakodnevno gibljejo. Postali so bolj pozorni na odpadke, skrbnejši do drobnih živali in dejavnejši pri urejanju skupnega prostora. Prav v takšnih vsakdanjih ravnanjih se oblikujejo prvi koraki k odgovornemu odnosu do narave.

Ključne besede

gozdna pedagogika, igra v naravi, odpadki, podnebni tek, trajnostna vzgoja, vrtec

Cilji trajnostnega razvoja:

Cilj 3 – Zdravje in dobro počutje: razvijati zdrav življenjski slog, gibalne spretnosti in dobro počutje otrok v naravnem okolju.

Cilj 4 – Kakovostno izobraževanje: spodbujati učenje skozi igro, raziskovanje, opazovanje, sodelovanje in neposredno izkušnjo.

Cilj 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja: ozaveščati otroke o odgovornem ravnanju z odpadki, ponovni uporabi in skrbi za skupni prostor.

Cilj 13 – Podnebni ukrepi: spodbujati prve korake podnebne pismenosti z dejavnostmi ob dnevu Zemlje, podnebnem teku ter pogovori o skrbi za planet.

Cilj 15 – Življenje na kopnem: razvijati spoštljiv in odgovoren odnos do gozda, živali, rastlin ter naravnega okolja.

“WE PLAY HERE”: CARING FOR A SHARED FOREST SPACE IN KINDERGARTEN

Abstract

The article presents how sustainability education in the preschool period can develop from children's direct experiences in the forest. The starting point for the activities was a forest near the kindergarten, which the children visited regularly as a place for play, exploration, movement, imagination and cooperation. Through everyday experiences, they also began to notice problems in the places where they played and explored, especially waste and uncollected dog waste. The aim of the activities was to develop environmental awareness, responsibility for shared spaces, a respectful attitude towards living

beings and the first steps towards climate literacy. The children's observations became the basis for discussion, collecting litter, taking part in clean-up campaigns, making warning posters, an orienteering walk for children and parents, a night at the kindergarten, and activities connected with Earth Day and the climate run. The activities combined forest pedagogy, play, experiential learning, cooperation with parents and the local community. The findings show that children understand care for nature most easily when it arises from a space they know and in which they move every day. They became more attentive to litter, more careful with small animals and more active in caring for shared spaces. Such everyday actions form the first steps towards a responsible attitude to nature.

Keywords

climate run, forest pedagogy, kindergarten, play in nature, sustainability education, waste

1. Uvod

Naš vrtec stoji v neposredni bližini gozda, zato je gozd za otroke del vsakdanjega okolja. Vanj redno zahajamo na sprehode, igro, raziskovanje, opazovanje narave, gibanje po neravnem terenu. Otroci ga doživljajo kot prostor igre, skrivanja, gradnje in domišljije, postopoma pa tudi kot prostor, za katerega skrbijo.

Namen prispevka je prikazati, kako se lahko iz rednega bivanja v naravi razvijajo okoljska občutljivost, odgovornost do skupnega prostora in začetki podnebne pismenosti. Dejavnosti so nastajale kot preplet gozdne pedagogike, vsakodnevnih iger, sodelovanja s starši ter odzivov otrok na opažene težave. V ospredju je pot od igre in doživljanja gozda, prek opažanja odpadkov in pasjih iztrebkov, do vprašanj, pobud in sodelovanja pri skrbi za prostor.

Prispevek se povezuje s cilji trajnostnega razvoja. Gibanje in bivanje na prostem podpirata zdravje in dobro počutje, izkustveno učenje prispeva h kakovostnemu izobraževanju, pogovori o odpadkih, ponovni uporabi in recikliranju pa k odgovorni porabi. Dejavnosti ob dnevu Zemlje in podnebnem teku so se navezale na podnebne ukrepe, spoštljiv odnos do gozda pa na življenje na kopnem (Statistični urad Republike Slovenije, n. d.).

Pri izvedbi smo uporabljali opazovanje otrok pri igri, pogovor, izkustveno učenje, projektno delo ter sodelovanje s starši in lokalno skupnostjo. Otroške pobude in odzive sem uporabila kot izhodišče za nadaljnje dejavnosti.

2. Gozdna pedagogika, igra in trajnostno učenje

V predšolskem obdobju se otrokov odnos do narave oblikuje predvsem skozi neposredno izkušnjo. Otrok spoznava svet z gibanjem, čutili, igro, opazovanjem, posnemanjem, raziskovanjem in sodelovanjem z drugimi. Kurikulum za vrtce poudarja aktivno vlogo otroka, pomen igre, raziskovanja, varnega in spodbudnega okolja ter povezovanje različnih področij dejavnosti (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025). Gozd pri tem ponuja okolje, v katerem se narava, gibanje, jezik, umetnost, matematika in socialno učenje spontano prepletajo.

Gozdna pedagogika gozd razume kot učno in doživljajsko okolje, v katerem otrok razvija radovednost, samostojnost, vztrajnost, ustvarjalnost, čutno zaznavanje in spoštljiv odnos do živih bitij (Györek, 2024, 2025; Konečnik idr., 2025). Sella idr. (2023) v sistematičnem pregledu raziskav o pristopu forest school pri predšolskih otrocih izpostavljajo pozitivne učinke rednega bivanja v gozdu na kognitivni, gibalni in

socialno-čustveni razvoj ter na povezanost z naravo. V takšnem okolju se učenje začne z otrokovo izkušnjo: otrok nekaj opazi, se čudi, preizkuša, sprašuje, primerja in postopoma oblikuje razumevanje.

Tudi trajnostno učenje v vrtcu je najmočnejše, kadar izhaja iz konkretnega otrokovega sveta. Otroci skrb za naravo lažje razumejo, če jo povežejo s prostorom, v katerem se igrajo, gradijo, raziskujejo in kamor se vedno znova vračajo. Program Ekošola poudarja dejavno sodelovanje otrok v projektih, ki povezujejo zgodnje naravoslovje, okoljske vrednote in skrb za vsakdanje okolje (Dolinšek, 2022). Izhodišče našega pristopa je bilo otrokovo neposredno opažanje, da prostor, v katerem se igrajo in raziskujejo, včasih ni čist in prijeten za bivanje.

Pristop je izhajal iz otrokove vsakodnevne igre in njihovih opažanj v gozdu. Otroci niso reševali vnaprej pripravljene naloge vzgojiteljice, temveč so se odzivali na to, kar so v gozdu sami opazili: odpadke ob poti, pasje iztrebke v igralnem prostoru, nasmeteno igrišče in živa bitja, s katerimi si delijo ta prostor. Tako je trajnostna vzgoja postala naraven del vsakdanjega življenja skupine.

3. DEJAVNOSTI

3.1 Gozd kot prostor igre

Otroci so skozi leto redno obiskovali različne gozdne koticke, ki so zanje postali prepoznavni prostori igre in raziskovanja. Prvi kotichek je bil gozd z mladimi, nizkimi smrekami, kjer so otroci iskali zavetje, se skrivali, izkopavali kamne in gradili manjše hiške iz vej. Ob premikanju zemlje, listja in vej so odkrivali drobne živali, jih opazovali in se učili previdnega ravnanja. Naravni materiali so jih spodbujali k domišljjski in simbolni igri ter k skupnim projektom.

Drugi prostor je bil bolj odprt in gibalno spodbuden. Podrta drevesa so omogočala hojo po deblu, lovljenje ravnotežja in premagovanje naravnih ovir. Otroci so opazovali lubje, mah in živali pod kamni ali v razpokah. Izstopala je simbolna igra: veje in palice so postajale orodje, daljnogled, kamera, rekvizit ali del preproste gugalnice.

Nastajale so tudi večje skupinske gradnje, pri katerih so se dogovarjali, si delili naloge in usklajevali zamisli.

Tretji kotiček je bil bolj oddaljen, zato je bila že pot do njega del doživetja. Otroci so ob poti opazovali spremembe v naravi, sledi, drevesa nenavadnih oblik, šture in votline ter se spraševali, kdo v gozdu živi in kaj se v njem dogaja, ko nas ni.

V vsakodnevni igri se je oblikoval občutek pripadnosti. Otroci so o gozdu začeli govoriti kot o prostoru, ki ga poznajo in v katerem imajo svoje načrte. V njem so razvijali gibalne spretnosti, domišljijo, govor, sodelovanje, samostojnost in vztrajnost. Ta navezanost je postala izhodišče za razumevanje, da je za gozd treba skrbeti.

3.2 Od igre k opažanju: kaj ne sodi v naš gozd?

Ko so otroci gozd dobro poznali in ga doživljali kot svoj prostor igre, so ga začeli opazovati bolj pozorno. Ob poteh in v bližini gozdnih kotičkov so poleg vej, storžev, živali in sledi opažali tudi stvari, ki v naravo ne sodijo: plastenke, papirčke, cigaretne ogorke, vrečke in druge odpadke.

Opazili so tudi nepobrane pasje iztrebke. To jih je zmotilo predvsem zato, ker so se pojavljali prav tam, kjer so se gibal, ustvarjali in gradili hiške. Posebej jih je zaznamoval dogodek, ko se je pes pokakal na

mestu njihove gozdne hišice, lastnica pa iztrebka ni pobrala, temveč ga je zasula z listjem. Otroci so dogodek najprej opazovali, nato pa se je zaslišalo več vzklikov: »Fuj!« Na tem prostoru se nekaj časa niso več želeli igrati. Dogodek je sprožil pogovor o tem, zakaj je pomembno, da obiskovalci za seboj pospravijo, saj njihovo ravnanje vpliva na vse.

Otroška opažanja sem uporabila kot izhodišče za pogovor. Nisem začela z razlago o skrbi za čist gozd, temveč z njihovimi izkušnjami. Pogovarjali smo se o tem, kje so našli smeti in pasje iztrebke, kako so se ob tem počutili, komu lahko takšni odpadki škodujejo in kaj bi si želeli, da bi obiskovalci gozda naredili drugače. Iz pogovora so postopoma oblikovali razumevanje, da za prostor, v katerem se igramo in ga delimo z drugimi živimi bitji, skrbimo skupaj.

3.3 Od vprašanj k dejanjem

Otroška opažanja in pogovor niso ostali le pri besedah, ampak so nas spodbudili k dejanjem. Najprej smo skupaj pospravljali odpadke, ki smo jih našli ob poti ali v gozdnih kotičkih. Ob tem smo se pogovarjali, kaj lahko varno pobremo, česa se ne dotikamo, kam posamezni odpadki sodijo in zakaj je pomembno, da prostor v naravi čist. Sodelovali smo tudi v čistilnih akcijah, ki jih v lokalnem okolju pripravljajo kranjski taborniki. Otroci so videli, da za čisto naravo skrbijo tudi drugi ljudje v kraju. Spoznali so, da lahko vsak pomaga po svojih močeh in da je skupaj lažje poskrbeti za čisto naravo.

Ker so otroci v gozdu še vedno opažali nepobrane pasje iztrebke, so predlagali, da obiskovalce na to prijazno opozorimo. Nastali so otroški plakati z risbami in kratkimi sporočili za lastnike psov in druge obiskovalce gozda. Otroci so tako svoje opažanje spremenili v sporočilo in na svoj način opozorili na ravnanja, ki motijo njihovo igro v gozdu.

3.4. Orientacijski pohod: gozd kot prostor srečanja

Gozdne izkušnje smo dopolnili tudi z orientacijskim pohodom za otroke in starše. Zasnovan je bil kot skupno doživetje v naravnem okolju, namenjeno druženju, gibanju, sodelovanju, doživljanju narave ter povezovanju družin in vrtca.

Pohod je potekal skozi gozd in bil prepleten z zgodbo o čarodeju Toniju in »veliki besedni zmešnjavi«. Otroci so skupaj s starši potovali od postaje do postaje, kjer so jih čakale različne naloge, povezane z gozdnimi živalmi. Ob poti so premagovali gibalne izzive, iskali gozdne zaklade, opazovali naravo, ustvarjali iz naravnih materialov, iskali rime, peli in sodelovali. Rdeča nit pohoda je bilo zbiranje črk, ki so jih na koncu pripeljale do besede »prijatelji« in srečanja s čarodejem Tonijem.

Orientacijski pohod je otrokom in staršem omogočil skupno doživetje v gozdu. Starši niso bili le spremljevalci, ampak soudeleženci izkušnje: skupaj z otroki so reševali naloge, se gibalno, raziskovali in sodelovali. Gozd je tako postal prostor skupnega doživetja in povezovanja med otroki, starši in vrtcem.

a. Noč v vrtcu: gozd - prostor posebnega doživetja

Posebno mesto med dejavnostmi je imela tudi noč v vrtcu, ki je otrokom ponudila drugačno doživetje vrtca in gozda. Znani prostori so zaživel v drugačnem času in vzdušju. Dogajanje se je začelo na igrišču s sprejemom, ustvarjalnimi dejavnostmi in pravljico Mali indijanček Padajoči sneg, nato pa so se otroci odpravili v gozd.

Tam so jih čakale dejavnosti, ki so povezovale gibanje, orientacijo, opazovanje, ustvarjalnost in sodelovanje. Prenašali so vodo, ciljali v tarčo, iskali sledi živali ter se vključili v simbolno igro v hiši iz vej. Gozd so doživeli v večernem času, z drugačnimi zvoki, svetlobo in vzdušjem, vendar v znani skupini in ob podpori odraslih. Takšna izkušnja je krepila občutek varnosti, zaupanja in povezanosti z naravo.

3.6. Dan Zemlje in podnebni tek: od skrbi za naš gozd do skrbi za planet

Ko so otroci že imeli izkušnje z igro v gozdu, opazovanjem odpadkov, njihovim pobiranjem in skrbjo za skupni prostor, smo razmišljanje razširili še na dejavnosti ob dnevu Zemlje in podnebnem teku. Izhajali smo iz vprašanj, ki so jim bila blizu: kdo živi na Zemlji, kaj potrebujemo za življenje in kako s svojim ravnanjem vplivamo na okolje.

Pogovarjali smo se o vodi, zraku, hrani, prostoru in naravi kot pogojih za življenje. Skrb za planet smo povezali z vsakdanjimi odločitvami: koliko stvari kupimo, kako dolgo jih uporabljamo in kaj lahko z njimi naredimo, ko jih ne potrebujemo več — ali jih lahko popravimo, podarimo, ponovno uporabimo ali pravilno ločimo.

Dejavnosti so se povezale tudi z izkušnjo nasmetenega vrtčevskega igrišča. Otroci so opazili, da odpadki ne sodijo ne v gozd ne na igrišče. Skupaj smo igrišče pospravili in ob tem spoznavali, kam posamezni odpadki sodijo. Tako so skrb za naravo postopoma povezovali tudi s skrbjo za vrtec, igrišče, dom in širše okolje.

4. Zaključek

Izvedene dejavnosti so pokazale, da se trajnostna vzgoja v predšolskem obdobju najmočnejše razvija iz otrokovega neposrednega doživljanja. Otroci so ob rednih obiskih gozda postali bolj pozorni na okolje. Smeti so začeli opazovati sami, pogosto še pred odraslimi, in nanje opozarjati ob poti, v gozdu, na igrišču ter v okolici vrtca. Ob prihodu na zunanje igrišče pogosto najprej preverijo, ali so na tleh odpadki; če jih najdejo, jih skupaj odnesemo v ustrezen koš. Skrb za urejen prostor je tako postala del njihovega vsakdanjega ravnanja.

Spremenilo se je tudi njihovo zaznavanje življenja v naravi. Otroci so bolj pozorni do drobnih živali: opazujejo jih, jih pokažejo drugim in pazijo, da jih ne poškodujejo. Ob tem se krepi njihova občutljivost za živa bitja ter spoštljiv odnos do narave. Pomembno je bilo, da razumevanje ni nastajalo predvsem skozi razlago, temveč iz tega, kar so otroci v gozdu in na igrišču opazili, o čemer so se pogovarjali in kar so skupaj naredili.

Prednost pristopa je bila v tem, da je izhajal iz resničnega okolja otrok. Gozd je blizu vrtca, otrokom poznan in lahko dostopen, zato so obiski lahko postali del vsakdana. Dejavnosti so se smiselno povezale tudi s starši, čistilnimi akcijami, dnevom Zemlje in podnebnim tekom. Otroci še ne morejo razumeti podnebnih sprememb v vsej njihovi širini, dobro pa razumejo, da je treba prostor pustiti urejen, z živalmi ravnati spoštljivo in predmete uporabiti večkrat. Prav v takšnih vsakdanjih ravnanjih se oblikujejo prvi koraki k odgovornemu odnosu do narave.

Pri takšnem delu je treba upoštevati čas za pripravo, sprotno presojo varnosti, zaščito pred klopi ter prilagajanje vremenu, terenu in organizaciji dela v vrtcu. Kljub temu se je pokazalo, da gozd ponuja bogato in otrokom smiselno učno okolje, v katerem se skrb za naravo razvija skozi igro, izkušnjo, sodelovanje in konkretna dejanja.

Odprto ostaja vprašanje, kako se bodo pridobljene izkušnje dolgoročno kazale tudi zunaj vrtca. V prihodnje bi bilo smiselno spremljati otroške pobude, izjave in spremembe v ravnanju. Otroci te skupine odhajajo v šolo, s seboj pa odnašajo pomembno izkušnjo: da naravo opazimo, jo spoštujemo in zanjo tudi nekaj naredimo. Jeseni bodo prišli novi otroci, s katerimi bomo te vrednote ponovno gradili skozi zgled, izkušnje in skupno bivanje v naravi.

Viri in literatura

Dolinšek, D. (ur.). (2022). Zbornik prispevkov vsebin zgodnjega naravoslovja programa Ekošola: Program Ekošola - julij 2022 [Elektronska izdaja]. Društvo DOVES - FEE Slovenia. https://ekosola.si/wp-content/uploads/2022/07/Zbornik-vsebin-zgodnjega-naravoslovja-programa-Eko%C5%A1ola_2021-2022.pdf

Györek, N. (2024). Gozdna pedagogika v praksi: 1. del (1. izd., 1. natis). Inštitut za gozdno pedagogiko.
Györek, N. (2025). Gozdna pedagogika v praksi: 2. del (1. izd., 1. natis). Inštitut za gozdno pedagogiko.

Konečnik, K., Hren, B., Mihelič Oražem, V., Turk, L., Gregorič, A., Sever, M., & Varga, M. (2025). Gozd je učilnica: Priročnik z izobraževalnimi aktivnostmi. Zavod za gozdove Slovenije. <https://www.zgs.si/assets/uploads/files/vsebine/1/9/8/knji%C5%BEica-gozd-je-u%C4%8Dilnica.pdf>

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). Kurikulum za vrtce. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Statistični urad Republike Slovenije. (n. d.). Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja. Pridobljeno 30. aprila 2026, iz <https://www.stat.si/Pages/cilji>

Sella, E., Bolognesi, M., Bergamini, E., Mason, L., & Pazzaglia, F. (2023). Psychological benefits of attending forest school for preschool children: A systematic review. *Educational Psychology Review*, 35, 29. <https://doi.org/10.1007/s10648-023-09750-4>

Kratka predstavitev avtorice

Sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Kranjskih vrtcih kot vzgojiteljica z organizacijskimi nalogami. Pri delu z otroki izhajam iz igre, neposrednih izkušenj in bivanja v naravi ter posebno pozornost namenjam spoštljivemu odnosu do okolja, trajnostnemu ravnanju in vrednotam odgovornosti, sočutja, sodelovanja, radovednosti in skrbi za druge.

Short author biography

I am a qualified preschool teacher employed at Kranj Preschools as a preschool teacher with organizational responsibilities. In my work with children, I build on play, direct experiences and time spent in nature, with special attention to a respectful attitude towards the environment, sustainable practices, and the values of responsibility, compassion, cooperation, curiosity and care for others.

OBISKI UČNE KMETIJE KOT MODEL TRAJNOSTNEGA RAZVOJA V PREDŠOLSKI VZGOJI

Marijana Ferenc, Vrtec Velenje

Izvilleček

Prispevek predstavlja primer dobre prakse vrtca, kjer trajnostni prehod uresničujemo skozi projekt rednega obiskovanja učne kmetije »Vrtec pod milim nebom«. Projekt temelji na spoznanjih, da neposreden stik z naravo, živalmi in procesi pridelave hrane pomembno vpliva na celostni razvoj predšolskih otrok ter oblikovanje njihove zgodnje trajnostne zavesti.

V teoretičnem delu osvetljujemo pomen izkustvenega učenja v zgodnjem otroštvu ter povezavo med naravnim okoljem in razvojem socialnih, čustvenih in kognitivnih kompetenc. Poseben poudarek namenimo trajnostni vzgoji ter razumevanju naravnega okolja kot učnega prostora.

V osrednjem delu predstavljamo načrtovanje in izvedbo projekta, ki je bil v šolskem letu 2025/2026 izveden v sodelovanju med Vrtcem Velenje in učno kmetijo. Aktivnosti temeljijo na aktivnem učenju, raziskovanju in sodelovanju ter vključujejo strukturiran program obiskov, povezan z letnimi časi in razvojnimi potrebami otrok.

Ugotavljamo, da tovrstne izkušnje pomembno prispevajo k razvoju odgovornega odnosa do narave, večji občutljivosti za trajnostne prakse ter razvoju socialnih in čustvenih kompetenc. Projekt predstavlja prenosljiv model dobre prakse.

Ključne besede

izkustveno učenje, naravno okolje, predšolska vzgoja, trajnostni razvoj, učna kmetija, živali, zgodnje učenje

Cilji trajnostnega razvoja

SDG 2 – Odprava lakote in trajnostno kmetijstvo

SDG 4 – Kvalitetna izobrazba

SDG 12 – Trajnostna poraba in proizvodnja

SDG 15 – Življenje na kopnem

VISITS TO A LEARNING FARM AS A MODEL OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Abstract

The paper presents an example of good practice in early childhood education, where sustainability is implemented through a project of regular visits to a learning farm. The project is based on the understanding that direct contact with nature, animals and food production processes significantly influences children's holistic development and early sustainability awareness.

The central part of the paper presents the planning and implementation of a structured yearly programme based on experiential learning in an authentic environment. Activities are connected to seasonal changes and children's developmental needs.

The findings indicate that such experiences contribute to responsible attitudes towards nature, increased environmental awareness, and the development of social and emotional competences. The project represents a transferable model of good practice.

Keywords

animals, early childhood education, experiential learning, learning farm, natural environment, sustainability, sustainable development

Uvod

V sodobnem vzgojno-izobraževalnem prostoru postaja vse pomembnejše razumevanje učenja kot aktivnega in izkustvenega procesa, v katerem otrok znanje pridobiva skozi neposredno interakcijo z okoljem. Otroci v predšolskem obdobju svet spoznavajo celostno – preko gibanja, zaznavanja, raziskovanja, igre in socialnih odnosov. Prav zato imajo naravna okolja in pristne življenjske situacije pomembno vlogo pri njihovem učenju in razvoju.

V zadnjih letih se vse pogosteje opozarja na zmanjševanje stika otrok z naravo ter posledice, ki jih to prinaša za njihov razvoj in odnos do okolja. Otroci vse več časa preživijo v zaprtih prostorih in ob digitalnih tehnologijah, zato postaja vključevanje naravnega okolja v vzgojno-izobraževalni proces še pomembnejše. Neposredna izkušnja z naravo spodbuja radovednost, raziskovanje, čustveno povezanost z okoljem ter razvoj trajnostnega načina razmišljanja.

Projekt »Vrtec pod milim nebom«, ki je nastal v sodelovanju med Vrtcem Velenje in učno kmetijo, temelji na ideji, da je mogoče trajnostno vzgojo učinkovito razvijati skozi redne in načrtovane obiske otrok na kmetiji. Otroci preko konkretnih izkušenj spoznavajo živali, naravne cikle, pomen hrane, sodelovanja in skrbi za okolje. Projekt povezuje elemente izkustvenega učenja, trajnostne vzgoje, socialno-čustvenega razvoja ter medpodročnega povezovanja kurikularnih vsebin.

Namen prispevka je predstaviti projekt obiskov učne kmetije kot primer dobre prakse trajnostne vzgoje v predšolskem obdobju. Poseben poudarek namenjamo povezavi projekta s cilji trajnostnega razvoja, predvsem s kakovostnim izobraževanjem, trajnostnim kmetijstvom, odgovorno porabo ter ohranjanjem naravnega okolja.

Cilji prispevka so:

- predstaviti pomen izkustvenega učenja v naravnem okolju,
- prikazati načrtovanje in izvedbo projekta obiskov učne kmetije,
- osvetliti inovativne didaktične pristope pri delu s predšolskimi otroki,
- predstaviti vpliv dejavnosti na razvoj trajnostne zavesti otrok,
- spodbuditi prenos podobnih praks v druge vzgojno-izobraževalne ustanove.

Izkustveno učenje

Izkustveno učenje temelji na neposredni izkušnji, preko katere otrok aktivno gradi znanje in razumevanje sveta (Kolb, 1984). V predšolskem obdobju je tak način učenja posebej pomemben, saj otroci svet spoznavajo celostno – preko gibanja, raziskovanja, igre in socialnih odnosov.

Dewey (1938) poudarja, da mora biti učenje povezano z resničnimi življenjskimi situacijami, Vygotsky (1978) pa izpostavlja pomen socialnih interakcij in sodelovanja pri razvoju mišljenja. Naravno okolje zato predstavlja pomemben učni prostor, kjer otroci razvijajo kognitivne, socialne in čustvene kompetence. Podobno poudarjajo slovenski avtorji (Banjac idr., 2022), ki izpostavljajo pomen celostne izkušnje ter refleksije kot ključnih elementov učinkovitega učenja. Pomen izkustvenega učenja v predšolskem obdobju poudarja tudi Lepičnik-Vodopivec (2008), ki izpostavlja, da se znanje oblikuje skozi neposredno izkušnjo in refleksijo lastnega delovanja.

Raziskave kažejo, da zgodnje izkušnje v naravi pomembno vplivajo na razvoj pozitivnega odnosa do okolja in trajnostnega vedenja v kasnejšem življenju (Chawla, 2007). Neposreden stik z živalmi, rastlinami in naravnimi procesi spodbuja radovednost, empatijo in občutek povezanosti z naravo. Louv (2008) opozarja, da zmanjševanje stika otrok z naravo vodi v slabše razumevanje naravnih procesov in manjšo občutljivost za okoljske probleme.

Trajnostna vzgoja v predšolskem obdobju ima pomembno vlogo pri oblikovanju vrednot in vedenj, ki podpirajo trajnostni razvoj. UNESCO (2017) poudarja, da mora izobraževanje za trajnostni razvoj povezovati znanje, čustveno doživljanje in aktivno delovanje. Učna kmetija otrokom omogoča prav takšno celostno izkušnjo.

Projekt »Vrtec pod milim nebom«

Projekt »Vrtec pod milim nebom« je bil zasnovan kot celoletni program obiskov učne kmetije za otroke Vrtca Velenje v šolskem letu 2025/2026. Projekt je zasnovan v sodelovanju z lastnico kmetije, Barbaro Bračič Borovnik, ki je magistrirala na drugostopenjskem magistrskem študiju Znanost o živalih na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani in je tudi glavna izvajalka projekta.

Projekt temelji na rednih obiskih otrok v avtentičnem naravnem okolju, kjer preko praktičnih dejavnosti spoznavajo naravo, živali, pridelavo hrane, kulturno dediščino in pomen trajnostnega načina življenja. Nastal kot odgovor na potrebo po večjem vključevanju naravnega okolja v vzgojno delo ter kot prizadevanje za razvoj trajnostne zavesti pri otrocih. Pri načrtovanju smo izhajali iz otrokove potrebe po gibanju, raziskovanju, čutnem doživljanju in neposredni izkušnji.

Obiski so potekali tedensko, trajali približno tri ure ter bili prilagojeni letnemu času, dogajanju na kmetiji in razvojnim značilnostim otrok. Program je bil strukturiran in hkrati dovolj fleksibilen, da se je prilagajal vremenskim razmeram in dinamiki skupine. Struktura obiska je vključevala:

- uvodni spoznavni krog z zgodbo ali pesmico,
- izvedbo osrednjih dejavnosti,
- malico in prosto igro na prostem,
- zaključni refleksivni krog.

Program je zasnovan tematsko. Vsak mesec je povezan z določenimi vrednotami in tematiko. Tak pristop omogoča medpodročno povezovanje vsebin ter razvoj socialnih, čustvenih, gibalnih in kognitivnih kompetenc otrok.

Izvedba dejavnosti in inovativni didaktični pristopi

Projekt je bil zasnovan na sistematičnem in vsebinsko poglobljenem mesečnem programu, ki povezuje dejavnosti na kmetiji z razvojnimi potrebami otrok in naravnimi cikli. Tak pristop omogoča postopno in smiselno nadgrajevanje znanja ter izkušenj otrok.

V jesenskem obdobju so bile dejavnosti usmerjene predvsem v spoznavanje živali in razvoj čustvene povezanosti z njimi. Otroci so preko neposrednega stika z različnimi vrstami živali razvijali občutek empatije, nežnosti in odgovornosti. Pomemben poudarek je bil na opazovanju vedenja živali ter prepoznavanju njihovih odzivov, kar je otrokom omogočalo bolje razumeti tudi lastna čustva. Dejavnosti so spodbujale umirjanje, osredotočenost in zaznavanje okolja z vsemi čutili.

Dan	Datum	Vsebina
OKTOBER		
Torek	14.10.2025	Stik z različnimi vrstami živali
Sreda	15.10.2025	Znašnica - prajati v vrtcu
Četrtek	16.10.2025	Stik z različnimi vrstami živali
Torek	21.10.2025	Stik z različnimi vrstami živali
Sreda	22.10.2025	Jahanje/rega konj
Četrtek	23.10.2025	Jahanje/rega konj
Sledilo počitnice 27.10.-2.11.		
NOVEMBER		
Torek	4.11.2025	Jahanje/rega konj
Sreda	5.11.2025	
Četrtek	6.11.2025	Striženje ovac
Torek	11.11.2025	Striženje ovac
Sreda	12.11.2025	
Četrtek	13.11.2025	Striženje ovac
Torek	18.11.2025	Šmijenje živali
Sreda	19.11.2025	

Slika 7: Program v jesenskem času

Stik z živalmi

Striženje ovac

V zimskem obdobju so bile dejavnosti usmerjene v skrbnost, sodelovanje in razumevanje pomena dela. Otroci so sodelovali pri opravilih, kot so krmljenje živali, čiščenje hleva in urejanje prostora. Ob tem so spoznavali pomen rednosti, odgovornosti in vztrajnosti. Poseben poudarek je bil namenjen tudi spoznavanju kulturne dediščine, kjer so otroci sodelovali pri predenju volne, peki kruha in drugih

tradicionalnih opravilih. S tem so razvijali občutek pripadnosti, spoštovanja tradicije ter razumevanje preteklosti.

JANUAR		
Torek	6.01.2026	
Sreda	7.01.2026	
Četrtek	8.01.2026	
Torek	13.01.2026	Predenje volne
Sreda	14.01.2026	
Četrtek	15.01.2026	Predenje volne
Torek	20.01.2026	
Sreda	21.01.2026	
Četrtek	22.01.2026	Peka kruha, luščenje fižola, koruze idr.
Torek	27.01.2026	
Sreda	28.01.2026	
Četrtek	29.01.2026	Peka kruha, luščenje fižola, koruze idr.

Program v zimskem času

Predenje volne

V spomladanskem obdobju so bile dejavnosti usmerjene v raziskovanje narave in razumevanje procesov rasti. Otroci so sodelovali pri sajenju semen, opazovali kalitev in rast rastlin ter spoznavali pogoje, ki so potrebni za življenje. Poseben poudarek je bil na zaznavanju sprememb v naravi, kot so menjavanje letnih časov, rast rastlin in vedenje živali. S tem so otroci razvijali radovednost, raziskovalni duh in osnovno naravoslovno pismenost.

Jahanje konj

MAREC		
Torek	3.03.2026	Sprehod skozi gozd in travnik
Četrtek	5.03.2026	Sprehod skozi gozd in travnik
Četrtek	19.03.2026	Živali se pogovarjajo
Sreda	25.03.2026	Živali se pogovarjajo
APRIL		
Torek	7.04.2026	Povezanost v naravi, cikličnost
Četrtek	9.04.2026	Povezanost v naravi, cikličnost
Torek	14.04.2026	Povezanost v naravi, cikličnost
Četrtek	16.04.2026	Veterinar/gozdar
Četrtek	23.04.2026	Veterinar/gozdar
Šolske počitnice 27.4-3.5.2026		

MAJ		
Torek	12.5.2026	Spomladanska dela na kmetiji
Četrtek	14.5.2026	Spomladanska dela na kmetiji
Četrtek	21.5.2026	Opazovanje divjih živali z lovcom

Program v spomladanskem času

V zaključnem obdobju projekta so bile dejavnosti usmerjene v sodelovanje, povezanost in veselje do dela. Otroci so sodelovali pri različnih opravilih na kmetiji, kot so urejanje okolice, pomoč pri delu in skupinske igre. Ob tem so spoznavali pomen sodelovanja, medsebojne pomoči in skupnega doseganja ciljev. Dejavnosti so omogočale tudi refleksijo o lastnih interesih in dejavnostih, ki jih veselijo.

Takšna vsebinska zasnova omogoča celostno učenje, kjer se prepletajo kognitivni, socialni in čustveni vidiki razvoja. Pomembna dodana vrednost projekta je v tem, da otroci znanje pridobivajo skozi neposredno izkušnjo, ki je za njih smiselna in povezana z realnim življenjem.

Povezava projekta s cilji trajnostnega razvoja

Projekt »Vrtec pod milim nebom« se neposredno povezuje z več cilji trajnostnega razvoja.

SDG 2 – Odprava lakote in trajnostno kmetijstvo - Otroci so preko dejavnosti spoznavali procese pridelave hrane, pomen skrbi za zemljo, rastline in živali ter pomen lokalne pridelave hrane. S tem so razvijali razumevanje trajnostnega kmetijstva in prehranske varnosti.

SDG 4 – Kvalitetna izobrazba - Projekt temelji na vključujočem, aktivnem in izkustvenem učenju, ki podpira celostni razvoj otrok. Otrokom omogoča pridobivanje znanja skozi raziskovanje, sodelovanje in praktične izkušnje.

SDG 12 – Trajnostna poraba in proizvodnja - Otroci so preko praktičnih dejavnosti spoznavali pomen odgovornega ravnanja z naravnimi viri, kroženja snovi v naravi ter pomen lokalno pridelane hrane.

SDG 15 – Življenje na kopnem - Neposreden stik z naravo je prispeval k razvoju spoštljivega odnosa do živih bitij, razumevanju naravnih procesov in večji okoljski občutljivosti otrok.

Evalvacija projekta in ugotovitve

Strokovni delavci so v evalvacijah posebej poudarili, da so otroci v naravnem okolju kazali višjo stopnjo samoiniciativnosti kot v običajnem vrtčevskem okolju. Otroci so pogosteje sami predlagali dejavnosti, postavljali vprašanja in iskali rešitve, kar kaže na višjo stopnjo notranje motivacije.

Opazno je bilo tudi, da so otroci v stikih z živalmi razvijali večjo občutljivost in odgovornost. Pri ravnanju z živalmi so postajali bolj previdni, nežni in pozorni na odzive živali. Takšne izkušnje so pomembno prispevale k razvoju empatije in socialnih kompetenc.

Vzgojitelji so prav tako opazili, da so se izboljšali medsebojni odnosi v skupini. Otroci so pogosteje sodelovali, si pomagali in reševali konflikte na bolj konstruktiven način. Dejavnosti v naravi so ustvarjale pogoje za spontano sodelovanje ter zmanjševanje napetosti med otroki.

Pomembna ugotovitev evalvacije je tudi, da so otroci pridobljena znanja spontano prenašali v vsakdanje situacije. V simbolni igri so posnemali dejavnosti s kmetije, uporabljali nove izraze in razlagali procese, ki so jih opazovali. To kaže na globlje razumevanje in ponotranjenje izkušenj.

Vzgojitelji so ocenili, da projekt bistveno prispeva k razvoju trajnostne zavesti, saj otroci preko konkretnih izkušenj razumejo pomen skrbi za naravo, živali in okolje. Takšno učenje je učinkovitejše od klasičnih oblik poučevanja, saj temelji na doživljanju in osebni izkušnji.

Kljub pozitivnim rezultatom ima projekt tudi določene omejitve. Dejavnosti so bile odvisne od vremenskih razmer in organizacijskih možnosti, kar je včasih vplivalo na izvedbo načrtovanih aktivnosti. Prav tako evalvacija temelji predvsem na kvalitativnih metodah opazovanja in refleksije, kar omejuje možnost kvantitativnega merjenja učinkov. V prihodnje bi bilo smiselno vključiti tudi bolj strukturirane oblike spremljanja napredka otrok.

Zaključek

Raziskave kažejo, da je vzgoja za trajnostni razvoj že pomemben del prakse v slovenskih vrtcih (Lepičnik-Vodopivec & Tominc, 2011).

Projekt Pod milim nebom dokazuje, da je trajnostno vzgojo mogoče učinkovito uresničevati skozi izkustveno učenje v naravnem okolju. Njegova pomembna značilnost je v tem, da otroci trajnost ne

spoznavajo kot abstrakten koncept, temveč kot sestavni del vsakdanjega življenja, ki ga aktivno doživljajo in soustvarjajo.

Obiski učne kmetije predstavljajo učinkovit model povezovanja trajnostne vzgoje, izkustvenega učenja in celostnega razvoja otrok v predšolskem obdobju. Neposreden stik z naravo, živalmi in konkretnimi življenjskimi situacijami otrokom omogoča poglobljeno razumevanje naravnih procesov ter spodbuja oblikovanje odgovornega in spoštljivega odnosa do okolja.

Rezultati projekta kažejo, da izkustveno učenje pomembno prispeva k trajnejšemu in globljemu razumevanju, kar potrjujejo tudi ugotovitve slovenskih avtorjev (Banjac idr., 2022).

Ključna prednost projekta je v tem, da otroci trajnostne vsebine usvajajo preko aktivnega sodelovanja, raziskovanja in lastnih izkušenj. Tak pristop pomembno prispeva k večji notranji motivaciji za učenje ter podpira razvoj socialnih in čustvenih kompetenc, kot so sodelovanje, empatija in odgovornost. Hkrati krepi tudi povezanost otrok z naravo in spodbuja razvoj trajnostne zavesti že v zgodnjem obdobju.

Rezultati projekta kažejo, da ima takšna oblika učenja velik potencial za širšo uporabo, saj omogoča učinkovito povezovanje kurikularnih področij ter prenos znanja v realne življenjske situacije. Projekt zato predstavlja primer dobre prakse, ki bi ga bilo smiselno sistematično uvajati tudi v druge vzgojno-izobraževalne ustanove.

V prihodnje bi bilo smiselno projekt nadgraditi z aktivnejšim vključevanjem staršev in širše lokalne skupnosti, saj bi to dodatno okrepilo prenos trajnostnih vrednot v vsakdanje življenje otrok. Prav tako bi bilo smiselno vzpostaviti bolj sistematično spremljanje dolgoročnih učinkov tovrstnega učenja, z namenom boljšega razumevanja njegovega vpliva na razvoj trajnostne zavesti in življenjskih kompetenc otrok.

Viri in literatura

Banjac, M., Šipuš, K., Tadič, D., Razpotnik, Š., Novak, M., Lajh, D., & Pušnik, T. (2022). Izkustveno učenje: od teorije k praksi. Zavod RS za šolstvo.

Chawla, L. (2007). Childhood experiences associated with care for the natural world: A theoretical framework for empirical results. *Children, Youth and Environments*, 17(4), 144–170.
<https://www.jstor.org/stable/10.7721/chilyoutenvi.17.4.0144>

Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Macmillan.

Elliott, S., & Davis, J. (2009). Exploring the resistance: An Australian perspective on educating for sustainability in early childhood. *International Journal of Early Childhood*, 41(2), 65–77.
<https://doi.org/10.1007/BF03168879>

Food and Agriculture Organization. (2018). *Education for rural development and food security*.
<https://www.fao.org/3/i7403en/i7403EN.pdf>

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.

Lepičnik-Vodopivec, J., & Tominc, J. (2011). Vzgoja za trajnostni razvoj v praksi vrtcev. *Revija za elementarno izobraževanje*, 4(4), 5–22.

Louv, R. (2008). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Algonquin Books.

UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

Kratka predstavitev avtorice

Marijana Ferenc je strokovna delavka na področju predšolske vzgoje, zaposlena v Vrtcu Velenje, kjer deluje tudi kot pomočnica ravnateljice. Diplomirala je na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani.

V Vrtcu Velenje je zaposlena od leta 2006. Prvih petnajst let je opravljala delo vzgojiteljice, kjer je pridobila bogate izkušnje pri neposrednem delu z otroki, nato pa svoje delo nadaljuje na vodstvenem področju kot pomočnica ravnateljice.

Pri svojem strokovnem delu se osredotoča na izkustveno učenje, trajnostno vzgojo ter spodbujanje celostnega razvoja otrok v zgodnjem obdobju.

Marijana Ferenc is a professional working in the field of early childhood education at Vrtec Velenje, where she also serves as an assistant principal. She graduated from the Faculty of Education at the University of Ljubljana.

She has been employed at Vrtec Velenje since 2006. For the first fifteen years, she worked as a preschool teacher, gaining extensive experience in direct work with children. She then continued her career in a leadership role as an assistant principal.

In her professional work, she focuses on experiential learning, education for sustainable development, and the promotion of children's holistic development in early childhood.

DJEČJI VRTOVI I GREVICE IZ PERSPEKTIVE FRIEDRICHA FRÖBELA

Pavica Krolo Henč , DV Vrbik

SAŽETAK

KLJUČNE RIJEČI: Fröbelova pedagogija , dječji vrtovi i grevice, od uhvatiti do shvatiti

U ovom današnjem globalnom vremenu i ubrzanom ritmu života potrebno je hitno se vratiti iskonskim vrijednostima, a to je suživot čovjeka i prirode. Kada se proučava i promatra predškolska pedagogija kroz povijest, može se primjetiti da je za klasične pedagoge priroda i boravak u njoj u odgojno- obrazovnom procesu nezaobilazna, stoga se valja prisjetiti »oca« prvog dječjeg vrtića i njegovih filozofsko – pedagoških načela, budući da da u svijetu postoje vrtići i škole koje u svom radu s djecom primjenjuju pedagogiju prema uzoru njemačkog pedagoga Friedricha Wilhelma Augusta Froëbela.

Friedrich Wilhelm August Fröbel je bio autoidakt, pedagog, filozof i znanstvenik. Rođen je krajem 18. stoljeća (21. 4. 1782.) u Njemačkoj (Oberweißbach- Thüringen). Godine 1826. piše svoju prvu knjigu *Odgoj čovjeka (Menscheßnerziehung)* , istovremeno utemeljuje prvi dječji vrtić u svijetu 1840. godine. Naglašava važnost profesionalnog obrazovanja odgojitelja te osniva i prvu školu za odgojiteljice 1842. godine.

Pedagoška načela Fröbelove pedagogije

Fröbel je zamislio dječji vrtić kao instituciju u kojoj će se odvijati odgoj i obrazovanje djece, po metodi koju naziva *Dječja igra*, stoga je u tu svrhu smislio didaktička sredstva koje je nazvao *Darovima*.

U svom kapitalnom djelu. *Odgoj čovjeka* on naglašava „...u svemu vlada i djeluje jedan vječni zakon,...zakon sfere“ (Froebel, 1982 : 7). Taj zakon govori kroz vanjski svijet - prirodu kao i kroz unutarnji svijet –duh i um. U njegovoj koncepciji to ujedinjenje vanjskog i unutarnjeg svijeta kao egzistencije je Bog, čovjek i priroda. Fröbelova pedagogija nosi u sebi teološko, filozofsko, humanističko i demokratsko utemeljenje. U svom radu i djelovanju naglašava važnost i utjecaj prirode na sveobuhvatni odgoj djeteta. Prema Fröbelu najmanje sjeme u sebi nosi cjelinu i raste u harmoniji s okolinom. Kao dječak u svom ranom periodu života i sam je pronalazio utjehu u prirodi budući da je vrlo rano ostao bez majke te zbog toga neizmjereno patio do kraja svog života.

Na temelju svojih načela Froebel pripisuje prirodi tri važne komponente: oblik života, ljepote i spoznaje u smislu estetike.

1. Očitovanje njene *snage*
2. Istraživanje prirode od rođenja
3. Višeznačnost životnih simbola- rađanje, rast, razvijanje i ugibanje

Dječji vrtovi i grevice u dgojno – obrazovnom procesu

Prema Froebelovom konceptu prirodne zakonitosti spoznaju se kroz promjene u prirodi (Kozmos), stoga je on u svom kurikulumu osmislio arhitekturu za dječje vrtove i njihove grevice, koje su slobodan izbor svakog djeteta, potiču razvijanje osjetilne percepcije, vlastitu odgovornost, samostalnost, brigu i njegu okoline, privređivanje. Djeca doživljavaju uspjeh ali istovremeno zapuštenost i neuspjeh ukoliko se ne brinu o svojim biljkama.

Postavlja se pitanje: Zašto se kreće od botanike? Odgovor je da smo mi okruženi prirodom i imamo ju stalo pred očima,...

Nakon zornog, tj konkretnog dodira s prirodom djeteta ima mogućnost nadalje proučavati biljni i životinjski svijet u odgojnoj skupini. Tako se u samom početku pedagoške godine u sobi dnevnog boravka formira botanički tepih na kojeg djeca prikupljaju plodove, lišće, školjke, puževe kućice, korijenje..

Također valja napomenuti sjemenke, jer one nudi mogućnost promatranja rasta i sazrijevanja u prirodi. Sjemenka je izraz jedne visoke *inteligencije* i čuda koje pronalazimo u prirodi. Biljka sa svojom sjemenkom prikazuje cjelovitost života. U sjemenci je beskrajna i beskonačna čežnja za rastom – to je život. Biljka je polazišna točka za rad s djecom na području botanike, jer je statična. Botanika nam prikazuje promatranje, anatomske istraživanje kako bi upoznali dijelove biljke. Ona nam omogućuje znanstvene dokaze kako živi, koju funkciju ima korijen, cvijet, stabljika ili lišće. Može se reći da *dijete ima super-inteligenciju* i na svoj način može shvatiti i vidjeti biljku i njen sklad. Također ono s vremenom spozna *visoku inteligenciju super-prirode i sklad života* (Montessori, 1989: 180- 81).

Pomoću pribora iz područja botanike djeteta će upoznati dijelove *biljke: lista, cvijeta, i korijena* te njihovu anatomiju. Tako će djeteta otkriti da cvijet nije samo cvijet nego ga sačinjavaju *prašnici, tučak, latice i vjenčić/čaška*. Cvijet u sebi sadrži jedan *mali svijet* i djeteta odjednom vidi i razumije više, ono vidi jedan viši i drugačiji život kojeg može, osjetiti, opipati i mirisati.

U Njemačkoj postoje vrtići koje provode kurikulum Friedricha Fröbela s kojima smo ostvarili suradnju stoga nam cilj na ovoj međunarodnoj konferenciji na temu *Kako vrtići i škole stvaraju eko priče* prezentirati sudionicima aktualne dječje vrtove u njegovom duhu. Također želimo, prezentirati djelić *vrtne oaze* u našim matičnim vrtićima i odgojnim skupinama u Zagrebu. U dječjem vrtiću Vrbik u odgojnoj skupini Perlice se provodi Montessori metoda koja po svojim odgojno-obrazovnim načelima zahtjeva dodir s prirodom te se tako već duže vrijeme pokazala potreba za komadićem vrta u kojem će djeca svakodnevno moći promatrati biljni i životinjski svijet, sijati, saditi i brinuti se o biljkama. U suradnji s ravnateljicom, domarima i roditeljima, nabavljene su velike lončanice, zemlja, sjemenke, sadnice, a od starih polica su napravljene visoke gredice. Također je ostvarena suradnja s udrugom Zeleni-Klik koja nudi edukaciju za djecu i odrasle na temu: Permakultura u dječjim vrtićima i školama. Zahvaljujući njihovom doprinosu trenutno u našem maloj vrtnoj oazi raste grašak, luk, cvjeta lavnda, ružmarin i drugo samoniklo bilje.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

1. Zorni doživljaj biljnog (proljećnice, povrće, cvijeće ..)i sitnog životinjskog svijeta (pčele, mravi, gliste, leptiri..)
2. Čuđenje i divljenje prema prirodi kao živom biću
3. Briga za okolinu
4. Omogućiti djeci da valorizira svoje vlastite spoznaje u odnosu s prirodom i da na osnovu njih gradi vlastita iskustva, jer shvaćanje dolazi nakon dodirnih iskustava s okolinom: **od uhvatiti do shvatiti**
5. Poštivanje pravila i normi u vrtu
6. Stjecanje odgovornosti i povjerenja

Literatura

Froebel, F. (1982.) **Die Menschengestaltung**, Ernst Klett, Stuttgart.

Montessori, M. (1989.) **Kosmische Erziehung**, Herder, Freiburg im Breisgau.

Schauweckeer –Zimmer (2013.) **Der Kindergarten – Erfinder**, bei Froebel Systems, Druk § Werbeservice, Gräfling.

Autor

Pavica Krola Henč, rođena sam 23. 9. 1963. god. Odgojiteljica sam djece predškolske dobi sa završenim filozofskim fakultetom u Zadru. Radim u dječjem vrtiću »Vrbik« u Zagrebu. Također aktivno sudjelujem u Stručno - razvojnom centru DV »Vrbik« za unapređivanje stručnog rada u području predškolskog odgoja i obrazovanja i stručnog usavršavanja stručnih djelatnika prema pedagoškoj koncepciji Marie Montessori. U organizaciji i suglasnosti Agenciji za odgoj i obrazovanje u RH stekla sam zvanje: Odgojitelj savjetnik. Moja uža specijalnost su Montessori i Fröbelova pedagogija. Edukacije za ove dvije navedene klasične pedagogije sam završila u Njemačkoj-Münchenu. Duži niz godina prakticiram Montessori pedagogiju s djecom u mojoj matičnoj odgojnoj skupini, dok Fröbelovu pedagogiju promoviram na stručnim skupovima budući da u Hrvatskoj ne postoji niti jedan vrtić koji provodi Fröbelovu pedagogiju u svom kurikulumu.

CHILDREN’S GARDENS AND FLOWER BEDS FROM THE PERSPECTIVE OF FRIEDRICH FRÖBEL

ABSTRACT

KEY WORDS: Friedrich Wilhelm August Fröbel, children’s gardens and garden beds, from catching to comprehending

In today’s globalized world and fast-paced lifestyle, there is an urgent need to return to fundamental values—namely, the coexistence of humans and nature. When studying and observing preschool pedagogy throughout history, it becomes evident that, for classical educators, nature and time spent in it are indispensable in the educational process. Therefore, it is important to recall the “father” of the first kindergarten and his philosophical-pedagogical principles, especially since there are kindergartens and schools around the world that apply pedagogical approaches inspired by the German educator Friedrich Wilhelm August Fröbel.

Friedrich Wilhelm August Fröbel was a self-taught educator, pedagogue, philosopher, and scientist. He was born at the end of the 18th century (April 21, 1782) in Germany (Oberweißbach, Thuringia). In 1826, he wrote his first book *The Education of Man (Menschenerziehung)*, and in 1840 he founded the world’s first kindergarten. He emphasized the importance of professional education for teachers and established the first training school for kindergarten teachers in 1842.

Pedagogical Principles of Fröbel’s Pedagogy

Fröbel envisioned the kindergarten as an institution where children’s education would take place through a method he called “children’s play.” For this purpose, he designed didactic materials known as “Gifts.”

In his major work, *The Education of Man*, he emphasizes: “...one eternal law reigns and operates in all things—the law of the sphere” (Fröbel, 1982: 7). This law manifests through the external world—nature—as well as through the internal world—the spirit and mind. In his conception, the unity of the external and internal worlds as existence is represented by God, human beings, and nature.

Fröbel's pedagogy is grounded in theological, philosophical, humanistic, and democratic principles. In his work, he highlights the importance and influence of nature on the holistic development of the child. According to Fröbel, even the smallest seed contains wholeness and grows in harmony with its environment. As a child, he himself found comfort in nature, having lost his mother at an early age, a loss that marked him throughout his life.

Based on his principles, Fröbel attributes three important components to nature: life, beauty, and knowledge in an aesthetic sense:

1. The manifestation of its power
2. Exploration of nature from birth
3. The multiplicity of life symbols—birth, growth, development, and decay

Children's Gardens and Garden Beds in the Educational Process

According to Fröbel's concept, natural laws are understood through changes in nature (the cosmos). Therefore, in his curriculum, he designed the architecture of children's gardens and their garden beds. These are freely chosen by each child and encourage the development of sensory perception, personal responsibility, independence, care for the environment, and productivity. Children experience success, but also neglect and failure if they do not take care of their plants.

The question arises: Why begin with botany? The answer is that we are surrounded by nature and constantly see it around us.

After direct, concrete contact with nature, the child has the opportunity to further study plant and animal life within the educational group. At the beginning of the pedagogical year, a "botanical carpet" is created in the classroom, where children collect fruits, leaves, shells, snail shells, roots, and similar natural materials.

Seeds are particularly important, as they offer the possibility of observing growth and maturation in nature. A seed represents a high level of intelligence and a miracle found in nature. A plant, together with its seed, represents the unity of life. Within the seed lies an infinite drive for growth—that is life itself. The plant serves as a starting point for working with children in botany because it is static. Botany allows observation and anatomical exploration to understand the parts of a plant. It provides scientific insight into how a plant lives and the function of its roots, flowers, stems, and leaves.

It can be said that a child possesses a kind of "super-intelligence" and can perceive and understand a plant and its harmony in their own way. Over time, the child also comes to recognize the higher intelligence of nature and the harmony of life (Maria Montessori, 1989: 180–181).

Using botanical materials, the child learns about parts of the plant—leaf, flower, and root—and their anatomy. The child discovers that a flower is not just a flower but consists of stamens, pistil, petals, and calyx. A flower contains a small world within itself, and the child suddenly sees and understands more—a higher and different kind of life that can be seen, touched, and smelled.

In Germany, there are kindergartens that implement the curriculum of Friedrich Wilhelm August Fröbel, with which we have established cooperation. Therefore, the aim of this international conference, titled *How Kindergartens and Schools Create Eco Stories*, is to present to participants contemporary children's gardens inspired by his approach. We also aim to present a small part of the garden oasis from our home kindergartens and educational groups in Zagreb.

In the kindergarten Dječji vrtić Vrbik, within the educational group "Perlice," the Montessori method is applied. Due to its pedagogical principles, this method requires contact with nature, which has led

to the need for a small garden space where children can daily observe plant and animal life, sow seeds, plant, and care for plants.

In cooperation with the director, maintenance staff, and parents, large pots, soil, seeds, and seedlings were acquired, and raised garden beds were constructed from old shelves. Cooperation was also established with the association Zeleni-Klik, which provides education for children and adults on the topic *Permaculture in Kindergartens and Schools*. Thanks to their contribution, our small garden oasis currently grows peas, onions, blooming lavender, rosemary, and other wild plants.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS INCLUDED IN THE ACTIVITIES:

1. Direct sensory experience of plant life (spring flowers, vegetables, flowers, etc.) and small animal life (bees, ants, earthworms, butterflies, etc.)
2. A sense of wonder and admiration for nature as a living entity
3. Care for the environment
4. Enabling children to value their own knowledge in relation to nature and to build their own experiences based on it, since understanding comes after direct contact with the environment: from catching to comprehending
5. Respect for rules and norms in the garden
6. Developing responsibility and trust

Literature

Froebel, F. (1982.) **Die Menschenerziehung**, Ernst Klett, Stuttgart.

Molntessori, M. (1989.) **Kosmische Erziehung**, Herder, Freiburg im Breisgau.

Schauwecker –Zimmer (2013.) **Der Kindergarten – Erfinder**, bei Froebel Systems, Druk § Werbeservice, Gräfling.

Author:

Pavica Krolo Henč, born on September 23, 1963. I am a preschool teacher with a degree from the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zadar. I work at the kindergarten Dječji vrtić Vrbik in Zagreb. I also actively participate in the Professional Development Center of Dječji vrtić Vrbik, which focuses on improving professional practice in the field of early childhood education and the professional development of educators according to the pedagogical concept of Maria Montessori. With the organization and approval of the Agency for Education and Training, I obtained the professional title of Mentor Teacher. My areas of specialization are Montessori and Fröbel pedagogy. I completed my training in both of these classical pedagogical approaches in Munich, Germany. For many years, I have practiced Montessori pedagogy with children in my primary educational group, while I promote Fröbel pedagogy at professional conferences, as there is currently no kindergarten in Croatia that implements Fröbel pedagogy in its curriculum.

Fröbelov plan vrta
(Fröbel's garden plan)

Vrt prije uređenja
(Garden before landscaping)

Istraživanje tla i pripema gredica
(Soil exploration and preparation of garden beds)

Dodir sa sjemenkama
(Touching the seeds)

»PROJEKT MLEKASTIČNO! IZBEREM DOMAČE« KOT PRISTOP K RAZVIJANJU TRAJNOSTNIH VREDNOT PRI OTROCIH V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Barbara Čop, Vrtec Jesenice

Izvleček

Prispevek predstavlja primer dobre prakse načrtnega raziskovanja »mlečne poti« kot pedagoškega izhodišča za razvijanje trajnostnih vrednot in zdravega življenjskega sloga v predšolskem obdobju. Projekt je bil zasnovan medpodročno in je otrokom, starim od 4 do 6 let, omogočal raziskovanje vsebin skozi različna kurikularna področja v skladu s cilji Kurikuluma za vrtce ter cilji trajnostnega razvoja. Temeljlil je na načelih izkustvenega učenja ter na celostnem pristopu k zgodnjemu učenju. Projektne dejavnosti so vključevale doživljajske in raziskovalne aktivnosti, dopolnjevale so jih umetniško-ustvarjalne dejavnosti, gibalno-miselni izzivi in kulinarčne dejavnosti, ki so zaokrožile celostno obravnavo tematike. Okolje je bilo oblikovano kot spodbudno učno okolje, proces pa je bil sistematično dokumentiran z namenom spremljanja napredka otrok in strokovne refleksije. Začetne predstave otrok o kravi kot živali, ki daje mleko, so bile skromne in večinoma omejene na vsakodnevno izkušnjo uživanja mleka. Končna evalvacija je pokazala postopno preoblikovanje otroških predstav, poglobljanje razumevanja medsebojne povezanosti človeka, živali in narave ter usvajanje temeljev za nadaljnji razvoj trajnostne pismenosti.

Ključne besede

izkustveno učenje, lokalna samooskrba, mlečna pot, odgovoren potrošnik, prehranska veriga, trajnostna vzgoja, zgodnje otroštvo.

THE PROJECT "MLEKASTIČNO! I CHOOSE LOCAL" AS AN APPROACH TO DEVELOPING SUSTAINABLE VALUES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Abstract

This paper presents an example of good practice in the systematic exploration of the "milk pathway" as a pedagogical starting point for fostering sustainable values and a healthy lifestyle in early childhood. The project was designed in an interdisciplinary manner and enabled children aged 4 to 6 to explore content across various curricular areas in accordance with the objectives of the *Curriculum for Kindergartens* and the Sustainable Development Goals. It was based on the principles of experiential learning and a holistic approach to early learning. Project activities included experiential and exploratory tasks, complemented by artistic and creative activities, physical and cognitive challenges, and culinary activities, which together provided a comprehensive approach to the topic. The learning environment was designed as a stimulating educational setting, and the process was systematically documented in order to monitor children's progress and support professional reflection.

Children's initial conceptions of the cow as an animal that produces milk were limited and mostly based on everyday experiences of consuming milk. The final evaluation demonstrated a gradual transformation of children's conceptions, a deeper understanding of the interconnectedness between humans, animals, and nature, and the development of foundations for sustainable literacy.

Keywords

experiential learning, local self-sufficiency, milk pathway, responsible consumer, food chain, sustainability education, early childhood.

UVOD

Učenje predšolskih otrok z namenom razvijanja trajnostnih vrednot temelji na konkretnih izkušnjah, aktivnem sodelovanju otrok ter doslednem zgledu odraslih. Rezultatov na tem področju ni mogoče doseči čez noč, saj gre za preplet načrtnih pedagoških prizadevanj, sistematičnega dela in vsakodnevnih praks v vrtcu. Ključno je upoštevanje razvojne stopnje otrok ter izbira ustreznih didaktičnih pristopov, ki omogočajo postopno razumevanje in ponotranjenje trajnostne odgovornosti.

Kurikulum za vrtce (2025) med pomembnimi novostmi, usmerjenimi v dvig kakovosti predšolske vzgoje, posebej izpostavlja spodbujanje trajnostnega razvoja. Krepitev trajnostnih kompetenc v sodobnem času ni več zgolj trend ali dodatna vsebina, temveč postaja sestavni del vsakodnevnega vzgojno-izobraževalnega procesa. Gre za sistematično pridobivanje znanja, veščin, stališč in vrednot, ki otrokom omogočajo odgovorno ravnanje do sebe, drugih in okolja. Otroci kot aktivni udeleženci učnega procesa in bodoči odrasli soustvarjalci družbe že v zgodnjem otroštvu oblikujejo temeljne vzorce vedenja, zato je zgodnje razvijanje trajnostnih navad ključnega pomena za dolgoročno družbeno odgovornost.

JEDRO

»Projekt Mlekastično! Izberem domače« je vzgojno-izobraževalni projekt programa Ekošola, ki s celostno zasnovanimi izhodišči za načrtovanje raznolikih dejavnosti v vrtcu prispeva k oblikovanju zdravih prehranskih navad predšolskih otrok. Njegova dodana vrednost se kaže v izhodiščih za spodbujanje razumevanja pomena lokalno pridelane hrane in koncepta samooskrbe ter razvijanja trajnostnih kompetenc in oblikovanja odgovornega potrošniškega vedenja. Pomemben vidik projekta predstavlja tudi seznanjanje z dobrobitjo živali ter poglobljanje odnosa do naravnega okolja. Projekt hkrati omogoča vključevanje elementov kulturne dediščine, zlasti dediščine mlekarstva.

Pomen mleka in mlečnih izdelkov v vsakodnevni prehrani smo želeli otrokom predstaviti na razumljiv in izkustveno naravnan način z vidika zdravja, kmetijstva, kulture in vzgoje. Posebno pozornost smo namenili razumevanju pomena lokalne samooskrbe ter postopnemu razvijanju trajnostno naravnega potrošniškega vedenja. Izvedene dejavnosti so zajemale širok nabor vsebin. Pedagoški proces je temeljil na načelih izkustvenega učenja, ki poudarja aktivno vlogo otroka pri konstruiranju znanja ter pomen neposredne izkušnje. Okolje v igralnici je bilo načrtno oblikovano kot spodbudno učno okolje, ki je omogočalo samostojno raziskovanje, spontano utrjevanje znanja in učenje skozi simbolno igro. Del učnega procesa je predstavljala tudi načrtna uporaba kakovostnih avdiovizualnih vsebin, ki so dopolnjevale neposredne izkušnje otrok ter prispevale k večji motivaciji in poglobljenemu razumevanju obravnavane tematike. Pomemben del procesa je predstavljalo tudi sistematično dokumentiranje dejavnosti z uporabo različnih medijev (otroške risbe, fotografije, slikopisi, zapisi izjav otrok), kar je omogočalo spremljanje napredka, refleksijo učnega procesa ter strokovno evalvacijo izvedenih dejavnosti. Pred izvajanjem projekta smo izvedli uvodni razgovor z otroki, ki je omogočil vpogled v njihovo predznanje in osebne izkušnje, povezane s tematiko mleka in kmetije. V pogovoru smo usmerjeno raziskovali asociacije otrok ob besedi mleko, preverjali njihovo poznavanje živali, ki živijo na kmetiji, povezovanje živali z živili, ki jih pridobivamo od njih, ter razumevanje vloge človeka pri tem. Ugotovili smo, da so predstave otrok o tej temi precej nepopolne ali napačne. Razgovor je predstavljal

pomembno izhodišče za načrtovanje dejavnosti ter pripravo časovnega in izvedbenega načrta za celotno šolsko leto.

Slika 8 Zapis - izjave otrok

Navdih za začetek projekta smo poiskali v tradicionalnem gorenjskem dogodku »kravji bal«, ki obeležuje zaključek pašne sezone in vrnitev živine ter pastirjev v dolino. Dejavnost smo načrtovali kot doživljajsko učno izkušnjo. Potekala je na vrtčevskem igrišču in je zajemala elemente kulturne dediščine, kulinarike in zabave. Otroci so opazovali prihod okrašene »krave« Liske in se v nadaljevanju preizkušali v molži, okušali mleko in sir ter se zabavali ob narodno-zabavni glasbi. Dogodek je poglobil njihovo razumevanje izvora mleka ter skrbi za živali, hkrati pa osvetlil razumevanje osnov planšarstva in tradicionalnih oblik gospodarjenja. S pogledom v preteklost smo izpostavili tudi takratno delitev dela: pašo in molžo govedi. Otroci so ob tem spoznali nove pojme, kot sta planšar in majerca.

Slika 9 Kravji bal - prihod živine

Slika 10 Prikaz pravilne molže

Slika 11 Vaja dela mojstra – učenje molže

Slika 12 "Šalca", "žehtar" in "kangla" za mleko

Slika 13 Foto-plakat prireditve

Zanimanje otrok za pašno živinorejo je bilo po dogodku veliko, zato smo v naslednjih dneh izvedli več ogledov bližnjih pašnikov in travnikov. Prek neposrednega opazovanja in usmerjenega pogovora smo otrokom privzgajali spoštljiv odnos do naravnega okolja ter širili razumevanje pomena kmetijskih površin za pridelavo hrane.

Slika 7 Ogled pašnikov in kmetijskih površin

V naslednji etapi smo izvedli obisk lokalne kmetije, kjer so si otroci ogledali hlev ter spoznali osnovne potrebe krav molznic. Pogovarjali smo se o zagotavljanju dobrobiti živali, o pomenu rednega hranjenja, napajanja in čiščenja ter o spoštljivem ravnanju z njimi. Kmet jim je predstavil tudi strojno molžo. Po zaključku ogleda so razumeli razliko med pašno in hlevsko živinorejo. Začeli so prepoznavati celoten proces povezanosti med živaljo in kmetom.

Slika 8 Obisk lokalne kmetije

Slika 9 Spoznavanje hlevske živinoreje

Opažen je bil napredek v zmožnosti argumentiranja, opisovanja procesov ter povezovanja vzrokov in posledic. To se je odražalo tudi v njihovih izjavah: »Mleko nam da krava, zato mora biti kmet do nje prijazen.«, »Če krava nima dovolj hrane, ne more dati veliko mleka.« ter v stališčih: »To mleko je domače, zato je najboljše.«

Novo pridobljeno znanje smo utrjevali skozi simbolno igro »kmetija« in ga nadgradili s skupnim avtorskim ustvarjanjem. Nastala je pesem o kravi, ki smo jo zapisali v obliki slikopisa, s čimer smo povezali jezikovno izražanje, simbolno reprezentacijo in ustvarjalnost. Zavedanje o pomenu slovenskega mlekarstva, lokalne pridelave ter zdrave prehrane smo dodatno krepili z izdelavo tematskega fotokotička – krave Liske. Ta je postal prostor igre, identifikacije s projektom ter spontanega utrjevanja znanja.

Slika 10 Izdelava foto-kotička

Slika 11 Foto-kotiček

Slika 12 Avtorski slikopis "Pesem o kravi"

V nadaljevanju smo se posvetili spoznavanju mlečnih izdelkov, prepoznavanju znaka »Izbrana kakovost – Slovenija« ter razumevanju poti mleka od pridelovalca do potrošnika. Raznoliko ponudbo mlečnih izdelkov smo si najprej ogledali v bližnji trgovini, kjer so otroci neposredno opazovali različne vrste mleka, sirov, jogurtov in drugih izdelkov. Raziskovanje je potekalo na podlagi vprašanj, ki so jih spontano zastavljali (kako mleko pride v trgovino, kako nastanejo različni mlečni izdelki, zakaj je pomembno kupovati »slovensko«), ter na podlagi odpadne mlečne embalaže, ki so jo v naslednjih dneh prinesli od doma. Ob primerjavi odpadne mlečne embalaže z in brez oznake »Izbrana kakovost – Slovenija« so otroci dobili predstavbo, od kod vse izdelki prihajajo ter hkrati pridobivali osnovne izkušnje z odločanjem za odgovorno potrošništvo. Začetno razumevanje lokalne samooskrbe so povezali s pojmi dobavne in prehranske verige ter transportom. Razumeli so, da je lokalno pridelana hrana, ki je »bližje nam«, praviloma bolj sveža in manj obremenjujoča za okolje zaradi krajših transportnih poti ter da to kot odgovorni potrošniki lahko podpiramo.

Slika 13 Od kod pride naša super hrana

Slika 14 Od kmeta do potrošnika

Slika 15 Izbrana kakovost

Ob prineseni in zbrani količini odpadne mlečne embalaže v vrtec smo načrtno usmerjali tudi njihovo razmišljanje o vplivu embalaže na okolje, ločevanju odpadkov in ponovni uporabi. Iz zbrane embalaže so tako nastali tudi likovni izdelki in enostavna igralna sredstva.

Slika 16 Zdrav zajtrk

V procesu učenja so se pojavila tudi nova vprašanja, med drugim, ali so krave edine živali, ki dajejo mleko. Zato smo v vrtec povabili lastnika koze Pike in mladička jagnjeta. Gost je predstavil njune značilnosti ter prikazal molžo. Z namolzenim mlekom je nahranil jagnje, kar je otrokom omogočilo razumevanje, da mleko ni pomembno le za prehrano ljudi, temveč tudi za razvoj mladičev pri živalih.

Slika 17 Molža koze Pike

Slika 18 Hranjenje jagnjeta

Slika 19 Otroci in jagnje

V zimskih mesecih smo vsebine projekta navezali na praznike, ki sovpadajo s tem časom. Pri tem smo izhajali tudi iz širšega kulturnega in zgodovinskega pomena mleka, kot ga poudarja naslednji zapis: »Mleko z vsemi mlečnimi izdelki je stoletja zgodovinskega razvoja na ozemlju, ki ga danes imenujemo

Slovenija, in na dobršnem delu sveta predstavljalo življenjsko najpomembnejše živilo. Torej hrano, ki je družila ljudi v vsakdanjkih in praznikih, ob trdem delu in poštenem počitku, ob vseh pomembnih praznikih in mejnikih življenja, ki jih predstavljajo rojstvo, poroka in smrt.« (Fajdiga Turk idr., 2025, str. 24). Zbirali smo domače praznične mlečne recepte ter raziskovali raznoliko uporabo mleka in mlečnih izdelkov v prehrani. Posebno doživetje je predstavljala skupna peka mlečnih, prazničnih piškotov.

Slika 20 Praznična peka mlečnih piškotov

V mesecu januarju smo pričeli z intenzivno pripravo na razstavo likovnih izdelkov ob slovenskem kulturnem prazniku. Ob tem smo spoznavali različne načine ustvarjanja in se skozi dejavnosti približevali poeziji Franceta Prešerna. Priprave smo povezali tudi s projektom Mlekastično! Izberem domače. Tokrat smo mleko uporabili na nekoliko drugačen, bolj ustvarjalen način kot »nevidno črnilo«. Otroci so s čopičem zapisovali sledi mleka na papir, ki so po sušenju postale nevidne, ob segrevanju nad plamenom sveče pa so se ponovno prikazale.

Slika 21 Pisanje z mlekom

Slika 22 Temnenje zapisa s svečo

Slika 23 Končni izgled zapisa

Projekt smo v zaključni fazi nadgradili z načrtno uporabo kakovostnih avdiovizualnih vsebin, kot so oddaje Ribič Pepe (Krave so mlečne naprave, Kdo ne mara mleka?, Mleko in maslo, Tradicionalni slovenski zajtrk) in Studio Kriškraš (Kako pomolsti kravo, Kam gre Jan po mleko?, Kaj lahko izdelamo iz mleka?). Te vsebine so smiselno dopolnjevale neposredne izkušnje otrok ter spodbujale pogovor in povezovanje novih informacij z lastnimi izkušnjami. Poglobljeno obravnavo »mlečne poti« smo dodatno popestrili z izdelavo in uporabo avtorske didaktične igre Od kmetije do kozarca. Skozi igro so otroci celostno usvojili proces pridelave in predelave mleka ter prepoznali vlogo različnih deležnikov v prehranski verigi. Razvili so razumevanje, da mleko ni samoumeven izdelek, temveč rezultat usklajenega delovanja ljudi, skrbi za živali in odgovornega ravnanja z naravnimi viri.

Slika 24 Igranje avtorske didaktične igre

Vzporedno smo izvajali tudi skupne »mlekastično« obarvane miselno-gibalne dejavnosti na ravni enote ter dejavnosti, povezane z branjem in reševanjem publikacije *Ima mleko noge*. Z navedenimi dejavnostmi so otroci pridobljeno znanje prenašali v različne kontekste. Evalvacija je pokazala, da so vsebine med različnimi področji učenja uspešno povezovali, kar se je odražalo v njihovi uporabi izrazov, gibalnem izražanju ter simbolni igri.

Slika 25, 26, 27 »Mlekastične« gibalne aktivnosti

ZAKLJUČEK

Izvedeni projekt *Mlekastično! Izberem domače*. je pokazal, da lahko z načrtno zasnovanimi dejavnostmi v predšolskem obdobju učinkovito spodbujamo razumevanje trajnostnih vsebin ter razvijamo temeljne elemente trajnostne pismenosti. Otroci so skozi celosten pristop učenja postopno nadgrajevali svoje znanje, spreminjali začetne predstave ter razvijali poglobljeno razumevanje povezav med človekom, živalmi, naravo in prehranskimi sistemi. Pomemben dejavnik uspešnosti projekta je bilo spodbudno učno okolje, ki je omogočalo aktivno participacijo otrok, raziskovanje, simbolno igro ter več čutno izkušnjo. Izvedba projekta je pokazala, da ima zgodnje vključevanje vsebin trajnostnega razvoja pomemben vpliv na oblikovanje otrokovih stališč, vrednot in navad. Otroci so razvili večjo občutljivost za okolje, razumevanje pomena lokalne pridelave ter odgovorno ravnanje s hrano in viri. Na podlagi izvedene prakse ugotavljamo, da so tovrstni projekti dragocen prispevek k sodobni predšolski pedagogiki, saj omogočajo povezovanje teorije in prakse ter spodbujajo otrokovo aktivno vlogo pri učenju in razvijanju trajnostnih konceptov.

Viri in literatura

Antič, S., Bah Berglez, E., Baloh, B., Baznik Dvojmoč, P., Berčnik, S., Bezenšek, A., Birska, E., Borota, B., Božič, A., Brodarič, M., Cerar, L., Cotič Pajntar, J., Čotar Konrad, S., Devjak, T., Drljić, K., Epih, R., Fekonja, U., Furlan, P., Geršak, V., ... Zore, N. (2025). *Kurikulum za vrtce*. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

United Nations. (n.d.). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. [2030 Agenda for Sustainable Development](#)

Fajdiga Turk, V., Gregorič, M., in Kostanjevec, S. (ur.). (2025). *Belo, okusno, hranljivo: Priročnik o mleku in mlečnih izdelkih*. Nacionalni inštitut za javno zdravje.

Nekaj o avtorju

Sem Barbara Čop, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok in koordinatorica programa Ekošola za Vrtec Jesenice. V okviru izvajanja programa skrbim za povezovanje in usmerjanje različnih projektov po enotah vrtca, s katerimi soustvarjamo učne situacije, ki otroke spodbujajo k opazovanju, raziskovanju, razmišljanju ter odgovornemu ravnanju z okoljem. Naš cilj je, da otroci trajnostne vrednote ne le spoznajo, temveč jih živijo skozi vsakdanja doživetja v vrtcu.

About the author

I am Barbara Čop, a graduate preschool teacher and the coordinator of the Eco-Schools programme for the Jesenice Kindergarten. Within the implementation of the programme, I ensure the connection and coordination of various projects across the kindergarten units, through which we co-create learning situations that encourage children to observe, explore, think, and act responsibly towards the environment. Our goal is for children not only to learn about sustainable values, but to live them through their everyday experiences in kindergarten.

OKOLJSKA VZGOJA V VRTCU: TRAJNOSTNO RAVNANJE Z OBLAČILI

Ema Kotnik, OŠ Polzela – enota vrtec Polzela

Izvleček

Naraščajoče količine odpadnega tekstila ter vpliv hitre mode na porabo naravnih virov in okoljske obremenitve predstavljajo pomemben izziv sodobne družbe, na katerega se lahko odzovejo tudi vzgojno-izobraževalne ustanove. Prispevek predstavlja inovativen primer okoljske vzgoje v vrtcu, osredinjen na trajnostno ravnanje z oblačili v okviru projekta »Ne zavrzi oblek, ohrani planet« (Ekošola). Namen prispevka je prikazati, kako lahko z načrtovanimi rutinami, zgledom odraslih ter izkustvenimi dejavnostmi pri otrocih razvijamo trajnostne navade.

V vrtcu smo izvedli niz dejavnosti po načelih predelaj – ponovno uporabi – zmanjšaj, med katerimi je osrednje mesto zavzela mini trgovinica rabljenih oblačil »Modna omara«. V njej so otroci samostojno izbirali lepo ohranjena oblačila. Dejavnosti so vključevale tudi predelavo tekstila (šivanje, obnova oblačil s toplotnimi folijami), sodelovanje zaposlenih in staršev ter povezovanje z lokalnim okoljem in humanitarnimi organizacijami. Ugotovitve kažejo veliko zanimanje in motivacijo otrok, pozitiven odziv odraslih ter velik potencial za dolgoročno utrjevanje trajnostnih navad. Prispevek se zaključuje z razmislekom o prednostih in omejitvah ter možnostih prenosa modela na druga področja trajnostnega ravnanja v vrtcu.

Ključne besede

tekstil, okoljska vzgoja, ozaveščenost, ponovna uporaba, predšolska vzgoja, trajnostni razvoj

ENVIRONMENTAL EDUCATION IN KINDERGARTEN: SUSTAINABLE CLOTHING PRACTICES

Abstract

The growing amount of textile waste and the impact of fast fashion on the consumption of natural resources and environmental pressures represent a significant challenge for contemporary society, to which educational institutions can also respond. This paper presents an innovative example of environmental education in a kindergarten, focusing on sustainable clothing practices within the project *Don't Throw Away Clothes, Save the Planet* (Eco-Schools). The aim of the paper is to demonstrate how sustainable habits can be developed in children through planned routines, adult role modelling, and experiential learning activities.

In the kindergarten, a series of activities based on the principles of *upcycle – reuse – reduce* were implemented, with a mini second-hand clothing shop called "Fashion Closet" as the central activity. Children independently selected well-preserved clothes, gaining direct experience with reuse. The activities also included textile upcycling (sewing and clothing repair using heat-transfer patches), the involvement of staff and parents, and cooperation with the local community and humanitarian organisations. The findings indicate a high level of interest and motivation among children, a positive response from adults, and strong potential for the long-term reinforcement of sustainable habits. The paper concludes with a reflection on the advantages and limitations of the approach, as well as the possibilities for transferring the model to other areas of sustainable practice in kindergarten.

Keywords: textiles, environmental education, awareness, reuse, early childhood education, sustainable development

1. Uvod

Vloga okoljske vzgoje v vrtcu vključuje tudi povezovanje ustanove z družino in lokalno skupnostjo. Izhodišče je prepričanje, da se navade najhitreje utrdijo takrat, ko se isto pravilo pojavlja v različnih okoljih in ko otrok spozna, da ima njegovo dejanje pomen tudi zunaj vrtčevske sobe. Zato definicija poudarja pomen skupnega delovanja, kot so delavnice s starši, dejavnosti na igrišču, obiski parkov in sodelovanje z lokalnimi službami. Na ta način otroci razvijajo občutek pripadnosti in vloge v skupnosti, odrasli pa dobijo priložnost, da uskladijo sporočila in vedenje (Kurikulum za vrtce, 2025).

Rutar (2023) poudarja, da mora vzgojitelj otroku omogočiti izkušnje, ki mu pomagajo razumeti svet kot povezan sistem, v katerem so njegova dejanja pomembna za skupno dobro. Takšen pristop k okoljski vzgoji temelji na premišljenih vsebinah, odnosih in izkustvenih situacijah, v katerih otrok sam raziskuje, se uči o posledicah svojih odločitev ter postopoma povezuje lastne potrebe z blaginjo skupnosti.

Ärlemalm-Hagsér (2014) pojasni, da je pri vzgoji za trajnost v predšolskem obdobju ključno upoštevanje različnosti otrok in inkluziven pristop. To pomeni, da morajo biti dejavnosti zasnovane tako, da so dostopne vsem otrokom – ne glede na njihove razvojne značilnosti, temperament ali družinsko ozadje.

Posebej aktualna je tema tekstila. Tekstilna industrija sodi med pomembnejše porabnike virov in povzročitelje okoljskih obremenitev, hitra moda pa spodbuja čezmerno potrošnjo in krajšo življenjsko dobo oblačil. Vzgojno-izobraževalne ustanove se lahko na to odzovejo z uvajanjem praks krožnega gospodarstva: zmanjševanje porabe, ponovno uporabo, popravila in predelavo. Namen prispevka je prikazati lasten, inovativen in prvič predstavljen primer dobre prakse v vrtcu, ki trajnostno ravnanje z oblačili umešča v vsakdan vrtca in ga povezuje s cilji trajnostnega razvoja ter podnebnimi izzivi.

2. Osrednji del

2.1 Cilji trajnostnega razvoja

V okviru projekta smo naslavljali zlasti cilje trajnostnega razvoja:

- Povečati zavedanje vseh udeleženi o tem, da ima izdelava in uporaba oblačil velik vpliv na **porabo vode, onesnaževanje zraka, zemlje in nastajanje odpadkov**, ter da hitra moda obremenjuje okolje in naravne vire.
- Spodbujati vse udeležene k odgovornemu ravnanju z oblačili, kot so podaljševanje njihove uporabe, ponovna uporaba, izmenjava in zmanjševanje nepotrebne nakupovanja, z namenom varovanja okolja in skrbi za prihodnost planeta.
- Spodbujati in organizirati dogodke za izmenjavo in predelavo oblačil.
- Razbijanje tabujev in stereotipov mišljenja: da je novo vedno boljše in da so rabljena oblačila namenjena le socialno šibkejšim.
- Povezovati se z dobrodelnimi organizacijami in šolo, ter ki jim podarimo rabljena, a uporabna oblačila.

2.2 Zakaj ravno vrtec?

Vrtec je ključno okolje za okoljsko vzgojo, saj se prav v zgodnjem otroštvu oblikujejo temeljne vrednote in navade. Otroci trajnostna ravnanja najlažje usvajajo skozi izkušnje in zgled odraslih, zato ima vzgojitelj s svojim vsakodnevnim vedenjem pomembno vlogo. Ker vrtec povezuje otroka, družino in lokalno skupnost, omogoča, da se okoljska sporočila prenašajo tudi izven vrtca, s čimer se trajnostne navade učinkoviteje utrjujejo in postajajo del vsakdanjega življenja.

2.3 Metode in oblike dela v vrtcu

Uporabljene metode dela:

- projektno delo,
- sodelovalno učenje,
- izkustveno učenje,
- ustvarjalno izražanje,
- dokumentiranje.

2.4 Inovativnost pristopa

Inovativnost prispevka je v tem, da tematiko odpadnih oblačil ne obravnava zgolj ozaveščevalno, temveč jo prenesemo v konkretne prakse. Pomemben pristop je otrokovo samostojno odločanje o izbiri oblačila v »Modni omari«, celostno vključevanje odraslih (zaposleni, starši, stari starši) kot nosilcev zgleda, povezovanje okoljskih in socialnih vidikov (Rdeči križ). Z uvedbo preprostih načinov (kot so krpanje s preslikači), omogoča varno, preprosto in estetsko podaljševanje življenjske dobe oblačil.

2.5 Opis izvedenih aktivnosti v vrtcu

2.5.1 Pot majice

V vrtcu so otroci skozi pogovor, slikovni material, video posnetke in seveda igro raziskovali, od kod prihaja majica in kakšna je njena pot od pridelave bombaža do trgovine. S pomočjo primerjav in nazornih prikazov so spoznali, da je za izdelavo ene majice potrebna velika količina vode, kar so povezovali z vsakdanjimi izkušnjami pitja vode. Otroci so se seznanili tudi z vplivom množične proizvodnje oblačil na okolje, pri čemer so na preprost način spoznavali onesnaževanje vode, zraka in zemlje. V nadaljevanju so raziskovali, kam odnesemo majice, ki jih ne potrebujemo več, ter kje na koncu končajo stare majice. Razmišljali smo o možnostih ponovne uporabe in recikliranja tekstila. Dejavnosti so se nadaljevale z aktivnimi in ustvarjalnimi nalogami, v katerih so otroci iskali načine, kako lahko sami nekaj novega ustvarijo in tako prispevajo k varovanju okolja.

Fotografiji 1 in 2: ogled videoposnetka o varovanju okolja ter ogled zabojnika na parkirišču pred vrtcem. (Foto: Ema Kotnik).

Fotografiji 3 in 4: risanje planeta Zemlja in umivanje zob, pri katerem skrbimo na manjšo porabo vode. (Foto: Ema Kotnik).

2.5.2 »Modna omara« – mini trgovinica rabljenih oblačil

V preteklih letih smo projekt pričeli spontano v igralnici, nato smo prihodnje leto organizirali prvo mini trgovinico z imenom »Modna omara«. Rabljena, a lepo ohranjena oblačila so bila razporejena na policah in obešalnikih, prostor pa je bil urejen kot »prava trgovina«. Starše smo o akciji obvestili z letakom na vratih vrtca in preko e-asistenta ter jih spodbudili k sodelovanju v projektu ter razumevanju našega namena in sporočila. Obiske smo organizirali po oddelkih (določen dan in ura), da smo zagotovili preglednost in mirno izbiro. Vsak otrok si je lahko sam izbral kos oblačila, ga pomeril pred ogledalom in odnesel domov. Za najmlajše je bila pomembna predvsem izkušnja samostojne izbire brez posredovanja staršev, kar je krepilo občutek kompetentnosti in odgovornosti.

Fotografiji 5 in 6: prva izvedba trgovine »Modna omara« v vrtcu. (Foto: Ema Kotnik).

2.5.3 »Modna omara za zaposlene«

Za krepitev zgleda odraslih smo v zbornici vzpostavili »Modno omaro za zaposlene«, kjer so zaposleni prinašali svoja oblačila/obutev. Praksa je bila zelo dobro sprejeta in je povečala racionalno rabo oblačil tudi v kolektivu. Kako? Tako, da imamo v kleti še vedno oblačila na obešalniki in po potrebi si lahko vsak zaposlen vzame ob priložnosti izbran kos oblačila, ki mu je všeč.

Fotografija 7: prva izvedba trgovine »Modna omara« za kolektiv vrtca. (Foto: Ema Kotnik).

2.5.4 Rezervna oblačila v vrtcu

Zaposlene smo dodatno motivirali, da z akcijo v oddelku izberejo manjkajoče kose kot rezervna oblačila v vrtcu, saj se jih v vrtcu vsakodnevno zelo potrebuje. Ta akcija je bila v vseh oddelkih zelo dobro sprejeta in izpeljana.

2.5.5 Predelava tekstila – šivanje in ustvarjanje iz odpadnega blaga

V okviru projekta smo izvedli več ustvarjalno-praktičnih dejavnosti, pri katerih smo uporabljali odpadno blago in odslužena oblačila: šivanje senzoričnih blazinic, izdelava »Škratovih čarobnih vezalk« iz odpadnih bombažnih majic, šivanje obeskov za ključe, šivanje eko vrečk za umazana oblačila, izdelava ročnih lutk iz odpadnih nogavic, šivanje kostumov iz odpadne metraže za nastop v okviru prireditve Mesec pomladi in družin, šivanje rojstnodnevni darilc in daril za starše, šivanje svoji copat, izdelava »Škratove čarobne kapice« (prijemalka za vročo posodo) ter izdelava božične nogavičke za igro Skriti prijatelj, izdelava blazin s karikaturto čustev, ipd. Dejavnosti so bile prilagojene starosti in zmožnostim otrok ter so poleg trajnostnih sporočil razvijale tudi fino motoriko, vztrajnost, načrtovanje in sodelovanje.

Fotografiji 8 in 9: učenje šivanja iz odpadne majice in krojenje copat iz odpadne jopice. (Foto: Ema Kotnik).

Fotografiji 10 in 11: primer izdelane škratove vezalke iz odpadne majice ter učenje recikliranja z lastno aktivnostjo. (Foto: Ema Kotnik).

Fotografije 12, 13 in 14: primer EKO vrečke narejene iz odpadne posteljnine, ustvarjanje strašila iz odpadne nogavice, izdelava blazin (iz odpadne majice) s čustvi po zgodbi Piščanček Pik. (Foto: Ema Kotnik).

2.5.6 Obnova oblačil s toplotnimi folijami in šivanjem

Posebno učinkovita in atraktivna se je izkazala obnova oblačil s tiskom. Otrok je prinesel v vrtec strgano ali umazano oblačilo, ki mu je bilo še prav, nato pa smo madeže ali luknjice prekrili z vzorčki iz toplotnih folij z uporabo mini likalnika. S tem so otroci oblačilu »dali novo zgodbo« in dobili konkretno izkušnjo, da je nekaj možno popraviti, kljub nesreči, kjer so se majice strgale/umazale. V nadaljevanju smo pristop prenesli tudi na starše, stare starše in zaposlene v popoldanskih delavnicah. Zaradi izjemno velikega odziva smo delavnico izvedli dvakrat. To je pomemben element prenosa, saj se trajnostne navade hitreje utrdijo, kadar se praksa ponavlja v vrtcu in doma.

Fotografiji 15 in 16: prikaz kako otroci šivajo in krpajo svoja strgana oblačila s pomočjo toplotne folije, ki so jo pritrdili z likalnikom. (Foto: Ema Kotnik).

Fotografiji 17 in 18: prikaz, kako zaposlene med odmorom krpajo svoja strgana oblačila s pomočjo toplotne folije, ter povezovanje znanja z lastno aktivnostjo skupaj s starimi starši – izdelava eko igrace. (Foto: Ema Kotnik).

2.5.7 Povezovanje z lokalnim okoljem in solidarnost

Projekt smo predstavili širši javnosti z objavo prispevka v lokalni reviji ter sprotim obveščanjem staršev preko e-asistenta. Povezali smo se tudi s šolo, kjer so si vrtčevski otroci starejših oddelkov lahko izbrali oblačila, ki so jih prinesli šolski otroci. V času poplav smo zbrana oblačila podarili Rdečemu križu, ki je oblačila posredoval družinam, ki so jih potrebovale. Ta del dejavnosti je okrepil razumevanje, da je trajnost tudi socialna odgovornost, ne le ravnanje z materialom. Prav tako smo bili na sprehodih bolj pozorni kje vse v našem kraju imamo zabojnike za zbiranje tekstila. Dejavnosti smo povezali tudi s

šolskim bazarjem in pobudo »Meni odpad, tebi zaklad«, s čimer se je sporočilo ponovne uporabe okrepilo na ravni ustanove.

Fotografiji 19 in 20: prikazujeta izmenjavo oblačil v osnovni šoli ter povezovanje naših projektov (»Meni odpad, tebi zaklad« in »Modna omara«). (Foto: Ema Kotnik).

3. Ugotovitve

Na podlagi opazovanja, odzivov otrok ter sodelovanja staršev in kolektiva izpostavljamo naslednje ugotovitve:

1. Otroci so visoko motivirani, kadar imajo možnost samostojne lastne izbire in v to ne posega mnenje starša (izbira oblačila, vidna prenova z vzorčkom).
2. Aktivnosti, ki vključujejo igro vlog (trgovinica), omogočajo naravno učenje brez moraliziranja: otrok razume vrednost oblačila skozi izkušnjo.
3. Ključen dejavnik trajnosti projekta je zgled odraslih – »Modna omara za zaposlene« je okrepila zavedanje in nadaljnjo premišljeno odločanje o nakupu.
4. Vključevanje staršev (delavnice, komunikacija) je močno povečalo prenos praks v domače okolje ter prispevalo k razbijanju mita, da »ponošnega« ni mogoče uporabiti.
5. Povezava s humanitarno dimenzijo (Rdeči križ) in šolo je dodala širši pomen in projekt umestila v skupnost, predvsem pa v medsebojno pomoč v danih trenutkih.

4. Zaključek

Predlagan pristop ima več prednosti: je izvedljiv v vrtčevskem ritmu, materialno dostopen (rabljena oblačila, odpadno blago, osnovni pripomočki) in omogoča jasen prenos trajnostnih sporočil v prakso. Njegova omejitev je odvisnost od sodelovanja družin (donacije, prinašanje oblačil) ter potreba po času in organizaciji pri razporejanju aktivnosti (termini obiskov, priprava materialov). Odprto vprašanje ostaja tudi, kako spremembo navad bolj sistematično spremljati in meriti.

V prihodnje načrtujemo: redno letno ponovitev »Modne omare« (za otroke in zaposlene), uvedbo preprostih kazalnikov sprememb (npr. pogostost popravil, raba rezervnih oblačil, predlogi otrok za ponovno uporabo), okrepljeno dokumentiranje učenja in refleksijo z otroki ter prenos modela na druga področja materialov (npr. igrače, embalaža). Ob tem ne pozabimo na ohranjanje osrednjega načela: trajnost se gradi z majhnimi koraki in zgledom skupnosti. Začnimo pri sebi.

5. Literatura

- Årlemalm-Hagsér, E. (2014). Participation as “taking part in”: Education for sustainability in Swedish preschools. *Global Studies of Childhood*, 4(2), 101–114.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.2304/gsch.2014.4.2.101>
- Rutar, S. (2023). Vzgoja in izobraževanje predšolskih otrok prvega starostnega obdobja. V M. Košorok Seršen (ur.), *Znanstvena monografija Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem* (str. 135–154). Založba Univerze na Primorskem. <https://zalozba.upr.si/ISBN/978-961-293-134-6.pdf>
- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). *Kurikulum za vrtce*.
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predolsko-vzgojo/Dokumenti-smernice/KURIKULUM-ZA-VRTCE-2025.pdf>

Kratka predstavitev avtorja

Sem Ema Kotnik, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v vrtcu Polzela in svoj poklic z veseljem opravljam od leta 2010. Pri svojem delu izhajam iz učenja skozi prakso, pri čemer posebno pozornost namenjam trajnostnemu razvoju ter ustvarjalnemu delu z otroki. Zelo blizu mi je ustvarjanje in izkustveno učenje skozi praktične dejavnosti, predvsem z uporabo ekoloških in odpadnih materialov. Otroke spodbujam k radovednosti, ustvarjalnosti in odgovornemu odnosu do narave. Verjamem, da se trajnostne vrednote najuspešneje razvijajo skozi aktivno sodelovanje otrok, strokovnih delavcev in staršev ter z zgledom skupnosti.

Short introduction of the author

I am Ema Kotnik, a qualified preschool teacher employed at Vrtec Polzela, where I have been happily practicing my profession since 2010. In my work, I focus on learning through practice, with a special emphasis on sustainable development and creative activities for children. I am particularly passionate about creative and experiential learning through hands-on activities, especially those involving ecological and recycled materials. I encourage children to be curious, creative, and responsible towards nature. I believe that sustainable values are best nurtured through the active involvement of children, educational professionals, and parents, as well as through the positive example set by the community.

MALE RUKE ZA VELIKI PLANET

Ana Vaniček, mag. praesc. educ., Nikolina Jurinić, univ. bacc. praesc. educ.

Dječji vrtić „Vrapče“, Nikole Gorjanskog 7, Zagreb, Hrvatska

ANA VANIČEK

Sažetak

Rad pod nazivom „*Male ruke za veliki planet*“ prikazuje primjere dobre odgojno-obrazovne prakse u radu s djecom rane dobi (2–3 godine) usmjerene na razvoj ekološke svijesti i temelja održivog razvoja. Polazeći od kurikuluma ranog i predškolskog odgoja te suvremenih spoznaja o važnosti ranog iskustvenog učenja, naglasak je stavljen na oblikovanje poticajnog okruženja koje djeci omogućuje aktivno sudjelovanje, istraživanje i stjecanje prvih ekoloških navika kroz svakodnevne situacije.

U radu je prikazano kako se ekološki sadržaji integriraju u redoviti odgojno-obrazovni proces, kroz oblikovanje prostorno-materijalnog okruženja, planiranje aktivnosti u skladu s razvojnim mogućnostima djece te poticanje aktivnog sudjelovanja i istraživanja, a sve kroz konkretne primjere aktivnosti iz prakse, s ciljem razvoja ekološke osjetljivosti. Važno je naglasiti kao djeca rane dobi najbolje uče neposrednim iskustvom, stoga je uloga odgojitelja ključna u stvaranju kulture održivosti unutar odgojne skupine.

Shodno svemu navedenom, rad potvrđuje da i najmlađa djeca, uz primjereno vođenje i poticajno okruženje, mogu razvijati temeljne kompetencije za održivi razvoj. „Male ruke“ kroz svakodnevne, naizgled male korake, postaju nositelji velikih promjena u oblikovanju odgovornog odnosa prema okolišu, za naše bolje sutra, za naš „veliki planet“!

Abstract

The paper entitled „*Little Hands for a Big Planet*“ presents examples of good educational practice in working with children of early age (2–3 years old), aimed at developing ecological awareness and the foundations of sustainable development. Based on the early childhood and preschool curriculum, as well as contemporary insights into the importance of early experiential learning, the emphasis is placed on creating a stimulating environment that enables children to actively participate, explore, and acquire their first ecological habits through everyday situations.

The paper demonstrates how ecological content can be integrated into the regular educational process through the design of a stimulating spatial and material environment, the planning of activities in accordance with children's developmental abilities, and the encouragement of active participation and exploration. This is illustrated through concrete examples of practical activities aimed at fostering ecological sensitivity. It is important to emphasize that young children learn best through direct experience; therefore, the role of the educator is crucial in creating a culture of sustainability within the educational group.

To sum up, the paper confirms that even the youngest children, with appropriate guidance and a supportive environment, can develop fundamental competencies for sustainable development. Through everyday, seemingly small steps, these „little hands“ become agents of significant change in shaping a responsible relationship toward the environment — for a better tomorrow and for our „big planet.“

Fotografija 1

Fotografija 2

Životopis autora

Ana Vaniček magistra je ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, diplomirala 2018. godine na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Zaposlena u Dječjem vrtiću Vrapče, gdje kroz višegodišnje iskustvo u radu s djecom rane i predškolske dobi aktivno sudjeluje u odgojno-obrazovnom procesu. U svom radu njeguje individualizirani pristup djetetu, prati i potiče njegov razvoj te ostvaruje kvalitetnu suradnju unutar kolektiva i s roditeljima. Posvećena je kontinuiranom stručnom usavršavanju, prati suvremene pedagoške prakse i radu pristupa odgovorno, kreativno te s velikim entuzijazmom. Godine 2025. napredovala je u zvanje odgojitelja mentora. Područja posebnog interesa uključuju suvremene pedagoške pristupe, poticanje socioemocionalnog razvoja djece, razvoj dječje kreativnosti i individualizirani pristup učenju i razvoju djece rane i predškolske dobi.

NIKOLINA JURINIĆ

Sažetak

Razvoj ekološke svijesti započinje već u najranijem djetinjstvu, kada djeca kroz igru, istraživanje i svakodnevna iskustva upoznaju svijet koji ih okružuje. Ovaj rad prikazuje mogućnosti provođenja eko aktivnosti u jasličkoj skupini djece u dobi od 2 do 3 godine, s naglaskom na iskustveno učenje i aktivno sudjelovanje djece u odgojno-obrazovnom procesu.

Kroz različite aktivnosti, poput istraživanja prirodnih materijala, upoznavanja biljaka, recikliranja i razvoja svakodnevnih ekoloških navika, djeci se omogućuje stjecanje prvih iskustava o važnosti očuvanja prirode i okoliša. Posebna pažnja posvećena je stvaranju poticajnog prostorno-materijalnog okruženja koje podržava dječju znatiželju, istraživanje i samostalnost.

Rad također naglašava važnu ulogu odgojitelja kao osobe koja svojim primjerom, planiranjem aktivnosti i načinom komunikacije potiče razvoj pozitivnog odnosa prema prirodi i održivom načinu života. Kroz prikazane primjere dobre prakse vidljivo je kako djeca rane dobi mogu usvajati jednostavne ekološke navike koje predstavljaju temelj za razvoj odgovornog ponašanja u budućnosti.

Abstract

The development of ecological awareness begins in early childhood, when children explore and discover the world around them through play, research, and everyday experiences. This paper presents the possibilities of implementing eco-activities in a nursery group of children aged 2 to 3 years, with a special emphasis on experiential learning and children's active participation in the educational process.

Through various activities, such as exploring natural materials, learning about plants, recycling, and developing everyday ecological habits, children are provided with their first experiences related to the importance of protecting nature and the environment. Particular attention is given to creating a stimulating spatial and material environment that supports children's curiosity, exploration, and independence.

The paper also emphasizes the important role of the educator as a person who, through their example, activity planning, and communication, encourages the development of a positive relationship toward nature and sustainable living. The presented examples of good practice demonstrate how young children can adopt simple ecological habits that serve as a foundation for developing responsible behaviour in the future.

Fotografija 1

Fotografija 2

Životopis autora

Nikolina Jurinić odgojiteljica je predškolske djece s više od 20 godina iskustva u odgojno-obrazovnom radu s djecom rane i predškolske dobi. Trenutačno je na studiju za stjecanje zvanja magistre struke, a kroz dugogodišnji rad kontinuirano ulaže u svoje stručno usavršavanje i profesionalni razvoj. Posjeduje certifikate za učitelja engleskog jezika i STEM edukatora te u svakodnevni rad uspješno implementira aktivnosti iz područja ranog učenja engleskog jezika, STEM-a i ekološkog odgoja. Poseban naglasak stavlja na razvoj dječje znatiželje, kreativnosti i istraživačkog duha kroz poticajno i suvremeno okruženje za učenje. U radu je prepoznata kao kreativna, vedra, optimistična i otvorena za suradnju.

MAJHNI KORAKI ZA VELIK PLANET: OTROCI KOT SOUSTVARJALCI TRAJNOSTNIH VREDNOT V VRTCU

Petra Bodlaj, Vrtec Tržič

Izvleček

Zgodnje otroštvo predstavlja razvojno obdobje, v katerem se oblikujejo temeljne vrednote, vzorci mišljenja in vedenjski vzorci posameznika. V tem času se vzpostavljajo temelji za odgovorno ravnanje do okolja, družbe in samega sebe. Soočamo se z vedno večjimi okoljskimi izzivi, kot so podnebne spremembe, izguba biotske raznovrstnosti, prekomerna poraba naravnih virov, zato postaja vzgoja za trajnostni razvoj zelo pomemben del predšolskega obdobja. Cilj celoletnega posvečanja pomenu trajnostnega vedenja je bila posodobitev in podpis Ekolistine Vrtca Tržič. Otroci, stari od 3 do 5 let, so bili soustvarjalci skupnih pravil odgovornega ravnanja. Tekom celega leta smo spoznavali pomen našega odnosa do okolja, skupnosti in lastne odgovornosti. Dejavnosti so temeljile na aktivnem vključevanju otrok. Vključevale so igro, raziskovanje, opazovanje in izkustveno učenje. Otroci so skozi aktivnosti razvijali razumevanje skrbi za naravo, varčevanja z viri, ponovni uporabi odpadkov in medsebojnega spoštovanja. V sam projekt smo vključili tudi starše in lokalno skupnost, s čimer smo spodbujali prenos trajnostnih vrednot v vsakdanje življenje. Pomemben del pa nam je predstavljala priprava na simbolični podpis Ekolistine, ki je vključeval raznolike dejavnosti. Otroci so z aktivnim sodelovanjem razvijali občutek pripadnosti, odgovornosti in kompetentnosti ter pridobivali razumevanje lastnega vpliva na okolje. Majhni koraki v zgodnjem otroštvu vodijo k trajnostno naravnani prihodnosti.

Ključne besede

igra, izkustveno učenje, okoljska vzgoja, predšolski otrok, trajnostni razvoj.

Cilji trajnostnega razvoja

- Kakovostno izobraževanje.
- Čista voda in sanitarna ureditev.
- Odgovorna poraba in proizvodnja.
- Partnerstva za doseganje ciljev.

SMALL STEPS FOR A BIG PLANET: CHILDREN AS CO-CREATORS OF SUSTAINABLE VALUES IN KINDERGARTEN

Abstract

Early childhood is a period in which values, attitudes and behaviours are formed, creating the foundation for a responsible and sustainable life. Sustainable conduct begins with the development of a relationship with the environment, community, and personal responsibility. In this school year, we are updating the charter Ekolistina in Kindergarten Tržič, aiming to actively involve children aged 3 to 5

years and have them contribute their observations, thoughts, and experiences to co-create a shared commitment to responsible behaviour.

The planned activities are based on a participatory approach, adapted to the developmental characteristics of children. Through play, conversation, exploration, observation, experiential activities, and everyday situations, children develop an understanding of the importance of caring for plants, animals, and nature, conserving resources, sorting waste, mutual respect, and responsible behaviour in the community. Children actively participate with their own observations, suggestions and thoughts and contribute to the content and symbolic signature of the charter Ekolistina.

The project also involves the wider community: we encourage parents and locals to adopt an ecological attitude, so that the values of sustainability become part of everyday life. The charter Ekolistina is not just a document for adults, but the result of research, dialogue and decision-making by children, who thereby strengthen their sense of belonging, competence and co-creation of a sustainable future.

Through the project, children learn to make responsible decisions, name and describe what they perceive in their environment, put their emotions and inner world into words, and justify their opinions. This helps them understand how they and others can contribute to protecting the natural environment, conserving resources, and maintaining the balance of nature. The project encourages empathy for nature, independence, exploration, communication, and joint decision-making, and strengthens a sense of responsibility for the common good.

As part of the preparation for the symbolic event at the signing of the updated charter Ekolistina at the end of April, children will participate in various activities: learning the eco-anthem, puppet story, recitation, creating posters and drawings, collecting and reusing waste clothing, caring for the environment, learning about saving water and energy, creating a symbolic tree, and making handprints to sign the document. The activities also include cooperation with parents, which encourages sustainable thinking at home.

The article emphasizes that sustainable values can be successfully developed in kindergarten when children are given the opportunity to actively co-create processes and common rules. Small steps taken by children in early childhood become the foundation for a responsible, sustainable, and ethically oriented future.

Keywords

environmental education, experiential learning, game, preschool child, sustainable development.

1. Uvod

Otrokom sem zastavila vprašanje, na katerem planetu živimo, in brez oklevanja so odgovorili, da je to planet Zemlja. V nadaljevanju pogovora smo razmišljali o našem planetu, življenju na njem ter o tem, kako lahko vsak izmed nas prispeva k njegovemu varovanju. Ob vprašanju, kaj lahko kot posamezniki naredimo za boljši in bolj zdrav planet, pa smo ugotovili, da je idej še veliko, a jih je težko vse takoj ubesediti in povezati v celoto.

Današnji družbeni prostor močno zaznamujejo hitre tehnološke spremembe, globalna povezanost ter nenehna izmenjava idej in dobrin. Ob tem pa se vse bolj soočamo tudi z okoljsko negotovostjo, ki se kaže v podnebnih spremembah, izčrpavanju naravnih virov, zmanjševanju biotske raznovrstnosti ter občutku, da so meje planeta že močno obremenjene. V takšnih razmerah postaja preiščeno načrtovanje vzgoje in izobraževanja najmlajših izjemno pomembno, saj otroci že v zgodnjem obdobju

oblikujejo načine razmišljanja, vrednote in vedenjske vzorce, ki jih spremljajo vse življenje (Kurikulum za vrtce, 2025).

Zgodnje otroštvo je ključno obdobje, v katerem se oblikujejo temelji za odnos do sebe, drugih ljudi in okolja. Prav tu se razvijajo vrednote, stališča in navade, ki pomembno vplivajo na kasnejše odgovorno in trajnostno ravnanje. Trajnostno delovanje se začne pri zavedanju povezanosti z naravo, občutku pripadnosti skupnosti ter razumevanju lastne odgovornosti do sveta, v katerem živimo.

V vrtcu lahko trajnostne vrednote uspešno razvijamo takrat, ko otrokom omogočimo aktivno vlogo pri soustvarjanju vsakodnevnih procesov, pravil in izkušenj. Majhni, a premišljeni koraki, ki jih otroci naredijo v tem obdobju, postopoma gradijo temelje za odgovoren, trajnosten in etično naravnani odnos do sveta v prihodnosti.

Tekom celotnega šolskega leta smo skupaj raziskovali in spoznavali vsebine, ki so otrokom približevale pomen skrbi za naš planet. Pri tem sem spodbujala njihovo radovednost, opazovanje in doživljanje narave ter jih usmerjala k razmišljanju o lastnem ravnanju. Vesela sem bila njihovega aktivnega sodelovanja na prireditvi ob podpisu in posodobitvi Ekolistine Vrtca Tržič, ki je predstavljala pomemben zaključek našega skupnega dela.

Pri raziskovanju in pridobivanju novih znanj smo v proces aktivno vključevali tudi starše ter lokalno skupnost, s čimer smo trajnostne vrednote uspešno širili tudi v širše družbeno okolje in vsakdanje življenje. Na ta način smo skupaj krepili zavedanje, da so majhna dejanja pomemben del večjih sprememb, ki oblikujejo našo skupno prihodnost.

Cilji:

- Razvijanje zgodnjega razumevanja trajnostnega ravnanja.
- Spodbujanje aktivnega sodelovanja otrok.
- Krepitev občutka odgovornosti za okolje in skupnost.
- Razvijanje sodelovanja in pridobivanje izkušenj.
- Povezovanje vrtca z družino in lokalnim okoljem.

2. Spodbujanje ponovne uporabe materialov

Otroke sem spodbudila k razmišljanju, kaj lahko storimo z majico, ki nam je premajhna. Skupaj smo razmišljali, ali jo lahko še kako drugače uporabimo, ji morda spremenimo namen ali iz nje ustvarimo kaj novega in uporabnega. Ob tem smo se pogovarjali tudi o tem, kam običajno odložimo oblačila, ki so nam premajhna ali jih ne nosimo več ter ali je njihova zgodba s tem res že končana.

Med sprehodom v okolici vrtca smo opazili zabojnik, ki je bil drugačen od tistih, ki jih sicer srečujemo v vsakdanjem okolju. Na njem je pisalo Tekstilko. To nas je spodbudilo k pogovoru in raziskovanju, kaj ta zabojnik pomeni in čemu je namenjen.

Spoznali smo, da vanj odlagamo oblačila, ki so nam premajhna ali jih ne potrebujemo več. Otroci so ob tem razumeli, da oblačila na ta način ne postanejo odpadki brez vrednosti, temveč lahko dobijo novo priložnost za ponovno uporabo. Tako smo skupaj naredili pomemben korak k razumevanju ponovne uporabe in odgovornega ravnanja s tekstilom.

Fotografija 1: Ogled zabojnika *Tekstilko*.

Otroci so v vrtec prinesli dve majici, ki ju ne potrebujejo več. Ker bi sicer končali v košu, smo skupaj razmišljali, kako jima lahko damo novo priložnost in ju ponovno uporabimo na drugačen, ustvarjalen način.

Prišli smo do dveh idej, in sicer smo iz majic izdelali vrečko za shranjevanje umazanih oblačil ter mehko blazino za počitek v vrtcu. Na ta način smo starim oblačilom dali novo funkcijo in jim podaljšali življenjsko dobo.

Otroci so bili pri predelavi zelo aktivni in ustvarjalni. Najprej so svoje majice porisali, jih okrasili po lastni zamisli, nato pa so nanje prišli še gumbi, s katerimi so jih dodatno polepšali in jim dodali osebno noto. Pri tem so razvijali ročne spretnosti, ustvarjalnost ter občutek, da lahko sami prispevajo k ponovni uporabi materialov in odgovornemu ravnanju z njimi.

Fotografija 2: Risanje na majico.

Fotografija 3: Šivanje gumba.

Po svojih zmožnostih so otroci sodelovali tudi pri šivanju vrečke na šivalni stroj, pri čemer so spoznavali osnovne korake dela in razvijali občutek za natančnost ter potrpežljivost. Z veliko zanimanja so spremljali proces nastajanja končnega izdelka in bili ponosni na svoj prispevek.

Aktivno so sodelovali tudi pri polnjenju blazin, kjer so z lastnimi rokami pomagali ustvariti mehak in uporaben izdelek za počitek v vrtcu. Ob tem so razvijali občutek za sodelovanje, vztrajnost in veselje do skupnega ustvarjanja, saj so videli, kako iz starih oblačil nastane nekaj povsem novega in uporabnega.

Fotografija 4: Šivanje s šivalnim strojem (Foto: Barbara Bečan Soklič)

Fotografija 5: Polnjenje blazin s polnilom.

V vrtcu smo izvedli izmenjevalnico otroških zimskih oblačil, s katero smo spodbujali ponovno uporabo in medsebojno deljenje. Otroci so skupaj s starši doma izbrali zimska oblačila, ki so jih prerasli, in jih prinesli v vrtec.

Oblačila smo najprej skupaj pregledali, jih razvrstili in si jih ogledali, nato pa pripravili prav posebno modno revijo, na kateri so otroci ponosno predstavili svoja oblačila. Dogodek je bil za njih zelo doživet, saj so lahko v vlogi »manekena« pokazali, kar so prinesli od doma.

Otroci so ob tem spoznali, da lahko oblačila, ki so jim premajhna, razveselijo nekoga drugega in dobijo novo življenje pri drugem otroku. Z zanimanjem so spremljali, kako se je količina oblačil vsak dan zmanjševala, kar jim je dalo občutek, da so bili del nečesa koristnega in pomembnega.

Starši so akcijo sprejeli zelo pozitivno in v njej aktivno sodelovali, kar je dodatno okrepilo povezanost med vrtcem in družinami ter pomen skupnega delovanja v smeri trajnostnega ravnanja.

Fotografiji 6 in 7: Modna revija skupine Kapljica.

Z izvedenimi dejavnostmi sem otrokom na konkreten, izkustven in njim razumljiv način približala pomen ponovne uporabe materialov ter odgovornega ravnanja z okoljem. Skozi izmenjevalnico oblačil so spoznali, da lahko predmeti, ki jih ne potrebujemo več, dobijo novo vrednost in razveselijo nekoga drugega, hkrati pa zmanjšamo količino odpadkov. Modna revija je otrokom omogočila, da so se vživeli v vlogo predstavnikov svojih oblačil, kar je dodatno spodbudilo njihovo ustvarjalnost, izražanje in samozavest.

Pri izdelavi vrečk iz starih majic so aktivno sodelovali pri procesu preoblikovanja materiala, ob tem pa razvijali ročne spretnosti ter razumevanje, da lahko z malimi spremembami prispevamo k zmanjševanju uporabe plastike in bolj odgovornemu ravnanju z viri.

Blazinica za počitek je otrokom prinesla še dodatno zadovoljstvo in občutek ponosa, saj vsakodnevno uporabljajo izdelke, ki so jih ustvarili sami, kar jim daje občutek povezanosti z lastnim delom in pomenom ponovne uporabe.

V sklopu dejavnosti smo obiskali tudi Zbirni center odpadkov Kovor, kjer so otroci spoznali, kako poteka ločeno zbiranje odpadkov v praksi. Ogledali so si različne zabojnike in postopke ravnanja z odpadki in med njimi prepoznali tudi zabojnik za odpadna oblačila, kar je dodatno utrdilo njihovo razumevanje pomena ločevanja in odgovornega ravnanja z odpadki.

S takšnimi dejavnostmi krepimo okoljsko ozaveščenost in pri otrocih razvijamo občutek odgovornosti, sodelovanja in trajnostnega razmišljanja, ki jih bodo spremljali tudi v prihodnosti.

Fotografija 8: Zbirni center odpadkov Kovor

3. Varčevanje z viri

Pri varčevanju z naravnimi viri sem posebno pozornost namenila vodi, omenili pa smo tudi električno energijo. Otroke sem spodbujala k razumevanju, da sta voda in energija dragocena vira, ki ju moramo uporabljati premišljeno in odgovorno. Skozi vsakodnevne situacije so postopoma usvajali navade, kot so zapiranje pipe med umivanjem rok, uporaba le toliko vode, kot jo dejansko potrebujejo, ter ugašanje luči in električnih naprav, kadar niso v uporabi. Na ta način so spoznali, da lahko že z majhnimi dejanji pomembno prispevamo k varovanju okolja.

Skupaj smo izdelali tudi plakat, na katerega smo zapisovali in z risbami prikazovali vse, kar že vemo o vodi. Plakat smo sproti dopolnjevali z novimi spoznanji, ki so nastajala skozi pogovore, izkušnje in raziskovanje. Tako so otroci aktivno sodelovali pri gradnji znanja in razvijali občutek, da je njihovo razmišljanje pomembno in vredno prispevka.

Otrokom sem predstavila tudi zgodbico o kapljici vode, ki nas je vodila v pogovor o njenem pomenu v našem vsakdanu. Vsak otrok je nato izdelal svojo kapljico, ki jo je odnesel domov kot spodbudo za nadaljnji pogovor v družini. V dejavnost smo vključili tudi starše, saj so na kapljico zapisali, kako doma varčujejo z vodo in za katere vsakodnevne dejavnosti jo uporabljajo.

S tem smo uspešno povezali vrtec in domače okolje. Otroci so ob tem poglobili razumevanje pomena vode ter njene vsakodnevne uporabe, hkrati pa so s svojimi vprašanji in razmišljanjem ozaveščali tudi starše. Dejavnost je spodbudila skupen družinski pogovor o odgovornem ravnanju z vodo ter okrepila zavedanje, da je voda dragocen vir, ki ga moramo skrbno varovati. Otroci so skozi celotno izkušnjo razvijali občutek odgovornosti in spoznali, da lahko vsak posameznik s svojimi dejanji prispeva k bolj trajnostnemu ravnanju v okolju.

V okviru raziskovanja smo obiskali tudi Čistilno napravo Tržič, kjer so otroci v živo spoznali, kako poteka čiščenje vode, ki prihaja iz naših domov. Opazovali so različne faze čiščenja in izvedeli, kako se voda postopoma očisti do te mere, da se lahko varno vrne nazaj v naravo. Obisk je bil za otroke zelo doživet, saj so pridobljeno znanje povezali s konkretnim okoljem in lastnimi izkušnjami.

Fotografije 9, 10 in 11: Izdelovanje kapljice.

Fotografiji 12 in 13: Obisk Centralne čistilne naprave Tržič.

4. Skrb za naravo

Skupaj smo razmišljali, kako lahko tudi sami prispevamo k varovanju narave in izboljšanju okolja, v katerem živimo. Na podlagi naših idej in pogovorov smo se odločili za izvedbo čistilne akcije, v okviru katere smo očistili bližnji gozd ter uredili igrišče pred vrtcem.

Otroci so pri tem aktivno sodelovali – pometali so, grabili in pobirali odpadke, s čimer so neposredno prispevali k lepšemu, čistejšemu in prijetnejšemu okolju. Ob konkretnih izkušnjah so spoznavali, da imajo tudi sami pomembno vlogo pri skrbi za naravo ter da lahko že z majhnimi dejanji vplivajo na spremembe v svoji okolici.

Takšne dejavnosti so otroke spodbujale k odgovornemu in spoštljivemu odnosu do narave, hkrati pa krepile sodelovanje, medsebojno pomoč in občutek skupnosti. Postopoma so razvijali zavedanje, da skrb za okolje ni naloga posameznika, temveč skupna odgovornost vseh nas, ki živimo v njem.

Fotografija 14: Urejanje igrišča.

Fotografija 15: Čistilna akcija v gozdu.

5. Skrb za druge, dan prijaznosti

Z dnevom prijaznosti sem pri otrocih spodbujala razmišljanje o pomenu prijaznosti, pozornosti in skrbi za druge. Otrokom je bila ideja zelo blizu in z velikim veseljem so sodelovali pri pripravi dejavnosti, še posebej pri izdelavi papirnatih rožic. Z navdušenjem so ustvarjali, pri tem pa so že med delom razmišljali, komu bi lahko rožico podarili in kako bi lahko z njo nekomu polepšali dan.

Ob tem so otroci spoznali, da lahko že majhna gesta, kot je ročno izdelana in podarjena rožica, v drugem človeku vzbudi veselje, toplino in nasmeh. Ta izkušnja jim je omogočila, da so prijaznost doživeli na konkreten in njim razumljiv način.

Rožice smo nato postavili ob vhod v vrtec in k sodelovanju povabili tudi starše ter obiskovalce, da si rožico vzamejo zase ali pa jo podarijo naprej. Na ta način smo prijaznost širili tudi izven vrtca in jo prenesli v širše okolje.

Otroci so ob tem preko lastne izkušnje spoznali, da lahko s preprostimi dejanji pomembno prispevamo k bolj prijaznemu, povezanemu in toplim odnosom prežetem okolju v katerem živimo.

Fotografija 16 in 17: Izdelovanje rožic iz papirja.

Fotografija 18: Dan prijaznosti.

6. Posodobitev in podpis ekolistine

Konec aprila, ob dnevu Zemlje, smo v vrtcu pripravili prireditev, na kateri smo posodobili in simbolno podpisali Ekolistino vrtca. Otroci so že od samega začetka aktivno sodelovali pri načrtovanju dogodka. Najprej sem jim predstavila pomen in namen Ekolistine ter se z njimi pogovarjala o tem, kaj pomeni odgovorno ravnanje z naravo v vsakdanjem življenju. Skupaj smo oblikovali vsebino Ekolistine ter njen »zgled«, ki je otrokom pomagal razumeti, katere vrednote želimo živeti v našem vrtcu.

Ker Ekolistino običajno podpisujejo odrasli, smo se dogovorili, da jo bodo otroci podpisali simbolno. Tako smo skupaj ustvarili plakat izjav otrok, na katerega so zapisali, kaj bi sami želeli vključiti v svojo Ekolistino. Iz teh izjav je nastalo tudi »drevo Ekolistine«, na katerega so otroci nato lepili svoje misli in sporočila o skrbi za okolje.

Kot rdečo nit našega projekta smo izbrali drevo, zato smo se odpravili v naravo – v gozd, kjer so drevesa doma. Otroci so z zanimanjem opazovali različna drevesa: majhna in velika, iglasta in listnata, z različnimi oblikami in velikostmi krošenj. Vsak otrok si je izbral svoje drevo in ga narisal s svinčnikom, kar je omogočilo poglobljeno opazovanje in doživljanje narave. Nastali izdelki so kasneje krasili tudi našo igralnico.

V projekt smo vključili tudi starše. Otroci so odtisnili svoje dlani, nato pa so odtise odnesli domov, kjer so skupaj s starši zapisali, kako v družinskem okolju skrbijo za naravo. Ko so otroci svoje odtise prinesli nazaj v vrtec in predstavili zapise, smo skupaj ugotovili, da si vsi prizadevamo za isti cilj – ohraniti našo Zemljo čisto, zdravo in prijazno za prihodnje generacije. Odtise so nalepili na naše drevo na vratih igralnice.

Na sami prireditvi so otroci aktivno soustvarjali program. S svojimi nastopi so ga povezovali, dopolnjevali in ga s svojo igrivostjo, iskrenostjo ter pristnostjo še posebej obogatili. Dogodek je tako postal skupen izraz našega odnosa do narave in skupnosti.

Za zaključek smo posadili drevo – kot simbol obljube naravi in prihodnjim generacijam, da bomo zanj skrbeli ter ohranjali svet, v katerem se bodo otroci lahko igrali v njegovi senci in v sožitju z naravo.

Fotografija 19 in 20: Izdelava drevesa.

Fotografija 21: Lepljenje izjav na drevo.

Fotografija 22: Drevo simbolično podpisano s strani otrok.

Fotografija 23: Risanje dreves.

Fotografija 24: Opazovanje in risanje dreves.

Fotografija 25: Lepljenje izjave na naše drevo.

Fotografija 26: Nastopajoči otroci na Eko prireditvi.

Fotografija 27 in 28: Sajenje drevesa.

Fotografija 29: Posajeno drevo.

7. Zaključek

Otroci so tekom celega leta na različne načine spoznavali kaj pomeni skrb za naravo, ter te vrednote postopoma vključevali v svoje vsakdanje ravnanje. Z različnimi izkušnjami, načrtovanimi dejavnostmi, opazovanjem okolja in neposrednim doživljanjem narave so razvijali občutek odgovornosti, spoštovanja ter povezanosti z naravnim svetom.

Pri tem so se učili, da ima vsak posameznik pomembno vlogo pri ohranjanju okolja in da lahko že z majhnimi dejanji prispevamo k večjim spremembam. Skozi celoten proces so rasli njihova radovednost, sodelovanje in zavedanje, da je narava vrednota, ki jo je treba varovati in ohranяти.

Posebno vrednost vidim v povezanosti vrtca z lokalnim okoljem, v katerem deluje naša enota. S sodelovanjem z okolico so otroci razvijali odnos do narave, ki presega meje vrtca in se širi tudi v širši prostor.

S prireditvijo so svoje znanje povezali, ga nadgradili ter ga ponosno predstavili drugim. Dogodek je predstavljal simbolni zaključek njihovega celoletnega dela, hkrati pa tudi začetek novih zavedanj in vprašanj, ki jih bodo spremljala naprej.

To je dragocena popotnica za njihovo nadaljnjo življenjsko pot in jih bo usmerjala k skrbnemu, odgovornemu in spoštljivemu odnosu do narave ter sveta, v katerem živimo.

8. Viri in literatura

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Kratka predstavitev avtorice

Sem Petra Bodlaj, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Tržič. V vrtcu delam 30 let, zadnjih osem let na delovnem mestu vzgojiteljice predšolskih otrok. Svoje delo opravljam v enem izmed treh dislociranih oddelkov v Kovorju, kjer poleg pedagoškega dela vodim tudi enoto.

Svoj prosti čas najraje preživljam v naravi, do katere gojim poseben odnos. Kot koordinatorka in vodja programa Ekošola v Vrtcu Tržič aktivno prispevam k ozaveščanju o pomenu varovanja okolja, kar me še dodatno motivira in izpolnjuje. Naravo globoko spoštujem in cenim, svoje znanje ter navdušenje nad njo pa z veseljem prenašam na predšolske otroke.

I am Petra Bodlaj, a qualified preschool teacher, employed at the Tržič Kindergarten. I have been working in a kindergarten for 30 years, the last eight years as a preschool teacher. I work in one of the three branch groups in the village Kovor, where I manage the organization as well as work as a preschool teacher.

I enjoy spending my free time in nature, which I have a special relationship with. As the coordinator and head of the Ekošola program at Kindergarten Tržič, I actively contribute to raising awareness about the importance of environmental protection, which further motivates and fulfils me. I am deeply committed to early childhood development and environmental education, and I take great pride in inspiring young children to explore, understand, and appreciate the natural world.

VARUHI OKOLJA V VRTCU – KO ODPADEK POSTANE NOVA IGRAČA

Veronika Hribar, Kranjski vrtci

Izvelek

Prispevek obravnava pomen vzgoje za trajnostni razvoj v predšolskem obdobju, kjer otroci skozi igro, raziskovanje in ustvarjanje razvijajo odgovoren odnos do okolja. Izhodiščni problem predstavlja omejeno razumevanje otrok o odpadkih, ki jih pogosto dojemajo kot nekaj brez vrednosti (smeti). Namen projekta Varuhi okolja v vrtcu – ko odpadki postane nova igrača je bil razvijati zavedanje, da odpadki lahko predstavljajo nov vir in priložnost za ustvarjanje. Cilji so vključevali spoznavanje različnih vrst odpadkov, pravilno ločevanje odpadkov, razumevanje recikliranja in možnosti ponovne uporabe, spreminjanje odpadkov v nove igrače in igre (staro – novo) ter razvijanje trajnostnega mišljenja.

Dejavnosti so temeljile na izkustvenem učenju, vključevanju lutk Zmajčka Dinosa in Varuha okolja, sodelovanju s Komunalo Kranj ter aktivnem ustvarjanju didaktičnih iger iz odpadnih materialov. Otroci so sodelovali v celotnem procesu – od zbiranja materialov do izdelave in uporabe iger. Projekt je vključeval tudi starše ter spodbujal prenos trajnostnih navad v domače okolje. Ugotovitve kažejo, da otroci trajnostne vsebine najbolje razumejo skozi konkretne izkušnje in aktivno sodelovanje. Razvijali so odgovornost, ustvarjalnost in socialne veščine, vendar pa ostaja izziv dolgoročno ohranjanje teh navad.

Ključne besede

igra, odpadki, ponovna uporaba, predšolska vzgoja, reciklirane igre, trajnostni razvoj, ustvarjalnost

Cilji trajnostnega razvoja

- kakovostno izobraževanje (4)
- odgovorna proizvodnja in poraba (12)
- podnebni ukrepi (13)
- življenje na kopnem (15)

ENVIRONMENTAL GUARDIANS IN KINDERGARTEN – WHEN WASTE BECOMES A NEW TOY

Abstract

The paper addresses the importance of education for sustainable development in early childhood, where children, through play, exploration, and creativity, develop a responsible attitude toward the environment. The initial problem lies in children's limited understanding of waste, which they often perceive as something without value (garbage). The aim of the project "Guardians of the Environment in Kindergarten – When Waste Becomes a New Toy" was to develop awareness that waste can represent a new resource and an opportunity for creativity. The objectives included learning about different types of waste, proper waste sorting, understanding recycling and reuse possibilities, transforming waste into new toys and games (old–new), and fostering sustainable thinking.

The activities were based on experiential learning, the inclusion of puppets (Little Dragon Dino and the Environmental Guardian), cooperation with the public utility company Komunala Kranj, and the active creation of didactic games from waste materials. Children participated in the entire process—from collecting materials to making and using the games. The project also involved parents and encouraged the transfer of sustainable habits into the home environment. The findings show that children best understand sustainability concepts through concrete experiences and active participation. They developed responsibility, creativity, and social skills; however, maintaining these habits in the long term remains a challenge.

Keywords

play, waste, reuse, preschool education, recycled games, sustainable development, creativity

UVOD

V sodobnem času, ki ga zaznamujejo podnebne spremembe, naraščajoča količina odpadkov in vse večja obremenitev naravnih virov, postaja vzgoja za trajnostni razvoj ena ključnih nalog predšolske vzgoje. Vrtec ni le prostor igre in socializacije, temveč tudi pomembno okolje za oblikovanje prvih vrednot, povezanih z odnosom do narave, virov in odgovornega ravnanja z okoljem.

Glavni problem prispevka izhaja iz dejstva, da se otroci že zelo zgodaj srečujejo z odpadki, vendar jih pogosto dojemajo zgolj kot nekaj, kar preprosto zavržemo. Redkeje pa razumejo, kaj se z njimi zgodi kasneje, kam odidejo in kako vplivajo na okolje. Prav ta razkorak med vsakodnevno izkušnjo in razumevanjem širšega konteksta je bil osrednje izhodišče projekta *Varuhi okolja v vrtcu – ko odpadek postane nova igrača*.

Temeljni namen projekta je bil razviti pri otrocih razumevanje, da odpadek ni konec poti, temveč začetek nove zgodbe ter izhodišče za ustvarjanje. Otrokom smo želeli približati koncept krožnega gospodarstva na njim razumljiv način – skozi igro, raziskovanje, ustvarjanje in konkretno izkušnjo. Ključno vodilo je bilo, da otroci ne ostanejo zgolj opazovalci, temveč postanejo aktivni ustvarjalci.

Osrednje vprašanje, ki je usmerjalo načrtovanje dejavnosti, je bilo: Kako lahko otroci skozi igro in ustvarjanje razvijejo trajnostno mišljenje ter razumevanje, da ima vsak odpadek lahko novo vrednost ter kako s tem prispevamo k varovanju okolja?

Cilji so vključevali spoznavanje različnih vrst odpadkov, razvijanje sposobnosti ločevanja, razumevanje recikliranja in ponovne uporabe ter oblikovanje odgovornega odnosa do okolja tudi z izdelavo novih iger. Pomembno motivacijsko vlogo sta imela lutki Zmajček Dino in Varuh okolja, ki sta otroke vodila skozi proces učenja.

POT VARUHA OKOLJA IN ZMAJČKA DINOSA

1. ZAČETNO RAZISKOVANJE SKOZI IGRO

Začetek projekta je temeljil na izkustveni igri »vihar«, pri kateri je v igralnici simbolično »zapihal veter« in razmetal odpadke po prostoru. Naloga otrok je bila, da jih razvrstijo v ustrezne zabojnike, ki smo jih predhodno izdelali.

V tej začetni dejavnosti so se pokazale razlike v predznanju otrok glede razumevanja ločevanja odpadkov. Zanimivo je bilo opazovati, kako so starejši otroci spontano pomagali mlajšim - jih usmerjali, spodbujali in razlagali, kam sodi posamezen odpadek. Pri tem ne smemo pozabiti, kako pomembno je opazovanje otrok v igri. Prav skozi igro namreč otroci na najbolj pristen način izražajo svoje razumevanje sveta. Igra je kot okno in hkrati ogledalo - v njem se zrcalijo otrokove misli, doživljanja in čustva (Marjanovič, 1981).

2. VLOGA LUTKE KOT DIDAKTIČNEGA SREDSTVA

Zmajček Dino in Varuh okolja, sta kot lutki predstavljala pomemben vzgojni, didaktični in motivacijski element. Otroci preko dialoga z lutko lažje izražajo svoja razmišljanja in čustva, saj lutka ustvarja varen občutek distance (Korošec, 2010).

S seboj sta prinesli odpadni kovček z različnimi »odpadki« ter otroke

nagovorili z vprašanji, ali je vse, kar vidijo, res odpadek in ali je prav, da te predmete zavržemo v naravo. Otroci so začeli razmišljati, ali so ti predmeti res brez vrednosti. Lutki sta jih ves čas spodbujali k iskanju rešitev ter poudarjali pomen ponovne uporabe in odgovornega ravnanja z materiali. Postopoma so otroci začeli razvijati kritično mišljenje in razumevanje, da odpadek ni nujno nekaj neuporabnega, temveč priložnost za novo uporabo.

3. POVEZOVANJE Z OKOLJEM

Pomembno nadgradnjo uvodnega projekta je predstavljalo sodelovanje z lokalno komunalno službo Komunalo Kranj. Zaposleni so nas obiskali v vrtcu, kjer so otroci skozi predstavitev spoznali celoten proces ravnanja z odpadki – od zbiranja do predelave – ter pomen poklica smetarja.

Neposredna izkušnja je otrokom omogočila poglobljeno razumevanje obravnavane teme. Ob ogledu smetarskega vozila, sodelovanju pri pobiranju odpadkov, igri z igrami iz odpadnega materiala ter recikliranju plastenke, so si

oblikovali konkretno predstavo o pravilnem ravnanju z odpadki. Poseben vtis je nanje naredila maskota Kranjska Sivka, ki je z njimi zaplesala ter jih skozi aktivnosti spodbudila k razmišljanju o varovanju narave.

4. RAZVRŠČANJE ODPADKOV

Po obisku Komunale Kranj so otroci v sodelovanju s starši v vrtec prinašali odpadne materiale. Povezovanje z družinskim okoljem je pomembno prispevalo k večji vključenosti staršev ter krepitvi trajnostnega ravnanja tudi v domačem okolju.

Sledilo je sistematično razvrščanje zbranih materialov v ustrezne zabojnike (papir, embalaža, steklo, oblačila, bio), pri čemer so otroci utrjevali svoje znanje o ločevanju odpadkov. Dejavnost je potekala na izkustven način, ki je otrokom omogočala aktivno učenje.

Pri tem sta imela ves čas pomembno vlogo Zmajček Dino in Varuh okolja, ki sta otroke spodbujala z vprašanji: »Kam sodi ta odpadke?« in »Zakaj?«. Na ta način sta podpirala razvoj kritičnega mišljenja ter oblikovanje odgovornega odnosa do okolja. Otroci so postopoma razvili razumevanje različnih vrst materialov in pomena pravilnega ločevanja. Dejavnost je spodbujala tudi medsebojno pomoč, sodelovanje in učenje drug od drugega.

5. RAZŠIRJENA VLOGA VARUHA OKOLJA

V nadaljevanju je lutka Varuh okolja svojo vlogo še razširila. Otrokom je na razumljiv način pojasnila, da poleg skrbi za pravilno ravnanje z odpadki varuje tudi vodo, živali ter spodbuja odgovoren odnos do hrane. Otroke je povabila k sodelovanju pri izdelavi igrač iz odpadnih materialov, ki bi bile povezane z varovanjem okolja in trajnostnim načinom razmišljanja.

6. AKTIVNO UČENJE SKOZI USTVARJANJE

Osrednje mesto v projektu je torej imel odpadni Kovček Varuha okolja. Otroci so ga najprej okrasili in ga opremili s simboli – podobo Varuha okolja, zmajčka Dinota ter »prijatelja« Zdravka Lidla. Tako je kovček postal simbol zbiranja idej, iger in znanja o varovanju narave.

V nadaljevanju smo vanj shranjevali igre, ki so jih otroci izdelali iz odpadnih materialov – tako tistih, ki jih je prinesel Varuh okolja, kot tudi tistih, ki so jih otroci prinašali od doma. Kovček je s tem pridobil dodatno vrednost kot prostor, kjer so se zbirali rezultati njihovega ustvarjanja. Glavni del projekta je torej predstavljalo ustvarjanje didaktičnih iger iz odpadnih materialov. Otroci so najprej raziskovali zbrane in razvrščene materiale, nato pa načrtovali njihovo novo uporabo. Razmišljali so, kako bi iz njih nastale igre, povezane z varovanjem narave, nato pa so odpadne materiale preoblikovali v različne igre. Sodelovali so pri celotnem procesu, od izbire materialov do izdelave. Na ta način so skozi neposredno izkušnjo spoznavali pomen ponovne uporabe in razvijali ustvarjalnost. Otroci so postopoma odkrivali, da lahko navidezno neuporabni materiali dobijo novo vrednost, ob tem pa so v skupinskem delu krepili tudi medsebojno pomoč in socialne veščine.

PRIMERI TRAJNOSTNIH IGER:

a) Igra »Ujemi kapljico«

Iz plastenke, pene in kartona so otroci izdelali igro, ki spodbuja razmišljanje o varčevanju z vodo. Iz pene so izrezali kapljice, nanje pritrdili kovinske sponke, nato pa iz plastenke in vrvice izdelali »pipo« za lovljenje kapljic. Z lovljenjem kapljic so razvijali fino motoriko, potrpežljivost in vztrajnost ter hkrati spoznavali pomen varčevanja z vodo in sporočilo, da je vsaka kapljica vode dragocena.

b) Spomin iz blaga

Otroci so iz odpadnega tekstila in kartona izdelali kartice, na katere so lepili različne vrste blaga. Vsak par kartic je imel enako teksturo, kar je omogočalo iskanje parov ne le z vidom, temveč tudi s tipom. Igra je spodbujala koncentracijo in spomin, hkrati pa so otroci spoznavali, da lahko tudi odpadni tekstil ponovno uporabimo na ustvarjalen način.

c) Gozdni spomin

S pomočjo pokrovčkov in risb gozdnih živali so otroci izdelali igro spomin. Ob igri so spoznavali gozdni ekosistem, utrjevali poznavanje živali ter razvijali odnos do naravnega okolja.

d) Igra »Ekološki otok«

Iz jogurtovih lončkov so nastali simbolni zabojniki za ločevanje odpadkov. Pripravili so tudi kartice z različnimi vrstami odpadkov, ki so jih nato razvrščali v ustrezne zabojnike. Na ta način so skozi igro utrjevali znanje o pravilnem ločevanju odpadkov.

e) Igra »Zeleni petko«

Igra, zasnovana po principu črnega Petra, je otroke spodbuja k razmišljanju o okolju prijaznih vsakodnevnih ravnanjih (ugašanje luči, varčevanje z vodo, odgovorno ravnanje s hrano). Med karticami je bila posebna karta »Zeleni petko«, ki je igralci niso smeli obdržati. Igra je spodbujala razmišljanje o vsakodnevnih navadah ter razvijala ekološko zavest.

f) Zdravko Lidl reši hrano

Iz odpadne škatle so izdelali razvrščevalno škatlo »Zdravka Lidla«. V zareze so razvrščali kartice s hrano glede na njihovo nadaljnjo uporabo (kompost, recikliranje, hrana za živali). Igra je otroke ozaveščala o odgovornem ravnanju s hrano.

g) Igra 3 v vrsto

Igra, izdelana iz blaga in lesenih krogcev s simboli elektrike, je otroke spodbujala k razmišljanju o varčevanju z energijo ter jih navajala na odgovorno uporabo električnih naprav v vsakdanjem življenju.

h) Igra Hitri pari

Iz kovinske posodice in papirja je nastala igra po principu »Dobble«. Otroci so na izrezane kroge narisali simbole (kapljica, luč, jabolko...). Igra je temeljila na hitrem prepoznavanju in povezovanju simbolov. S tem so razvijali pozornost, hitrost zaznavanja in razumevanje osnovnih trajnostnih pojmov.

Vse nastale izdelke so shranili v kovček Varuha okolja, ki je postal stalni del igralnice in simbol trajnostnega ravnanja. Takšen pristop združuje učenje skozi igro, ustvarjalnost in okoljsko vzgojo, pri čemer so otroci aktivni soustvarjalci učnega procesa.

7. TRAJNOSTNE NAVADE V VSAKDANJEM ŽIVLJENJU

Dejavnosti so se postopoma prenesle v vsakodnevno rutino, kjer so otroci trajnostna načela začeli spontano vključevati v svoje odločitve in ravnanja.

Pomemben del procesa je torej predstavljal t.i. »popravljalni kotiček«, kjer so otroci skrbeli za poškodovane predmete in hkrati postajali vse bolj pozorni na stanje igrač ter didaktičnih materialov v igralnici. Lepili so strgane knjige, dopolnjevali manjkajoče dele iger (npr. figurico za človek ne jezi se, kartice pri igri spomin), porisali papir iz obeh strani ter iskali nove načine uporabe materialov.

S takšnim pristopom so spoznavali, da predmetov ni treba zavržiti ob prvi poškodbi, temveč jih lahko popravimo ali ponovno uporabimo. Ob tem so razvijali vztrajnost, natančnost ter odgovoren odnos do materialnih dobrin, kar predstavlja pomemben temelj za trajnostno in okoljsko ozaveščenost v prihodnosti.

8. IZMENJEVALNI KOTČEK

V sodelovanju s starši smo v vrtcu vzpostavili izmenjevalni kotiček, kamor so otroci prinašali igrače, knjige in družabne igre, ki jih doma niso več uporabljali. Te so lahko zamenjali za druge ali jih podarili skupini, s čimer so predmeti dobili novo priložnost za igro in uporabo.

Kotiček je hitro zaživel in postal pomemben del vrtčevskega vsakdana. Otroci so z navdušenjem raziskovali prinesene predmete in jih menjali med seboj. Nekateri otroci so se odločili, da igrače podarijo vrtcu, kar je še dodatno okrepilo občutek pripadnosti in osebnega ponosa. Skozi izmenjavo igrač so razvijali pomembne socialne veščine, kot so deljenje, sodelovanje in spoštovanje do stvari drugih. Hkrati so spoznavali, da vrednost predmeta ni odvisna od njegove novosti, temveč od njegove uporabnosti.

Dejavnost je otrokom približala načela krožnega gospodarstva, saj so skozi menjavo, ponovno uporabo in podarjanje razumeli, da predmet ne postane odpadek, temveč lahko zaživi v novi vlogi. Ob tem se je okrepila povezanost med vrtcem in domom ter skupno razumevanje trajnostnega ravnanja.

9. ZAKLJUČEK PROJEKTA – KO IDEJE OŽIVIJO

Projekt smo zaključili z razstavo iger in predstavitev izdelkov, ki so jih otroci ustvarili skozi celoten proces.

Poseben poudarek je imela tudi zgodba ene izmed deklic o Varuhu okolja. Njena začetna risba je postopoma prerasla v samostojno zgodbo, v kateri je poudarila pomen varovanja narave. Ta primer jasno kaže, kako pomembno je spodbudno, raznoliko in bogato učno okolje, saj vpliva na razvoj otrokovega mišljenja, ustvarjalnosti in izražanja (Kolb, Miltner 2005).

Varuh okolja in Zmajček Dino sta tudi v zaključni fazi ostala osrednja motivacijska lika, ki sta otroke spremljala skozi cel projekt ter jih spodbujala k razmišljanju o odgovornem ravnanju z okoljem.

ZAKLJUČEK

Projekt Varuhi okolja v vrtcu – ko odpadek postane nova igrača – potrjuje, da lahko že v predšolskem obdobju otrokom učinkovito približamo temelje trajnostnega ravnanja, če jim omogočimo učenje skozi igro, konkretne izkušnje in aktivno soustvarjanje. Ključna ugotovitev je, da otroci trajnostne vsebine najbolje razumejo takrat, ko jih ne obravnavamo kot teorijo, temveč kot del njihovega vsakdanjega življenja. Prednost izvedenega pristopa je bila v neposredni povezanosti z otrokovim okoljem. Otroci so razvijali lastne ideje za igro, ustvarjalnost, spoštovanje do narave, hkrati pa so postopoma spreminjali svoje navade – od ravnanja z odpadki do bolj premišljene uporabe materialov. Pomemben vidik je bilo

tudi sodelovalno učenje, saj so otroci skupaj ustvarjali igre, iskali skupne rešitve in si med seboj pomagali. Lutke, igra in praktično delo so se izkazala kot zelo učinkovita didaktična sredstva.

Kot pomanjkljivost se kaže predvsem dejstvo, da so spremembe v ravnanju otrok še vedno močno odvisne od vsakodnevnega utrjevanja in doslednosti v skupini kot tudi v domačem okolju.

Med omejitvami projekta vidim to, da kvalitetna izvedba zahteva veliko časa, ter potrebo po stalnem prilagajanju dejavnosti glede na dinamiko skupine, kar zahteva veliko fleksibilnost vzgojitelja.

Kljub uspešni izvedbi pa ostajajo odprto vprašanje, kako zagotoviti dolgoročno ohranjanje trajnostnih navad, zlasti na področju ravnanja z odpadki.

Literatura

Korošec, H. (2010). Lutka v vrtcu. Pedagoška fakulteta.

Kolb, K., Miltner, F. (2005). Otroci se zlahka učijo. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.

Kurikulum za vrtce. (2025). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Urad RS za šolstvo

Marjanovič, L. (1981). Igra in igrače. ZPMS

Kratka predstavitev avtorja

Sem Veronika Hribar, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Kranjskih vrtcih. Kot vzgojiteljica že štirinajst let ustvarjam okolje, kjer otroci skozi raziskovanje, igro, zgled in majhna dejanja soustvarjajo lepšo prihodnost. V našem vrtcu opravljam tudi naloge organizacijske vodje manjše enote ter koordinatorke programa Ekošola. Verjamem, da lahko z vsakodnevnimi majhnimi koraki otrokom pomagam rasti in se razvijati.

Short Author Biography

My name is Veronika Hribar, and I am a graduate preschool teacher employed at Kranj Kindergartens. For the past fourteen years, I have been creating an environment where children, through exploration, play, role models, and small everyday actions, help shape a better future. In our kindergarten, I also serve as the organizational leader of a smaller unit and as the coordinator of the Eco-School program. I believe that with small everyday steps, I can support children in growing and developing.

MENTORSKI ODNOS U IZGRADNJI ODRŽIVE KULTURE VRTIĆA - OD PROFESIONALNE PODRŠKE DO KOLEGIJALNOSTI

Vesna Glavović, DV Sopot, Andrea Strajnar, DV Sopot

VESNA GLAVOVIĆ

SAŽETAK RADA

Rad polazi od problema nedovoljne usmjerenosti na kvalitetu profesionalnih odnosa u razvoju održive kulture vrtića i profesionalnog razvoja odgojitelja. Cilj rada bio je prikazati mentorski odnos kao važan čimbenik profesionalnog učenja, razvoja profesionalnog identiteta i izgradnje kulture suradnje i refleksivne prakse. Rad se temelji na teorijskoj analizi i refleksivnom prikazu razvoja mentorskog odnosa između mentorice i odgojiteljice pripravnice. U radu su korištene metode refleksije, zajedničkog promišljanja prakse i analize profesionalnog razvoja kroz različite razvojne faze. Teorijsko uporište rada čine socio-ekološki pristup Urie Bronfenbrenner, teorija socijalnog učenja Albert Bandura, socio-konstruktivistički pristup Lev Vygotsky te koncepti psihološke sigurnosti Amy Edmondson i refleksivne prakse Donald Schön. Provedene aktivnosti uključivale su kontinuiranu mentorsku podršku, zajedničku refleksiju, profesionalni dijalog i postupno preuzimanje odgovornosti i autonomije u radu pripravnice. Analiza je pokazala da psihološka sigurnost, otvorena komunikacija i refleksivna praksa doprinose profesionalnom učenju i razvoju kolegijalnih odnosa. Zaključno, rad ukazuje na važnost mentorskih odnosa u razvoju održive profesionalne kulture vrtića i organizacije koja uči. Daljnje aktivnosti usmjerene su na jačanje refleksivne prakse, timske suradnje i sustavne podrške profesionalnom razvoju odgojitelja.

ABSTRACT

This paper addresses the problem of insufficient focus on the quality of professional relationships in developing a sustainable kindergarten culture and supporting teachers' professional development. The aim of the paper was to present mentoring as an important factor in professional learning, professional identity development, and the creation of a collaborative and reflective professional culture. The paper is based on theoretical analysis and a reflective presentation of the development of a mentoring relationship between a mentor and a novice preschool teacher. The methods used included reflection, collaborative analysis of practice, and analysis of professional development through different developmental stages. The theoretical framework is grounded in the socio-ecological approach of Urie Bronfenbrenner, social learning theory Albert Bandura, the socio-constructivist approach of Lev Vygotsky, and the concepts of psychological safety Amy Edmondson and reflective practice Donald Schön. The implemented activities included continuous mentoring support, collaborative reflection, professional dialogue, and the gradual development of responsibility and autonomy in the novice teacher's work. The analysis showed that psychological safety, open communication, and reflective practice contribute to professional learning and the development of collegial relationships. In conclusion, the paper highlights the importance of mentoring relationships in developing a sustainable professional culture and a learning organization within the kindergarten context. Further activities are aimed at strengthening reflective practice, teamwork, and systematic support for professional development.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

SDG 3 – Zdravlje i dobrobit

SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje

SDG 16 – Mir, pravda i snažne institucije

Autor

Vesna Glavović, magistra predškolskog odgoja i obrazovanja te Montessori odgojiteljica, profesionalno je usmjerena na promicanje i stručno promišljanje važnosti cjelovitoga ranog razvoja djeteta kao temelja dugoročnih obrazovnih i životnih ishoda. U radu s djecom, roditeljima i stručnom zajednicom sustavno zagovara važnost poticajnoga odgojno-obrazovnog okružja, kvalitetne i razvojno osjetljive interakcije odrasloga i djeteta te pristupa učenju utemeljenih na suvremenim spoznajama o ranome razvoju, osobitu pozornost usmjeravajući na ranu dob kao temeljnu razvojnu fazu u kojoj se postavljaju temelji kasnijih kognitivnih, socijalnih i jezičnih postignuća.

ANDREJA STRAJNAR

SAŽETAK RADA

Rad polazi od problema nedovoljne osviještenosti o povezanosti kvalitete profesionalnih odnosa među odraslima i dobrobiti djece u ranom i predškolskom odgoju. Cilj rada bio je prikazati kako kvaliteta komunikacije, emocionalna sigurnost i refleksivna praksa odgojitelja utječu na kvalitetu interakcije s djecom i stvaranje poticajnog okruženja za učenje i razvoj. Rad se temelji na analizi primjera iz odgojno-obrazovne prakse te refleksivnom prikazu profesionalnog djelovanja u radu s djecom. U radu su korištene metode promatranja, refleksije i analize interakcija između odgojitelja i djece. Poseban naglasak stavljen je na paralelu između mentorskog odnosa i odnosa odgojitelja prema djetetu, pri čemu se oba procesa razumiju kao relacijski oblici učenja utemeljeni na sigurnosti, podršci i postupnom osamostaljivanju. Provedene aktivnosti uključivale su poticanje kvalitetne komunikacije, podršku dječjoj inicijativi, stvaranje emocionalno sigurnog okruženja te razvoj timske suradnje i zajedničke refleksivne prakse unutar ustanove. Analiza je pokazala da profesionalno osnaženi i refleksivni odgojitelji stvaraju kvalitetnije interakcije i poticajnije okruženje za razvoj djece. Zaključno, rad ukazuje na važnost organizacijske kulture, timske suradnje i kontinuiranog profesionalnog učenja u izgradnji održivog odgojno-obrazovnog okruženja usmjerenog na dobrobit djece.

ABSTRACT

This paper addresses the problem of insufficient awareness of the connection between the quality of professional relationships among adults and children's well-being in early childhood education. The aim of the paper was to demonstrate how the quality of communication, emotional security, and reflective practice influence interactions with children and the creation of a stimulating learning environment. The paper is based on the analysis of examples from educational practice and a reflective presentation of professional work with children. The methods used included observation, reflection, and analysis of interactions between educators and children. Particular emphasis was placed on the parallel between mentoring relationships and educator-child relationships, both understood as relational forms of learning based on safety, support, and gradual independence. The implemented activities included encouraging quality communication, supporting children's initiative, creating emotionally secure environments, and developing teamwork and reflective

practice within the institution. The analysis showed that professionally empowered and reflective educators create higher-quality interactions and more stimulating environments for children's development. In conclusion, the paper highlights the importance of organizational culture, teamwork, and continuous professional learning in building a sustainable educational environment focused on children's well-being.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

SDG 3 – Zdravlje i dobrobit

SDG 4 – Kvalitetno obrazovanje

SDG 16 – Mir, pravda i snažne institucije

Autor

Andrea Strajnar diplomirala je 2020. godine na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje te stekla naziv magistre ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Od završetka studija zaposlena je u dječjem vrtiću Sopot gdje radi kao odgojitelj u redovitom programu. Tijekom svog rada usmjerena je na stvaranje poticajnog, sigurnog i podržavajućeg okružja koje doprinosi emocionalnoj sigurnosti i cjelovitom razvoju djece. Kontinuirano sudjeluje u stručnim usavršavanjima i edukacijama iz područja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U izlaganju polazi iz osobnog iskustva pripravnništva i profesionalnog razvoja te promišlja važnost mentorske podrške u osnaživanju odgojitelja.

THE GREEN TEAM

Andrea Lesjak, Željka Cvetkovski, Dječji vrtić Vrapče

ANDREA LESJAK

SAŽETAK RADA

Tema ovog rada je je „The Green Team“. Cilj rada je razvoj ekološki osviještenog djeteta koje ima osnovna znanja o važnosti čistog okoliša i načinima brige za njegovo očuvanje te usvajanje navika i vještina koje doprinose tome **obogaćena likovnim izričajem**.

Održivi razvoj je način življenja čovjeka u skladu s prirodom, s ciljem njezina očuvanja, a pritom brinući i o društvenom okruženju u kojemu se razvoj provodi. Djecu se, na njima prihvatljiv način, upoznalo sa pravilom 3R koji se sastoji se od tri ključna koraka: Smanji (Reduce), Ponovno koristi (Reuse) i Recikliraj (Recycle). Ponovno korištenje predmeta i pronalaženje nove svrhe starim stvarima neiscrpan je izvor novih ideja oplemenjenim likovnim stvaralaštvom. Djeca rane i predškolske dobi aktivno uče čineći, a likovne aktivnosti temeljene na primjeni održivog razvoja jedan su od načina upoznavanja djece s održivim procesima i aktivnim sudjelovanjem u istima. Tijekom sudjelovanja u likovnim aktivnostima djeca imaju mnoštvo prilika u kojima trebaju dijeliti, pomagati, komunicirati na prihvatljiv način i međusobno komentirati napravljeno. Aktivno uče kako biti suosjećajna, kako pružiti potporu drugome te kako prihvatiti i poštovati međusobne različitosti. Kada se govori o likovnim aktivnostima koje su razvojno održive, tada se može reći da one njeguju vrijednost odgovornosti. Smisao takvih aktivnosti jest omogućeno povezivanje djece i prirode te stjecanje znanja o održivim procesima kako bismo potakli njihovo razmišljanje o odgovornom ponašanju za opće društveno i prirodno dobro. Mekana skulptura (soft sculpture) je fascinantna pravac u umjetnosti koji odbacuje tradicionalne "tvrde" materijale poput kamena, bronce ili drva u korist onih koji su savitljivi, taktilni i često svakodnevni. Umjesto klesanja ili lijevanja, ovdje se radi o šivanju, punjenju, pletenju i vješanju. Što definira mekanu skulpturu? Glavna karakteristika je promjenjivost. Dok klasični kip stoji prkoseći gravitaciji, mekana skulptura često surađuje s njom. Ponovnom uporabom predmeta djeca su se upoznala i s mekanom skulpturom kao i s asamblaž tehnikom te stvaralačkim aktivnostima uz pomoć raznih komada tkanine.

KLJUČNE RIJEČI: likovnost, mekana skulptura, održivi razvoj, ponovno koristi (reuse)

ABSTRACT

The theme of this work is "The Green Team". The aim of the work is to develop an environmentally aware child who has basic knowledge about the importance of a clean environment and ways to care for its preservation, as well as the acceptance of habits and skills that contribute to this, **enriched by artistic expression**.

Sustainable development is a way of living in harmony with nature, with the aim of preserving it, while also taking care of the social environment in which is carried out. The children were introduced, in a way that was acceptable to them, to the 3R rule, which consists of three key steps: Reduce, Reuse and Recycle. Reusing and finding new purpose for old things is an inexhaustible source of new ideas enriched by artistic creativity. Preschool children actively learn by doing, and art activities based on the application of sustainable development are one way of introducing children to that same processes and active participation in them. While participating in art activities, children have many opportunities to share, help, communicate in an acceptable way, and comment on each

other's work. They actively learn how to be compassionate, how to provide support to others, and how to accept and respect each other's differences. When talking about art activities that are developmentally sustainable, we can say that they foster the value of responsibility. The purpose of such activities is to enable children to connect with nature and acquire knowledge about sustainable processes in order to encourage their thinking about responsible behavior for the general social and natural good. Soft sculpture is a fascinating art movement that rejects traditional "hard" materials such as stone, bronze or wood in favor of those that are pliable, tactile and often typical for everyday use. Instead of sculpting or casting, this is about sewing, stuffing, knitting and hanging. What defines soft sculpture? The main characteristic is changeability. While a classical statue stands defying gravity, soft sculpture often collaborates with it. By reusing objects, the children were introduced to soft sculpture as well as to assemblage techniques and creative activities using various pieces of fabric.

KEYWORDS: fine arts, soft sculpture, sustainable development, reuse

Soft sculpture – Bundle of joy

Pebble art – inspired by artist Ivan Rabuzin

Activities inspired by Gustav Klimt

Assemblage technique

Activities inspired by Noah Scalin art

Autor:

Ime mi je Andrea Lesjak i rođena sam 18.12.1987. godine u Zagrebu gdje i danas živim i radim. Trenutno sam zaposlena u dječjem vrtiću „Vrapče“ kao odgojitelj predškolske djece, sa stažem od 15 godina u ovoj struci kojeg sam djelomično odradila i u Dječjem vrtiću „Ivana Brlić Mažuranić“. 2015. godine završila sam poslijediplomski studij na Učiteljskom fakultet u Zagrebu sa stečenim zvanjem Magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja sa kraticom mag.praesc.educ.. Od ostalih kompetencija navela bih završenu edukaciju „Ekspresivne art terapije u edukaciji i rehabilitaciji – modul 1“ na Edukacijsko – rehabilitacijskom fakultetu, Sveučilišta u Zagrebu (2019.godina) te edukaciju u Stručno-razvojnom centru za poticanje cjelovitog razvoja djece u području likovnosti u DV "Trešnjevka" koja se realizirala kroz 11 tematskih modula (2019/2020.godina). Spomenula bih također i izlaganja i moderiranja na Međunarodnoj umjetničko-znanstvenoj konferenciji ACE 2019., 2020. i 2022. godine.

Nadalje 2021. godine stječem zvanje odgojitelj – mentor. 2022. godine upisujem edukaciju u Stručno-razvojnom centru za poticanje razvoja glazbenih sposobnosti i stvaralaštva djece rane i predškolske dobi u Dv „Špansko“ te nakon pauze u ožujku 2025. godine završavam istu.

My name is Andrea Lesjak and I was born on December 18, 1987 in Zagreb, where I still live and work today. I am currently employed at the "Vrapče" kindergarten as a preschool teacher, with 15 years of experience in this profession, some of which I also worked at the "Ivana Brlić Mažuranić" kindergarten. In 2015, I completed postgraduate studies at the Faculty of Teacher Education in Zagreb with the title

of Master of Early and Preschool Education with the abbreviation mag.praesc.educ.. Among other competencies, I would like to mention the completed education "Expressive Art Therapy in Education and Rehabilitation - Module 1" at the Faculty of Education and Rehabilitation, University of Zagreb (2019) and the education at the Professional Development Center for Encouraging the Comprehensive Development of Children in the Field of Fine Arts at the "Trešnjevka" Preschool, which was realized through 11 thematic modules (2019/2020). I would also like to mention the presentations and moderations at the International Artistic and Scientific Conference ACE in 2019, 2020 and 2022. In 2021, I will acquire the title of educator - mentor. In 2022, I will enroll in education at the Professional Development Center for Encouraging the Development of Musical abilities and creativity of early and preschool children in the "Spanish" department, and after a break in March 2025, I, we completed it.

Željka Cvetkovski

SAŽETAK RADA

Tema ovog rada je je „The Green Team“. Cilj rada je razvoj ekološki osviještenog djeteta koje ima osnovna znanja o važnosti čistog okoliša i načinima brige za njegovo očuvanje te usvajanje navika i vještina koje doprinose tome.

Dijete će u punom smislu spoznati i doživjeti okoliš ako ga percipira svim svojim osjetilima, sustavno promatra, opisuje i imenuje ono što vidi, uočava sličnosti i razlike, klasificira prema raznim obilježjima, istražuje, ali i vrednuje i promišlja o svemu što je spoznalo (Lepičnik-Vodopivec, 2004). Odgojem i obrazovanjem za okološ nastoji se kod djece osvijestiti međuovisnost čovjeka te žive i nežive prirode, odnosno međusobno djelovanje djeteta i njegove okoline. Djeca uče čineći i to je najbolji način kako ih senzibilizirati i usmjeriti da postanu ekološki osviješteni pojedinci. Važna je i osviještenost odgojitelja, ali i roditelja koji će potaknuti emocionalnu osjetljivost za očuvanje okoliša. Potrebno je razvijati kreativna ponašanja djeteta, omogućiti djetetu spontano izražavanje stvaralačkih sposobnosti kroz sva razvojna područja i aspekte izražavanja; upoznati djecu s pojmom „recikliranja otpada“ te kroz aktivnosti proširiti dječju spoznaju o odlaganju samog otpada u odgovarajuće spremnike; upoznati djecu s „ponovnom uporabom“ (reuse), odnosno ponovnim korištenjem raznih stvari i predmeta; poticati djecu da uočavaju, istražuju i rješavaju ekološke probleme uvažavajući razvojne sposobnosti, interese i potrebe djeteta. Aktivnosti poput igre klasifikacije otpada, Feed the Earth, Clean and Polluted, Feel and Recycle, kao i slikovnice „Who swallowed Stanley“, „Little Bottle“, „Little Sunflower“, „10 things I can do to save my planet“ su doprinjele boljem dječjem razumijevanju i shvaćanju problematike zagađenosti te kako oni sami mogu nešto promijeniti.

KLJUČNE RIJEČI: dijete, okoliš, osjetljivost, senzibilizirati

ABSTRACT

The theme of this work is "The Green Team". The aim of the work is to develop an environmentally aware child who has basic knowledge about the importance of a clean environment and ways to care for its preservation, as well as the acceptance of habits and skills that contribute to this.

A child will fully understand and experience the environment if they perceive it with all their senses, systematically observe, describe and name what they see, notice the similarities and differences, classify according to various characteristics, explore, but also evaluate and reflect on everything they

have learned (Lepičnik-Vodopivec, 2004). Environmental education aims to make children aware of the coexistence of humans and living as well as the non-living nature and the interaction between the child and his environment. Children learn by doing, and this is the best way to teach them compassion and guide them to become an environmentally aware individuals. Educate parents and preschool teachers who will then encourage the emotional sensitivity in children for environmental preservation. Awareness among educators and parents is also important, as they will encourage emotional sensitivity for environmental conservation. It is necessary to develop the child's creative behaviors, to allow the child to spontaneously express creative abilities through all developmental areas and aspects of expression; introduce children to the concept of "waste recycling" and, through activities, expand children's knowledge about disposing of waste in appropriate containers; introduce children to "reuse", i.e. the reuse of various things and objects; encourage children to notice, investigate and solve environmental problems, taking into account the child's developmental abilities, interests and needs. Activities such as the waste classification game, Feed the Earth game, Clean and Polluted, Feel and Recycle, as well as the picturebooks "Who swallowed Stanley", "Little Bottle", "Little Sunflower", "10 things I can do to save my planet" have contributed to children's better understanding and comprehension of the issue of pollution and how they themselves can make a difference.

KEYWORDS: child, environment, sensitivity, sympathy

Autor:

Željka Cvetkovski

Odgojitelj predškolske djece, savjetnik, Dječji vrtić Vrapče, Zagreb

Odgojiteljica sam predškolske djece, napredovala u zvanje savjetnika u Dječjem vrtiću Vrapče s višegodišnjim iskustvom rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Specijalizirala sam se za Montessori pedagogiju i posjedujem certifikat za rad s djecom od 3. godine do polaska u školu. Voditeljica sam posebnog programa Ranog učenja engleskog jezika, čiji je cilj razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja kod djece predškolske dobi. Također sam certificirani GLOBE učitelj, aktivno uključena u edukaciju djece o zaštiti okoliša i održivom razvoju.

U DV Vrapče vodim edukacije za odgojitelje na teme:

- Montessori metoda u dječjem vrtiću
- Uvažavanjem različitosti do kulture mira
- Poticajno socijalno okruženje i razvoj socijalnih i građanskih kompetencija
- Metodičke radionice na stranom jeziku
- GLOBE – globalno učenje i opažanje za dobrobit okoliša

Sudjelovala sam u izradi i verifikaciji posebnih programa od strane Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta: Rano učenje engleskog jezika, Kraći program engleskog jezika te Montessori program. U okviru organizacije rada u vrtiću, odgovorna sam za izradu rasporeda rada odgojitelja.

Uz pedagoški rad, autorica sam stručnih članaka iz područja odgoja, obrazovanja i roditeljstva, objavljenih u časopisima Zrno, Osmijeh i Lađa. Redovito aktivno sudjelujem na stručnim skupovima i konferencijama, prateći suvremene pristupe i inovacije u predškolskom odgoju.

Željka Cvetkovski

Preschool Teacher, Kindergarten Vrapče, Zagreb

I am a preschool teacher, promoted to counselor at Kindergarten Vrapče in Zagreb with extensive experience in early childhood education. I specialize in Montessori pedagogy and hold certification for working with children aged 3 to school age. I lead the specialized Early English Language Learning Program, which encourages critical and creative thinking in preschool children. Additionally, I am a certified GLOBE teacher, actively involved in educating children about environmental awareness and sustainable development.

At Kindergarten Vrapče, I am the coordinator and trainer for professional development programs for educators, including:

- The Montessori Method in Kindergarten
- Embracing Diversity as a Path to a Culture of Peace
- Supportive Social Environments for Developing Social and Civic Competencies
- Methodical Workshops in a Foreign Language
- GLOBE – Global Learning and Observations to Benefit the Environment

I have contributed to the development and official approval of several educational programs by the Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia, including the Early English Language Learning Program, Short English Program, and the Montessori Program. I am also responsible for organizing educator work schedules within the kindergarten.

In addition to my educational work, I am the author of professional articles on parenting, education, and child development, published in Zrno, Osmijeh, and Lađa magazines. I actively participate in professional development through conferences and expert panels, continuously exploring innovative approaches in preschool education.

S KONKRETNIMI DEJANJI ZA MANJ ODPADKOV

Maja Planinšek, Vrtec Jesenice

Izvleček

Projekt razkriva, kako lahko majhni otroci postanejo veliki varuhi planeta, ko jim damo priložnost, da trajnost ne ostane le beseda, temveč izkušnja. Naše izhodišče je bilo preprosto – svet se duši v odpadkih, otroci pa to opazijo hitreje, kot si mislimo. Ko otroci na sprehodu opozorijo na plastenko v grmu in povedo, da »to boli Zemljo«, pokažejo, da razumejo več, kot bi pričakovali. To občutljivost sem preoblikovala v letni projekt, v katerem so otroci zbirali materiale, ustvarjali nove izdelke in razmišljali o svojem vplivu na okolje.

Z učenjem skozi praktične aktivnosti – delo s tekstilom, taljenje voska in izdelavo recikliranega papirja – so otroci spoznali, da imajo stvari lahko »več življenj«. Izmenjevali so si oblačila, šivali blazinice, iz ostankov starega tekstila so izdelovali uporabne izdelke, iz ostankov sveč ustvarjali nove svečke in iz starega papirja izdelali voščilnice, iz katerih zrastejo cvetlice. Ob tem so razvijali spretnosti, sodelovali z odraslimi in se učili odgovornosti do skupnih virov in prihodnosti okolja.

V projektu smo se osredotočili tudi na načelo 4R (reduce, reuse, recycle, recover), ki ga otroci hitro razumejo, ko ga povežemo z njihovimi dosedanjimi izkušnjami: zmanjšaj, ponovno uporabi, recikliraj in izkoristi. Tekom dejavnosti smo jih spodbudili k razmisleku, kako lahko vsak izmed nas vpliva na količino odpadkov in na kakovost okolja, v katerem živimo.

Projekt kaže na to, da trajnostna vzgoja ni zapletena. Začne se z majhnimi dejanji, iskrenimi pogovori in priložnostmi, da otroci s svojimi rokami in idejami prispevajo k boljši prihodnosti.

Ključne besede

Trajnost, reciklaža, odpadki, tekstil, sveče, papir

TAKING CONCRETE ACTION TO REDUCE WASTE

Abstract

The project reveals how young children can become powerful guardians of the planet when given the chance to make sustainability more than a word—an experience. Our starting point was simple: the world is choking on waste, and children notice it sooner than we think. When a child on a walk points out a plastic bottle in the bushes and says, “that hurts the Earth,” they show an understanding beyond what we might expect. Together with the teachers at Jesenice Kindergarten, we transformed that sensitivity into a year-long project in which children collected materials, created new items, and reflected on their impact on the environment.

Through hands-on learning—working with textiles, melting wax, and making recycled paper—the children discovered that things could have “more lives.” They swapped clothes, sewed little cushions, turned scraps of old fabric into useful items, made new candles from leftover wax, and crafted greeting cards from old paper that bloom into flowers. In the process they developed skills, collaborated with adults, and learned responsibility for shared resources and the future of the environment.

The project also emphasized the 4R principle, which children quickly grasp when linked to their own experiences: reduce, reuse, recycle, recover. During activities we encouraged them to think about how each of us can influence the amount of waste and the quality of the environment we live in.

The project shows that sustainability education is not complicated. It begins with small actions, honest conversations, and opportunities for children to see how their hands and ideas can contribute to a better future.

Keywords: sustainability, recycling, waste, textile, candles, paper

UVOD

Naš planet je vedno bolj obremenjen z odpadki. Količina smeti, ki jih ljudje vsak dan proizvedemo, narašča hitreje kot kadar koli prej. Razlogi za to so množična proizvodnja, pretirana potrošnja, hitra menjava izdelkov in predvsem uporaba plastike za enkratno uporabo. Pogosto kupujemo stvari, ki jih kmalu zavržemo, namesto da bi jih popravili ali ponovno uporabili. Veliko odpadkov konča na odlagališčih, še več pa jih zaradi neustreznega ravnanja pristane v naravi.

Posledice so vidne na vsakem koraku. Tla so obremenjena z razkrajajočimi se odpadki, reke in morja onesnažujejo plastični delci, živali pa plastiko pogosto zamenjajo za hrano. Odlagališča oddajajo neprijetne vonjave in toplogredne pline, ki prispevajo k podnebnim spremembam. Narava se sicer obnavlja, vendar količina odpadkov presega njene zmožnosti samočiščenja.

Tudi otroci v vrtcu opazijo spremembe v okolju. Ko na sprehodu zagledajo odvržen papir ali plastenko, pogosto rečejo: »To ne spada sem, to boli Zemljo.« Nekateri povedo: »Če smeti vržemo na tla, jih lahko poje žival.« Ob pogovorih izražajo skrb in željo po pomoči. Predlagajo, da bi imeli več košev za ločevanje, da bi doma uporabljali manj plastičnih vrečk in da bi igrače raje popravljali, kot zavrgli.

Skozi ustvarjalne dejavnosti iz odpadnega materiala, sodelovanje v čistilnih akcijah in dosledno ločevanje odpadkov otroci razvijajo občutek odgovornosti. Njihove preproste, a iskrene misli nas opominjajo, da se skrb za planet začne pri majhnih dejanjih in da je prihodnost Zemlje odvisna tudi od vzgoje najmlajših.

V vrtcu smo si zato zadali preprost, a ambiciozen cilj: trajnost naj postane izkušnja, ne le tema pogovora. Namesto da bi otrokom razlagali, zakaj je pomembno varčevati z viri, smo jim ponudili priložnost, da to izkusijo v praksi; od zbiranja materialov do izdelave in darovanja končnih izdelkov. Projekt je nastal iz potrebe po konkretnih dejavnostih, ki povezujejo ustvarjalnost, ročne spretnosti in okoljsko odgovornost. V prispevku predstavljam potek treh dejavnosti, ki so bile izvedene kot zaporedje dogodkov: zbiranje, načrtovanje, izdelava in refleksija. Z izvedbo dejavnosti smo tako želeli pokazati, kako lahko preprosti postopki v vrtcu prispevajo k razumevanju krožnega gospodarstva in krepitvi občutka, da lahko posameznik s svojimi dejanji vpliva na okolje.

Izvedba projekta v skupini

Projekt je potekal v enem oddelku z otroki, starimi od štiri do šest let, v obdobju enega šolskega leta. Pred začetkom smo zbrali otroška oblačila, ki so jim že premajhna a vseeno dobro ohranjena; ostankov blaga, prešitih odej, uporabljenih svečk in odpadnega papirja. Starše smo povabili k sodelovanju s prošnjo, naj prinesejo stvari, ki so še uporabne ali primerne za predelavo (donirane ostanke tekstila, blago, ostanke sveč od venčkov, rojstnega dnava, odpadni papir ...) Pripravila sem delovne koticke,

varnostne postopke in razpored dejavnosti. Pri zahtevnejših opravilih smo vključili stare starše z ustreznimi spretnostmi. Delo je bilo razdeljeno v cikle: zbiranje, načrtovanje, izdelava in refleksija. Otroci so delovali v majhnih skupinah, kjer so se izmenjavali v vlogah zbiralcev, oblikovalcev, izvajalcev in dokumentatorjev. Ta organizacija je omogočila, da je vsak otrok doživel vse faze procesa in prevzel odgovornost za del naloge.

Povezovanje s cilji trajnostnega razvoja

Vsaka dejavnost je bila načrtovana z namenom, da neposredno odraža izbrane cilje trajnostnega razvoja.

Izmenjevalnica oblačil in izdelava blazin sta otrokom pokazali, da oblačila lahko preživijo „več življenj“. Skozi izmenjavo so vadili socialne veščine in odgovornost do skupnih virov, pri šivanju pa so se učili popravljanja in predelave, kar zmanjšuje potrebo po novih izdelkih. Z omenjenim smo dosegli izvajanje cilja trajnostnega razvoja št. 12 – odgovorna poraba in proizvodnja. Hkrati so dejavnosti temeljile na učenju skozi delo in medgeneracijskem prenosu znanja, kar izraža cilj trajnostnega razvoja št. 4 – kakovostno izobraževanje.

Delavnica taljenja voska in izdelave lesenih svečnikov je poudarila pomen ponovne uporabe materialov in izbire trajnostnih surovin. Podarjanje končnih izdelkov tudi predstavnikom lokalnih skupnosti, ki sodelujejo z vrtcem, krepi vezi skupnosti, kar se navezuje na cilj trajnostnega razvoja št. 11 – trajnostna mesta in skupnosti.

Izdelava recikliranega papirja s semeni povezuje krožno ravnanje z naravoslovnim opazovanjem in sajenjem, kar vključuje že prej omenjeni cilj trajnostnega razvoja št. 12 in se dotika cilja trajnostnega razvoja št. 15 – življenje na kopnem, saj spodbuja sajenje cvetlic in razumevanje pomena rastlin za lokalno biodiverziteteto.

Sistematično umeščanje delavnic v okvir ciljev trajnostnega razvoja omogoča, da posamezne aktivnosti niso le izolirane ustvarjalne izkušnje, temveč del širše strategije vzgoje za trajnost. To pa olajša argumentacijo dela pred starši, vodstvom vrtca in lokalnimi partnerji ter odpira poti za širitev in dolgoročno spremljanje učinkov.

Odpadki so eden največjih okoljskih problemov sodobnega sveta. Količina odpadkov nenehno narašča zaradi potrošniškega načina življenja, kar negativno vpliva na naravne ekosisteme. Trajnosten razvoj pomeni iskanje rešitev, kako zmanjšati količino odpadkov in spodbujati njihovo ponovno uporabo ali recikliranje (Worrell in Reuter, 2014).

Pomembno pa je vključiti tudi kurikularna načela, kot jih določa Kurikulum za vrtce.

Področje narave je v kurikulumu zasnovano tako, da otroke vodi skozi spoznavanje naravnih procesov, načel in ravnanja z okoljem. Vzgojitelji otroke motivirajo, da opazujejo in dojemajo okolje, ter razumejo človekov vpliv na naravo. Pomemben poudarek je na trajnostnem in ekološkem razmišljanju otrok, ki se razvija skozi vsakodnevne dejavnosti (Antič idr., 2025).

Dejavnosti

Vzgojitelji trajnostne kompetence varovancev spodbujajo z vključevanjem ekoloških vsebin v dnevne dejavnosti, npr. otroke med igro spodbudijo k opazovanju narave in spoznavanju pomena varovanja okolja. Tako se otroci lahko naučijo varčne rabe virov, npr. varčevanja z vodo in energijo (Medvešek, 2020).

V sklopu treh medsebojno povezanih dejavnosti smo z otroki raziskovali, kako lahko vsak posameznik prispeva k zmanjševanju odpadkov, ponovni uporabi materialov in odgovornemu ravnanju z viri. Dejavnosti so bile zasnovane tako, da so otroci aktivno sodelovali v vseh fazah – od zbiranja materialov in načrtovanja do ustvarjanja, preizkušanja, dokumentiranja in razmisleka o vplivu svojih dejanj na okolje. S tem smo krepili njihovo ustvarjalnost, samostojnost in zavedanje, da lahko s svojimi dejanji pomembno prispevajo k varovanju narave.

Trajnostno ravnanje s tekstilom

Najprej smo se posvetili tekstilu, saj je to material, ki ga otroci dobro poznajo iz vsakdanjega življenja, hkrati pa predstavlja enega večjih virov odpadkov.

Količino tekstilnih odpadkov lahko zmanjšamo z omejevanjem nepotrebne nakupovanja, izmenjavo rabljenih uporabnih oblačil ter učenjem o trajnostnih praksah pri ravnanju s tekstilom (Planinšek, 2025).

Otroci so spoznali koncept 4R – zmanjšaj, ponovno uporabi, recikliraj, izkoristi – in se pogovarjali o tem, zakaj je pomembno, da oblačil ne zavržemo takoj, ko nam ne ustrezajo več. V skupini smo pripravili preprosto izmenjevalnico oblačil, kjer so otroci pod sloganom »prinesi, zamenjaj, odnesi« med seboj izmenjali premajhna, a lepo ohranjena oblačila. S tem so spoznali, da lahko oblačila dobijo novo življenje pri nekom drugem, kar je zmanjšalo potrebo po nakupu novih, preostala oblačila pa smo shranili med rezervna vrtčevska oblačila.

Iz doniranih odrezkov prešitih odev in blaga smo skupaj z otroki izdelali blazinice. Otroci so sami odrezali blago, na zgornji del narisali (in uvezli) motiv po lastni izbiri, ga sešili in nato napolnili s koščki prešitih odev. Pri delu nam je pomagala tudi babica deklice iz naše skupine, nekdanja šivilja, ki je blazinice strokovno zašila kar v naši igralnici. Otroci so pri tem razvijali ročne spretnosti, natančnost in potrpežljivost, hkrati pa so spoznavali, da lahko iz ostankov blaga nastanejo novi, uporabni izdelki. V pogovorih so delili tudi svoje izkušnje od doma – kako predelajo strgana oblačila, iz njih naredijo igrače, vrečke ali krpe – kar je dodatno okrepilo njihovo razumevanje krožnega ravnanja z materiali.

Ponovna uporaba ostankov sveč in izdelava trajnostnih svečnikov

V drugi dejavnosti smo se posvetili ostankom sveč, ki jih otroci pogosto vidijo na praznovanjih, a redko pomislijo, da bi jih lahko ponovno uporabili. Otroci so prinesli uporabljene svečke, ki smo jih skupaj stopili in vosek vlili v manjše modelčke. Ko se je vosek strdil, so otroci vanj izvrtali luknje in vstavili stenje, pri čemer so spoznavali osnovne postopke izdelave sveč. Ob tem so se učili tudi o lastnostih materialov – kako se vosek tali, strjuje in kako ga lahko oblikujemo.

Poleg sveč so otroci ustvarili tudi lesene podstavke, katere nam je narezal dedek deklice iz naše skupine, otroci pa so jih okrasili in oblikovali v preproste, naravne svečnike. Pri tem so razmišljali o tem, zakaj je les okolju prijazen material in zakaj je pomembno, da izdelki po uporabi ne postanejo odpadki. Nastale svečke so otroci pred božično-novoletnimi prazniki odnesli domov, nekaj pa smo jih uporabili kot novoletna darila za predstavnike lokalne skupnosti. Otroci so bili ponosni, da so ustvarili nekaj lepega in uporabnega, kar lahko podarijo drugim, hkrati pa so spoznali, da lahko tudi iz ostankov nastanejo novi izdelki.

Izdelava recikliranega papirja s semeni in trajnostnih voščilnic

V tretji dejavnosti smo se posvetili papirju, ki ga v vrtcu in doma porabimo veliko. Z otroki smo zbirali reklame in odpadni papir, ki smo ga skupaj natrgali na majhne koščke, namočili v vodi in zmešali s paličnim mešalnikom, da je nastala gladka masa. Otroci so v zmes dodali barvo in semena cvetlic ter vse skupaj ročno premešali. S tem so spoznavali, kako iz odpadnega papirja nastane nova surovina, ki jo lahko ponovno uporabimo.

Papirno zmes smo zajeli s sitom, jo posušili in stisnili, da je nastal lep, kompakten papir. Iz njega smo izdelali voščilnice, s katerimi smo voščili vesele božično- novoletne praznike. Voščilnice so zasnovane tako, da po uporabi ne postanejo odpadki – zmočimo jih, položimo v cvetlični lonec ali na gredico in prekrijemo z zemljo. Iz njih vzkljujejo cvetlice, ki lahko krasijo okno, balkon ali vrt. Otroci so bili navdušeni nad idejo, da iz njihove voščilnice zraste nekaj živega, kar dodatno poudarja pomen odgovornega ravnanja z materiali.

Skupna refleksija in analiza

Po vsaki delavnici smo namenili čas pogovoru. Otroci so opisovali, kaj so naredili, zakaj so izbrali določene materiale in kako so se počutili ob darovanju izdelkov. Ti pogovori so razkrili, da so otroci začeli drugače razmišljati o predmetih: manj kot o stvareh, ki jih je treba zavržeti, več kot o virih, ki jih je mogoče ponovno uporabiti.

Skozi vse dejavnosti so otroci razvijali ročne spretnosti, ustvarjalnost, natančnost in vztrajnost. Naučili so se, da materiali, ki jih pogosto zavržemo, lahko postanejo dragocena surovina za nove izdelke. Razumeli so, da lahko s premišljenimi dejanji zmanjšamo količino odpadkov in s tem prispevamo k varovanju okolja. Pomembno je, da so otroci pri vseh dejavnostih aktivno sodelovali, razmišljali, predlagali rešitve in se učili drug od drugega. S tem smo krepili njihovo okoljsko zavest in občutek odgovornosti do narave, kar je eden ključnih ciljev trajnostne vzgoje v vrtcu.

Zaključek

Izvedeni projekt je ključno vplival na okoljsko ozaveščenost otrok, saj so trajnostna načela ponotranjili skozi lastno izkušnjo. Preobrazba odpadnih materialov jim je pokazala vrednost krožnega ravnanja, kjer stvari z domišljijo dobijo »več življenj«. S tem so razvili spoštljiv odnos do virov ter prepoznali svojo vlogo pri varovanju narave. Njihova naravnost se je ob koncu projekta prelila v samostojno pobudo za izdelavo lesenih opozorilnih tablic, s katerimi so želeli nagovoriti tudi širšo javnost.

Otroci so na tablice narisali motive in zapisali sporočila, ki so jih s pomočjo vzgojiteljice s spajkalnikom vžgali v les. Na skupnem pohodu s starši so jih ponosno postavili ob priljubljeni poti, kjer tablice še danes spodbujajo številne domače in tuje obiskovalce k odgovornemu ravnanju. Ta neposreden stik z lokalnim okoljem je otrokom dal občutek, da lahko s svojimi idejami dejansko vplivajo na svet. Sklenemo lahko, da se prava okoljska vzgoja začne z majhnimi dejanji, ki prerastejo v trajne vrednote. Projekt dokazuje, da so najmlajši zmožni postati aktivni varuhi planeta, ko jim ponudimo priložnost, da svoje znanje spremenijo v srčna in družbeno koristna dejanja.

Viri

Worrell, E. in Reuter, M. (2014). Handbook of Recycling: State-of-the-art for Practitioners, Analysts, and Scientists. Elsevier,

Medvešek, B. (2020). Okoljska ozaveščenost kot del vzgoje in izobraževanja predšolskih otrok. Vzgojno izobraževalne potrebe predšolskega otroka (str. 368-372). XIII. mednarodna strokovna konferenca za vzgojitelje v vrtcih 2020,

Antič, S., Bah Berglez, E., Baloh, B., Baznik Dvojmoč, P., Berčnik, S., Bezenšek, A., Birska, E., Borota, B., Božič, A., Brodarič, M., Cerar, L., Cotič Pajntar, J., Čotar Konrad, S., Devjak, T., Drljić, K., Epih, R., Fekonja, U., Furlan, P., Geršak, V. ... Zore, N. (2025). Kurikulum za vrtce. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje: Zavod Republike Slovenije za šolstvo,

Planinšek, M. (2025). Razvijanje ekološke ozaveščenosti pri predšolskih otrocih skozi koncept 4R in program Ekošola. Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta

Kratka predstavitev avtorja

Sem Maja Planinšek, po izobrazbi sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena sem v Vrtcu Jesenice. Že od otroštva sem močno povezana z naravo in trajnostnim pristopom do nje. Skozi svoja najstniška leta sem se tako kot prostovoljka aktivno angažirala v taborniški in gasilski organizaciji, ki sta v Sloveniji eni od ključnih panog, ki skozi prostovoljstvo poudarjata tudi skrb za naravo. Skozi ta obzir skušam svoje vrednote in znanja predstaviti mlajšim. V vrtcu tako še dodatno nadgrajujem svojo vizijo odgovornega ravnanja z okoljem.

My name is Maja Planinšek. I am a graduate preschool teacher at the "Vrtec Jesenice" kindergarten with a lifelong passion for nature and sustainability. Since my teenage years, I have been deeply committed to environmental stewardship, gaining valuable experience as a volunteer with the Scouts and the Firefighters—two of Slovenia's most prominent organizations focused on care for nature. Today, I bring my values into the classroom, teaching young children the importance of caring for our planet. My mission is to build a future where responsible environmental habits are part of every child's daily life.

“ZAGONETNA VODA”

Sanda Buljat, Vedrana Marković, DV Remetinec, Zagreb, Hrvatska

SAŽETAK RADA (glavni problem, oblici i metode rada, opis provedenih aktivnosti, zaključci, daljnje aktivnosti ...)

Ekološki odgoj temelji se na osvještavanju i širenju spoznaja o trenutnom stanju okoliša i konkretnom djelovanju za njegovu zaštitu. Svojim djelovanjem utječemo na stanje okoliša kao što i okoliš povratno djeluje na nas. Dijete predškolske dobi sukladno svojim razvojnim potrebama i osobinama ovladat će ekološkim pojmovima izravnim iskustvom, istraživanjem okoliša. Autori (Lane i Rossow) ističu kako kvaliteta odgoja i obrazovanja za okoliš podrazumijeva: razvijanje osjećaja i svijesti prema okolišu, povećanje znanja o ekološkim problemima, njegovanje pozitivnih stavova prema okolišu, razvijanje ekoloških vještina, stvaranje prilika za aktivno sudjelovanje i rješavanje problema okoliša. Spoznaja o važnosti očuvanja pitke vode pokrenula je niz eksperimentalnih aktivnosti u našoj skupini s ciljem razumijevanja važnosti odgovornog ponašanja prema okolišu. Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015.) prirodoslovna kompetencija razvija se poticanjem djeteta na postavljanja pitanja, istraživanje, otkrivanje i zaključivanje o zakonitostima u svijetu prirode te primjenu prirodoslovnoga znanja u svakidašnjem životu i razumijevanjem promjena uzrokovanih ljudskom djelatnošću te odgovornosti pojedinca za njih, kao i očuvanje prirode i njezinih resursa. U suradnji s roditeljima kreirali smo poticajno okruženje s ciljem stjecanja znanja o raznolikosti prirode i razumijevanja složenih odnosa između ljudi i okoliša. Širenje spoznaje o uzrocima i posljedicama ljudskog djelovanja na okoliš pridonijelo je razvoju kritičkog mišljenja i vještina rješavanja problema. Provedenim aktivnostima nastojali smo utjecati na razvoj odgovornosti prema svim živim bićima i okolišu i motivirati djecu i roditelje na djelovanje za dobrobit okoliša.

ABSTRACT

Environmental education is based on raising awareness and expanding knowledge about the current state of the environment and concrete actions for its protection. Our actions influence the state of the environment just as the environment reciprocally influences us. Preschool children, according to their developmental needs and characteristics, will master ecological concepts through direct experience and exploration of the environment. The authors (Lane and Rossow) emphasize that the quality of environmental education implies: developing a sense and awareness of the environment, increasing knowledge about ecological problems, fostering positive attitudes towards the environment, developing ecological skills, and creating opportunities for active participation and problem-solving regarding the environment. Awareness of the importance of preserving drinking water has initiated a series of experimental activities in our group aimed at understanding the importance of responsible behavior towards the environment. According to the National Curriculum for Early and Preschool Education (2015), scientific competence is developed by encouraging the child to ask questions, explore, discover, and conclude about the laws of nature, as well as applying scientific knowledge in everyday life and understanding changes caused by human activity and individual responsibility for them, as well as preserving nature and its resources. In collaboration with parents, we created a stimulating environment aimed at acquiring knowledge about the diversity of nature and understanding the complex relationships between humans and the environment. Expanding awareness of the causes and consequences of human actions on the environment has contributed to the development of critical thinking and problem-solving skills. Through the activities carried out, we aimed to influence the development of responsibility towards

all living beings and the environment and motivate children and parents to act for the benefit of the environment.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

- Razvijanje svijesti o važnosti očuvanja pitke vode, razumijevanje uzroka i posljedica zagađenja vode te upoznavanje s osnovnim načinima pročišćavanja vode
- Upoznavanje djece s vodenim ekosustavima i živim organizmima u vodi te razumijevanje utjecaja zagađenja na vodeni svijet
- Razvijanje razumijevanja povezanosti vode, tla i živih bića te negativnog utjecaja zagađenja na biljni i životinjski svijet
- Poticanje istraživačkog učenja, razvoja prirodoslovnih kompetencija, opažanja, zaključivanja i aktivnog sudjelovanja djece u procesu učenja

Autor

Sanda Buljat, odgojitelj mentor

DV Remetinec, Zagreb, Hrvatska

Imam 20 godina iskustva u odgojno-obrazovnom radu, a trenutačno radim u skupini s integriranim sportskim programom u DV Remetinec. Svoju praksu temeljim na poticanju cjelovitog razvoja djeteta kroz kretanje i sport, integrirajući tjelesnu aktivnost u svakodnevni kurikulum.

Moja područja rada i interesa:

Provedba integriranog sportskog programa: kroz specifične aktivnosti razvijam motoričke sposobnosti djece i potičem usvajanje zdravih navika od najranije dobi.

Mentorstvo i refleksivna praksa: kao odgojitelj mentor, pružam podršku studentima i pripravnicima u razvoju njihovih profesionalnih kompetencija.

Suradnja s obitelji: aktivno surađujem s roditeljima na promicanju važnosti sporta i kretanja za djetetov emocionalni i socijalni razvoj.

Stručno usavršavanje: kontinuirano radim na unapređenju pedagoške prakse, povezujući dugogodišnje iskustvo sa suvremenim metodama rada.

I have 20 years of experience in educational work and currently work in a group with an integrated sports program at DV Remetinec. My practice is based on promoting the holistic development of the child through movement and sports, integrating physical activity into the daily curriculum.

My areas of work and interest:

Implementation of the integrated sports program: Through specific activities, I develop children's motor skills and encourage the adoption of healthy habits from an early age.

Mentorship and reflective practice: As a teacher mentor, I support students and interns in developing their professional competencies.

Collaboration with families: I actively collaborate with parents to promote the importance of sports and movement for a child's emotional and social development.

Professional development: I continuously work on improving pedagogical practice, connecting years of experience with contemporary teaching methods.

Vedrana Marković, odgojitelj savjetnik

DV Remetinec, Zagreb, Hrvatska

Odgojiteljica sam savjetnica s višegodišnjim iskustvom u promicanju održivog razvoja i znanstvene pismenosti u ranoj dobi. Svoju pedagošku praksu temeljim na poticanju dječje znatiželje i istraživačkog duha, integrirajući suvremene znanstvene koncepte u svakodnevni kurikulum.

Moja područja rada i interesa:

Integracija STEM aktivnosti: aktivno provodim aktivnosti iz područja znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike, prilagođavajući ih razvojnim potrebama djece.

Istraživačko učenje i ekologija: kroz praktične eksperimente osnažujem dječju ekološku svijest i potičem ih na aktivnu brigu o okolišu.

Znanstvena pismenost u ranoj dobi: razvijam inovativne metode kojima djeci približavam znanstveni način razmišljanja i rješavanje problema od najranije dobi.

Stručno usavršavanje: sudjelujem na edukacijama i konferencijama, kontinuirano radeći na unapređenju kvalitete odgojno-obrazovnog rada.

I am a preschool teacher (advisor) with many years of experience in promoting sustainable development and scientific literacy in early childhood. My pedagogical practice is based on fostering children's curiosity and inquiry, integrating contemporary scientific concepts into the daily curriculum.

My areas of work and interest include:

Integration of STEM activities: I actively implement activities in the fields of science, technology, engineering, and mathematics, adapting them to the developmental needs of children.

Inquiry-based learning and ecology: Through hands-on experiments, I strengthen children's environmental awareness and encourage them to take an active role in caring for the environment.

Scientific literacy in early childhood: I develop innovative methods to introduce children to scientific thinking and problem-solving from an early age.

Professional development: I participate in trainings and conferences, continuously working on improving the quality of educational practice.

IZKUSTVENO UČENJE TRAJNOSTI V PREDŠOLSKEM OBDOBJU: OD SEMENA DO PAPIRJA

Sabina Bajc, Osnovna šola Leskovec pri Krškem, enota Vrtec

Izvilleček

Projekt je bil zasnovan v skladu s prenovljenim Kurikulumom za vrtce (2025), ki poudarja pomen trajnostnega razvoja kot enega ključnih pedagoških načel. Poseben poudarek je na odgovornem ravnanju do sebe, sočloveka, drugih živih bitij ter naravnega in kulturnega okolja. Otroci so to načelo uresničevali skozi izkustveno učenje: skrb za rastline, opazovanje narave in odgovorno ravnanje z naravnimi viri. Sodobna predšolska vzgoja se vse pogosteje sooča z izzivom, kako otrokom na razvojno primeren, razumljiv in izkustven način približati vsebine trajnostnega razvoja ter jih spodbuditi k oblikovanju odgovornega odnosa do narave in naravnih virov. V času okoljskih sprememb in vse večje potrošnje postaja zgodnje razvijanje trajnostnih vrednot ključno za prihodnost družbe.

Glavni problem prispevka je iskanje učinkovitih pedagoških pristopov, s katerimi lahko že v predšolskem obdobju razvijamo razumevanje naravnih procesov, pomena dreves, časovne dimenzije rasti ter odgovorne rabe materialov, zlasti papirja.

Namen prispevka je predstaviti primer dobre prakse, ki temelji na izkustvenem učenju in otrokom omogoča celostno razumevanje procesa – od semena do drevesa in od drevesa do papirja – ter jih spodbuja k trajnostnemu ravnanju in odgovornemu odnosu do narave.

Ključne besede

izkustveno učenje, okoljska vzgoja, predšolska vzgoja, recikliranje, trajnostni razvoj

Cilji trajnostnega razvoja, vključeni v projekt

- SDG 4 – kakovostno izobraževanje
- SDG 12 – odgovorna poraba in proizvodnja
- SDG 13 – podnebni ukrepi
- SDG 15 – življenje na kopnem

EXPERIENTIAL LEARNING OF SUSTAINABILITY IN EARLY CHILDHOOD: FROM SEED TO PAPER

Abstract

The project was designed in accordance with the revised Kindergarten Curriculum (2025), which emphasizes sustainable development as one of the key pedagogical principles. Special emphasis is placed on responsible behaviour toward oneself, human and all living beings, and the natural and cultural environment. Children implemented this principle through direct experience: caring for plants, observing nature, and using natural resources responsibly. Current early childhood education increasingly faces the challenge of how to present the concepts of sustainable development to children in a developmentally appropriate, understandable, and experiential way, and how to encourage them

to develop a responsible attitude toward nature and natural resources. In a time of environmental change and increasing consumerism, the early development of sustainable values is becoming crucial for the future of society. The main issue addressed in this paper is the search for effective pedagogical approaches that can, already in early childhood, foster an understanding of natural processes, the importance of trees and its growth timeframe, and the responsible use of materials, especially paper.

The aim of the paper is to present an example of good practice based on experiential learning, which enables children to gain a holistic understanding of the process—from seed to tree and from tree to paper—and encourages sustainable behaviour and a responsible attitude toward nature.

Keywords: experiential learning, environmental education, early childhood education, recycling, sustainable development

Sustainable Development Goals included in the project:

- SDG 4 – Quality Education
- SDG 12 – Responsible Consumption and Production
- SDG 13 – Climate Action
- SDG 15 – Life on Land

Uvod

Gozdovi imajo pomembno vlogo pri ohranjanju naravnega ravnovesja in kakovosti življenja na Zemlji. Prispevajo k uravnavanju podnebja, kroženju vode in čiščenju zraka, zadržujejo vodo v tleh, preprečujejo erozijo ter povečujejo vlažnost zraka. Hkrati zmanjšujejo količino ogljikovega dioksida, proizvajajo kisik in iz zraka odstranjujejo škodljive snovi, s čimer pomembno prispevajo k bolj zdravemu življenjskemu okolju (Pomen in vloge gozda, 2025).

Gozdovi so že od nekdaj pomemben vir naravnih surovin, saj človeku zagotavljajo les za gradnjo in kurjavo ter različne prehranske vire. Danes pa njihova vloga presega zgolj materialni pomen, saj predstavljajo tudi prostor sprostitve, rekreacije in stika z naravo. Zaradi njihove vloge pri izmenjavi plinov jih pogosto imenujemo »pljuča Zemlje«, saj rastline pri fotosintezi iz zraka sprejemajo ogljikov dioksid in oddajajo kisik. V sodobnem času je posebej poudarjen tudi njihov pomen v kroženju ogljika, saj krčenje gozdov in raba fosilnih goriv prispevata k naraščanju toplogrednih plinov in podnebnim spremembam (Tome, 2007).

Zaradi navedenega je razvijanje odnosa do narave in razumevanje pomena gozdov ključno že v predšolskem obdobju, ko otroci oblikujejo temeljne vrednote in odnos do okolja. Pomembno je, da imajo priložnost za celostno razumevanje naravnih procesov ter za razvijanje trajnostnega ravnanja.

V ta namen je bil zasnovan projekt, ki temelji na izkustvenem učenju in otrokom omogoča spoznavanje naravnih procesov preko neposredne izkušnje. Otroci skozi skrb za rastline, opazovanje narave in ustvarjalne dejavnosti z naravnimi materiali razvijajo razumevanje medsebojne povezanosti živih bitij, časovne dimenzije rasti ter pomen odgovorne rabe virov. Takšne izkušnje spodbujajo potrpežljivost, vztrajnost in radovednost ter omogočajo razumevanje vpliva človeka na okolje.

Glavni izziv projekta je bil oblikovati učinkovite pedagoške pristope, ki otrokom omogočajo razumevanje pomena dreves, rasti skozi čas in odgovorne rabe materialov, zlasti papirja. Namen projekta je

predstaviti primer dobre prakse izkustvenega učenja, ki spodbuja trajnostno vedenje – od semena do drevesa in od drevesa do papirja – ter razvija odgovoren odnos do narave.

Cilji dejavnosti:

- Otrok spozna življenjski cikel drevesa (od semena do odraslega drevesa).
- Razvija razumevanje pomena dreves za okolje (čist zrak, življenjski prostor, senca).
- Spozna izvor papirja in proces njegove izdelave.
- Razvija odnos do odgovorne rabe papirja in naravnih virov.
- Razvija potrpežljivost, vztrajnost in skrb za živa bitja.
- Krepi raziskovalne spretnosti in opazovanje narave.
- Razvija ustvarjalnost z uporabo naravnih materialov.
- Spodbuja sodelovanje in učenje v skupini.
- Preko matematike in jezika razvija osnovne predstave o merjenju, primerjanju, štetju, razvrščanju ter bogati besedišče in pripovedovalne sposobnosti.

V nadaljevanju so predstavljene posamezne dejavnosti projekta, ki otrokom omogočajo neposredno izkušnjo in spoznavanje pomena dreves, naravnih procesov ter trajnostnega ravnanja.

1. Pomen dreves

Drevesa so ključni del naravnega okolja in ponujajo številne koristi tako za ljudi kot za druga živa bitja. Otroci so spoznavali različne vrste dreves, vključno z listavci in iglavci. Preko opazovanja in dotikanja lubja, listov, storžev in plodov so se učili razlikovati lastnosti dreves ter primerjati velikosti in oblike. Takšne dejavnosti spodbujajo opazovalne sposobnosti, naravoslovno mišljenje in povezovanje izkušenj z dejstvi iz narave.

Otroci so spoznali, da drevesa predstavljajo življenjski prostor številnim živalskim vrstam, kar spodbuja spoštljiv in odgovoren odnos do vseh živih bitij. Poleg tega so raziskovali, kako drevesa vplivajo na okolje in človeka: čistijo zrak, proizvajajo kisik, nudijo senco, zadržujejo vodo v zemlji, preprečujejo erozijo ter prispevajo k ravnovesju v podnebj.

Spremljanje rasti dreves skozi letne čase je otrokom omogočilo razumevanje sprememb naravnih procesov skozi čas. Opazovali so brstenje, cvetenje, spreminjanje listov jeseni ter počasen proces rasti, kar jih je učilo potrpežljivosti in vztrajnosti.

Otroci so tako postopno oblikovali osnovno predstavo o planetu Zemlja kot prostoru, kjer so vsi naravni sistemi medsebojno povezani. Razumevanje pomena dreves in njihovega življenjskega cikla je ustvarilo temelje za nadaljnje praktične dejavnosti projekta, kot so nabiranje želodov, spremljanje rasti, sajenje mladih dreves in izdelava papirja.

Ko so otroci spoznali pomen dreves za okolje in življenje vseh bitij ter razumeli njihov življenjski cikel, smo znanje nadgradili z neposredno izkušnjo v naravnem okolju. V gozdu so lahko sami opazovali rastline, nabirali želode in spremljali naravne procese, kar je omogočilo, da so teorijo povezali s praktičnim doživljanjem.

2. Izkustveno učenje v naravnem okolju

Proces učenja se je začel v gozdu, kjer smo skupaj z otroki nabirali želode. Otroci so z zanimanjem opazovali naravno okolje ter preko neposredne izkušnje spoznavali, da seme predstavlja začetek življenja drevesa.

Takšen pristop omogoča globlje razumevanje, saj otrok znanje gradi na lastnem doživljanju (Hohmann in Weikart, 2005). Za aktivno učenje je značilno, da:

- otrok aktivno sodeluje v procesu učenja,
- se uči preko neposrednih izkušenj,

- uporablja svoja čutila, gibanje in razmišljanje,
- znanje oblikuje na podlagi lastnega raziskovanja.

Ob tem so otroci spoznali tudi pomen primerne vedenja v naravnem okolju ter gozdnega bontona, saj so se učili, da smo v gozdu gostje in moramo z njim ravnati spoštljivo (Skrbno z gozdom, 2026).

S pogostimi obiski gozda so otroci opazovali različne drevesne vrste, njihove značilnosti in spremembe v naravi. Primerjali so velikosti dreves, tipali lubje in razlikovali med gladkimi in hrapavimi površinami, s čimer so razvijali čutno zaznavanje in naravoslovno mišljenje.

Izkušnje, pridobljene med opazovanjem dreves in nabiranjem želodov v gozdu, so otrokom omogočile razumevanje začetka življenjskega cikla drevesa. To znanje smo nadgradili v vrtcu, kjer so otroci spremljali rast svojih posejanih želodov in skozi vsakodnevne aktivnosti doživeli, kako naravni procesi potekajo skozi čas.

3. Spremljanje rasti – razumevanje časa in procesov

V vrtcu smo želode posadili v prozorne posode, kar je otrokom omogočilo opazovanje rasti nad in pod zemljo. Pogovarjali smo se o pogojih za rast – svetlobi, vodi, zemlji in času. Otroci so rastline vsakodnevno opazovali, jih zalivali in spremljali spremembe. S tem so razvijali potrpežljivost, odgovornost ter razumevanje naravnih procesov in njihove postopnosti. Hkrati so krepili predstavo o času in zaporedju dogodkov, kar predstavlja enega pomembnih ciljev področja narave v Kurikulumu za vrtce.

Skozi celoten proces nege in opazovanja so otroci poglobili razumevanje, da narava deluje v daljših časovnih obdobjih, kar smo nadgradili z izkušnjo vračanja drevesa v naravno okolje. S presajanjem mladih hrastkov na obrobje gozda so otroci neposredno doživeli vpliv svojega dela na okolje in skupnost, kar predstavlja pomemben korak pri oblikovanju trajnostnega vedenja.

4. Sajenje in vračanje v naravo

Spomladi smo mlade hrastke presadili na obrobje gozda. Otroci so drevesa, ki so jih sami vzgojili, vrnili v naravno okolje. S tem so pridobili občutek lastne učinkovitosti, odgovornosti za okolje in pripadnosti skupnosti.

Takšne izkušnje otrokom pomagajo razvijati trajnostne navade.

Skozi vrnitev mladih dreves v naravno okolje so otroci dobili priložnost, da opazujejo, kako naravni viri rastejo in se razvijajo. To razumevanje jih je naravno vodilo k vprašanju, kaj se zgodi z drevesi, ko jih uporabimo za vsakdanje izdelke, kot je papir. Tako smo prešli k naslednji dejavnosti, ki otrokom omogoča spoznavanje povezanosti med naravo in človeško porabo.

5. Od drevesa do papirja – razumevanje virov

Otroci so spoznali, da iz dreves nastane papir in da je za izdelavo papirja potrebnih veliko dreves. To jih je spodbudilo k razmišljanju o odgovorni rabi.

Skozi dejavnosti, ki so otroke vodile od semena do drevesa in od drevesa do papirja, so pridobili celostno razumevanje naravnih procesov ter pomena odgovornega ravnanja z naravnimi viri. Takšne izkušnje krepijo trajnostne vrednote, razvijajo spoštljiv odnos do narave ter spodbujajo sodelovanje, ustvarjalnost in radovednost, kar predstavlja temelj za nadaljnje učenje in vsakdanje odločitve v življenju. S tem spoznavanjem so otroci naravno pripravili prehod k naslednji dejavnosti – recikliranju papirja in ustvarjanju lastnega izdelka, kjer so lahko praktično uporabili pridobljeno znanje in razvijali trajnostno vedenje.

6. Recikliranje kot aktivno učenje – izdelava papirja

Otroci so izdelali lasten papir iz starega časopisnega papirja, ki je bil namenjen izdelavi voščilnic za dan družine. Tako so ustvarili recikliran material, iz katerega so nastale unikatne, trajnostno naravnane voščilnice za družine.

Postopek je potekal v več korakih:

- Stari časopisni papir so natrgali na majhne koščke in jih zalili z vodo ter pustili čez noč, da se je
- dobro prepojil.
- Pod nadzorom vzgojiteljice so naslednji dan s paličnim mešalnikom papir zmelili v kašo.
- Z vrčem so zajemali kašo in jo polivali na pripravljeno sito, ga potlačili in poravnali, da je odtekla odvečna voda.
- Potlačen papir so z drugim sitom prestavili na suho krpo.
- Na površino so posuli semena medovitih cvetlic in jih z valjarjem nežno vtisnili v papir.
- List papirja so čez noč pustili, da se je popolnoma posušil.

S tem so otroci spoznali celoten proces recikliranja papirja, razvijali ročne spretnosti, potrpežljivost in vztrajnost ter razumeli pomen ponovne uporabe materialov. Nastale voščilnice so predstavljale funkcionalen ter hkrati simbolno bogat izdelek.

Starši so voščilnico lahko kasneje posadili v zemljo, saj so bila vanjo vtisnjena semena medovitih rastlin, kar je prispevalo k ohranjanju opraševalcev in širjenju trajnostnega ravnanja tudi v domačem okolju.

Dejavnosti recikliranja papirja so otrokom omogočile, da so pridobljeno znanje o drevesih, naravnih virih in odgovorni rabi materialov uporabili v praksi. Ob tem so razvijali ročne spretnosti, potrpežljivost in ustvarjalnost ter spoznavali celoten proces nastajanja novega izdelka iz odpadnega materiala. Izkušnja je naravno povezala različna področja kurikulumu, saj so otroci ob dejavnostih hkrati razvijali naravoslovne, matematične, jezikovne, umetniške, gibalne in socialne spretnosti. S tem so postopno razumeli, da se znanje iz različnih področij prepleta in dopolnjuje ter skupaj prispeva k celostnemu učenju in razvoju trajnostnega ravnanja.

7. Interdisciplinarno povezovanje področij kurikulumu

Aktivnosti so bile skozi celoten proces zasnovane tako, da so se področja kurikulumu med seboj prepletala. Otroci so ob tem pridobivali izkušnje, ki povezujejo naravo, gibanje, matematiko, umetnost in druga področja učenja ter omogočajo celostno razumevanje sveta.

Narava: spoznavanje življenjskega cikla drevesa, opazovanje rasti in sprememb v naravi, razumevanje povezanosti med živimi bitji in okoljem, razvijanje odgovornega odnosa do narave.

Primer: Otroci so opazovali kaljenje želoda in opisovali spremembe – od prve korenine do rasti stebela.

Matematika: merjenje debela dreves (z vrvico, palico ali objemom), primerjanje debelin in višine dreves, štetje gozdnih plodov, razvrščanje naravnega materiala po velikosti, obliki ali vrsti.

Primer: Otroci so s palico izmerili obseg drevesa in primerjali palice med seboj, da so ugotovili, katero drevo je najdebelejše.

Jezik: bogatenje besedišča (želod, hrast, lubje, korenine, kaljenje), opisovanje opažanj in sprememb pri rasti rastlin, sodelovanje v pogovorih in pripovedovanje lastnih izkušenj, izražanje idej in doživljanj ob ustvarjanju in izdelavi papirja.

Primer: Otroci so opisovali spremembe: »Najprej je bil samo želod, potem je prišla korenina, zdaj pa raste steblo.«

Umetnost: ustvarjanje z naravnimi materiali (listi, vejice, plodovi), likovno izražanje doživljanja narave, razvijanje ustvarjalnosti in domišljije.

Primer: Otroci so iz naravnih materialov ustvarjali podobe dreves in gozdnih prizorov ter jih dopolnjevali z risbo in kolažem.

Gibanje: gibanje v naravnem okolju (hoja po gozdu, raziskovanje terena), razvijanje koordinacije in ravnotežja, doživljanje narave z gibanjem.

Primer: Med sprehodom po gozdu so otroci premagovali naravne ovire (korenine, veje), hodili po različnih podlagah in urili ravnotežje.

Družba: sodelovanje v skupini, razvijanje občutka pripadnosti in odgovornosti, povezovanje z družino (voščilnice s semeni), razumevanje pomena skupnih dejanj za okolje.

Primer: Otroci so skupaj izdelovali papir, si pomagali pri korakih, nato pa voščilnice podarili staršem, s čimer so dejavnost prenesli tudi v domače okolje.

Preko povezovanja različnih področij kurikulumu so otroci spoznali, kako se znanje iz različnih področij prepleta in dopolnjuje. Narava, matematika, jezik, umetnost, gibanje in družba se med seboj povezujejo, kar omogoča celostno učenje in utrjuje trajnostne vrednote. Takšen način dela ne spodbuja le razumevanja naravnih procesov, ampak krepi tudi socialne, ustvarjalne in kognitivne sposobnosti otrok.

Zaključek

Projekt je pokazal, da izkustveno in interdisciplinarno učenje predstavlja učinkovit in trajnostno naravnan pristop za razvijanje vrednot že v predšolskem obdobju. Otroci so preko neposrednih izkušenj spoznali naravne procese, življenjski cikel dreves, pomen odgovorne rabe papirja in drugih virov ter medsebojno povezanost naravnih sistemov na planetu Zemlja, s čimer neposredno prispevajo k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja.

Prednost izvedenih dejavnosti se kaže v njihovi celostnosti, dolgotrajnosti in aktivni vključenosti otrok. Skozi opazovanje, raziskovanje, ustvarjanje in sodelovanje so razvijali potrpežljivost, vztrajnost, raziskovalne spretnosti, ustvarjalnost ter sposobnost izražanja svojih opažanj in idej. Hkrati so oblikovali osnovno predstavo o odgovornem ravnanju do sebe, drugih živih bitij in naravnega okolja, kar je v skladu s cilji prenovljenega Kurikuluma za vrtce (2025) ter s trajnostnimi vrednotami.

Celoten sklop aktivnosti je obogatil tudi čustveno dimenzijo učenja. Otroci so doživljali zadovoljstvo ob spremljanju rasti svojih rastlin, sajenju mladih dreves ter ustvarjanju papirja s semeni medovitih rastlin, ki so jih starši lahko posadili doma. Takšne izkušnje krepijo občutek pripadnosti skupnosti, odgovornosti ter radosti ob skupnem ustvarjanju.

Čeprav so bile dejavnosti včasih časovno zahtevne in odvisne od vremenskih pogojev, so otroci spoznali, da narava potrebuje čas in skrb – prav tako kot njihovo lastno znanje, ustvarjalnost in trud. Majhni koraki, kot so sajenje dreves, recikliranje papirja ali sajenje medovitih rastlin, se lahko povežejo v pomembne spremembe ter prispevajo k oblikovanju trajnostne prihodnosti.

Viri in literatura

Hohmann, M., Weikart, D. (2005). Vzgoja in učenje predšolskih otrok: primeri aktivnega učenja za predšolske otroke iz prakse. Ljubljana: DZS.

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije. (2025). Kurikulum za vrtce 2025 (prenovljena izdaja). Pridobljeno 1. 9. 2025 s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce_1-9-2025.pdf

Pomen in vloge gozda. (2025). Pridobljeno 21. 2. 2026 s <https://www.gozd-les.com/slovenski-gozdovi/vloge-gozda>

Skrbno z gozdom. (2026). Pridobljeno 7. 3. 2026 s <https://www.zgs.si/za-obiskovalce/skrbno-z-gozdom>

Tome, S. (2007). *Skrivnosti gozda*. Ljubljana: Prirodoslovni muzej Slovenije.

Kratka predstavitev avtorja

Sem Sabina Bajc, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Zaposlena sem v Osnovni šoli Leskovec pri Krškem, enoti Vrtec, kot vzgojiteljica predšolskih otrok. Svoje delo opravljam srčno in z veliko predanostjo. Za otroke ustvarjam varno okolje, ki spodbuja radovednost, ustvarjalnost in odgovoren odnos do narave. Najlepša nagrada so iskrice v otroških očeh ob igri, ustvarjanju in novih odkritjih.

Short presentation of the author

I am Sabina Bajc, a qualified preschool teacher. I am employed at the Primary School Leskovec - Krško, in the kindergarten unit, where I work as a preschool teacher. I carry out my work with passion and great dedication. For the children, I create a safe environment that fosters curiosity, creativity, and a responsible attitude toward nature. The greatest reward is the sparkle in children's eyes during play, creativity, and new discoveries.

MALI EKSPERIMENTALČEK: IZKUSTVENO UČENJE ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ V VRTCU

Katja Lenartič, Vrtec »Otona Župančiča« Slov. Bistrica

Izvelek

Naš vrtec sistematično vključuje vsebine trajnostnega razvoja, pri čemer jih tudi sama dosledno že ob vstopu otrok v vrtec vnašam v vzgojno-izobraževalni proces. Zgodnje otroštvo je ključno za oblikovanje odnosa do narave, okolja in odgovorne rabe virov.

Izvajam obogatitveno dejavnost Mali eksperimentalček za otroke, stare od 5 do 6 let. Ob opazovanju, eksperimentih in pogovorih otroci razvijajo razumevanje naravnih pojavov ter trajnostnega in etičnega odnosa do okolja, vpliva okolja na zdravje in odgovornega vedenja.

Dejavnosti načrtujem glede na interese otrok. Otroci so tako med različnimi poskusi spoznavali filtriranje vode, preizkušali plovnost predmetov, skrbeli za ptice s semeni iz lokalnega okolja, opazovali razgradnjo materialov in spoznavali reciklažo. Poseben vtis je na otroke naredil eksperiment z vulkanom, ob katerem so spoznali, da naravnih procesov ne moremo nadzorovati, temveč jih moramo spoštovati. Ob tem je pomembno tudi sodelovanje z družinami. Poskuse, ki smo jih izvedli v vrtcu, otroci skupaj z družino izvedejo tudi doma, s čimer povezujemo učenje v vrtcu z domačim okoljem. Staršem sem postavila tudi izziv, da skupaj z otrokom izvedejo poljuben poskus. O tem pripravijo plakat z opisom postopka, fotografijami, otrokovim razmišljanjem in napovedjo, kaj se bo pri poskusu zgodilo. Plakat si v vrtcu ogledamo. Takšne dejavnosti spodbujajo radovednost, veselje do raziskovanja in skupno odgovornost do okolja.

S svojimi dejavnostmi že v vrtcu postavljamo temelje trajnostnega mišljenja ter spodbujamo razvoj odgovornih, radovednih in okoljsko ozaveščenih otrok. Otroci danes niso le opazovalci sveta, temveč njegovi prihodnji soustvarjalci. Z zgledom in izkušnjami jih usmerjamo k spoštljivemu odnosu do narave in odgovornemu ravnanju.

Ključne besede

obogatitvena dejavnost, eksperimentiranje, izkustveno učenje, sodelovanje s starši, odgovorno ravnanje, okoljska ozaveščenost, trajnost

Cilji trajnostnega razvoja, ki so vključeni v aktivnosti:

Cilj 4: Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar.

Cilj 13: Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

Cilj 12: Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe.

Cilj 17: Okrepiti načine in sredstva za izvajanje ciljev ter oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj.

MALI EKSPERIMENTALČEK [THE LITTLE EXPERIMENTER]: EXPERIENTIAL LEARNING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN KINDERGARTEN

Abstract

Our kindergarten systematically incorporates sustainable development content, whereby I consistently weave such content into the educational process from the moment children enter the kindergarten. Early childhood is crucial for the development of attitudes toward nature, the environment, and responsible use of resources.

I conduct an enrichment activity called Mali eksperimentalček [The Little Experimenter] for children aged 5 to 6. Through observation, experimentation, and discussion, the children develop an understanding of natural phenomena, of sustainable and ethical attitude toward the environment, of impact of the environment on health, and of responsible behaviour.

I plan activities according to the children's interests. During various experiments, the children learned about water filtration, tested the buoyancy of objects, tended to birds by feeding them locally sourced seeds, observed decomposition of materials, and familiarised themselves with recycling. The children were particularly impressed by the volcano experiment, which helped them understand that natural processes cannot be controlled, but rather respected. Family involvement is of considerable importance in complementing these efforts. Children repeat the experiments we conducted in kindergarten at home with their families, thus connecting the kindergarten learning with their home environment. I also proposed a challenge to the parents, namely, to conduct an experiment of their choice together with their child, and to prepare a poster about this activity containing a description of the process, photos, and the child's thinking (a prediction of what would happen in the experiment). We take a look at the poster in the kindergarten. Such activities foster curiosity, the joy of exploration, and a shared responsibility towards the environment.

Our activities enable us to set the foundations for sustainable thinking early on, in kindergarten, and to encourage the development of responsible, curious, and environmentally conscious children. Today's children are not merely observers of the world, but its future co-creators. Our example and experience guide them to develop a respectful attitude toward nature, as well as responsible behaviour.

Keywords

enrichment activity, experimentation, experiential learning, collaboration with parents, responsible behaviour, environmental awareness, sustainability

1. UVOD

V vsakodnevnem delu z otroki opažam, da imajo veliko zanimanja za naravo, vendar pogosto premalo neposrednih izkušenj z njo in razumevanja, kako je povezana z našim vsakdanom. Prav to me je spodbudilo, da sem dejavnosti usmerila v raziskovanje narave ter trajnostnega ravnanja.

Skrb za naravo ni le odgovornost odraslih, temveč skupna naloga celotne družbe, ki se začne že v najzgodnejšem otroštvu. Zaradi vse večje obremenjenosti okolja postajajo ohranjanje narave, kakovost

življenja in odgovorna raba virov ključna področja tudi v vzgojno-izobraževalnem procesu (Fošnarič, 2006).

Otroci so po naravi radovedni raziskovalci, zato je zgodnje obdobje ključno za oblikovanje odnosa do okolja in razumevanja trajnostnega razvoja (Košmrlj, 2010). Pomembno je, da jim ne posredujemo le informacij, temveč jim omogočimo neposredne izkušnje, preko katerih raziskujejo in odkrivajo naravne zakonitosti, kar poudarja tudi Kolb (2015).

Izobraževanje za trajnostni razvoj spodbuja celostni razvoj otroka ter razvija kritično mišljenje, sposobnost reševanja problemov in zavedanje o lastnem vplivu na okolje (Košmrlj, 2010).

V enoti, kjer sem zaposlena, izvajam obogatitveno dejavnost »Mali eksperimentalček« vsakih 14 dni.

Slika 14: Udeleženci malega eksperimentalčka (skoraj v celoti)

Gre za lasten in inovativen pristop, ki temelji na raziskovalnih in izkustvenih dejavnostih, s katerimi otroci preko opazovanja, poskusov in pogovorov spoznavajo naravne pojave ter razvijajo odgovoren odnos do okolja. Teme izbiramo glede na njihove interese, vprašanja in vsakodnevne izkušnje.

Poseben poudarek namenjam sodelovanju s starši, saj želim ozaveščanje o trajnostnem ravnanju razširiti tudi v domače okolje. Otroke spodbujam, da preproste poskuse izvajajo doma skupaj z družino ter svoje ugotovitve predstavijo s fotografijami, plakati ali na ustvarjalen način. S tem se učenje prenaša v vsakdanje življenje in krepi povezava med vrtcem in družino.

2. OSREDNJI DEL BESEDILA

Obogatitvena dejavnost »Mali eksperimentalček« temelji na izkustvenem učenju, ki otrokom omogoča aktivno raziskovanje in postopno razumevanje sveta. Pri načrtovanju izhajam iz interesov otrok, ki jih zaznavam skozi igro, pogovor in spontano raziskovalno vedenje.

Pri izvajanju dejavnosti imajo pomembno vlogo osnovni naravoslovni postopki. Otroci opazujejo, primerjajo, razvrščajo, napovedujejo ter preverjajo svoje domneve, s čimer postopno razvijajo temelje znanstvenega mišljenja in logičnega sklepanja. Hkrati jih usmerjam k spoštljivemu odnosu do narave, saj je zavedanje o odgovornem ravnanju z okoljem ključen del vzgoje za trajnostni razvoj (Košmrlj, 2010).

Dejavnosti so zasnovane interdisciplinarno, saj poleg naravoslovja vključujejo tudi jezik, matematiko in družboslovje. Otroci ob tem razvijajo govorne spretnosti, širijo besedni zaklad ter se učijo jasno izražati svoje ugotovitve in misli. V skupinskih situacijah se dodatno krepijo socialne veščine, kot so sodelovanje, poslušanje in upoštevanje različnih idej.

V okviru dejavnosti so načrtno vključene tudi vsebine trajnostnega razvoja. Otroci preko konkretnih izkušenj spoznavajo pomen varovanja okolja, odgovorne rabe naravnih virov ter vpliva človeka na naravo. Pomembno vlogo pri tem ima aktivna vloga otroka, saj kot poudarja Kolb (2015), učenje temelji na preoblikovanju izkušenj v znanje.

Na podlagi sprotnega opazovanja ugotavljam, da so otroci pri dejavnostih visoko motivirani, radovedni in vztrajni. Z veseljem sodelujejo pri poskusih ter pogosto sami predlagajo nove ideje za raziskovanje. Takšen pristop ne spodbuja zgolj pridobivanja znanja, temveč tudi ustvarjalnost, samoiniciativnost in pozitiven odnos do učenja, kar predstavlja pomembno osnovo za nadaljnji razvoj.

2.1 RECIKLIRANJE PAPIRJA

V okviru raziskovalnih dejavnosti so otroci najprej spoznavali proces recikliranja papirja. V uvodnem pogovoru so na vprašanje, iz česa je papir narejen, podajali različne odgovore, pri čemer o ponovni uporabi niso imeli jasnih predstav. Ob razlagi, da papir nastane iz lesa, so z zanimanjem prisluhnili, kar kaže na spontano, a nepopolno razumevanje vsakdanjih materialov.

Sledilo je praktično raziskovanje, v katerem so otroci trgali papir, ga namakali in mešali v zmes. Opazovali so, kako se material mehča in spreminja v papirnato kašo. Ena izmed deklic je pojav opisala z besedami: »To je kot sluz,« kar kaže na povezovanje novega znanja z že znanimi izkušnjami.

Skupaj so ugotovili, da se papir razgradi na vlakna, iz katerih lahko ponovno nastane nov papir, kar so povezali s pomenom recikliranja. Ob tem so spontano izražali tudi okoljsko ozaveščenost.

Ob zaključku so izrazili željo, da bi poskus ponovili doma, kar kaže na motivacijo za nadaljnje raziskovanje in prenos znanja v domače okolje.

Slika 2: Trganje časopisnega papirja

Slika 3: Priprava papirnat kaše

2.2 PLOVNOST PREDMETOV (PLAVA – POTONE)

Ob naslednjem srečanju so otroci po igralnici poiskali po tri različne predmete in jih zbrali v skupni zaboj. Pred izvedbo poskusa so napovedovali, ali bodo predmeti plavali ali potonili. Napovedi so bile različne in so temeljile na njihovih izkušnjah, npr.: »Ta bo potonil, ker je težek,« ali »Ta bo plaval.« Napovedi so nato preverili v vodi, kar je spremljalo veliko navdušenje in spontani odzivi ob opažanju rezultatov.

Po izvedbi poskusa so predmete razvrščali glede na lastnosti materialov ter dejavnost nadgradili z okoljsko vsebino. Ob vprašanju o posledicah odlaganja predmetov v naravo so otroci razmišljali o onesnaževanju voda ter vplivu na živa bitja. Skupaj so oblikovali zaključek, da je za ohranjanje čistega okolja pomembno odgovorno ravnanje z odpadki.

Dejavnost je otrokom omogočila neposredno izkušnjo raziskovanja lastnosti materialov ter razvijanje sposobnosti napovedovanja in preverjanja svojih domnev. Ob tem so se začeli zavedati vpliva človekovega ravnanja na okolje ter pomena varovanja vodnih virov.

Slika 4: Potapljanje predmetov

Slika 5: Opazovanje, ali riba plava ali potone

8. 2.3 SKRB ZA ŽIVALI: IZDELAVA PTIČJIH POGAČ

Skrb za naravo so poglobljali tudi pri izdelavi ptičjih pogač. Otroci so razmišljali o tem, zakaj ptice pozimi težje najdejo hrano, ter aktivno sodelovali pri pripravi hrane za ptice. Spoznali so, da lahko pogače izdelamo iz preprostih in dostopnih materialov, vključno z ostanki hrane. Pri tem so sodelovali pri pripravi sestavin, kot so pomaranče, kuhan loj in različna semena.

Med dejavnostjo so spontano izražali skrb za ptice, npr.: »To je za ptičke, da ne bodo lačni.« Ob opazovanju ptic na krmilnicah so z navdušenjem komentirali: »Poglej, jedo naše!« Takšne izkušnje pomembno prispevajo k razvoju empatije do živih bitij ter krepijo zavedanje o vplivu človekovega ravnanja na naravo.

Slika 6: Polnjenje pomarančnih lupin s ptičjo pogačo

Slika 7: Obešanje ptičjih pogač

2.4 VULKAN

Radovednost otrok jih je vodila tudi v raziskovanje naravnega pojava – vulkana. Otroci so aktivno sodelovali, zastavljali vprašanja in izražali svoja pričakovanja. Prvi poskus ni uspel, kar je predstavljalo pomembno učno situacijo, saj so otroci spoznali, da je prilagajanje pogojev del raziskovalnega procesa. Pri načrtovanju sem namenoma ustvarila manj optimalne pogoje, da bi otroke spodbudila k razmišljanju o vzrokih neuspeha. Po njihovi refleksiji smo pogoje prilagodili, kar je vodilo do uspešnega rezultata: »Vulkan bruha!« Dejavnost smo povezali z razumevanjem naravnih pojavov ter spoštovanjem narave kot kompleksnega sistema.

Slika 8: Priprava vulkana

Slika 9: Navdušenje ob izbruhu vulkana

2.5 RAZGRADNJA ODPADKOV V ZEMLJI

Razumevanje vpliva človeka na okolje so otroci poglobljali z raziskovanjem razgradnje odpadkov v zemlji. V zemljo so zakopali bananin olupek, časopisni papir in plastično vrečko. Sprva so napovedovali, kako se bodo materiali spremenili, pri čemer so se napovedi opirale na njihove izkušnje in opažanja iz vsakdanjega življenja. Nato so materiale po določenem času izkopali in primerjali spremembe.

Ob izkopavanju so ugotovili, da je bananin olupek skoraj v celoti razpadel, papir se je delno razgradil, medtem ko je plastika ostala nespremenjena. Njihovi komentarji, kot so: »Zemlja ga je pojedla,« in »Ta je še vedno ista,« kažejo na razumevanje razlik v razgradnji materialov. Pogovor je vodil v razmislek o posledicah odlaganja odpadkov in pomenu odgovornega ravnanja z njimi.

Slika 10: Poskus razgradnje odpadkov v zemlji

Slika 11: Izkop zakopanih odpadkov

2.6 FILTRIRANJE VODE

Eno od skupnih druženj je bilo namenjeno raziskovanju filtriranja vode. Otroci so po slikovnih navodilih sestavljali preproste filtre iz odpadnih plastenkov in naravnih materialov. S tem so razvijali razumevanje zaporedja in delovanja posameznih plasti v filtracijskem sistemu.

Pri tem so razmišljali o onesnaževanju vode in njegovih posledicah. Njihove izjave kažejo na razvijajoče se razumevanje soodvisnosti med človekom in naravo. Otroci so z navdušenjem sodelovali pri sestavljanju naprav ter napovedovali rezultate filtracije. Ugotovili so, da voda, ki prehaja skozi več naravnih plasti, postaja čistejša.

Dejavnost je bila nadgrajena z vidikom trajnostnega razvoja, saj so otroci spoznavali pomen varovanja vodnih virov, ponovne uporabe materialov in zmanjševanja onesnaževanja.

Na koncu je bila pripravljena tudi razstava, kjer so si otroci skupaj s starši ogledali rezultate poskusa in jih predstavili, kar je dodatno okrepilo njihovo samozavest in razumevanje raziskovalnega procesa.

Slika 12: Priprava preproste čistilne naprave

2.7 USTVARJALNA PONOVA UPORABA MATERIALOV V SODELOVANJU S STARŠI

Zanimivo ozaveščanje smo izvedli tudi v sodelovanju s starši, kjer so otroci odpadnim materialom doma dajali novo uporabno vrednost. Izdelali so različne izdelke, kot so živali, vozila in makete, kar je spodbujalo ustvarjalnost in ponovno uporabo materialov. V vrtcu je bila pripravljena razstava izdelkov, ki je poudarila pomen zmanjševanja odpadkov in odgovornega ravnanja z viri.

Slika 13: Raznolika razstava izdelkov iz odpadnih materialov

2.8 DOMAČE RAZISKOVANJE IN EKSPERIMENTALNO UČENJE

Sodelovanje se je nadaljevalo tudi preko domačih eksperimentov, kjer so otroci skupaj s starši raziskovali različne pojave. Pri raziskovanju plovnosti so ugotavljali, kateri predmeti plavajo in kateri potonejo. Pri tem so razvijali razumevanje lastnosti materialov ter vpliva časa na njihove spremembe. Razmišljali so tudi o vplivu odpadkov na okolje in o pomenu recikliranja.

Pri nadaljnjih poskusih so raziskovali vpliv vode in zemlje na okolje ter razmišljali o pogojih za življenje vodnih organizmov. Skupaj s starši so izvedli tudi poskus z zrakom in spoznali, da zrak obstaja, čeprav ga ne vidimo.

Nekateri otroci so raziskovanje nadgradili z ustvarjalnimi pristopi, kot je izvedba "vulkana" z barvnimi mehurčki, kar kaže na njihovo samostojnost in inovativno razmišljanje.

Doma so izdelali tudi mini vrt na okenski polici, kjer so skupaj s starši opazovali rast rastlin, razmišljali o pogojih za rast ter razvijali odgovornost za skrb za živa bitja. Ob tem so spoznavali tudi pomen varčevanja z vodo in možnosti njene ponovne uporabe.

Pri raziskovanju "dihanja zemlje" so opazovali nastajanje mehurčkov in sklepali o prisotnosti zraka v zemlji ter spoznavali organizme, ki tam živijo.

Takšno domače raziskovanje je omogočilo prenos znanja iz vrtca v domače okolje ter poglobljeno razumevanje naravoslovnih pojavov in trajnostnega ravnanja.

Slika 14: Mini vrt na okenski polici

Slika 15: Opazovanje »dihanja zemlje«

2.9 SAJENJE IN PONOVNOST UPORABA MATERIALOV

V pomladnem času smo z otroki spoznavali rast rastlin. V odpadno embalažo za jajca so posadili izbrana semena in jih označili s svojim imenom. Rast smo redno opazovali ter spremljali spremembe v razvoju rastlin. Ob tem so otroci spoznavali tudi možnosti ponovne uporabe odpadne embalaže ter razvijali odgovoren odnos do ravnanja z materiali.

Slika 16: Veselje pred izvajanjem poskusov

2.10 SODELOVANJE S STARŠI PRI TRAJNOSTNIH DEJAVNOSTIH

Sajenje smo popestrili tudi s sodelovanjem od doma. Otrokom sem zadala nalogo, da vsak prinese en odpadni material, ki bo dobil »novo življenje«, in jih spodbudila k uporabi domišljije. V vrtcu smo nato v prinesene predmete posadili lokalna semena, pri čemer so otroci sami izbrali, kaj bodo posadili.

Na podlagi izvedenih dejavnosti ugotavljam, da otroci najuspešneje razvijajo razumevanje trajnostnih vsebin preko neposredne izkušnje. Izkazujejo visoko stopnjo radovednosti, vztrajnosti in samoiniciativnosti ter znajo povezovati pridobljena spoznanja z vsakdanjim življenjem. Pomembno vlogo ima tudi sodelovanje s starši, saj se učenje na ta način prenaša v domače okolje in postaja del vsakodnevnih navad.

Slika 17: Priprava na sajenje

Slika 18: Razstava posajenih semen v odpadne materiale

3. ZAKLJUČEK

Dejavnost »Mali eksperimentalček« ni le niz poskusov in raziskovanj – je potovanje, ki ga otroci doživljajo s srcem in radovednostjo. Vsak poskus, vsak opazovan pojav in vsaka nova ugotovitev prinašajo iskren in navdušen odziv otrok.

Ugotavljam, da otroci skozi neposredno izkušnjo, raziskovanje in aktivno sodelovanje lažje razvijajo razumevanje naravnih pojavov ter trajnostnega ravnanja, pri čemer so zelo motivirani in radovedni, kar predstavlja pomembno prednost izkustvenega učenja. Skozi eksperimentiranje in aktivno sodelovanje otroci razvijajo zavedanje o pomenu trajnostnega ravnanja, odgovorne rabe virov, varovanja vode, skrbi za živa bitja ter spoštovanja biotske raznovrstnosti. Istočasno se učijo sodelovanja, izražanja svojih misli in spoštovanja idej drugih, kar oblikuje temelje sočutja in etičnega razmišljanja.

Prednost izvedenih dejavnosti je v povezovanju vrtca in doma ter v aktivni vlogi otrok pri raziskovanju in ustvarjanju. S tem se krepi njihovo razumevanje okolja in trajnostnega načina življenja. Vključevanje staršev je dejavnost še dodatno obogatilo – skupaj smo ustvarili prostor, kjer se učenje in raziskovanje selita iz vrtca v dom, otroci pa ponosno opazujejo, kako njihove ideje oživijo tudi doma. To potrjuje, da trajnostni pristop ni le učna tema, temveč način življenja.

Kot omejitev se kaže predvsem časovna organizacija dejavnosti ter različen interes otrok, kar zahteva sprotne prilagajanje. Odprto ostaja vprašanje, kako še bolj sistematično vključevati trajnostne vsebine v vsakodnevno delo ter kako dodatno okrepiti sodelovanje s starši na tem področju.

Dejavnosti se neposredno povezujejo s cilji trajnostnega razvoja ter so prenosljive tudi v druga vzgojno-izobraževalna okolja, s čimer se omogoča širjenje trajnostnega učenja in raziskovanja.

VIRI IN LITERATURA

Fošnarič, S. (2006). Ekološko ozaveščanje otrok v njihovem zgodnjem obdobju šolanja. V 1. mednarodni posvet na temo *Ekologija za boljši jutri, Raziskovalno izobraževalno središče dvorec Rakičan*, od 10.–11. aprila 2006 . Raziskovalno izobraževalno središče Dvorec Rakičan.

Košmrlj, M. (2010). *Ekologija v predšolskem obdobju*. Morfem.

Kolb, D. A. (2015). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development* (2nd ed.). Pearson Education.

https://www.researchgate.net/publication/315793484_Experiential_Learning_Experience_as_the_source_of_Learning_and_Development_Second_Edition

PREDSTAVITEV AVTORICE

Sem Katja Lenartič, vzgojiteljica predšolskih otrok. Zaposlena sem v Vrtcu Otona Župančiča Slovenska Bistrica, na enoti Zgornja Ložnica, kjer sem vodja oddelka. Od začetka zaposlitve v vrtcu že več let vodim obogatitveno dejavnost Mali eksperimentalček, v okviru katere otrokom približujem in pri njih razvijam zavedanje o trajnostnem razvoju. Pri svojem delu posebno poudarjam izkustveno učenje, naravoslovne dejavnosti ter spodbujanje otrokove radovednosti in aktivnega raziskovanja.

I am Katja Lenartič, a preschool teacher at Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica, at the Zgornja Ložnica unit, where I work as head preschool teacher. Since I started working in preschool, I have been leading enrichment activity called Mali eksperimentalček, through which I bring children closer to and develop awareness of sustainable development. In my work, I particularly emphasize experiential learning, science activities while encouraging children's curiosity and active exploration.

ČEBELJA POT SKOZI LETNE ČASE

Jasna Karnet, Vrtec Ivana Glinška Maribor

Izvleček

Celoletni projekt »Čebelja pot skozi letne čase« smo v vrtcu izvajali z namenom ozaveščanja otrok o pomenu čebel za naravo, človeka in trajnostni razvoj. Izhajali smo iz potrebe po zgodnjem oblikovanju odgovornega odnosa do narave ter razumevanja soodvisnosti med človekom in okoljem.

Poseben poudarek smo namenili razvijanju spoštljivega odnosa do vseh živih bitij ter razumevanju medsebojne povezanosti v naravi. Projekt je potekal skozi vse letne čase, pri čemer smo dejavnosti prilagajali naravnim ciklom čebel. Otroci so spoznavali življenje čebel skozi letne čase – od jesenske priprave na zimo, preko zimskega mirovanja in spomladanskega prebujanja do poletnega nabiranja medu. S tem so razvijali razumevanje naravnih procesov in cikličnosti časa. Projekt je spodbudil tudi sodelovanje s starši in lokalno skupnostjo. Pomemben vidik projekta je bil razvoj trajnostnega razmišljanja že v zgodnjem otroštvu. Otroci so skozi dejavnosti pokazali večjo občutljivost za naravo in odgovornost do okolja. Z opazovanjem narave, raziskovanjem čebeljega sveta in spremljanjem sezonskih sprememb so razvijali občutek za čas, ritem, odgovornost ter medsebojno sodelovanje.

Ključne besede

čebela, letni časi, narava, otrok, ozaveščanje, vrtec, vzgojitelj

Cilji trajnostnega razvoja

SDG 15, SDG 13, SDG 12, SDG 4, SDG 11

BEE JOURNEY THROUGH THE SEASONS

Abstract

The year-long project "Bee Journey Through the Seasons" was implemented in the kindergarten with the aim of raising children's awareness of the importance of bees for nature, humans and sustainable development. We proceeded from the need to early form a responsible attitude towards nature and an understanding of the interdependence between humans and the environment.

We placed special emphasis on developing a respectful attitude towards all living things and an understanding of the interconnectedness of nature. The project took place throughout all seasons, with activities adapted to the natural cycles of bees. Children learned about the life of bees through the seasons - from autumn preparation for winter, through winter hibernation and spring awakening to summer honey collection. In this way, they developed an understanding of natural processes and the cyclical nature of time. The project also encouraged cooperation with parents and the local community. An important aspect of the project was the development of sustainable thinking from an early age. Through the activities, the children showed greater sensitivity to nature and responsibility towards the environment. By observing nature, exploring the bee world and monitoring seasonal changes, they developed a sense of time, rhythm, responsibility and mutual cooperation.

Keywords: bee, seasons, nature, child, awareness, kindergarten, educator

1. Uvod

V zgodnjem otroštvu otroci oblikujejo prve predstave o naravi, življenju in svoji vlogi v okolju, zato je pomembno, da jim že v vrtcu omogočimo neposreden stik z naravo ter izkušnje, ki spodbujajo odgovoren odnos do okolja. Čebele imajo pri tem posebno mesto, saj otrokom na razumljiv in konkreten način približajo pomen medsebojne povezanosti živih bitij, skrb za naravo ter pomen trajnostnega ravnanja.

Glavni problem sodobne družbe je vse manjša povezanost človeka z naravo ter pomanjkanje zavedanja o pomenu ohranjanja okolja in biotske raznovrstnosti. Poseben izziv predstavlja tudi zmanjševanje populacije čebel, ki so ključne za opraševanje rastlin, pridelavo hrane in ohranjanje naravnega ravnovesja. Podnebne spremembe, onesnaževanje in človekovi posegi v okolje pomembno vplivajo na življenje čebel, zato je ozaveščanje o njihovem pomenu postalo ena izmed pomembnih nalog vzgoje in izobraževanja.

Iz teh izhodišč je nastal celoletni projekt »Čebelja pot skozi letne čase«, s katerim smo želeli otrokom približati življenje čebel ter jih spodbuditi k razvijanju spoštljivega in odgovornega odnosa do narave. Vodila nas je želja, da bi otroci skozi neposredne izkušnje, raziskovanje in opazovanje narave razumeli pomen trajnostnega razvoja ter vpliv človekovega ravnanja na okolje.

Projekt smo povezali tudi s cilji trajnostnega razvoja, predvsem z odgovornim odnosom do narave, ohranjanjem ekosistemov, trajnostnim načinom življenja ter razvijanjem aktivnega odnosa do varovanja okolja že v zgodnjem otroštvu.

Namen projekta je bil otrokom omogočiti izkustveno učenje o čebelah, naravnih procesih in menjavanju letnih časov ter pri njih razvijati občutek za odgovornost, sodelovanje in skrb za živa bitja. Otroci so skozi dejavnosti spoznavali pomen čebel za človeka in naravo, spremljali spremembe v naravi ter razvijali občutek za časovno zaporedje in cikličnost narave.

Cilji projekta so bili

- razvijati spoštljiv in odgovoren odnos do narave in živih bitij;
- spoznavati življenje čebel in njihov pomen za okolje ter človeka;
- ozaveščati o vplivu človeka in podnebnih sprememb na naravo;
- razvijati razumevanje naravnih procesov in letnih ciklov;
- spodbujati raziskovanje, opazovanje in izkustveno učenje;
- razvijati sodelovanje med otroki, starši in lokalno skupnostjo;
- krepiti trajnostno razmišljanje in skrb za okolje že v zgodnjem otroštvu.

Dejavnosti projekta **Čebelja pot skozi letne čase** (opazovanje čebel, spoznavanje slovenske čebele – kranjske sivke, življenjskega kroga čebele, čebelje družine, opravil v panju, kaj počnejo čebele v določenem letnem času, spoznavanje drugih oprasovalcev ter njihove naloge, spoznavanje medovitih rastlin, sajenje medovitih rastlin, izdelava hotelov za žuželke, spoznavanje ter poizkušanje medu v kulinariki, medene masaže, meditacija, eksperimenti z medom) se neposredno povezujejo s številnimi cilji trajnostnega razvoja (SDG – Sustainable Development Goals).

Cilji trajnostnega razvoja, ki so vključeni v aktivnosti:

➤ SDG 15 – Življenje na kopnem

Čebele so ključne oprasovalke, zato projekt spodbuja ohranjanje biotske raznovrstnosti ter varovanje naravnega okolja. Otroci so skozi sajenje medovitih rastlin, izdelavo hotelov za žuželke in opazovanje oprasovalcev razvijali razumevanje pomena sobivanja človeka z naravo.

➤ SDG 13 – Podnebni ukrepi

Projekt je otroke ozaveščal o vplivu podnebnih sprememb na življenje čebel in drugih oprasovalcev. S spremljanjem sprememb v naravi skozi letne čase so otroci spoznavali pomen trajnostnega ravnanja, zmanjševanja onesnaževanja ter odgovornega odnosa do okolja.

➤ SDG 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja

Spoznavanje čebelarstva, lokalno pridelanega medu in sodelovanje z lokalnimi čebelarji je otroke usmerjalo k razumevanju pomena lokalne samooskrbe, spoštljivega odnosa do hrane in odgovorne uporabe naravnih virov.

➤ SDG 4 – Kakovostno izobraževanje

Projekt temelji na izkustvenem učenju, raziskovanju in aktivnem sodelovanju otrok. Otroci so razvijali naravoslovno pismenost, raziskovalne spretnosti ter pozitiven odnos do učenja in narave.

➤ SDG 11 – Trajnostna mesta in skupnosti

Projekt je povezoval vrtec, starše, lokalne čebelarje in širšo skupnost. Otroci so spoznavali pomen zelenih površin, skrbi za oprasovalce v urbanem okolju ter pomen sodelovanja skupnosti pri ustvarjanju trajnostnega življenjskega okolja.

Projekt »Čebelja pot skozi letne čase« spodbuja:

- spoštovanje narave;
- odgovorno ravnanje z okoljem;
- razumevanje pomena čebel za prehransko varnost;
- trajnostno razmišljanje v vsakdanjem življenju.

Projekt tako pomembno prispeva k uresničevanju več ciljev trajnostnega razvoja in krepi zavest, da je skrb za čebele hkrati skrb za našo prihodnost.

Potek čebelje poti skozi letne čase:

➤ JESENSKA PRIPRAVA NA ZIMO

Jeseni se čebele začnejo pripravljati na hladnejše obdobje. V panju pospravijo zadnje zaloge medu in cvetnega prahu, s katerimi bodo preživele zimo. Čebelar pregleda panje, poskrbi za dovolj hrane ter zaščiti čebele pred mrazom in vlago. Čebele v tem času postanejo manj dejavne, vendar še vedno skrbijo za red v panju.

Otroci spoznavajo pomen priprave na zimo, skrb za živali ter pomen hrane in zavetja za preživetje, čebeljo družino ter vloge v panju.

➤ ZIMSKO MIROVANJE

Pozimi čebele ne zapuščajo panja, saj zaradi nizkih temperatur ne morejo leteti. V panju se stisnejo v tesen zimski gruči, kjer s skupnim gibanjem ustvarjajo toploto in varujejo matico. Prehranjujejo se z medom, ki so ga pripravile jeseni. Navzven je panj videti miren, v notranjosti pa čebele ves čas skrbijo za ohranjanje primerne temperature.

Otroci skozi opazovanje zime v naravi spoznavajo mirovanje, potrpežljivost in pomen sodelovanja za preživetje skupnosti. Preko pravljič, dramatizacij, ustvarjalnih delavnic poglobljajo znanje o življenju čebel v panju ter pomenu medu in drugih čebeljih pridelkov.

➤ SPOMLADANSKO PREBUJANJE

S prvimi toplejšimi dnevi se čebele začnejo prebujati. Izletavajo iz panja, iščejo prve cvetove in nabirajo cvetni prah ter nektar. V panju se poveča dejavnost, matica začne zalegati nova jajčeca, čebelja družina pa se postopoma povečuje. Narava ponovno oživi, pojavijo se prve medovite rastline in drugi opraševalci.

Otroci ob tem opazujejo spremembe v naravi, rast rastlin in pomen čebel za opraševanje.

➤ POLETNO NABIRANJE MEDU

Poleti so čebele najbolj dejavne. Vsak dan obiskujejo cvetove, nabirajo nektar in iz njega izdelujejo med. Delavke opravljajo različna opravila v panju – čistijo satje, hranijo ličinke, varujejo panj in predelujejo med. Čebelar v tem času toči med ter skrbi za zdravje čebelje družine.

Otroci spoznavajo nastanek medu, pomen dela in sodelovanja ter vloge čebel pri pridelavi hrane in ohranjanju naravnega ravnovesja.

Slika 1: Čebelja pot skozi letne čase

2. Opis aktivnosti v praksi

➤ Opazovanje čebel

Čebele smo opazovali na sprehodih, v parku, na travniku, v gozdu, ob čebelnjaku, na različnih cvetlicah,...

Slika 2, 3: Opazovanje čebel

➤ Spoznavanje slovenske čebele – kranjske sivke

Slika 4: Slovenska čebela – kranjska sivka

Slika 5: Telesna zgradba čebele

➤ Spoznavanje življenjskega kroga čebele

S pomočjo slikovnih aplikacij smo spoznali življenjski krog čebele, ter si ga ustvarili tudi sami.

Slika 6, 7: Življenjski krog čebele

➤ Spoznavanje čebelje družine

Čebelja družina živi skupaj v panju in ima več pomembnih članov.

Slika 8: Čebelja družina

➤ Spoznavanje opravil v panju

V čebeljem panju imajo čebele različna opravila, da vse dobro deluje.

Slika 9: Opravila v panju

➤ **Spoznavanje različnih vrst čebelnjakov**

S pomočjo slikovnih aplikacij so otroci spoznali različne vrste čebelnjakov in jih med seboj primerjali.

Slika 10: Vrste čebelnjakov

➤ **Spoznavanje drugih opraševalcev ter njihove naloge**

Našli smo čmrlja in sledili njegovi poti v gnezdo, opazovali metulje, ptice, hrošče,...

Slika 11, 12, 13, 14: Drugi opraševalci

➤ **Spoznavanje medovitih rastlin**

Medovite rastline so rastline, ki imajo veliko cvetnega prahu in nektarja, zato so zelo pomembne za čebele in druge opraševalce.

Slika 15, 16, 17: Drugi opraševalci

➤ **Sajenje in sejanje medovitih rastlin**

Slika 18, 19: Sajenje in sejanje medovitih rastlin

➤ **Likovno ustvarjanje iz eko odpadne embalaže**

Slika 20, 21, 22: Likovno ustvarjanje iz eko odpadne embalaže

➤ **Izdelava hotelov za žuželke iz naravnega materiala**

Slika 23: Hoteli za žuželke

➤ **Likovno ustvarjanje Čebelji let**

Slika 24, 25, 26: Likovno ustvarjanje Čebelji let

➤ **Grafomotorične vaje**

Slika 27: Grafomotorične vaje

➤ **Izdelava plakata za Svetovni dan čebel**

Slika 28: Plakat ob Svetovnem dnevu čebel

➤ **Izdelava medenih lizalk za novoletni bazar**

Slika 29, 30: Medene lizalke

➤ **Peka medenih vafeljev**

Slika 31, 32: Medeni vafliji

➤ **Priprava jabolčne čežane z medom**

Slika 33, 34: Jabolčna čežana z medom

➤ **Smuti z medom in propolisom**

Slika 35, 36: Smuti z medom in propolisom

➤ **Pustni jabolčni donutsi z medom**

Slika 37, 38: Pustni jabolčni donutsi z medom

➤ **Meditacija Čebelji dih**

Je tehnika meditacije, ki je pogosto povezana z naravnim ritmom dihanja, podobno kot dihanje čebel.

Slika 39: Meditacija Čebelji dih

➤ **Medena masaža**

Medena masaža je čudovita terapevtska tehnika, ki združuje prednosti masaže s toplimi in blagodejnimi lastnostmi medu.

Slika 40, 41: Medena masaža

➤ **Eksperimenti z medom in propolisom**

Slika 42, 43, 44, 45, 46: Eksperimenti z medom in propolisom

➤ **Lutkovna predstava: »Čebelica Meli«**

Slika 47: Lutkovna predstava: »Čebelica Meli«

➤ **Naravoslovni krožek: »Čebelja pot v gozd«**

Slika 48, 49: Naravoslovni krože »Čebelja pot v gozd«

3. Zaključek

Zaključek projekta »Čebelja pot skozi letne čase« je pokazal, da lahko otroci že v predšolskem obdobju razvijajo razumevanje trajnostnega ravnanja, odgovoren odnos do narave ter občutljivost za pomen ohranjanja živih bitij. Izkustveno učenje, povezano z opazovanjem narave, raziskovanjem čebeljega sveta in praktičnimi dejavnostmi, se je izkazalo kot učinkovita pot za razvijanje naravoslovnega mišljenja, sodelovanja in aktivnega odnosa do okolja. Posebna prednost projekta je bila njegova celovitost, saj je povezoval različna področja otrokovega razvoja, sodelovanje s starši in lokalno skupnostjo ter vsebine trajnostnega razvoja.

Ugotovili smo, da otroci preko konkretnih izkušenj lažje razumejo pomen čebel in drugih opraševalcev ter hitreje razvijajo spoštljiv odnos do narave. Pozitivni učinki so se pokazali tudi pri večji samostojnosti, radovednosti in pripravljenosti otrok za raziskovanje naravnih pojavov. Pomembna vrednost projekta je bila tudi vključevanje lokalnega okolja in povezovanje z lokalnimi čebelarji, kar je prispevalo k avtentičnosti učenja.

Odprto ostaja vprašanje, kako še bolj sistematično vključevati vsebine trajnostnega razvoja v vsakodnevno prakso vrtca ter kako dolgoročno spremljati vpliv takšnih projektov na oblikovanje otrokovega odnosa do narave. Pomemben izziv za prihodnje strokovno delo ostaja ustvarjanje spodbudnega učnega okolja, v katerem bodo otroci trajnostne vrednote razvijali skozi lastno raziskovanje, doživljanje in aktivno sodelovanje.

4. Viri in literatura

Antič, S., Berglez, B., E., Cotič, J., Devjak, T., Drljič, K., Hmelak, M.,... (2025). *Kurikulum za vrtce*.

Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Bahč, J. *Kranjska sivka – slovenska avtohtona čebela*. Ljubljana: Čebelarstva zveza Slovenije. Beaumont, E. (2017). *Čebele*. Brežice: Založba Primus.

Devetak, I. idr. *Naravoslovje v vrtcu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Gregorc, A. *Pomen opraševalcev za ohranjanje biotske raznovrstnosti*. Ljubljana: Nacionalni inštitut za biologijo.

[Brosura - Zakaj so cebele pomembne FAO.pdf](#)

[Ključni pomen čebel v ravnovesju ekosistema](#)

[Fotografije – lasten arhiv](#)

Kratka predstavitev avtorja

Sem Jasna Karnet, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Ivana Glinška Maribor. Pri svojem delu poudarjam povezovanje otrok z naravo ter razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do okolja. V projektu »Čebelja pot skozi letne čase« sem z otroki skozi izkustveno učenje raziskovala življenje čebel in njihov pomen za naravo ter človeka.

I am Jasna Karnet, a certified preschool teacher, employed at the Ivan Glinšek Kindergarten in Maribor. In my work, I emphasize connecting children with nature and developing a respectful and responsible attitude towards the environment. In the project "The Bee's Path Through the Seasons", I explored the life of bees and their importance for nature and humans through experiential learning with children.

SKRBIM, DA NAM JE LEPO

Katarina Košenina, Vrtec Domžale

Izvleček

Zmanjševanje odpadkov je pomemben korak k varovanju okolja in trajnostni prihodnosti. Z odgovorno porabo, recikliranjem ter ponovno uporabo izdelkov lahko zmanjšamo količino smeti in onesnaževanje. Vsak posameznik lahko prispeva z majhnimi spremembami in prav je, da pričnemo to zavest vzbujati tudi pri otrocih. V vrtcu lahko slednje počnemo že pri povsem majhnih otrocih in potem vsako leto stopnjujemo zahtevnosti dejavnosti. V skupini otrok, starih 5–6 let, smo spoznavali kako prispevati k temu, da bo naše okolje ostalo čim lepše. S pomočjo knjig, iger, različnih aktivnosti in skozi ustvarjalnost so otroci pridobivali novo znanje. Otrokom lahko največ damo z uporabo zgleda, saj tako naučeno in videno prenesejo v svoje okolje.

Če bomo vsi ravnali odgovorneje, bomo ohranili naravne vire, zmanjšali vpliv na podnebje in ustvarili čistejše ter bolj zdravo okolje za prihodnje generacije. Manj odpadkov namreč pomeni več možnosti za lepšo prihodnost in boljši svet za vse.

Ključne besede

lastna aktivnost, otroci, razvrščanje, skrb za naravo, učenje

CARING TO KEEP OUR WORLD BEAUTIFUL

Abstract

Reducing waste is an important step towards environmental protection and a sustainable future. Through responsible consumption, recycling, and the reuse of products, we can significantly reduce the amount of waste and pollution. Every individual can contribute through small changes, and it is important to raise this awareness in children from an early age. In kindergarten, these principles can be introduced even to very young children and gradually developed with increasing complexity each year. In a group of children aged 5–6, we explored how we can help keep our environment as clean and beautiful as possible. Through books, games, a range of activities and creative work, the children acquired new knowledge. The most effective learning for children comes through the example set by adults, which they then transfer into their own environment.

If we all act more responsibly, we can preserve natural resources, reduce our impact on the climate, and create a cleaner and healthier environment for future generations.

Keywords: independent activity; children; sorting; care for nature; learning

Cilji trajnostnega razvoja

- Zdravje in dobro počutje – poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih.
- Kakovostno izobraževanje – vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo in spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar.

- Trajnostna mesta in skupnosti – poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja.
- Odgovorna uporaba in proizvodnja – zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe.

Z ZGLEDOM SE PRIČNE

Prav vsi v naši družbi stremimo k ohranjanju naše narave oz. okolice. Ampak ob tem se poraja vprašanje, ali dovolj naredimo za to. Problem naše družbe je namreč potrošništvo. Vsi si želimo imeti vse in le najboljše. Zato smo pripravljeni plačati visoko ceno, ki se dotika našega planeta – čistega okolja. Prav je, da že z majhnimi otroki stopamo z velikimi koraki k ohranjanju naše Zemlje. Otroci se že zelo zavedajo problema onesnaženosti in se seznanjajo z razvrščanjem odpadkov. Slednje jim lahko približamo na različne načine, in sicer predvsem skozi igro, različne dejavnosti in zgled odraslih.

»Naravoslovne teme imajo v zgodnjem otroštvu dve pomembni vlogi. Prvič, za otroke predstavljajo neposredno okolje, ki ga lahko razlikujejo brez tuje pomoči in zato pristno, neobremenjeno s predsodki in prisilo ter vedno motivirano.« (Novak 2003; str. 11)

»Otroci do starosti 6 let so zmožni opazovati ter razvijati in preverjati svoje zamisli. Najprimerneje je, da spoznavajo naravoslovne vsebine med dejavnostmi, ki omogočajo sprejemanje novih informacij na osnovi lastnih izkušenj.« (Novak 2003, str. 12)

Če nam otrok postavi vprašanje, na katerega nimamo odgovora, mu lahko odgovorimo, da tega ne vemo, ampak se bomo o tej temi pozanimali in jo raziskali. K raziskovanju lahko vključimo tudi otroke, tako da skupaj prelistamo knjige; v tem času so nam lahko v pomoč tudi različne spletne vsebine, ki nam hitro ponudijo odgovore. Tako bodo tudi otroci spoznali, da nismo nevedni, da znamo poiskati odgovore na njihova vprašanja in da se ob tem trudimo zadostiti njihovi potrebi.

»Za poučevanje naravoslovja v zgodnjem otroštvu je pomembno, da je otrok sproščen in odprt ter da zaupa vzgojitelju in sovrstnikom.« (Novak 2003, str. 13) Ob tem se lahko sprašujemo in raziskujemo v smeri, kako je celotno naravoslovje predstavljeno otrokom doma in v vrtcu. Otroci v zgodnjih letih svojega življenja pridobivajo pozitiven odnos do narave – tudi do odpadkov. Prav je, da ob tem poudarimo skrb za lepoto narave, varovanje okolja in recikliranje.

KAKO ZAČETI?

Že od vstopa v vrtec preživljam čas z isto skupino, zato vem, da se to delo prične že pri mlajših otrocih. Prav je, da otroke usmerjamo v skrb za naravo že v 1. starostnem obdobju. Otroci so v tem obdobju hitro učljivi, radi sodelujejo, se ne upirajo ... Zato smo jim skozi igro predstavljale dejavnosti in to vsako leto tudi nadgrajevali.

Ker že nekaj let delujemo v okviru EKO ŠOLE, skrbimo, da se otroci skozi dejavnosti in igre ob tem tudi kaj naučijo. Za otroke je najboljše izkustveno učenje, saj tako najlažje dosežemo želeni cilj.

Mlajšim otrokom želimo naravo in skrb zanjo predstaviti na različne načine. Trudimo se, da jim približamo gozd, travnike, zemljo, rastline oziroma vse, kar obkroža našo naravo.

UČIM SE IZ KNJIGE

Na temo varovanja okolja in onesnaževanja obstaja veliko otroških knjig, ki otrokom na razumljiv in slikovit način približajo različne vsebine. V vrtcu ogromno beremo in tako pridobivamo različne informacije.

Otroci skozi pogovor spontano prihajajo do spoznanj o pomembnosti ohranjanja čistega okolja. Menim, da ima pogovor v vrtcu izjemno vrednost, saj otrokom omogoča aktivno soustvarjanje znanja. Pomembno je tudi, da vzgojitelj s svojim zgledom dosledno spodbuja odgovoren odnos do narave, saj otroci vedenje odraslih pogosto posnemajo. Takšne dejavnosti pomembno prispevajo k razvoju zgodnje okoljske pismenosti in so skladne s cilji trajnostnega razvoja.

Pomembno je, da otrokom ponudimo čim več raznolikih knjig na temo ohranjanja narave. Zato smo v knjižni kotichek dodali veliko knjig. Otroci zelo radi posegajo po njih, jih prelistavajo, opazujejo ilustracije in prosijo za branje posameznih odlomkov. Ob tem se spontano poraja veliko vprašanj, na katera skupaj iščemo odgovore v knjigah ali skozi pogovor. Pri tem je zelo pomemben individualni pristop, saj se otroku lahko posvetimo kot posamezniku. Čas »ena na ena« namreč otrokom veliko pomeni, saj se tako počutijo slišane, opažene in pomembne.

Otroci si ogledujejo različne knjige na temo varovanja okolja.

RECIKLIRANJE

Dejavnost smo začeli z različnimi praznimi embalažami, ki sva jih vzgojiteljici prinesli od doma. Otroke sva najprej spodbudili k razmišljanju, kaj bi lahko z njimi počeli. Njihovi odgovori so bili zelo ustvarjalni – predlagali so, da bomo nekaj ustvarjali ali celo kuhali –, kar je pokazalo njihovo domišljijo, čeprav so hitro ugotovili, da so embalaže prazne.

Nato sem otrokom predstavila znak za recikliranje, ki ima obliko trikotnika iz treh puščic, ki si medsebojno sledijo. Poudarila sem, da se ta znak lahko pojavi v različnih barvah in oblikah, pomembno pa je, da ga znamo prepoznati. Prinesli sva različne embalaže, na katerih so morali otroci poiskati znak za recikliranje.

Kako zahtevna beseda ... Kaj sploh pomeni **recikliranje**? Gre za proces, pri katerem odpadnim izdelkom damo novo življenje. To pomeni, da lahko določen material ponovno uporabimo ali pa ga predelamo v povsem nov izdelek. Lahko ga sami ustvarjalno preoblikujemo ali pa ga v podjetjih predelajo v nekaj novega in uporabnega.

Otroci so postali med prosto igro zelo pozorni na znak za recikliranje in so ga začeli spontano prepoznavati v različnih okoljih – na igračah, embalaži v igralnici ter celo na svojih lončkih. Tako so začeli opazovati, da se ta znak pojavlja povsod okoli njih v vsakdanjem življenju. Po besedah staršev so to enako počeli doma.

Tudi v igralnem okolju imamo različne odpadne materiale, ki so bili nekoč namenjeni odlaganju, danes pa služijo kot didaktični material pri igri. Otroci skozi igro spoznavajo, da lahko predmetom damo novo vrednost in s tem prispevamo k zmanjševanju odpadkov.

Kot vzgojiteljica večkrat organiziram tudi popoldanske delavnice za starše ali stare starše, kjer ustvarjamo iz odpadnih materialov.

Razstava izdelkov, ki smo jih ustvarili s starši na popoldanski delavnici.

Delavnica s starši in starimi starši.

USTVARJAM IN SE UČIM

Da pa dejavnost ni bila omejena le na prepoznavanje znaka, so ga otroci ustvarili tudi sami. Najprej so izstrigli narisane puščice, jih poljubno pobarvali in okrasili. Pri tem so uporabili zeleno barvo, ki je simbolno poudarila povezavo z naravo in trajnostjo. Nato so puščice prepognili in jih shranili za nadaljnjo uporabo.

Na podlago iz belega krep papirja so nato nanašali barvo. Otroci so ga pobarvali z modro barvo, pri čemer smo se dogovorili za pravilo zaporedja barv – najprej svetlo modra, nato temno modra. Tako so otroci hitro razumeli in upoštevali ritmično izmenjavo barv, kar je prispevalo tudi k razvoju pozornosti in natančnosti.

Ko se je podlaga posušila, so otroci nanjo nalepili prej izdelane puščice. Pri tem je bilo opaziti razlike v pristopu: nekateri otroci so bili zelo natančni in so pazili na pravilno usmerjenost puščic, medtem ko so jih drugi prilepili bolj spontano. Na koncu pa je vsak izdelek predstavljal simbol znaka za recikliranje, kar je otrokom omogočilo, da so skozi lastno ustvarjanje še poglobili razumevanje njegovega pomena.

Znak za recikliranje.

LOČEVANJE ODPADKOV

Osredotočili smo se na štiri osnovne smetnjake, in sicer: rumeni smetnjak za embalažo, rjavi biološki smetnjak, zeleni smetnjak za steklo ter modri smetnjak, v katerega odlagamo odpadni papir. Skozi pogovor so spoznali tudi nevarne in kosovne odpadke ter pravilen način ravnanja z njimi.

Pripravili sva štiri osnovne smetnjake, narisane na papirju, ter izrezke iz reklamnega gradiva. Otroci so si poljubno izbrali sličice in jih ustrezno razvrščali. Dejavnost je potekala umirjeno, v pogovoru in ob spodbudi, vendar so otroci pri razvrščanju delovali samostojno.

Nekateri odgovori so bili pravilni, pri drugih so se pojavile dileme, zato so otroci med seboj tudi sodelovali in drug drugega usmerjali, kadar so menili, da sličica ni pravilno razvrščena. Plakati so izobešeni v igralnici, kjer so otrokom nenehno na voljo kot vizualna opora in spodbuda pri vsakodnevnem utrjevanju znanja o ločevanju odpadkov.

Pri naslednji dejavnosti so samostojno razvrščali izrezane sličice embalaže. Sličice so izrezali iz starejših reklamnih letakov. Najprej so na list formata A3 ustvarili barvno razdeljene zabojnike, nato pa so sličice pravilno razporedili. Ob tem so se učili, da je pri ločevanju pomembna vrsta embalaže in ne njena vsebina.

Pri drugi dejavnosti so uporabljali majhne igralne smetnjake, v katere so samostojno razvrščali različne izdelke. S tem so razvijali fino motoriko, opazovanje, razmišljanje in sodelovanje. Dejavnosti so bile otrokom zanimive in poučne, saj so se učili skozi igro, raziskovanje in lastne izkušnje.

Dejavnosti, povezane z ločevanjem odpadkov.

IGRA UČENJA

Z otroki smo ustvarili družabno igro, skozi katero se učimo prepoznavati, kaj je za naš planet koristno in kaj mu škoduje. Osnova igre je nastala na odpadnem papirju, ki nam ga je prinesel oče enega izmed otrok. Na papir smo z belim flomastrom obrobili manjše kroge iz odpadne embalaže in med njimi narisali povezovalno pot, ki določa smer igre.

Na začetku in na koncu igralne poti se nahajajo štirje manjši krogi, izdelani iz obrobljenega tulca. V vsakem krogu je narisani znak za recikliranje v eni izmed barv zabojnikov za ločevanje odpadkov (rumena, zelena, rjava in modra).

Otroci med igro s pomočjo igralne kocke premikajo figure, ki so prav tako izdelane iz odpadnih materialov. Med premikanjem po poljih skozi slikovno gradivo spoznavajo, kateri vplivi na okolje so pozitivni, kateri pa so negativni. Da bi si vsebine lažje zapomnili, smo pozitivne vplive označili z zeleno barvo, negativne pa z rdečo. Če otrok pristane na zelenem polju, se premakne eno polje naprej, ob rdečem polju pa se premakne eno polje nazaj. Otroci so pravila igre zelo hitro usvojili.

Otroci skozi igro vzpostavljajo socialne interakcije, učijo se upoštevanja pravil, sprejemanja zmage in poraza ter sodelovanja z drugimi. Tako igra ne podpira le okoljskega učenja, temveč tudi socialni in čustveni razvoj otrok.

Igranje družabne igre s pravili (s poudarkom na pozitivnih in negativnih učinkih za okolje).

DELOVNA AKCIJA

V občini Domžale vsako leto poteka občinska akcija »**Očistimo Domžale**«, v sklopu katere tudi v našem vrtcu organiziramo **delovno akcijo**, ki jo izvedemo v mesecu marcu. Namen akcije je pri otrocih razvijati skrb za čisto in urejeno okolje ter jim privzgojiti odgovoren odnos do narave in prostora, v katerem živimo.

V akcijo se vključijo vse skupine v naši enoti, pri čemer dejavnosti prilagodimo starosti otrok. Mlajši otroci pobirajo različne odpadke, ki jim jih pripravijo vzgojiteljice, ter na igriv način spoznavajo pomen ločevanja in pospravljanja.

Starejšim otrokom lahko ponudimo zahtevnejše naloge, saj so pri delu že samostojnejši in spretnejši. Otrokom je pomembno dati priložnost, da se preizkusijo v različnih opravilih, kot so pometanje, grabljenje, puljenje pleva in pobiranje odpadkov. Ob tem razvijajo delovne navade, občutek odgovornosti, sodelovanja in medsebojno pomoč. Od malih nog se učijo, da lahko s skupnimi močmi pomembno prispevamo k lepšemu in čistejšemu kraju.

Pospravljanje jesenskega listja.

Pometanje dvorišča s pometaćem.

SODELOVANJE Z JKP PRODNIK

Ker v našem vrtcu res dobro sodelujemo tudi z lokalnimi podjetji, nas v vrtcu vsako leto obišče Grini – maskota Javnega komunalnega podjetja Prodnik. Vsako leto nas v vrtcu obiščejo smetarji s smetarskim tovornjakom; takrat si ogledamo, kako deluje tovornjak, koliko ima gumbov, kako prevrne smetnjak. Seveda se otroci ob vsakem – tudi nenapovedanem – obisku razveselijo tovornjaka s smetarji, saj jih zelo dobro vidimo iz vrtca ali z igrišča.

Otroci ob obisku Grinija pokažejo navdušenje, ta pa nam prek kviza postavlja različna vprašanja o varovanju okolja. Tedaj otroci še intenzivneje sodelujejo in odgovarjajo. Ob tem se zavemo, koliko se v vrtcu naučijo in koliko znanja ter veščin nato odnesejo v svoj dom.

In ker otroci z veseljem ustvarjajo, vse to uporabimo pri vzgojno-izobraževalnem procesu. Tako se je tudi zgodilo – v vrtcu so otroci s flomastri narisali smetarski tovornjak po njihovi ideji in ga pobarvali z vodenimi barvami. Ko so se njihove risbe posušile, so nalepili še mečkan krep papir, ki je predstavljal smeti.

Obisk Grinija.

Ogled smetarskega tovornjaka.

»Smetarski tovornjak«.

MANJ ODPADKOV, VEČ PRIHODNOSTI

To niso le enomesečne ali dnevne dejavnosti, ampak so dejavnosti, ki jih je treba izvajati skozi vsa leta bivanja v vrtcu. Pomembno pa je, da to vzdržujejo tudi v domačem okolju. Ker bodo otroci kmalu odšli v šolo, upam in mogoče lahko celo zatrdim, da sem jim vendarle uspela vzbuditi občutek za lepoto narave ter skrb za naše čisto okolje.

Resnično sem se potrudila, da otrokom približam naravo, in upam, da jo bodo znali varovati in poskrbeti zanjo. Ponudila sem jim veliko različnih dejavnosti in jih predstavila na različne načine. S to generacijo otrok sem resnično delala v dobro narave in okolja.

Z majhnimi spremembami lahko zmanjšamo količino odpadkov in zaščitimo okolje. Če bomo danes ravnali odgovorno, bomo ustvarili lepšo in bolj zdravo prihodnost za vse.

VIRI

Novak, T. in sodelavci (2003): Začetno naravoslovje z metodiko. Maribor: PEF Maribor

Vir fotografij: osebni arhiv

Predstavitev avtorice

Sem Katarina Košenina, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Že od samega začetka – kmalu bo od tedaj minilo 20 let – sem zaposlena v Vrtcu Domžale. Najprej sem bila zaposlena kot pomočnica vzgojiteljice, od leta 2013 pa kot vzgojiteljica. Delujem v enoti Krtek, ki se nahaja v Ihanu. Z otroki imam prijeten in spoštljiv odnos. Uživam v svojem poslanstvu.

I am Katarina Košenina, a qualified preschool teacher, and have been employed at the Domžale Kindergarten since the very beginning – for almost 20 years. I first worked as a teacher's assistant, and since 2013 I have been working as a preschool teacher. I am based in the Krtek unit in Ihan. A warm and respectful relationship with the children is central to my work, and I take great pleasure in my vocation.

AKTIVNOSTI ODRŽIVOG RAZVOJA U DJEČJEM VRTIĆU SAVICA

Valentina Opić, Valentina Ćurak i Marijana Pavlović, Dječji vrtić *Savica*

SAŽETAK RADA

Dječji vrtić Savica je nositelj statusa Eko škole. U našoj prezentaciji ćemo govoriti o aktivnostima održivog razvoja u našoj ustanovi. Kroz svakodnevne aktivnosti potičemo djecu na razvijanje svijesti o važnosti očuvanja prirode, odgovornog ponašanja prema okolišu i održivog načina života. Cilj prezentacije je pokazati aktivnosti koje svakodnevno provodimo u našoj ustanovi kako bi djeca već u najranijoj dobi usvojila vrijednosti brige za planetu Zemlju. Djecu potičemo da razumiju kako svaki njihov postupak može pridonijeti ljepšem i zdravijem svijetu. Osobito smo ponosni na suradnju s udrugom Pink Life zajedno godinama – tradicionalno sudjelujemo u podizanju svijesti o borbi protiv karcinoma dojke izradom eko teglica i sadnjom narcisa iz našeg vrta. Kroz ovu suradnju djeca uče o važnosti pomaganja drugima, solidarnosti i zajedničkog djelovanja u zajednici. Ova aktivnost koja je započeta u našim vrtovima je za djecu lijepo iskustvo ispunjeno radošću, učenjem i druženjem. Suradnjom s našim roditeljima svake godine sadimo drveće u našem dvorištu, kako bi nam dvorišta bila ugodnija za boravak djece na zraku. U našem vrtiću od najranije dobi usmjereni smo na usađivanje ekoloških navika, odgovornosti prema okolišu i razumijevanje prirode kroz igru i istraživanje.

Ključne riječi: održivi razvoj, aktivnosti, dječji vrtić, suradnja

ABSTRACT

Savica Kindergarten holds the status of an Eco-School. In our presentation, we will discuss sustainable development activities in our institution. Through everyday activities, we encourage children to develop awareness of the importance of nature conservation, responsible environmental behavior, and a sustainable way of life. The goal of the presentation is to showcase the activities we carry out daily in our institution so that children can adopt values of caring for planet Earth from an early age. We encourage children to understand how every action they take can contribute to a more beautiful and healthier world. We are especially proud of our collaboration with the Pink Life association, with whom we have traditionally participated for years in raising awareness about the fight against breast cancer by creating eco jars and planting daffodils from our garden. Through this collaboration, children learn about the importance of helping others, solidarity, and collective action within the community. This activity, which began in our gardens, is a wonderful experience for children filled with joy, learning, and socializing. In cooperation with our parents, we plant trees in our yard every year to make the outdoor environment more pleasant for children to spend time in fresh air. In our kindergarten, from the earliest age, we are focused on instilling ecological habits, responsibility toward the environment, and understanding nature through play and exploration.

Keywords: sustainable development, activities, kindergarten, collaboration

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

- kvalitetno obrazovanje
- zdravlje i blagostanje
- odgovorna potrošnja i proizvodnja
- klimatska akcija

Autor

Nakon završetka XI. gimnazije u Zagrebu upisala sam Filozofski fakultet Pedagogijskih znanosti, Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1998. obranila sam završni rad te stekla zvanje odgojitelja predškolske djece. Stručni ispit položila sam 2002. godine. U odgojiteljskim ustanovama ukupno sam stekla 26 godina radnog staža te sam sudjelovala na stručnim usavršavanjima s temama: *Prava djeteta; Povezivanje i suradnja vrtića u skladu s dječjom prirodom; Prevencija profesionalnog stresa kod odgojitelja i kvalitetno uvođenje pripravnika u rad*. U prosincu 2015. godine diplomirala sam na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, na sveučilišnom diplomskom studiju *Rani i predškolski odgoj* te stekla zvanje *magistra djece predškolske dobi*. U zadnjoj godini studija dobila sam dekanovu nagradu za izvanredan uspjeh. Od 2016. do 2019. godine obnašala sam dužnost ravnatelj Pučkog učilišta Novska. Za to sam vrijeme otvorila prvi gradski muzej, od idejnog rješenja do same realizacije.

Od 2019. godine do danas ravnatelj sam Dječjeg vrtića Savica u Zagrebu. U cilju unapređenja rada vrtića te svojih osobnih kompetencija, sudjelovala sam u brojnim stručnim skupovima, među kojima su: *Integrirani umjetnički kurikulum, Procesi usklađivanja i održivi razvoj iz perspektive pedagogije Marije Montessori; Stručno-pedagoška praksa na diplomskom sveučilišnom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja; Europski kurikulum za razvoj otpornosti djece pedagoške i školske dobi; Radni odnosi, materijalna prava radnika i ostale aktualnosti u poslovanju dječjih vrtića*. Također, sudjelovala sam u provedbi projekta: *Modeli odgovora na odgojno-obrazovne potrebe djece izložene riziku socijalne isključenosti u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*. Tijekom 2020./2021., završila sam specijalizirani jednogodišnji program iz područja Montessori pedagogije u sklopu Stručno-razvojnog centra Montessori kako bih unaprijedila rad Montessori skupina u našem vrtiću.

Objavila sam tri znanstvena rada u koautorstvu:

- Đuranović, M., Opić, V. (2013). Mogućnosti prevencije rizičnih ponašanja djece predškolske dobi. *Magistra Ladertina*, 8(1), 101-111.; Đuranović, M.; Klasnić, I. Opić, V. (2017). [A child with Down syndrome - Challenge for families, kindergartens and schools](#) // *New Trends and Issues Proceedings on Humanities and Social Sciences*, 3 (5), 32-41.
- Flegar Vondra, V., Domanković, M., Opić, V. (2022). Mogućnosti unapređivanja odgojno obrazovnog procesa u periodu dnevnog odmora djece u vrtiću. Zbornik radova STOO2, Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, HAZU

Godine 2025 završila sam poslijediplomski specijalistički studij Mentalno zdravlje obitelji, djece i mladih u zajednici u području društvenih znanosti na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Valentina Opić, spec.educ; mag.praesc.educ.

SAŽETAK RADA

U jasličkoj Montessori skupini provodili smo eko aktivnosti u okviru projekta "Ptice u našem gradu". S obzirom na dob djece - djeca u dobi od 2 – 3 godine aktivnosti su planirane s ciljem razvoja senzomotorike. Povezanost prirode i senzomotoričkoj razvoja djeteta pridonosi razumijevanju neposredne okoline u kojoj dijete živi. Dijete od rane dobi uči osjetilima. Upija sve što ga okružuje. Prirodni materijali i boravak u prirodi doprinosi razvoju ekološke svijesti, djetetove osjetljivosti – veza između djeteta i prirode tj. njezinom skladu. Održivi razvoj smo implementirali aktivnostima poput razvrstavanja otpada, brizi o cvijeću i životinjama i eko pričama i pjesmama.

Ključne riječi: senzomotorika, priroda, održivi razvoj, eko priče

ABSTRACT

In the Montessori nursery group, we carried out eco activities as part of the project "Birds in Our City." Considering the children's age – children between 2 and 3 years old – the activities were planned with the aim of developing sensorimotor skills. The connection between nature and a child's sensorimotor development contributes to understanding the immediate environment in which the child lives. From the earliest age, children learn through their senses. They absorb everything around them. Natural materials and spending time in nature contribute to the development of ecological awareness, the child's sensitivity, and the connection between the child and nature, as well as their harmony. Sustainable development was implemented through activities such as waste sorting, caring for flowers and animals, and eco stories and songs.

Keywords: sensorimotor skills, nature, sustainable development, eco stories

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI

- kvalitetno obrazovanje

Autor: Moje ime je Valentina Ćurak. Imam 38 godina. Rođena sam u Zagrebu gdje i živim. Prvih šest godina staža radim u privatnom vrtiću, a posljednjih deset profesionalno se razvijam u Dječjem vrtiću *Savica*. Voditeljica sam folklornih plesova za djecu predškolske dobi i Montessori odgojiteljica. Moji interesi usmjereni su ka proučavanju i razumijevanju emocionalne inteligencije tj. mentalnog zdravlja djece.

Valentina Ćurak, mag.presc.educ.

SAŽETAK RADA

U okviru prezentacije Aktivnosti održivog razvoja u Dječjem vrtiću *Savica* prikazuje se i povezanost projekta "Ptice" s ciljevima održivog razvoja u djece rane dobi koja razvijaju ekološku osjetljivost, odgovornost prema okolišu i empatiju - brinuci o životinjama. Suvremena shvaćanja djeteta kao istraživača i aktivnog stvaratelja znanja potvrđuju su intenzivnog interesa za projekt koji traje pet mjeseci. U radu s Montessori priborom te izradom dodatnih vježbi djeci je omogućeno integrirano učenje povezivanjem različitih područja znanja i aktivnosti u jednu cjelinu. Suradnja s roditeljima

pokazatelj je aktivnog sudjelovanja obitelji te izravne uključenosti u proces rada i življenja svog djeteta.

Ključne riječi: održivi razvoj, projekt, Montessori pribor, suradnja s roditeljima

ABSTRACT

Within the presentation Sustainable Development Activities in Savica Kindergarten, the connection between the “Birds” project and the goals of sustainable development in early childhood is demonstrated. These activities help develop ecological awareness, environmental responsibility, and empathy in children by encouraging them to care for animals. Contemporary understandings of the child as a researcher and active creator of knowledge confirm the strong interest in a project that lasted five months. Through work with Montessori materials and the creation of additional exercises, children were enabled to learn in an integrated way by connecting different areas of knowledge and activities into a unified whole. Cooperation with parents demonstrates active family participation and their direct involvement in the child’s learning and everyday life process.

Keywords: sustainable development, project, cooperation with parents

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI

- upoznavanje i izgrađivanje stavova o važnosti ptica u ekosustavu (obilježja, staništa, migracije..)
- razvoj ekološke osjetljivosti i odgovornosti prema okolišu

Autor

Rođena sam 15.2.1981. u Zagrebu gdje sam odrasla i školovala se. U Dječjem vrtiću *Savica* 2004. godine započinjem rad kao pripravnica i. profesionalno se razvijam već 21 god., U ustanovi koja svojim življenjem implementira odgoj i obrazovanje za okoliš djelujem kao eko koordinatorica. Voditeljica sam objekta i Montessori tima. Unazad dvije godine voditeljica sam vježbi iz koegija Metodike upoznavanja okoline 1 i 2 Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Edukacije koje me formiraju i čije strategije primjenjujem u današnjem radu su seminari programa *Korak po korak*, stručno usavršavanje iz područja Montessori pedagogije u trajanju od 500 sati te inovativni modeli usmjereni na rad s djecom u riziku od socijane isključenosti.

Marijana Pavlović, mag.praesc.educ,
odgojiteljica savjetnica

OKOLJSKO OZAVEŠČENI POSAMEZNIKI PRIHODNOSTI

Roberta Peterlin, Vrtec Morje Lucija

IZVLEČEK

V prispevku je predstavljeno načrtno pedagoško delo na področju vzgoje za trajnostni razvoj, s poudarkom na zgodnjem razvijanju odnosa do okolja in ponovne uporabe materialov. Izhodišče dejavnosti je bila aktivna participacija otrok, ki so skozi igro, raziskovanje in pogovor razvijali razumevanje pomena ločevanja odpadkov ter njihove ponovne uporabe. Pomemben del procesa je predstavljalo sodelovanje s starši, ki so prispevali odpadni material, ter soustvarjanje spodbudnega učnega okolja. Dejavnosti so temeljile na različnih metodah dela (pogovor, opazovanje, igra, praktično delo) in so bile prilagojene interesom ter razvojnim značilnostim otrok. Skozi igro z nestrukturiranim materialom, ustvarjalne projekte in vsakodnevne situacije so otroci razvijali ustvarjalnost, socialne veščine, govor ter naravoslovno pismenost. Poseben poudarek je bil namenjen izkustvenemu učenju, sodelovalnemu delu ter spodbujanju kritičnega mišljenja z odprtimi vprašanji. Rezultati kažejo napredek na področju samostojnosti, odgovornosti do okolja ter večje notranje motivacije za učenje. Otroci so postali bolj pozorni na naravo, razvili bogatejšo domišljijo ter aktivno sodelovali pri načrtovanju nadaljnjih dejavnosti.

Ključne besede

trajnostni razvoj, ponovna uporaba materialov, ločevanje odpadkov, izkustveno učenje, participacija otrok

Cilji trajnostnega razvoja: (povezani z dejavnostmi)

- Kakovostno izobraževanje - Spodbujanje učenja skozi igro, raziskovanje in izkušnjo ter razvoj kompetenc za vseživljenjsko učenje.
- Odgovorna poraba in proizvodnja - Razvijanje razumevanja o ločevanju odpadkov, ponovni uporabi materialov ter zmanjševanju količine odpadkov.
- Partnerstva za doseganje ciljev - Sodelovanje s starši kot pomemben dejavnik pri vzgoji za trajnostni razvoj.

ENVIRONMENTALLY CONSCIOUS INDIVIDUALS OF THE FUTURE

SUMMARY

The paper presents a systematically planned pedagogical approach in the field of education for sustainable development, with an emphasis on the early development of children's relationship with the environment and the reuse of materials. The starting point of the activities was the active participation of children, who, through play, exploration, and discussion, developed an understanding of the importance of waste separation and its reuse. An important part of the process was the cooperation with parents, who contributed waste materials, as well as the co-creation of a stimulating learning environment. The activities were based on various working methods (discussion, observation, play, and practical work) and were adapted to the children's interests and developmental characteristics. Through play with unstructured materials, creative projects, and everyday situations, children developed creativity, social skills, language abilities, and scientific literacy. Special emphasis was placed on experiential

learning, collaborative work, and the encouragement of critical thinking through open-ended questions. The results indicate progress in the areas of independence, environmental responsibility,

and increased intrinsic motivation for learning. Children became more attentive to nature, developed richer imagination, and actively participated in planning further activities.

Keywords: sustainable development, reuse of materials, waste separation, experiential learning,

children's participation

1. UVOD

Skrb za okolje je ena temeljnih vrednot, ki jih želimo privzgojiti otrokom že v zgodnjem otroštvu. Zato sem izhajala iz ideje, da otrokom pokažemo, kako lahko številne predmete, ki bi sicer končali v košu, ponovno uporabimo. Pri tem ima pomembno vlogo tudi sodelovanje s starši. Kot poudarja Lepičnik Vodopivec (2012), je sodelovanje s starši ključno za otrokov razvoj, saj se otrok razvija skozi izkušnje in učenje v okolju, kjer je pomembno usklajeno delovanje družine in vrtca.

Že na prvem roditeljskem sestanku sem staršem predstavila namen našega dela ter jih prosila za pomoč pri zbiranju odpadnega materiala, primerne za ponovno uporabo v vrtcu. Okvirno sem jim predstavila, kakšen material bi lahko zbirali (npr. blago, volna, polnila, PVC zamaški, tulci, različne škatle ipd.). Dogovorili smo se, da v vrtec prinašajo po eno stvar naenkrat, saj smo želeli material sproti spoznavati in ga zbirati v skupni škatli. Ob tem smo se z otroki pogovarjali o prinesenih predmetih.

Prehajali smo iz naloge v nalogo. Pri tem ni šlo vedno po mojih načrtih, ampak v smeri, ki so jo nakazali otroci. Participacija otrok pri dejavnostih je pomembna, saj na ta način krepimo njihovo samozavest, spodbujamo samostojnost ter razvijamo komunikacijske in socialne spretnosti. Tudi Lepičnik Vodopivec (2023) poudarja, da je za učenje v zgodnjem otroštvu ključno spodbudno okolje, v katerem je otrok lahko neodvisen in iniciativen, izraža svoje interese, sprašuje, preizkuša ter deluje v ozračju pozitivnih socialnih interakcij in medsebojnega zaupanja.

2. CILJI IN METODE DELA

Glavni cilj, ki sem si ga zadala v tem šolskem letu, je bil, da otroci že v najzgodnejšem obdobju razumejo pomen ločevanja odpadkov ter to znanje postopoma ponotranjijo. Pomembno se mi zdi, da ne vedo le, kako odpadke razvrščamo, temveč tudi zakaj to počnemo in kako jih lahko ponovno uporabimo ali predelamo.

- Spoznavajo vlogo in pomen trajnostnega razvoja
- Razvijajo medsebojno sodelovanje in pomoč drugim.
- Ob igri razvijajo varno navezanost, sporazumevanje in govor doživljajo kot prijetno izkušnjo.
- Bogatijo besedni zaklad in razvijajo govorne sposobnosti.
- Spoznavajo lastnosti predmetov, jih razvrščajo in urejajo.
- Seznanjajo se s kriteriji razvrščanja in urejanja predmetov.

- Spodbujanje kreativnosti, inovativnosti in izmenjavo idej.

Metode dela

Med izvajanjem dejavnosti smo uporabljali metode pogovora, opazovanja, posnemanja, igre, demonstracije, praktičnega dela

3. OPIS AKTIVNOSTI V PRAKSI

Ker so se otroci z zbranim materialom tudi prosto igrali, pri tem razvijali domišljijo, raziskovali njegove lastnosti in preizkušali različne možnosti uporabe, je ta pogosto izgubil svojo prvotno obliko in sčasoma postal manj zanimiv. Zato sem se odločila, da se najprej naučimo, kako odpadke pravilno razvrščamo in zakaj je to pomembno. V nadaljevanju pa smo skupaj razmišljali, kako bi lahko zbrani material po-novno uporabili pri igri, ustvarjanju. Že takrat se nam je ponudilo veliko idej za ustvarjanje.

Sliki 1 in 2: Prosta igra z odpadnim materialom

3.1 Igra razvrščanja odpadkov v primerne škatle

Odpravili smo se na sprehod, med katerim smo si ogledali ekološki otok. Ob tem smo se poučili, kaj je na zabojnikih označeno in kakšne barve so zabojniki.

Ob vrnitvi v vrtec smo si ogledali še ekološki kotiček v garderobi ter ugotovili, da so na zabojnikih narisani primeri odpadkov, ki jih lahko odvržemo v posamezen zabojnik.

Sledil je ogled kratkega poučnega otroškega filma o odpadkih, ob katerem smo se pogovarjali o pravilnem ravnanju z njimi. Posebej smo poudarili, kaj moramo storiti, preden odvržemo papirnate škatle, embalažo in platenke v zabojnik (npr. zmečkati, izprazniti, po potrebi sprati).

Nato smo v igralnici izdelali svoj ekološki otok. Na koncu je sledila igra z zbranim materialom, kjer so otroci pridobljeno znanje uporabili v praksi ter skozi igro utrjevali pravilno ločevanje odpadkov (material, ki je med igro postal manj zanimiv).

Slika 3: Izdelava »papirkota« in »plastenkota«

Slika 4: Razvrščanja odpadkov

3.2 Obisk knjižnice in ogled literature

Ker sem želela, da nadaljnje ideje za ustvarjanje izhajajo predvsem od otrok, smo obiskali mestno knjižnico, kjer smo si izposodili več knjig, katerih vsebina je bila povezana z igro z odpadnim materialom in ponovno uporabo.

Ob prebiranju knjig in pogovorih smo dobili številne zamisli, kaj vse lahko izdelamo iz zbranega materiala. Otroci so nato na podlagi videne in skozi pogovor predlagali svoje rešitve, jih preizkušali ter pri tem razvijali ustvarjalnost, kritično mišljenje in odgovoren odnos do okolja.

Slika 7: Obisk mestne knjižnice

Slika 8: Prebiranje knjig

3.3 Igra z nestrukturiranim materialom

Nestrukturiran material je za igro mlajših otrok zelo dragocen, saj spodbuja njihovo ustvarjalnost, domišljijo in samostojno raziskovanje. Ker nima vnaprej določenega namena, ga lahko otroci uporabljajo na različne načine, pri čemer sami ustvarjajo ideje in rešitve. Takšna igra krepi tudi fino in grobo motoriko, reševanje problemov ter socialne veščine, saj otroci pogosto sodelujejo, se dogovarjajo in izmenjujejo zamisli. Rokovanje s takšnim materialom doživljajo polnočutno, saj ga med igro tipajo, vonjajo, okušajo in z njim ustvarjajo različne zvoke. Poleg tega nestrukturiran material omogoča učenje skozi izkušnjo, kar prispeva k boljšemu razumevanju sveta in razvijanju pozitivnega odnosa do okolja, še posebej, kadar uporabljamo odpadne ali ponovno uporabljene materiale.

V tednu mobilnosti smo se z otroki pogovarjali o različnih prevoznih sredstvih in njihovem pomenu ter onesnaževanju okolja. Sledila je igra z nestrukturiranim odpadnim materialom, pri kateri so otroci iz manjših škatel izdelovali različne stolpe in prevozna sredstva. Konstrukcije, ki so jih sestavili, sva s sodelavko pomagali zlepiti skupaj, da so se lahko kasneje z njimi igrali. Iz večjih škatel so skupaj izdelali

avtobus, kar je spodbudilo sodelovanje in skupinsko delo. Med dejavnostjo sem otroke z vprašanji spodbujala k razmišljanju, na primer: katero prevozno sredstvo lahko pelje več ljudi, katero je hitrejše in katero je bolj prijazno do okolja. Na ta način so otroci skozi igro razvijali razumevanje o mobilnosti, hkrati pa krepili ustvarjalnost in kritično mišljenje.

Slika 9: Izdelovanje vozil

Slika 10: Igra z vozili

Slika 11: Izdelava avtobusa

Slika 12: Vožnja z avtobusom

V prednovoletnem času smo v stare obrabljene nogavice posejali pšenico in iz njih oblikovali »Čupkote«. Ime zanje smo poiskali skupaj z otroki. Pšenico smo redno zalivali in sproti opazovali njeno rast. Ko je pšenica zrasla, smo »Čupkotom« oblikovali frizure, kar je otrokom predstavljalo posebno doživetje in zabavno ustvarjalno izkušnjo. Iz kartonskih škatel smo nato izrezali velik trikotnik, ki so ga otroci skupaj pobarvali in okrasili z velikimi krogi. Nanje so lepili različen odpadni material, s čimer so razvijali ustvarjalnost in fino motoriko. Nastala je senzorna novoletna jelka, ki je bila hkrati estetsko in didaktično obogatena z elementi ponovne uporabe materialov.

Sliki 13 in 14: izdelava in rast »čupkotov«

Slika 15: Senzorna smrečica

V zimskem času smo se zaradi pogostejšega zadrževanja v igralnici več pogovarjali o zimi, živalih pozimi in spremembah v naravi. Eden izmed otrok je predlagal, da bi iz embalaže za mleko izdelali ptičnice, zato si je vsak otrok s pomočjo odraslega izdelal svojo. Ker smo želeli izdelke pokazati tudi

drugim, smo skupaj ustvarili zimsko drevo, nanj obesili ptičnice ter iz kartona in volne izdelali še ptičke. Nastalo je pravo zimsko drevo, ki je krasilo našo igralnico. Otroci so tako skozi ustvarjanje in igro poglobljali razumevanje zimskega časa.

Slika 16: Izdelava drevesa

Slika 17: Drevo s ptičnicami in ptički

V tem obdobju so potekale tudi zimske olimpijske igre, kar smo vključili v naše dejavnosti. Iz tulcev smo izdelali hokejske palice, iz kartona pa »mišjo luknjico« ter si pripravili mini olimpijske igre. S časopisnim papirjem smo uprizarjali različne zimske športe, na koncu pa smo izdelali tudi snežne kepe in se z njimi kepali. Na ta način so otroci preko igre, gibanja in ustvarjanja doživljali zimski čas na zabaven in izkustven način.

Sliki 18 in 19: Izdelava palic za hokej in »mišjo luknjico« ter igra

Spomladi smo na pobudo otrok, po opazovanju jablane pred igralnico, naše drevo okrasili z listi in cvetovi. Iz PVC-zamaškov smo izdelali tudi gosenico, prav tako na pobudo otrok, saj smo ob tem prebirali pravljično *Trije metulji*.

Iz zbranega materiala smo izdelali kar nekaj zabavnih iger:

- Velike tulce smo pobarvali in iz njih izdelali pripomoček za razgibavanje ter utrjevanje barv.
- Aluminijsko folijo so otroci stiskali v žogice in jih spuščali v tulec. Nato smo tulce zalepili na podlago, da so lahko spuščali žogice in opazovali njihovo gibanje.
- Iz kosov blaga in polnila smo izdelali žoge, postavili plastenke ter jih poskušali podreti z metanjem.

- Iz volne je sodelavka skvačkala dolgo kačo. Otroci so opazovali začetek kvačkanja, kasneje pa je kvačkala med njihovim počitkom. Bili so presenečeni, ko so videli, kako je kača v tem času zrastle. Z njo so radi rokovali, jo vlekli in se preizkušali v igri »vlečenje kače«.
- Iz odsluženih CD-jev smo izdelali vrtavke in tako skozi igro razvijali fino motoriko.
- Na okrogle kartone smo narisali oči, nos in usta ter skozi luknje za lase pretikali volno. Nato smo se igrali igro vlog »frizer«.
- Izdelali smo tudi veliko čeljust z zobmi in se učili pravilnega ščetkanja zob.

Slika 20: Igra »vlečenje kače«

Slika 21: Utrjevanje barv

Slika 22: Izdelovanje vrtavk

Slika 23: Igra vlog - frizerji

Vzgojiteljice smo izdelale tudi nekaj didaktičnega materiala, seveda s pomočjo in pod nadzorom najmlajših:

- Igro Penta iz jajčne embalaže,
- labirint za vodenje žogice s pihanjem,
- kartonaste kroge smo pobarvali z različnimi barvami in iz njih sestavljali gosenice – igra z barvnimi vzorci,
- iz zamaškov od mleka smo izdelali več iger, s katerimi so otroci razvijali fino motoriko ter utrjevali barve, oblike, zaporedja in velikosti.

Sliki 24 in 25: Razne igre iz odpadnega material

4. ZAKLJUČEK

Pri načrtovanju in izvedbi dejavnosti sem izhajala iz aktivne vloge otrok ter njihove participacije v vzgojno-izobraževalnem procesu. Otroke sem spodbujala k razmišljanju in soustvarjanju z uporabo odprtih vprašanj, ki so jih usmerjala k raziskovanju, izražanju idej ter iskanju novih rešitev.

V vsakodnevni situaciji, na primer med čakanjem na kosilo, smo pogosto reflektirali pretekle dejavnosti. Otroci so ob pogovoru izražali svoja doživljanja, vrednotili dejavnosti (kaj jim je bilo bolj všeč in kaj manj) ter podajali predloge za nadaljnje delo. Takšne refleksivne razprave so pomembno prispevale k razvoju njihove metakognicije, govornega izražanja in občutka sodelovanja.

Na podlagi njihovih pobud in interesov sem dejavnosti načrtno nadgrajevala ter jih prilagajala njihovim razvojnim značilnostim, sposobnostim in interesom. Vzgojno okolje sem oblikovala spodbudno (z ustrezno pripravo prostora, raznolikih materialov in sredstev) ter otrokom omogočala dovolj časa za raziskovanje, eksperimentiranje in ustvarjanje. Pri tem sem zavzemala vlogo usmerjevalke in opazovalke, ki z ustreznimi intervencijami podpira sodelovalno učenje.

Skozi sodelovalne dejavnosti so otroci razvijali ustvarjalnost in domišljijo, socialne veščine ter se učili ustreznega odzivanja na uspeh in neuspeh. Opaziti je bilo tudi elemente medvrstniškega učenja, saj so si otroci med seboj pomagali, izmenjevali ideje in se spodbujali ter posnemali.

Po nekaj mesecih sistematičnega dela s takšnim pristopom sem zaznala pomemben napredek. Otroci so razvili večjo samostojnost in odgovornost, kar se je kazalo tudi v skrbi za okolje (npr. medsebojno opozarjanje glede pravilnega ločevanja odpadkov). Njihova igra z nestrukturiranim materialom je postala bolj kompleksna, bogata z domišljijo in inovativnimi idejami. Pogosteje so dajali pobude za nove dejavnosti, kar kaže na notranjo motivacijo za učenje. Prav tako so med sprehodi postali bolj pozorni na naravno okolje, kar nakazuje razvoj opazovalnih spretnosti in naravoslovne pismenosti.

Nove navade bodo otroci prenesli v svoje življenje, z pridobljenim znanjem pa bodo lahko aktivno prispevali k boljši prihodnosti našega planeta.

5. VIRI IN LITERATURA

Lepičnik Vodopivec, J. (2023). *Pogled na spodbudno učno okolje v vrtcu*. Vzgoja, 25(97), 15–16.

Pridobljeno s: https://www.revija-vzgoja.si/fileadmin/user_upload/vzgoja_97.pdf#page=15

Lepičnik Vodopivec, J. (2012). *Teorija in praksa sodelovanja s starši*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Kurikulum za vrtce (2025). Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Zavod RS za šolstvo.

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORICE

Sem magistrica profesorica zgodnjega učenja, zaposlena v vrtcu kot vzgojiteljica. Na tem področju delam že 15 let, od tega zadnjih 8 let kot vzgojiteljica predšolskih otrok. Posebno pozornost namenjam razvijanju odgovornega odnosa do okolja, zato v vsakodnevne dejavnosti vključujem vsebine, povezane z varovanjem narave, ponovno uporabo materialov in trajnostnim ravnanjem.

About the author

I hold a Master's degree in Early Childhood Education and work as a kindergarten teacher. I have 15 years of experience in this field, including the past 8 years working specifically with preschool children. I place special emphasis on fostering a responsible attitude toward the environment, which is why I regularly incorporate topics such as nature conservation, reuse of materials, and sustainable practices into daily activities.

KAM GREDO ODPADKI? – RAZISKOVALNI PRISTOP K RAZUMEVANJU TRAJNOSTI V VRTCU

Marijana Slameršak, Vrtec Pobrežje Maribor

Izvelek

Prispevek predstavlja raziskovalno zasnovan projekt »Kam izginejo odpadki?«, izveden v heterogeni skupini otrok, starih od 3 do 6 let. Projekt izhaja iz potrebe po zgodnjem razvijanju trajnostnega mišljenja ter razumevanja vpliva vsakodnevnih navad na okolje in podnebne spremembe. Otroci pogosto dojemajo odpadke kot nekaj, kar po odlaganju izgine, ne zavedajo pa se njihove nadaljnje poti in dolgotrajnih posledic za naravo. Namen projekta je bil otrokom omogočiti neposredno izkušnjo raziskovanja nastajanja odpadkov, njihovega razvrščanja ter opazovanja razgradnje različnih materialov. Dejavnosti so temeljile na izkustvenem učenju, opazovanju, eksperimentiranju, problemskem pogovoru in dokumentiranju. Mlajši otroci so razvrščali odpadke in spremljali spremembe, starejši pa so oblikovali raziskovalna vprašanja, napovedovali rezultate in primerjali opažanja. V okviru projekta smo zbirali odpadke, nastale v igralnici, jih analizirali ter izvedli eksperiment razgradnje različnih materialov v zemlji. Otroci so svoja opažanja beležili z risbami in pogovorom. Na podlagi ugotovitev so oblikovali preproste »eko-dogovore« za zmanjšanje količine odpadkov v skupini. Rezultati kažejo, da raziskovalni pristop spodbuja razumevanje trajnostnih vsebin, razvija odgovorno ravnanje z viri ter krepi občutljivost do narave že v zgodnjem otroštvu. Projekt potrjuje, da je vključevanje trajnostnih tem v predšolsko vzgojo učinkovito, kadar temelji na aktivnem sodelovanju otrok in neposrednem raziskovanju.

Ključne besede:

ekološka vzgoja, raziskovalno učenje, trajnostni razvoj, trajnostno mišljenje, vrtec, zgodnje učenje, zmanjševanje količine odpadkov

Cilji trajnostnega razvoja:

Cilj 4 – Kakovostno izobraževanje

Cilj 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja

Cilj 13 – Podnebni ukrepi

Cilj 15 – Življenje na kopnem

WHERE DOES WASTE GO? INQUIRY-BASED LEARNING ABOUT SUSTAINABILITY IN KINDERGARTEN

Abstract

The paper presents a research-based project titled "*Where Does Waste Go?*", carried out in a heterogeneous group of children aged 3 to 6. The project stems from the need to foster sustainable thinking at an early age and to develop an understanding of how everyday habits impact the environment and climate change. Children often perceive waste as something that simply disappears after disposal, without being aware of its further journey and long-term consequences for nature.

The aim of the project was to provide children with direct experience in exploring waste generation, its sorting, and observing the decomposition of different materials. Activities were based on experiential learning, observation, experimentation, problem-based discussion, and documentation. Younger children sorted waste and monitored changes, while older children formulated research questions, predicted outcomes, and compared observations. Within the project, waste generated in the playroom was collected, analyzed, and used in an experiment observing the decomposition of various materials in the soil. Children recorded their observations through drawings and discussions. Based on their

findings, they developed simple “eco-agreements” to reduce the amount of waste in their group. The results show that a research-based approach enhances understanding of sustainability topics, promotes responsible resource management, and strengthens sensitivity toward nature from an early age. The project confirms that integrating sustainability topics into early childhood education is effective when based on children’s active participation and direct exploration.

Keywords

environmental education, inquiry-based learning, sustainable development, sustainable thinking, kindergarten, early learning, waste reduction

1. Uvod

V vsakdanjem življenju v vrtcu se pogosto srečujem z vprašanji otrok, ki nastanejo spontano in jih ni mogoče vnaprej načrtovati, a prav ta vprašanja pogosto odprejo najbolj poglobljene učne situacije. Ena izmed tem, ki se pri otrocih pogosto pojavlja, so odpadki – kaj so, kam jih damo, kaj se z njimi zgodi in predvsem, kam »izginejo«, ko jih odpelje smetarsko vozilo. Pri opazovanju otrok sem ugotovila, da imajo o odpadkih zelo konkretne, a hkrati precej nepopolne predstave. Večina otrok razume, da smeti odložimo v koš, nato pa se njihova pot v njihovem razumevanju zaključi. Redko razmišljajo o tem, da odpadki ostajajo v okolju tudi po tem, ko jih ne vidimo več, ter da lahko vplivajo na tla, živali in širše okolje. Prav ta razkorak med otroškim razumevanjem in realnim dogajanjem v naravi me je spodbudil, da sem temo odpadkov vključila v raziskovalni projekt Kam gredo odpadki? Namen projekta je bil, da otrokom omogočim, da skozi konkretno izkušnjo, opazovanje in raziskovanje postopoma razvijajo razumevanje o nastajanju, ločevanju in razgradnji odpadkov. Želela sem, da otroci ne ostanejo le na ravni poslušanja razlage, temveč da sami postavljajo vprašanja, raziskujejo in oblikujejo lastna spoznanja.

Cilji dejavnosti so bili usmerjeni v:

- razumevanje poti odpadkov,
- spoznavanje različnih materialov in njihove razgradnje,
- razvijanje odgovornega odnosa do okolja,
- spodbujanje radovednosti in raziskovalnega mišljenja,
- razvijanje sposobnosti opazovanja, primerjanja in sklepanja.

Projekt sem povezala tudi s cilji trajnostnega razvoja, predvsem z odgovorno porabo in proizvodnjo ter z varovanjem okolja. V času, ko se soočamo z naraščanjem količine odpadkov in okoljskimi spremembami, se mi zdi pomembno, da otroci že zgodaj razvijajo razumevanje, da odpadki ne izginejo, ampak ostajajo del naravnih procesov, ki jih moramo razumeti in spoštovati.

Kot poudarja Dyer (2021, str. 5):

»Naš planet zaradi odpadkov poka po šivih. Uspešno spopadanje s prekomerno proizvodnjo odpadkov temelji na treh glavnih načelih: zmanjšanje, ponovna uporaba in recikliranje.«

2. Osrednji del

2.1 Izhodišče projekta in raziskovalna vprašanja otrok

Projekt se je začel povsem spontano ob vsakodnevnih dejavnostih v skupini. Otroci so ob praznjenju koša in ob opazovanju smetarskega vozila začeli postavljati številna vprašanja: kam gredo smeti, kaj se z njimi zgodi, kdo z njimi dela naprej in ali res izginejo. Namesto da bi jim ponudila odgovore, sem se odločila, da skupaj z njimi raziskujemo. Pomembno mi je bilo, da otroci ostanejo aktivni udeleženci, zato sem jih pogosto spodbujala z vprašanji, kot so: Kaj misliš, da se bo zgodilo?, Kako bi to lahko preverili?, Zakaj tako misliš?. Takšen pristop temelji na ideji, da otrok znanje gradi skozi lastno izkušnjo in aktivno sodelovanje, ne pa s pasivnim sprejemanjem informacij.

2.2 Načrtovanje raziskovalnega pristopa

Pri načrtovanju sem izhajala iz načel izkustvenega in raziskovalnega učenja, kjer je otrok v središču procesa. V ospredju ni bilo podajanje informacij, temveč ustvarjanje pogojev, kjer otroci sami raziskujejo, opazujejo in sklepajo.

Dejavnosti so vključevale:

- opazovanje in pogovor,
- razvrščanje odpadkov,
- praktično eksperimentiranje,
- risanje in dokumentiranje.

Pomembno je bilo tudi prilagajanje starostni skupini. Mlajši otroci so se bolj osredotočali na konkretno izkušnjo – dotikanje, razvrščanje in poimenovanje, medtem ko so starejši otroci že sami postavljali hipoteze, napovedovali spremembe in jih primerjali z dejanskimi opažanji.

2.3 Zbiranje in razvrščanje odpadkov

V uvodnem delu smo en teden zbirali odpadke iz igralnice. Otroci so jih prinašali, opazovali in razvrščali po materialih. Že pri tem delu so se začeli spontani pogovori o tem, zakaj se nekateri odpadki spremenijo hitreje kot drugi. Opazila sem, da otroci začnejo razmišljati v smeri materialov, čeprav jih še ne znajo natančno poimenovati. To je bil pomemben korak, saj so začeli razvijati osnovno razumevanje, da odpadki niso enotni, ampak se med seboj razlikujejo. Proces razvrščanja se je pogosto spontano prepletal z igro. Otroci so odpadke uporabljali v simbolni igri, jih razvrščali na različne načine, jih primerjali in jim pripisovali nove pomene. Skozi igro so dodatno utrjevali razumevanje razlik med materiali ter razvijali sposobnosti razvrščanja, primerjanja in sodelovanja.

Slika 1: Razvrščanje odpadkov

Slika 2: Igra z odpadki

Slika 3: Igra z odpadki

2.4 Eksperiment v plastenkah

Osrednji del projekta je predstavljal eksperiment v plastenkah, kjer smo želeli omogočiti neposredno opazovanje razgradnje različnih materialov.

V vsako plastenko smo dodali zemljo in različne odpadke:

- bananin olupak,
- papir,
- vrečko od smokijev,
- plastenko.

Slika 4: Polnjenje plastičnih posod **Slika 5:** Polaganje bananinega olupka na zemljo

Slika 6: Prekrivanje bananinega olupka z zemljo **Slika 7:** Polaganje papirja

Slika 8: Polaganje vrečke smokijev in plastenke **Slika 9:** Označevanje plastenke

Del materialov je bil na površini, del pa zakopan v zemljo. Pred začetkom so otroci narisali svoja predvidevanja, kar je bilo zelo zanimivo, saj so se njihove ideje razlikovale.

2.5 Opazovanje in dokumentiranje

Skupaj smo oblikovali raziskovalno tabelo z dvema vprašanjem:

- Kaj se zgodi z odpadki v zemlji?
- Kaj se zgodi z odpadki na zemlji?

Otroci so opazovanja dokumentirali z risanjem in opisovanjem. Eksperiment smo spremljali prvi dan, nato pa še nadaljnja 2 tedna.

Slika 10: Risanje bananinega olupka **Slika 11:** Lepljenje na tabelo v zemlji **Slika 12:** Lepljenje na tabelo na zemlji

2.6 Učenje skozi opazovanje sprememb

Otroci so postopoma začeli opazovati razlike med materiali. Bananin olupke se je spreminjal v barvi, mehčal in razpadal, papir je postal mehkejši in strgan, plastika pa je ostajala skoraj nespremenjena. Najpomembnejše pri tem procesu je bilo, da otroci niso prišli do spoznanj s pomočjo razlage, ampak skozi lastno opazovanje. To je omogočilo, da so bila njihova spoznanja bolj trajna in osebna. Opazila sem tudi, da so otroci med seboj veliko komunicirali, primerjali opažanja in si razlagali spremembe, kar je dodatno poglobilo razumevanje. Otroške predstave o odpadkih so se čez čas raziskovanja postopoma spreminjale in postajale vse bolj diferencirane. Na začetku projekta so otroci odpadke dojemali zelo preprosto in enovito – kot nekaj, kar "izgine", ko ga odpelje smetarsko vozilo. Pogosto so menili, da se smeti nekje odstranijo in da po tem nimajo več nobene povezave z okoljem. Takšno razumevanje je bilo značilno predvsem za začetno fazo, ko so izhajali iz neposredne izkušnje praznjenja koša, brez poglobljenega razmisleka o nadaljnji poti odpadkov. Skozi opazovanje dogajanja v plastenkah pa so se njihove predstave začele spreminjati. Otroci so začeli opazovati, da se različni materiali ne obnašajo enako. Na tej točki so se njihova razmišljanja premaknila od ideje "smeti izginejo" k ideji "smeti se spreminjajo". Nekateri otroci so začeli razumeti, da se določeni odpadki razgradijo, drugi pa ostajajo skoraj nespremenjeni, kar je pri njih sprožilo nova vprašanja in presenečenja. Primer otroških izjav kaže na to spremembo razumevanja. Na začetku je otrok rekel: »Ko smetar odpelje, smeti grejo nekam.« Kasneje, po nekaj dneh opazovanja, pa je isti otrok komentiral: »Ta bananina lupina je zdaj mehka, pa črna v zemlji.« Druga izjava otroka je bila: »Papir se je strgal, plastika pa je še vedno ista, nič se ji ne zgodi.« Takšne izjave kažejo prehod od enostavnega, magičnega razumevanja k bolj opazovalnemu in primerjalnemu mišljenju. Tudi otroška vprašanja so se skozi čas razvijala iz splošnih v bolj raziskovalna in usmerjena. Na začetku so prevladovala vprašanja tipa »Kam gredo smeti?« ali »Kdo jih odpelje?«, ki so bila usmerjena v osnovno razumevanje procesa. Kasneje pa so otroci začeli postavljati bolj kompleksna vprašanja, kot na primer »Zakaj se bananina lupina spremeni, plastika pa ne?« Ta premik kaže, da so otroci začeli ne-le opazovati, ampak tudi povezovati vzroke in posledice ter razmišljati hipotetično.

Slika 13: Iskanje papirja v zemlji

Slika 14: Iskanje bananinega olupka v zemlji

2.7 Inovativnost pristopa

Inovativnost projekta vidim predvsem v tem, da smo zahtevno okoljsko temo razgradnje odpadkov obravnavali skozi konkretno, otrokom razumljivo izkušnjo in dolgotrajno opazovanje. Otroci niso bili pasivni poslušalci, ampak aktivni raziskovalci, ki so sami postavljali vprašanja, oblikovali predvidevanja in jih preverjali skozi prakso. V praksi se je pokazalo, da je bila ključna moja vloga usmerjanje skozi vprašanja, ne podajanje odgovorov. Ko so otroci sami razmišljali, so bili njihovi zaključki bolj raznoliki. Inovativnost vidim tudi v uporabi vsakdanjih materialov, ki so otrokom omogočili, da razumejo, da raziskovanje ni nekaj oddaljenega, ampak del njihovega vsakdanjega okolja. S tem smo neposredno povezali učenje s trajnostnim razmišljanjem. Takšen pristop temelji na izkustvenem učenju, kjer otrok znanje gradi skozi lastno izkušnjo, kar se je v tem projektu izkazalo kot zelo učinkovito.

2.8 Povezava s trajnostnim razvojem

Projekt je neposredno povezan s trajnostnim razvojem, predvsem z odgovornim ravnanjem z odpadki. Otroci so skozi izkušnjo začeli razumeti, da odpadki ne izginejo, ampak ostajajo v okolju in se spreminjajo. To razumevanje predstavlja pomemben temelj za razvoj okoljske odgovornosti, saj otroci ne pridobijo le informacije, ampak izkušnjo, ki jo lahko povežejo z vsakdanjim življenjem.

Slika 15: Razvrščanje odpadkov

Slika 16: Krogotok odpadkov

3. Zaključek

Rezultati projekta kažejo, da otroci skozi opazovanje in aktivno raziskovanje postopoma razvijajo razumevanje razlik med materiali in njihovo razgradnjo. Najhitreje so opazili spremembe pri organskih odpadkih, medtem ko je plastika ostajala nespremenjena, kar je sprožilo največ razmišljanja in vprašanj. Pomembno se mi zdi, da so otroci do spoznanj prišli sami, saj je to omogočilo bolj poglobljeno razumevanje, kot bi ga dala zgolj razlaga odraslih. Kot omejitev vidim predvsem čas opazovanja, saj bi daljše spremljanje omogočilo še bolj natančne ugotovitve. Prav tako ostaja odprto vprašanje, kako pridobljeno razumevanje prenesti v vsakdanje ravnanje otrok. V prihodnje bi bilo smiselno projekt

razširiti v širše okolje, na primer z obiskom zbirnega centra ali pogovorom z delavci komunalne službe, kjer bi otroci spoznali celotno pot odpadkov v realnem sistemu ravnanja z njimi.

Pri tem se mi zdi pomembno poudariti, da trajnostno razmišljanje ni le vsebina, ki jo obravnavamo v vrtcu, temveč tudi vrednota, ki jo odrasli prenašamo na otroke. Kot poudarja Johnson: »Preteklosti ne moremo spremeniti, lahko pa se osredotočimo na prihodnost. Prihodnost 'doma brez odpadkov' je v tem, kar učimo svoje otroke in kar nameravamo pustiti za seboj« (Johnson, 2013, str. 307). Ta misel zaokroža projekt, saj poudari, da se spremembe začnejo pri vzgoji in vsakodnevnih odločitvah, ki jih prenašamo na otroke.

Viri

Dyer, H. (2021). Recite ne odpadkom. Lingea.

Johnson, B. (2013). Dom brez odpadkov. Mladinska knjiga.

Podjed, D. et al. (2021). Nevidno življenje odpadkov. Založba ZRC.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2023). Kurikularna izhodišča. Zavod RS za šolstvo.

Kurikulum za vrtce. (1999). Zavod RS za šolstvo.

Predstavitev avtorice

Marijana Slameršak je diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Pobrežje Maribor, kjer dela že 21 let. Vrtec deluje v sedmih enotah na osmih lokacijah. Rada raziskuje inovativne pristope, kako otrokom vsebine približati na razumljiv in doživljajski način. Pri svojem delu poudarja tudi pomen narave in razvijanje spoštljivega odnosa do okolja. Njeno vsebinsko področje dela vključuje predvsem glasbeno vzgojo, ki jo povezuje z drugimi področji kurikula. Preko pesmi, ritma, gibanja in ustvarjalnega izražanja otroci razvijajo glasbene sposobnosti ter spoznavajo živali, rastline ter naravni in družbeni svet.

About the author

Marijana Slameršak is a qualified preschool educator employed at Vrtec Pobrežje Maribor, where she has worked for 21 years. The kindergarten operates in seven units across eight locations. She enjoys exploring innovative approaches to present content to children in an understandable and experiential way. In her work, she emphasizes the importance of nature and the development of a respectful attitude toward the environment. Her main field of interest is music education, which she integrates with other areas of the curriculum. Through songs, rhythm, movement, and creative expression children develop musical abilities while learning about animals, plants, and the natural and social world.

MIKROZELENJAVA: MAJHNI POGANJKI, VELIKA MOČ VITAMINOV

Bojana Burja, Vrtec Trbovlje

Izvleček

Prispevek predstavlja inovativno dejavnost spoznavanja in vzgajanja mikrozelenjave v vrtčevski skupini otrok, starih približno dve leti. Glavni problem, ki ga obravnavamo, je naraščajoča oddaljenost sodobnih generacij otrok od narave ter pomanjkanje neposrednih izkušenj s pridelavo hrane. Otroci pogosto ne poznajo izvora hrane, zato je bil glavni cilj dejavnosti omogočiti konkretno, senzorično bogato izkušnjo sajenja in opazovanja rasti rastlin, prilagojeno zgodnjemu razvojnemu obdobju. Prek inovativnih didaktičnih pristopov – od opazovanja, tipanja semen in priprave prsti do sejanja ter rednega zalivanja – so otroci spoznavali osnovne pogoje za rast. Projekt močno korelira s cilji trajnostnega razvoja, saj otroke uči o lokalni, samooskrbni in zdravi prehrani ter zmanjševanju ogljičnega odtisa. Ugotovitve kažejo na izjemno visoko motivacijo otrok pri praktičnem delu in okušanju pridelka. Otroci so uspešno razvijali opazovalne sposobnosti in osnovni čut za odgovornost. Ugotavljamo, da je vključevanje trajnostnih tematik v obliki neposrednih izkušenj ne le mogoče, temveč nujno že v prvem starostnem obdobju predšolske vzgoje, kar bomo v prihodnje nadgradili z zunanjimi visokimi gredami in zeliščnimi koriti.

Ključne besede

izkustveno učenje, mikrozelenjava, narava, predšolska vzgoja, trajnostni razvoj, zdrava prehrana.

Cilji trajnostnega razvoja

Aktivnosti vključujejo naslednje cilje trajnostnega razvoja (CTR):

- **CTR 2 – Odprava lakote:** doseganje prehranske varnosti, izboljšanje prehrane in spodbujanje trajnostnega kmetijstva.
- **CTR 3 – Zdravje in dobro počutje:** zagotavljanje zdravega življenja in spodbujanje dobrega počutja za vse.
- **CTR 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja:** zagotavljanje trajnostnih načinov porabe in proizvodnje.
- **CTR 13 – Podnebni ukrepi:** sprejetje nujnih ukrepov za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.
-

MICROGREENS: SMALL SHOOTS, GREAT POWER OF VITAMINS

Abstract

This paper presents an innovative activity of learning about and growing microgreens in a kindergarten group of children aged approximately two years. The main problem addressed is the growing disconnect of modern generations of children from nature and the lack of direct experience with food production. Children often do not know the origin of their food, so the main goal of the activity was to provide a concrete, sensory-rich experience of planting and observing plant growth, adapted to their early developmental stage. Through innovative didactic approaches—from observing and touching seeds and preparing the soil to sowing and regular watering—children learned about the basic

conditions for growth. The project strongly correlates with sustainable development goals, as it teaches children about local, self-sufficient, healthy food and reducing the carbon footprint. Findings show extremely high motivation among children during practical work and tasting the harvest. The children successfully developed observational skills and a basic sense of responsibility. We conclude that integrating sustainable topics through direct experience is not only possible but essential already in the first age period of early childhood education, which we will upgrade in the future with outdoor raised beds and herb planters.

Keywords

early childhood education, experiential learning, healthy diet, microgreens, nature, sustainable development.

Uvod

Sodobni način življenja in pospešena urbanizacija prinašata številne izzive, med katerimi je eden najbolj perečih naraščajoča odtujenost otrok od naravnega okolja. Raziskovalci ta pojav pogosto poimenujejo »sindrom pomanjkanja narave« (Louv, 2005), ki se kaže v pomanjkanju neposrednih izkušenj z naravnimi procesi in nerazumevanju izvora osnovnih življenjskih dobrin, kot je hrana. V predšolskem obdobju, še posebej pri otrocih v prvem starostnem obdobju (okoli drugega leta starosti), otroci pogosto nimajo predstave o tem, od kod prihaja hrana, ki jo dobijo na krožnik, in kako rastejo rastline. Zato je ključnega pomena, da vzgojitelji ta razkorak zmanjšamo z načrtnim vključevanjem naravoslovnih vsebin v vsakdanjo vrtčevsko rutino.

Namen projekta »Mikrozelenjava: majhni poganjki, velika moč vitaminov« je bil otroke na njim razumljiv in praktičen način seznaniti z rastlinami, njihovo rastjo ter pomenom zdrave in lokalno pridelane hrane. Glavni cilj je bil razviti pozitiven odnos do narave, okolja in zdrave prehrane že v najzgodnejšem obdobju, ko se oblikujejo temeljni vzorci obnašanja in odnosa do sveta.

Dejavnost je tesno povezana s podnebnimi spremembami in cilji trajnostnega razvoja. Globalni prehranski sistemi prispevajo velik delež k izpustom toplogrednih plinov, zato sta spodbujanje lokalne pridelave hrane in razumevanje koncepta »od semena do krožnika« ključna dejavnika pri podnebnem ukrepanju. Z vzgajanjem mikrozelenjave znotraj igralnice smo otrokom neposredno prikazali, kako lahko hrano pridelamo trajnostno, brez transporta in z minimalno porabo virov (vode, prsti in prostora). Na ta način smo dejavnost povezali s cilji trajnostnega razvoja (CTR 2, 3, 12 in 13), saj smo krepili zavedanje o zdravi prehrani (visoka vitaminska vrednost mikrozelenjave) in odgovornem odnosu do naravnih virov.

Mikrozelenjava kot didaktično orodje za učenje trajnosti

Dejavnost spoznavanja in gojenja mikrozelenjave smo izvedli v skupini otrok, starih od enega do dveh let. Načrtovanje aktivnosti za tako majhne otroke zahteva specifične prilagoditve, saj učenje v tej starosti poteka izključno prek zaznavno-gibalnih (senzomotoričnih) izkušenj.

Inovativni didaktični pristopi

Gojenje rastlin v vrtcih ni novost, vendar je vzgajanje mikrozelenjave v prvem starostnem obdobju inovativen pristop iz več razlogov. Prvič, mikrozelenjava ima izjemno kratek rastni cikel (od 7 do 14 dni). Za dveletnike, ki še nimajo razvitega dolgoročnega občutka za čas in potrpežljivosti, je to ključnega pomena. Hiter cikel rasti jim omogoča, da vsakodnevno opazijo konkretne spremembe – od nabrekanja semena in prvih kalčkov do zelenih lističev. Drugič, inovativnost se kaže v celovitem senzoričnem

pristopu. Otroci niso bili zgolj pasivni opazovalci vzgojiteljičinega dela, temveč so bili aktivni udeleženci v vseh fazah procesa (Marjanovič Umek in Zupančič, 2001). Uporabili smo metode pogovora, razlage ob demonstraciji, predvsem pa opazovanja, praktičnega udejstvovanja in učenja prek čutil (tip, voh, vid in okus).

Povezava s cilji trajnostnega razvoja in podnebnimi spremembami

Kurikulum za vrtce poudarja pomembnost trajnostnega razvoja (Ministrstvo za šolstvo in šport, 2025). Projekt je močno vpet v uresničevanje CTR-jev:

- **Zdravje in dobro počutje ter odprava lakote:** Mikrozelenjava je znana po visoki koncentraciji hranil in vitaminov (tudi do 40-krat več kot odrasla rastlina). Z okušanjem in uvajanjem le-te v vsakodnevne obroke v vrtcu smo otroke seznanjali s pomenom zdrave, žive hrane, ki podpira imunski sistem.
- **Odgovorna poraba in podnebni ukrepi:** Namesto kupovanja zelenjave v plastični embalaži, ki pripotuje iz oddaljenih držav, smo hrano pridelali v igralnici. Otrokom (in posredno njihovim staršem) smo pokazali mikromodel samooskrbe, ki zmanjšuje ogljični odtis. Ob tem smo otrokom na preprost način razložili, da rastline za rast potrebujejo le vodo, zemljo in sonce – brez kemikalij in tovarn.

Potek izvedenih aktivnosti: od semena do okušanja

Proces vzgajanja smo razdelili na več smiselno zaključenih in starosti prilagojenih korakov:

Spoznavanje materialov in sejanje

Uvodni del dejavnosti je bil namenjen spoznavanju prsti in semen. Otrokom smo ponudili semena različnih rastlin (redkvice, grah, brokoli). Semena so opazovali, jih prijemali z drobnimi prstki, raziskovali njihovo teksturo in jih med seboj primerjali. S tem smo spodbujali razvoj fine motorike. Skupaj smo pripravili plitve posodice in jih napolnili z zemljo. Vsak otrok je imel možnost tipati zemljo, jo vohati in z njo napolniti posodico. Sledilo je sejanje – otroci so semena potrosili po površini zemlje in jih nežno pokrili s tanko plastjo prsti.

Opazovanje priprave zemlje.

Kaljenje semen.

Skrb in opazovanje rasti

Naslednji korak je bil vzpostavitev pogojev za rast in redna nega. Posodice smo postavili na svetlo okensko polico. Tu smo integrirali učenje o naravnih procesih – otroci so se naučili, da rastlina potrebuje vodo (zalivanje s pršilko) in svetlobo (sonce). V naslednjih dneh smo vsakodnevno spremljali spremembe. Otrokovo pozornost smo spodbujali s preprostimi vprašanji: »Kaj se skriva v zemlji?«, »Kaj kuka ven?«, »Kakšne barve je?«. Otroci so aktivno in samostojno sodelovali pri zalivanju s pršilkami, kar jim je dajalo občutek pomembnosti in odgovornosti.

Priprava semenskega polža

Okušanje

Vrhunec dejavnosti sta predstavljala žetev in okušanje. Ko je mikrozelenjava zrasla, smo jo skupaj porezali in jo ponudili ob vrtčevskem zajtrku. Pričakovati je bilo, da bodo otroci zaradi neznanega okusa (in včasih specifičnega vonja) morda odklonilni, vendar je lasten vložek truda bistveno vplival na njihovo odprtost. Spoznanje, da lahko tisto, kar so sami posejali in negovali, tudi pojedjo, je ustvarilo izjemno pozitivno izkušnjo s hrano.

Zeliščna skuta z mikrozelenjavo

Zaključek

Izvedeni projekt potrjuje, da se vzgoja za trajnostni razvoj in podnebne spremembe uspešno prične že v prvem starostnem obdobju predšolske vzgoje, če so aktivnosti metodično prilagojene in temeljijo na izkustvenem učenju.

Bistvena ugotovitev našega dela je, da so otroci ne glede na svojo starost (približno dve leti) zmožni razviti osnovni čut za odgovornost in skrb za živo bitje (rastlino). Največ motivacije so pokazali pri neposrednem praktičnem delu (polnjenje lončkov z zemljo, škropljenje z vodo) in pri končnem okušanju. Izkazalo se je, da vključevanje otrok v pridelavo hrane pomembno zmanjšuje neofobijo (strah pred novo hrano), saj so doma vzgojeno mikrozelenjavo pojedli z večjim navdušenjem kot enako zelenjavo, ki bi bila zgolj servirana iz kuhinje.

Prednosti predlagane rešitve so predvsem dostopnost (nizki stroški, izvajanje znotraj igralnice skozi celo leto) in hitrost rastnega cikla, ki ustreza razvojnim zmožnostim malčkov. Omejitve projekta so povezane z motorično nespretnostjo te starostne skupine, kar zahteva stalen in potrpežljiv nadzor, da ne pride do prekomernega zalivanja. Vendar to za pedagoškega delavca ne predstavlja ovire, temveč izziv.

V prihodnje načrtujemo prenos teh dognanj iz igralnice v zunanje okolje vrtca. Z uporabo visokih gred in zeliščnih korit bodo otroci spoznavali še druge, dolgotrajnejše procese rasti ter ekosistemske povezave (npr. vlogo deževnikov in opraševalcev), s čimer bomo trajno uresničevali cilje trajnostnega razvoja in gradili okoljsko pismeno generacijo.

Viri in literatura

Louv, R. (2005). Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder. Algonquin Books.

Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.). (2001). Razvojna psihologija. Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Ministrstvo za šolstvo in šport. (2025). Kurikulum za vrtce. Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

Krnel, D. (2016). Začetno naravoslovje, Kemija. Formatisk.

Kratka predstavitev avtorice

Bojana Burja je vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Trbovlje. Pri svojem strokovnem delu v prvem in drugem starostnem obdobju se še posebej posveča izkustvenemu učenju, spoznavanju narave ter vključevanju ciljev trajnostnega razvoja v vsakodnevno rutino z namenom spodbujanja celostnega razvoja predšolskega otroka.

Bojana Burja is a preschool educator employed at the Trbovlje Kindergarten. In her professional work with early childhood groups, she is particularly dedicated to experiential learning, exploring nature, and integrating sustainable development goals into daily routines, with the aim of promoting the holistic development of preschool children.

PEDAGOG U VRTIĆU: POTICANJE ODRŽIVOG RAZVOJA KROZ PROGRAM EKOŠKOLA

Danijela Brigden-Guthrie, Dječji vrtić Četiri rijeke

SAŽETAK RADA

Rad prikazuje ulogu pedagoga u dječjem vrtiću u poticanju održivog razvoja kroz provedbu programa Ekoškola u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Glavni problem rada odnosi se na pitanje kako sustavno i kontinuirano integrirati načela održivog razvoja u svakodnevni odgojno-obrazovni rad s djecom te osigurati aktivno sudjelovanje svih dionika.

U radu se primjenjuju različiti oblici i metode rada, s naglaskom na iskustveno učenje, istraživačke aktivnosti, suradničko učenje i projektni pristup. Djeca uče kroz neposredno iskustvo, boravak u prirodi, promatranje, istraživanje i aktivno sudjelovanje u rješavanju jednostavnih ekoloških problema, u skladu sa svojim razvojnim mogućnostima.

Opisane su brojne provedene aktivnosti poput eko-šetnji, boravka u prirodi, izleta, suradnje s lokalnom zajednicom te uključivanja roditelja u različite projekte. Program Ekoškola integriran je u Godišnji plan i program rada vrtića, a pedagog ima ključnu ulogu u njegovoj koordinaciji kroz planiranje, organizaciju, praćenje i refleksiju aktivnosti te pružanje stručne podrške odgojiteljima.

Rezultati pokazuju kako djeca kroz ovakav pristup razvijaju odgovornost, suradnju, empatiju prema prirodi i živim bićima, samostalnost te osjećaj pripadnosti zajednici. Također se jačaju kompetencije odgojitelja i unapređuje kvaliteta odgojno-obrazovne prakse.

Zaključno, održivi razvoj u vrtiću ne ostvaruje se kroz pojedinačne aktivnosti, već kroz sustavan, kontinuiran i timski rad. Daljnje aktivnosti usmjerene su na jačanje suradnje s lokalnom zajednicom, dodatno uključivanje roditelja te kontinuirano stručno usavršavanje odgojitelja i unapređenje programa.

ABSTRACT

This paper presents the role of the preschool pedagogue in promoting sustainable development through the Eco-Schools programme in early childhood education. The main issue addressed is how to systematically integrate the principles of sustainable development into everyday educational practice while ensuring the active involvement of all participants.

Various forms and methods of work are applied, with an emphasis on experiential learning, inquiry-based activities, cooperative learning, and a project-based approach. Children learn through direct experience, outdoor activities, observation, exploration, and active participation in solving simple environmental problems, in accordance with their developmental abilities.

A range of activities is described, including nature walks, outdoor learning, field trips, cooperation with the local community, and the involvement of parents in projects. The Eco-Schools programme is integrated into the annual curriculum, with the pedagogue playing a key coordinating role through

planning, organizing, monitoring, and reflecting on activities, as well as providing professional support to educators.

The results indicate that children develop responsibility, cooperation, empathy toward nature and living beings, independence, and a sense of belonging to the community. At the same time, educators strengthen their competencies, contributing to the overall quality of educational practice.

In conclusion, sustainable development in early childhood education is achieved not through isolated activities, but through systematic, continuous, and collaborative work. Future activities will focus on strengthening cooperation with the local community, increasing parental involvement, and supporting the continuous professional development of educators.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI

- razvoj ekološke osviještenosti i odgovornog odnosa prema okolišu kod djece rane i predškolske dobi
- poticanje učenja kroz iskustvo, istraživanje i neposredan kontakt s prirodom
- razvoj pozitivnih stavova prema prirodi i svim živim bićima te razumijevanje prirodnih procesa
- usvajanje odgovornog ponašanja prema resursima i svakodnevnim navikama
- jačanje socijalnih vještina djece, suradnje i osjećaja pripadnosti zajednici
- poticanje aktivnog sudjelovanja djece, roditelja i odgojitelja u očuvanju okoliša
- razvoj partnerstva s lokalnom zajednicom
- kontinuirano unaprjeđenje odgojno-obrazovne prakse i profesionalnih kompetencija odgojitelja

Autor

Danijela Brigden-Guthrie rođena je u Karlovcu 09. lipnja 1997. godine. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završava preddiplomski i diplomski studij pedagogije te nakon odrađenog pripravništva uže se opredjeljuje za pedagogiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Od 2024. godine zaposlena je u karlovačkom Dječjem vrtiću Četiri rijeke kao stručna suradnica pedagoginja.

MAJHNI KORAKI, VELIKE SPREMEMBE - TRAJNOSTNA MOBILNOST V VRTCU

Katja Švigelj Perović, Vrtec Ledina, Ljubljana

IZVLEČEK

Trajnostne navade, povezane z mobilnostjo, je smiselno razvijati že v zgodnjem otroštvu, saj pomembno vplivajo na kakovost bivanja, zdravje ljudi in stanje okolja. Prispevek predstavlja izkušnje vrtca v mestnem središču, ki trajnostno mobilnost sistematično vključuje v vzgojno-izobraževalni proces. Vrtec že več let sodeluje v Evropskem tednu mobilnosti, dejavnosti pa načrtno izvaja skozi vse leto. Delo temelji na izkustvenem učenju, gibanju ter sodelovanju s starši in lokalno skupnostjo. Otroci trajnostno mobilnost spoznavajo skozi različne gibalne, ustvarjalne in raziskovalne dejavnosti, pri katerih razvijajo prometno pismenost, motorične spretnosti ter odgovoren odnos do okolja. Neposredno učenje v mestnem okolju jim omogoča spoznavanje različnih oblik prometa, javnega prevoza ter varnega ravnanja v prometnih situacijah. Pomembni partnerji pri oblikovanju trajnostnih navad so tudi starši, ki aktivno sodelujejo z vrtcem. Rezultati kažejo povečanje trajnostnih prihodov v vrtec, večjo telesno aktivnost otrok, boljšo prometno pismenost ter večjo vključenost družin. Prispevek potrjuje, da načrtno izvajanje dejavnosti in partnersko sodelovanje pomembno prispevata k oblikovanju trajnostnih navad že v predšolskem obdobju.

KLJUČNE BESEDE

Izkustveno učenje, mestni vrtec, prometna pismenost, trajnostna mobilnost, vzgoja za trajnostni razvoj

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Projekt se navezuje na naslednje cilje trajnostnega razvoja:

- 3 – Zdravje in dobro počutje
Z rednim gibanjem, hojo, bivanjem na prostem ter spodbujanjem aktivnih prihodov v vrtec krepimo telesno zdravje otrok, razvijamo gibalne sposobnosti ter spodbujamo zdrav življenjski slog že v zgodnjem otroštvu.
- 4 – Kakovostno izobraževanje
Trajnostno mobilnost vključujemo v kurikulum preko izkustvenega učenja, projektnega dela in medpodročnega povezovanja, s čimer otrokom omogočamo razvoj trajnostnih vrednot, kritičnega mišljenja in odgovornega ravnanja.
- 11 – Trajnostna mesta in skupnosti
Z ozaveščanjem o pomenu hoje, kolesarjenja in uporabe javnega prevoza prispevamo k razumevanju pomena zmanjševanja motornega prometa ter k oblikovanju bolj trajnostnih mestnih skupnosti.
- 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja
Otroci spoznavajo vpliv vsakodnevnih odločitev na okolje ter razvijajo odgovoren odnos do rabe virov, prostora in energije.

- 13 – Podnebni ukrepi
S spodbujanjem trajnostnih načinov mobilnosti otrokom približujemo pomen zmanjševanja izpustov toplogrednih plinov ter jih navajamo na podnebju prijaznejše izbire.
- 17 – Partnerstva za doseganje ciljev
Sodelujemo s starši in z občino ter se vključujemo v lokalne pobude, s čimer krepimo povezovanje med vrtcem, družino in skupnostjo pri uresničevanju trajnostnih ciljev.

SMALL STEPS, BIG CHANGES – SUSTAINABLE MOBILITY IN KINDERGARTEN

ABSTRACT

Sustainable habits related to mobility should be developed already in early childhood, as they significantly influence quality of life, human health, and the state of the environment. This paper presents the experiences of a kindergarten located in an urban center that systematically integrates sustainable mobility into the educational process. The kindergarten has been participating in the European Mobility Week for several years, while activities are deliberately implemented throughout the entire year. The work is based on experiential learning, movement, and cooperation with parents and the local community. Children learn about sustainable mobility through various physical, creative, and exploratory activities, through which they develop traffic literacy, motor skills, and a responsible attitude towards the environment. Direct learning in the urban environment enables them to become familiar with different forms of transport, public transportation, and safe behaviour in traffic situations. Parents are also important partners in shaping sustainable habits, actively cooperating with the kindergarten. The results show an increase in sustainable ways of coming to kindergarten, higher levels of physical activity among children, improved traffic literacy, and greater family involvement. The paper confirms that planned activities and partnership-based cooperation significantly contribute to the development of sustainable habits already in the preschool period.

KEYWORDS

Experiential learning, preschool education for sustainable development, sustainable mobility, traffic literacy, urban kindergarten

1. UVOD

Trajnostna mobilnost postaja ena ključnih tem sodobne družbe, saj promet pomembno vpliva na kakovost bivanja, zdravje ljudi in stanje okolja. V mestnih središčih se vsakodnevno srečujemo s prometnimi zastoji, hrupom, pomanjkanjem parkirnih površin ter onesnaženim zrakom, pri čemer promet predstavlja enega največjih virov emisij toplogrednih plinov. Sprememba potovalnih navad je zato nujna tako z vidika izboljšanja kakovosti življenja kot tudi z vidika blaženja podnebnih sprememb (Evropska komisija, 2023). Trajnostna mobilnost vključuje načine premikanja, ki manj obremenjujejo okolje, kot so hoja, kolesarjenje, uporaba skirojev, javni prevoz ter premišljena in odgovorna raba osebnih vozil.

Vzgojno-izobraževalne ustanove imajo pri oblikovanju trajnostnih navad pomembno vlogo, saj se temeljni vedenjski vzorci oblikujejo že v zgodnjem otroštvu. Otroci prek neposrednih izkušenj in zgleda odraslih razvijajo odnos do gibanja, prostora in okolja. Vrtec kot prvo institucionalno okolje, v katerem otrok preživi pomemben del dneva, predstavlja ključno okolje za zgodnje opismenjevanje na področju trajnostnega načina življenja. Raziskave kažejo, da otroci, ki so že v predšolskem obdobju vključeni v aktivnosti, povezane z gibanjem in trajnostno mobilnostjo, pogosteje ohranjajo te navade tudi kasneje v življenju (WHO, 2020). Pomembno vlogo pri tem ima izkustveno učenje, ki otrokom omogoča, da prek lastne dejavnosti in refleksije razvijajo razumevanje ter oblikujejo trajne vedenjske vzorce.

Naš vrtec deluje v mestnem središču, kjer je prometna obremenjenost posebej izrazita. Prav to okolje nam omogoča številne priložnosti za učenje v realnem življenjskem okolju, saj se otroci vsakodnevno srečujejo z različnimi oblikami prometa, prometnimi znaki, javnim prevozom in urbanimi površinami. Takšno okolje predstavlja pomembno izhodišče za razvijanje prometne pismenosti, razumevanje vpliva prometa na okolje ter oblikovanje trajnostnih navad. Že več let zapored aktivno sodelujemo v Evropskem tednu mobilnosti, ki predstavlja osrednji poudarek naših dejavnosti na tem področju, hkrati pa tematiko načrtno vključujemo skozi celotno šolsko leto. Le kontinuirano, sistematično in celostno delo namreč omogoča dolgoročne spremembe v vedenju otrok in njihovih družin.

Prispevek predstavlja primere dobre prakse, s katerimi v vrtcu razvijamo prometno pismenost, spodbujamo aktivne prihode v vrtec ter krepimo sodelovanje z družinami in lokalno skupnostjo. Dejavnosti temeljijo na povezovanju različnih področij kurikulumu, izkustvenem učenju ter aktivni vlogi otrok v procesu učenja. S takšnim pristopom neposredno prispevamo k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, zlasti na področjih zdravja in dobrega počutja, kakovostnega izobraževanja, trajnostnih mest in skupnosti ter podnebnih ukrepov. Ob tem krepimo tudi partnerstva, ki so ključna za dolgoročne spremembe v družbi.

2. RAZPRAVA

Trajnostna mobilnost je v našem vrtcu del celostnega vzgojno-izobraževalnega procesa, saj jo načrtno vključujemo v letni delovni načrt in tematske sklope. Izhajamo iz konkretnega okolja, v katerem delujemo, saj so otroci v mestnem središču vsakodnevno izpostavljeni prometu in različnim oblikam mobilnosti. Naš osnovni cilj je razvijanje trajnostnih potovalnih navad, prometne pismenosti ter odgovornega odnosa do okolja že v zgodnjem otroštvu. V tem okviru vrtec sistematično ustvarja pogoje za postopno uvajanje trajnostnih oblik mobilnosti v vsakdanje življenje otrok. Kurikulum za vrtce poudarja pomen aktivnega učenja, izkustvenih pristopov ter vključevanja otrok v vsakodnevne življenjske situacije, ki omogočajo razvoj trajnostnih vrednot in navad (Kurikulum za vrtce, 2025).

Gibanje ima v našem vzgojno-izobraževalnem delu osrednjo vlogo, saj otrokom omogoča aktivno raziskovanje in postopno razumevanje okolja. Cilj gibalnih dejavnosti je razvijanje motoričnih spretnosti, ravnotežja, koordinacije in prostorske orientacije ter postopno razumevanje pomena aktivne in trajnostne mobilnosti. Učenje poteka skozi igre gibanja, ki so otrokom blizu in jih motivirajo za aktivno sodelovanje, saj jim omogočajo, da vsebine doživijo na konkreten in izkustven način. V ta namen izvajamo različne dejavnosti, ki otrokom pomagajo utrjevati razumevanje osnovnih prometnih pravil in ravnanja v prometu. Posebno izkušnjo predstavlja prometni poligon, kjer otroci v varnem in nadzorovanem okolju usvajajo prečkanje ceste, upoštevanje prometnih znakov ter varno vožnjo s skiroji. Pri načrtovanju in izvedbi dejavnosti uporabljamo metode demonstracije, ponavljanja in sprotne povratne informacije, kar otrokom omogoča postopno usvajanje znanja, utrjevanje pravilnega ravnanja in večjo samozavest v prometnih situacijah.

Na področju družbe spodbujamo razumevanje prometne infrastrukture ter razvijanje odgovornega odnosa do prostora. Cilj dejavnosti je, da otroci prepoznavajo določene prometne znake, razumejo pomen varnega gibanja ter se zavedajo vpliva prometa na okolje. S projektno naravnanim delom otroke vključujemo v načrtovanje poti, označevanje nevarnih točk in izdelavo preprostih zemljevidov. Pri tem razvijajo orientacijske spretnosti, sposobnost opazovanja in kritično mišljenje. Pomembno vlogo ima tudi simbolna igra, ki poteka v prometnem kotičku in peskovniku. Otroci skozi igro vlog gradijo ceste, razvrščajo vozila, ustvarjajo prometne situacije in rešujejo problemske naloge. Takšne dejavnosti spodbujajo domišljijo, socialno interakcijo ter utrjujejo razumevanje prometnih pravil v varnem in spodbudnem okolju.

Področje naravoslovja vključujemo preko spoznavanja prevoznih sredstev in njihove uporabe. Cilj je razvijanje osnovnega tehničnega znanja ter odgovornega ravnanja. Otroci spoznavajo dele kolesa, pomen zaščitne opreme ter osnovna načela varne uporabe. Dejavnosti temeljijo na opazovanju, demonstraciji in praktičnem preizkušanju, kar spodbuja tehnično radovednost ter razumevanje delovanja prevoznih sredstev. Ob tem razvijajo tudi skrb za lastno varnost in varnost drugih.

Trajnostno mobilnost povezujemo tudi z umetniškim in jezikovnim področjem, saj želimo otrokom omogočiti celostno izražanje in poglobljeno razumevanje vsebine. Otroci slikajo vozila po opazovanju, rišejo prometne motive ter izdelujejo plakate o prevoznih sredstvih, pri čemer razvijajo natančno opazovanje, primerjanje in izražanje lastnih izkušenj. V okviru jezikovnih dejavnosti imajo otroci na voljo različne knjige in revije s področja prometa, ki jih samostojno ali ob vodstvu vzgojitelja raziskujejo, s čimer bogatijo besedni zaklad ter razvijajo razumevanje prometnih vsebin. Pomembno mesto imajo tudi kamišibaj predstave, ki jih strokovni delavci pripravijo na podlagi zgodb iz otroških slikanic in so povezane s prometno tematiko. Takšne zgodbe dodatno spodbujajo pogovor, razmišljanje in razvoj besednega zaklada.

Na področju matematike trajnostno mobilnost povezujemo z razvijanjem osnovnih matematičnih spretnosti, kot so zbiranje, razvrščanje in prikazovanje podatkov. V času Evropskega tedna mobilnosti vodimo dnevnik prihodov, kjer otroci vsakodnevno beležijo način prihoda v vrtec. Podatke nato skupaj analiziramo in grafično prikažemo. Cilj teh dejavnosti je razvijanje osnovnih matematičnih pojmov, kot so štetje, primerjanje in urejanje podatkov, hkrati pa tudi razumevanje vpliva lastnih odločitev na okolje. Posebno motivacijo predstavlja simbolna dejavnost čiščenja zajčkovega kožuščka, kjer otroci ob trajnostnem prihodu prispevajo k »čiščenju« onesnaženega okolja. Ta pristop otrokom omogoča, da abstraktne pojme razumejo na konkreten in njim razumljiv način.

Pomemben del dejavnosti predstavlja tudi neposredno okolje. Redni sprehodi po mestu, obiski avtobusne in železniške postaje ter vožnja z javnim prevozom otrokom omogočajo neposredno izkušnjo. Cilj je, da otroci spoznajo javni prevoz, prometno infrastrukturo ter varno vedenje v prometu. OECD poudarja, da imajo neposredne izkušnje z uporabo trajnostnih oblik mobilnosti pomembno vlogo pri oblikovanju dolgoročnih potovalnih navad in razumevanja trajnostnega razvoja (OECD, 2021). Pomembno vlogo ima tudi sodelovanje z lokalno skupnostjo, saj vrtec obiščejo policisti in mestni redarji, ki otrokom predstavijo svoje delo ter pomen prometne varnosti.

Trajnostna mobilnost je tesno povezana z zdravim življenjskim slogom, zato dejavnosti pomembno prispevajo tudi k telesnemu razvoju otrok. Redno gibanje spodbuja vzdržljivost, koordinacijo in dobro počutje. Otroci skozi dejavnosti razvijajo samozavest, samostojnost in občutek odgovornosti, kar vpliva na njihov celostni razvoj.

Učinke dejavnosti spremljamo z različnimi metodami, kot so opazovanje, beleženje, pogovor ob otroških izdelkih ter povratne informacije staršev. Otroci ob svojih izdelkih razmišljajo o svojem delu, opisujejo izkušnje in jih delijo z vzgojiteljem, kar omogoča sprotno refleksijo in vpogled v njihovo razumevanje vsebin. Na ta način spremljamo njihov napredek, spremembe navad ter stopnjo vključenosti družin v proces. Ob tem ugotavljamo, da se v obdobjih intenzivnejšega izvajanja dejavnosti, zlasti v Evropskem tednu mobilnosti, poveča delež trajnostnih prihodov v vrtec, otroci so bolj telesno aktivni, hkrati pa postopno razvijajo boljše razumevanje prometnih situacij in odgovornega ravnanja v prometu.

Inovativnost pristopa se kaže predvsem v celostnem in medpodročnem povezovanju trajnostne mobilnosti z vsakodnevnimi dejavnostmi v vrtcu. Tematika ni obravnavana kot ločen projekt ali občasna dejavnost, temveč je smiselno vključena v različna področja kurikuluma, vsakodnevne rutine ter neposredno življenjsko okolje otrok. Posebno vrednost predstavlja tudi povezovanje izkustvenega učenja, gibanja, simbolne igre in sodelovanja z družinami ter lokalno skupnostjo, saj otrokom omogoča aktivno soustvarjanje učnega procesa in prenos trajnostnih navad v domače okolje. Takšen pristop presega zgolj posredovanje informacij, saj spodbuja dolgoročno oblikovanje vedenjskih vzorcev in odgovornega odnosa do okolja že v predšolskem obdobju.

Takšni rezultati potrjujejo, da dosledno in vsakodnevno vključevanje majhnih korakov vodi k pomembnim spremembam v vedenju otrok in prispeva k bolj zdravemu ter trajnostno naravnemu okolju.

3. ZAKLJUČEK

Ugotovitve in izkušnje, predstavljene v prispevku, kažejo, da ima sistematično vključevanje trajnostne mobilnosti v vzgojno-izobraževalni proces pomemben vpliv na razvoj otrok ter na oblikovanje njihovih vsakodnevni navad. Otroci skozi izkustveno učenje, gibanje in aktivno sodelovanje postopoma razvijajo prometno pismenost, večjo telesno aktivnost ter bolj odgovoren odnos do okolja. Posebej pomembno je, da se učenje ne omejuje le na načrtovane dejavnosti, temveč se prepleta z vsakodnevno rutino, kar omogoča naravno in trajno usvajanje znanja.

Ključno vlogo pri uspešnosti pristopa ima sodelovanje s starši in lokalno skupnostjo. Ko so starši aktivno vključeni v proces in sami postanejo zgled trajnostnih izbir, se učinki prenesejo tudi v družinsko okolje. S tem vrtec presega svojo institucionalno vlogo in postaja pomemben spodbujevalec širših družbenih sprememb. Rezultati, ki jih spremljamo z različnimi oblikami evalvacije, kažejo povečanje trajnostnih prihodov v vrtec, večjo telesno aktivnost otrok ter boljše razumevanje prometnih situacij.

Pomembno je, da otroci pri dejavnostih niso le udeleženci, temveč tudi aktivni soustvarjalci. S svojimi izkušnjami, vprašanji in predlogi vplivajo na potek dejavnosti ter pogosto postanejo prenašalci znanja v domače okolje. Na ta način se oblikuje širši krog trajnostne ozaveščenosti, ki vključuje tako otroke kot odrasle.

Zaključujemo, da majhni, vsakodnevni koraki – kot so hoja, kolesarjenje ali uporaba javnega prevoza – postopoma vodijo do pomembnih sprememb. Te spremembe se odražajo tako v zdravju otrok kot v kakovosti bivanja v mestnem okolju. Sistematično, celostno in partnersko zasnovano delo na področju trajnostne mobilnosti zato predstavlja pomemben prispevek k vzgoji za trajnostno prihodnost, ki jo otroci ne le spoznavajo, temveč jo že danes aktivno soustvarjajo.

4. VIRI IN LITERATURA

Evropska komisija. (2023). *EU strategy for sustainable and smart mobility: Putting European transport on track for the future*. <https://transport.ec.europa.eu/system/files/2021-09/mobility-strategy.pdf>

OECD. (2021). *Transport strategies for net-zero systems by design*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/3f0a0c6e-en>

Republika Slovenija, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, & Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2025). *Kurikulum za vrtce (1. 9. 2025)*.
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predskolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce_1.-9.-2025.pdf

World Health Organization. (2020). *WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour*.
<https://www.who.int/publications/i/item/9789240015128>

PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v vrtcu, kjer svoje pedagoško delo usmerjam na področja naravoslovja, trajnostnega razvoja in izkustvenega učenja. Poseben poudarek namenjam pristopom, ki otrokom omogočajo neposredno raziskovanje in aktivno učenje v vsakdanjih situacijah. Pri svojem delu spodbujam radovednost, ustvarjalnost ter odgovoren odnos do narave in okolja. Menim, da se trajnostne vrednote najuspešneje razvijajo skozi vsakodnevne izkušnje otrok, ob podpori strokovnih delavcev in staršev.

ABOUT THE AUTHOR

I am a qualified preschool teacher and employed in a kindergarten, where I focus my pedagogical work on natural sciences, sustainable development, and experiential learning. I place particular emphasis on approaches that enable children to explore directly and engage in active learning in everyday situations. In my work, I encourage curiosity, creativity, and a responsible attitude towards nature and the environment. I believe that sustainable values are most successfully developed through children's everyday experiences, supported by educators and parents.

VRTNARJENJE V ODDELKU 1 – 3 LETNIH OTROK

Tina Smolej, Vrtec Radovljica

V enoti, kjer je bila na začetku šolskega leta le ena skupina 1 – 3 letnih otrok, smo vzpostavili vrt, ki zajema visoke in nizke grede, zeliščni vrt, cvetlično gredo, jagodičevje in manjši sadovnjak. Vse to je spremenilo naše igrišče v naravno učno okolje v katerem poteka kakovostno učenje v obliki igre na prostem. Preko izkustvenega učenja otroci spremljajo rast rastlin in spoznavajo različne živali, ki živijo v prsti in okoli vrtov. Neposredna izkušnja jim približa naravo in v njih vzbudi spoštovanje do okolja in njegovega varovanja, kar je temelj trajnostnega razmišljanja. Na vrtu imamo različno zelenjavo in sadje in otroci so zaradi lastne pridelave bolj motivirani k uživanju le-te. Oblike in metode dela temeljijo na spodbujanju otrok k samostojnemu raziskovanju, odkrivanju in učenju skozi lastne izkušnje. Preko dela na vrtu se otroci naučijo veščin sejanja, pletja, zalivanja, nabiranja in shranjevanja plodov in semen ter skozi to razvijajo motoriko, potrpežljivost in odgovornost. Otroci iz prve roke spoznavajo, da iz hranil iz zemlje zraste hrana, ki jo pobereмо, ostanke pa damo na kompost, kjer se spet spremenijo v hranila za zemljo, od kod prihaja. V jeseni smo skupaj postavili kompostnik z namenom pridobivanja lastne zemlje in zmanjševanja odpadkov (zeleni odpad, biološki odpadki sadja in zelenjave).

Ključne besede

igra na prostem, odgovornost do narave, raziskovanje, trajnostna naravnost, vrt

Cilji trajnostnega razvoja

CTR 3 (zdravje in dobro počutje), CTR 4 (kakovostno izobraževanje), CRT 12 (odgovorna proizvodnja in poraba), CRT 13 (podnebni ukrepi)

GARDENING IN GROUP OF 1 – 3 YEAR OLDS

In the unit, where at the beginning of the school year there was only one group of 1–3-year-old children, we have established a garden that includes high and low beds, an herb garden, a flower bed, a berry garden and a small orchard. All of this has transformed our playground into a natural learning environment in which quality learning takes place in the form of outdoor play. Through experiential learning children observe the growth of plants and learn about various animals that live in the soil and around the gardens. Direct experience brings them closer to nature and instills in them respect for the environment and its protection, which is the foundation of sustainable thinking. We have a variety of vegetables and fruits in the garden, and because they grow their own, children are more motivated to enjoy them. The forms and methods of work are based on encouraging children to independently explore, discover and learn through their own experiences. Through working in the garden, children learn the skills of sowing, weeding, watering, collecting and storing fruits and seeds, and through this they develop motor skills, patience and responsibility. Children learn firsthand that the nutrients in the soil grow the food we harvest, and the leftovers are put on compost, where they are transformed back into nutrients for the soil they came from. In the fall, we set up a compost bin together with the aim of obtaining our own soil and reducing waste (green waste, biological waste from fruits and vegetables).

Keywords: outdoor play, responsibility towards nature, exploration, sustainable attitude, garden

UVOD

Vzpostavitev vrta je izjemna priložnost, ki otrokom omogoča izkustveno učenje – ne le, da slišijo o trajnostnem razvoju, ampak ga dejansko izvajajo in doživljajo. Otroke smo preko dela na vrtu opremile z znanjem, veščinami, vrednotami in pogledi, ki jim bodo omogočali sprejemanje odločitev ter odgovorno delovanje za trajnostno prihodnost. Poudarek je na promoviranju narave. Otroci so spoznali, da so del narave in ne le njeni opazovalci. Preko dela v vrtu otroci razvijajo ljubezen, spoštovanje in odgovornost do naravnega okolja ter se naučijo osnov vrtnarjenja.

OD IDEJE DO IZVEDBE

V vrtcu smo v začetku jeseni izvedli srečanje s starši, ki je združilo moč, znanje in srčnost. Namen je bil opraviti konkretno, malo težje fizično delo. Skupaj smo postavili in pripravili visoke grede, zasadili drevesa in grmovnice ter uredili okolico. S tem smo ustvarili vse potrebne pogoje za začetek izvajanja vrtnarskih dejavnosti z otroki. Prav to skupno delo se je izkazalo za most med starši in vrtcem. Ko starši s svojimi rokami soustvarjajo prostor, kjer se bodo njihovi otroci igrali in učili, otrokom pomeni nekaj več. Veselje otrok ob pogledu na mame in očete, ki z lopatami in zemljo delajo prve korake vrtnarjenja, je bilo nepopisno. Ker so starši s svojim zgledom pokazali, kako se lotiti dela, so otroci dobili prve vrtnarske izkušnje – ne skozi navodila, ampak skozi zgled. V njih je zanetila iskrica želje po vrtnarjenju, ki je gorela skozi vse leto.

S tem smo postavili temelje ne le za uspešen vrt, ampak tudi za trajno sodelovanje med domom in vrtcem. In ko se bodo otroci kasneje sprehajali mimo vrtca, se bodo spomnili: »Moj očka je pomagal posaditi to drevo.«

Slika 1: Sajenje dreves

Slika 2: Polnjenje visokih gred

Po ideje in nasvete smo se odpravili na Biodinamični učni vrt Narav nas uči, ki že več kot desetletje obratuje v Radovljici. Že sam prihod na vrt je vzbudil radovednost tako otrok kot tudi naju. Vrtnar nam je razkazal cel vrt. Ko smo se sprehajali po poteh, so otroci tipali liste, vonjali različne rastline in opazovali žuželke na katere smo naleteli. Skupaj smo poimenovali rastline, ki smo jih srečali na poti. Otroci so poskušali različne pridelke, ki dozoriijo jeseni. Veliko zanimanja je vzbudil kompostnik saj imamo željo tudi sami postaviti svojega. Obisk smo zaključili z izborom sadik za naše gredice in dogovorom o nadaljnjem sodelovanju.

Slika 3: Obisk biodinamičnega vrta Narava nas uči

Naš vrt je postal igrišče in aktivni udeleženec v izobraževalnem procesu. Je naravno učno okolje/orodje v katerem je potekalo kakovostno izobraževanje. Preko izkustvenega učenja so otroci spremljali rast rastlin, seznanili so se z osnovami fotosinteze, spoznavali smo različne živali, ki živijo v prsti in okoli vrtov. Naučili smo se osnovnih veščin sejnanja, pletja, zalivanja, nabiranja in shranjevanja plodov in semen ter skozi to razvijali motoriko, potrpežljivost in odgovornost. Neposredna izkušnja jim je približala naravo in v njih vzbudila spoštovanje do okolja in njegovega varovanja, kar je temelj trajnostnega razmišljanja.

Delo na vrtu je izjemna priložnost, ki otrokom omogoča izkustveno učenje – ne le, da slišijo o trajnostnem razvoju, ampak ga dejansko izvajajo in doživljajo. Otroke bomo opremile z znanjem, veščinami, vrednotami in pogledi, ki jim bodo omogočali sprejemanje odločitev ter odgovorno delovanje za trajnostno prihodnost. Poudarek je na promoviranju narave. Otroci spoznavajo, da so del narave in ne le njeni opazovalci. Preko dela v vrtu razvijajo ljubezen, spoštovanje in odgovornost do naravnega okolja ter se učijo osnov vrtnarjenja.

Slika 4: Sajenje semen

Slika 5 in 6: Presajanje sadik

Otroci so pozorni le kratek čas, zato aktivnosti na vrtu niso trajale več kot 10 – 15 minut. Omogočile smo jim raziskovanje z vsemi čutili: tipanje zemlje, vonjanje zelišč, poslušanje ptic, opazovanje deževnikov... Naročili smo nizke grede po meri (na višino otrok), ki jim omogočajo opazovanje in opravljanje preprostih opravil: pobiranje odpadlih listov, zalivanje, pletje, sajenje in sajenje itd. Mize na igrišču so postale kotiček za opazovanje in za razvrščanje plodov, listov, kamenčkov...

Slika 7: Sajenje sadik

Slika 8: Opazovanje rasti sadik

Osredotočale smo se na razvijanju raziskovalnega mišljenja. Otroke smo spodbujale k postavljanju vprašanj, opazovanju, preizkušanju, primerjanju in dedukciji. Izvedle smo različne eksperimente, skozi katere smo ugotavljali: "Kaj se zgodi, če rastlino postavimo v temo?" in "Ali rastlina raste hitreje, če jo več zalivamo/ne zalivamo?". Raziskovali smo kako se razlikuje zemlja od komposta. Razvrščali in ločevali smo semena po velikosti, barvi ali obliki. Primerjali smo različne vrste listov, plodov in ugotavljali kateri rastlini pripadajo. Ugotavljali smo kje različne rastline rastejo, kaj potrebujejo za rast, v čem se med seboj razlikujejo, katere so uporabne in kako jih lahko uporabljamo.

Slika 9: Opazovanje cvetenja dreves

Slika 10: Kompostiranje

Slika 10: Opazovanje rasti sadik z manj svetlobe

Otroci so iz prve roke spoznali:

- krožni tok (da iz hranil iz zemlje zraste hrana, ki jo pobereмо, ostanke pa damo na kompost, kjer se spet spremenijo v hranila za zemljo, od kod prihaja);
- da so rastline odvisne od sonca, vode in dobre zemlje, mi pa smo odvisni od njih;
- da vrt privablja različne živali (čebele, metulje, ptiče) katere so za vrt lahko koristne ali škodljive (kako koristijo vrtu, kaj povzročajo škodljivci, kako jih odstranjujemo).

Na vrt smo povabili tudi stare starše, ki so s seboj prinesli svoja semena in sadike. Skupaj smo si jih ogledali in zanje poiskali mesto na vrtu. Prinesli so sadike različne zelenjave, sadja in rož in na koncu smo jim še mi podarili naše. Vključevanje starih staršev pri vrtnarjenju v vrtcu se je izkazalo za izjemno dragoceno izkušnjo saj so, poleg semen in sadik, s seboj prinesli tudi zgodbe o tem, kako so nekoč vrtnarili njihovi starši, o sortah, ki jih v trgovinah ne najdeš več, o izzivih s katerimi so se soočali, o potrpežljivosti in vztrajnosti, ki jo vrtnarjenje zahteva ipd. Semena in sadike, ki so jih skupaj posejali, je veliko več kot le zelenjava. Je doživetje in neprecenljiv spomin.

Obiskali so nas tudi učenci dislocirane enote Osnovne šole Antona Janše, ki se nahaja v stavbi poleg naše. Sodelovanje z otroki s posebnimi potrebami se na vrtu odvija naravno, preko rutinskih dejavnosti. Najmlajši otroci pri sajenju, zalivanju ali opazovanju ne potrebujejo veliko navodil temveč jih podajajo učencem, ti pa z aktivnim vključevanjem postanejo enakovredni soustvarjalci. Eko vrt za vse sodelujoče omogoča vključevanje, individualizacijo in učenje skozi izkušnjo v enakovredni in največji možni meri. Delo na vrtu poteka umirjeno in omogoča ponavljanje in predvidljivost, kar otrokom s posebnimi potrebami daje občutek varnosti. Hkrati pa najmlajši otroci skozi skupno delo nezavedno razvijajo potrpežljivost, razumevanje drugačnosti in veselje do pomoči.

IZVAJANJE KURIKULUMA ZA VRTCE

Delo na vrtu povezuje vsa področja kurikuluma za vrtce.

Kurikularni cilji, ki smo jih dosegli:

Vzgojiteljica spodbuja otroke in jim omogoča, da:

- ✓ spoznavajo vlogo in pomen trajnostnega razvoja, npr. odgovornost do sebe, sočloveka, drugih živih bitij in okolja, ter se pri tem učijo odgovornega ravnanja;
- ✓ razvijajo spretnost pogovarjanja z odraslimi in vrstniki, sami postavljajo vprašanja;
- ✓ se učijo šteti;
- ✓ spoznavajo lastnosti objektov (rastlin, pripomočkov ipd.), jih razvrščajo in urejajo ter spoznavajo kriterije razvrščanja in urejanja objektov;
- ✓ primerjajo količine in jih merijo z relativno ali konstantno nestandardno enoto;
- ✓ zbirajo preproste podatke in jih prikazujejo s konkretnimi in grafičnimi prikazi;
- ✓ spoznavajo povezanost med vzrokom in posledico;
- ✓ se spoznajo s pojmom verjetnosti;
- ✓ doživljajo živo in neživo naravo, jo odkrivajo, spoznavajo, zaznavajo, primerjajo in sporočajo lastne zaznave in spoznanja;
- ✓ razvijajo naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave;

- ✓ pridobivajo izkušnje, razumevanje in znanje, kako lahko sami in drugi prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja, virov in ravnovesja v naravi;
- ✓ spoznavajo naravoslovno besedišče, izvajajo naravoslovne postopke in se uvajajo v učenje z raziskovanjem.

Pri delu pa ne gre le za gojenje rastlin, ampak za gojenje odgovornih, radovednih in prilagojenih posameznikov, ki imajo vzpostavljeno globoko povezavo z naravo in pridobijo osnovna znanja, ki jim pomagajo, da se lahko samostojno soočajo z različnimi izzivi. Didaktični pristopi, ki jih uporabljamo, temeljijo na spodbujanju otrok k samostojnemu raziskovanju, odkrivanju in učenju skozi lastne izkušnje. Otroke vključujemo v različne faze načrtovanja. Nova znanja so pridobivali celostno preko načrtovanih dejavnosti, priložnostnih situacij in igre na prostem.

URESNIČEVANJE CILJEV TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Eko vrt je postalo naše igrišče in aktivni udeleženec v izobraževalnem procesu. Je naravno učno okolje/orodje v katerem poteka kakovostno izobraževanje. Preko izkustvenega učenja otroci spremljajo rast rastlin, spoznavali smo različne živali, ki živijo v prsti in okoli vrtov. Naučili smo se osnovnih veščin sejansa, pletja, zalivanja, nabiranja in shranjevanja plodov in semen ter skozi to razvijali motoriko, potrpežljivost in odgovornost. Neposredna izkušnja jim je približala naravo in v njih vzbudila spoštovanje do okolja in njegovega varovanja, kar je temelj trajnostnega razmišljanja.

Naš vrt bo zelo učinkovit praktični ukrep za blažitev podnebnih sprememb. Že samo povečanje števila rastlin na vrtu bo vplivalo na absorpcijo CO₂. Rastline v urbanem okolju pomagajo zniževati temperaturo. Otroci, ki se naučijo pridelovati hrano, bodo kot odrasli bolj ozaveščeni o vlogi lokalne pridelave in zmanjševanju prevoza hrane, kar vpliva na ogljični odtis.

Bivanje in delo na vrtu neposredno vpliva na zdravje in dobro počutje otrok. Kopanje, grabljenje, sejanje, sajenje, zalivanje, pletje so oblike gibanja, ki krepijo fizično zdravje. Bivanje na prostem zmanjšuje stres, izboljšuje počutje in koncentracijo. In nenazadnje so otroci veliko bolj pripravljeni poskusiti in jesti sadje in zelenjavo, ki so jo pomagali pridelati sami. Na vrtu bomo odgovorno pridelovali sadje, zelenjavo, zelišča in dišavnice za lastno porabo.

Z nabavo kompostnika in kompostiranjem so se otroci naučili, kako organske odpadke spremeniti v humus (recikliranje). Reciklirali bomo pri uporabi gnojil in za boj proti škodljivcem uporabljamo le naravna sredstva.

Uresničitev enega cilja avtomatsko prispeva k uresničevanju vseh ostalih, kar je tudi glavni namen. Kot piše v Agendi 2030 na strani 42: "Trajnostnega razvoja se ni mogoče učiti, moramo ga živeti."

ZAKLJUČEK

Naš cilj je, da je vrt čim bolj samozadosten in enostaven za vzdrževanje. Začeli smo z manjšim vrtom, ki ga bomo nato postopoma in glede na potrebe širili. Sadimo le nam primerne rastline: sadje in zelenjavo, ki jo lahko sami porabimo; trajnice in večletnice, da nam ne bo treba vsako leto znova saditi novih. Primarno izbiramo domorodne sorte, ki so bolj odporne in enostavne za gojenje. Z vzpostavitvijo visokih gred smo zagotovili boljše pogoje za rast in povečali pridelek saj se naš vrtec nahaja v samem središču mesta. S postavitvijo kompostnikov in kompostiranjem bomo pridobili brezplačen, bogat kompost za gredice. V jeseni bomo zbiral semena cvetlic in zelenjave, jih posušili in shranili za naslednjo setev. Predvsem pa nam je pomembno, da so v največjem možnem deležu v proces otroci vključeni.

Z vzpostavitvijo vrta je naše igrišče postalo bolj pestro. Več časa smo preživali na njem, saj vrt zahteva skrb in pozornost. Otroci so postali aktivni udeleženci in dobili neposredne izkušnje, ki jim jih je dala narava. Vrt tako postane prostor, kjer ni pravih in nepravih načinov. Vsak otrok sodeluje po svojih zmožnostih: nekdo zaliva, drugi trga plevel, tretji samo opazuje in tipa liste. Malčkov ne moremo učiti ekoloških vsebin, ampak moramo v njihovo življenje vnesti ekološko rutino – ponavljanje, čutenje, igra in posnemanje odraslega, ki mu je narava pomembna.

VIRI

Bahovec, E. D., idr. (2025) *Kurikulum za vrtce*, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Piciga, D., Torkar, G., Omladič, L., Ilc Klun, M., Dolinar, M., Ojsteršek, A., Perme, E., Ahčin, A., Korošec, P., Uršič, D., Belasić, I., Bogataj, N., Avguštin, L., Kregar, S., Gabrovec, A. (2023) *Konceptualizacija VITR z umestitvijo tematike podnebnih sprememb*, Spletna izdaja

Kratka predstavitev avtorja

Avtorica Tina Smolej je neutrudna delavka na področju predšolske vzgoje. Po končani srednji vzgojiteljski šoli v Ljubljani je nadaljevala študij na Pedagoški fakulteti v Kopru. Svojo poklicno pot je začela leta 2008 kot študentka, danes pa uspešno deluje kot vodja ene izmed enot Vrtca Radovljica.

Brief introduction of the author:

The author Tina Smolej is a tireless worker in the field of preschool education. After finishing secondary school for educators in Ljubljana, she continued her studies at the Faculty of Education in Koper. She began her professional career in 2008 as a student, and today she successfully works as the head of one of the units of the Radovljica Kindergarten.

KAKO DJEČJI SVIJET BRINE ZA PLANET

Mirjana Petrunic Vrhovski, Jelena Nogić, Dječji vrtić Četiri rijeke, područni objekt Turanj

SAŽETAK RADA (glavni problem, oblici i metode rada, opis provedenih aktivnosti, zaključci, daljnje aktivnosti ...)

Dječji vrtić Turanj javna je ustanova u kojoj se ostvaruju programi odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi djece rane i predškolske dobi. S radom je započeo 2012. godine kao područni objekt Dječjeg vrtića Četiri rijeke, vrtića koji se nalazi u Karlovcu.

Vrtić Turanj smjestio se u istoimenom prigradskom naselju grada Karlovca te ga kao takvog okružuje priroda i zelenilo, različiti biljni i životinjski svijet. Prepoznato je kako djeca o prirodi najviše uče kroz svakidašnje aktivnosti zbog čega je 2021. godine vrtić Turanj i službeno započeo proces stjecanja statusa Eko vrtića.

Glavni problemi vrtića Turanj bili su infrastrukturni, administrativni te problemi nedostatka stručnog, educiranog kadra. Inicijativu osnutka Eko vrtića podržao je i Osnivač vrtića, Grad Karlovac, što je uvelike pomoglo u rješavanju problema financijske prirode.

Dječji vrtić status Eko vrtića stekao je 2023. godine. Osnivanjem Eko vrtića postavljeni su i ciljevi koji su usmjereni na razvoj djeteta, usvajanje zdravih i održivih navika, razvijanje ekološke svijesti te razvijanje vještina donošenja odluka koje doprinose boljem razvoju društva u budućnosti. Također, postavljeni su i ciljevi razvijanja i jačanja partnerskih odnosa s roditeljima te lokalnom zajednicom. U skladu s ciljevima odabrane su i godišnje teme pa su djeca, kroz iskustveno učenje, najviše kroz metode promatranja i istraživanja, praktičnih radnji, učila o temama otpada, klimatskih promjena, tradiciji i zdravlju.

U dječjem vrtiću Turanj svakodnevno se s djecom provode aktivnosti za održivi razvoj. Aktivnosti su to životno-praktične i radne, a odnose se na brigu o biljkama, životinjama (ribicama), potrošnji električne energije i vode, zbrinjavanju otpada. Također, svaka skupina u vrtiću brine o biljkama u gredicama, uzgajajući vlastito povrće, a koje se potom koristi i konzumira. Dječji vrtić Turanj posebno ističe aktivnosti druženja i društveno zabavnih aktivnosti, a kojima se jačaju partnerski i suradnički odnosi s roditeljima i lokalnom zajednicom. Najčešće su to: posjete, gostovanja u vrtiću te zajednički organizirane aktivnosti na temu održivog razvoja i očuvanja prirode. Neke od provedenih aktivnosti su: suradnja s Klubom za podvodne aktivnosti, planinarskim društvima (Dubovac i Osmica), tradicijskim obrtima, lokalnim OPG-ovima (Obiteljsko poljoprivrednim gospodarstvima), posjeta meteorološkoj stanici, posjeta Šumarskom institutu Jastrebarsko, suradnja s Udrugom turističkih vodiča i dr. Također, vrtić Turanj partnerstvo s roditeljima razvija i održava posebice kroz aktivnosti radnih akcija i projektnih dana, ali i pojedinačnih posjeta roditelja skupinama (npr., u projektu zdravlja- majka liječnica, koja je djecu upoznala s tijelom, s bolestima te brigom o zdravlju; majka autorica bloga »Mamin ručak«, a koja je s djecom pripremala zdrave obroke, napitke i zdravu užinu...).

Dječji vrtić Turanj, putem ankete za roditelje koja je provedena na nivou ustanove 2025. godine, dobio je pozitivnu povratnu informaciju o stvaranju atmosfere prihvatanja, dobrodošlice i zajedništva, što su bitne vrijednosti »modernih vremena«. Također, unutar i vanjski prostor vrtića je bogatiji te je više u skladu s prirodom koja vrtić okružuje. Djeca, zahvaljujući poticajnoj okolini, imaju više prilika za svakodnevno učenje o prirodi, što nas dovodi do zaključka da su promjene nastale zbog osnivanja Eko vrtića pozitivno utjecale na sve aspekte programa za odgoj i obrazovanje.

Ovakvim načinom rada, osim što su djeca uključena, uključeni su i odrasli u zajednici pri čemu se širi odgojni utjecaj za održivi razvoj. Vjerujemo da će na ovaj način razvijanjem ekološke osviještenosti već od najranije dobi, i naš vrtić doprinijeti razvoju odgovornog i održivog društva.

ABSTRACT

Turanj Kindergarten is a public institution that provides education, health care, and social welfare programs for early and preschool children. It began operating in 2012 as a branch of the Četiri rijeke Kindergarten, a kindergarten located in Karlovac.

Turanj Kindergarten is located in the suburban settlement of the same name in the city of Karlovac and as such is surrounded by nature and greenery, diverse flora and fauna. It is recognized that children learn about nature most through everyday activities, which is why in 2021 Turanj Kindergarten officially began the process of acquiring the status of Eco Kindergarten.

The main problems of the Turanj kindergarten were infrastructural, administrative and the lack of professional, educated staff. The initiative to establish the Eco Kindergarten was also supported by the founder of the kindergarten, the City of Karlovac, which greatly helped in solving the problems of a financial nature.

The kindergarten gained the status of an Eco Kindergarten in 2023. With the establishment of the Eco Kindergarten, goals were set that focused on the development of the child, the adoption of healthy and sustainable habits, the development of environmental awareness and the development of decision-making skills that contribute to the better development of society in the future. In addition, goals were set to develop and strengthen partnership relationships with parents and the local community. In accordance with the goals, annual themes were selected, so that children, through experiential learning, mostly through observation and research methods, practical activities, learned about the topics of waste, climate change, tradition and health.

In the Turanj kindergarten, activities for sustainable development are carried out with children every day. These activities are practical and work-related, and relate to the care of plants, animals (fish), the consumption of electricity and water, and waste disposal. Also, each group in the kindergarten takes care of the plants in the flower beds, growing their own vegetables, which are then used and consumed. The Turanj kindergarten particularly emphasizes socializing and socially entertaining activities, which strengthen partnership and cooperative relationships with parents and the local community. The most common are: visits, guest appearances in the kindergarten, and jointly organized activities on the topic of sustainable development and nature conservation. Some of the activities carried out are: cooperation with the Underwater Activities Club, mountaineering societies (Dubovac and Osmica), traditional crafts, local Family Farms, visits to the meteorological station, visits to the Jastrebarsko Forestry Institute, cooperation with the Tourist Guides Association, etc. Also, Turanj kindergarten develops and maintains partnerships with parents, especially through work actions and project days, but also individual visits by parents to groups (e.g., in the health project - a mother, who is a doctor, introduced children to the body, diseases and health care; a mother who is the author of the blog "Mama's Lunch", prepared healthy meals, drinks and healthy snacks with the children...).

Turanj Kindergarten, through a parent survey conducted at the institution level in 2025, received positive feedback on creating an atmosphere of acceptance, welcome and togetherness, which are essential values of "modern times". Also, the indoor and outdoor space of the kindergarten is richer and more in harmony with the nature that surrounds the kindergarten. Thanks to the stimulating environment, children have more opportunities for daily learning about nature, which leads us to

the conclusion that the changes that occurred due to the establishment of the Eco Kindergarten have had a positive impact on all aspects of the education program.

This way of working, not only does it involve children, but it also involves adults in the community, thereby spreading the educational influence for sustainable development. We believe that by developing ecological awareness from an early age, our kindergarten will contribute to the development of a responsible and sustainable society.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

- Poticati razvoj ranog usvajanja navika i vrijednosti važnih za očuvanje okoliša
- Razvijati vještine i navike odgovornog postupanja s otpadom, štednjom energenata i brige o biljnom i životinjskom svijetu
- Razvijati svijest o uzročno-posljedničnim vezama između ljudskog djelovanja i promjena u okolišu
- Razvijati svijest o važnosti kretanja i prehrane na zdravlje
-
- Jačati suradničke odnose s roditeljima i lokalnom zajednicom kroz zajedničke eko aktivnosti

Autor: Mirjana Petrunić-Vrhovski

Mirjana Petrunić-Vrhovski, rođena 1980., godine živi i radi u Karlovcu. U Karlovcu je završila osnovnu i srednju školu. Na Učiteljskoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu završila je 2003. godine preddiplomski stručni studij, smjer Predškolski odgoj. Kao odgojitelj u vrtiću radi 20 godina.

Slika 1. Radna akcija. Roditelji pripremaju vrt za sadnju.

Slika 2. Radna akcija. Zajedničko uređenje vanjskog prostora vrtića.

Na slikama 1. i 2. prikazana je radna akcija na vanjskom prostoru vrtića Turanj. Djeca, zajedno s roditeljima i odgojiteljima uredila su prostor vrtića i tako ga prilagodila sebi i svojim potrebama i željama. Na radnoj akciji pripremljen je vrt za sadnju (Slika 1.), postavljene su i pripremljene povišene gredice za sijanje i sadnju biljaka (Slika 2.), ali su i oslikane podne igre, obojane ograde, obnovljene su sprave, napravljeni i novi centri, primjerice glazbeni.

Jelena Nogić

SAŽETAK RADA

Dječji vrtić Turanj javna je ustanova u kojoj se ostvaruju programi odgoja i obrazovanja, zdravstvene zaštite i socijalne skrbi djece rane i predškolske dobi. S radom je započeo 2012. godine kao područni objekt Dječjeg vrtića Četiri rijeke, vrtića koji se nalazi u Karlovcu.

Vrtić Turanj smjestio se u istoimenom prigradskom naselju grada Karlovca te ga kao takvog okružuje priroda i zelenilo, različiti biljni i životinjski svijet. Prepoznato je kako djeca o prirodi najviše uče kroz svakidašnje aktivnosti zbog čega je 2021. godine vrtić Turanj i službeno započeo proces stjecanja statusa Eko vrtića.

Glavni problemi vrtića Turanj bili su infrastrukturni, administrativni te problemi nedostatka stručnog, educiranog kadra. Inicijativu osnutka Eko vrtića podržao je i Osnivač vrtića, Grad Karlovac, što je uvelike pomoglo u rješavanju problema financijske prirode.

Dječji vrtić status Eko vrtića stekao je 2023. godine. Osnivanjem Eko vrtića postavljeni su i ciljevi koji su usmjereni na razvoj djeteta, usvajanje zdravih i održivih navika, razvijanje ekološke svijesti te razvijanje vještina donošenja odluka koje doprinose boljem razvoju društva u budućnosti. Također, postavljeni su i ciljevi razvijanja i jačanja partnerskih odnosa s roditeljima te lokalnom zajednicom. U skladu s ciljevima odabrane su i godišnje teme pa su djeca, kroz iskustveno učenje, najviše kroz metode promatranja i istraživanja, praktičnih radnji, učila o temama otpada, klimatskih promjena, tradiciji i zdravlju.

U dječjem vrtiću Turanj svakodnevno se s djecom provode aktivnosti za održivi razvoj. Aktivnosti su to životno-praktične i radne, a odnose se na brigu o biljkama, životinjama (ribicama), potrošnji električne energije i vode, zbrinjavanju otpada. Također, svaka skupina u vrtiću brine o biljkama u

gredicama, uzgajajući vlastito povrće, a koje se potom koristi i konzumira. Dječji vrtić Turanj posebno ističe aktivnosti druženja i društveno zabavnih aktivnosti, a kojima se jačaju partnerski i suradnički odnosi s roditeljima i lokalnom zajednicom. Najčešće su to: posjete, gostovanja u vrtiću te zajednički organizirane aktivnosti na temu održivog razvoja i očuvanja prirode. Neke od provedenih aktivnosti su: suradnja s Klubom za podvodne aktivnosti, planinarskim društvima (Dubovac i Osmica), tradicijskim obrtima, lokalnim OPG-ovima (Obiteljsko poljoprivrednim gospodarstvima), posjeta meteorološkoj stanici, posjeta Šumarskom institutu Jastrebarsko, suradnja s Udrugom turističkih vodiča i dr. Također, vrtić Turanj partnerstvo s roditeljima razvija i održava posebice kroz aktivnosti radnih akcija i projektnih dana, ali i pojedinačnih posjeta roditelja skupinama (npr., u projektu zdravlja- majka liječnica, koja je djecu upoznala s tijelom, s bolestima te brigom o zdravlju; majka autorica bloga »Mamin ručak«, a koja je s djecom pripremala zdrave obroke, napitke i zdravu užinu...).

Dječji vrtić Turanj, putem ankete za roditelje koja je provedena na nivou ustanove 2025. godine, dobio je pozitivnu povratnu informaciju o stvaranju atmosfere prihvaćanja, dobrodošlice i zajedništva, što su bitne vrijednosti »modernih vremena«. Također, unutar i vanjski prostor vrtića je bogatiji te je više u skladu s prirodom koja vrtić okružuje. Djeca, zahvaljujući poticajnoj okolini, imaju više prilika za svakodnevno učenje o prirodi, što nas dovodi do zaključka da su promjene nastale zbog osnivanja Eko vrtića pozitivno utjecale na sve aspekte programa za odgoj i obrazovanje. Ovakvim načinom rada, osim što su djeca uključena, uključeni su i odrasli u zajednici pri čemu se širi odgojni utjecaj za održivi razvoj. Vjerujemo da će na ovaj način razvijanjem ekološke osviještenosti već od najranije dobi, i naš vrtić doprinijeti razvoju odgovornog i održivog društva.

ABSTRACT

Turanj Kindergarten is a public institution that provides education, health care, and social welfare programs for early and preschool children. It began operating in 2012 as a branch of the Četiri rijeke Kindergarten, a kindergarten located in Karlovac.

Turanj Kindergarten is located in the suburban settlement of the same name in the city of Karlovac and as such is surrounded by nature and greenery, diverse flora and fauna. It is recognized that children learn about nature most through everyday activities, which is why in 2021 Turanj Kindergarten officially began the process of acquiring the status of Eco Kindergarten.

The main problems of the Turanj kindergarten were infrastructural, administrative and the lack of professional, educated staff. The initiative to establish the Eco Kindergarten was also supported by the founder of the kindergarten, the City of Karlovac, which greatly helped in solving the problems of a financial nature.

The kindergarten gained the status of an Eco Kindergarten in 2023. With the establishment of the Eco Kindergarten, goals were set that focused on the development of the child, the adoption of healthy and sustainable habits, the development of environmental awareness and the development of decision-making skills that contribute to the better development of society in the future. In addition, goals were set to develop and strengthen partnership relationships with parents and the local community. In accordance with the goals, annual themes were selected, so that children, through experiential learning, mostly through observation and research methods, practical activities, learned about the topics of waste, climate change, tradition and health.

In the Turanj kindergarten, activities for sustainable development are carried out with children every day. These activities are practical and work-related, and relate to the care of plants, animals (fish), the consumption of electricity and water, and waste disposal. Also, each group in the kindergarten takes care of the plants in the flower beds, growing their own vegetables, which are then used and consumed. The Turanj kindergarten particularly emphasizes socializing and socially entertaining activities, which strengthen partnership and cooperative relationships with parents and the local

community. The most common are: visits, guest appearances in the kindergarten, and jointly organized activities on the topic of sustainable development and nature conservation. Some of the activities carried out are: cooperation with the Underwater Activities Club, mountaineering societies (Dubovac and Osmica), traditional crafts, local Family Farms, visits to the meteorological station, visits to the Jastrebarsko Forestry Institute, cooperation with the Tourist Guides Association, etc. Also, Turanj kindergarten develops and maintains partnerships with parents, especially through work actions and project days, but also individual visits by parents to groups (e.g., in the health project - a mother, who is a doctor, introduced children to the body, diseases and health care; a mother who is the author of the blog "Mama's Lunch", prepared healthy meals, drinks and healthy snacks with the children...).

Turanj Kindergarten, through a parent survey conducted at the institution level in 2025, received positive feedback on creating an atmosphere of acceptance, welcome and togetherness, which are essential values of "modern times". Also, the indoor and outdoor space of the kindergarten is richer and more in harmony with the nature that surrounds the kindergarten. Thanks to the stimulating environment, children have more opportunities for daily learning about nature, which leads us to the conclusion that the changes that occurred due to the establishment of the Eco Kindergarten have had a positive impact on all aspects of the education program.

This way of working, not only does it involve children, but it also involves adults in the community, thereby spreading the educational influence for sustainable development. We believe that by developing ecological awareness from an early age, our kindergarten will contribute to the development of a responsible and sustainable society.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

- Poticati razvoj ranog usvajanja navika i vrijednosti važnih za očuvanje okoliša
- Razvijati vještine i navike odgovornog postupanja s otpadom, štednjom energenata i brige o biljnom i životinjskom svijetu
- Razvijati svijest o uzročno-posljedičnim vezama između ljudskog djelovanja i promjena u okolišu
- Razvijati svijest o važnosti kretanja i prehrane na zdravlje
-
- Jačati suradničke odnose s roditeljima i lokalnom zajednicom kroz zajedničke eko aktivnosti

Autor: Jelena Nogić

Jelena Nogić rođena je u Karlovcu 19.07.1994. godine. Pohađala je Ekonomsko-turističku školu u Karlovcu nakon čega upisuje Sveučilište u Rijeci. U Rijeci završava Sveučilišni prijediplomski, a potom i diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Nakon završetka studija zapošljava se kao odgojiteljica u Dječjem vrtiću Četiri rijeke, gdje radi i danas.

Na slikama 1. i 2. prikazana je radna akcija na vanjskom prostoru vrtića Turanj. Djeca, zajedno s roditeljima i odgojiteljima uredila su prostor vrtića i tako ga prilagodila sebi i svojim potrebama i željama. Na radnoj akciji pripremljen je vrt za sadnju (Slika 1.), postavljene su i pripremljene povišene gredice za sijanje i sadnju biljaka (Slika 2.), ali su i oslikane podne igre, obojane ograde, obnovljene su sprave, napravljeni i novi centri, primjerice glazbeni.

GOZD KOT PEDAGOŠKO OKOLJE - GIBANJE KOT INOVATIVEN PRISTOP V VZGOJI ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Klara Bajec, Vrtec Ledina, Ljubljana

IZVLEČEK

Sodobno otroštvo zaznamujeta manj stika z naravo in vse zgodnejše vključevanje otrok v strukturirano učenje, kar negativno vpliva na njihov telesni, čustveni in socialni razvoj. V vrtcu ta trend naslavljamo z dejavnostmi v naravnem okolju. V prispevku predstavljam pedagoški pristop, v katerem gozd deluje kot celovito učno okolje za vzgojo za trajnostni razvoj.

S skupino otrok, starih od 3 do 6 let, smo izvajali dejavnosti za trajnostni razvoj v gozdu, z namenom preučiti vpliv izkustvenega učenja na razvoj trajnostnih vrednot. Izhajali smo iz prepričanja, da se trajnostne vrednote – odgovornost, skrb, spoštovanje, solidarnost in zmernost – ne razvijajo skozi razlago, temveč skozi neposredno izkušnjo.

Izvedli smo enajst dejavnosti, pri katerih smo načrtno krepili posamezne etične vrednote, hkrati pa otrokom omogočili tudi čas za prosto igro, ki spodbuja avtentično ustvarjalnost in sodelovanje.

Izkušnje iz gozda smo prenesli v telovadnico, kjer so otroci vrednote utrjevali v bolj strukturiranem in varnem okolju.

Rezultati kažejo, da otroci skozi gibanje v naravi razvijajo odgovoren odnos do okolja, krepijo socialne veščine in oblikujejo trajnostno naravnost. Sklepamo, da je vzgoja za trajnostni razvoj najučinkovitejša, kadar temelji na neposredni izkušnji, ne zgolj na razlagi.

KLJUČNE BESEDE

etika skrbi, gibanje v naravi, gozdna pedagogika, predšolska vzgoja, trajnostni razvoj, utelešeno učenje, zdrav življenjski slog

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA (SDG – Sustainable Development Goals)

Projekt se navezuje na naslednje cilje trajnostnega razvoja (SDG):

- Cilj 3: Zdravje in dobro počutje – Redno gibanje v naravi krepi telesno zdravje in čustveno stabilnost. Otroci razvijajo zavedanje lastnega telesa in samoregulacijo.
- Cilj 4: Kakovostno izobraževanje – Dejavnosti temeljijo na izkustvenem učenju, ki spodbuja radovednost, ustvarjalnost in kritično mišljenje. Otrok je aktiven soustvarjalec znanja.
- Cilj 12: Odgovorna poraba in proizvodnja – Otroci se učijo zmernosti pri rabi naravnih materialov in odgovornega ravnanja s skupnim prostorom.
- Cilj 13: Podnebni ukrepi – Otroci razvijajo čustveno vez z naravnim svetom, ki je temelj za okoljsko odgovorno ravnanje. Spoznavajo, da so del narave in ne njeni lastniki.

S pristopom otrokom omogočamo, da trajnostnih vrednot ne le spoznavajo, temveč jih resnično živijo – skozi gibanje, igro, odnose in vsakodnevne izkušnje v naravnem okolju.

THE FOREST AS A PEDAGOGICAL ENVIRONMENT - MOVEMENT AS AN INNOVATIVE APPROACH TO EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ABSTRACT

Contemporary childhood is marked by reduced contact with nature and the increasingly early inclusion of children in structured learning, which negatively affects their physical, emotional, and social development. In kindergarten, we address this trend through activities in natural environments.

With a group of children aged 3 to 6, we implemented education for sustainable development in a forest setting, which served as our comprehensive learning environment, with the aim of examining the impact of experiential learning on the development of sustainability-related values. Our approach was based on the premise that values such as responsibility, care, respect, solidarity, and moderation are not developed through explanation alone, but through direct experience.

We carried out eleven activities, each designed to foster specific ethical values, while also providing time for free play, which encourages authentic creativity and cooperation.

Experiences from the forest were later transferred to the gym, where children consolidated these values in a more structured and safe environment.

The results indicate that movement in nature supports the development of a responsible attitude toward the environment, strengthens social skills, and fosters a sustainability-oriented mindset. We conclude that education for sustainable development is most effective when it is grounded in direct experience rather than explanation alone.

KEYWORDS

early childhood education, embodied learning, ethics of care, forest pedagogy, healthy lifestyle, movement in nature, sustainable development

1. UVOD

Trajnostno razmišljanje mora postati del vzgoje že v zgodnjem otroštvu. Današnji otroci odrasčajo v svetu, kjer je stik z naravo vse redkejši: prosti čas je vse bolj strukturiran, gibanje pa omejeno na organizirane dejavnosti v zaprtih prostorih. Tak način življenja vpliva na njihovo pozornost, čustveno stabilnost in splošno dobro počutje (Louv, 2008; Gray, 2011). Louv (2008) ta pojav opredeljuje kot »motnjo pomanjkanja narave«: otroci, ki malo časa preživijo zunaj, imajo pogostejše težave s pozornostjo in čustveno stabilnostjo. Gray (2011) opozarja na drastično zmanjšanje časa proste igre, kar spremlja porast anksioznosti pri otrocih.

Razvojna psihologija jasno opozarja, da otrok v predšolskem obdobju ne more razumeti sveta abstraktno – uči se skozi telo, gibanje in neposredno izkušnjo (Piaget, 1964; Marjanovič Umek &

Zupančič, 2020). Prav zato je vloga vrtca ključna: predstavlja prostor, kjer se postavljajo temelji odgovornega ravnanja do okolja, spoštovanja narave in trajnostnega načina mišljenja.

Trajnostni razvoj razumemo širše kot le skrb za okolje – gre za odnos do sebe, do sočloveka in do narave (UNESCO, 2017). Ta odnos se razvija z vsakodnevnimi izkušnjami, ne z razlago. Pedagogika skrbi (Noddings, 2013) poudarja, da se vrednote oblikujejo v odnosih; otrok trajnosti ne usvoji kot informacije, temveč kot načina ravnanja.

Namen prispevka je prikazati, kako gozd postane celovito učno okolje za vzgojo za trajnostni razvoj.

Teoretska izhodišča

Pristop temelji na treh medsebojno povezanih teoretskih okvirih. Prvi temelj je preprost uvid: mišljenje in gibanje nista ločeni stvari (Lakoff & Johnson, 1999; Wilson, 2002). Ko se otrok plazi pod vejo, lovi ravnotežje na koreninah ali prime mokro lubje, ne pridobiva le gibalnih spretnosti – gradi razumevanje sveta. Gibanje je učenje, ne odmor od njega. Drugi okvir: otrok ne raste sam (Vigotski, 1978). Odrasli in vrstniki mu pomagajo narediti korak naprej, ki ga sam še ne bi zmogel – vzgojiteljica v gozdu je sogovornica, ki otroku pomaga ubesediti, kar je doživel. Tretji okvir je pedagogika skrbi (Noddings, 2005, 2013): moralne vrednote ne nastanejo iz pravil, temveč iz izkušnje skrbi – ko nekdo skrbi zate in ko ti skrbiš za drugega. Kroflič (2002, 2010) in Špoljar (2015) poudarjata, da mora biti otrok priznan kot nekdo, ki je sposoben skrbeti in odločati. Kurikulum za vrtce (Ministrstvo za šolstvo in šport, 1999) te usmeritve podpira z načeli celostnega razvoja in igre.

2. RAZPRAVA

Načrtovane dejavnosti in razvoj etičnih vrednot

Dejavnosti so potekale v gozdu v bližini vrtca redno skozi vse leto. Vsak obisk se je začel z ritualom: otroci so pozdravili gozd in skozi namišljena čarobna vrata vstopili v »svoj« prostor – del gozda, ki smo si ga izbrali skupaj in so ga doživljali kot svojega. Ta simbolni prehod je otrokom sporočal: zdaj smo tu, zdaj smo pozorni, zdaj smo del tega prostora. Moja vloga je bila, da sem skrbela za varnost, otroke spodbujala k razmisleku in jim pomagala ubesediti doživetje.

Dejavnosti sem zasnovala tako, da je vsaka krepila določeno vrednoto, ki je hkrati temelj trajnostne naravnosti. Vsaka dejavnost se je zaključila s kratkim refleksivnim pogovorom, v katerem so otroci z besedami ali gibom izrazili, kar so doživeli – s tem so izkušnjo tudi globlje predelali. Pogovor sem vodila z odprtimi vprašanji; nisem preverjala znanja, temveč odpirala prostor za razmislek. Preglednica 1 prikazuje pregled vseh enajstih dejavnosti, ki so se med seboj prepletale.

Vrednota	Dejavnost	Cilj in metoda	SDG	Starost
Odgovornost	»Poslušam svoje telo«	Samoregulacija, prepoznavanje potreb; učenje skozi izkušnjo	SDG 3	3–6 let
Odgovornost	»Kar prinesemo, odnesemo«	Odgovorno ravnanje s prostorom; opazovanje in pogovor	SDG 12	3–6 let
Spoštovanje	»Tiho gibanje v gozdu«	Čuječnost, spoštovanje živega; metoda opazovanja	SDG 13	4–6 let
Povezanost	»Drevo sem jaz«	Čustvena vez z naravo; senzorna izkušnja in pogovor	SDG 13	3–6 let
Solidarnost	»Skupaj zmoremo«	Medsebojna pomoč pri ovirah; sodelovalno učenje	SDG 4	3–6 let
Skrb	»Skrbimo zase, za druge in za gozd«	Celostna skrb za skupino in prostor; skupna refleksija	SDG 3	3–6 let
Skupnostna skrb	»Naš gozd«	Posvojitev drevesa, trajna skrb; projektna metoda	Vsi SDG	3–6 let
Pravičnost	»Vsak pride na vrsto«	Dogovarjanje in čakanje; skupinska igra	SDG 4	3–6 let
Zmernost	»Vzemi samo, kar potrebuješ«	Omejena raba naravnih materialov; razmislek in pogovor	SDG 12	4–6 let
Opazovanje	»Gozd skozi leto«	Naravni cikli; opazovanje skozi čas	SDG 4, 13	3–6 let
Zdravje	»Gozd diha, jaz diham«	Gibanje, dihanje, vloga drevja za čist zrak	SDG 3, 13	3–6 let

Preglednica 1: Pregled načrtovanih dejavnosti s cilji, metodami in vezjo na cilje trajnostnega razvoja.

Posebno pozornost smo namenili dejavnosti »Naš gozd«, pri kateri so otroci razvili čustveno vez z izbranim drevesom. Otroci niso posadili novega drevesa – posvojili so obstoječega v svojem delu gozda in se z njim ob vsakem obisku pogovorili. Domišljija jim je delovala v polni meri: drevo jim je »sporočalo«, da je veselo, ker so prišli, da ga je strah nevihte, da je ponosno. Ko je po nevihti padla veja, so bili resnično zaskrbljeni; ko je spomladi ozelenelo, so se razveselili kot za prijatelja. Ta čustvena vez ni bila simbolična – bila je temelj za resnično naravovarstveno naravnost. Ko smo odšli v drug gozd ali park, so otroci sami poiskali zanimivo drevo in se z njim pogovorili – brez spodbude, povsem

spontano. To je bil jasen znak, da so stopili v svet domišljije in ga vzeli s seboj. Ob tem je bilo občasno treba obnoviti skupne naloge in dogovore – spomniti se, kaj smo se dogovorili in kako skrbimo za naravo in drug za drugega. To ponavljajoče se obnavljanje ni bil korak nazaj, temveč del procesa utrjevanja vrednot, ki potrebuje čas in ponavljanje, da se ponotranjijo.

Prosta igra in avtentično ustvarjanje

Poleg načrtovanih dejavnosti je bil del vsakega obiska namenjen prosti igri. Prav ti trenutki so se izkazali za najpomembnejše. Ko sem stopila korak nazaj, so otroci samostojno razvili dejavnosti, ki jih ni bilo mogoče vnaprej načrtovati.

Kar smo se naučili med dejavnostmi, se je odražalo tudi v prosti igri. Najbolj sta do izraza prišla vrednoti skrb zase, za druge in za gozd ter skupaj zmoremo.

Gradili so kres – skupaj zlagali vejice, se dogovarjali, kdo prinese kaj, kdo piha, da bo zagorelo. Postopek je zahteval dogovor, potrpežljivost in skupno vizijo. Gradili so gnezdo za ptice iz vejic, mahu in listja ter ob naslednjem obisku s pričakovanjem preverili, ali je kdo prišel. Nabirali so hrano za verige in jo odlagali na znana mesta; ko so ugotovili, da je hrana izginila, je bilo navdušenje neprecenljivo. Odkrili so naravni tobogan – klanec, strm in malo spolzek – in ga premagovali znova in znova, z nasmehom, ki ga v telovadnici ne bi videli. Starejši otroci so samoiniciativno skrbeli za varnost mlajših – gradili so naravne ovire in s tem omejili prostor za gibanje ter preprečili, da bi se mlajši izgubili.

Prosta igra je v strokovni literaturi prepoznana kot eden najpomembnejših kontekstov za razvoj socialnih veščin, ustvarjalnosti in samoregulacije (Gray, 2011; Elkind, 2007). V gozdu dobi posebno vrednost: otrok je hkrati ustvarjalec in soudeležen v živem sistemu, ki se odziva nanj. Mlajši otroci pogosto niso hoteli pomoči – hoteli so sami preizkusiti lastne meje, kar smo spoštovali kot izraz zdrave avtonomije.

Izjemen trenutek v razvoju skupinske dinamike se je zgodil, ko se je skupini pridružila deklica, stara dve leti. Starejši otroci so spontano začeli spodbujati mlajše, jih vabiti v igro in jim pomagati – toda to ni bilo naključje. Pred odhodom v gozd smo se v igralnici redno pogovarjali: kako je pomembno biti prijazen in strpen do mlajših ter kaj pomeni skrbeti za nekoga, ki nečesa še ne zna. Otroke sem vodila z odprtimi vprašanji, tako da so sami prišli do rešitev in dogovorov – ne prek mojih navodil, temveč prek lastnega razmisleka in soustvarjanja skupnih pravil. Omogočila sem jim, da so razvijali lastne ideje ter prevzemali odgovornost za svoje odločitve.

Skupaj smo se dogovorili, da vsak dan eden od predšolskih otrok skrbi za deklico in ji pomaga. Ta sistem je deloval izjemno: otroci so vlogo skrbnika in pomočnika jemali resno, z odgovornostjo in nežnostjo. Izkušnja je potrdila, da sta pogovor v igralnici in izkušnja v gozdu skupaj močnejša kot vsak posebej – vrednotam, ki so jih otroci sami oblikovali z besedami, so v naravi dali obliko z dejanji (Vigotski, 1978).

Blatne hlače so sprva zbujale vprašanja staršev. Toda ko je otrok doma pripovedoval o gnezdu, ki so ga zgradili, ko je vprašal, ali bi od doma prinesli hrano za verige, ko je med sprehodom pokazal na drevo in rekel »To je hrast. Tudi mi imamo hrast. Je naš.« – so starši nehali spraševati. Blatne hlače so postale znak, da se je otrok resnično igral.

Prenos gozdnih izkušenj v telovadnico

Ugotovila sem, da vrednote, ki vzniknejo med drevesi, potrebujejo utrjevanje tudi v vrtčevskem okolju. Izkušnje iz gozda sem zato prenesla v telovadnico – ne kot kopijo, temveč kot nadaljevanje. Utrjevali smo tri ključna sporočila, prikazana v preglednici 2.

Vrednota / sporočilo	Dejavnost v telovadnici	Vzgojno-izobraževalni cilj
Pomagati mlajšim	Starejši otroci v vlogi skrbnikov pri gibalnih nalogah	Razvoj empatije; razumevanje razlike med ponujeno in vsiljeno pomočjo
Znam počakati na vrsto	Gibalne igre brez določenega vrstnega reda – dogovor med otroki	Razvoj potrpežljivosti in pravičnosti skozi lastno izkušnjo
Vsi smo zmagovalci	Kooperativne igre brez poražencev; cilj je skupni prihod	Razumevanje, da je skupni uspeh vrednejši od posameznega

Preglednica 2: Prenos gozdnih izkušenj v telovadnico in vzgojno-izobraževalni cilji.

Ta izkušnja me je prepričala, da pristop ni omejen na gozd. Gozd je predstavljal izhodišče – vrednote, ki so tam vzniknile, so se postopoma prenašale v garderobo, jedilnico in vsakdanje življenje vrtca. To je ključna ugotovitev za vrtce, ki nimajo gozda v neposredni bližini: park, travnik, šolski vrt ali dvorišče z drevesi ponujajo enake možnosti, če jih vzgojiteljica zapolni z namenom in pozornostjo.

Inovativnost pristopa

Inovativnost pristopa je bila v tem, da trajnostnega razvoja nisem obravnavala kot ločeno vsebino, temveč kot vsakodnevni način bivanja – otroci ga niso le spoznavali, živeli so ga. Pripravila sem okvir, znotraj katerega sem otrokom pustila prostor za avtentično ustvarjanje; gozd to ravnotežje med strukturo in svobodo omogoča naravno.

Inovativna je bila moja vloga: nisem vodila, temveč sem spremljala; nisem razlagala, temveč spraševala; nisem ocenjevala, temveč opazovala. Ta premik iz vloge učiteljice v vlogo skrbne spremljevalke je jedro pedagogike skrbi v praksi (Noddings, 2013). Inovativen je bil nazadnje sistemski prenos izkušenj iz naravnega okolja v notranje prostore vrtca – gozd ni bil cilj, bila je metoda.

Kazalniki uspešnosti

S pomočjo fotografij in pogovorov z otroki sem zabeležila naslednje spremembe:

- Večja samostojnost pri gibanju in orientaciji v naravnem okolju; otroci se ne bojijo neznanega terena in sami iščejo pot.
- Boljša samoregulacija: otroci prepoznajo lastne potrebe in jih sporočijo skupini, ki počitek sprejme kot skupno dejanje skrbi.
- Spontano sodelovanje brez posredovanja vzgojiteljice; otroci se dogovarjajo, čakajo in si pomagajo.

- Spremenjen odnos do narave: manj lomljenja vej, večja nežnost do živali, skrb za skupni prostor ob vsakem obisku.
- Otroci gozd doživljajo kot lasten prostor: »naš gozd«, »naše drevo« – v risbah ga upodabljajo z veseljem in podrobnostmi.
- Vrednote iz gozda so se prenesle v vrtec: otroci spontano pomagajo mlajšim, čakajo in delijo.

Mlajši otroci (3–4 leta) so nekatere dejavnosti usvajali počasneje, kar je razvojno pričakovano in sprejeto kot del procesa. Starejši otroci (5–6 let) so prevzeli vlogo naravnih vodij, skrbnikov in varuhov, kar je preseglo prvotna pričakovanja ter potrdilo, da je pristop razvojno ustrezen za celotno starostno skupino.

3. ZAKLJUČEK

Projekt je pokazal, da je gozd učinkovit prostor za vzgojo za trajnostni razvoj v predšolskem obdobju. Otroci so skozi gibanje, igro in odnose v naravi razvijali vrednote, ki se ne dajo poučevati – le živeti. Skrb, odgovornost in solidarnost so postale del tega, kar so.

Prednost pristopa je njegova avtentičnost, razvojna ustreznost in prenosljivost. Omejitev je odvisnost od naravnega okolja in vremenskih razmer; izziv ostaja sistematično dokumentiranje sprememb.

V prihodnje načrtujemo sistematično dokumentiranje napredka, primerjalne študije in tesnejše vključevanje staršev. Projekt dokazuje, da lahko že najmlajši otroci razvijajo trajnostno naravnost – če jim ponudimo pravi prostor, čas in zaupanje. Gozd ni edini prostor, kjer ta pristop deluje. Je pa najboljši učitelj, ki smo ga kadarkoli imeli.

4. VIRI IN LITERATURA

Elkind, D. (2007). *The hurried child: Growing up too fast too soon* (3. izd.). Da Capo Press.

Gill, T. (2014). The benefits of children's engagement with nature: A systematic literature review. *Children, Youth and Environments*, 24(2), 10–34. <https://doi.org/10.7721/chilyoutenvi.24.2.0010>

Gray, P. (2011). The decline of play and the rise of psychopathology in children and adolescents. *American Journal of Play*, 3(4), 443–463.

Kroflič, R. (2002). Izbrani pedagoški spisi: Vstop v kurikularne teorije. Zavod RS za šolstvo.

Kroflič, R. (2010). Etične razsežnosti vzgoje v vrtcu. V M. Batistič Zorec (Ur.), *Otrok v vrtcu: Zbornik prispevkov* (str. 45–60). Pedagoška fakulteta Maribor.

Lakoff, G., & Johnson, M. (1999). *Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to Western thought*. Basic Books.

Louv, R. (2008). *Last child in the woods: Saving our children from nature-deficit disorder*. Algonquin Books.

Marjanovič Umek, L., & Zupančič, M. (2020). *Razvojna psihologija* (2. dopolnjena izd.). Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Ministrstvo za šolstvo in šport. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Urad Republike Slovenije za šolstvo.

- Noddings, N. (2005). *The challenge to care in schools: An alternative approach to education* (2. izd.). Teachers College Press.
- Noddings, N. (2013). *Caring: A relational approach to ethics and moral education* (2. izd.). University of California Press.
- Piaget, J. (1964). Development and learning. *Journal of Research in Science Teaching*, 2(3), 176–186. <https://doi.org/10.1002/tea.3660020306>
- Sobel, D. (2014). *Place-based education: Connecting classrooms and communities* (2. izd.). The Orion Society.
- Špoljar, K. (2015). Etika skrbi v vzgoji in izobraževanju. *Sodobna pedagogika*, 66(3), 100–115.
- UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>
- Vigotski, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Waite, S. (2017). *Children learning outside the classroom: From birth to eleven* (2. izd.). SAGE Publications.
- Wilson, M. (2002). Six views of embodied cognition. *Psychonomic Bulletin & Review*, 9(4), 625–636. <https://doi.org/10.3758/BF03196322>

PREDSTAVITEV AVTORICE

Sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok z več kot dvajsetletnimi izkušnjami dela z najmlajšimi. Svojo poklicno pot sem posvetila vzgoji, ki izhaja iz gibanja in narave – prepričana, da se najgloblji razvoj pri otroku zgodi takrat, ko je telo aktivno in um radoveden. Kot aktivna športnica in ljubiteljica narave vem, kaj pomeni biti v stiku z naravnim svetom, in to razumevanje prenašam v svojo pedagoško prakso. V mojem vrtcu gibanje ni zgolj del urnika, temveč rdeča nit, skozi katero otroci osvajajo vrednote, znanja in odnos do sveta. Verjamem, da otrok, ki ljubi naravo, bo za njo tudi skrbel.

ABOUT THE AUTHOR

Klara Bajec is a graduate preschool teacher with more than twenty years of experience working with young children. She has dedicated her professional career to an approach rooted in movement and nature, believing that a child's deepest development occurs when the body is active and the mind is curious. As an active sportswoman and nature enthusiast, she understands first-hand what it means to be in contact with the natural world, and she brings this understanding to her pedagogical practice. In her kindergarten, movement is not merely a scheduled activity but the thread through which children acquire values, knowledge and a relationship with the world. She believes that a child who loves nature will also care for it.

BIOLOŠKA RAZNOLIKOST VRTIČKOG OKOLIŠA

Adrijana Široki, Dječji vrtić Tratinčica, Koprivnica, Hrvatska

S obzirom na to da su oprašivači ključni za stabilnost ekosustava, a njihova populacija drastično opada, projektom smo nastojali educirati i senzibilizirati djecu za ovaj globalni ekološki izazov.

Naš cilj je bio preobraziti vrtićko okruženje u prostor učenja gdje djeca mogu iz prve ruke vidjeti važnost suživota s prirodom te shvatiti kako male promjene u našem ponašanju mogu pomoći opstanku ugroženih vrsta. Nastojali smo razviti trajnu ekološku svijest kod najmlađih, osiguravajući tako da nove generacije odrastaju u odgovorne čuvarke prirode.

Ovaj projekt predstavlja uspješan model zajedničkog djelovanja, koji se kontinuirano provodi uz snažnu podršku roditelja, lokalne zajednice, Grada Koprivnice te Gradskog komunalnog poduzeća „Komunalac“.

Izravan doprinos obnovi biološke raznolikosti ostvaren je uspostavom održivih mikro-staništa: uređenjem cvjetnjaka, povrtnjaka i voćnjaka te postavljanjem hotela za kukce i pojilica. Ovim infrastrukturnim zahvatima stvoreni su optimalni uvjeti za povratak oprašivača u urbanu sredinu.

Dodatnu dimenziju društvene odgovornosti djeca su pokazala sudjelovanjem na natječaju „Volim šume“, gdje su kroz likovno stvaralaštvo izravno podržala nacionalnu akciju pošumljavanja, povezujući lokalno djelovanje s globalnim ciljevima očuvanja šumskog fonda.

Konačni rezultati projekta potvrđuju snažan iskorak u ekološkoj kulturi svih sudionika. Posebno dragocjenim smatramo uključivanje mlađih skupina koje su preuzele aktivnu ulogu u održavanju vrta, čime je osiguran dugoročni kontinuitet i održivost brige o biološkoj raznolikosti našeg vrtićkog okoliša.

ABSTRACT

Given that pollinators are crucial for ecosystem stability and their populations are drastically declining, this project aims to educate and sensitize children to this global ecological challenge. Our goal is to transform the kindergarten environment into a learning space where children can experience firsthand the importance of coexistence with nature and understand how small changes in our behavior can help the survival of endangered species. We strive to develop a lasting ecological awareness among the youngest, ensuring that new generations grow up to be responsible guardians of nature.

This project represents a successful model of collective action, continuously implemented with the strong support of parents, the local community, the City of Koprivnica, and the City Utility Company "Komunalac."

A direct contribution to the restoration of biodiversity was achieved through the establishment of sustainable micro-habitats: the creation of flower gardens, vegetable patches, and orchards, as well as the installation of insect hotels and baths.

These infrastructural improvements have created optimal conditions for the return of pollinators to the urban environment. The children demonstrated an additional dimension of social responsibility by participating in the "I Love Forests" (Volim šume) competition, where their artwork was directly supported as a national reforestation campaign, connecting local action with global goals for forest conservation.

The final results of the project confirm a significant leap in the ecological culture of all participants. We consider the involvement of younger groups particularly valuable, as they have taken an active role in maintaining the garden, thereby ensuring the long-term continuity and sustainability of biodiversity care within our kindergarten.

ILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI

Cilj projekta je, uz aktivno sudjelovanje djece, unaprijediti biološku raznolikost vrtićkog okoliša sadnjom biljaka pogodnih za oprašivače, kroz njihove aktivnosti stvoriti uvjete za obnovu lokalnog ekosustava, te kod djece razviti ekoslavijest o važnosti očuvanja prirodne ravnoteže i njihove uloge u zaštiti okoliša.

Autor

Adrijana Široki, odgojiteljica s 22 godine radnog iskustva u dječjem vrtiću. Od 2025. godine koordinatorica programa Ekoškole u svom vrtiću, gdje predano provodi međunarodne standarde očuvanja okoliša i održivog razvoja. Prepoznata kao inicijatorica i voditeljica projekata uređenja vrtićkog okoliša, aktivno oblikuje prostor u kojem djeca kroz neposredno iskustvo uče o važnosti biološke raznolikosti. Ističe se organizacijom društveno odgovornih akcija s humanitarnim karakterom i jačanjem zajedništva. Kroz svoj rad uspješno povezuje ekološku etiku s humanitarnim djelovanjem, odgajajući generacije koje su istovremeno odgovorne prema prirodi i osjetljive na potrebe zajednice.

Adrijana Široki, a preschool teacher with 22 years of professional experience in kindergarten. Since 2025. Eco-Schools Program Coordinator at her kindergarten, where she is dedicated to implementing international standards for environmental protection and sustainable development. Recognized as the initiator and leader of projects for the enhancement of the kindergarten environment, she actively shapes spaces where children learn about the importance of biodiversity through firsthand experience. She stands out for organizing socially responsible initiatives with a humanitarian character and for her commitment to strengthening community bonds. Through her work, she successfully bridges ecological ethics with humanitarian action, raising generations that are simultaneously responsible toward nature and sensitive to the needs of the community.

PROJEKTNI PRISTUP U USTANOVI ZA RANI I PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE „SMANJI, PONOVO UPOTRIJEBI, RECIKLIRAJ“

Danijela Kufrin, Daniela Certić Gršeta, Sandra Todorov, Dječji vrtić Kutina, Kutina, Hrvatska

SAŽETAK RADA (glavni problem, oblici i metode rada, opis provedenih aktivnosti, zaključci, daljnje aktivnosti ...)

Ovaj rad prikazuje razvoj osnovnih kompetencija djeteta u prirodoslovlju te socijalne i građanske kompetencije kroz projektni pristup u kojem odgojitelj, kreiranjem poticajnog okruženja, postaje ključni posrednik u odgoju za održivi razvoj. Projektni pristup omogućio je cjeloviti razvoj djeteta, integrirajući ekološku osjetljivost u sve razvojna područja. Polazište ovakvog pristupa jest spoznaja da navike, vještine i stavovi stečeni u ranim godinama čine temelj kasnijeg razvoja djeteta te potiču i usmjeravaju njegovo aktivno sudjelovanje i odnos prema prirodi. Primjenom suvremenih metoda poticao se razvoj ekološke svijesti i odgovornog ponašanja djece prema prirodnim i materijalnim dobrima. Bogat materijalni i socijalni kontekst koji uključuje suradnju s vanjskim dionicima potaknuo je istraživačke aktivnosti usmjerene na očuvanje okoliša. Situacijskim učenjem djeca su stjecala znanja o razvrstavanju otpada, recikliranju, očuvanju tla i zdravim životnim navikama, razvijajući razumijevanje prirode, zajednice i globalnih izazova. Svoja iskustva izražavala su kroz ekoplakate, likovne radove, dnevnike praćenja promjena u prirodi i rasta biljaka te izradu predmeta od recikliranih materijala. Na taj način su razvijala kreativnost, predmatematičke i predčitalačke vještine te sposobnost rješavanja problema. Radom na projektu djeca su razvijala suradnju, kritičko mišljenje i svijest o vlastitom utjecaju na okoliš, gradeći sliku o sebi kao aktivnim i odgovornim članovima zajednice.

Ključne riječi: odgoj za održivi razvoj, kompetencije djeteta, cjeloviti razvoj djeteta, projektni pristup, ekološka svijest

ABSTRACT

This paper presents the development of children's basic competencies in science education, as well as their social and civic competencies, through a project-based approach in which the teacher, by creating a stimulating environment, acts as a key mediator in education for sustainable development. The project-based approach enables the holistic development of the child by integrating ecological awareness across all areas of development. The starting point of this approach lies in the understanding that habits, skills, and attitudes acquired in early childhood form the foundation for later development and guide the child's active participation and relationship with nature. The application of contemporary methods encourages the development of children's ecological awareness and responsible behaviour towards natural and material resources. A rich material and social context, incorporating collaboration with external stakeholders, fosters exploratory activities focused on environmental preservation. Through situational learning, children acquire knowledge of waste separation, recycling, soil conservation, and healthy lifestyle habits, while developing an understanding of nature, the community, and global challenges. Children express their experiences through eco-posters, visual artworks, and diaries documenting changes in nature and plant growth, as well as through the creation of objects from recycled materials. This process fosters the development of creativity, pre-mathematical and pre-reading skills, and problem-solving abilities. Participation in the project further contributes to the development of

collaboration skills, critical thinking, and an awareness of their own environmental impact, enabling children to perceive themselves as active and responsible members of the community.

Keywords:

education for sustainable development, children's competencies, holistic child development, project-based approach, ecological awareness

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

Rad doprinosi ostvarivanju ciljeva održivog razvoja osobito:

kvalitetno obrazovanje kroz iskustveno učenje i razvoj kompetencija,

zdravlje i blagostanje kroz poticanje zdravih navika,

odgovorna potrošnja i proizvodnja kroz recikliranje i razvrstavanje otpada,

klimatska akcija kroz razvoj ekološke svijesti,

partnerstva sa zajednicom kroz suradnju vezanu uz realiziranje aktivnosti za djecu.

Autor

Danijela Kufrin - Rođena sam 1980.godine u Kutini. Završila sam visoku učiteljsku školu u Petrinji, smjera odgojitelj predškolske djece. Većinu radnog iskustva stekla sam radeći kao odgojitelj u Dječjem vrtiću Kutina gdje i trenutno radim već dvanaestu godinu zaredom. Posjedujem aktivno znanje engleskog jezika a koristim se situacijski i njemačkim jezikom. Rekreativno se bavim sportom i živim sa suprugom i troje djece. Njegujem ekološki osviješten način življenja te pronalazim interes u organskom uzgoju i pripremi hrane.

Daniela Certić Gršeta - Rođena sam u Zagrebu 1979. godine gdje sam završila Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i stekla zvanje odgojitelja predškolske djece. Od svoje šeste godine živim u gradu Kutini u kojem već sedamnaest godina radim u Dječjem vrtiću Kutina. Udana sam i imam dvoje djece. U slobodno se vrijeme bavim kreativnim stvaralaštvom. Posebno me privlače različite tehnike ručnog rada i istraživanje mogućnosti koje pružaju razni materijali.

Sandra Todorov – Rođena sam 1976. godine u Kutini. Diplomirala sam na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, smjer Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Od 2003. godine zaposlena sam u Dječjem vrtiću Kutina na radnom mjestu odgojiteljice, a od 2016. godine obnašam dužnost ravnateljice. Tijekom svog profesionalnog rada kontinuirano se usavršavam te aktivno doprinosim unapređenju kvalitete odgojno-obrazovne prakse. Poseban profesionalni interes usmjeren jojmi je na područje održivog razvoja, a u vrtiću ekologija je integrirana u sve segmente odgojno-obrazovnog rada, što potvrđuje i postignuti dijamantni status u području ekološkog djelovanja. U svom radu promičem viziju vrtića kao mjesta cjelovitog razvoja djeteta, u kojem dijete u inkluzivnom i održivom okruženju uči, aktivno sudjeluje i razvija svoje potencijale u partnerstvu s roditeljima i suradnji sa zajednicom.

MAJHNI KORAKI ZA VELIK SVET: RAZVIJANJE TRAJNOSTNIH VREDNOT, EMPATIJE IN ODNOSA DO OKOLJA PRI OTROCIH, STARIH 2–4 LETA

Laura Krajner Ploj, Vrtec Sladki Vrh

IZVLEČEK

Prispevek obravnava vključevanje trajnostnega razvoja v predšolsko vzgojo otrok, starih od 2 do 4 let, s poudarkom na socialni trajnosti, čustveni varnosti in oblikovanju temeljnih vrednot. Izhodiščni problem predstavlja vprašanje, kako cilje trajnostnega razvoja ustrezno vključevati v vsakdanje življenje vrtca, ne le kot učenje o naravi, temveč kot način sobivanja, ravnanja in odnosa do skupnosti. Predstavljeni so primeri dobre prakse, v katerem so bile dejavnosti načrtovane tako, da so otroci preko rutine, igre, gibanja, literature, bivanja v naravi in sodelovanja s starši razvijali čustveno pismenost, empatijo, socialno odgovorno vedenje, odnos do okolja in občutek pripadnosti. Uporabljene metode so vključevale izkustveno učenje, učenje z zgledom, pogovor, opazovanje, sodelovalne dejavnosti in refleksijo strokovnega dela. Prispevek predstavlja dejavnosti *Mesec čustev*, *Prijaznost ti bo krila dala*, *Pravljica pod krošnjami* ter primere vsakodnevnih rutin in sodelovanja s starši ter lokalno skupnostjo. Ugotovitve kažejo, da otroci trajnostne vrednote najučinkoviteje usvajajo takrat, ko so te vpete v njihove vsakodnevne izkušnje, odnose in varno učno okolje.

KLJUČNE BESEDE

čustvena pismenost, predšolska vzgoja, socialna trajnost, trajnostni razvoj, učenje z zgledom, zgodnje otroštvo

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

3 – Zdravje in dobro počutje; 4 – Kakovostno izobraževanje; 10 – Zmanjšanje neenakosti; 11 – Trajnostna mesta in skupnosti; 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja; 13 – Podnebni ukrepi

SMALL STEPS FOR A BIG WORLD: FOSTERING SUSTAINABLE VALUES, EMPATHY, AND ENVIRONMENTAL AWARENESS IN CHILDREN AGED 2–4

ABSTRACT

The paper discusses the integration of sustainable development into early childhood education for children aged 2–4, with a focus on social sustainability, emotional security, and the formation of core values. The starting point is the question of how sustainability goals can be incorporated into everyday kindergarten life in a developmentally appropriate way, not only as learning about nature but also as a way of living, interacting, and building community. The paper presents an example of good practice in which daily routines, play, movement, literature, outdoor experiences, and cooperation with families supported the development of emotional literacy, empathy, socially responsible behaviour, environmental awareness, and a sense of belonging. The methods used included experiential learning, learning by example, dialogue, observation, cooperative activities, and professional reflection. The paper presents the activities *The Month of Emotions*, *Kindness Gives You Wings*, *Storytelling Under the Trees*, as well as examples of daily routines and cooperation with families and the local community. The findings show that young children acquire sustainable values most effectively when these values are embedded in everyday experiences, relationships, and a safe learning environment.

KEYWORDS

early childhood education, emotional literacy, learning by example, social sustainability, sustainable development, young children

3. Uvod

Trajnostni razvoj v predšolskem obdobju ne zajema le okoljskih vprašanj, temveč tudi socialno in čustveno razsežnost otrokovega razvoja. Otrok se trajnostnih vsebin ne uči abstraktno, temveč jih spozna preko odnosov, neposrednih izkušenj, vsakodnevnih rutin in zgleda odraslih. Zato je vrtec pomemben prostor, kjer se trajnostne vrednote oblikujejo tudi preko načina sobivanja, komunikacije in odnosa do prostora, narave ter skupnosti. UNESCO (2017) poudarja, da vzgoja za trajnostni razvoj vključuje odgovornost, sodelovanje, vključevanje in dejavno povezanost posameznika z okoljem.

Prenovljeni *Kurikulum za vrtce* (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje & Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2025) poudarja celostni razvoj otroka, čustveno varnost, aktivno učenje ter pomen spodbudnega in vključujočega okolja. Izhodiščno vprašanje prispevka je, kako cilje trajnostnega razvoja vključiti v skupino otrok, starih od 2 do 4 let, na razvojno ustrezen način. Namen prispevka je predstaviti primere dobre prakse, v katerih je razvoj čustvene pismenosti neposredno povezan s trajnostnim ravnanjem. Cilji prispevka so prikazati, kako lahko preko načrtovanih dejavnosti, rutin in sodelovanja s starši spodbujamo empatijo, socialno odgovorno vedenje, odnos do narave, zgodnjo pismenost ter občutek pripadnosti skupini.

2 Aktivnosti v praksi

2.1 Inovativni pristop k trajnostnemu razvoju

Inovativnost pristopa se kaže v tem, da trajnostni razvoj ni obravnavan kot ločeno tematsko področje, temveč kot del vsakodnevnih odnosov, čustev, rutin in konkretnih izkušenj otrok. Tak pristop presega ožje razumevanje trajnosti kot zgolj okoljske teme in jo umešča tudi v področje socialne trajnosti, dobrega počutja, sodelovanja in skupnosti.

Vzgojno delo v skupini otrok, starih od 2 do 4 let, je temeljilo na izkustvenem učenju, pogovoru, opazovanju, modelnem učenju, sodelovalnih dejavnostih in strokovni refleksiji. Cilj ni bil le izvesti posamezne dejavnosti, temveč ustvariti učno okolje, v katerem otrok trajnostne vrednote postopno ponotranji in jih začne uporabljati v vsakdanjih situacijah.

2.2 Čustvena pismenost kot temelj trajnosti

Čustvena pismenost zajema prepoznavanje, razumevanje, izražanje in uravnavanje čustev ter razvoj empatije in socialnih odnosov (Denham, 2006). V predšolskem obdobju predstavlja pomemben temelj trajnosti, saj socialna razsežnost trajnostnega razvoja temelji na sodelovanju, spoštovanju, vključevanju in odgovornem sobivanju (OZN, 2015). V mesecu novembru smo zato v skupini načrtno izvajali dejavnosti, povezane s temo čustev in prijateljstva, ter jih vključevali v vsakodnevno rutino.

Vsebinski sklop *Spoznajmo in izražajmo čustva* je potekal kot preplet jezikovnih, gibalnih, socialnih, likovnih in senzoričnih dejavnosti. Otroci so preko zgodb, pogovora, glasbe, gibanja, ustvarjalnih koticov in spontanij širili besedišče za poimenovanje čustev ter razvijali razumevanje lastnega počutja in čustev drugih. Dejavnosti so omogočale varno izražanje veselja, žalosti, strahu in jeze ter s tem krepile samoregulacijo, občutek notranje varnosti in čustveno odpornost.

Slika 1: Razvijanje čustvene pismenosti skozi igro in senzorično raziskovanje

Pomembno vlogo so imele gibalno-sprostitvene dejavnosti *Ples veselih nogic*, *Ko si srečen*, *Račke*, *Izpihaj nemir* in *Pomiri svoj vulkan*, pri katerih so otroci preko gibanja, ritma, dihanja in sprostitve spoznavali, da lahko svoje počutje izražajo in umirjajo na sprejemljiv način. Prosta igra in delo po kotičkih sta omogočala razvoj spoštljive komunikacije, poslušanja drugega, dogovarjanja in medsebojne pomoči. Pogostejša uporaba vljudnostnih izrazov, več pripravljenosti za skupno igro in manj konfliktnih situacij so kazali na napredek v socialnih kompetencah in večjo povezanost skupine.

Posebej dragocene so bile slikanice na temo čustev, saj so otrokom omogočale povezovanje besed, podob in osebnih izkušenj. Ob poslušanju zgodb so razvijali besedišče, sposobnost poslušanja, razumevanje vsebine ter začetno razmišljanje o sebi in drugih. Izvedene dejavnosti so tako spodbujale zdravje in dobro počutje, kakovostno učenje, empatijo, sodelovanje, samostojnost in občutek pripadnosti skupini.

2.3 Razvijanje empatije in socialno odgovornega vedenja

V mesecu oktobru smo posebno pozornost namenili razvijanju prijaznosti, časovno usklajeno s Tednom otroka pod sloganom *Prijaznost ti bo krila dala, zmeraj reci prosim in hvala*. Osrednja dejavnost *Prijaznost ti bo krila dala* je bila usmerjena v spodbujanje prijaznosti, medsebojne pomoči, deljenja in sodelovanja med otroki. Spremljanje odzivov in dejanj otrok je potekalo deset dni, pri čemer smo opazovali uporabo vljudnostnih izrazov, vabila k skupni igri, pripravljenost za pomoč vrstniku ter način reševanja manjših nesoglasij.

Otroci so postopno vse pogosteje uporabljali izraze *prosim* in *hvala*, pogosteje vabili druge v igro ter spontano pomagali sovrstnikom pri vsakodnevnih dejavnostih. Takšno vedenje lahko opredelimo kot socialno odgovorno vedenje, saj vključuje skrb za drugega, sodelovanje, pomoč in spoštovanje potreb vrstnikov (Eisenberg idr., 2015). Pomembna podpora razvijanju empatije so bile slikanice in pogovori ob njih. Otroci so poslušali zgodbe o lepem vedenju, prijaznih besedah, sprejemanju drugih in dobrih medosebnih odnosih ter jih povezovali z lastnimi izkušnjami v skupini.

Likovni skupinski izdelek *Krila prijaznosti* je dodatno utrdil občutek pripadnosti in skupnega cilja. Otroci so prispevali posamezne dele izdelka, nastale pa so tudi fotografije otrok s sceno krila prijaznosti in posvetilom za starše. S tem se je sporočilo prijaznosti preneslo tudi v družinsko okolje.

Slika 2: Skupinski likovni izdelek Krila prijaznosti

Opazovanja v skupini so pokazala večjo povezanost med otroki in manj konfliktnih situacij. Otroci so se pogosteje obračali drug k drugemu z besedami namesto z impulzivnim vedenjem, v igri so lažje sprejemali dogovore ter pogosteje vključevali vrstnike. Takšne izkušnje predstavljajo pomemben temelj socialne trajnosti.

2.4 Učenje skozi naravo in izkušnjo

Neposredne izkušnje z naravo imajo v predšolskem obdobju pomembno vlogo pri celostnem razvoju otroka. Naravno okolje otrokom omogoča raziskovanje, gibanje, senzorno zaznavanje, sprostitve ter učenje z vsemi čutili. Na to smo se oprli pri dejavnosti *Pravljica pod krošnjami*, ki je povezovala zgodnjo pismenost, čustveno dobro počutje ter stik z naravnim okoljem.

Dejavnost smo prvič izvedli v mesecu oktobru, ko smo otrokom pripravili branje pravljice na prostem pod krošnjami dreves. Že ob prvi izvedbi se je pokazalo, da je takšna oblika dela za otroke posebno doživetje, saj je bila motivacija za poslušanje večja kot v igralnici. Zaradi pozitivnega odziva otrok smo dejavnost ohranili kot primer dobre prakse in jo kasneje ponovno izvedli ob različnih priložnostih.

Slika 3: Pravljica pod krošnjami kot učenje v naravnem okolju

Nacionalni dan branja, 5. marca, smo obeležili z dejavnostjo *Pravljica na soncu*. Otroke sva povabili na klopco v park pred vrtcem, kjer smo v prijetnem sončnem vremenu skupaj poslušali izbrano slikanico. Zgodba je hkrati predstavljala uvod v novo mesečno tematiko, povezano z mamicami in družino. Opaziti

je bilo večjo osredotočenost kot pri poslušanju v igralnici ter večjo pripravljenost za sodelovanje v pogovoru po zgodbi. Naravno okolje je delovalo kot pomirjujoč prostor brez običajnih dražljajev zaprtega prostora, zato so otroci lažje sledili vsebini in pripovedovanju. Raziskave potrjujejo, da neposreden stik z naravo pozitivno vpliva na pozornost, čustveno ravnovesje in odnos do okolja (Wilson, 2012). Takšne zgodnje pozitivne izkušnje so temelj kasnejšega spoštljivega odnosa do okolja in podpirajo vzgojo za trajnostni razvoj (UNESCO, 2017).

2.5 Vsakodnevne rutine kot trajnostno učenje

Trajnostnega razvoja v vrtcu ne uresničujemo le skozi projekte, temveč predvsem skozi vsakodnevne rutine, ki otroku pomagajo oblikovati navade, vrednote ter odnos do sebe, drugih in okolja. Rutine, kot so samostojno prehranjevanje, osebna higiena, pospravljanje, skrb za skupne pripomočke in spoštovanje dogovorjenega reda, predstavljajo pomemben del trajnostnega učenja. Kurikulum za vrtce (2025) poudarja, da se pomemben del učenja odvija prav v vsakodnevni življenjskih situacijah.

Dan v skupini se je praviloma začel z zbiranjem otrok in prosto igro po izbiri. Ob tem so se spontano povezovali, vabili druge v igro, se dogovarjali ter razvijali komunikacijske spretnosti. Pomemben del rutine so bili umivanje rok, priprava na zajtrk, zajtrk in osebna higiena. Otroci so se učili uporabljati pribor, piti iz skodelic, pospraviti po obroku ter skrbeti za osebno urejenost. Redno smo spodbujali tudi uporabo besed *prosim*, *hvala* in *izvoli*.

Dopoldne so pogosto sledile gibalne dejavnosti, sprehodi, bivanje na prostem ali usmerjene dejavnosti. Otroci so razvijali telesne sposobnosti, raziskovali okolje, opazovali spremembe v naravi ter sodelovali pri skupinskih nalogah. Redni sprehodi, igra na igrišču in uporaba naravnih materialov so omogočali konkretne izkušnje, preko katerih otroci razvijajo odnos do prostora, narave in zdravega življenjskega sloga.

Slika 4: Vsakodnevni sprehodi in gibanje v vseh vremenskih razmerah

V nadaljevanju dneva so sledili priprava na kosilo, kosilo, osebna higiena in počitek. Otroci so se učili čakanja, spoštovanja ritma skupine, samostojnega prehranjevanja ter umirjanja po aktivnem dopoldnevu. Popoldanski del dneva, namenjen malici, umirjenim dejavnostim in prosti igri, je omogočal sproščeno socialno povezovanje ter miren prehod nazaj v družinsko okolje.

Opazovanja kažejo, da so otroci vrednote postopoma ponotranjili. Pogosteje so samostojno pospravljali, pomagali vrstnikom, skrbeli za higieno ter se vljudneje sporazumevali. To potrjuje, da vsakodnevne rutine niso le organizacija dneva, temveč pomembno vzgojno sredstvo, preko katerega otroci razvijajo samostojnost, odgovornost, sodelovanje in občutek pripadnosti skupini.

2.6 Sodelovanje s starši in lokalno skupnostjo

Pomemben del pedagoškega dela v skupini je bilo sodelovanje s starši ter povezovanje vrtca z lokalno skupnostjo. Kakovost predšolske vzgoje ni odvisna le od dela strokovnih delavcev, temveč tudi od sodelovanja med vrtcem, družino in širšim okoljem. Sodelovanje s starši smo v mesecu oktobru uresničevali preko različnih dejavnosti. Prvo popoldansko srečanje je bilo povezano z nacionalnim mesecem skupnega branja ter ustvarjalno delavnico z jesensko tematiko. V sodelovanju s knjižničarko Sabino iz knjižnice Šentilj so otroci vstopili v pravljčni svet, nato pa skupaj s starši ustvarjali z jesenskimi plodovi. Srečanje je krepilo odnose med starši, otroki in vrtcem ter občutek pripadnosti skupini.

Pomembna oblika sodelovanja je bila tudi tematska pogovorna ura *Prijaznost ti bo krila dala*. Starši so bili povabljeni k razmisleku o pomenu prijaznosti, lepih besed, spoštljive komunikacije in zgleda odraslih pri oblikovanju socialnega vedenja otrok. S tem se je pokazalo, da vrtec in družina pri vzgoji ne delujeta ločeno, temveč dopolnjujeta drug drugega. Ko otrok enaka sporočila o prijaznosti, sodelovanju in spoštovanju prejema tako doma kot v vrtcu, jih lažje ponotranji in prenese v vsakdanje odnose.

Kot učinkovita praksa se je izkazal projekt *Palček Bralček – Bralni nahrbtnik*. Otroci so slikanice odnašali domov, jih skupaj s starši prebirali in nato v vrtcu pripovedovali o prebranem. Takšna praksa spodbuja zgodnjo pismenost, bogati besedni zaklad ter krepí pozitivno izkušnjo skupnega branja v družini (Epstein, 2018).

Povezovanje z lokalno skupnostjo se je kazalo skozi številne obiske in predstavitve. Otroci so spoznavali poklice policista, gasilca, frizerja in glasbenika, obiskali razstavo zelišč ter rokodelske obrti in sodelovali pri dejavnostih, povezanih z domačim krajem.

Slika 5: Sodelovanje z lokalno skupnostjo – predstavitev poklica policista

Pomembno vlogo je imelo vključevanje staršev kot aktivnih soustvarjalcev življenja skupine, na primer pri obisku frizerk, ki sta prišli na povabilo ene izmed družin. Takšne pobude krepijo povezanost med družinskim in vrtčevskim svetom ter zaupanje med vsemi udeleženi. Otroci so preko skupnih srečanj, projektov, obiskov in predstavitev doživljali povezanost med vrtcem, družino in krajem, v katerem živijo, kar predstavlja pomemben temelj trajnostnega razvoja že v predšolskem obdobju.

3 Zaključek

Predstavljeni primeri dobre prakse potrjujejo, da se trajnostni razvoj v zgodnjem otroštvu najučinkoviteje uresničuje skozi odnose, rutine in neposredne izkušnje. Posebna vrednost pristopa je v

tem, da trajnostnih vsebin ne obravnava ločeno, temveč jih vpenja v vsakdanje življenje skupine: v čustveno pismenost, prijaznost, branje v naravi, skrb za prostor, sodelovanje s starši in povezovanje z lokalno skupnostjo. Takšen pristop je razvojno ustrezen, otrokom razumljiv in strokovno skladen s sodobnimi usmeritvami vzgoje za trajnostni razvoj.

Kot prednost izpostavljam celovitost pristopa, saj so otroci trajnostne vrednote razvijali skozi konkretne in ponavljajoče se situacije, ne le skozi enkratne dejavnosti. Doprinos prispevka je predvsem v tem, da ugotovitve temeljijo na pedagoškem opazovanju in refleksiji vzgojiteljice, zato niso podprte s standardiziranimi merskimi postopki. Prav tako je tak način dela časovno zahteven, saj zahteva stalno načrtovanje, prilagajanje in premišljeno strokovno odzivanje na vsakdanje situacije.

V prihodnje načrtujem nadaljnje poglobljanje čustvene pismenosti, še več dejavnosti v naravi, krepitev sodelovanja s starši ter prenos posameznih pristopov tudi na druga področja dela in v druge skupine. Smiselno bi bilo tudi bolj sistematično spremljati napredek otrok na področju socialnih veščin, samostojnosti in odnosa do okolja.

Viri in literatura

Denham, S. A. (2006). Social-emotional competence as support for school readiness: What is it and how do we assess it? *Early Education and Development*, 17(1), 57–89.

Eisenberg, N., Spinrad, T. L., & Knafo-Noam, A. (2015). Prosocial development. In R. M. Lerner (Ed.), *Handbook of child psychology and developmental science* (7th ed., Vol. 3, pp. 610–656). Wiley.

Epstein, J. L. (2018). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429494673>.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, & Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (2025). *Kurikulum za vrtce*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO.

OZN. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. Organizacija združenih narodov. <https://sdgs.un.org/2030agenda>.

Wilson, R. (2012). *Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments* (2nd ed.). Routledge.

Kratka predstavitev avtorice

Laura Krajner Ploj je diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok in zaposlena v vrtcu Sladki Vrh. Pri svojem delu se osredotoča na zgodnje učenje, razvoj čustvene pismenosti, sodelovanje s starši ter vključevanje trajnostnih vrednot v vsakdanje življenje vrtca.

Short author biography

Laura Krajner Ploj holds a degree in early childhood education and is employed at Vrtec Sladki Vrh. Her professional work focuses on early learning, emotional literacy, cooperation with families, and the integration of sustainable values into everyday kindergarten life.

MALE RUKE – VELIKE PROMJENE: KAKO NAŠ VRTIĆ STVARA ODRŽIVE PRIČE

Snježana Matešić, Antonija Rebrnjak, Dječji vrtić Maslačak, Zaprešić

SNJEŽANA MATEŠIĆ

SAŽETAK

Dječji vrtić Maslačak iz Zaprešića 2024. godine stekao je status Ekoškole Udruge Lijepe naše, čime je formalno potvrđeno višegodišnje zalaganje odgojitelja, djece i roditelja za razvoj ekološke osviještenosti i održivog razvoja u predškolskoj dobi. Rad se temelji na filozofiji djeteta kao aktivnog stvaratelja promjena, a učenje se odvija kroz neposredno iskustvo, istraživanje prirode i zajedničko djelovanje s roditeljima i lokalnom zajednicom.

U svakodnevnom radu djeca uče odgovornom odnosu prema okolišu kroz konkretne aktivnosti: razvrstavanje otpada, štednju vode i energije, brigu o biljkama te uzgoj u vrtićkom vrtu. Provedeni projekti uključuju projektni tjedan posvećen važnosti vode u suradnji s Hrvatskim vodama, akciju sadnje Gupčeve lipe u suradnji s Udrugom hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata te projekt „Moj mali vrt u posudi“ kojim se kod djece razvijaju strpljenje, briga i osjećaj odgovornosti. Vrtić aktivno sudjeluje i u međunarodnoj suradnji kroz eTwinning projekt „Svijet oko nas – siguran, prijateljski i odgovoran“, čime se ekološke vrijednosti dijele i izvan lokalnog konteksta.

Rezultati provedenih aktivnosti vidljivi su u svakodnevnom ponašanju djece i obitelji: djeca kod kuće razvrstavaju otpad, educiraju roditelje o kompostiranju i preuzimaju inicijativu u brizi za okoliš. U vrtićkom vrtu zasađeno je više od 200 biljaka, a 100% djece aktivno sudjeluje u eko-aktivnostima. Godišnje se organizira 8 eko-radionica za obitelji.

Ključne riječi: ekološki odgoj, predškolska djeca, Ekoškola, održivi razvoj, projektna nastava

ABSTRACT

SMALL HANDS – BIG CHANGES: HOW OUR KINDERGARTEN CREATES SUSTAINABLE STORIES

In 2024, Dječji vrtić Maslačak kindergarten in Zaprešić received the Eco-Schools status awarded by the Lijepa naša Association, formally recognising the institution's long-standing commitment to raising environmentally conscious and responsible citizens from an early age. The educational approach is grounded in the philosophy of the child as an active agent of change, with learning taking place through direct experience, nature exploration, and collaborative engagement with families and the local community.

In daily practice, children engage in concrete sustainability activities such as waste sorting, water and energy conservation, plant care, and growing vegetables in the kindergarten garden. Key projects include a themed week on the importance of water in partnership with Hrvatske vode, a tree-planting action involving a local veterans' association, and the project "My Little Garden in a Pot", which fosters patience, responsibility and care. The kindergarten also participates in the international eTwinning

project “The World Around Us – Safe, Friendly and Responsible”, extending its ecological values beyond the local community.

The impact of these activities is evident in children’s behaviour at home: they sort waste, explain composting to their parents, and take initiative in caring for the environment. Over 200 plants have been grown in the kindergarten garden, 100% of children participate in eco-activities, and 8 eco-workshops for families are held each year.

Keywords: environmental education, preschool children, Eco-Schools, sustainable development, project-based learning

O AUTORU / ABOUT THE AUTHOR

Snježana Matešić

Odgovornost predškolske djece s više od 27 godina iskustva u radu s djecom predškolske dobi. Diplomirala je pedagogiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1991. – 1995.). Tijekom karijere radila je u nekoliko dječjih vrtića: DV Vrtuljak i DV Špansko u Zagrebu, DV Prečko Zagreb, DV Smokvica u Pojatnom te od kolovoza 2023. u Dječjem vrtiću Maslačak u Zaprešiću.

Od 2023. godine koordinatorica je međunarodnog programa Ekoškola za DV Maslačak, u okviru kojeg je vrtić 2024. stekao prestižni status Ekoškole – Zelene zastave Udruge Lijepe naše. Kontinuirano se stručno usavršava – završila je edukacije CAP i Korak po korak, te program „S njemačkim od malena“. Posjeduje potvrdu znanja njemačkog jezika na razini B2.

Njezino stručno zanimanje usmjereno je na alternativne pedagogije, ekologiju i održivi razvoj. Komunikativna je, empatična i kreativna stručnjakinja koja vjeruje u učenje kroz iskustvo i važnost partnerskog odnosa između vrtića, djece i obitelji.

Snježana Matešić is a preschool teacher with over 25 years of experience working with young children. She graduated in Pedagogy from the Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb (1991–1995). Since August 2023, she has been employed at Dječji vrtić Maslačak in Zaprešić.

Since 2023, she has served as the coordinator of the international Eco-Schools programme at DV Maslačak, through which the kindergarten achieved the prestigious Eco-Schools Green Flag status in 2024. She holds a B2 certificate in German and is committed to continuous professional development. Her professional interests focus on alternative pedagogies, ecology and sustainable development.

FOTOGRAFIJE AKTIVNOSTI / ACTIVITY PHOTOS

Djeca DV Maslačak u akciji – uzgoj i berba u vrtićkom vrtu

ANTONIJA REBRNJAK

SAŽETAK

Dječji vrtić Maslačak iz Zaprešića 2024. godine stekao je status Ekoškole Udruge Lijepa naša, čime je formalno potvrđeno višegodišnje zalaganje odgojitelja, djece i roditelja za razvoj ekološke osviještenosti i održivog razvoja u predškolskoj dobi. Rad se temelji na filozofiji djeteta kao aktivnog stvaratelja promjena, a učenje se odvija kroz neposredno iskustvo, istraživanje prirode i zajedničko djelovanje s roditeljima i lokalnom zajednicom.

U svakodnevnom radu djeca uče odgovornom odnosu prema okolišu kroz konkretne aktivnosti: razvrstavanje otpada, štednju vode i energije, brigu o biljkama te uzgoj u vrtićkom vrtu. Provedeni projekti uključuju projektni tjedan posvećen važnosti vode u suradnji s Hrvatskim vodama, akciju sadnje Gupčeve lipe u suradnji s Udrugom hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata te projekt „Moj mali vrt u posudi“ kojim se kod djece razvijaju strpljenje, briga i osjećaj odgovornosti. Vrtić aktivno sudjeluje i u međunarodnoj suradnji kroz eTwinning projekt „Svijet oko nas – siguran, prijateljski i odgovoran“, čime se ekološke vrijednosti dijele i izvan lokalnog konteksta.

Rezultati provedenih aktivnosti vidljivi su u svakodnevnom ponašanju djece i obitelji: djeca kod kuće razvrstavaju otpad, educiraju roditelje o kompostiranju i preuzimaju inicijativu u brizi za okoliš. U vrtićkom vrtu zasađeno je više od 200 biljaka, a 100% djece aktivno sudjeluje u eko-aktivnostima. Godišnje se organizira 8 eko-radionica za obitelji.

Ključne riječi: ekološki odgoj, predškolska djeca, Ekoškola, održivi razvoj, projektna nastava

ABSTRACT

SMALL HANDS – BIG CHANGES: HOW OUR KINDERGARTEN CREATES SUSTAINABLE STORIES

In 2024, Dječji vrtić Maslačak kindergarten in Zaprešić received the Eco-Schools status awarded by the Lijepa naša Association, formally recognising the institution's long-standing commitment to raising environmentally conscious and responsible citizens from an early age. The educational approach is grounded in the philosophy of the child as an active agent of change, with learning taking place through direct experience, nature exploration, and collaborative engagement with families and the local community.

In daily practice, children engage in concrete sustainability activities such as waste sorting, water and energy conservation, plant care, and growing vegetables in the kindergarten garden. Key projects include a themed week on the importance of water in partnership with Hrvatske vode, a tree-planting action involving a local veterans' association, and the project "My Little Garden in a Pot", which fosters patience, responsibility and care. The kindergarten also participates in the international eTwinning project "The World Around Us – Safe, Friendly and Responsible", extending its ecological values beyond the local community.

The impact of these activities is evident in children's behaviour at home: they sort waste, explain composting to their parents, and take initiative in caring for the environment. Over 200 plants have been grown in the kindergarten garden, 100% of children participate in eco-activities, and 8 eco-workshops for families are held each year.

Keywords: environmental education, preschool children, Eco-Schools, sustainable development, project-based learning

O AUTORU / ABOUT THE AUTHOR

Antonija Rebrnjak

Odgojiteljica s višegodišnjim iskustvom u radu s djecom predškolske dobi, vođena idejom da održivi razvoj počinje od najranije dobi. Završila je preddiplomski studij predškolskog odgoja na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2006. – 2014.), s posebnim interesom za inkluzivni odgoj i NTC sustav učenja. U radu posebnu pažnju posvećuje razvoju ekološke osviještenosti kod djece te inkluzivnoj praksi u radu s djecom s posebnim potrebama.

Svoju karijeru započela je kao dadilja i asistentica (2008. – 2014.) s iskustvom u radu s djecom s dijagnozama ADHD-a, autizma i epilepsije, a zatim kao odgojiteljica u DV Travno u Zagrebu (2015. – 2022.). Od kolovoza 2022. radi u Dječjem vrtiću Maslačak u Zaprešiću, gdje aktivno sudjeluje u provedbi programa Eko-škole – Zelene zastave. Kontinuirano se stručno usavršava kroz programe Agencije za odgoj i obrazovanje.

Antonija Rebrnjak is a preschool educator with extensive experience working with young children, guided by the belief that sustainable development begins in early childhood. She completed her

undergraduate degree in Preschool Education at the Faculty of Teacher Education, University of Zagreb (2006–2014), with a particular interest in inclusive pedagogy and the NTC learning system.

Since August 2022, she has been employed at Dječji vrtić Maslačak in Zaprešić, where she actively participates in the Eco-Schools Green Flag programme. She designs and leads projects on sustainable development and organises collaborative activities with families and the local community. She regularly participates in professional development programmes organised by the Agency for Education and Teacher Training.

ODPADKI NISO KONEC ZGODBE – SO NJEN ZAČETEK

Sonja Ban, Vrtec Ledina, Ljubljana

IZVLEČEK

Sodobni okoljski izzivi zahtevajo zgodnje razvijanje trajnostnega razmišljanja, zato smo v vrtcu pri otrocih, starih od 1 do 6 let, načrtno uvajali elemente trajnostne vzgoje. Izhajali smo iz problema potrošniške naravnosti družbe in pomanjkanja konkretnih izkušenj, ki bi otrokom omogočale razumevanje odgovornega odnosa do okolja. Osrednja ideja projekta je bila spremeniti razumevanje odpadka – ne kot konca, temveč kot začetek novega ustvarjanja. Cilj je bil razvijati izkustveno učenje ter spodbujati ponovno uporabo materialov. Dejavnosti so vključevale ločevanje odpadkov in izdelavo didaktičnih pripomočkov iz odpadnih materialov z uporabo metod opazovanja, pogovora in aktivnega učenja. V projekt smo vključili tudi starše pri zbiranju materialov. Ugotovili smo, da otroci preko neposrednih izkušenj razvijajo odgovoren odnos do okolja ter krepijo ustvarjalnost, sodelovanje in logično mišljenje. Sklepamo, da je trajnostna vzgoja najučinkovitejša, kadar temelji na aktivni vlogi otroka.

KLJUČNE BESEDE

Izkustveno učenje, odpadni materiali, ponovna uporaba, trajnostna vzgoja, trajnostni razvoj, vrtec

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

Projekt Odpadki niso konec zgodbe – so njen začetek se navezuje na več ciljev trajnostnega razvoja, in sicer:

- **Cilj 4: Kakovostno izobraževanje** - Otroci so skozi igro in neposredne izkušnje razvijali ustvarjalnost ter kritično razmišljanje, obenem pa so se z raziskovanjem odpadnih materialov učili reševanja problemov.
- **Cilj 12: Odgovorna poraba in proizvodnja** - Postopno navajanje na zmanjševanje potrošnje ter razvijanje spoštljivega odnosa do materialov poteka skozi ponovno uporabo, ob kateri se spoznava, da lahko odpadki postanejo dragocena surovina.
- **Cilj 13: Podnebni ukrepi** - Aktivno vključevanje v ločevanje odpadkov omogoča spoznavanje, da lahko z majhnimi dejanji prispevamo k varovanju okolja, ob tem pa se na primeren način razvija razumevanje okoljskih izzivov.
- **Cilj 17: Partnerstva za doseganje ciljev** – Bivanje otrok v spodbudnem okolju, ki povezuje vrtec, dom in lokalno skupnost, kjer se ob sodelovanju odraslih učijo, da je trajnostna prihodnost naša skupna odgovornost.

S projektom otrokom omogočamo, da odpadki prepoznajo kot priložnost za novo ustvarjanje, se seznanijo z nujnostjo ponovne uporabe materialov in razvijejo odgovorne vedenjske vzorce, ki krepijo njihovo zavedanje o varovanju okolja v širši skupnosti.

WASTE IS NOT THE END OF THE STORY – IT IS ITS BEGINNING

ABSTRACT

Modern environmental challenges require the early development of sustainable thinking; therefore, elements of sustainable education were systematically introduced in a kindergarten setting with children aged 1 to 6. The project addressed the problem of increasing consumerism and the lack of concrete experiences that help children understand a responsible attitude toward the environment. The main idea was to change the perception of waste - not as an end, but as a starting point for new creation. The goal was to promote experiential learning and encourage the reuse of materials. Activities included waste separation and the creation of didactic tools from discarded materials using observation, discussion, and active learning methods. Parents were also involved in collecting materials. The findings show that through direct experiences, children develop a responsible attitude toward the environment while strengthening creativity, cooperation, and logical thinking. It can be concluded that sustainable education is most effective when based on the child's active role.

KEYWORDS

Experiential learning, kindergarten, reuse, sustainable development, sustainable education, waste materials

1. UVOD

Soočanje s sodobnimi okoljskimi in podnebnimi izzivi zahteva, da trajnostno razmišljanje postane neločljiv del vzgojno-izobraževalnega procesa že v najzgodnejšem otroštvu. Današnji otroci odraščajo v svetu hitre potrošnje, kjer predmeti pogosto hitro izgubijo svojo vrednost in postanejo odpadek, še preden je razumljena njihova življenjska pot ali možnost ponovne uporabe. Takšno okolje vpliva na oblikovanje navad, vrednot in odnosa do narave, zato je vloga vrtca ključna, saj predstavlja prostor, kjer se postavljajo temelji odgovornega ravnanja do okolja, spoštovanja naravnih virov in trajnostnega načina razmišljanja.

V vrtcu, kjer otroci preživijo pomemben del svojega dneva, se ne oblikujejo le socialne in čustvene veščine, temveč tudi prvi vzorci ekološkega vedenja. Prav zato je pomembno, da vzgojitelji ustvarjamo spodbudno učno okolje, v katerem imajo otroci možnost neposrednega stika z materiali, njihovega raziskovanja in preizkušanja ter razvijanja razumevanja, da odpadek ni nujno konec življenjskega cikla, temveč lahko predstavlja izhodišče za novo ustvarjalno in učeno izkušnjo.

V prispevku predstavljamo inovativen projekt Odpadki niso konec zgodbe – so njen začetek, ki smo ga izvajali v vrtcu z otroki, starimi od 1 do 6 let. Projekt je nastal kot odgovor na opažanje, da otroci pogosto nimajo dovolj priložnosti za izkustveno spoznavanje različnih materialov, njihovo raziskovanje ter razumevanje njihove dejanske vrednosti. Ob tem se je odprlo vprašanje, kako lahko že najmlajši otroci razvijejo razumevanje, da predmet ne postane odpadek v trenutku, ko ga zavržemo, temveč lahko s pravo spodbudo dobi novo vlogo, pomen in funkcijo v igri ter učenju.

Namen prispevka je prikazati, kako lahko odpadni materiali predstavljajo pomembno in razvojno ustrezno izhodišče za trajnostno učenje v zgodnjem otroštvu. Takšen pristop ne ostaja le na ravni ekoloških vsebin, temveč omogoča celosten razvoj otroka na kognitivnem, socialnem, čustvenem in

ustvarjalnem področju. V nadaljevanju so predstavljene izvedene aktivnosti, uporabljene metode ter inovativni didaktični pristopi, v zaključku pa ključne ugotovitve in možnosti prenosa tovrstnega pristopa v širše vzgojno-izobraževalno delo.

2. RAZPRAVA

Osrednji del projekta je temeljil na zbiranju raznolikih odpadnih in nestrukturiranih materialov, ki so jih otroci prinašali v vrtec (karton, plastenke, zamaški, blago, tulci, kovinski pokrovčki, leseni ostanki). Takšen pristop je omogočil izkustveno učenje, ki je bilo neposredno povezano z vsakdanjim življenjem in realnimi okoljskimi izzivi ter je sledilo načelom aktivnega učenja, kjer otrok ni pasiven prejemnik informacij, temveč dejaven raziskovalec svojega okolja.

Zbrani materiali so predstavljali izhodišče za širok spekter raziskovalnih dejavnosti. Otroci so jih samostojno raziskovali, jih tipali, stresali, razstavljali in ponovno sestavljali ter pri tem spontano odkrivali njihove fizikalne lastnosti. Posebno pozornost so namenjali razlikam med materiali, kot so trdnost, prožnost, teža, struktura, zvok in možnost povezovanja z drugimi materiali. S tem so se razvijale osnovne naravoslovne in matematične kompetence, kot so sistematično opazovanje, razvrščanje po kriterijih, primerjanje ter oblikovanje preprostih sklepov na podlagi izkušenj.

Pomemben del procesa je bil tudi pogovor, ki je potekal ob raziskovanju materialov. Otroci so izražali svoje ideje, postavljali vprašanja in predlagali možne načine uporabe posameznih predmetov. V tem procesu je vzgojitelj deloval kot spodbujevalec razmišljanja, ki je otroke usmerjal k iskanju rešitev, ne pa k podajanju vnaprej določenih odgovorov. Na ta način se je krepila sposobnost argumentiranja, domišljjsko mišljenje in sodelovalno učenje v skupini.

Zelo pomemben vidik je predstavljala refleksija po izvedenih dejavnostih, kjer so otroci skupaj razmišljali o tem, kaj so odkrili, kako so materiale uporabili in kaj bi lahko naslednjič naredili drugače. Takšna refleksivna praksa je pomembno prispevala k poglobljanju razumevanja in razvoju metakognitivnih procesov v zgodnjem obdobju razvoja.

Postopoma so otroci začeli materiale dojemati ne le kot odpadke, temveč kot priložnost za ustvarjanje. Iz tega se je razvijala ustvarjalnost, saj so predmete preoblikovali v nove igrače, pripomočke, sestavljanke... Ob tem se je krepilo kritično mišljenje, saj so začeli razmišljati o tem, zakaj določene stvari zavržemo, ali jih lahko popravimo, ponovno uporabimo ali spremenimo njihov namen.

Takšen pristop je pomembno prispeval k razumevanju koncepta krožnega ravnanja z materiali, kjer se vrednost predmetov ne konča z njihovo prvotno uporabo, temveč se lahko skozi domišljijo, raziskovanje in igro nadaljuje v novih oblikah. S tem se je projekt neposredno povezoval tudi s temeljnimi načeli trajnostne vzgoje in razvijal okoljsko odgovornost že v zgodnjem otroštvu.

Pomembno dopolnilo dejavnostim je bil ogled ekološkega otoka, kjer so otroci v realnem okolju spoznali sistem ločevanja odpadkov. Opazovali so zabojnike, njihovo barvno označevanje in namen ter razvijali osnovno razumevanje pravilnega ravnanja z odpadki. Neposredna izkušnja je omogočila povezavo med teoretičnim znanjem in vsakdanjo prakso ter okrepila okoljsko ozaveščenost.

V okviru projekta so nastajali likovni izdelki na temo odpadkov in varovanja okolja, pri čemer so otroci skozi risanje, slikanje in druge likovne tehnike izražali svoje predstave, občutke in razumevanje ravnanja z odpadki ter vpliva človeka na naravo. Pogosto so upodabljali tudi ideje o čistem in urejenem okolju ter načine, kako lahko posameznik prispeva k njegovemu ohranjanju. Likovno izražanje je predstavljalo pomembno obliko neverbalne komunikacije, ki je otrokom omogočila simbolno predelavo izkušenj in

poglobljeno razumevanje trajnostnih vsebin, hkrati pa je krepilo njihovo odgovornost do okolja in narave.

Skupina iger	Primeri	Cilji
Glasbila	ropotulje, bobni, ksilofoni, dežne palice	razvijanje ritma, slušnega zaznavanja in ustvarjalnosti
Igre za razvoj fine motorike	vstavljanke, nizi, vijaki, matice	razvijanje koordinacije oko-roka ter natančnosti
Gibalne igre	poligoni, hodulje, obroči, ravnotežne deske	razvijanje ravnotežja, moči in koordinacije gibanja
Matematične igre	štetje, razvrščanje, tehtanje, vzorci	spodbujanje logičnega mišljenja in predmatematičnih spretnosti
Senzorične igre	teksturne škatle, zvočne škatle, svetlobne instalacije	razvijanje senzorične integracije in spodbujanje raziskovanja

Tabela 1: Didaktične igre iz odpadnih materialov razdejene v tematske skupine

Poseben poudarek je bil namenjen ureditvi kotička »Reciklirnica« v igralnici, ki je nastal kot rezultat skupnega načrtovanja otrok in strokovnih delavcev ter se je skozi čas razvijal in dopolnjeval glede na potek projekta. Otroci so aktivno sodelovali pri oblikovanju prostora, izbiri materialov ter razporeditvi vsebin, kar jim je omogočilo občutek soustvarjanja in pripadnosti. V kotičku so bili predstavljeni zbrani odpadni materiali, izdelki ponovne uporabe, fotografije nastajajočih dejavnosti ter različni informativni elementi, ki so otroke na njim razumljiv način spodbujali k razmišljanju o ločevanju odpadkov in odgovornem ravnanju z viri. Prostor je tako postal več kot le razstavni kotiček – postal je živo učno okolje, ki se je spreminjalo, dopolnjevalo in prilagajalo interesom otrok.

Kotiček »Reciklirnica« je deloval kot stalno učno središče, kamor so se otroci spontano vračali k že spoznanemu, ga nadgrajevali in povezovali z novimi izkušnjami. V njem so potekali pogovori, skupinsko načrtovanje novih idej ter refleksija izvedenih dejavnosti, kar je pomembno prispevalo k poglobljanju znanja in razvoju kritičnega mišljenja. S tem se je krepila tudi njihova samostojnost pri učenju, saj so otroci sami iskali informacije, primerjali materiale ter predlagali nove možnosti njihove uporabe.

Inovativnost projekta se je pokazala v prepletu dejavnosti, ki so potekale v notranjem in zunanjem okolju ter v tesni povezanosti z realnimi življenjskimi situacijami. Odpadni materiali niso bili uporabljeni zgolj kot sredstvo za ustvarjanje, temveč kot odprt didaktični vir, ki je omogočal raziskovanje, eksperimentiranje, preizkušanje in soustvarjanje brez vnaprej določenih rešitev. Otroci so iz njih oblikovali različne didaktične igre in pripomočke, kot so glasbila, pripomočki za razvijanje fine motorike, gibalne konstrukcije ter matematične in senzorične igre, pri čemer je bil poudarek na procesu ustvarjanja, sodelovanju in razvijanju idej. Takšen pristop je spodbujal celostni razvoj otroka ter krepil razumevanje trajnostnega načina razmišljanja skozi igro, raziskovanje in aktivno učenje.

Dodatno so se v igralnici izvajale raznolike, med seboj povezane dejavnosti, ki so otrokom omogočale aktivno učenje skozi igro in raziskovanje. Med njimi je bilo razvrščanje odpadkov v zbirne zabojnike, pri čemer so otroci skozi konkretno izkušnjo spoznavali pomen pravilnega ločevanja ter razvijali sposobnost

razvrščanja glede na različne kriterije. Posebno zanimanje so vzbudile igre vlog, kot je »eko raziskovalec«, pri katerih so otroci prevzemali različne vloge v procesu ravnanja z odpadki, kar je prispevalo k razvoju socialnih veščin, sodelovanja in razumevanja delovanja širšega okolja.

Nepogrešljiv del dejavnosti je predstavljalo tudi eksperimentiranje z materiali v vodi, kjer so otroci raziskovali, kateri predmeti plavajo in kateri potonejo. S tem so na izkustven način razvijali naravoslovno mišljenje, predvidevanje in sposobnost opazovanja ter primerjanja. Skupinsko načrtovanje ponovne uporabe predmetov pa je spodbujalo sodelovalno učenje, komunikacijo in iskanje ustvarjalnih rešitev, saj so otroci skupaj razmišljali, kako lahko določen predmet dobi novo funkcijo.

Takšen celosten pristop je pomembno prispeval k razvoju naravoslovnih, matematičnih, socialnih in ustvarjalnih kompetenc ter hkrati spodbujal razumevanje krožnega ravnanja z materiali, pri katerem se uporaba predmetov ne konča z odpadkom, temveč se nadaljuje v novi, ustvarjalni obliki.

Bistveni del projekta je bilo tudi sodelovanje s starši, ki so dejavno prispevali različne materiale, sodelovali pri ustvarjalnih delavnicah ter skupaj z otroki razvijali ideje za ponovno uporabo predmetov tudi v domačem okolju. S tem se je učni proces razširil izven vrtca v družinsko okolje, kar je okrepilo povezanost med vrtcem in domom ter spodbudilo prenos trajnostnih navad v vsakdanje življenje.

Rezultati projekta so pokazali, da so otroci razvili večjo ustvarjalnost, samoiniciativnost in sposobnost reševanja problemov v novih situacijah. Okrepil se je njihov odgovoren odnos do materialov, povečalo se je zanimanje za okoljske teme, hkrati pa se je v vrtcu zmanjšala količina odpadkov. Reciklirnica je postala živ, dinamičen in nenehno razvijajoč se učni prostor, ki je spodbujal raziskovanje in refleksijo.

Inovativnost projekta se kaže v celostnem in povezanem pristopu, pri katerem odpadni materiali, izkustveno učenje, likovno izražanje, raziskovalne dejavnosti in sodelovanje s skupnostjo tvorijo enoten vzgojno-izobraževalni proces. Tak pristop presega klasične didaktične metode, saj omogoča aktivno, smiselno in izkustveno učenje ter spodbuja trajnostno razmišljanje že v zgodnjem otroštvu.

Cilj trajnostnega razvoja	Aktivnosti	Vzgojno-izobraževalni cilji
SDG 4 – Kakovostno izobraževanje	ustvarjanje didaktičnih iger, raziskovanje materialov	spodbujanje kritičnega mišljenja in ustvarjalnosti
SDG 12 – Odgovorna poraba	zbiranje odpadkov, ponovna uporaba	zmanjševanje potrošnje, spoštljiv odnos do materialov
SDG 13 – Podnebni ukrepi	ločevanje odpadkov, pogovori o okolju	razumevanje vpliva človeških dejanj na okolje
SDG 17 – Partnerstva	delavnice s starši, sodelovanje z lokalno skupnostjo	skupna odgovornost, povezovanje

Tabela 2: Povezava med cilji trajnostnega razvoja in izvedenimi aktivnostmi

3. ZAKLJUČEK

Projekt Odpadki niso konec zgodbe – so njen začetek je pokazal, da lahko trajnostna vzgoja v predšolskem obdobju postane izjemno učinkovita, kadar temelji na konkretnih izkušnjah, aktivni vlogi otrok in sodelovanju vseh udeležencev. Otroci so skozi raziskovanje, ustvarjanje in igro z odpadnimi materiali razvijali razumevanje, da predmeti ne izgubijo vrednosti, ko jih odvržemo, temveč lahko postanejo izhodišče za nove ideje, funkcije in zgodbe. S tem so pridobili pomembne izkušnje, ki krepijo njihovo trajnostno pismenost, ustvarjalnost, kritično razmišljanje in odgovoren odnos do okolja.

V prihodnje načrtujemo razširitev projekta z vključevanjem lokalnega okolja, dodatnimi raziskovalnimi dejavnostmi ter poglobljanjem razumevanja podnebnih sprememb na razvojno primeren način. Projekt dokazuje, da lahko že najmlajši otroci razvijajo trajnostne navade, če jim ponudimo prave priložnosti, čas in podporo. Odpadni materiali tako postanejo ne le predmet igre, temveč pomembno izhodišče za vzgojo generacij, ki bodo razumele, da je trajnostna prihodnost rezultat vsakodnevnih dejanj – od ideje do dejanja.

4. VIRI IN LITERATURA

Bahovec, E., idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo.

Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments by nature and design. Harvard University Press.

Kolb, D. A. (1984). Experiential learning: Experience as the source of learning and development. Prentice Hall.

OECD. (2019). OECD learning compass 2030: A framework for future-ready learning. OECD Publishing. <https://www.oecd.org>

UNESCO. (2020). Education for sustainable development: A roadmap. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org>

United Nations. (2015). Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

UNECE. (2011). Learning for the future: Competences in education for sustainable development. United Nations Economic Commission for Europe. <https://unece.org>

Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Harvard University Press.

PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v vrtcu, kjer že več let delujem na področju dela z otroki prvega in drugega starostnega obdobja. Moje strokovno področje zajema naravoslovno izobraževanje, trajnostni razvoj ter izkustveno učenje v zgodnjem otroštvu. Pri svojem delu spodbujam radovednost, ustvarjalnost in odgovoren odnos do narave ter okolja. Verjamem, da se trajnostne vrednote najučinkoviteje razvijajo skozi aktivno, izkustveno učenje ter sodelovanje otrok, strokovnih delavcev in staršev, pri čemer je otrok aktiven soustvarjalec znanja.

ABOUT THE AUTHOR

I am a graduate preschool teacher employed in a kindergarten, where I have been working for several years with children in the first and second age groups. My professional focus includes science education, sustainable development, and experiential learning in early childhood education. In my work, I encourage curiosity, creativity, and a responsible attitude toward nature and the environment. I believe that sustainable values are most effectively developed through active, experiential learning and through the collaboration of children, professionals, and parents, with the child taking an active role as a co-creator of knowledge.

NARAVNI PROSTOR KOT UČNI EKOSISTEM

POVEZOVANJE NARAVNIH OKOLIJ V TRAJNOSTNO PEDAGOGIKO

Katja Hudoklin, OŠ Šmarjeta – vrtec Sonček

Izvleček

Prispevek obravnava problematiko pretežno frontalno organiziranega dela v igralnici, ki pogosto omejuje aktivno participacijo otrok, njihovo raziskovalno naravnost ter možnosti za celostni razvoj. Iz tega izhaja ideja o oblikovanju spodbudnega, varnega in estetsko bogatega učnega okolja v naravi, ki predšolskim otrokom omogoča avtentične izkušnje, neposreden stik z okoljem ter večjo avtonomijo pri učenju. Temeljni cilji prispevka so usmerjeni v integracijo vseh kurikularnih področij, spodbujanje gibalne aktivnosti, razvijanje ustvarjalnosti, krepitev socialnih kompetenc ter oblikovanje trajnostno naravnih vrednot in vedenj. Skozi vse leto smo v okolici vrtca raziskovali, eksperimentirali in ustvarjali. Pri tem je naravni material predstavljal osrednje didaktično sredstvo. Rezultati kažejo, da gibanje v naravnem okolju pomembno prispeva k učinkovitosti učenja ter pozitivno vpliva na psihofizično stanje otrok, saj so ti bolj sproščeni, notranje motivirani, vztrajni in ustvarjalni. Prispevek poudarja, da tovrsten pedagoški pristop podpira celosten razvoj otrok ter se neposredno povezuje s cilji trajnostnega razvoja, predvsem na področjih kakovostnega izobraževanja, zdravja in dobrega počutja ter odgovornega ravnanja z naravnimi viri.

Ključne besede

celostni razvoj otroka, izkustveno učenje, igra v naravi, naravni učni prostori, predšolska vzgoja, trajnostna pedagogika, učenje na prostem

Cilji trajnostnega razvoja

Kakovostno izobraževanje (SDG 4): učenje skozi igro, raziskovanje, vključenost otrok v proces, integracija vseh kurikularnih področij.

Zdravje in dobro počutje (SDG 3): redno bivanje v naravi, poudarek na gibanju.

Odgovorna poraba in ravnanje z viri (SDG 12): uporaba naravnih materialov (listje, veje, kamenje ipd.) kot didaktičnih sredstev.

Podnebni ukrepi (SDG 13): dejavnosti posredno prispevajo k temu cilju z zgodnjim oblikovanjem okoljskih vrednot, razumevanjem naravnih procesov (voda, rastline, ekosistemi), razvijanjem odnosa do varovanja narave.

Življenje na kopnem (SDG 15): dejavnosti v naravnih habitatih podpirajo spoznavanje ekosistemov, razumevanje biotske raznovrstnosti, razvijanje spoštljivega odnosa do živih bitij in narave.

NATURAL SPACE AS A LEARNING ECOSYSTEM

INTEGRATING NATURAL ENVIRONMENTS INTO SUSTAINABLE PEDAGOGY

Abstract

The article discusses the problem of mostly teacher-led activities in preschool classrooms, which can limit children's active participation, curiosity, and overall development. Because of this, the idea emerged to create a safe, stimulating, and visually rich learning environment in nature, where preschool children can gain real-life experiences, connect directly with their surroundings, and learn more independently.

The main goals of the article are to connect all curriculum areas, encourage physical activity, develop creativity, strengthen social skills, and promote sustainable values and behaviour. Throughout the year, we explored, experimented, and created activities in the area around the kindergarten, using natural materials as the main learning tool.

The results show that learning and moving in a natural environment improves children's learning and has a positive effect on their physical and emotional well-being. Children were more relaxed, motivated, persistent, and creative. The article highlights that this kind of teaching approach supports children's overall development and is closely connected to the goals of sustainable development, especially in the areas of quality education, health and well-being, and responsible use of natural resources.

Keywords: child holistic development, experiential learning, learning in nature, outdoor learning, natural learning environments, preschool education, sustainable pedagogy.

1. UVOD

V predšolski vzgoji se pogosto pojavlja praksa frontalno organiziranega dela v igralnici, ki otrokom omejuje aktivno participacijo in raziskovanje. Takšen pristop pogosto ne upošteva razvojnih značilnosti predšolskih otrok, ki se učijo predvsem skozi igro, gibanje in izkušnje. Bivanje na prostem je pogosto omejeno na krajše, rutinske dejavnosti, kot so sprehodi ali igra na urejenem igrišču, medtem ko so možnosti za poglobljeno učenje v naravnem okolju redkeje sistematično vključene v vsakodnevno vzgojno-izobraževalno delo.

K obravnavani temi me je vodilo predvsem opažanje, da otroci v strukturiranem in zaprtem okolju pogosto izgubijo del svoje naravne radovednosti, spontanosti in notranje motivacije za učenje. Stik z naravo je ključen ne le za otrokov razvoj, temveč tudi za oblikovanje odgovornega odnosa do okolja. V novem Kurikulumu za vrtce (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025) je eno izmed načel uresničevanja ciljev kurikulumu za vrtce, tudi načelo trajnostnega razvoja, ki poudarja odgovornost do vseh živih bitij ter okolja.

Namen prispevka je predstaviti načrtno vključevanje igre v naravnem okolju kot celostnega pristopa, kateri spodbuja aktivno učenje otrok, njihovo raziskovalno naravnost ter povezuje različna področja kurikula. Izvedba v avtentičnih učnih situacijah pa hkrati prispeva k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja (Open AI ChatGPT, 2026, 7. januar).

Splošni cilji dejavnosti:

- spodbujati aktivno, izkustveno in raziskovalno učenje otrok v naravnem okolju,
- omogočiti otrokom večjo avtonomijo pri igri in učenju ter razvijati njihovo ustvarjalnost,
- integrirati vsa področja kurikula skozi dejavnosti v naravi in z naravnimi materiali,
- spodbujati gibalni razvoj ter celostno psihofizično dobrobit otrok,
- razvijati socialne kompetence, sodelovanje in komunikacijo med otroki,
- krepi odnos otrok do narave ter razvijati trajnostno naravnost in odgovornost do okolja,
- povezovati vrtec z lokalno skupnostjo (npr. obiski kmetij) ter omogočiti avtentične izkušnje učenja.
- prispevati k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, zlasti na področjih kakovostnega izobraževanja, zdravja in dobrega počutja ter odgovornega ravnanja z naravnimi viri.

2. UČNI EKOSISTEMI OKOLI NAŠEGA VRTCA

GOZD

Gozd kot naravno učno okolje predstavlja izjemno bogat in dinamičen prostor za igro, učenje in raziskovanje. Omogoča neposreden stik z naravo, kjer se učenje odvija spontano, skozi lastno aktivnost, zaznavanje in izkustveno doživljanje. Naravni elementi, kot so drevesa, listje, kamenje, voda, zemlja in različni gozdni organizmi, spodbujajo radovednost, domišljijo ter raziskovalno naravnost otrok, hkrati pa omogočajo multisenzorno učenje. Spodbuja celostni razvoj otroka, saj ponuja neskončne možnosti za gibanje, socialno interakcijo in ustvarjalno igro. Otroci se v njem prosto gibajo, plezajo, tečejo, raziskujejo ter pri tem razvijajo grobo in fino motoriko, ravnotežje in orientacijo v prostoru ter krepijo kognitivne sposobnosti in logično mišljenje. V gozdni igralnici lahko otroci ustvarjajo z naravnimi materiali, iščejo sledi živali, raziskujejo listje, lubje in prst ali pa se vključujejo v simbolno igro, ki jo sami oblikujejo glede na ponujeno okolje. Gozd omogoča tudi umirjene dejavnosti, kot so poslušanje zvokov narave, opazovanje sprememb skozi letne čase ali preprosto doživljanje miru in tišine.

TRAVNIK

Travnik je raznolik in življenjsko bogat prostor za igro, učenje in raziskovanje otrok. Je kraj, ki otrokom omogoča neposreden stik z živimi organizmi, sezonskimi spremembami ter osnovnimi procesi v naravi. Tam otroci opazujejo rastline, cvetove, drobne živali, kar spodbuja njihovo naravoslovno radovednost ter razvija sposobnost natančnega opazovanja in primerjanja. Pomemben je tudi z vidika gibalnega razvoja, saj omogoča raziskovanje različnih terenov in prosto gibanje v odprtem prostoru, kar vpliva na koordinacijo, vzdržljivost, orientacijo, ter zaznavanje lastnega telesa v prostoru. Naravni materiali spodbujajo ustvarjalno igro ter omogočajo razvoj domišljije.

OB VODI IN V NJEJ

Vodno okolje, kot so potok, mlaka ali naravni izvir, predstavlja izjemno bogat in spodbuden prostor za igro in raziskovanje v predšolskem obdobju. Voda spodbuja multisenzorno zaznavanje, saj otroci opazujejo njen tok, poslušajo šumenje, se je dotikajo in raziskujejo njene lastnosti. S tem razvijajo temeljne naravoslovne pojme ter razumevanje vzročno-posledičnih odnosov. Ob potoku ali mlaki otroci spontano raziskujejo, kaj plava, kaj potone, kako voda teče, kaj jo ustavi ali preusmeri, kar krepi njihovo

logično mišljenje in sposobnost sklepanja. Vodno okolje spodbuja tudi gibalni razvoj, saj otroci skačejo preko manjših potokov, hodijo po kamnih, krepijo ravnotežje na neravnih površinah in pri tem razvijajo koordinacijo, stabilnost ter orientacijo v prostoru.

3. PRIMERI AKTIVNOSTI

MATEMATIKA V NARAVI

Otroci so uporabljali veje, liste, storže, kamne in druge gozdne elemente, travniško cvetje in trave s katerimi so razvijali matematične pojme skozi konkretne izkušnje. Pri dejavnostih merjenja so otroci primerjali dolžine vej, višino trav, ugotavljali, kaj je daljše ali krajše ter urejali po velikosti. Z uporabo naravnih »merilnih enot« (npr. dolžina stopala, dolžina roke, število korakov) so merili razdalje med drevesi ali velikost različnih predmetov. Štetje smo vključevali skozi različne igre, kjer so otroci preštevali liste, storže, kamne, venčne liste posameznih cvetov itn. Pogosto smo dejavnost popestrili z posebnim okvirjem za štetje. Prepoznavali smo vzorce in zaporedja ter ustvarjali ponavljajoče se nize. Naravni material so tudi razvrščali glede na različne kriterije (cvetove po barvi, številu venčnih listov, obliki cvetov). Pogosto smo uporabili preprost prikaz, katerega smo izdelali iz vej nabranih v gozdu.

Slika 15: urejanje vej po velikosti.

Slika 2: štetje s pomočjo okvirja.

Slika 3: vzorec iz travniškega cvetja.

Slika 4: urejanje podatkov v prikazu iz vej.

UMETNOST OKOLI NAS

V naravnem okolju smo izvajali umetniške dejavnosti, ki so temeljile na naravnih materialih in neposrednem doživljanju prostora. Uporabili smo različne površine za ustvarjanje: gozdna tla, debla dreves in tudi pripravljene kartonske podlage, ko smo želeli slike ohraniti. Preizkusili smo se tudi v iskanju naravnih barv. Le-te smo najprej spontano raziskovali nato pa so morali otroci poiskati naravne elemente, ki vsebujejo določeno barvo ter z njimi pobarvati ali narisati nek motiv. Otroci so raziskovali zvoke gozda (šumenje listja, ptičje petje, pokanje vej) in jih vključevali v glasbene improvizacije. Ustvarjali so preprosta glasbila iz naravnih materialov, predvsem različna tolkala. V gozdu smo izvedli lutkovno predstavo po literarni predlogi *Pod medvedovim dežnikom*. Uvodno uprizoritev sem izvedla sama z uporabo lutk na palici, nato pa so se v vlogi animatorjev preizkusili še otroci. Naravno okolje gozda je tako delovalo kot avtentična kulisa, ki je otroke spodbudila k ustvarjanju.

Slika 5: ustvarjanje gozdne slike na deblu.

Slika 6: ustvarjanje gozdne slike na kartonski podlagi.

Slika 7: ustvarjanje motivov na kartonu.

Slika 8: barvanje z naravnimi barvami.

Slika 9: Igra z lutkami v gozdu.

GRADIMO IN SODELUJEMO

Otroci so izkazovali izrazito zanimanje za gradnjo in konstrukcijske dejavnosti, zato sem njihovo naravno potrebo nadgradila z različnimi problemsko zastavljenimi izzivi. Naloge so vključevale načrtovanje in izgradnjo zavetij, ptičjih gnezd, kuhinj, trgovin ter ograjevanje igrišč. Pri tem so uporabljali izključno naravni material, ki so ga našli v neposredni okolici. Otroci so pri izvedbi dejavnosti pokazali visoko stopnjo sodelovanja, iznajdljivosti ter sposobnosti skupinskega reševanja problemov.

Slika 10: gradnja zavetja v gozdu.

Slika 11: sodelovanje med otroci pri gradnji.

NARAVNO GIBANJE

Gozd in travnike v okolici smo skozi vse letne čase uporabljali kot naravni gibalni poligon, kjer so otroci spontano in vodeno razvijali svoje gibalne sposobnosti ter hkrati krepili odnos do narave. Otroci so se redno vključevali v dejavnosti, kot so hoja in tek po razgibanem terenu, premagovanje naravnih ovir, plezanje, preskakovanje, plazenje pod ovirami ter ohranjanje ravnotežja na različnih podlagah. Pogosto smo oblikovali gibalne poligone, kjer so otroci sledili zaporedju nalog in jih izvajali glede na lastne zmožnosti. Poseben izziv je bila čutna pot, ki je otrokom predstavljala dvojni izziv. Poleg tega, da so morali prepoznati predmete, so morali premagati še razgibana gozdna tla z zaprtimi očmi.

Slika 12: plezanje.

Slika 13: lovljenje ravnotežja s hojo po hlotu.

Slika 14: čutna pot na prostem.

UVOD V NARAVOSLOVJE

Dejavnosti zgodnjega naravoslovja so potekale v okolju, kjer so otroci skozi opazovanje, raziskovanje in preproste poskuse spoznavali nekatere osnovne naravne pojave. Ob raziskovanju potoka so ugotavljali smer vodnega toka tako, da so v vodo spuščali različne predmete ter opazovali njihovo gibanje, hkrati pa so spoznavali tudi lastnosti materialov (plavanje in potapljanje). Z opazovanjem motne vode so odkrivali, kako tok raznaša delce in vpliva na "čiščenje" vode. Na podlagi slikanice *Puhasti oblček noče deževati* (Hill, 2025), v kateri so otroci na njim razumljiv in doživljajski način spoznavali, da oblaki niso enaki ter da imajo različne oblike in vloge, smo raziskovali oblake na nebu. Pri tem smo uporabili tudi didaktični pripomoček – kartonsko »lupo«, ki je otrokom omogočala usmerjeno opazovanje in prepoznavanje različnih oblakov. V gozdu in na travniku smo raziskovali tla in se spremenili v živalske detektive. Dejavnosti so bile zasnovane kot uvod v spoznavanje biotske raznovrstnosti in življenja v tleh ter na površju. Otroci so z lupo natančno opazovali in iskali drobne organizmi. Pri tem so razvijali sposobnost natančnega opazovanja in potrpežljivosti.

Slika 15: opazovanje toka vode in ugotavljanje plovnosti materialov nabranih v okolici.

Slika 16: opazovanje oblakov.

Slika 17: raziskovanje tal z lupami.

Slika 18: opazovanje življenja v ribniku.

ORIENTACIJA V NARAVI

Izvedli smo več orientacijskih dejavnosti v naravnem okolju, ki so temeljile na reševanju ugank, usmerjenih v razvijanje prostorske orientacije in razumevanja naravoslovnih vsebin. Otroci so preko reševanja ugank, katerih rešitve so nakazovale smer gibanja, postopno usvajali orientacijske spretnosti ter se učili slediti navodilom v prostoru. Vsebina ugank je bila naravoslovno obarvana in pogosto povezana s temami, ki smo jih že obravnavali, kar je otrokom omogočalo utrjevanje znanja ter prenos že pridobljenih izkušenj v nove situacije. Dejavnosti so spodbujale sodelovanje, razmišljanje in aktivno raziskovanje okolja.

Slika 19: primer orientacije na temo gozdnih živali.

Slika 20: primer orientacije na temo pomlad.

BINGO NA PROSTEM

Bingo smo večkrat na leto izvajali v različnih oblikah, pri čemer so otroci na prostem iskali in prepoznavali različne naravne elemente. Iskali smo določene liste, cvetove, trave, zdravilne rastline, prve pomladne cvetlice itn. Uporabili smo slikovne predloge ali pripomočke izdelane iz kartonske embalaže za jajca. Pri dejavnosti so otroci razvijali sposobnost natančnega opazovanja, razlikovanja ter osredotočenosti na podrobnosti, hkrati pa so utrjevali poznavanje narave skozi neposredno izkušnjo.

Slika 21: iskanje cvetlic s pomočjo slikovne

Slika 22: kartonska embalaža za jajca – pripomoček za binoklaro.

PREHRANJEVALNE VERIGE

Dejavnost smo izvajali večkrat, postopno in v dveh stopnjah. Uporabila sem fotografije rastlin-proizvajalci in živali-potrošniki. V prvi fazi so otroci na podlagi proizvajalca iskali ustreznega potrošnika, pri čemer smo dejavnost večkrat ponovili, da so vsi razumeli njen potek in namen. V drugi fazi so otroci prejeli poljubno fotografijo (proizvajalca ali potrošnika) ter morali v paru poiskati manjkajoče člene in sestaviti smiselno prehranjevalno verigo (slika). Fotografije so bile razporejene po vejah v gozdu, kar je dejavnosti dodalo raziskovalni in gibalni vidik ter spodbujalo sodelovanje med otroki (slika). Dejavnost je prispevala k razumevanju osnovnih odnosov v naravi ter povezovanja živih bitij v ekosistemu.

Slika 23: iskanje ustreznih kombinacij v prehranski verigi.

Slika 24: primer prehranske verige, kot so jo sestavili otroci.

4. ZAKLJUČEK

Izvedene dejavnosti v naravi potrjujejo, da preusmerjanje pedagoškega dela iz pretežno frontalno organiziranih dejavnosti v igralnici v odprto in izkustveno igro v naravi pomembno vpliva na učenje v predšolskem obdobju. Ugotoviti je mogoče, da otroci v takem okolju bistveno pogosteje prevzemajo aktivno vlogo raziskovalca, so bolj spontani v postavljanju vprašanj ter vztrajneje iščejo lastne rešitve problemskih situacij. Zaključek opravljenih dejavnosti jasno pokaže, da tovrsten pristop ne predstavlja le alternative obstoječim pristopom, temveč učinkovito nadgradnjo, ki bistveno spreminja kakovost učnega procesa, kjer so otroci veliko bolj aktivni in motivirani.

Ena od prednosti takega pristopa je celostnost saj naravno okolje omogoča spontano prepletanje različnih področij kurikula. Otroci so razvijali kompetence, ki jih v strukturiranem okolju težje dosežemo: reševanje problemov v realnih situacijah, sodelovanje in odgovornost. Opaziti je bilo tudi pozitivne učinke na psihofizično dobrobit otrok – več gibanja, zmanjšano napetost ter večjo čustveno uravnoteženost. Na kognitivnem področju so otroci razvijali logično mišljenje, opazovanje, razvrščanje

in razumevanje vzročno-posledičnih odnosov. Na gibalnem področju so izboljšali koordinacijo, ravnotežje in splošno telesno pripravljenost. Socialno-čustveni razvoj se je krepil skozi sodelovanje, komunikacijo in reševanje konfliktov v skupini. Na ustvarjalnem področju se je okrepila domišljija ter sposobnost izražanja z različnimi materiali. Takšen način dela pa je pomembno prispeval k uresničevanju ciljev trajnostne pedagogike, saj so otroci skozi neposredne izkušnje v naravi razvijali spoštljiv odnos do okolja, občutek povezanosti z naravo ter odgovornost za njeno ohranjanje.

Kljub številnim prednostim pa se kažejo tudi določene pomanjkljivosti. Izvedba dejavnosti v naravi zahteva več časa za načrtovanje, prilagajanje in organizacijo. Prav tako so prisotne omejitve, povezane z vremenskimi pogoji, varnostjo in logistiko.

Kljub temu takšen pristop odpira prostor za delo z otroci, ki naj presega okvirje igralnic ter otrokom omogoča učenje tam, kjer je to najbolj smiselno – v neposrednem stiku z resničnim svetom.

5. VIRI IN LITERATURA

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). *Kurikulum za vrtce*. Zavod RS za šolstvo.

Hill, E. F. (2025). *Puhasti oblček noče deževati*. Založba Skrivnost.

Makarovič, S. (2011). *Pod medvedovim dežnikom*. Mladinska knjiga.

OpenAI. (2026, 7. januar). *ChatGPT (GPT-5.5)* [Generirano besedilo na navodilo »Izpiši seznam ciljev trajnostnega razvoja in jih opiši«]. chat.openai.com

Kratka predstavitev avtorja

Po poklicu sem diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Pri delu nenehno iščem pedagoške pristope, ki temeljijo na igrifikaciji učenja ter izkustvenem in raziskovalnem učenju. Menim, da so današnji otroci pogosto preveč usmerjeni v strukturirane in sedeče oblike dejavnosti. Zato si prizadevam, da bi otrokom v zgodnjem obdobju razvoja ponudila učno okolje, v katerem lahko razvijajo svoje potenciale v skladu z lastno naravno radovednostjo in notranjo motivacijo. Poseben poudarek namenjam bivanju na prostem ter spontani igri v avtentičnem naravnem okolju, saj verjamem, da takšne izkušnje bistveno prispevajo k celostnemu razvoju otroka.

Short introduction of the author

By profession, I am a graduate preschool teacher. In my work, I enjoy using approaches that encourage children to learn through play, hands-on experiences, and exploration. I believe that children today often spend too much time in structured and sedentary activities, so I strive to create an environment where they can learn naturally through curiosity and their own motivation to discover new things.

I especially value spending time outdoors and giving children opportunities for free play in nature. I believe that exploring, moving, and playing in a natural environment helps support children's overall growth and development in many important ways.

MALI KORAKI ZA MANJ ODPADKOV – USTVARJAJMO TRAJNOSTNO PRIHODNOST Z OTROKI

Andreja Šarabon, Vrtec Tržič

Izvilleček

Vsak dan se soočamo z naraščajočo količino odpadkov. Spremembe se lahko začnejo že v vrtcu. Z igro in ustvarjalnostjo otroke učimo, da odpadki niso smeti, temveč priložnost za novo, moje delo pa temelji na uporabi odpadnega in naravnega materiala.

Oblike dela so bile skupinske, skupne, v parih in individualne.

Metode dela: metoda raziskovanja, razgovora, pogovora, razlage, ustvarjanja...

Z otroki, starimi od 2 do 4 let, pri dejavnostih in igri uporabljamo različen odpadni in nestrukturiran material. Vsak projekt v skupini temelji na raziskovanju materiala in njegovi ponovni uporabi pri izdelavi iger, izdelkov in igralnih kotičkov. V dejavnosti vključujemo tudi starše, ki skupaj z otroki zbirajo odpadni material in ga prinesejo v vrtec. Na koncu vsakega projekta pripravimo razstavo.

Iz škatel, tulcev in naravnega materiala smo izdelovali vozila, prometne znake, mostove in hiše. Otroci so materiale barvali, lepili in kaširali ter spoznavali različne likovne tehnike. Izdelke smo razstavili, otroci pa so se z njimi tudi igrali. Iz odpadnega materiala smo izdelovali tudi didaktične igre, predvsem na temo barv, razvrščanja in govornega razvoja.

Na prostem raziskujemo okolico in se pogovarjamo o skrbi za okolje. Otroci pri tem razvijajo ustvarjalnost, sodelovanje ter spoznavajo pomen recikliranja in zmanjševanja odpadkov. Uporabila sem predvsem skupinsko obliko dela in metodo raziskovanja.

Ugotovitve:

Otroci so se učili recikliranja, ponovne uporabe odpadkov ter sodelovanja in ustvarjalnosti. Spoznavajo, da za igro ne potrebujejo le kupljenih igrač, temveč jih lahko izdelajo sami, s čimer razvijajo ustvarjalnost in skrb za okolje.

Nadaljnje aktivnosti:

V prihodnjih projektih bomo še naprej uporabljali odpadne materiale ter izdelovali pripomočke za igro in didaktične igre.

Ključne besede

Otroci, odpadni material, nestrukturiran material, izdelovanje, raziskovanje, sodelovanje.

Cilji trajnostnega razvoja

Ozavestite otroke kako skrbeti za naravo, okolje, rastline, živali, čistost zraka.

Zmanjšanje porabe novih in enkratnih materialov v vrtcu.

Razvijanje okoljske zavesti pri otrocih.

Spodbujanje ustvarjalnosti in motorike skozi igro z recikliranimi materiali.

Vključevanje staršev v trajnostne dejavnosti.

Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti.

THE USE OF WASTE MATERIALS TO REDUCE THE CONSUMER SOCIETY IN KINDERGARTEN

Abstract

Every day we are faced with a growing amount of waste. Change can already begin in kindergarten. Through play and creativity, we teach children that waste is not rubbish, but an opportunity to create something new. My work is based on the use of recycled and natural materials.

The forms of work include group work, collective activities, work in pairs, and individually.

The methods used were: exploration, conversation, discussion, explanation, and creative work.

With children aged 2 to 4, we use various recycled and unstructured materials during activities and play. Each project within the group is based on exploring different materials and their reuse in the creation of games, products, and play corners. Parents are also involved in the activities by collecting recycled materials together with their children and bringing them to kindergarten. At the end of each project, we organize an exhibition of the children's work.

Using boxes, cardboard tubes, and natural materials, we created vehicles, traffic signs, bridges, and houses. The children painted, glued, and used papier-mâché techniques, becoming familiar with different art techniques in the process. The finished products were displayed, and the children also used them for play. We also created didactic games from recycled materials, mainly focusing on colors, sorting, and speech development.

We explore the outdoor environment and talk about caring for nature. Through these activities, children develop creativity and cooperation and they learn about the importance of recycling and reducing waste.

I mainly used group work and the exploration method.

Findings:

Children learned about recycling, reusing waste materials, and developing cooperation and creativity. They realized that play does not require only store-bought toys, but that they can create toys themselves, which fosters creativity and care for the environment.

Further activities:

In future projects, we will continue to use recycled materials and create play equipment and didactic games.

Keywords

Children, recycled materials, unstructured materials, making, exploration, cooperation.

Uvod

Vsak dan se soočamo z izzivom naraščajoče količine odpadkov, ki obremenjujejo naš planet. Spremembe se lahko začnejo že v vrtcu. Z majhnimi koraki lahko otroke že v vrtcu naučimo, da postanejo ambasadorji trajnostne kulture. Z ustvarjalnostjo, igro in učenjem jih lahko naučimo, da odpadki niso nujno smeti, temveč priložnost za nekaj novega. Moje delo v vrtcu pa temelji ravno na uporabi odpadnega in naravnega materiala. S tem poskrbimo za čistejše okolje.

Osrednji del besedila:

Otroci so bili stari od 2 do 4 let. K projektu sem povabila tudi starše. Otroci so od doma v vrtec prinesli odpadne škatlice, tulce in drug odpadni material. V igralnici smo uporabili škatle različnih velikosti. Glede na projekt smo se dogovorili, da bomo iz njih izdelali vozila, ki jih srečujemo v prometu. Najprej smo izdelali načrt. Otroci so barvali škatle, risali, skupaj smo jih zlepili in nastala so prava vozila (vlak, bager, policijsko in gasilsko vozilo ...). Izrezali in dodali smo tudi pripomočke k posameznemu vozilu (luči, gasilsko lestev ...).

Slika 16: Izdelava bagra (Vir: lasten)

Slika 17: Razstava vozil (Vir: lasten)

Otroci so pri ustvarjanju uporabili svojo domišljijo in izkušnje, ki so jih pridobili pri opazovanju vozil. Razvijali so sodelovanje ter spoznavali uporabnost odpadnega in naravnega materiala. Utrjevali smo tudi barve ter spoznavali nove likovne tehnike.

Pri projektu mostov smo prav tako izdelovali mostove iz odpadnega materiala (škatle, papirnati tulci...), naravnega materiala ter iz plastelina in slanega testa. Otroci so imeli možnost izdelovati mostove tudi iz različnih igračk, ki so jim bile na voljo v igralnici. Na primer, iz domin so izdelovali različne mostove. Mostove smo si najprej ogledali v svoji okolici. Otroci so spoznali različne vrste mostov, nato pa smo to znanje prenesli v igralnico. Izdelali smo različne mostove iz odpadnega in nestrukturiranega materiala. Konstrukcijo mostov smo kaširali s časopisnim papirjem ter jih prebarvali s temperami. Ograje smo izdelovali tudi iz naravnega materiala, ki smo ga nabrali sami. Pri tem so otroci razvijali domišljijo, ustvarjalnost ter širili svoja obzorja.

Slika 18: Gradnja mostov (Vir: lasten)

Slika 19: Razstava (Vir: lasten)

Skupaj z otroki skupine Gozdni palčki smo na igrišču v okviru plesne dejavnosti zgradili most prijateljstva in se ob tem zabavali. Otroci so zelo uživali in veselo plesali. Tudi v igralnici smo naredili most prijateljstva z rokami.

Slika 20: Most prijateljstva (Vir: lasten)

Izdelali smo tudi maketo mesta Tržič iz odpadnih škatel, ki so jih otroci prinesli v vrtec. Škatle so polepili in pobarvali ter izrezali okna in vrata. Postavili smo jih na trši karton. Iz škatel od jajc smo izdelali travnik, ki smo ga pobarvali s temperami, nanj pa umestili rože, izdelane iz toaletnega papirja. Otroci so razvijali fino motoriko, saj so rožice zgubali.

Slika 21: Barvanje hiš (Vir: lasten)

Slika 22: Izdelava strehe (Vir: lasten)

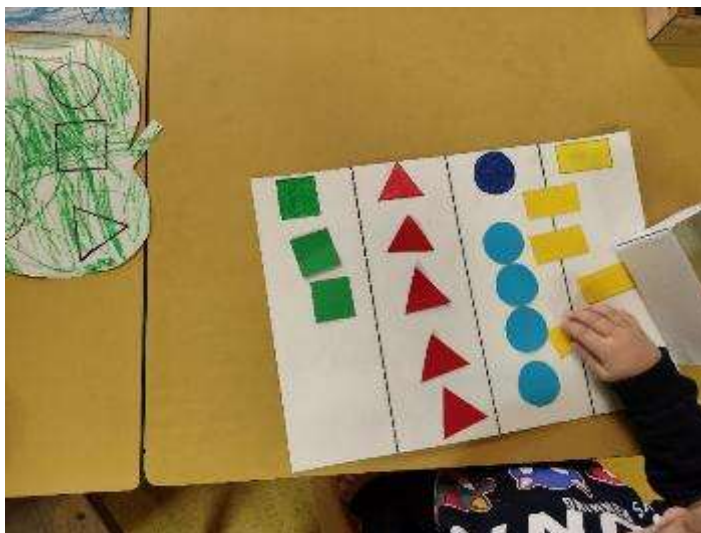

Slika 23: Maketa mesta (Vir: lasten)

Iz odpadnega materiala smo izdelali tudi različne didaktične igre. Na primer igro o vozilih, ki smo jo poimenovali »Kje se vozijo vozila?« (po cesti, po tirnicah, po vodi, po zraku). Igra je bila otrokom ves čas na voljo v kotičku, kjer so jo uporabljali samostojno. Izdelali smo tudi različne igre na temo razvrščanja barv iz odpadnega in nestrukturiranega materiala. Iz starega plastelina smo izdelali kroglice različnih barv in velikosti, ki so jih otroci razvrščali glede na predlogo. Iz odpadnih koščkov barvnega papirja smo izrezali like različnih barv. Narisali smo tudi različne predmete, jih pobarvali z voščenkami (npr. hruška – rumena) in nanje narisali različne oblike. Otroci so like določene barve postavljali na predmet enake barve ter ob tem prepoznavali tudi oblike. Kartonske tulce smo pobarvali z različnimi barvami, prav tako papirnate krožnike, na katerih smo izrezali odprtino. Otroci so krožnike metali na tulec enake barve.

Slika 24: Kje kdo vozi? (Vir: lasten)

Slika 25: Razvrščanje po barvi in obliki (Vir: lasten)

Slika 26: Razvrščanje po barvi (Vir: lasten)

Slika 27: Igra razvrščanja (Vir: lasten)

Izdelovali smo tudi pripomočke za igro. Iz kosov odpadnega blaga smo izdelali predpasnike za kuhinjski kotiček. Predpasnike sem izrezala in zašila v igralnici. Otroci so opazovali delovanje šivalnega stroja in z

zanimanjem spremljali nastajanje svojega predpasnika. Izbrali so tudi sukanec za obrobo. Vsak otrok je predpasnik potiskal z barvami za tekstil. Iz odpadnih papirnatih tulcev smo izdelali prometne znake in semafor za igro z vozili ter didaktično igro semafor. Otroci se še vedno radi igrajo tudi z blazinami, ki predstavljajo čustva in smo jih izdelali že v prejšnjem šolskem letu.

Slika 28: Barvanje predpasnikov (Vir: lasten)

Slika 29: Prometni znaki (Vir: lasten)

Slika 30: Razstava semaforjev (Vir: lasten)

Dejavnosti so vključevale vsa področja kurikuluma, čeprav je bil pri večini uporabljen odpadni material.

Ugotovitve:

Otroci so razvijali sodelovanje ter se skozi igro z recikliranimi materiali razvijali ustvarjalnosti in motorike. Spoznali so, da ponovna uporaba odpadnega materiala pomeni ohranjanje planeta in skrb za okolje. Otroci v naši skupini spoznavajo, da ne potrebujejo samo kupljenih in dragih igrač, temveč lahko ustvarjajo, razvijajo svoje interese in igro tudi z uporabo odpadnih materialov. S tem prispevajo k čistejšemu okolju in zmanjšujejo nastajanje odpadkov. Pri izdelavi iger, pripomočkov in drugih izdelkov zelo uživajo, se spontano izražajo ter razvijajo domišljijo.

Zaključek

Skozi različne projekte, ki sem jih izvajala v skupini z otroki, so otroci spoznali, da lahko vsi prispevamo k čistejšemu okolju. Spoznali so, da lahko odpadno embalažo uporabimo za igro ter iz nje izdelamo različne didaktične igre in pripomočke. Otroci se ob tem učijo, kako lahko zmanjšamo uporabo umetnih materialov in poskrbimo za čistejši zrak, ki ga dihamo. Tako poskrbimo za varnost in zdravje nas samih, živali ter družbe kot celote.

S tem hkrati zmanjšujemo potrošnjo, ki je v današnjem času preveč, ter prevzemamo odgovornost do sebe in našega planeta. Naloga nas strokovnih delavcev je, da skrb za odpadke in naš planet že v vrtcu prenesemo na otroke ter s tem pokažemo tudi staršem, kako lahko skupaj prispevamo k zmanjšanju količine odpadkov. Tako starši kot otroci spoznajo, da ni vse le v kupljeni plastični igrači.

Veliko več pozitivnega naredimo otroku in sebi, če igračo izdelamo sami iz odpadnih in naravnih materialov, ki jih imamo v okolici v izobilju. S tem ne poskrbimo le za naš planet, temveč naredimo tudi veliko dobrega za otrokov razvoj. Razvijamo njegove pozitivne lastnosti in mentalni razvoj ter prebujamo njegova pozitivna čustva. Ob tem se z otrokom povežemo ter ustvarjamo spoštovanje, zaupanje in simbiozo.

Otrok tako spozna, kako pomemben člen je v družbi. Vsak posameznik pa lahko prispeva k ohranjanju okolja ter skrbi za ves planet – vodo, zemljo, zrak, živali – in svet, v katerem živimo.

Viri in literatura

Članice in člani kurikularne komisije za vrtce. (20. 2. 2025). *Kurikulum za vrtce*. Pridobljeno 10. 4 2026 iz Kurikulum za vrtce: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predskolsko-vzgojo/Dokumenti-smernice/KURIKULUM-ZA-VRTCE-2025.pdf>

Kratka predstavitev avtorja

Sem Andreja Šarabon zaposlena v vrtcu Tržič. Delo z otroki me zelo veseli. Otroci me napolnijo z energijo in mladostjo, saj so edinstveni. Imam več kot 25 let delovne dobe. Na delovnem mestu pomočnice vzgojiteljice imam približno 20 let delovne dobe. Pri nekaj več kot 40- tih sem se odločila, za izredni študij Predšolske vzgoje na UP PEF Koper in ga uspešno zaključila, ter pridobila ustrezno izobrazbo. Na to sem izredno ponosna. Sedaj sem zaposlena na mestu diplomirane vzgojiteljice. Pri svojem delu se naslanjam na kurikulum, ki je glavni dokument pri delu z otroki. Poleg tega, pa vnašam v svoje delo tudi elemente gozdne pedagogike.

A short introduction by the author

My name is Andreja Šarabon, and I work at the Tržič kindergarten. I truly enjoy working with children. They fill me with energy and youthfulness, as each one is unique. I have over 25 years of work experience, with approximately 20 years as an assistant teacher. In my early forties, I decided to pursue a part-time study in Preschool Education at UP PEF Koper, which I successfully completed, earning the appropriate qualification. I am extremely proud of this achievement. I am now employed as a certified preschool teacher. In my work, I rely on the curriculum, which is the main document for working with children. Additionally, I incorporate elements of forest pedagogy into my work.

GOZD KOT TRETJI VZGOJITELJ: TRAJNOSTNE ZGODBE V KONCEPTU REGGIO EMILIA

Tamara Petrič, Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica

Izvilleček

Gozd je prostor, ki nam ponuja nešteto možnosti za igro, raziskovanje in učenje. V gozdu z otroki izvajamo tako spontane, kot tudi načrtovane dejavnosti. Eden izmed glavnih razlogov, da redno obiskujemo gozd je ta, da želim, da otroci razvijejo spoštovanje do narave, da se zavedajo, da smo v gozdu gostje – da v njem živijo številne rastline in živali, na katere moremo biti še posebej pozorni in poskrbeti, da jih s svojim ravnanjem ne bomo poškodovali. Želim, da se otroci povežejo z naravo, jo opazujejo in na tak način sami prepoznajo nove priložnosti za učenje. V svoje delo vključujem elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Ta pedagoški pristop nas še dodatno spodbuja, da smo povezani z naravo, jo opazujemo, doživljamo in zaznavamo z vsemi svojimi čuti. Zagovarja, da pri delu uporabljamo predvsem naravne in odpadne materiale, ki jih v dejavnosti vključujemo na čim več različnih načinov. V konceptu Reggio Emilia govorimo o prostoru, kot o tretjem vzgojitelju. Gozd otroke s svojim ekosistemom, raznovrstnimi rastlinami, živalmi in neživo naravo kar vabi k raziskovanju in odkrivanju neznanega. Naloga vzgojiteljev je, da otroke pri tem pozorno opazujemo in prepoznamo primerne priložnosti za raziskovanje in učenje.

Ključne besede

gozdna pedagogika, gozdna učilnica, odprto učno okolje, pedagoški koncept Reggio Emilia, povezanost z naravo, projekt LEAF

Cilji trajnostnega razvoja

Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti.

FORREST AS THE THIRD EDUCATOR: SUSTAINABLE STORIES IN THE REGGIO EMILIA CONCEPT

Abstract

Forrest is a place that offers countless opportunities for play, exploration and learning. In the forrest we carry out both spontaneous and planned activities. One of the main reasons we regularly visits the forrest is that I want for children to develop respect to nature, for them to be aware we are guests in the forrest – that it is home to numerous plants and animals we need to pay special attention to and to make sure, not to harm them with our actions. I want children to connect with nature, to observe it and in this way recognise new learning opportunities. I include elements of the Reggio Emilia pedagogical concept in my work. This pedagogical approach further encourages us to be connected to nature, to observe it, experience and perceive it with all our senses. It advocates that we use mainly natural and

waste materials, which are used in the activities in as many different ways as possible. The Reggio Emilia approach, of a space as a third educator. The forest, with its ecosystem, diverse plants and animals and inanimate nature invites us to explore and unknown. It is educator's role to closely observe children and recognise appropriate opportunities for exploration and learning.

Keywords: connection to nature, forest classroom, forest pedagogy, open learning environment, project LEAF, Reggio Emilia pedagogical concept

1. Uvod

Živimo v času, ki ga zaznamuje nenehno hitenje in zaposlenost z opravki. Vzgojitelji v vrtcu že več let opažamo, da so otroci stalno bolj nemirni, težave imajo s koncentracijo in pozornostjo, težko se osredotočijo na zastavljene naloge. Ena izmed rešitev na zgoraj omenjene težave je gozd – čudežni prostor, kjer obstajata samo narava in mi, brez motečih dejavnikov. Otroci se v gozdu naučijo samostojnosti, poslušanja, opazovanja in zaznavanja sveta okoli sebe z vsemi svojimi čuti.

Sama se že več let vključujem v Eko projekt LEAF. V bližini enote na kateri delam, imamo čudovit gozd, v katerem smo si uredili gozdno učilnico, v katero se vsak teden navdušeno vračamo. Gozd je prostor, ki otrokom omogoča nešteto priložnosti za igro, učenje in raziskovanje in to je tudi razlog, zakaj se vsako leto znova odločim, da ga bomo redno obiskovali.

Nekateri cilji, ki jim sledim pri pripravi dejavnosti v gozdni učilnici so:

- opazovanje, zaznavanje, poslušanje in doživljanje gozdnega prostora;
- razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do narave;
- opazovanje sprememb, ki se v gozdu zgodijo z menjavo letnih časov;
- spoznavanje rastlin in živali, ki živijo v gozdu.

2. Osrednji del

V svoje delo že nekaj časa vključujem elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Reggio Emilia je eden izmed alternativnih pedagoških konceptov, ki je pri nas morda manj poznan od ostalih dveh. Temeljni elementi tega koncepta so povezanost in vpetost vrtca v kulturo okolja, upoštevanje diferenciacije otrok, uporaba vseh čutov v spoznavnem procesu, omogočanje in spodbujanje različnih oblik izražanja, prednost učenja pred poučevanjem, kakovostna komunikacija, sodelovanje vzgojiteljev in drugih delavcev vrtca, projektno delo, pomen dokumentiranja življenja in dela v vrtcu (Devjak, 2012).

Pri konceptu Reggio Emilia velja, da je prostor tretji vzgojitelj. Ta izraz prepozna vpliv fizičnega okolja na razvoj otrok. Okolje lahko njihov razvoj spodbudi ali pa ga ovira. Prostor je zasnovan tako, da spodbuja interakcijo in komunikacijo, ustvarjalno izražanje in podpira sodelovalni in k reševanju problemov naravnan pristop učenja (Thornton in Brunton, 2009).

Prostor je dober tretji vzgojitelj kadar je ciljno naravnan, udoben, organiziran, čist, vabljen in vključujoč. To velja za vse prostore: velike in majhne, odprte in zaprte, javne in zasebne. Vsak kotiček ima svoj namen in za njegovo urejenost skrbijo tako vzgojitelji kot tudi otroci (Boyd Cadwell, 1997).

Prosta igra v gozdni učilnici

Gozdna učilnica v našem vrtcu živi že več let. Delimo si jo skupaj s šolo, zato je to prostor, ki se stalno spreminja, dopolnjuje in na novo oblikuje. V gozdno učilnico zahajamo skozi celotno šolsko leto, da otroci skozi gozd doživijo vse spremembe v letnih časih. Naši prvi obiski so bili osredotočeni na prosto igro in raziskovanje gozdnega okolja. Otrokom sem omogočila, da spoznajo vse kotičke gozdne učilnice. Najprej so se igrali s palicami različnih dolžin, ki so jih spremenili v nek pripomoček, orodje: najpogosteje je bila to kosilnica, s katero so kosili travo ali pa žaga, s katero so podirali drevesa. Čez čas so si v gozdni učilnici uredili gozdno kuhinjo, v kateri se pripravljajo najrazličnejše jedi. Vedno pogosteje se pojavljata tvegana igra in sodelovalno učenje. Otroci prenašajo ali kotalijo hlode različnih velikosti, sami ali s pomočjo prijateljev prenašajo različno velike veje, pri tem pa se dogovarjajo kam in kako jih bodo odložili. Ko je trdnjava iz vej dovolj velika in dovolj trdna, z največjim veseljem plezajo po njej. Plezajo tudi po deblih in večjih kamnih.

Preko tvegane igre otroci preverjajo meje svojih sposobnosti in občutijo notranje vznemirjenje. Prav tako napredujejo v gibalnih učinkovitosti in pridobivajo zaupanje vase (Antič, 2025).

Slika 31: Kotaljenje debla

Raziskovanje gozda jeseni

Ena izmed prvih usmerjenih dejavnosti, ki smo jih z otroki izvedli v gozdu je bilo zaznavanje sprememb, ki se v gozdu in naravi zgodijo jeseni. Z digitalnim fotoaparatom smo se odpravili proti gozdu, kjer so otroci fotografirali »jesen«. Pri fotografiranju so potrebovali mojo pomoč, sami pa so opazili in določili značilnosti letnega časa, ki jih željo fotografirati. Fotografirali smo odpadlo listje, skoraj gola drevesa, kostanje, kostanjeve ježice in storže, ki so ležali na tleh, našli smo tudi gobe. V vrtcu smo si fotografije pogledali na računalniku, ob pregledovanju pa so otroci povedali kaj so fotografirali in zakaj. Skupaj smo se odpravili do računalniškega kabineta, kjer smo fotografije natisnili. Otroci so jih izrezali in jih prilepili na risalni list, jaz pa sem pod posamezno fotografijo zapisala njihove izjave. Nastali plakat smo pritrdili na oglasno desko.

Slika 32: Fotografiranje z digitalnim fotoaparatom

Foto dokumentiranje in projektno delo sta dva pomembnejših elementov koncepta Reggio Emilia. Materiali in izdelki, ki nastanejo pri vzgojnem procesu prikazujejo ustvarjanje in učenje otrok in so razstavljeni na različnih mestih v vrtcu (Devjak, T., Berčnik, S., Plestenjak, M., 2008).

V konceptu Reggio Emilia teme za projekte izhajajo iz interesov otrok. Otroci večinoma delajo v manjših skupinah, kar jim omogoča razvijanje dialoga in sodelovanja pri reševanju izzivov. Projektno delo nam omogoča, da raziščemo tudi kompleksnejše teme. Posamezne teme lahko raziskujemo tudi več mesecev, lahko tudi skozi celotno šolsko leto. Izvedba takšnih projektov zajema veliko organizacije in načrtovanja s strani vzgojiteljev. Otroci veliko raziskujejo tudi izven prostorov vrtca, pri tem pa posamezno mesto obiščejo večkrat. S takšnim načinom dela prihajajo do lastnih spoznanj, jih preizkušajo, evalvirajo, hkrati pa skupaj z vzgojitelji dokumentirajo vse faze učenja. (Hall, 2010).

V letošnjem šolskem letu delam v polovičnem oddelku, v katerega je vključenih 9 otrok. Delo v manjši skupini mi omogoča, da je vsak otrok viden in slišan, vsak lahko izrazi svoje mnenje, tudi dialog med otroki je bolj izrazit.

Spoznavanje drevesnih listov

Nekaterih dejavnosti ne moremo vedno izvesti v gozdu. Med enim izmed naših obiskov gozda smo nabrali različno odpadlo listje, ki smo ga v igralnici še podrobneje spoznali. Liste so otroci rezali in ponovno sestavljali, obrisovali so jih s svinčnikom in obrise izrezovali, spoznavali pa so jih tudi s pomočjo grafoskopa. Najprej so opazovali kako listje izgleda, ko ga položijo na osvetljeni del grafoskopa: opazovali so, kako se posamezne barve bleščijo pod lučko, potem pa so spoznali, da lahko z grafoskopom na steni opazujejo sence listov. Iz njih so ustvarjali različne oblike in podobe, ob tem pa so sodelovali, se pogovarjali in dogovarjali.

Slika 33: Opazovanje listja na grafoskopu

Spomladi so otroci opazili, da so na drevesih znova začeli poganjati listi. Želela sem, da spoznajo, da imajo različne vrste dreves drugačne liste in da lahko drevo prepoznamo po obliki njegovih listov. Mlado listje si je žal med sabo zelo podobno, zato dejavnosti nismo mogli izvesti kot sem si zamislila. Smo pa s tal pobrali različno odpadlo listje, ki smo si ga podrobno pogledali. Otroci so liste enake vrste razvrstili v skupine. Želela sem, da v knjigah, ki nam služijo kot določevalni ključi, poiščejo fotografije oziroma ilustracije listov, ki smo jih našli. Ta naloga se je izkazala za precej zahtevno, otroci so potrebovali veliko moje pomoči in usmerjanja. S skupnimi moči smo ugotovili, da glede na listje, ki smo ga našli, v naši gozdni učilnici rastejo predvsem kostanji in hrast.

Slika 34: Določevanje vrste lista s pomočjo knjig

Gozd pozimi

Gozd smo obiskovali tudi pozimi. Otroci so ugotovili, da so tudi gozdna tla pokrita s snegom. Da so se lahko igrali s palicami, vejami in hlodi so jih morali najprej izkopati izpod snega.

Slika 35: Igra v gozdu pozimi

Pozabili pa nismo niti na ptice, ki živijo v gozdu. Decembra smo izdelali okraske v obliki hrane za ptičke, ki smo jih odnesli v gozd in z njimi okrasili manjše smreke.

Na vrtčevskem igrišču smo najprej nabrali storže, ki smo jih nekaj dni pustili v igralnici, na toplem, da so se odprli. Storže smo s pomočjo žlice namazali z arašidovim maslom, ki je služilo kot lepilo. Tako namazane storže smo povaljali v semenih za ptiče. Na vrh storžev sem pritrdila še vrvico. Opremljeni z okraski smo se odpravili v gozd. Tam smo poiskali manjše smreke, ki smo jih okrasili z našimi storži. Ob našem naslednjem obisku gozda smo z veseljem ugotovili, da so na drevesih ostale le še prazne vrvice, ki smo jih odstranili in jih odnesli v vrtec.

Slika 36: Priprava hrane za ptice

Slika 37: Krašenje smreke v gozdu

Igra »Gozdni lovci«

Narava je najboljše izkustveno učno okolje, ki spodbuja pridobivanje in razvoj motoričnih in senzoričnih veščin. V gozdu lahko na najbolj spontan način aktiviramo vsa čutila (Györek, 2024).

Otroci se na ta način učijo opazovanja, poslušanja, zaznavanja in doživljanja sveta okoli sebe.

Igrali smo se igro, ki smo jo poimenovali »Gozdni lovci«. Naloga otrok je bila, da poiščejo nekaj majhnega, nekaj velikega, nekaj mehkega, nekaj trdega in nekaj dišečega. S to dejavnostjo sem jih želela spodbuditi, da so pozorni na svet okoli sebe, da se dotikajo drevesnih debel, štorov, rastlin in gozdnih plodov in jih vonjajo. Pri iskanju majhnih in velikih predmetov niso imeli težav. Pobirali so majhne koščke lubja, iskali so storže in kostanje, drobne listke in kamne. Pri iskanju velikih predmetov so se trudili prinesiti največjo palico, ki so jo lahko pobrali s tal. Zapletlo se je pri iskanju mehkih, trdih in dišečih predmetov, saj so se morali najprej spomniti kaj je mehko in trdo ter se narave okoli njih dotikati in to kar občutijo povezati s tem ali je predmet mehak ali trd. Sami nikakor niso mogli ugotoviti kako bi našli dišeče predmete. Šele na mojo spodbudo so jih pričeli vohati in ugotovili so, da jim diši praktično vse, kar so našli.

Slika 38: Lov na najdaljšo palico

Sodelovanje v akciji »Očistimo svoj kraj«

V sklopu akcije »Očistimo svoj kraj«, smo organizirali čistilno akcijo v gozdu. V naši gozdni učilnici ni odpadkov, saj jih v primeru, da kakšnega najdemo, vedno pobereмо in odnesemo v vrtec, kjer jih zavržemo v ustrezen zabojnik za smeti. V bližini našega vrtca pa so še druge gozdne površine, ki žal niso tako čiste. Opremljeni z rokavicami in vrečami za smeti smo se tako podali v akcijo čiščenja gozdov. Največ smo našli praznih pločevink, večje kose PVC folije, nekaj kosov stiropora in kakšne papirčke; na naše veselje pa gozdovi v naši bližini niso bili zelo onesnaženi. Ob enem izmed naslednjih obiskov gozda smo se odločili poiskati mravljišče – tega nismo našli, so pa otroci opazili prazno plastenko od motornega olja. Takoj so povedali, da to ne sodi v gozd in predlagali, da plastenko odnesemo v ustrezeni zabojnik za smeti. Med potjo iz gozda do vrtca so se ponosno izmenjevali pri njenem prenašanju.

Slika 39: Očistimo naš gozd

Raziskovanje gozdnih tal in opazovanje živali

Ob obisku gozda so otroci notranje motivirani za raziskovanje in učenje, te priložnosti pa se največkrat pojavijo spontano. Med brskanjem po gozdnih tleh velikokrat opazijo znano ali neznano žival, ki jo z zanimanjem opazujejo. Naloga nas vzgojiteljev je, da smo v teh situacija prisotni ob otrocih, da živali opazujemo skupaj z njimi, se z njimi pogovarjamo in jim zastavljamo odprta vprašanja.

Med enim izmed obiskov gozda smo na tleh opazili metulja, ki se ni premikal. Previdno sem ga pobrala, medtem, ko je bil na moji dlani, pa so si ga otroci lahko pobližje pogledali. Našteli in prepoznali so dele njegovega telesa, prešteli koliko nog ima, povedali so, da ima krila rjave in črne barve, ugotovili so celo, da so njegova krila na zgornji strani drugačna kot na spodnji strani.

Slika 40: Opazovanje metulja

Drugič so našli gosenico. Ugotovili so, da leze zelo hitro, da je kosmata in da ima rdeče oči. Povedali so, da se je izlegla iz jajčeca in da se bo kmalu spremenila v metulja. Zanimalo jih je, ali je zelo lačna. Svoja opažanja so povezali z njim zelo ljubo zgodbo o Zelo lačni gosenici.

Podrobno smo opazovali tudi pajka. Ugotovili so, da ima glavo, telo in ritko ter veliko nog. Opazili so, da se je v njegovo mrežo ujelo veliko mušic, kar smo izkoristili za pogovor o tem, da pajki pletejo mreže zato, da se vanje ulovijo mušice, muhe in druge žuželke, s katerimi se prehranjujejo.

Ob opazovanju živali imajo otroci vedno veliko vprašanj. Velikokrat jih s podvprašanji vodim, da sami pridejo do odgovora, ali pa ga poiščemo skupaj. Ker so za raziskovanje in odkrivanje notranje motivirani, lahko posamezno žival opazujejo tudi 10 ali več minut. Pri tem vedno velja pravilo, da se živali ne dotikamo z rokami, da je ne dregamo s palicami ali je ne poškodujemo na kak drug način.

Slika 41: Raziskovanje gozdnih tal

Pravljичne minute v gozdu

Redno prebiramo tudi zgodbe iz knjige *Kdo gre na sprehod v gozd?*, avtorice Tatjane Kokalj. Knjigo včasih odnesemo s sabo v gozd, drugič zgodbam prisluhnemo v igralnici. Zbirka je sestavljena iz krajših zgodb, ki opisujejo življenje živali in rastlin v gozdu. Z otroki se po vsaki prebrani zgodbi pogovorimo o vsebini, zraven pa delimo še svoja mnenja in izkušnje.

Slika 42: Pravljična urica v gozdu

3. Zaključek

Izkušnje bivanja v gozdni učilnici potrjujejo, da so otroci v naravnem okolju pridobili samostojnost, radovednost, občutek odgovornosti do narave in uporabo vseh čutov v procesu učenja. Takšne izkušnje otrokom pomagajo razvijati spoštovanje do okolja, občutek povezanosti z naravo in sposobnost opazovanja in razumevanja sveta okoli sebe. Veseli me, da se že v naprej veselijo petkovih obiskov gozda in o svojih doživetjih, opažanjih in izkušnjah pripovedujejo še več dni po tem. Svoje na novo pridobljeno znanje znajo povezati s tem, kar že poznajo. Tudi v prihodnje se bom zavzemala, da bom otrokom omogočila čim več izkustvenega učenja.

4. Viri in literatura

Antič S. [et. al.]. (2025). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Boyd Cadwell, L. (1997). *Bringing Reggio Emilia home: An innovative approach to early childhood education*. Teachers College press: Columbia University.

Devjak T., Berčnik, S., Plestenjak, M. (2008). *Alternativni vzgojni koncepti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Devjak, T. [et. al.]. (2012). *Predšolska vzgoja: od starega k novemu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Györek, N. (2024). *Gozdna pedagogika v praksi: 1. del*. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko.

Hall, K. [et al.]. (2010). *Loris Malaguzzi and the Reggio Emilia Experience, vol. 23*. London: Bloomsbury Academic.

Kratka predstavitev avtorja

Sem Tamara Petič, diplomirana vzgojiteljica in v Vrtcu »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica sem zaposlena že deveto leto. Trenutno delam na manjši podeželski enoti, v polovičnem oddelku. V svoje delo vključujem elemente pedagoškega koncepta Reggio Emilia. Otrokom rada pripravljam zanimive in inovativne dejavnosti. Veliko časa preživimo na prostem, kjer odkrivamo in raziskujemo naravo.

I am Tamara Petrič, a graduate educator and I have been a preschool teacher at the Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica for the ninth year. I currently work at a smaller rural unit, in a half sized group. I include elements of the Reggio Emilia pedagogical concepts in my work. I like to prepare interesting and innovative activities for children. We spend a lot of our time outdoors, discovering and exploring nature.

TRAJNOST SE ZAČNE V ODNOSIH: IZKUŠNJA IZVAJANJA PROGRAMA NEON V SKUPINI PREDŠOLSKIH OTROK

Katarina Glinšek, VVZ Kekec Grosuplje

Izvleček

Trajnostni razvoj, poleg skrbi za naravno okolje, vključuje tudi oblikovanje varnega, spodbudnega in nenasilnega socialnega okolja. Izkušnje nasilja pomembno vplivajo na telesno in duševno zdravje otrok ter njihov celostni razvoj, zato je že v zgodnjem otroštvu primarna preventiva ključnega pomena. V prispevku predstavljam svojo izkušnjo izvajanja preventivnega programa NEON – Varni brez nasilja, v skupini predšolskih otrok, starih 5–6 let. Namen prispevka je prikazati pomen razvoja socialnih in čustvenih kompetenc kot temelja socialne trajnosti ter poudariti vlogo timskega sodelovanja pri uvajanju preventivnih vsebin v vrtčevsko okolje. Program je usmerjen v krepitev varovalnih dejavnikov, kot so empatija, socialne veščine, samopodoba in podporna socialna mreža. Delavnice sem izvajala v obliki pogovora, igre vlog, pripovedovanja zgodb ter gibalnih in sodelovalnih dejavnosti, prilagojenih razvojni stopnji otrok. Pri delu opažam, da otroci postopoma lažje prepoznajo in izražajo čustva, pogosteje iščejo pomoč ter razvijajo večjo občutljivost za potrebe vrstnikov. Pomemben dejavnik uspešne izvedbe je sodelovanje med strokovnimi delavci, kar prispeva k večji doslednosti in podpori otrokom. Izkušnje kažejo, da lahko z zgodnjim razvijanjem empatije, odgovornosti in nenasilnega vedenja pomembno prispevam k oblikovanju trajnostne družbe.

Ključne besede

empatija, nenasilje, predšolska vzgoja, socialna trajnost, sodelovanje, trajnostni razvoj

Cilji trajnostnega razvoja

- 3 – Zdravje in dobro počutje
- 4 – Kakovostno izobraževanje
- 10 – Zmanjšanje neenakosti
- 16 – Mir, pravičnost in močne institucije

SUSTAINABILITY BEGINS IN RELATIONSHIPS: EXPERIENCE OF IMPLEMENTING THE NEON PROGRAMME IN A PRESCHOOL GROUP

Abstract

Sustainable development encompasses not only environmental protection but also the creation of a safe, supportive, and non-violent social environment. Experiences of violence significantly affect children's physical and mental health as well as their overall development, which is why primary prevention is essential from early childhood. This paper presents my experience of implementing the NEON – Safe Without Violence prevention programme in a group of preschool children aged 5–6. The aim is to highlight the importance of developing social and emotional competences as a foundation of social sustainability and to emphasise the role of teamwork in introducing preventive content in early

childhood education. The programme focuses on strengthening protective factors such as empathy, social skills, self-confidence, and supportive social networks. The activities were carried out through discussions, role play, storytelling, and movement-based cooperative activities adapted to children's developmental level. I observe that children gradually become more capable of recognising and expressing emotions, more likely to seek help, and more sensitive to the needs of their peers. Collaboration among professionals proved to be a key factor in ensuring consistency and support. The experience suggests that fostering empathy, responsibility, and non-violent behaviour from an early age can significantly contribute to building a sustainable society.

Keywords

early childhood education, empathy, non-violence, social sustainability, sustainability, teamwork

1. UVOD

Trajnostni razvoj, poleg varovanja narave, vključuje tudi socialno dimenzijo, ki poudarja pomen varnega in vključujočega okolja za razvoj posameznika. Zgodnje otroštvo je pri tem ključno, saj se takrat oblikujejo temeljni vzorci vedenja in odnosa do drugih. Pomen razvoja socialno-čustvenih kompetenc dodatno utemeljuje prenovljeni Kurikulum za vrtce (2025), ki med ključnimi usmeritvami izpostavlja kakovostne odnose, vključevanje v družbo in varno učno okolje.

Vrtčevsko obdobje predstavlja prvo intenzivno srečanje z vrstniki, kjer se otroci učijo prepoznavati čustva in razvijati socialne veščine. Načrtno razvijanje teh kompetenc deluje kot pomemben varovalni dejavnik pri preprečevanju nasilja in neposredno prispeva k ciljem trajnostnega razvoja, kot sta zdravje in dobro počutje ter spodbujanje mirne in vključujoče družbe.

Z namenom krepitve teh veščin, sem s sodelavko v skupini otrok, starih 5–6 let, izvajala preventivni program NEON – Varni brez nasilja. Program, usmerjen v razvoj empatije in prepoznavanje osebnih meja, sva izvajali v skupini, ki ni bila najina matična. To je zahtevalo tesno sodelovanje s tamkajšnjima vzgojiteljicama. Štiri delavnice so prek iger vlog, zgodb in sodelovalnih dejavnosti obravnavale teme čustev, varnosti in iskanja pomoči.

Namen prispevka je predstaviti izkušnjo izvajanja programa NEON ter osvetliti pomen timskega sodelovanja pri uvajanju preventivnih vsebin. Zgodnje razvijanje empatije in odgovornosti je namreč temelj za oblikovanje trajnostno naravnane družbe.

Sliki 1 in 2: Navezovanje prijateljstev in stisk vrstnika v vrtčevskem okolju (vir: lastni arhiv avtorice)

4. OSREDNJI DEL BESEDILA

TRAJNOSTNI RAZVOJ IN SOCIALNA DIMENZIJA

Trajnostni razvoj v vzgojno-izobraževalnem prostoru vključuje tudi ključno socialno dimenzijo. Osredotoča se na kakovost medosebnih odnosov, občutek varnosti in vključujoče okolje. V vrtcu se socialna trajnost odraža v vsakodnevni interakcijah, prek katerih otroci razvijajo razumevanje sebe in drugih.

Zgodnje otroštvo je ključno za razvoj socialnih in čustvenih kompetenc, ki so temelj za kasnejše odgovorno vedenje v družbi (Marjanovič Umek, 2004). Kurikulum za vrtce (1999, 2025) poudarja pomen spodbudnega okolja, v katerem otrok razvija občutek pripadnosti, spoštovanja in veščine za kakovostno sobivanje. V praksi se to kaže v otrokovi sposobnosti, da prisluhne vrstniku, počaka na vrsto ali poišče pomoč. Takšne izkušnje gradijo empatijo in nenasilno vedenje, kar neposredno podpira cilje trajnostnega razvoja, kot so zdravje in dobro počutje, kakovostno izobraževanje ter spodbujanje mirne družbe.

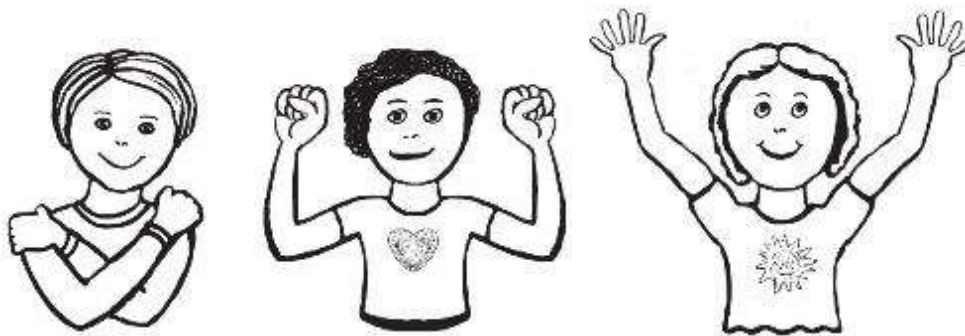
V tem kontekstu imajo preventivni programi, kot je NEON – Varni brez nasilja, pomembno vlogo. Otrokom omogočajo učenje o čustvih, osebnih mejah in varnosti, na razvojno primeren način. Z načrtnim razvijanjem teh vrednot vrtec ne vpliva le na trenutno klimo v skupini, temveč tudi na dolgoročno oblikovanje posameznika, sposobnega spoštljivega sobivanja.

Sliki 3 in 4: Otroci, ki čakajo na vrsto za tobogan (vir: lastni arhiv avtorice)

OPIS PROGRAMA NEON

Program NEON – Varni brez nasilja je strokovno zasnovan primarno preventivni program, ki ga razvija in izvaja ISA institut ter ga sofinancira Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije. Njegov osnovni cilj je zaščita otrok pred nasiljem in zlorabo s krepitvijo varovalnih dejavnikov, ki jim omogočajo prepoznavanje nevarnih situacij in ustrezen odziv. Program poudarja, da je preventiva najučinkovitejša v zgodnjem otroštvu, ko se oblikujejo temeljne socialne in čustvene kompetence. Osrednje sporočilo programa je pravica otrok da so VARNI, MOČNI in SVOBODNI.

Slika 5: ilustracije kretenj, ki ponazarjajo znak za: varni, močni, svobodni (vir: Štirn & Šibilja, 2018)

V okviru tega prispevka nastopam kot izvajalka programa v VVZ Kekec Grosuplje, kjer sem ga skupaj s sodelavko izvajala v skupini predšolskih otrok. Za strokovno in uspešno izvedbo delavnic je sicer potrebno zaključeno usposabljanje za izvajanje programa NEON za preventivo nasilja in zlorabe otrok (za vrtec), kar (poleg poznavanja scenarijev izvedbe) zagotavlja širše znanje.

V vrtcu se program izvaja skozi štiri strukturirane delavnice, prilagojene starosti 5–6 let. Te delavnice preko igre, pogovora in izkustvenega učenja otroke učijo prepoznavanja čustev, postavljanja osebnih meja ter iskanja pomoči pri zaupanja vrednih odraslih. Poseben poudarek je na konkretnih samozaščitnih strategijah, kot so jassen odklon (reči »ne«), umik iz neprijetne situacije in obveščanje

odraslih. Pomemben je tudi celosten pristop, ki poleg otrok vključuje starše in strokovne delavce kot ključne vire podpore. Z uporabo metod, kot so igre vlog in pripovedovanje zgodb, program NEON otroke opolnomoči za varno in samozavestno delovanje v njihovem socialnem okolju.

Slika 6: Logotip programa NEON. (Vir: ISA institut)

IZVEDBA DELAVNIC V ODDELKU

Izvedba programa NEON je temeljila na štirih strukturiranih delavnicah, ki so bile prilagojene razvojni stopnji otrok, starih 5–6 let. Delavnice sva izvajali v oddelku, ki ni najina matična skupina. To je zahtevalo premišljeno vzpostavljanje začetnega zaupanja, hkrati pa nama je omogočilo objektivnejše opazovanje skupinske dinamike in odzivov otrok v novem socialnem okolju.

STRUKTURA IN VSEBINSKI SKLOPI DELAVNIC

Pri vsebinski zasnovi delavnic sva sledili metodologiji programa NEON, podrobno opisani v priročniku za izvajanje programa (Štirn & Šibilja, 2018). Vsaka delavnica je naslavljala specifične cilje, ki so se stopnjevali od prepoznavanja lastnih občutkov do konkretnih samozaščitnih veščin:

- **Prva delavnica – Čustva in pravice:** Osredotočili smo se na prepoznavanje prijetnih in neprijetnih čustev (veselje, žalost, jeza, strah) ter na razumevanje osnovnih pravic: biti varen, močen in svoboden. Otroci so raziskovali situacije, v katerih se počutijo varne in kdaj ta občutek izgine.

Slika 7: aktivnost prepoznavanje čustev v različnih situacijah (vir: lastni arhiv avtorice)

- **Druga delavnica – Prijateljstvo in vrstniško nasilje:** Prek igre vlog smo definirali značilnosti "pravega" prijateljstva ter se učili prepoznavati dobro in slabo komunikacijo. Otroci so vadili konkretno veščino postavljanja meje z uporabo odločnega »NE« v primerih vrstniškega nasilja.

Slika 8: zaigrana situacija vrstniškega nasilja (vir: lastni arhiv avtorice)

- **Tretja delavnica – Varnost pred neznanci:** Namen je bil krepiti samozaščitno ravnanje v primeru grožnje ugrabitve. Otroci so prek lutkovne animacije spoznavali pravila osebne varnosti: *reci ne, pojd stran, kriči in povej*.

Slika 9: Prikaz kako lahko otrok odreagira v nevarni situaciji (vir: lastni arhiv avtorice)

- **Četrta delavnica – Intimni deli telesa in varni dotiki:** Obravnavali smo temo telesne nedotakljivosti. Otroci so se učili ločevati med primernimi in neprimernimi dotiki ter med varnimi in nevarnimi skrivnostmi, s posebnim poudarkom na opolnomočenju, da o neprijetnem dogodku poročajo odrasli osebi, ki ji zaupajo.

Slika 10: Odigran prizor poskusa spolne zlorabe (vir: lastni arhiv avtorice)

METODE DELA IN DIDAKTIČNI PRISTOPI

Pri izvedbi sva prednostno uporabljali izkustveno učenje, ki otrokom omogoča, da vsebine ponotranjijo skozi lastno dejavnost in ne zgolj s pasivnim poslušanjem:

- **Igra vlog in lutkovna animacija:** Otroci so v varnem okolju preizkušali odzive na specifične socialne situacije (npr. srečanje z neznancem, vrstniško izključevanje), kar je krepilo njihovo suverenost in sposobnost odzivanja.
- **Vodeni pogovor in pripovedovanje zgodb:** Te metode so služile kot osnova za razvoj empatije, omogočale refleksijo o lastnih in tujih izkušnjah ter spodbujale ubesedenje čustev.
- **Sodelovalne in gibalne igre:** Spodbujale so občutek pripadnosti skupini, krepile timski duh in sodelovanje med vrstniki, kar je ključni element socialne trajnosti in nenasilnega sobivanja.

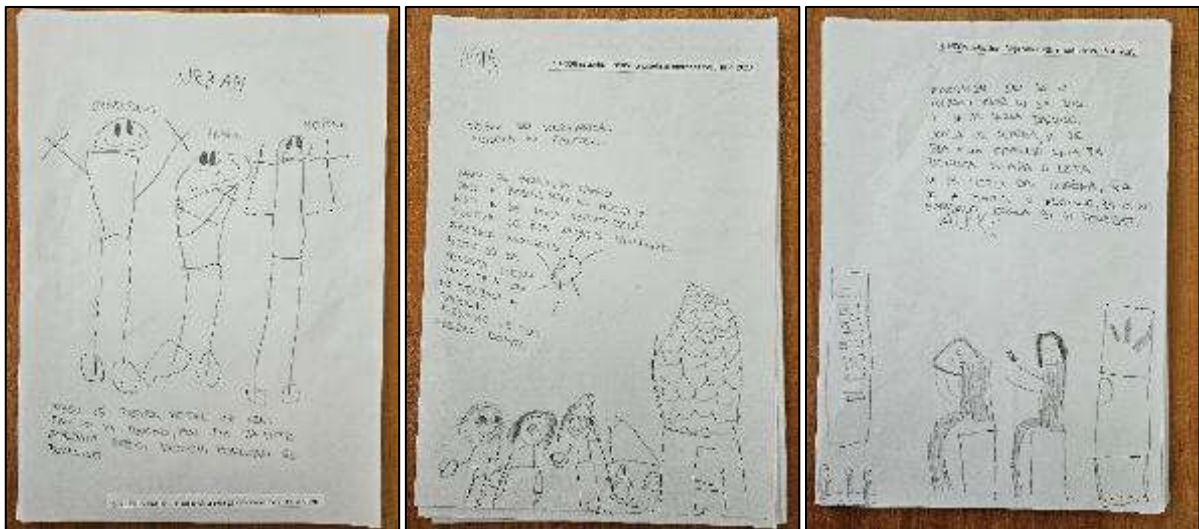
Slika 11: Demonstracija z lutkami (vir: lastni arhiv avtorice)

POMEN TIMSKEGA SODELOVANJA

Ker je bil program izveden v oddelku, ki ni bila najina matična skupina, je bil ključnega pomena načrten in reden dialog z matičnima vzgojiteljicama. To je vključevalo predhodno seznanitev z vsebino delavnic, izmenjavo opažanj o otrocih in skupinski dinamiki med izvedbo ter povratne informacije po srečanjih. Takšen celosten pristop je bil inovativen in je zagotovil, da se preventivna sporočila niso končala z delavnico, temveč so postala del vsakodnevne komunikacije, vzgojnega delovanja ter odzivanja na situacije v skupini. Sodelovanje med strokovnimi delavci je tako prispevalo k doslednejši in učinkovitejši podpori otrokom pri razvijanju varovalnih dejavnikov.

UGOTOVITVE IN REFLEKSIJA

Ugotovitve te izkušnje izhajajo iz sprotnega opazovanja otrok med delavnicami, pogovorov s primarnima vzgojiteljicama ter refleksije izvajalk. Dragocen vpogled v doživljanje otrok so omogočale tudi njihove risbe s svinčnikom, ki so nastale po posameznih srečanjih. Pri tem so vzgojiteljice na risbe zapisale tudi otrokov opis, kar je pomembno dopolnilo likovnemu izražanju. Ta oblika refleksije je otrokom omogočila, da so na njim lasten, razvojno primeren način izrazili svoja doživetja in razumevanje vsebin, strokovnim delavkam pa je služila kot dodaten vpogled v to, kaj se jih je pri dejavnostih najbolj dotaknilo in kaj jim je ostalo v spominu.

Slike 12, 13 in 14: Primeri otroških risb, ki ponazarjajo razumevanje vsebin programa NEON (Vir: lastni arhiv avtorice)

VPLIV NA OTROKE IN MEDSEBOJNE ODNOSE

Na podlagi izvedbe delavnic opažamo postopno povečanje odprtosti otrok pri izražanju misli in čustev. Na začetku so nekateri otroci težje poimenovali ali spregovorili o čustvih, kasneje pa so pogosteje samoiniciativno delili doživetja in prepoznavali čustva pri sebi in drugih. Risbe so pogosto odražale motive varnosti, pomoči odraslih, pogovora in medsebojnih odnosov, kar potrjuje, da so si otroci zapomnili ključna sporočila programa in jih prenašali v likovno izražanje. Določene risbe so v prispevku uporabljene kot ilustracija razumevanja obravnavanih vsebin (ob upoštevanju varovanja zasebnosti in soglasij).

Opaziti je bilo tudi izboljšanje na področju medsebojnih odnosov. Otroci so pogosteje izražali skrb za vrstnike, jih vključevali v igro in ponujali pomoč v stiski. V konfliktnih situacijah so nekateri začeli uporabljati strategije, spoznane na delavnicah (pogovor, umik, iskanje pomoči pri odraslem), kar kaže na razvijanje nenasilnih načinov reševanja konfliktov. Pri razumevanju osebnih meja in občutka varnosti so otroci postali bolj samozavestni; pogosteje so izražali, kaj jim je prijetno, jasno izrekli »ne« in izkazovali večje zavedanje, na koga se lahko obrnejo po pomoč.

SODELOVANJE STROKOVNIH DELAVCEV IN OMEJITVE PROGRAMA

Sodelovanje med strokovnimi delavci se je izkazalo kot ključen dejavnik uspešne izvedbe. Usklajeno delovanje je omogočilo prenos vsebin delavnic v vsakodnevno življenje skupine, kar je prispevalo k utrditvi pridobljenih znanj in veščin ter okrepilo otroški občutek varnosti in pripadnosti.

Kljub pozitivnim učinkom pa je treba izpostaviti tudi določene omejitve. Izvajanje štirih delavnic je časovno omejeno, kar ne omogoča poglobljenega utrjevanja vseh vsebin. Razlike v razvoju socialnih in čustvenih kompetenc med otroki (ter vpliv družinskega okolja) zahtevajo dodatno individualizacijo in prilagajanje. Otroške risbe, čeprav dragocene za vpogled v doživljanje, ne morejo služiti kot objektivno merilo učinka programa, temveč kot dopolnilno orodje za razumevanje odziva otrok.

Kljub tem omejitvam izkušnja potrjuje pomembno vlogo preventivnih dejavnosti pri razvoju socialnih in čustvenih kompetenc ter pri izboljšanju medosebnih odnosov. Program NEON tako prispeva k dolgoročnemu oblikovanju posameznikov, ki so sposobni odgovornega, empatičnega in nenasilnega sobivanja z drugimi, kar je temelj socialne trajnosti.

ZAKLJUČEK

Izvajanje programa NEON – Varni brez nasilja v skupini predšolskih otrok je potrdilo, da je načrtno razvijanje socialnih in čustvenih kompetenc bistveno za oblikovanje varnega, spodbudnega in vključujočega vrtčevskega okolja. Osrednja ugotovitev je, da otroci skozi izkustvene dejavnosti pridobivajo konkretne veščine za prepoznavanje čustev, izražanje potreb, postavljanje osebnih meja in iskanje pomoči pri odraslih. Te veščine so ključne tako za njihovo trenutno dobro počutje kot tudi za dolgoročno vključevanje v skupnost.

Kot pomembna prednost programa se izpostavlja njegova razvojna prilagojenost predšolskim otrokom. Zahtevne vsebine o nasilju in varnosti so predstavljene na njim razumljiv in spodbuden način, kar krepi njihovo aktivno vlogo in zmanjšuje strah. Dodatno vrednost je prispevalo timsko sodelovanje strokovnih delavcev, ki je omogočilo učinkovitejši prenos in utrjevanje vsebin v vsakodnevno življenje skupine.

Kljub pozitivnim učinkom pa so se pokazale tudi določene omejitve. Štiri delavnice predstavljajo le začetek, saj časovna omejitev ne omogoča poglobljenega in dolgoročnega utrjevanja vseh vsebin, prav tako pa je potrebno stalno individualno prilagajanje zaradi razvojnih razlik med otroki. Odprto ostaja vprašanje, kako zagotoviti dosledno ohranjanje sporočil programa v vsakdanjih situacijah in kako v preventivno delo še bolj vključiti starše.

Izkušnja izvajanja programa jasneje potrjuje, da socialna trajnost ni ločena od trajnostnega razvoja. Družba, ki si prizadeva za odgovorno ravnanje z okoljem, potrebuje tudi posameznike, sposobne sodelovanja, spoštovanja in nenasilnega reševanja konfliktov. V tem smislu se trajnost začne v odnosih – v ustvarjanju okolja, kjer so otroci varni, slišani, sprejeti in podprti pri razvoju odgovornega ravnanja.

V prihodnje je cilj nadaljevati z izvajanjem programa, zlasti z intenzivnejšim povezovanjem z vsakodnevnim življenjem vrtca in z aktivnejšim vključevanjem staršev. Smiselna bi bila tudi zasnova kratkih, rednih dejavnosti za utrjevanje vsebin po zaključenih delavnicah, kot so pogovorni krogi, socialne igre ali ciljane refleksije. S tem bi program še bolj prispeval k oblikovanju vrtčevske skupnosti, ki temelji na spoštovanju, sodelovanju, nenasilju in skupni skrbi.

VIRI IN LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Kurikulum za vrtce. (2025). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije.

Marjanovič Umek, L. (ur.). (2004). *Otrok v vrtcu: priročnik h kurikulumu za vrtce*. Založba Obzorja.

Štirn, M. (ur.), & Šibilja, J. (ur.). (2018). *Program NEON za preventivo nasilja in zlorabe otrok: priročnik za izvajanje programa v vrtcu*. ISA institut.

Program NEON. (b. d.). *Program NEON – Varni brez nasilja*. Pridobljeno s <https://www.programneon.eu/>

Vrtec Kekec Grosuplje. (b. d.). *Program NEON*. Pridobljeno s <https://vrtec-kekec.si/neon/>

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORICE

Katarina Glinšek je diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v VVZ Kekec Grosuplje. Pri svojem delu v ospredje postavlja razvoj socialnih in čustvenih kompetenc otrok ter aktivno uvaja preventivne programe v vrtčevsko okolje. Kot izvajalka programa NEON – Varni brez nasilja si prizadeva

za krepitev varovalnih dejavnikov in spodbujanje nenasilne komunikacije med najmlajšimi. To delo sprejema z globoko predanostjo in hvaležnostjo, saj verjame, da je vloga učitelja v zgodnjem otroštvu dragocena priložnost za obojestransko rast in soustvarjanje lepšega sveta za vse.

About the Author

Katarina Glinšek is a preschool teacher with a Bachelor's degree in Pre-school Education, employed at VVZ Kekec Grosuplje. In her professional practice, she focuses on developing children's social and emotional competences and actively implements preventive programs in the preschool environment. As a facilitator of the NEON – Safe Without Violence program, she strives to strengthen protective factors and promote non-violent communication among young children. She approaches this work with deep dedication and gratitude, believing that the role of a teacher in early childhood is a precious opportunity for mutual growth and for creating a better world for everyone.

PO LOJTRICI DO ODRŽIVE PRIČE

Katarina Šeravić Lovrak, Božica Rakamarić, Martina Valentić, DV Lojtrica

SAŽETAK RADA (glavni problem, oblici i metode rada, opis provedenih aktivnosti, zaključci, daljnje aktivnosti ...)

Prezentacija prikazuje način na koji dječji vrtić Lojtrica razvija i njeguje održive navike kroz svakodnevni rad s djecom. Na početku su dane osnovne informacije o vrtiću, njegovim vrijednostima i usmjerenosti na odgoj za održivi razvoj.

Središnji dio prezentacije posvećen je ključnim projektima koji potiču ekološku osviještenost i odgovorno ponašanje kod djece. Projekt **Eko paket** usmjeren je na razvoj ekoloških navika i razumijevanje važnosti očuvanja okoliša. **Veliki lov na biljke** potiče djecu na istraživanje prirode i upoznavanje biljnog svijeta. Kroz projekt **Za manje otpada** djeca uče o smanjenju, ponovnoj uporabi i recikliranju otpada, dok projekt **Mi jedemo odgovorno** razvija svijest o zdravoj i održivoj prehrani.

Na kraju prezentacije istaknute su brojne suradnje ostvarene tijekom proteklih godina s različitim institucijama i partnerima, koje dodatno obogaćuju odgojno-obrazovni rad i doprinose stvaranju održivih priča u vrtiću.

Zaključno, prezentacija naglašava važnost ranog odgoja za održivi razvoj i pokazuje kako vrtići, kroz projekte i suradnje, mogu aktivno sudjelovati u izgradnji odgovornijeg društva.

ABSTRACT

The presentation showcases how the Lojtrica Kindergarten develops and nurtures sustainable habits through its everyday work with children. It begins with basic information about the kindergarten, its core values, and its focus on education for sustainable development.

The central part of the presentation highlights key projects that foster environmental awareness and responsible behavior among children. The **Eco Package** project focuses on developing eco-friendly habits and understanding the importance of environmental protection. The **Great Plant Hunt** encourages children to explore nature and learn about the plant world. Through the project **Litter less Campaign**, children learn about reducing, reusing, and recycling waste, while the project **We Eat Responsibly** promotes awareness of healthy and sustainable nutrition.

At the end of the presentation, various collaborations established over the past years with different institutions and partners are presented, further enriching educational practice and contributing to the creation of sustainable stories in the kindergarten.

In conclusion, the presentation emphasizes the importance of early education for sustainable development and demonstrates how kindergartens, through projects and partnerships, can actively contribute to building a more responsible society.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

Zdravlje i dobrobit djece -djeca razvijaju zdrave prehrambene navike i svijest o važnosti pravilne prehrane.

Odgovorna potrošnja i proizvodnja-smanjenje otpada, recikliranje i odgovorno korištenje resursa.

Kvalitetno obrazovanje, te akcijsko učenje o održivom razvoju, koja potiču istraživanje, kritičko razmišljanje i aktivno sudjelovanje djece.

Partnerstva za ciljeve- ostvarene suradnje s različitim institucijama i organizacijama naglašavaju važnost zajedničkog djelovanja u promicanju održivog razvoja.

Autor

Katarina Šeravić Lovrak magistar ranog i predškolskog odgoja, ravnateljica DV Lojitca s radnim iskustvom preko 20. godina u predškolskom odgoju. Članica je OMEP-a i autorica više stručnih radova te aktivni sudionik brojnih inozemnih i tuzemnih konferencija na temu razvoja djeteta i STEM aktivnosti. Od 2023. godine Scientix ambasador u Hrvatskoj i certificirana STEAM edukator.

Autor

Božica Rakamarić, magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja s **30 godina bogatog radnog iskustva** u neposrednom radu s djecom u vrtićkom okruženju. Tijekom dugogodišnje karijere, uz primarni odgojno-obrazovni rad, aktivno sam inicirala i provodila brojne **ekološke i humanitarne akcije**, potičući kod djece razvoj empatije i ekološke svijesti od najranije dobi. Svojim radom težim stvaranju poticajnog okruženja koje spaja suvremene pedagoške metode s temeljnim društvenim vrijednostima.

Autor

Martina Valentić kao odgojiteljica radi već 20 godina, tijekom kojih kontinuirano promiče vrijednosti odgoja za održivi razvoj. Voditeljica je eko skupine Dječjeg vrtića Lojtrica te obnaša ulogu eko koordinatorice vrtića. Aktivno sudjeluje u osmišljavanju i provedbi brojnih ekoloških projekata i humanitarnih akcija, čime značajno doprinosi razvoju ekološke svijesti i društvene odgovornosti kod djece i šire zajednice.

GOZD – IGRALNICA IN UČILNICA NA PROSTEM

Andreja Škulj, OŠ Franceta in Toneta Kralja Dobropolje; Vrtec Ringaraja

Izvleček

Igra je otrokova osnovna in najpomembnejša dejavnost v predšolskem obdobju. Če igro z raziskovanjem povežemo še z gozdom in bivanjem na svežem zraku, dobimo idealne pogoje za dragocene vseživljenjske izkušnje.

Doživljanje gozda in naravnega okolja je temelj vsestranskega razvoja, toda le, če otrokom damo možnost, priložnost in čas za igro ter lastno dejavnost in raziskovanje. Gozd kot igralnica na prostem nam ponuja možnost za različne oblike iger, ki postanejo pomemben del izkustvenega učenja. Igra in učenje v gozdu sta torej neločljivo povezana in v medsebojni soodvisnosti.

Z igralnico in učilnico na prostem smo želeli otrokom privzgojiti spoštljiv, odgovoren in naklonjen odnos do narave ter trajnostnega načina življenja. Prek različnih oblik iger ter ob prepletu različnih vzgojnih področij, metod in oblik dela smo spodbujali raziskovanje, učenje in kritično mišljenje. Naš glavni cilj je bil naučiti otroke sprejemati gozd kot pomembno igralnico na prostem ne glede na obdobje, v katerem smo.

V igri smo spodbujali in razvijali ustvarjalnost, raziskovanje, radovednost, empatijo, samozavest, samodisciplino, pozitivno samopodobo, pogum, čudenje, spontanost, iznajdljivost, vzdržljivost in občutek za lepoto.

Gozd kot učni in igralni prostor ponuja številne možnosti in priložnosti ter je neskončen in dragocen vir znanja, modrosti, izkušenj in notranjega bogastva, zato se vedno znova radi vračamo vanj.

Ključne besede

gozd, otroci, igra, raziskovanje, učenje

Cilji trajnostnega razvoja

- Razvijanje in spodbujanje spoštljivega, odgovornega ter naklonjenega odnosa do narave.
- Doživljanje in spoznavanje različnih življenjskih okolij v njihovi raznolikosti, povezanosti in stalnem spreminjanju.
- Spodbujanje gibanja ter skrb za telesno in duševno zdravje.
- Spodbujanje ustvarjalnosti, kritičnega mišljenja in trajnih vrednot za prihodnje generacije.
- Razvijanje spretnosti za trajnostni način življenja.
- Spodbujanje radovednosti in raziskovalnega duha do naravnega okolja.

FOREST – OUTDOOR PLAYGROUND AND CLASSROOM

Abstract

Play is a child's primary and the most important activity in the preschool period. When play is combined with exploration in the forest and spending time outdoors, it creates perfect conditions for valuable lifelong experiences.

Experiencing the forest and the natural environment is the key factor of the universal childhood development but only if a child is given an opportunity and time for playing outdoors and exploring. Forest play offers a variety of various forms of play which are very important in the learning process. Playing games and forest school are therefore highly connected and interdependent.

With the outdoor playroom and classroom, we wanted for children to foster a respectful, responsible and positive attitude towards nature and sustainable way of living. Through various forms of playing and by the interlacement of educational areas, methods and approaches, we encouraged exploration, learning and critical thinking. The main goal is to teach children to accept the forest as an important outdoor place regardless of the period and time.

Through play we encouraged and developed creativity, exploration, curiosity, empathy, confidence, self-discipline, a positive self-image, courage, wonder, spontaneity, inventiveness, persistence and a sense of beauty.

The forest is a perfect place for educational and playing experiences which offers countless opportunities. The forest is also an endless and valuable source of knowledge, wisdom, experiences and inner riches that's why we always like returning to it.

Keywords

forest, children, play, exploring, learning

1. Uvod

Igra je pomemben del življenja. Prek nje se posameznik uči, razvija, zori in hkrati tudi zabava. V igri razvijamo telo, spodbujamo razmišljanje in učenje, krepimo socialne odnose in izražamo čustva, ki jih doživljamo. Če igra poteka v naravnem okolju, kot je gozd, pa je vpliv na celostni razvoj posameznika še toliko večji in dragocenejši. Naravno okolje, materiali in pristen stik z živim nam omogočajo dragocena spoznanja, da smo ljudje neposredno povezani z gozdom in da je naše sobivanje nujno za ohranjanje kakovostnega življenja, ekosistema in našega planeta.

Zavedanje o dragocenosti gozda v naši okolici smo prek vzgojno-izobraževalnega dela skušali prenesti tudi na otroke. Gozd smo skušali otrokom predstaviti kot igralnico na prostem, kjer sta igra in učenje neločljivo povezana, se dopolnjujeta, nadgrajujeta in usklajujeta. Prenos igre v igralnico na prostem smo želeli izvesti na način raziskovalnega dela otrok, kjer so imeli otroci ključno vlogo tako pri sami organizaciji, izvedbi, urejanju kakor tudi pri evalvaciji, opisovanju občutkov in preverjanju razumevanja novo pridobljenega znanja. Cilj celoletnega projekta je bil otroke naučiti, kako dragoceno je bivanje v gozdu v različnih letnih časih in vremenskih razmerah, saj naš vrtec leži v neposredni bližini gozda in gozdne jase. Z igralnico in učilnico na prostem smo želeli otrokom privzgojiti spoštljiv, odgovoren in

naklonjen odnos do narave ter trajnostnega načina življenja, spodbujati radovednost in raziskovalnega duha ter krepiti skrb za telesno in duševno zdravje vsakega posameznika.

Z igralnico v gozdu smo želeli ugotoviti povezavo med igro in učenjem, kjer smo otrokom omogočili čas in prostor ter možnost in priložnost za samostojno raziskovanje. Preizkušali smo najrazličnejše pojavne oblike iger, pri čemer so bili poudarjeni intuicija, potrebe, želje in zmožnosti vsakega posameznika.

Z igro, raziskovanjem, čudenjem in opazovanjem v igralnici na prostem smo tako vsi, ki smo vključeni v vzgojno-izobraževalni proces, pridobivali nepozabne življenjske izkušnje, ki jih lahko medsebojno primerjamo, se o njih pogovarjamo ter tako vedno znova nadgrajujemo svoje znanje, ustvarjalnost in sposobnosti.

2. Osrednji del besedila

Gozd je prostor, kjer otroška igra postane prava pustolovščina. Med drevesi, listjem in vejami si otroci ustvarijo svoj svet in narava jim ponuja vse, kar potrebujejo za svojo igro.

Obisk gozda in bivanje v njem v različnih letnih časih in vremenskih razmerah sta nam postala druga igralnica in prostor, kjer so otroci samostojno raziskovali, iskali rešitve, kompromise, nove poti in možnosti za igro. Redno obiskovanje gozda je otrokom predstavljalo rutino, prek katere so se nezavedno učili in pridobivali pomembne življenjske izkušnje.

Otroci so kotiček za igro v gozdu poimenovali tudi gozdna igralnica. V njej so se prepletale različne oblike iger, in sicer gibalne, miselne, ustvarjalne, dojemalne, domišljajske, socialne, didaktične, športne in simbolne. Prav vse igre so otrokom ponujale različne možnosti in priložnosti, kjer so se med otroki izmenjavale različne vloge, pogledi, pričakovanja in izkušnje.

Otroci so pri gibalnih igrah tekli, plezali po deblih, preskakovali šture in kamenje, se kotalili po listju in travi, skakali ter izvajali druge oblike gibanja. V igri so krepili svoje telo, izboljševali ravnotežje in spodbujali gibanje v različnih oblikah, ravneh in tempu. Razvijali so pogum, vztrajnost, odločnost in natančnost. Kot prikazujeta spodnji fotografiji, smo v gozdu izvajali gibalne minute, pri čemer smo raztezali in razgibavali svoje telo. Vodenje igre so si izmenjevali otroci sami, pri tem pa smo poudarjali pomen čutil in doživljanje narave z vsemi petimi čutili.

Slika 1: Gibalne minute v gozdu

Slika 2: Doživljanje gozdnih tal z različnimi čutili

Gozd je ponujal nešteto možnosti ter priložnosti za domišljjsko in simbolno igro, kjer je palica postala meč, ribiška palica, mikrofon ali čarobna paličica. Kup listja in vej se je spremenil v skrivališče, šotor ali grad; listje v denar; podrto drevo v ladjo ali pomol. Otroci so v igri postali vitezi, kuharji, pomorščaki in pravljичni oz. risani junaki. Pomembno je bilo sodelovanje med otroki, kjer so sami ustvarjali zgodbe in postavljali pravila igre, kar je spodbujalo njihovo ustvarjalnost, raziskovanje in izvirnost.

Slika 3: Skupina deklic pri simbolni igri s palicami

Otroci so pri igri v gozdu izkazovali izjemno stopnjo izvirnosti ter s svojimi idejami nenehno presenečali in aktivno usmerjali potek igre.

Slika 4: Igra v domišljjskem svetu

Dojemalna igra je temeljila na zaznavanju z vsemi petimi čutili, s tem pa so otroci razvijali svoje čutne zaznave, kar je osnova za nadaljnje učenje. Prek čutil smo spodbujali razvoj možganov, izboljševali koordinacijo, razvijali ustvarjalnost, predvsem pa gozd doživljali, začutili, videli, poslušali, tipali, vonjali in okušali.

V gozdu so otroci prek miselnih ter ustvarjalnih in konstrukcijskih iger razvijali radovednost, logično mišljenje, sklepanje, prostorsko dojemanje, fine in grobe motorične spretnosti ter povezovanje. Otroci so uporabljali svojo domišljijo brez omejitev, izboljševali so spomin, pozornost in koncentracijo, naravni materiali pa so spodbujali in krepili njihovo inovativno razmišljanje. V igri so otroci postali gozdni detektivi, reševali so gozdne uganke ter se igrali spominske igre v naravi. Učenje prek izkušenj so povezovali z okoljsko zavestjo in občutkom za trajnost in odgovornost.

Slika 5: Risanje z blatom na gozdnih tleh

Slika 6: Raziskovanje gozda v dežju

Slika 7: Dečki pri gradnji bivaka

Didaktična igra je temeljila na učenju znanja, spretnosti in razumevanju narave, kjer so otroci prepoznavali liste dreves, iskali in razvrščali različne naravne materiale, opazovali sledi živali ter reševali gozdni kviz.

Na fotografiji lahko vidimo primere razvrščanja in urejanja gozdnih materialov s pripomočki, ki smo jih prinesli iz igralnice.

Slika 8: Iskanje, primerjanje in razlikovanje gozdnega rastlinstva

Slika 9: Razvrščanje in urejanje gozdnih materialov

Slika 10: Skupinsko sodelovanje

Športna igra je vključevala telesno dejavnost, tekmovalnost in sodelovalnost, krepili pa so se moč, vzdržljivost, koordinacija in timsko delo. Izvajali smo lovljenje med drevesi, premagovanje naravnega poligona, izvedli orientacijski tek in igre ter različne štafetne igre z naravnimi materiali.

Slika 11: Zimska igra in raziskovanje v gozdu

Prek vsakodnevnega bivanja v gozdu in ob njem ter z raziskovalno igro smo spoznavali življenje živali in rastlin v njem, opazovali spremembe v različnih letnih časih, izvajali eksperimente in poizkuse, ugotavljali medsebojne povezave in se učili drug od drugega.

Slika 12: Opazovanje polža na gozdnih tleh

Slika 13: Opazovanje mravelj

Slika 14: Raziskovanje gozdnih tal

Velik poudarek smo namenili spoznavanju in upoštevanju gozdnega bontona, ki je za življenje vseh prebivalcev gozda izrednega pomena. Poudarjali smo skrb za gozd in njegove prebivalce ter se učili spoštljivega odnosa do čistega in neokrnjenega okolja v naši okolici.

Pri vzgojno-izobraževalnem delu v učilnici na prostem smo večkrat posegli tudi po IKT, kjer smo prek uporabe sodobne tehnologije spoznavali gozdno rastlinstvo in živalstvo ter se učili dobre in pravilne uporabe pametnih telefonov. Spoznavali smo pravilna strokovna poimenovanja ter se prek branja poučili o pomembnih značilnostih in lastnostih določenega rastlinskega ali živalskega bitja.

Gozdno igralnico smo opazovali v različnih vremenskih razmerah, za kar smo potrebovali različna sezonska oblačila in dodatke. Ti so nam omogočali varno, udobno in sproščeno gibanje ter nemoteno igro. Otroci so bili tako zaščiteni pred vremenskimi vplivi, imeli so svobodo pri gibanju, hkrati pa smo poskrbeli za preprečevanje bolezni.

V gozdu so se otroci pogosto igrali v manjših ali večjih skupinah, individualno ali skupno, kar je predstavljalo način učenja sodelovanja, deljenja, usklajevanja, medsebojne pomoči in reševanja sporov. Ob tem so nezavedno krepili in poglobljali prijateljstva, se drug od drugega učili socialnih veščin, usvajali pomen skupnega dela in reševanja nastalih problemskih stanj.

Otroci so v gozdu samostojno vodili potek igre, igro stopnjevali in se prek nje nezavedno učili. Različne oblike iger so otrokom omogočale, da so bili aktivni udeleženci in raziskovalci. Pri opazovanju otrok med samo igro in učenjem v gozdu so se prepletala, dopolnjevala in nadgrajevala različna vzgojna področja. Prek vsakodnevnega bivanja v gozdu in ob njem smo spoznavali, da smo z gozdom in naravo, ki nas obdaja, neposredno povezani ter da nam gozd ponuja vse tisto, kar nujno potrebujemo za življenje.

3. Zaključek

Gozd je eden največjih darov narave. Na prvi pogled se zdi kot preprosta množica dreves, vendar v sebi skriva nešteto bogastev. Zato je gozd prava zakladnica, če ga le znamo sprejemati in se ga naučimo dojemati v vsej njegovi veličini. V njem najdemo življenje, hrano, mir in ravnovesje, ki ga ljudje v sodobnem svetu pogosto pogrešamo.

Igra in učenje v gozdu sta neločljivo povezana. Gozd otrokom ponuja prostor, kjer se lahko razvijajo na naraven, pristen, sproščen in vesel način. Takšne izkušnje ostanejo z njimi vse življenje in jim pomagajo razumeti svet, v katerem živijo. Zato je pomembno in nujno, da otroke peljemo v gozd in jim ponudimo priložnosti in čas za igro ter učenje v njem. Le če bomo otrokom dali možnost in priložnost, da bivajo v gozdu in naravnem okolju, bomo na naraven in pristen način dosegli optimalen razvoj za

vsakega posameznika. Igra, lastno raziskovanje in učenje otrokom dajejo možnost, da se razvijajo v lastnem tempu, z lastno voljo in notranjo motivacijo, ki pa je za uspešen razvoj izjemnega pomena.

Gozd nudi otrokom naravno, spontano in odprto učno okolje za igro, izzive, raziskovanje in učenje. Naravni materiali, zvoki in vonji, ki jih najdemo v gozdu, ponujajo dražljaje, ki pripomorejo k spodbudnemu, vsestranskemu in trajnostnemu razvoju otrok.

Igralnica in igra na prostem ponujata veliko različnih izzivov in spodbud med gibanjem, raziskovanjem in učenjem. Igra, ki jo otroci doživijo v gozdu, ugodno in pozitivno vpliva na vsa otrokova področja, na razvoj samega telesa, kognitivni, čustveni, socialni in psihološki razvoj, ustvarjalnost, gozd pa nam poleg zabave in sprostitve daje tudi moč, izkušnje in znanje za notranjo rast, zorenje in življenje.

Ugotovili smo, da so se otroci v gozdu počutili veliko bolj sproščeno in umirjeno, lažje so navezovali medsebojne stike in odnose, čustveno so bili stabilnejši, opazno manj je bilo konfliktov in neprimerne vedenja. Z gozdno igralnico smo krepili imunski sistem in izboljševali odpornost, koordinacijo, ravnotežje in mišično moč, dihali smo čistejši zrak, krepili smo notranjo samozavest in uravnavali samoregulacijo. Igra v gozdu je krepila timsko delo in sporazumevanje, razvoj empatije ter boljšo socialno vključenost.

Različne oblike iger v gozdu so postale del učenja in način, da tudi v gozdu zaživijo v pravem pomenu besede in izhajajo iz notranje intuicije posameznega otroka. Pomembno je, da ima otrok pri tem dobro podporno okolje oz. osebe, ki ga bodo spodbujale, ga opogumljale in motivirale. Prevezli smo mišljenje, da neprimerna oprema ali slabo vreme otrokom ne smeta onemogočati iger v naravnem okolju, saj lahko z dobro organizacijo, primerno obleko in prilagojenimi dejavnostmi otroci kljub slabemu vremenu varno raziskujejo, se igrajo in učijo. S pravilno pripravo, ustrezno opremo in premišljeno izbiro iger lahko otroci varno in kakovostno doživljajo gozd ter naravo v vseh letnih časih in vremenskih razmerah.

4. Viri in literatura

Kurikulum za vrtce. (2025). Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Tankersley, D., idr. (2013). Od teorije k praksi, Vodnik po pedagoških področjih ISSA. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Györek, N. (2024). Gozdna pedagogika v praksi 1. del. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko.

Györek, N. (2024). Gozdna pedagogika v praksi 2. del. Kamnik: Inštitut za gozdno pedagogiko.

Katalinič, D., Tratnjek, L., Anželj, B. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kavčič, T., Marjanovič Umek, L. (2004). Igra dojenčka in malčka. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Nemec, B., Krajnc, M. (2011). Razvoj in učenje predšolskega otroka. Ljubljana; Grafenauer založba.

Papotnik, A., Katalinič, D., Fošnarič, S. (2005). To zmoremo že sedaj. Z opazovanjem, raziskovanjem in ustvarjanjem v svetu naravoslovja in tehnike. Limbus: Izotech.

Kratka predstavitev avtorice

Sem Andreja Škulj, mag. prof. predšolske vzgoje. Zaposlena sem v Vrtcu Ringaraja pri OŠ Franceta in Toneta Kralja Dobropolje na delovnem mestu vzgojiteljice predšolskih otrok. Neposredno delo z otroki izvajam že 19 let. To delo me navdušuje, opogumlja in mi daje možnost ter priložnost, da rastem, se razvijam in se vsakodnevno učim novih pristopov in razumevanja novih generacij naših potomcev. Rada imam naravo, gozd in okolje, ki nas obdaja, zato želim svojo ljubezen do ohranjanja našega čistega in zelenega okolja prikazati mlajšim generacijam ter jim tako privzgojiti način življenja za trajnostni razvoj.

Short introduction of the author

My name is Andreja Škulj and I'm a preschool teacher at the kindergarten Ringaraja which is a part of a primary school Franceta and Toneta Kralja Dobropolje. I've been working with children in the kindergarten for 19 years. I'm enthusiastic and inspired by the work and it gives me the opportunity to grow, develop and learn new approaches and deepen my understanding of younger generations. I love nature, the forest and the environment that surrounds us therefore my wish is to share a clean and green environment with younger generations and in this way impart values and lifestyle for continual development.

OD HOJE DO PODNEBNEGA TEKA: TRAJNOSTNI RAZVOJ IN SKRB ZA ZDRAVJE V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Petra Pugelj, VVZ Kekec Grosuplje

Izvilleček

V članku predstavljamo preplet trajnostnih vsebin in gibalnih dejavnosti v predšolskem obdobju, ki smo ga uresničevali v okviru projektov *Misija: zeleni koraki* in *Podnebni tek*. Skozi načrtovane in spontano vključene dejavnosti so otroci na izkustven način pridobivali znanja o trajnostni mobilnosti, prometni varnosti, vplivu človekovega ravnanja na podnebne spremembe ter pomenu redne telesne dejavnosti za zdravje.

Projektne aktivnosti so vključevale vsakodnevne sprehode, uporabo trajnostnih oblik mobilnosti, obisk železniške postaje, izvedbo podnebnega teka, skupinsko ogrevanje ob glasbi, izdelavo medalj in štafetnih palic iz odpadnih materialov, čistilno akcijo vrtčevskega igrišča ter beleženje in seštevanje opravljenih korakov. Poseben poudarek je bil namenjen sodelovanju s starši, ki so bili aktivno vključeni v dejavnosti in ozaveščeni o pomenu trajnostnega ravnanja v vsakdanjem življenju.

Obravnavane vsebine so otrokom omogočile neposredno opazovanje posledic človeškega ravnanja v okolju, spodbujale razvoj gibalnih, socialnih in čustvenih kompetenc ter krepile občutek soodgovornosti za skupni prostor. Članek izpostavlja pomen trajnostnega, izkustvenega učenja v zgodnjem predšolskem obdobju ter poudarja vlogo vrtca kot pomembnega dejavnika pri oblikovanju temeljev za razvoj okoljsko odgovornih, aktivnih in zdravju naklonjenih posameznikov.

Ključne besede

trajnostni razvoj, podnebni tek, gibalni razvoj, okoljska vzgoja, Ekošola, vrtec

Cilji trajnostnega razvoja: **3 – Zdravje in dobro počutje, 13 – Podnebni ukrepi.**

FROM WALKING TO THE CLIMATE RUN: SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND HEALTH PROMOTION IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

Abstract

The article presents the integration of sustainability-related content and physical activities in early childhood education through the implementation of the projects *Mission: Green Steps* and *Climate Run*. Through carefully planned and experiential activities, children acquired knowledge about sustainable mobility, traffic safety, the impact of human behaviour on climate change, and the importance of regular physical activity for health.

Project activities included daily walks, the use of sustainable modes of transport, a visit to the railway station, the organisation of a climate run with group warm-up activities, the creation of environmental

awareness banners, the making of medals and relay batons from recycled materials, a clean-up campaign of the kindergarten playground, and the recording and calculation of the number of steps taken. Special emphasis was placed on cooperation with parents, who were actively involved in the activities and encouraged to adopt sustainable practices in everyday life.

The implemented activities enabled children to directly observe the environmental consequences of human actions, supported the development of motor, social and emotional competences, and strengthened their sense of responsibility for the shared environment. The article highlights the importance of experiential sustainability-based learning in early childhood and emphasizes the role of kindergartens as key institutions in fostering the development of environmentally responsible, physically active, and health-oriented individuals.

Keywords: sustainable development, climate run, motor development, environmental education, Eco-School, kindergarten

1. UVOD

Podnebne spremembe niso več oddaljen pojav, temveč realnost, ki jo zaznavamo v vsakdanjem življenju. Povečana raba motornega prometa, sedeč življenjski slog in potrošniške navade pomembno prispevajo k obremenjevanju okolja. Hkrati pa prav ti dejavniki negativno vplivajo tudi na zdravje posameznika. Tako se v sodobnem času jasno kaže potreba po celostnem pristopu, ki povezuje skrb za okolje in skrb za zdravje.

Vzgoja za trajnostni razvoj zato ne pomeni zgolj posredovanja informacij, temveč oblikovanje vrednot, navad in načinov ravnanja. Kot poudarja Kurikulum za vrtce (2025), je predšolsko obdobje ključno za razvoj odnosa do okolja, saj otrok svet spoznava preko neposredne izkušnje, gibanja in igre. Prav zaradi tega ima vrtec izjemno pomembno vlogo pri oblikovanju trajnostno usmerjenega posameznika. Poseben pomen ima pri tem gibanje, ki predstavlja naravni način otrokovega učenja. Redna telesna dejavnost vpliva na celostni razvoj otroka – telesni, spoznavni, socialni in čustveni (Videmšek in Pišot, 2007). Hkrati pa gibanje, kot je hoja, predstavlja tudi eno izmed najbolj dostopnih oblik trajnostne mobilnosti.

S povezovanjem gibanja in trajnostnih vsebin lahko otrokom približamo kompleksne okoljske izzive na njim razumljiv način. S tem ustvarjamo temelje za razvoj odgovornega odnosa do okolja in lastnega zdravja.

2. TRAJNOSTNI RAZVOJ IN PEDAGOŠKA UTEMELJITEV

Vzgoja za trajnostni razvoj temelji na aktivnem učenju, kjer otrok ni pasiven pri sprejemanju znanja, temveč soustvarja učni proces. Tak pristop izhaja iz konstruktivističnih teorij učenja, ki poudarjajo pomen lastne izkušnje in aktivnega raziskovanja (Marentič Požarnik, 2000). V predšolskem obdobju je še posebej pomembno izkustveno učenje, povezovanje različnih področij (gibanje, narava, družbe,...) in vključevanje otrok v konkretne dejavnosti, ki otrokom širijo obzorja in jim nudijo neomejene možnosti raziskovanja.

Kot navaja UNESCO (2017), mora vzgoja za trajnostni razvoj temeljiti na razvoju kompetenc, kot so odgovornost, sodelovanje in kritično mišljenje. V vrtcu se te kompetence razvijajo predvsem preko igre,

gibanja in vsakodnevnih interakcij. Trajnostna mobilnost predstavlja pomemben del teh vsebin. Hoja kot osnovna oblika gibanja ima dvojno vrednost – prispeva k zdravju in hkrati zmanjšuje vpliv na okolje.

3. POMEN HOJE ZA OTROKE, STARE 2 – 3 LETA

Hoja je ena izmed temeljnih gibalnih oblik v zgodnjem otroštvu in ima izjemen vpliv na razvoj otroka.

Telesni razvoj: Pri otrocih, starih 2–3 leta hoja krepi mišice in kosti. Pozitivno vpliva na razvoj ravnotežja in koordinacije in spodbuja razvoj osnovnih gibalnih vzorcev. Redna hoja na prostem prispeva tudi k razvoju vzdržljivosti in splošne telesne pripravljenosti (Videmšek, Karpljuk in Pišot, 2012).

Spoznavni razvoj: Med hojo otrok aktivno raziskuje okolje, opazuje spremembe in razvija zaznavanje. Gibanje spodbuja delovanje možganov ter vpliva na razvoj pozornosti in mišljenja (Gallahue in Ozmun, 2006).

Socialno-čustveni razvoj: Hoja v skupini in po parih omogoča razvijanje sodelovanja, komunikacije in občutek pripadnosti skupini. Spodbuja tudi razvijanje prijateljstev in prvih navezanosti. Otroci ob tem razvijajo tudi samostojnost in samozavest.

Vpliv na zdravje: Svetovna zdravstvena organizacija poudarja, da mora biti gibanje del vsakdana že v zgodnjem otroštvu, saj zmanjšuje tveganje za razvoj kroničnih bolezni ter pozitivno vpliva na duševno zdravje (WHO, 2020). Otroci z vsakodnevno hojo skrbijo za svoje fizično in psihično zdravje, saj se s hojo na prostem izločajo tudi hormoni sreče.

4. OD HOJE DO PODNEBNEGA TEKA – IZKUSTVENI PRISTOP K TRAJNOSTNI VZGOJI

4.1 Prvi koraki: hoja kot temelj trajnostnega razmišljanja

Naše raziskovanje trajnostnega načina življenja se je začelo z najpreprostejšo, a hkrati izjemno pomembno dejavnostjo – hojo. Vsakodnevni sprehodi v bližnjo okolico so predstavljali osnovo za razvoj gibalnih sposobnosti in hkrati priložnost za uvajanje trajnostnih vsebin. Z uvajanjem sprehodov smo pričeli že leto prej, ko smo hodili na čisto kratke sprehode in smo dolžino sprehodov postopno podaljševali. Gibanje na prostem se mi zdi ključno pri razvoju jasličnih otrok. Ko smo zrasli in pričeli hoditi na daljše sprehode, smo skozi sprehode raziskovali tudi širšo okolico vrtca. Otroci so ob tem opazovali promet in različna prevozna sredstva, spoznavali pomen hoje kot načina premikanja in varovanja okolja, razvijali osnovne prometne navade in se varno vključevali v promet (hoja po pločniku, prečkanje ceste). Poleg urbanega okolja so

raziskovali naravno okolje – gozd, travnik, opazovali so drevesa in vreme.

Hoja je bila uporabljena kot didaktično sredstvo, ne le kot gibalna aktivnost. Otroci so preko neposredne izkušnje razvijali razumevanje, da lahko z izbiro načina gibanja vplivamo na okolje. Tak pristop temelji na izkustvenem učenju, ki je v predšolskem obdobju najučinkovitejši (Marentič Požarnik, 2000).

Z vidika trajnostnega razvoja smo hojo predstavili kot okolju prijazno alternativo uporabi avtomobila. Čeprav otroci v tej starosti še ne razumejo pojma emisij CO₂, preko konkretnih izkušenj razvijajo osnovno zavedanje, da je hoja »dobra za naravo«.

4. 2 Spoznavanje trajnostne mobilnosti: od opazovanja do doživljanja

V naslednji fazi smo dejavnosti nadgradili s spoznavanjem javnega prevoza. V okviru tedna mobilnosti in teme »Mi se z vlakom peljemo« smo obiskali železniško postajo, kjer so otroci opazovali različne tipe vlakov in njihovo gibanje.

Otroci so opazovali prihod in odhod vlakov, poslušali zvoke železniškega prometa, primerjali vlak z avtomobilom in spoznali, da lahko več ljudi potuje skupaj. Ob tem smo poudarjali, da vlak predstavlja okolju prijaznejšo obliko prevoza, saj lahko prepelje več ljudi hkrati. S tem smo otroke uvajali v osnovno razumevanje trajnostne mobilnosti. Obiskali smo tudi knjižnico, kjer smo poiskali različno literaturo na temo vlakov. Otroci so bili pri raziskovanju skozi knjige in izkušnjo aktivni in zagnani za delo.

Dejavnost je temeljila na resničnih življenjskih situacijah, vključevala je več čutil (otroci so opazovali, poslušali so zvoke, naučili so se deklamacij Mi se z vlakom peljemo, gibali so se). Poleg vsega naštetega

dejavnost povezuje gibanje, okolje in družbo. Takšno celostno učenje je ključno za razvoj trajnostnih kompetenc.

4. 3 Podnebni tek: gibanje kot sporočilo

Vrhunec dejavnosti je predstavljal podnebni tek, ki smo ga izvedli v sodelovanju z več skupinami vrtca. Dejavnost smo zasnovali kot celosten dogodek, ki povezuje gibanje, okoljsko ozaveščanje in medsebojno sodelovanje.

Sprva smo vse prisotne pozdravili in se pogovorili zakaj smo se zbrali. Skupaj smo si prebrali transparente, ki so jih izdelale starejše skupine. Po pogovoru je potekalo skupno ogrevanje, ker se moramo pred tekom ogreti. Skupine smo razdelili po starosti – dve skupini približno enake starosti sta tekli skupaj, ostali otroci pa so ves čas glasno navijali, kar je prispevalo k občutku skupnosti in pripadnosti. Skupine so si podajale štafetne palice, ki smo ji predhodno izdelali iz odpadnega materiala.

Posebnost dejavnosti je bila v tem, da smo gibanje povezali s simbolnim sporočilom – »Tečemo za naš planet«. Otroci so preko gibanja izražali skrb za okolje, kar predstavlja inovativen pristop k trajnostni vzgoji.

Tak način dela presega tradicionalno učenje, saj združuje telesno aktivnost in vrednote, ki zagovarjajo načine varovanja okolja in našega planeta. Omogoča aktivno udeležbo vseh otrok in spodbuja vzpostavljanje globlje povezanosti z okoljem.

4. 4 Uporaba odpadnih materialov kot didaktičnih sredstev

Pomemben del dejavnosti je bila izdelava štafetnih palic iz odpadnih materialov in medalj za sodelovanje pri teku, ki so jo prejeli vsi prisotni otroci. Otroci so pri tem razvijali ustvarjalnost ter odgovornost, spoznavali pomen ponovne uporabe materialov in aktivno sodelovali pri pripravi dogodka.

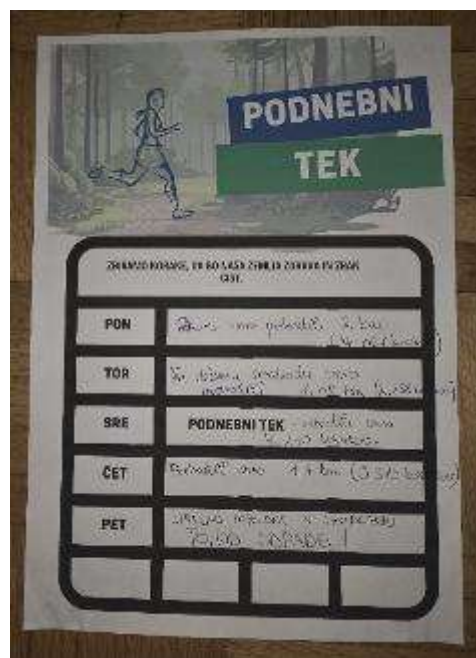
Uporaba odpadnih materialov kot učnega sredstva predstavlja pomemben element trajnostne vzgoje. Otroci so skozi praktično dejavnost spoznali, da lahko odpadkom damo novo vrednost. Tak pristop spodbuja razvoj krožnega razmišljanja, ki je ena ključnih kompetenc trajnostnega razvoja (Ekošola, 2020).

4. 5 Beleženje korakov: povezovanje gibanja in okoljske odgovornosti

V tednu, ko smo izvedli podnebni tek, smo vsakodnevno beležili število prehojenih korakov. Skupaj smo dosegli 12.729 korakov (6,84 km) kar je razvidno iz fotografije.

Čeprav otroci številke še ne razumejo v celoti, je beleženje služilo kot motivacijsko sredstvo, vizualni prikaz napredka in povezava med gibanjem in ciljem. Otroci so bili aktivno vključeni v beleženje, ob koncu tedna pa smo slavnostno razglasili naš dosežek. O dosežku smo preko oglasne deske obvestili tudi starše od katerih smo prejeli ogromno pohval.

Ta pristop predstavlja inovativno povezavo med gibanjem, matematiko (štetje, spoznavanje prikazov, predstava o številu,...) in trajnostjo.

4. 6 Sodelovanje s starši kot razširitev učnega okolja

Starše smo aktivno vključili v dejavnosti beleženje korakov doma s skupnimi sprehodi, obiski gozda ter v pogovor o trajnostnem ravnanju in jih na ta način spodbujali, da so tudi sami ozavestili pomen zmanjševanja uporabe avtomobila in povečanje uporabe trajnostnih načinov potovanja. S tem smo razširili vpliv dejavnosti iz vrtca v domače okolje, kar je ključno za dolgoročne spremembe vedenja (Batistič Zorec, 2003).

4. 7 Inovativnost pristopa – strokovna utemeljitev

Predstavljeni pristopi so inovativni, ker povezujejo več področij kurikulum (gibanje, družba, narava), temeljijo na izkustvenem učenju, vključujejo realne življenjske situacije, aktivno vključuje otroke in starše in povezuje lokalno okolje z globalnimi izzivi (podnebne spremembe).

Namesto posredovanja abstraktnih pojmov, otroci doživijo, preizkusijo, razumejo situacije skozi izkušnjo. To je v skladu s sodobnimi pedagoškimi smernicami, ki poudarjajo aktivno učenje kot temelj trajnostne vzgoje (UNESCO, 2017).

Dejavnosti so prispevale k izboljšanju gibalnih sposobnosti, razvoju socialnih veščin in večji okoljski ozaveščenosti. Otroci so preko lastne izkušnje razvijali razumevanje, da lahko tudi sami prispevajo k spremembam.

5. ZAKLJUČEK

Celoten proces načrtovanja in izvajanja dejavnosti je potekal skozi daljše časovno obdobje in je temeljil na postopnem nadgrajevanju izkušenj – od vsakodnevne hoje do izvedbe podnebnega teka kot celostnega dogodka. Otroci so skozi gibanje, opazovanje in aktivno sodelovanje razvijali osnovno razumevanje trajnostnega ravnanja ter postopoma oblikovali odnos do okolja in lastnega zdravja. Ključna vrednost izvedenih dejavnosti se kaže v tem, da so otroci trajnostne vsebine spoznavali preko lastne izkušnje, kar je v predšolskem obdobju bistvenega pomena (Kurikulum za vrtce, 1999).

Pomembna ugotovitev je, da lahko že zelo majhni otroci razumejo osnovna sporočila trajnostnega razvoja, če so ta predstavljena na konkreten, njim razumljiv način. Hoja kot vsakodnevna dejavnost se je izkazala kot izjemno učinkovit didaktični pristop, saj hkrati spodbuja gibalni razvoj, omogoča raziskovanje okolja ter predstavlja prvi stik s trajnostno mobilnostjo. Nadgradnja s podnebnim tekom in spremljajočimi dejavnostmi pa je omogočila povezovanje gibanja z vrednotami, kot so skrb za okolje, sodelovanje in odgovornost.

Prednost predstavljenega pristopa je predvsem njegova celovitost. Dejavnosti povezujejo različna področja kurikuluma, temeljijo na izkustvenem učenju in vključujejo aktivno sodelovanje otrok ter staršev. Tak način dela omogoča globlje razumevanje vsebin ter dolgoročnejši vpliv na oblikovanje navad. Prav tako predstavlja pomembno prednost uporaba odpadnih materialov in vključevanje realnih življenjskih situacij, saj otroci preko tega razvijajo občutek za smiselnost in uporabnost naučenega.

Kljub številnim prednostim pa se pri izvedbi tovrstnih dejavnosti pojavljajo tudi določene omejitve. Ena izmed njih je razvojna stopnja otrok, saj abstraktnih pojmov, povezanih s podnebnimi spremembami, še ne morejo razumeti v celoti. Prav tako je izvedba dejavnosti pogosto odvisna od vremenskih razmer in organizacijskih možnosti vrtca. Izziv predstavlja tudi vključevanje vseh staršev, saj se njihova stopnja sodelovanja lahko razlikuje. To zahteva dodatno prilagajanje in iskanje različnih načinov motiviranja družin za sodelovanje.

Vloga vzgojiteljice se je v procesu pokazala kot ključna, saj ni bila usmerjena le v posredovanje informacij, temveč predvsem v ustvarjanje spodbudnega učnega okolja. Pomembno je bilo usmerjanje otrokove radovednosti, postavljanje odprtih vprašanj ter omogočanje varnega prostora za raziskovanje. Pri tem sem izhajala iz načel izkustvenega učenja in smernic predšolske vzgoje, ki poudarjajo pomen aktivne vloge otroka v učnem procesu (Marentič Požarnik, 2000).

Za prihodnje delo se kot pomembno kaže nadaljnje poglobljanje povezav med trajnostno vzgojo in vsakodnevnimi dejavnostmi v vrtcu. Smiselno bi bilo razvijati še več projektov, ki vključujejo lokalno okolje in omogočajo sodelovanje širše skupnosti. Prav tako bi bilo zanimivo raziskati dolgoročne učinke takšnih pristopov na oblikovanje trajnostnih navad pri otrocih in njihovih družinah.

Predstavljeni primer potrjuje, da lahko z ustrezno zasnovanimi dejavnostmi tudi kompleksne teme, kot so trajnostni razvoj in podnebne spremembe, približamo najmlajšim. Ključno je, da izhajamo iz

njihovega sveta – gibanja, igre in neposredne izkušnje. Prav ti »majhni koraki«, kot sta hoja in tek, lahko predstavljajo pomemben temelj za razvoj odgovornih posameznikov, ki bodo v prihodnosti soustvarjali bolj trajnostno družbo v skladu s cilji trajnostnega razvoja.

6. LITERATURA

Batistič Zorec, M. (2003). *Razvojna psihologija in vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Ekošola. (2018). *Zbornik primerov dobrih praks*.

Ekošola. (2020). *Zgodnje naravoslovje*.

Gallahue, D., & Ozmun, J. (2006). *Understanding Motor Development*.

Kurikulum za vrtce. (2025). Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Marentič Požarnik, B. (2000). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: DZS.

UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals*.

Videmšek, M., Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše*.

Videmšek, M., Karpljuk, D., Pišot, R. (2012). *Gibalni razvoj otrok*.

WHO. (2020). Guidelines on physical activity.

Kratka predstavitev avtorja

Sem Petra Pugelj. Leta 2013 sem diplomirala na Pedagoški fakulteti v Kopru kot vzgojiteljica predšolskih otrok. V VVZ Kekec Grosuplje sem zaposlena 14 let, od tega 5 let kot vzgojiteljica. Zadnji 2 leti sem tudi eko koordinatorica. S svojim delovanjem pozitivno vplivam na svoje delovno okolje in ozaveščam sodelavce in sodelavke o trajnostnem delovanju za pozitivne učineke na naš planet. Moje poslanstvo je ozaveščati otroke, starše in vse vpletene o pomenu hoje v zgodnjem otroštvu, saj sem mnenja, da poleg tega, da je to trajnostni način potovanja, hoja človeka sprošča, na ta način skrbimo za naše psihično in fizično zdravje.

Short introduction of the author

My name is Petra Pugelj. In 2013, I graduated from the Faculty of Education in Koper with a degree in preschool education. I have been employed at VVZ Kekec Grosuplje for 14 years, including 5 years as a preschool teacher. For the past two years, I have also been working as an Eco Coordinator. Through my work, I positively influence my professional environment and raise awareness among colleagues about sustainable practices and their positive impact on our planet. My mission is to educate children, parents, and everyone involved about the importance of walking in early childhood. I believe that, in addition to being a sustainable mode of transportation, walking also helps people relax and contributes to both mental and physical well-being.

MONTESSORI PEDAGOGIJA I REDOVAN ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD U KONTEKSTU ODRŽIVOG RAZVOJA - SLIČNOSTI I RAZLIKE

Zdenka Sever, Dječji vrtić "Slavuj", Strmec

SAŽETAK RADA

Montessori pedagogija temelji se na poštivanju djeteta i njegovog prirodnog razvoja te pruža čvrste temelje za implementaciju održivog razvoja u odgojno-obrazovne procese. Kroz principe samostalnosti, odgovornosti i povezanosti s prirodom, djeca razvijaju svijest o važnosti očuvanja okoliša i odgovornog ponašanja.

Najveći izazovi u primjeni održivog razvoja u Montessori pristupu vidljivi su u usklađivanju tradicionalnog kurikula odgojno-obrazovnog rada s Montessori principima te kroz nedovoljnu integraciju sadržaja u svakodnevni rad.

Najčešće korišteni oblici rada obuhvaćaju individualni rad, rad u malim grupama te usvajanje novih spoznaja, vještina i iskustava kroz raznovrsne projekte. Montessori pedagogija poseban naglasak stavlja na praktične životne aktivnosti i učenje u prirodnom okruženju.

Korištene metode rada uključuju istraživačko učenje, učenje kroz vlastiti rad, promatranje, samostalno učenje, ali i suradnja s drugima.

Kroz aktivnosti poput sadnje biljaka, brige o živim bićima, recikliranje i humanitarne akcije, djeca na aktivan način usvajaju principe održivosti.

Montessori aktivnosti sadnje biljaka provode se kroz područje samostalnosti i područje kozmičkog odgoja. Dijete kroz konkretan rad razvija samostalnost, brigu za okoliš i razumijevanje prirodnih procesa. Dijete priprema svoje radno mjesto noseći pladanj s materijalima. Manipulira i istražuje konkretne materijale (zemlju, sjeme, posudu...), a zatim slijedi punjenje posude zemljom, sadnja ili sijanje sjemenja, zalijevanje. Aktivnost se nastavlja kroz svakodnevno promatranje, praćenje rasta i zalijevanje biljaka.

Aktivnosti brige o živim bićima obuhvaćaju svih pet Montessori područja. Jedna od aktivnosti je izgradnja hotela za kukce. Djeca grade hotel od raznovrsnog prirodnog materijala (drvena kutija, grančice, šišarke, kora drveta, slama...). U uvodnom dijelu s djecom se razgovara o staništima kukaca. Daje im se mogućnost istraživanja materijala kroz dodirivanje, uspoređivanje i klasificiranje po veličini, teksturi, obliku. U malim grupama ili samostalno slažu materijale u drveni okvir, a na kraju pronalaze mjesto u vrtićkom dvorištu gdje smještaju hotel. Djeca redovito promatraju dolaze li kukci.

Montessori aktivnost humanitarne akcije temelji se na razvoju empatije, odgovornosti i aktivnog sudjelovanja djece u zajednici. Djeca kroz konkretan rad (pečenje kolača za prodaju, prikupljanje potrepština za potrebite) uče kako pomoći drugima. Aktivnost započinje razgovorom u krugu o tome što znači pomagati drugima, dogovaranjem o načinu provedbe humanitarne akcije, a zatim se krenulo u njenu realizaciju. Djeca su ravnopravni i aktivni sudionici svakog segmenta akcije (pečenje kolača, pakiranje, prodaja, prikupljanje odjeće i potrepština, sortiranje, dostava prikupljenog novca i robe potrebitima).

Montessori pedagogija na prirodan način podupire koncept održivog razvoja potičući cjeloviti razvoj djeteta, razvoj njegove ekološke svijesti i odgovornog ponašanja. Uvođenje ovih principa od najranije dječje dobi doprinosi stvaranju odgovornih i osviještenih pojedinaca, razvoju njihovih kognitivnih, socio-emocionalnih i motoričkih potencijala.

Daljnje planirane aktivnosti uključivati će proširenje i još dublju povezanost s lokalnom zajednicom, partnerstvo i suradnju s roditeljima, organiziranje novih akcija vezanih uz održivi razvoj te kontinuiranu edukaciju odgojitelja o temama vezanim uz održivi razvoj.

Ciljevi održivog razvoja koji su uključeni u konkretne aktivnosti (sadnja bilja, briga o živim bićima, recikliranje, humanitarna akcija) su: stjecanje novih spoznaja, vještina i vrijednosti kroz iskustveno i istraživačko učenje; učenje odgovornog ponašanja prema okolini; razvijanje svijesti o važnosti okoliša i utjecaju čovjeka na globalne promjene kroz konkretne aktivnosti u prirodi; kroz aktivnosti (sadnja bilja, briga o živim bićima, recikliranje, humanitarne akcije) poticanje razumijevanja prirodnih procesa; razvoj motoričkog i mentalnog zdravlja; suradnja s roditeljima i lokalnom zajednicom u svrhu širenja i jačanja zajedničkog djelovanja za održivi razvoj

ABSTRACT

Montessori pedagogy is based on respect for the child and their natural development, providing a strong foundation for the implementation of sustainable development in educational processes. Through principles of independence, responsibility, and connection with nature, children develop awareness of the importance of environmental protection and responsible behavior.

The main challenges in applying sustainable development within the Montessori approach are evident in aligning the traditional educational curriculum with Montessori principles, as well as in the insufficient integration of content into everyday practice.

The most commonly used forms of work include individual work, small group work, and the acquisition of new knowledge, skills, and experiences through various projects. Montessori pedagogy places special emphasis on practical life activities and learning in a natural environment.

Teaching methods include inquiry-based learning, learning through one's own work, observation, independent learning, and collaboration with others.

Through activities such as planting plants, caring for living beings, recycling, and humanitarian actions, children actively adopt principles of sustainability.

Montessori planting activities are carried out within the area of independence and the area of cosmic education. Through hands-on work, the child develops independence, care for the environment, and an understanding of natural processes. The child prepares their workspace by carrying a tray with materials. They manipulate and explore concrete materials (soil, seeds, containers, etc.), followed by filling the container with soil, planting or sowing seeds, and watering. The activity continues through daily observation, monitoring growth, and watering the plants.

Activities involving care for living beings encompass all five Montessori areas. One such activity is building an insect hotel. Children construct the hotel from various natural materials (a wooden box, twigs, pinecones, tree bark, straw, etc.). In the introductory part, children discuss insect habitats. They are given the opportunity to explore materials through touching, comparing, and classifying by size, texture, and shape. Working in small groups or independently, they arrange materials within a wooden frame and then find a place in the kindergarten yard to install the hotel. Children regularly observe whether insects are visiting.

The Montessori activity of humanitarian action is based on developing empathy, responsibility, and active participation in the community. Through practical work (baking cakes for sale, collecting supplies for those in need), children learn how to help others. The activity begins with a group discussion about what it means to help others, followed by planning how to carry out the action, and then implementation. Children are equal and active participants in every stage (baking, packaging, selling, collecting clothes and supplies, sorting, and delivering collected funds and goods to those in need).

Montessori pedagogy naturally supports the concept of sustainable development by encouraging the holistic development of the child, fostering ecological awareness, and promoting responsible behavior. Introducing these principles from early childhood contributes to the development of responsible and aware individuals, as well as to the development of their cognitive, socio-emotional, and motor potentials.

Future planned activities will include expanding and deepening connections with the local community, strengthening partnerships and cooperation with parents, organizing new activities related to sustainable development, and continuous professional development of educators in sustainability-related topics.

Sustainable development goals included in these activities (planting, caring for living beings, recycling, humanitarian actions) are: acquiring new knowledge, skills, and values through experiential and inquiry-based learning; learning responsible behavior toward the environment; developing awareness of the importance of the environment and human impact on global changes through concrete activities in nature; fostering understanding of natural processes; supporting motor and mental health development; and cooperation with parents and the local community to strengthen collective action for sustainable development.

Autor

Zdenka Sever

A.Mihanovića 64, Bedekovčina

091/60 46 160

zdenkasever5@gmail.com

OBRAZOVANJE:

Filozofski fakultet u Zagrebu, Pedagojske znanosti

Pravni fakultet u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada

Udruga roditelja „Korak po korak“- edukacija za CAP pomagača

Montessori stručno- razvojni centar- stručno usavršavanje iz područja Montessori pedagogije

RADNO ISKUSTVO:

danas-2002.- Dječji vrtić „Slavuj“, Sv. Nedjelja

2002.-1999.- Dječji vrtić „Ivane B. Mažuranić“

VJEŠTINE:

-razvijene komunikacijske vještine- kroz sudjelovanje u raznim edukacijama i stručnim usavršavanjima

-organizacijske sposobnosti- voditeljica objekta

-kreativnost u osmišljavanju aktivnosti za djecu- priprema, organizacija i održavanje radionica i događanja na nivou vrtića i lokalne zajednice

-provođenje Montessori programa kroz cjelodnevni 10-satni program

-težnja kontinuiranom rastu i učenju

MONTESSORI PEDAGOGIJA I REDOVAN ODGOJNO-OBRAZOVNI RAD U KONTEKSTU ODRŽIVOG RAZVOJA - SLIČNOSTI I RAZLIKE

Ivana Brković Petrinjak, Dječji vrtić "Slavuj", Sveta Nedelja

Sažetak

Održivi razvoj u redovnom odgojno-obrazovnom radu predstavlja važan, ali i složen izazov, osobito u kontekstu potrebe za njegovom sustavnom i smislenom integracijom u svakodnevne aktivnosti djece rane i predškolske dobi. Glavni problem očituje se u usklađivanju tradicionalnog kurikuluma s ciljevima održivog razvoja, kao i u nedovoljnoj zastupljenosti sadržaja koji potiču razvoj ekološke svijesti, odgovornog ponašanja i aktivnog odnosa prema zajednici. Upravo zato naglasak se stavlja na osmišljavanje aktivnosti koje će biti dio svakodnevnog rada, a ne izdvojene ili povremene inicijative.

U redovnom radu koriste se različiti oblici rada koji omogućuju aktivno sudjelovanje djece i uvažavanje njihovih individualnih potreba i interesa. To uključuje individualni rad, rad u malim skupinama te projektni pristup koji potiče dublje razumijevanje i povezivanje sadržaja. Metode rada temelje se na istraživačkom i iskustvenom učenju, učenju kroz vlastitu aktivnost, promatranju, samostalnom zaključivanju te suradnji među djecom. Poseban naglasak stavlja se na učenje kroz konkretno iskustvo i neposredni kontakt s prirodom i okolinom.

Provedene aktivnosti usmjerene su na razvoj ekološke svijesti, odgovornosti i socijalne osjetljivosti djece. Djeca su aktivno sudjelovala u aktivnostima sadnje biljaka i brige o njima, pri čemu su kroz praktičan rad razvijala razumijevanje prirodnih procesa, važnosti vode, tla i sunčeve svjetlosti te odgovornosti za živa bića. Redovitim promatranjem rasta i promjena kod biljaka poticalo se strpljenje, ustrajnost i sposobnost zaključivanja.

Posebna pažnja posvećena je aktivnostima vezanima uz život kukaca. Djeca su istraživala njihova staništa, ulogu u ekosustavu te važnost očuvanja bioraznolikosti. Kroz praktične aktivnosti, poput izrade hotela za kukce, koristila su različite prirodne materijale, istraživala njihove karakteristike te razvijala vještine klasificiranja, uspoređivanja i suradničkog rada. Ove aktivnosti dodatno su potaknule interes za prirodu i razumijevanje međuovisnosti živih bića.

U svakodnevnom radu provodile su se i aktivnosti recikliranja te pravilnog razvrstavanja otpada. Djeca su kroz konkretne zadatke učila prepoznati različite vrste materijala, razvijala navike odgovornog postupanja s otpadom te razumjela važnost smanjenja negativnog utjecaja na okoliš. U skupini je organiziran eko kutić kao prostor za istraživanje, prikupljanje materijala i provođenje različitih ekoloških aktivnosti, dok su eko patrole imale važnu ulogu u praćenju i poticanju ekološki prihvatljivog ponašanja u svakodnevnom životu vrtića.

Važan segment rada činile su i aktivnosti usmjerene na razvoj zdravih životnih navika i brigu o vlastitom tijelu. Kroz različite oblike rekreacije, boravak na otvorenom i sudjelovanje u aktivnostima poput „Spartan olimpijade“, djeca su razvijala motoričke sposobnosti, timski duh, ustrajnost i pozitivan odnos prema tjelesnoj aktivnosti.

Humanitarni aspekt održivog razvoja realiziran je kroz organizaciju sajмова i buvljaka, gdje su djeca aktivno sudjelovala u pripremi, izradi i prodaji proizvoda. Kroz ove aktivnosti razvijala se empatija, osjećaj solidarnosti i odgovornosti prema drugima. Djeca su imala priliku sudjelovati u svim fazama aktivnosti – od planiranja i izrade proizvoda do komunikacije s kupcima i raspodjele prikupljenih sredstava. Time su stjecala vrijedna iskustva o važnosti pomaganja i zajedničkog djelovanja.

Suradnja s roditeljima i lokalnom zajednicom predstavlja važan dio provedbe aktivnosti održivog razvoja. Roditelji su uključeni kroz zajedničke akcije, radionice i projekte, dok suradnja s lokalnom zajednicom omogućuje širenje utjecaja i jačanje svijesti o važnosti održivog načina života. Takav pristup doprinosi stvaranju povezanosti između vrtića i šire društvene zajednice.

Daljnji razvoj rada usmjeren je na produbljivanje i proširivanje postojećih aktivnosti, osmišljavanje novih projekata te jačanje suradnje s roditeljima i lokalnom zajednicom. Također, naglašava se važnost kontinuiranog stručnog usavršavanja odgojitelja kako bi se osigurala kvalitetna i suvremena primjena principa održivog razvoja u odgojno-obrazovnom radu.

Sustavnom i promišljenom integracijom održivog razvoja u svakodnevne aktivnosti potiče se cjeloviti razvoj djeteta te stvaraju temelji za razvoj odgovornih, osviještenih i aktivnih članova društva.

Abstract

Sustainable development in regular educational practice represents an important yet complex challenge, particularly in the context of its systematic and meaningful integration into everyday activities of early and preschool children. The main issue lies in aligning the traditional curriculum with the goals of sustainable development, as well as in the insufficient representation of content that fosters ecological awareness, responsible behavior, and active engagement within the community. Therefore, emphasis is placed on designing activities that become an integral part of daily practice rather than isolated or occasional initiatives.

Various forms of work are applied in regular practice to ensure active participation of children while respecting their individual needs and interests. These include individual work, small group work, and a project-based approach that encourages deeper understanding and connection of content. The methods used are based on inquiry-based and experiential learning, learning through one's own activity, observation, independent reasoning, and collaboration among children. Special emphasis is placed on learning through direct experience and interaction with nature and the surrounding environment.

The implemented activities are aimed at developing children's ecological awareness, responsibility, and social sensitivity. Children actively participated in planting and caring for plants, through which they

developed an understanding of natural processes, the importance of water, soil, and sunlight, as well as responsibility for living beings. Continuous observation of plant growth and changes fostered patience, perseverance, and the ability to draw conclusions.

Special attention was given to activities related to insect life. Children explored insect habitats, their role in the ecosystem, and the importance of preserving biodiversity. Through practical activities, such as building insect hotels, they used various natural materials, explored their properties, and developed skills of classification, comparison, and collaborative work. These activities further stimulated interest in nature and understanding of the interdependence of living organisms.

Daily practice also included activities related to recycling and proper waste sorting. Through concrete tasks, children learned to recognize different types of materials, developed habits of responsible waste management, and understood the importance of reducing negative environmental impact. An eco-corner was established within the group as a space for exploration, material collection, and the implementation of various ecological activities, while eco-patrols played an important role in monitoring and encouraging environmentally responsible behavior in everyday kindergarten life.

An important segment of the work focused on developing healthy lifestyles and caring for one's own body. Through various forms of physical activity, outdoor play, and participation in events such as the "Spartan Olympics," children developed motor skills, team spirit, perseverance, and a positive attitude toward physical activity.

The humanitarian aspect of sustainable development was realized through the organization of fairs and flea markets, where children actively participated in the preparation, creation, and sale of products. These activities fostered empathy, a sense of solidarity, and responsibility toward others. Children were involved in all phases of the process—from planning and creating products to interacting with customers and distributing the collected funds—thus gaining valuable experience in helping others and collective action.

Cooperation with parents and the local community represents an important component of implementing sustainable development activities. Parents are involved through joint actions, workshops, and projects, while collaboration with the local community enables broader impact and strengthens awareness of sustainable lifestyles. Such an approach contributes to building connections between the kindergarten and the wider social environment.

Future development is aimed at deepening and expanding existing activities, designing new projects, and strengthening cooperation with parents and the local community. Additionally, the importance of continuous professional development of educators is emphasized in order to ensure high-quality and contemporary implementation of sustainable development principles in educational practice.

Through systematic and thoughtful integration of sustainable development into everyday activities, holistic child development is encouraged, creating a foundation for raising responsible, aware, and active members of society.

Autor

OSOBNi PODACI:

Ivana Brković Petrinjak

Loza I 6, Brezje

Sveta Nedjelja

Republika Hrvatska

gsm: +385981678001

brkovicivana@gmail.com

OBRAZOVANJE:

Učiteljski fakultet Zagreb, Studij za rani i predškolski odgoj i obrazovanje,

univ. mag. praesc. educ., odgojitelj mentor

Udruga roditelja „Korak po korak“-edukacija za CAP pomagača

Učiteljski fakultet-edukacija za obavljanja posla voditeljice posebnog programa kinezioloških aktivnosti

RADNO ISKUSTVO:

danas-2020.- Dječji vrtić „Slavuj“, Sveta Nedjelja

2020.-2005.- Dječji vrtić „Medveščak“, Zagreb

VJEŠTINE:

-razvijene vještine u komunikaciji s roditeljima, vođenje radionica i roditeljskih sastanaka

-sudjelovanje u nizu edukacija za rad s djecom s teškoćama u razvoju

- rad u odgojno-obrazovnim skupinama s integriranim glazbenim i sportskim programom

-razvijene vještine u izvođenju dramskih predstava za djecu

- razvijena kreativnost o osmišljavanju svakodnevnog odgojno-obrazovnog rada

PROJEKT “PRIRODA JE ZAKON - VODA JE ŽIVOT”

Nikolina Budić in Tatjana Knez, Dječji vrtić Petar Pan Zagreb

Projekt “Nature is Awesome – Water is Life” međunarodni je projekt usmjeren na razvoj ekološke svijesti i razumijevanja važnosti vode kod djece predškolske dobi. Projekt je osmislila Tatjana Knjaz kao osnivač projekta, koja je u početnoj fazi ostvarila suradnju s partnerima iz Bugarske kao suosnivačima projekta, dok su se tijekom provedbe pridružili i partneri iz Turske. U projektu su sudjelovale dvije odgojne skupine iz Hrvatske, dvije skupine iz Bugarske te partnerske skupine iz Turske.

Projekt je trajao tri mjeseca i bio je organiziran kroz tri tematske cjeline: *Voda u prirodi*, *Voda i životinje* te *Voda i ljudi*. Kroz istraživačke, kreativne i suradničke aktivnosti djeca su razvijala svijest o važnosti vode za život, upoznavała prirodne posebnosti različitih zemalja te učila o očuvanju okoliša.

Jedna od glavnih aktivnosti projekta bila je izrada zajedničke interaktivne mape prirodnih znamenitosti povezanih s vodom u državama sudionicama. Djeca su također sudjelovala u stvaranju priče o putovanju kapljice vode, obilježavanju Svjetskog dana voda te osmišljavanju zajedničkih stihova pod nazivom “WATER IS”. Tijekom projekta organizirana su i tri online susreta putem Zoom platforme, tijekom kojih su djeca imala priliku upoznati vršnjake iz drugih zemalja i predstaviti aktivnosti svojih skupina.

Projekt je uključivao i primjenu različitih digitalnih alata i interaktivnih sadržaja prilagođenih predškolskoj dobi. Edukativne igre i aktivnosti izrađene su pomoću platformi Wordwall, Educaplay, Jigsaw Planet, Padlet, Thinglink, Genially i LearningApps, čime su dodatno razvijane digitalne kompetencije djece i poticano učenje kroz igru.

Roditelji su tijekom cijelog projekta bili aktivno uključeni putem aplikacije Seesaw i Facebook grupe, gdje su pratili aktivnosti djece te sudjelovali u zadacima kod kuće, poput istraživanja vode u svom susjedstvu, predstavljanja kućnih ljubimaca i izrade vodenice. Završetkom projekta organiziran je zajednički izlet kao završna aktivnost i prilika za povezivanje djece, roditelja i odgojitelja.

Nakon završetka projektnih aktivnosti izrađen je evaluacijski upitnik za sudionike projekta, a rezultati i aktivnosti predstavljeni su kolegama unutar ustanove te roditeljima putem interaktivne mape koja omogućuje pregled projektnih sadržaja i edukativnih igara.

Knjaz Tatjana

NATURE IS AWESOME - WATER IS LIFE

The project “Nature is Awesome – Water is Life” is an international project focused on developing environmental awareness and understanding the importance of water among preschool children. The project was created by Tatjana Knjaz, the founder of the project, who established the initial collaboration with partners from Bulgaria as co-founders, while partners from Turkey joined during the implementation phase. The project involved two preschool groups from Croatia, two groups from Bulgaria, and partner groups from Turkey.

The project lasted for three months and was organized through three thematic units: *Water in Nature*, *Water and Animals*, and *Water and People*. Through research-based, creative, and collaborative activities, children developed awareness of the importance of water for life, explored natural landmarks from different countries, and learned about environmental protection.

One of the main project activities was the creation of a shared interactive map featuring natural landmarks connected to water in the participating countries. Children also took part in creating a story about the journey of a drop of water, celebrating World Water Day, and writing collaborative verses titled “WATER IS.” During the project, three online meetings were organized via the Zoom platform, giving children the opportunity to meet peers from other countries and present the activities of their groups.

The project also included the use of various digital tools and interactive educational content adapted to preschool children. Educational games and activities were created using platforms such as Wordwall, Educaplay, Jigsaw Planet, Padlet, Thinglink, Genially, and LearningApps, further supporting the development of children’s digital competencies and encouraging learning through play.

Parents were actively involved throughout the project via the Seesaw application and a Facebook group, where they followed the children’s activities and participated in home assignments together with their children, such as exploring water in their neighborhood, presenting their pets, and building a watermill. At the end of the project, a joint field trip was organized as a final activity and an opportunity for children, parents, and educators to connect and socialize.

After the completion of project activities, an evaluation questionnaire was created for project participants, and the project outcomes and activities were presented to colleagues within the institution as well as to parents through an interactive map that enabled them to explore project content and educational games.

Knjaz Tatjana

HRVATSKI

Knjaz Tatjana je odgojitelj mentor u Dječjem vrtiću Petar Pan u Zagrebu gdje radi 39 godina.

Završila je srednju odgajateljsku školu i diplomirala 1987.g. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Završila je ljetnu lutkarsku školu 1993. te vodila dramske grupe odgojitelja s kojima je sudjelovala svake godine na Danima dječjih vrtića grada Zagreba u sklopu programa „Darujmo djeci kazalište“

Provodila je program RASTIMO ZAJEDNO za roditelje.

Od 2017. sudjeluje u ERASMUS+ stručnim usavršavanjima na teme uvođenja informatičke tehnologije u obrazovanje (dva tečaja) te učenja drugog (engleskog) jezika. Isto tako aktivno sudjeluje u zajedničkim projektima vrtića i zemalja partnera.

Sudjeluje od 2019. u e-twinning projektima kao partner a 2022. pokreće e-twinning projekt „Voda je život“ s partnerima iz Bugarske i Turske. Projekt je dobio Europsku oznaku kvalitete.

Od 2024. provodi integrirani engleski jezik u skupini.

Svoje projekte i praksu prezentirala je na različitim skupovima te vodila radionice za djecu i odgojitelje.

ENGLESKI

Knjaz Tatjana is a mentor teacher at the Petar Pan Kindergarten in Zagreb, where she has been working for 39 years.

She graduated from secondary school of education and graduated from the Faculty of Philosophy in Zagreb in 1987.

She graduated from the summer puppet school in 1993 and led drama groups of teachers with whom she participated every year at the Days of Kindergartens of the City of Zagreb as part of the program "Give Children a Theater"

She implemented the program GROWING UP TOGETHER for parents.

Since 2017, she has participated in ERASMUS+ professional training on the topics of introducing information technology in education (two courses) and learning a second (English) language.

She also actively participates in joint projects of kindergarten and partner countries.

Since 2019, she has participated in e-twinning projects as a partner, and in 2022, she is launching the e-twinning project "Water is Life" with partners from Bulgaria and Turkey. The project received the European Quality Label.

Since 2024, she has been teaching English language integrated into the group.

She has presented her projects and practice at various conferences and led workshops for children and educators.

PROJEKT "PRIRODA JE ZAKON - VODA JE ŽIVOT"

Projekt „Voda je život“ međunarodni je projekt osmišljen u suradnji odgojno-obrazovnih djelatnika iz Hrvatske, Bugarske i Turske, namijenjen djeci predškolske dobi (5 godina). U projektu su sudjelovale dvije skupine iz Hrvatske, dvije skupine iz Bugarske te partnerske skupine iz Turske. Projekt je proveden tijekom tri mjeseca, kroz tri tematske cjeline: *Voda u prirodi*, *Voda i životinje* te *Voda i ljudi*.

Cilj projekta bio je razvijati ekološku svijest djece, poticati razumijevanje važnosti vode za život te razvijati suradnju, komunikaciju i digitalne kompetencije kroz međunarodnu suradnju i istraživačke aktivnosti.

Tijekom projekta djeca su sudjelovala u različitim zajedničkim aktivnostima, poput izrade interaktivne mape prirodnih znamenitosti vezanih uz vodu u državama sudionicama, kreiranja zajedničke priče o putovanju kapljice vode, obilježavanja Svjetskog dana voda te stvaranja zajedničkih stihova pod nazivom „VODA JE“. Djeca su se tijekom projekta tri puta susrela putem Zoom platforme, upoznala se s vršnjacima iz drugih zemalja te međusobno razmjenjivala iskustva i aktivnosti.

Poseban naglasak stavljen je na korištenje digitalnih alata i interaktivnih sadržaja prilagođenih djeci predškolske dobi. Kreirane su edukativne igre i materijali putem platformi Wordwall, Educaplay, Jigsaw Planet, Padlet, Thinglink, Genially i LearningApps, čime su dodatno poticane digitalne i istraživačke kompetencije djece.

Roditelji su tijekom provedbe projekta aktivno uključivani putem aplikacije Seesaw i Facebook grupe, gdje su redovito informirani o projektnim aktivnostima te sudjelovali u zadacima kod kuće zajedno s djecom, poput aktivnosti „Voda u mom susjedstvu“, „Moji kućni ljubimci“ i izrade vodenice. Završetkom projekta organiziran je zajednički izlet kao završna aktivnost i prilika za zajedničko druženje djece, roditelja i odgojitelja.

Projektna aktivnost završena su do 1. lipnja, nakon čega je izrađen evaluacijski upitnik za odgojitelje sudionike projekta. Projekt je prezentiran kolegama unutar ustanove te roditeljima putem interaktivne mape koja omogućuje pregled aktivnosti i korištenje edukativnih igara nastalih tijekom projekta.

Nikolina Budić

PROJECT “NATURE IS AWESOME – WATER IS LIFE”

The project “Water is Life” is an international project created in collaboration with preschool educators from Croatia, Bulgaria, and Turkey, intended for preschool children aged five. The project involved two groups from Croatia, two groups from Bulgaria, and partner groups from Turkey. It was implemented over a period of three months through three thematic units: *Water in Nature*, *Water and Animals*, and *Water and People*.

The main goal of the project was to develop children’s environmental awareness, encourage understanding of the importance of water for life, and foster cooperation, communication, and digital competencies through international collaboration and research-based activities.

Throughout the project, children participated in a variety of joint activities, including the creation of an interactive map of natural landmarks connected to water in participating countries, developing a collaborative story about the journey of a drop of water, celebrating World Water Day, and creating shared verses titled “WATER IS.” During the project, children met three times via the Zoom platform, where they got to know peers from other countries and exchanged experiences and activities.

Special emphasis was placed on the use of digital tools and interactive educational content adapted to preschool children. Educational games and materials were created using platforms such as Wordwall, Educaplay, Jigsaw Planet, Padlet, Thinglink, Genially, and LearningApps, which further supported the development of children’s digital and research skills.

Parents were actively involved throughout the project via the Seesaw application and a Facebook group, where they were regularly informed about project activities and participated in home assignments together with their children, such as “Water in My Neighborhood,” “My Pets,” and building a watermill. At the end of the project, a joint field trip was organized as a final activity and an opportunity for socializing among children, parents, and educators.

Project activities were completed by June 1st, after which an evaluation questionnaire was created for participating educators. The project was presented to colleagues within the institution as well as to parents through an interactive map that enabled them to explore project activities and play the educational games created during the project.

Nikolina Budić

HRVATSKI

Nikolina Budić stručna je prvostupnica predškolskog odgoja s 13 godina iskustva rada u odgojno-obrazovnom sustavu, od čega šest godina radi kao Montessori odgojitelj. Završila je edukacije *Montessori pedagogija za djecu predškolske dobi* i *Montessori u šumi*, a u svom radu posebno je usmjerena na učenje kroz iskustvo, boravak djece u prirodi i održivi razvoj.

Dugogodišnja je aktivna članica Hrvatskog Montessori društva, u kojem obnaša funkciju dopredsjednice. U sklopu svog djelovanja organizira edukacije, stručne skupove i radionice za stručnjake iz područja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te aktivno sudjeluje u promicanju Montessori pedagogije. Svoje projekte, primjere dobre prakse i iskustva redovito prezentira na stručnim skupovima, a organizira i kreativne radionice za djecu i stručnjake.

Sudjelovala je u Erasmus+ mobilnostima – job shadowing programima, tijekom kojih je pratila i analizirala primjere dobre prakse u području održivog razvoja u ustanovi „Zasebni vrtec Vesela Hiša“ u Celju (Slovenija). Tijekom međunarodnih suradnji sudjelovala je u planiranju i provedbi aktivnosti s djecom zajedno s odgojiteljima i stručnjacima iz Danske, Španjolske i Francuske.

Uz odgojno-obrazovni rad aktivno se bavi kreativnim i likovnim izražavanjem te redovito sudjeluje u likovnim natječajima i projektima. Ilustratorica je zvučne slikovnice „*Žrock – životinjski rock*“ iz 2021. godine, autora Gordane Kordić Radovanović i Ivice Radovanovića.

ENGLESKI

Nikolina Budić is a Bachelor of Early and Preschool Education with 13 years of experience working in the educational system, including six years as a Montessori teacher. She completed the educational programs *Montessori Pedagogy for Preschool Children* and *Montessori in the Forest*, and her professional work is especially focused on experiential learning, outdoor education, and sustainable development.

She is a long-standing active member of the Croatian Montessori Society, where she currently serves as Vice President. Within this role, she organizes educational programs, professional conferences, and workshops for professionals in the field of early and preschool education, while actively promoting Montessori pedagogy. She regularly presents her projects, examples of good practice, and professional experiences at conferences and also leads creative workshops for children and educators.

She has participated in Erasmus+ mobility programs – job shadowing activities – during which she observed and analyzed examples of good practice in the field of sustainable development at the institution “Zasebni vrtec Vesela Hiša” in Celje, Slovenia. During these international collaborations, she took part in planning and implementing activities with children together with educators and experts from Denmark, Spain, and France.

In addition to her educational work, she is actively involved in creative and visual arts projects and regularly participates in art competitions and initiatives. She is the illustrator of the audio picture book “*Žrock – Animal Rock*” published in 2021, written by Gordana Kordić Radovanović and Ivica Radovanović.

OD ODPADKA DO IGRAČE: RAZVIJANJE USTVARJALNOSTI IN OKOLJSKEGA ZAVEDANJA PRI OTROCIH, STARIH 3–5 LET

Tjaša Wolf Mandič, Vrtec Tržič

Izvleček

Prispevek predstavlja vzgojno dejavnost za predšolske otroke v starosti 3–5 let, ki temelji na ustvarjalni ponovni uporabi odpadnih materialov. Namen dejavnosti je razvijanje trajnostnega mišljenja, okoljskega zavedanja, ustvarjalnosti in socialnih veščin že v zgodnjem otroštvu. Otroci so skozi igro raziskovali različne odpadne materiale, jih preučevali in razmišljali o možnostih ponovne uporabe. Skupaj smo načrtovali in izdelali igrače ter uporabne predmete po lastnih idejah. Dejavnost temelji na izkustvenem učenju, sodelovalnem delu in spodbujanju otrokove domišljije, hkrati pa omogoča razvoj motoričnih spretnosti, komunikacije in občutka lastne vrednosti. Aktivnost je prilagojena razvojnemu obdobju otrok in omogoča vključenost vseh udeležencev ne glede na njihove sposobnosti. Prispevek dokazuje, da lahko že v predšolskem obdobju učinkovito oblikujemo trajnostne vrednote, če otrokom omogočimo igrivo in izkustveno učenje. V osrednjem delu je opis primera dobre prakse izdelave unikatnih figur za veliko talno igro »Človek ne jezi se«, ki je nastala iz plastenk jogurta, mivke, poliuretanske pene, zamaškov in gumbov v sodelovanju s Strokovnim tematskim aktivom vrtca (STA).

Ključne besede

domišljija, izkustveno učenje, novi kurikulum, odpadni materiali, trajnostni razvoj.

Cilji trajnostnega razvoja

Cilj 4 – Kakovostno izobraževanje: Otrokom smo omogočili kakovostno, inkluzivno in enakopravno izkušnjo. Skozi igro in izkustveno raziskovanje so se učili spontano. Otroci so razvijali pozitiven odnos do učenja, saj je dejavnost krepila njihov občutek lastne vrednosti in samozavest ob pogledu na končni izdelek.

Cilj 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja: Otroci so se naučili prepoznati vrednost v stvareh, ki bi jih sicer odvrgli. Spoznali so, da plastenka jogurta ni le odpadke, temveč dragocen material za novo igračo. S tem razvijajo trajnostno mišljenje in odgovorno ravnanje z viri.

Cilj 13 – Podnebni ukrepi: Skozi preproste, a konkretne aktivnosti smo otroke že v zgodnjem otroštvu začeli ozaveščati o vplivu človekovega ravnanja na planet. Razumevanje, da zmanjševanje odpadkov pripomore k čistejšemu okolju, je temelj za oblikovanje trajnostnih vrednot v prihodnosti.

FROM WASTE TO TOY: DEVELOPING CREATIVITY AND ENVIRONMENTAL AWARENESS IN CHILDREN AGED 3–5 YEARS

Abstract

This paper presents an educational activity for preschool children aged 3–5, based on the creative reuse of waste materials. The aim of the activity is to develop sustainable thinking, environmental awareness, creativity, and social skills from early childhood. Through play, children explored various waste materials, examined them, and brainstormed possibilities for their reuse. Together, we planned and created toys and functional objects based on the children's own ideas. The activity is rooted in experiential learning, collaborative work, and the promotion of a child's imagination, while

simultaneously enabling the development of motor skills, communication, and self-esteem. The activity is adapted to the children's developmental stage and ensures the inclusion of all participants regardless of their abilities. The paper demonstrates that sustainable values can be effectively shaped even in the preschool period by providing children with playful and experiential learning opportunities. The core part describes a best practice example of creating unique figures for a large floor game "Don't Get Angry" (Ludo), made from yogurt bottles, sand, polyurethane foam, bottle caps, and buttons in collaboration with the Professional Age Asset (STA).

Keywords: imagination, experiential learning, new curriculum, waste materials, sustainable development.

1. Uvod

Sodobni izzivi, s katerimi se sooča človeštvo na področju varovanja okolja in podnebnih sprememb, zahtevajo korenite spremembe v razmišljanju in ravnanju vseh generacij. Vzgajanje trajnostnih vrednot se ne začne v šoli, temveč že v najzgodnejšem obdobju otrokovega razvoja. Predšolsko obdobje je tisti ključni čas, ko otroci skozi neposredno izkušnjo oblikujejo svoj odnos do narave, družbe in samega sebe. Glavni problem današnjega časa prepoznavam v potrošniški naravnosti družbe, ki otroke pogosto preplavlja z vnaprej strukturiranimi, komercialnimi igračami. Te igrače velikokrat zavirajo njihovo naravno ustvarjalnost, hkrati pa ustvarjajo prepričanje, da je vsak nov predmet treba kupiti, starega pa zavreči.

Namen tega prispevka je predstaviti vzgojno dejavnost z naslovom »Od odpadka do igrače«, ki temelji na ustvarjalni ponovni uporabi odpadnih materialov v skupini 20 otrok, starih med 3 in 5 let. Z njo želimo pri otrocih razviti trajnostno mišljenje, okoljsko zavedanje, domišljijo ter krepiti njihove socialne veščine. Otroci skozi igro in ustvarjanje raziskujejo možnosti, kako navidezno neuporabne predmete spremeniti v nove igrače in uporabne izdelke. S tem neposredno podpiramo uresničevanje ciljev trajnostnega razvoja, natančneje cilja 4 (Kakovostno izobraževanje), cilja 12 (Odgovorna poraba in proizvodnja) ter cilja 13 (Podnebni ukrepi).

Projekt je nastal in se razvijal v sklopu dela Strokovnega tematskega aktivna – področje umetnost v Vrtcu Tržič. Timsko načrtovanje in izmenjava dobrih praks sta nam omogočila, da smo v dejavnosti smiselno vpeljali prečne zmožnosti iz prenovljenega kurikuluma za vrtce. V ospredje smo postavili *domišljijo in ustvarjalno izražanje* ter *socialne zmožnosti in spretnosti*. S takšnim pristopom otroci trajnostne vsebine doživljajo na zelo konkretni, njim razumljivi ravni, hkrati pa krepijo motorični in kognitivni razvoj ter občutek lastne vrednosti.

2. Osrednji del besedila

2.1 Načrtovanje in izvedba dejavnosti

Uspešna izvedba projekta »Od odpadka do igrače« je bila povezana z usmerjenim delom v Strokovnem tematskem aktivu – področje umetnost v Vrtcu Tržič. STA se je skozi šolsko leto sestajal na srečanjih, kar je omogočilo celostno podporo strokovnih delavcev pri uvajanju inovativnih didaktičnih metod.

Strokovni tematski aktiv – področje umetnost

V okviru srečanj strokovnega aktivna smo oblikovali letni delovni načrt in kot osrednji projekt izbrali izdelavo velike talne igre »Človek ne jezi se«, v velikosti 2,5 m x 2,5 m, ki se neposredno navezuje na rdečo nit vrtca »Z igro rastemo«. Glavni cilj je otroke skozi igro in ustvarjalni proces z različnimi materiali

(plastika, beton, povoji, slama, kovina, karton, mah, tekstil in les) spodbuditi k raziskovanju, razvoju prečnih zmožnosti ter izražanju umetniških potencialov v skladu s prenovljenim kurikulumom. Naš odderek se je ob tem vključil v vzporedni projekt »Od odpadka do igrake«, kjer smo s ponovno uporabo plastičnih odpadkov razvijali ekološko zavedanje, otroci pa so skozi celoten proces delovali samostojno, aktivno in z minimalno pomočjo. Preko skupnega načrtovanja, izdelave figur in igralne podloge otroci krepijo domišljijo, socialne spretnosti, sodelovanjem in reševanje konfliktov ob upoštevanju pravil igre. Celotno delo in izdelke bomo evalvirali ter predstavili na spomladanskem Živžavu v Vrtcu Tržič, kjer bo igra na voljo za povezovanje in zabavo vseh generacij.

2.2 Podroben opis aktivnosti: Nastanek figuric, v našem primeru »vesoljcev«, iz plastenek jogurta

V našem oddelku je sodelovalo 20 otrok, starih od 3 do 5 let. Aktivnost se je začela povsem spontano med zajtrkom, ko smo prazne plastenke tekočega jogurta prepoznali kot odličen odpadni material za ponovno uporabo.

Slika 43: Plastenka jogurta pri zajtrku (Vir: lasten)

Načrtovanje v jutranjem krogu

Plastenke smo po zajtrku oprali in osušili. Otroci so jih otipavali, preučevali in razmišljali o možnostih njihove ponovne uporabe. V okviru projekta smo morali izdelati figure za veliko talno igro. Otroci so v sproščenem pogovoru podali predlog, da iz plastenek izdelamo figure v obliki »vesoljcev«. Skupaj smo naredili načrt: figure za igro bodo nenavadnih oblik, modre barve, polepljeni s plastičnimi zamaški in odpadnimi gumbi.

*Slika 2: Igra: izberemo barvo figur
(Vir: lasten)*

Izkustveno učenje in potek izdelave figur:

Proces preoblikovanja odpadnega materiala v igračo je potekal v več korakih, pri čemer so otroci ves čas aktivno in večinoma samostojno sodelovali:

Obtežitev plastenk: Otroci so skupaj razmišljali, kako bi plastenke obtežili, da bi bile figure stabilne in uporabne za igro. Predlagali so različne materiale, kot so pesek, mivka, voda, zemlja in kamenje. Materiale so tipali, primerjali njihovo teksturo, težo in uporabnost ter raziskovali, kako posamezen material vpliva na stabilnost plastenke. Po skupnem premisleku so se odločili za mivko, saj se je izkazala za najbolj primerno. Polnjenje plastenke je od otrok zahtevalo koncentracijo, natančnost in koordinacijo oko-roka, hkrati pa so skozi preizkušanje spoznavali koncept teže, stabilnosti in lastnosti različnih materialov.

Hrapavost površine: Plastenke so otroci najprej poizkusili oblepiti z različnimi materiali, kot so navadni selotejp, barvni lepilni trak, papirnat lepilni trak in samolepilne nalepke. Opazovali so, kako se posamezni materiali oprimejo gladke plastike ter kateri omogoča najboljšo podlago za nadaljnje ustvarjanje. Skupaj smo ugotovili, da je ličarski lepilni trak najbolj primeren, saj se dobro oprime površine in ustvari rahlo hrapavo teksturo. S trganjem, rezanjem in lepljenjem traku so otroci razvijali fino motoriko, natančnost, hkrati pa spoznavali različne lastnosti materialov.

Slika 44: Lepljenje traku na plastenko (Vir: lasten)

Ustvarjanje s poliuretansko peno: Ker so otroci želeli vesoljcem dodati izbokline, tipalke in nenavadno obliko, smo skupaj iskali možne rešitve. Otroci so predlagali, da za pomoč vprašamo hišnika, ki ga dobro poznajo in vedo, da pri svojem delu pogosto popravlja različne predmete ter uporablja raznolike materiale in orodja. Hišnik nam je predstavil poliuretansko peno, pokazal njene lastnosti in otrokom razložil, kako se material po nanosu razširi ter postopoma strdi. Po predstavitvi in opazovanju so se otroci sami odločili, da želijo za oblikovanje svojih figuric uporabiti prav ta material. Ob dejavnosti so bili ustrezno zaščiteni. Skozi opazovanje in raziskovanje so spremljali spreminjanje materiala ter spoznavali njegove lastnosti in proces prehajanja iz mehke mase v trdno obliko, primerno za nadaljnje ustvarjanje.

Slika 45: Ustvarjanje s poliuretansko peno (Vir: lasten)

Slika 47: Ustvarjanje s poliuretansko peno (Vir: lasten)

Slika 46: Ustvarjanje s poliuretansko peno (Vir: lasten)

Barvanje z akrilnimi barvami: Ko se je poliuretanska pena strdila, so otroci figurice pobarvali z akrilno barvo. Barvo smo izbrali s pomočjo igre »izberi najljubšo barvo«, pri kateri so otroci glasovali za svoje izbire, največ glasov pa je prejela modra. Pri dejavnosti so otroci usvajali tudi prepoznavanje in poimenovanje barv. Skozi samostojno nanašanje barve, brez vnaprejšnjih navodil, so razvijali ustvarjalnost, domišljijo ter občutek za oblikovanje in kiparsko izražanje.

Slika 48: Barvanje figure (Vir: lasten)

Slika 8: Barvanje figure (Vir: lasten)

Končni izdelek: Preden so otroci lahko nadaljevali z delom, smo morali počakati, da se je izdelek popolnoma posušil. Nato so imeli na voljo raznolik odpadni material iz plastike: zamaške, gumbe, folije, slamice ..., ki so ga **predhodno zbrali skupaj s starši in prinesli v vrtec**. Te materiale so najprej raziskovali in primerjali, nato pa so samostojno izbrali tiste, ki so jih želeli uporabiti za svoje figure. Največ zanimanja so pokazali za zamaške in gumbe, iz katerih so ustvarili oči, tipalke in druge zanimive dodatke. Nastale so unikatne igrače, ki so jih otroci izdelali povsem sami in na katere so bili izjemno ponosni.

Slika 9: Lepljenje zamaškov in gumbov (Vir: lasten)

Slika 10: Lepljenje zamaškov in gumbov (Vir: lasten)

Slika 11: Lepljenje zamaškov in gumbov (Vir: lasten)

Slika 12: Končna skupna igra: Človek ne jezi se (Vir: lasten)

2.3 Metode dela in didaktični pristopi

Vse izvedene dejavnosti so temeljile na sodobnih pedagoških metodah dela, ki otroke postavljajo v vlogo aktivnega raziskovalca. Uporabili smo metode izkustvenega učenja, ustvarjalne igre, sodelovalnega učenja, problemskega učenja in refleksije. Naštete metode so otrokom omogočale aktivno učenje in pridobivanje novih spretnosti ter znanj.

Skozi te metode dela smo poskrbeli, da je bila aktivnost v celoti prilagojena razvojnemu obdobju otrok od 3 do 5 let. Omogočala je vključenost vseh udeležencev ne glede na njihove sposobnosti.

2.4 Cilji trajnostnega razvoja

Glavni cilj dejavnosti je razvijanje ustvarjalnosti in okoljskega zavedanja pri otrocih. Otroci se učijo, kako odpadne materiale spremeniti v nove igrače, kar spodbuja inovativno mišljenje. Dejavnost hkrati krepi socialne in komunikacijske veščine, saj otroci sodelujejo, si izmenjujejo ideje in rešujejo probleme v skupini. Aktivnost podpira motorični in kognitivni razvoj, saj izdelovanje predmetov zahteva fino

motoriko, koordinacijo in prostorsko zaznavanje. Otroci trajnostne vsebine doživljajo konkretno in na igriv način, kar omogoča globlje razumevanje.

3. Zaključek

Skozi projekt »Od odpadka do igračke«, ki sem ga izvajala z otroki, so otroci spoznali, da vsi lahko poskrbimo za čistejšo okolje. Z uporabo odpadnih materialov, kot so plastenke, zamaški in gumbi smo zmanjšali uporabo novih umetnih materialov in s tem pokazali, kako lahko s preprosto ponovno uporabo prispevamo k ohranjanju našega planeta. S tem zmanjšujemo potrošnjo, ki jo je v današnjem času preveč, ter se učimo odgovornosti do sebe in narave.

Zelo pomembno je ozaveščanje otrok že v predšolskem obdobju. Naloga nas strokovnih delavcev je, da trajnostne vrednote prenesemo na otroke in s tem pokažemo tudi staršem, da ni vse samo v kupljeni plastični igrači. Veliko več pozitivnega naredimo za otroka in zase, če igračo izdelamo sami iz materialov, ki jih imamo v okolici v izobilju. S projektom smo to dokazali.

Ugotovitve in prednosti dejavnosti:

Otroci so ugotovili, koliko veselja prinese igrača, ki jo s svojo domišljijo izdelajo sami. Z uporabo jogurtovih plastenk so se naučili, da odpadki niso vedno smeti, ampak priložnost za nove dogodivščine in ustvarjanje. Skozi igro so postali povezani, se naučili sodelovati in spoznali, da lahko prav vsak med nami s ponovno uporabo materialov pomaga naravi. Namesto kupovanja novih stvari so izbrali ustvarjanje, s čimer so dokazali, da je najboljša igrača tista, ki zraste iz lastne ideje.

4. Viri in literatura

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). Kurikulum za vrtce. Republika Slovenija.
Kurikulum za vrtce 2025

Kratka predstavitev avtorice

Slovensko

Sem Tjaša Wolf Mandič, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Tržič. Svoj poklic opravljam z velikim veseljem, saj mi delo z otroki že 15 let prinaša vsakodnevne izzive in ogromno pozitivne energije. Verjamem, da je vsak otrok edinstven, zato se pri svojem delu trudim ustvarjati spodbudno okolje, kjer lahko razvijajo svoje potenciale. Svoje strokovno znanje in izkušnje nenehno nadgrajujem, pri čemer se naslanjam na novi kurikulum, hkrati pa v dejavnosti rada vnašam inovativne pristope, ki spodbujajo otroško ustvarjalnost in radovednost.

English

My name is Tjaša Wolf Mandič, and I am a preschool teacher at Kindergarten Tržič with a degree in Preschool Education. I have been practicing this profession for 15 years. Working with children continues to represent a series of rewarding challenges and positive experiences for me. I believe every child is unique, which is why I strive to create an encouraging environment where they can develop their full potential. I constantly upgrade my professional knowledge and experience, closely following the new national curriculum while integrating innovative approaches that foster children's creativity and curiosity.

PARTNERSTVO KOJE GRADI ODRŽIVE PRIČE

Ana-Marija Kesegić, Dječji vrtić Osijek

SAŽETAK RADA

U središtu suvremenog odgojno-obrazovnog sustava nalazi se partnerstvo između odgojitelja, roditelja i šireg društvenog okruženja. Ovo izlaganje fokusira se na mogućnosti povezivanja, istražujući kako različiti akteri stvaraju „održive priče“, a to su odnosi i iskustva koja utječu na razvoj dječjeg identiteta i društvenu odgovornost.

Temelj ovog modela je konstruktivistički dijalog u kojem roditelji prestaju biti samo korisnici usluga i postaju sukreatori odgojno-obrazovnog procesa. Kroz participativno partnerstvo, vrtić postaje mjesto razmjene znanja, tradicije i vrijednosti, čime se osigurava kontinuitet odgojnih utjecaja između obiteljskog doma i ustanove. Takva suradnja ne obogaćuje samo kurikulum, već jača socijalnu održivost zajednice i gradi mrežu podrške koja je važna za djetetov osjećaj pripadnosti i sigurnosti.

Izlaganje problematizira važnost izlaska vrtića u lokalnu zajednicu i integraciju autentičnih životnih okruženja, od kulturnih institucija do prirodnih i gospodarskih subjekata u svakodnevni život djece. Povezivanjem s različitim akterima, djeca dobivaju priliku za iskustveno učenje u realnim kontekstima, pri tome razvijajući empatiju, toleranciju i interkulturalnu osjetljivost. Upravo takvi oblici suradnje omogućuju djetetu da kroz izravan dodir s baštinom i prirodom razvije odgovoran odnos prema okolišu i društvu u kojem raste. Aktivnosti su uključivale posjete muzejima, arheološkim nalazištima i Parku prirode Kopački rit, čime su djeca dobila mogućnost razumjeti vrijednost lokalnog prostora i njegove posebnosti. Ostvarila se međuvrtićka suradnja s vrtićima iz Zadra i Istre. Razmjena paketa s likovnim radovima, prirodninama, fotografijama, tradicijskim elementima i „Osječkom abecedom“ omogućila je djeci usporedno istraživanje jezika, običaja i krajolika različitih hrvatskih regija. Elementi održivog razvoja prisutni su kroz ekološke aktivnosti, uporabu recikliranih materijala i boravak u prirodi, čime se djeci omogućuje stvaranje osobnog i emocionalnog odnosa prema prirodi.

Zaključno, održivost u predškolskom odgoju ne odnosi se samo na ekološke prakse, već prvenstveno na održivost ljudskih odnosa. Projektiranje vrtića kao čvorišta dijaloga i suradnje potvrđuje da se najvrijednije odgojne priče pišu zajednički, osnažujući svako dijete da postane aktivan i osviješten član globalne zajednice.

ABSTRACT

At the center of the contemporary educational system lies the partnership between educators, parents, and the wider social community. This paper focuses on the possibilities of connectedness, exploring how different stakeholders create “sustainable stories” — relationships and experiences that shape children’s identity development and social responsibility.

The foundation of this model is constructive dialogue, in which parents cease to be merely service users and become co-creators of the educational process. Through participatory partnership, the kindergarten becomes a place for exchanging knowledge, traditions, and values, thereby ensuring continuity between the influences of the family home and the educational institution. Such collaboration not only enriches the curriculum but also strengthens the social sustainability of the community and builds a support network essential for a child’s sense of belonging and security.

The paper highlights the importance of opening the kindergarten to the local community and integrating authentic life environments — from cultural institutions to natural and economic settings — into children’s everyday experiences. By connecting with various stakeholders, children are given opportunities for experiential learning in real-life contexts, while simultaneously

developing empathy, tolerance, and intercultural sensitivity. These forms of cooperation enable children, through direct contact with cultural heritage and nature, to develop a responsible relationship toward the environment and the society in which they grow up.

The activities included visits to museums, archaeological sites, and the Kopački Rit Nature Park, providing children with opportunities to understand the value and uniqueness of their local environment. Inter-kindergarten cooperation was established with kindergartens from Zadar and Istria. The exchange of packages containing artworks, natural materials, photographs, traditional elements, and the "Osijek Alphabet" enabled children to comparatively explore the language, customs, and landscapes of different Croatian regions. Elements of sustainable development were incorporated through ecological activities, the use of recycled materials, and outdoor experiences in nature, allowing children to build a personal and emotional connection with the natural world.

In conclusion, sustainability in early childhood education does not refer solely to ecological practices, but primarily to the sustainability of human relationships. Positioning the kindergarten as a hub of dialogue and cooperation confirms that the most valuable educational stories are created collectively, empowering every child to become an active and socially aware member of the global community.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

U provedenim aktivnostima integrirani su brojni Ciljevi održivoga razvoja, pri čemu su oni ostvarivani kroz neposredno iskustvo djece, suradnju s obiteljima i povezivanje vrtića s lokalnom zajednicom. Poseban naglasak stavljen je na razvoj održivih odnosa, osjećaja pripadnosti i odgovornosti prema prirodnom i društvenom okruženju.

Kroz suradničke odnose između odgojitelja, roditelja i zajednice ostvarivan je cilj partnerstva za održivi razvoj (Cilj 17), budući da su roditelji aktivno uključivani u planiranje i provedbu aktivnosti te su svojim znanjima, iskustvima i kulturnim vrijednostima doprinosili kvaliteti odgojno-obrazovnoga procesa. Takav oblik participacije pridonio je stvaranju zajednice učenja u kojoj dijete odrasta okruženo međusobnim povjerenjem, dijalogom i podrškom. Aktivnosti usmjerene na upoznavanje lokalne baštine, kulturnih institucija i prirodnih posebnosti povezane su s ciljem održivih gradova i zajednica (Cilj 11). Posjeti muzejima, arheološkim nalazištima i Parku prirode Kopački rit omogućili su djeci razumijevanje vrijednosti prostora u kojem žive te razvoj svijesti o važnosti očuvanja kulturne i prirodne baštine za buduće generacije. Djeca su kroz iskustveno učenje razvijala osjećaj povezanosti s lokalnim identitetom i odgovornosti prema zajednici.

Elementi ekološkoga djelovanja ostvarivali su se kroz aktivnosti povezane s odgovornom potrošnjom i proizvodnjom (Cilj 12) te očuvanjem života na kopnu (Cilj 15). Korištenje recikliranih i prirodnih

materijala u svakodnevnom radu, istraživanje prirodnog okruženja i boravak na otvorenome poticali su djecu na promišljanje o važnosti očuvanja prirodnih resursa i razvoja održivih životnih navika. Posebna vrijednost tih aktivnosti očitovala se u stvaranju emocionalnog odnosa djece prema prirodi, što predstavlja temelj razvoja ekološke osjetljivosti u ranoj dobi.

Međuvrćićka suradnja s vrtićima iz različitih hrvatskih regija pridonijela je ostvarivanju cilja kvalitetnog obrazovanja (Cilj 4), ali i smanjenja nejednakosti (Cilj 10), jer su djeca kroz razmjenu iskustava, fotografija, likovnih radova i tradicijskih sadržaja upoznavala različitosti jezika, običaja i kulturnih identiteta. Takvi oblici suradnje razvijali su interkulturalnu osjetljivost, toleranciju i poštovanje prema različitostima, stvarajući temelje za aktivno i odgovorno građanstvo.

Provedene aktivnosti pokazale su kako se ciljevi održivoga razvoja u ranom i predškolskom odgoju ostvaruju kroz svakodnevne odnose, iskustva i zajedničko djelovanje djece i odraslih. Održivost se pritom ne promatra isključivo kao ekološki koncept, nego kao način življenja koji uključuje brigu o ljudima, zajednici, kulturi i prirodi.

Autor: Ana-Marija Kesegić

Završila je preddiplomski studij ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Osijeku 2014. godine. Odgojiteljica je s dugogodišnjim iskustvom rada u predškolskom odgoju i obrazovanju te područjima alternativne pedagogije i rada u civilnom sektoru. Zvanje waldorfske odgojiteljice stječe na Institutu za waldorfsku pedagogiju. Posebno je usmjerena na kreativni rad s djecom, podršku roditeljstvu te razvoj projekata i radionica za djecu i mlade. Diplomirala je socijalni rad na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru 2026. godine.

Autor: Ena Javor

Odgojiteljica s višegodišnjim iskustvom rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju te upravljanju vrtićkim programima. Od 2017. godine obnaša ulogu koordinatorice međunarodnog Eko programa, kroz koji aktivno promiče održivi razvoj i ekološku osviještenost u odgojno-obrazovnom radu. Završila je edukaciju „Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj“ u stručno razvojnom centru Srednjaci Zagreb, a 2026. godine diplomirala je socijalni rad na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, s posebnim interesom za dječja prava, održivi razvoj i rad u zajednici.

OD AKTIVNEGA RAZISKOVANJA NARAVE DO NASTANKA EKO »VSEMOGOČE KNJIGE«

Maja Podlesnik, Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica

Izvilleček

Narava, ki nas obdaja je biotsko pestra in bogata, zato je pomembno, da jo takšno ohranimo tudi za prihodnje generacije. Ob tem pa se nam odpira vprašanje kako jo ohranjati in kako k temu spodbujati otroke, ki že in še bodo ustvarjali našo prihodnost. Odgovor na to vprašanje lahko najdemo v kakovostnem uvajanju otrok v spoznavanje narave in naravoslovnih vsebin ter omogočanju neposrednega stika z naravo in aktivnega raziskovanja skozi igro, ki otroke vodi v pridobivanje novih spoznanj in razvijanje čuta do narave. Namen prispevka je predstaviti projektne dejavnosti, ki smo jih v oddelku od 4 do 6 let izvedli v okviru projekta Ohranjanje biotske pestrosti in skrbi za vodo. Te so temeljile na aktivnem raziskovanju in sodelovalnem učenju skozi neposredne igrive izkušnje v naravi. Skozi aktivno raziskovanje in aktivno participacijo otrok je ob koncu nastala »Vsemogoča knjiga« v kateri so otroci na različne načine odgovorili na raziskovalna vprašanja, ki so si jih zastavili med načrtovanjem. Natančneje so si zastavili naslednja raziskovalna vprašanja: vprašanja *Kako je ime drevesom? Kaj je medved, kakšne barve je listje? Zakaj ima medved dlako?*, le ta pa so jih vodila skozi celoten proces aktivnega raziskovanja.

Uspešno izveden projekt izpostavlja pomen pridobivanja znanja za ohranjanje biotske pestrosti, saj nam le to omogoča razumevanje odnosov med živimi bitji in okolja, ki nas obdaja. Šele ko otroci spoznajo značilnosti posameznih vrst in njihovo vlogo lahko razumejo zakaj so pomembne in zakaj jih je potrebno varovati. Opisano pa predstavlja temelj, da opolnomočen posameznik narave, ne le opazuje pač pa jo tudi aktivno varuje.

Ključne besede

biotska pestrost, aktivno raziskovanje, narava, predšolska vzgoja

Cilji trajnostnega razvoja

- Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar
- Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam
- Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti

FROM ACTIVE EXPLORATION OF NATURE TO THE CREATION OF THE ECO “ALL-POWERFUL BOOK”

Abstract

The nature that surrounds us is biologically diverse and rich, which is why it is important to preserve it for future generations. This raises the question of how to protect nature and how to encourage children, who already are and will continue to shape our future, to do the same. The answer can be found in high-quality early childhood education that introduces children to nature and natural science topics, while also enabling direct contact with nature and active exploration through play. Such experiences guide children toward acquiring new knowledge and developing a sense of respect and care for nature.

The purpose of this paper is to present the project activities carried out in a preschool group of children aged 4 to 6 within the project *Preserving Biodiversity and Caring for Water*. The activities were based on active exploration and collaborative learning through direct playful experiences in nature. Through active exploration and the active participation of children, an “All-Powerful Book” was created, in which the children answered, in various ways, the research questions they had posed during the planning process. More specifically, they explored the following research questions: *What are the names of trees? What does a bear eat? What colours are leaves? Why does a bear have fur?* These questions guided the children throughout the entire process of active exploration.

The successfully implemented project highlights the importance of acquiring knowledge for the preservation of biodiversity, as this enables us to understand the relationships between living beings and the environment that surrounds us. Only when children become familiar with the characteristics of individual species and their roles can they understand why these species are important and why they must be protected. This represents the foundation for empowering individuals not only to observe nature, but also to actively protect it.

Keywords: biodiversity, active exploration, nature, preschool education

Sustainable Development Goals:

- Ensure inclusive and equitable quality education and promote lifelong learning opportunities for all
- Take urgent action to combat climate change and its impacts
- Protect, restore, and promote the sustainable use of terrestrial ecosystems, sustainably manage forests, combat desertification, halt and reverse land degradation, and halt biodiversity loss

UVOD

Biotska pestrost predstavlja pomemben del našega življenja in pomembno vpliva na kakovost okolja, v katerem živimo. Če se ozremo okoli sebe lahko opazimo številne rastline in živali, ki vsak zase in skupaj tvorijo bogato in povezano življenjsko skupnost. Vsaka vrsta ima namreč svojo vlogo, saj prispeva k ravnotežju v ekosistemih in samem ohranjanju narave. Prav zaradi te medsebojne povezanosti je

pomembno, da biotsko pestrost ohranjamo in varujemo tudi za prihodnje generacije. K temu lahko pomembno prispevamo že v predšolskem obdobju, natančneje preko uvajanja v igrive naravoslovne dejavnosti, ki temeljijo na neposrednih izkušnjah v naravi, igri, raziskovanju in razvijajo spoštljiv odnos do narave. Vsako spoznanje namreč vpliva na razvoj posameznikove osebnosti in kasnejši odnos do narave v odrasli dobi.

Enega izmed igrivih didaktičnih načinov uvajanja otrok v naravoslovne vsebine predstavlja tudi aktivno raziskovanje, ki prinaša številne prednosti kot so uresničevanje ciljev, razvijanje intelektualnih sposobnosti, spodbujanje iznajdljivosti ipd. Prav tako pa samo raziskovanje otrokom omogoča lažje razumevanje odnosov in vlog različnih živih bitij, saj lahko spoznanja pridobivajo na različne načine. V namen pridobivanja novih spoznanj o biotski pestrosti in doseganja glavnega cilja smo v oddelku od 4 do 6 let izvedli projektne dejavnosti, ki so temeljile na neposrednih izkušnjah v naravi, aktivni participaciji otrok, aktivnem raziskovanju in igri.

PROCES IZVAJANJA PROJEKTA SKOZI AKTIVNO RAZISKOVANJE

Narava, ki nas obdaja je biotsko pestra in bogata, zato je pomembno, da jo takšno ohranimo tudi za prihodnje generacije. Ob tem pa se nam odpira vprašanje kako jo ohranjati in kako k temu spodbujati otroke, ki že in še bodo ustvarjali našo prihodnost. Odgovor na to vprašanje lahko najdemo v kakovostnem uvajanju otrok v spoznavanje narave in naravoslovnih vsebin ter omogočanju neposrednega stika z naravo in aktivnega raziskovanja skozi igro, ki otroke vodi v pridobivanje novih spoznanj in razvijanje čuta do narave (Klofutar, Jerman in Torkar, 2022). Zgodnje izkušnje, ki jih otroci v predšolskem obdobju pridobivajo med bivanjem v naravi namreč oblikujejo kasnejša stališča in vedenje ki predstavljajo pomembne temelje za vseživljenjsko ekološko ozaveščenost in skrb za okolje (Klofutar, Torkar, 2026).

V samem procesu naravoslovnih dejavnosti pa je pomembno aktivno raziskovanje preko katerega preko katerega otroci pridobivajo naklonjen odnos, spoznanja in izkušnje z živimi bitji in njihovimi življenjskimi prostori ipd. (Kurikulum za vrtce 2025). Skozi raziskovanje v vrtcu se namreč uresničuje veliko pomembnih vzgojno-izobraževalnih ciljev in nalog, razvija intelektualne sposobnosti, znanstveno mišljenje in spodbuja iznajdljivost v problemskih situacijah (Petek, 2012). Z namenom doseganja zgoraj naštetih temeljnih ciljev trajnostnega razvoja in vključitvijo v projekt Ohranjanje biotske pestrosti se je pričelo aktivno raziskovanje narave tudi v oddelku od 4 do 6 let.

Vključevanje raziskovanja v pedagoški proces lahko poteka na več različnih načinov. Krnel (2007 v Petek, 2012) opredeljuje šest naslednjih šest stopenj raziskovanja:

Opredelitev predznanja (kaj o pojavu, snovi ali objektu že vemo). Ta stopnja poteka v obliki pogovora z izmenjavo mnenj v skupini, ki temelji na upoštevanju že obstoječega predznanja otrok in širjenja znanja med vrstniki. V tej fazi smo se pogovorili o tem kaj že vemo o gozdi in naravi. V pogovoru na prostem so otroci z več izkušnjami oz. več predznanja sproščeno delili njihova spoznanja, ter jih razširili med ostale otroke v skupini. Takšen prenos spoznanj pa prinaša več pozitivnih vidikov tako za tiste otroke, ki so spoznanja delili kot tudi za tiste, ki so ta spoznanja sprejeli.

Stopnja načrtovanja raziskave temelji na skupinski izdelavi načrta glede na zastavljeno vprašanje in vsebuje opis poskusa ali opazovanja, način izvedbe le-tega in objekta opazovanja. V sklopu te stopnje se izbere tudi možnost beleženja rezultatov in zapisovanja opažanj in meritev. V želji zagotavljanja aktivne participacije otrok in aktiviranja njihove notranje motivacije za raziskovanje smo to stopnjo izvedli skozi pogovor na blazini. Otroci so na tak način delili svoje znanje in izpostavili štiri raziskovalna

vprašanja: *Kako je ime drevesom? Kaj je medved? Kakšne barve je listje? in Zakaj ima medved dlako?* Zastavljena vprašanja smo zapisali na manjšo tablo, saj so postala vodilo za naše raziskovanje. Po zastavljanju vprašanj smo pričeli z iskanjem načinov kako bi lahko prišli do odgovorov. Otroci so podajali različne predloge: »*pogledali bi knjige*«, »*šli bi v gozd*«, »*poklicali bi koga ko to ve*« ipd., ti pa so kasneje postali iztočnica za samo načrtovanje. Na tej stopnji smo otroke spodbudili še za razmislek o načinih beleženja novih spoznanj, skozi pogovor pa so se odločili, da jih bodo beležili v risbica.

Stopnji načrtovanja raziskave je sledila **stopnja izvedbe poizkusov, opazovanj in meritev po načrtu**. Pri izvedbi našega projekta smo jo zaradi narave procesne naravnosti sproti prepletli še z peto stopnjo, **stopnja navajanja ugotovitev**. Slednjo Krnel (2007, v Petek, 2012) opredeljuje kot stopnjo oblikovanja na odgovora na raziskovalno vprašanje z interpretacijo odgovorov. Ker so otroci izpostavili štiri različna raziskovalna vprašanja in različne načine za raziskovanje smo izvedli več dejavnosti v povezavi z opazovanjem, merjenjem in eksperimentiranjem, ki smo jih prepletli z različnimi kurikularnimi področji in uresničevali povezovalni kurikulum.

Najprej so otroci raziskovali gozd in bližnjo okolico vrtca, kar je bilo tudi ključno izhodišče za oblikovanje njihovih raziskovalnih vprašanj. Na začetku so po skupinah raziskovali okolico vrtca in bližnji gozd, ju opazovali in aktivno raziskovali z naravoslovnimi pripomočki. Nato so izdelali zemljevid živali in rastlin v gozdu ter zemljevid živali in rastlin v okolici vrtca. Nekaj fotografij so otroci posneli tudi samostojno, saj so med opazovanjem okolice vrtca in vsakodnevnemu bivanju na prostem lahko srečali veliko živali kot so verveca, veliki detelj in vrana.

Otroci so izpostavili vprašanje »*Kako je ime drevesom?*«, slednje nas je odpeljalo na vrtčevsko igrišče, kjer smo raziskovali drevored, sestavljen iz bukve, hrasta, breze in bora. Tako so s pomočjo naravoslovnih pripomočkov otroci raziskali relief drevesne skorje, plod, listne ploskve oz. iglice. Med raziskovanjem so imeli na voljo tudi preproste slikovne določevalne ključe drevesnih vrst (Kartončki drevončki). Dejavnost je otroke še posebej motivirala, saj so delovali v manjših skupinah in sledili enakemu cilju, prav tako pa jih je dodatno povezala in pripomogla k razvoju socialnih veščin. Ob zaključku dejavnosti, so nastali štirje plakati, ki so prikazovali relief drevesne skorje, listno ploskev ali iglice ter plod oz. storž drevesne vrste.

Slika 49: Raziskovanje dreves.

Slika 50: Plakat raziskovanja breze

Med načrtovanjem so otroci izpostavili vprašanje: »Kakšne barve so listi?«. V namen odgovora na raziskovalno vprašanje smo izvedli poizkus, pri katerem so otroci iz jesensko obarvanih listov in alkohola (razkužila za roke) izdelali naravne barve. Tako so spoznali, katera barvila vsebujejo različni listi, in se urili v predvidevanju, saj so med trganjem listja v dvojicah izražali kakšne barve je list in kakšne barve bo po njihovem mnenju nastalo barvilo. S pridobljenimi barvami so otroci izdelali podlago, na katero so risali s flumastri na likovni motiv *narave*.

Slika 51: Likovno izražanje z naravnimi barvami iz drevesnih listov.

Slika 52: Likovni izdelki z naravnimi barvami.

Med raziskovanjem narave so otroci vsakodnevno bivali v naravi ter preko različnih dejavnosti in proste igre pridobili veliko novih spoznanj o drevesih. Ob tem pa so se srečali tudi z naravnim materialom, kar jih je vodilo v oblikovanje asamblaža. Vsak otrok si je izbral eno drevo in ga oblikoval iz naravnega materiala.

Slika 53: Asamblaj "Moje drevo".

V tem času so otroci našli še svež drevesni panj, ki je ostal od sveže posekanega drevesa. Spontano srečanje z drevesnim panjem je otroke motiviralo za opazovanje in raziskovanje, s pomočjo naravoslovnih pripomočkov pa so odkrili kar nekaj živali ter spoznali koliko let je staro drevo. Ob tem so nastale 4 lepljenke, ki so jih otroci izdelali v manjših skupinah, le-te pa so vsebovale branike, skorjo in majhne živali, ki so se zadrževale na štoru.

Slika 54: Opazovanje svežega panja

Slika 55: Skupinska lepljenka "Drevesni panj".

Kot že povedano so se otroci lotili tudi raziskovanja gozda in ob tem izdelali zemljevid. Ker so otroci imeli možnost uporabe fotoaparata so lahko fotografirali vse rastlinske in živalske vrste, ki jih še niso poznali

Po obisku gozda smo se odpravili v knjižnico, kjer so otroci iskali knjige na temo narave. Vse izposojene knjige so spravili v knjižni kotiček, kjer so si jih lahko nato tudi ogledovali, jih listali ipd. S pomočjo različnih knjižnih virov so pridobili informacije o rastlinah in živalih, ki jih še niso poznali in so jih fotografirali v naravi.

Slika 56: Zemljevid gozda.

Slika 57: Nepoznane rastline, ki so jih fotografirali otroci.

Preko knjig pa so pridobili še spoznanja o medvedu in njegovemu načinu življenja, saj ji je med drugim zanimalo tudi kaj medved jé. Otroci so nova spoznanja upodobili v risbah, ki so jim dodali še pripovedi o medvedu in njegovem življenju. Prav tako pa so skozi poizkus z imitacijo dlake in vode ugotovili zakaj imajo živali dlako. V dva kozarca smo natočili enako količino tople vode, enega smo ovili z imitacijo dlake, drugega pa ne. Čez nekaj časa so otroci s prstom preizkusili toploto vode in ugotovili, da je toplejša ostala tista voda, ki je bila obdana z imitacijo dlake.

Slika 58: Spoznanja o medvedu skozi risbo

Slika 59: Risba s pripovedjo o prehranjevanju medvedjega mladiča.

Slika 60: Preizkus z vodo in imitacijo dlake.

Proces raziskovanja gozda nas je opomnil tudi na delo gozdarja, zato smo ga povabili tudi v naš oddelek. Obiskal nas je profesor Rok Bera iz Srednje lesarske in gozdarske šole Maribor, ki je otrokom praktično prikazal možnosti za ohranjanje biotske pestrosti gozda in narave ter predstavil pomen njihovega dela. Po predstavitvi so otroci na podlagi pridobljenih spoznanj poustvarili gozdni bonton in predstavili delo gozdarja, kar so izrazili z risbami in izjavami o vedenju v gozdu.

Slika 61: Obisk gozdarja

Slika 62: Gozdni bonton, ki so ga poustvarili otroci.

Med procesom se je otrokom utrnilo še vprašanje: »Kako veš, da so bile v gozdu živali?«. To nas je vodilo do opazovanja stopinj in sledi (iztrebki) v naravi in izdelovanje odlitkov iz mavca, ki so nastali z odtiskovanjem pečatnikov stopinj, kopit in šap različnih gozdnih živali (v naravni velikosti).

Slika 63: Izdelava pečatnikov v naravni velikosti in odgovor na raziskovalno vprašanje.

Že med projektom se je otrokom utrnila ideja, da bi vsa nova spoznanja povezali v knjigo, kar smo tudi uresničili. Ob koncu projekta je torej nastala knjiga z zbranimi odgovori na raziskovalna vprašanja, dodanimi risbami, fotografijami, plakati in različnimi deli otrok. Knjigo so otroci poimenovali »Vsemogoča knjiga« v zaključku pa so jo otroci pred dnevom Reformacije predstavili vrstnikom na enoti kasneje pa smo jo s priložo o nastanku razstavili še za starše. V času razstave so otroci s ponosom opozarjali nanjo in jo z veseljem predstavili staršem in drugim družinskim članom.

ZAKLJUČEK

Skozi celoten projekt nas je vodil glavni cilj – spoznavanje rastlin in živali kot način za ohranjanje biotske pestrosti skozi aktivno raziskovanje narave. Zastavljen cilj smo tudi uresničili, saj so otroci že od začetka lahko aktivno participirali in doprinali z njihovimi idejami ter skozi aktivno raziskovanje narave pridobili veliko novih spoznanj, ki bodo vplivala na njihov osebni razvoj in kasnejši odnos do narave. Pridobivanje znanja o naravi je namreč temeljnega pomena, saj nam omogoča razumevanje odnosov med živimi bitji in njihovim okoljem. Ko otroci spoznajo značilnosti posameznih vrst, vlogo v ekosistemu

in odnose lažje razumejo zakaj so te pomembne in kako jim lahko pomagamo preživeti. Znanje je torej tisto, ki nas opolnomoči, da naravo ne le opazujemo, pač pa tudi aktivno varujemo. S tem ko otroci naravo raziskujejo in pridobivajo spoznanja o njej, razvijajo tudi spoštovanje in odgovornost, slednja pa predstavljata tudi ključna koraka k trajnostnemu načinu življenja in ohranjanju bogate biotske raznovrstnosti za prihodnje generacije.

Projekt je otrokom omogočal pridobivanje novih spoznanj skozi igro in lastno aktivnost – raziskovanje, ob vsem pa so otroci razvijali spoštovanje in odgovornost za ohranjanje narave. Skozi celoten proces torej ni nastal samo en izdelek, pač pa skupek izdelkov, ki smo jih ob koncu povezali v »Vsemogočo knjigo«. Po nastanku je knjiga ostala na razstavi za starše, sedaj pa v skladu z njenim namenom nagovarja nove generacije otrok, ki jo venomer sprejmejo z veliko mero veselja in navdušenja.

VIRI IN LITERATURA

Klofutar, Š., Jerman, J., & Torkar, G. (2022). Direct versus vicarious experiences for developing children's skills of observation in early science education. *International Journal of Early Years Education*, 30(4), 863–880. <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1814214>

Kurikulum za vrtce (Spletna izd.). (2025). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno s: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolskovzgojo/Dokumenti-smernice/KURIKULUM-ZA-VRTCE-2025.pdf>

Petek, Darija (2012). Zgodnje učenje in poučevanje naravoslovja z raziskovalnim pristopom. *Revija za elementarno izobraževanje*, letnik 5, številka 4, str. 101-114 [URN:NBN:SI:doc-TQJFOVFVP](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:doc-tqjfovfvp)

Torkar, G., & Klofutar, Š. (2026). Enhancing biodiversity literacy in early learners: The impact of direct outdoor experience versus classroom instruction. *The Journal of Environmental Education*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/00958964.2026.2631979>

Kratka predstavitev avtorja

Sem Maja Podlesnik, magistrica profesorica predšolske vzgoje, zaposlena v vrtcu »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica. Pri delu z otroki, kot vzgojiteljica, stremim k omogočanju spodbudnega učnega okolja, v katerem imajo otroci veliko prostora za igro, raziskovanje in aktivno participacijo. Sama namreč zagovarjam, da otroci največ spoznanj pridobijo skozi lastne izkušnje, radovednost in neposreden stik z okoljem, ki jih obdaja. S prepletom aktivnega raziskovanja in participacije otrok pa lahko ohranjamo njihovo radovednost in ustvarjalnost, nova spoznanja pa postanejo še trdnejša.

Short Author Presentation

My name is Maja Podlesnik, Master of Arts in Preschool Education, and I am employed at the "Oton Župančič" Kindergarten in Slovenska Bistrica. In my work with children as a preschool teacher, I strive to create a stimulating learning environment where children have plenty of opportunities for play, exploration, and active participation. I strongly believe that children gain the most knowledge through their own experiences, curiosity, and direct contact with the environment that surrounds them. By combining active exploration with children's participation, we can preserve their curiosity and creativity, while new knowledge becomes even more meaningful and long-lasting.

KO SMETKO POTRKA NA VRATA: SPODBUJANJE TRAJNOSTNE NARAVNANOSTI IN IZKUSTVENEGA UČENJA V PREDŠOLSKEM OBDOBJU

Sandra Breznik, Vrtec »Otona Župančiča« Slov. Bistrica

Izvilleček

V sodobni družbi se vse pogostejše soočamo s problematiko onesnaževanja okolja, zato je pomembno, da začnemo z ozaveščanjem o trajnostnem razvoju že v predšolskem obdobju. Prispevek predstavlja projekt »Ko Smetko potrka na vrata«, ki smo ga izvajali v predšolskem obdobju z namenom da, otroci spoznajo in razumejo pomen ločevanja odpadkov, recikliranja in oblikovanja spoštljivega odnosa do narave. Projekt temelji na izkustvenem, problemskem in sodelovalnem učenju, pri čemer so otroci skozi različne dejavnosti aktivno sodelovali pri iskanju rešitev za okoljske izzive.

Lik Smetka je otroke spodbujal k razmišljanju o posledicah onesnaževanja ter jih vodil skozi dejavnosti, kot so ločevanje odpadkov, ustvarjanje iz odpadnih materialov, sodelovanje s starši, obisk knjižnice, glasbeno ustvarjanje, vsakodnevni pogovori, branje knjig ter soba pobega. Otroci so skozi proces razvijali trajnostno naravnost, empatijo do narave ter odgovorno vedenje do okolja.

Ugotovitve kažejo, da otroci najbolje usvajajo trajnostne vsebine s konkretnimi izkušnjami in aktivnim sodelovanjem. Projekt poudarja pomen povezovanja vrtca in družine ter predstavlja izhodišče za nadaljnji razvoj trajnostnih vrednot že v zgodnjem otroštvu.

Ključne besede

ponovna uporaba, predšolska vzgoja, recikliranje, izkustveno učenje, trajnostni razvoj.

Cilji trajnostnega razvoja, ki so vključeni v aktivnosti:

13. Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

15. Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti.

Abstract

In modern society, we are increasingly faced with the issue of environmental pollution, therefore it is important to begin raising awareness about sustainable development already in early childhood. The paper presents the project "When Smetko Knocks on the Door", which was carried out in early childhood education with the aim that children become familiar with and understand the importance of waste separation, recycling, and developing a respectful attitude towards nature. The project is based on experiential, problem-based, and collaborative learning, in which children actively participated in finding solutions to environmental challenges through various activities.

The character Smetko encouraged children to think about the consequences of pollution and guided them through activities such as waste separation, creating from waste materials, cooperation with parents, visiting the library, musical creation, everyday conversations, reading books, and an escape room. Through the process, children develop sustainable orientation, empathy towards nature, and responsible behavior towards the environment.

The findings show that children best acquire sustainable content through concrete experiences and active participation. The project emphasizes the importance of cooperation between kindergarten and

family and represents a starting point for the further development of sustainable values already in early childhood.

Keywords: reuse, early childhood education, recycling, experiential learning, sustainable development

1. UVOD

V sodobni družbi se vse bolj soočamo s problematiko povečane porabe in kopičenja odpadkov ter negativnih vplivov na okolje, kar nas vodi v nenehno iskanje trajnostnih in inovativnih rešitev za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje. Eno izmed pomembnejših rešitev predstavlja posameznikovo zavedanje o tem, na kakšen način lahko prispeva k čistejšemu okolju. Vsak posameznik bi moral usvojiti temeljna znanja o tem, kako ustrezno ločevati odpadke, kdaj lahko odpadke snovi ponovno uporabi, kaj lahko reciklira ipd. Pomembno je, da z usvajanjem teh znanj pričnemo že v predšolskem obdobju, ker se ravno takrat oblikujejo temeljne navade in odnos do okolja. Vzgoja za trajnostni razvoj zato predstavlja pomemben del predšolske vzgoje, kjer otroci skozi izkušnje, raziskovanje in aktivno sodelovanje razvijajo razumevanje pomena varovanja narave. Glavni izziv, ki me je spodbudil k izvedbi projekta, je bilo pomanjkljivo razumevanje otrok o pomenu ločevanja odpadkov, recikliranja ter odgovornega odnosa do narave. Ideja za projekt »Ko Smetko potrka na vrata« je nastala iz želje, da bi otroci že v zgodnjem obdobju razvijali zavedanje o ustreznem ravnanju z odpadki ter postopoma oblikovali spoštljiv odnos do narave, ki bi ga ohranjali tudi kasneje v življenju. Namen prispevka je predstaviti projekt, v katerem so otroci skozi izkustveno, problemsko in sodelovalno učenje razvijali razumevanje o ločevanju odpadkov, recikliranju in ponovni uporabi ter oblikovali spoštljiv odnos do narave.

Zastavljeni cilji:

- Razvijanje razumevanja pomena ločevanja odpadkov, recikliranja in ponovne uporabe.
- Spodbujanje oblikovanja spoštljivega in odgovornega odnosa do narave.
- Ozaveščanje o vplivu človekovega ravnanja na okolje in podnebne spremembe.
- Razvijanje trajnostne naravnosti in vsakodnevnih okoljskih navad.
- Spodbujanje aktivnega vključevanja otrok v reševanje okoljskih izzivov.
- Pridobivanje izkušenj, razumevanja in znanja, kako lahko sami in drugi prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja, virov in ravnovesja v naravi.
- Izvajanje in presojanje okoljskih vedenj ter razvijanje razumevanja o vplivu ljudi na ohranjanje ravnovesja v naravi.

Metode dela skozi dejavnosti:

- Izkustveno učenje
- Projektno delo
- Sodelovalno učenje
- Ustvarjalno izražanje

- Učenje skozi igro
- Raziskovalno učenje

2. JEDRO

Trajnostni razvoj pomeni usklajevanje družbenega, gospodarskega in okoljskega napredka na način, ki omogoča kakovostno življenje sedanjim in prihodnjim generacijam. Otrok pridobiva spoznanja, izkušnje in vpogled v živo naravo z igro in ustvarjalnim delom. Dejavnosti v okolju in za okolje vodijo k oblikovanju miselnih operacij in tudi pojmov. Z njimi otrokom omogočimo, da so samostojni udeleženci procesa, v katerem si z igro, raziskovanjem, preizkušanjem in izbiro med različnimi dejavnostmi pridobivajo izkušnje, spretnosti in navade. Otroci v vrtcu naj bi bili vsakodnevno vključeni v aktivnosti za trajnostni razvoj, ki so povezane z vsakdanjim ravnanjem, torej z življenjskimi situacijami (Katalinič, 2006).

Projekt »Ko Smetko potrka na vrata« smo v našem oddelku začeli z obiskom lika Smetka, ki je bil prekrit z različnimi odpadki in je simboliziral posledice neodgovornega ravnanja z okoljem. Ob srečanju z njim so otroci v pogovoru podali naslednje predloge, s katerimi bi lahko pomagali njemu in našemu planetu: organizacija čistilne akcije, postavitve opozorilnih tabel, čiščenje celega planeta z metlo...

Slika 1: Obisk Smetka v oddelku

V sklopu projektnih dejavnosti smo želeli vzpostaviti sodelovanje tudi s starši, zato je Smetko ob ponovnem obisku otroke nagovoril, da skupaj s starši razmišljajo o tem, kako lahko prispevajo k varovanju okolja. Otroci so v vrtec prinesli plakate, na katere so strnili njihove ideje.

Slika 2: Predstavitev plakata

Slika 3: Razstava izdelkov

Odpravili smo se v knjižnico, kjer nam je knjižničarka prebrala pravljico z eko vsebino. Prav tako smo skupaj posadili želod, katerega rast bomo v nadaljevanju redno spremljali. Posejali smo tudi medonosne rože, ki smo jih lahko odnesli domov. Po predhodnem dogovoru nam je knjižničarka pripravila knjige, ki smo jih vsakodnevno prebirali in listali v knjižnem kotičku.

Slika 4: *Obisk knjižnice*

Slika 5: *Knjižni kotiček*

Pomemben del projekta je predstavljalo vsakodnevno vključevanje ekoloških vsebin v različne dejavnosti. Otroci so skozi igro spoznavali pravilno ločevanje odpadkov, prinašali različne odpadne materiale ter iz njih ustvarjali izdelke. V igralnici smo uredili eko kotiček, kjer so nastajali različni izdelki, kot so rože iz odpadnih plastenk in žuželke iz odpadnega materiala. Iz starih vrečk smo likovno ustvarjali cvetoči travnik.

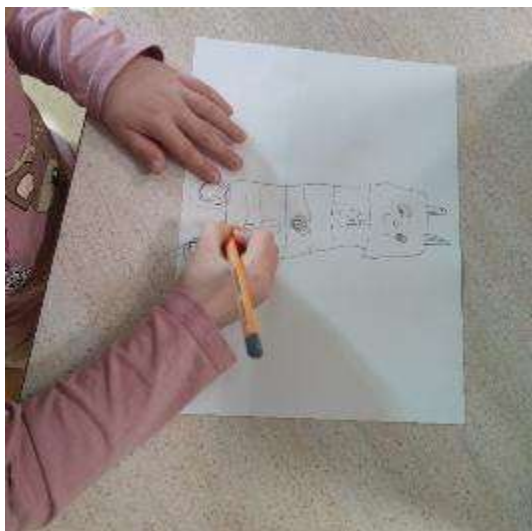

Slika 6: *Ustvarjanje iz odpadnih materialov*

Slika 7: *Slikanje z odpadnim materialom*

Projektne dejavnosti s tematiko trajnostnega razvoja smo povezali tudi z algoritmičnim mišljenjem, pri čemer so le te vključevale razvoj sposobnosti reševanja problemov in sledenje zaporedju. Otroci so izdelali eko robota, pri čemer so najprej narisali skico robota, nato pa ga izdelali iz odpadnih materialov, ki so jih prinašali od doma.

Slika 8: Skica Eko robota

Slika 9: Moj Eko robot

Smetko je za otroke pustil kartice z različnimi nalogami, ki so se navezovala na ekološko vsebino. Naloge so bile oblikovane po različnih ravneh zahtevnosti. Vsak otrok je poiskal kartico s svojim imenom tako, da je do nje načrtoval pot z Bee-Botom.

Primeri vprašanj in odgovorov:

- OPIŠI, KAKO BI REŠILA NAŠ PLANET?
»Tiste smeti, ko jih eni mečejo po cesti, bi pobrala in dala v koš.« (Vita)
»Svet bi počistila. Z metlo bi vse na en kup pometla. Rokavico bi si dala gor in bi vse smeti pobrala.« (Sofija)
- KAJ MISLIŠ, DA BI ŽIVALI POVEDALE LJUDEM O SMETEH?
»Da moramo pobrat smeti in jih ne metat v naravo. Da naj naredimo znak POBERI SMET IN NE MEČI V GOZD.« (Alina)
- ČE BI BIL SUPERJUNAK ZA NARAVO, KAJ BI BILA TVOJA MOČ?
»Da bi letel in počistil svet.« (Andraž)
- ČE BI IZUMIL NOV STROJ ZA ČIŠČENJE NARAVE - KAKO BI DELOVAL?
»Izumil bi tako veliko kosilnico, ko bi šla povsod po naravi in bi počistila svet.« (Ožbej)

Slika 10: Vprašanja na mreži

Slika 11: Usmerjanje Bee-bota do vprašanj

V letošnjem šolskem letu v našem vrtcu izpostavljamo področje glasbe, zato smo ekološke vsebine prepletli tudi z glasbenim ustvarjanjem. Otroci so iz odpadne embalaže izdelovali glasbila ter ustvarjali ritmične vzorce, s čimer so razvijali občutek za ritem ter ustvarjalno izražanje. Ob tem so spoznavali pomen recikliranja in ponovne uporabe materialov ter razvijali zavedanje, da lahko odpadki dobijo novo, uporabno vrednost.

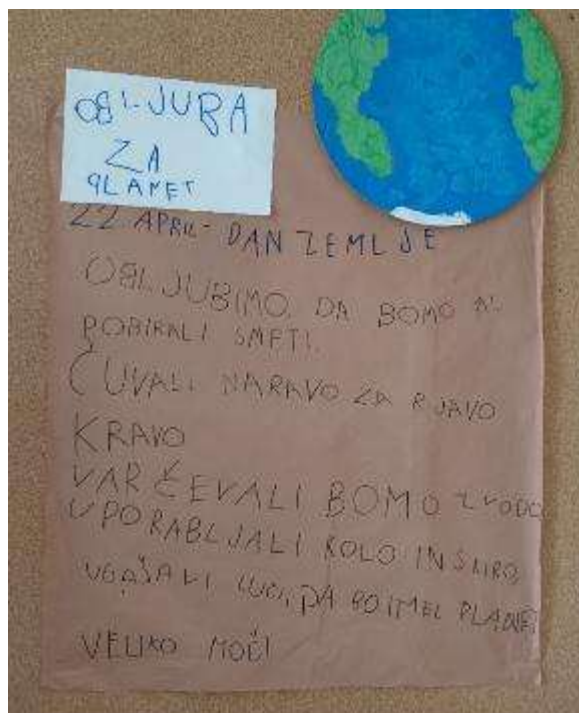

Slika 12: Ustvarjanje glasbenega vzorca

Slika 13: Moj glasbeni vzorec

Skupaj z otroki smo oblikovali »Obljubo za planet«, s katero smo poudarili pomen vsakodnevne odgovornega ravnanja. Otroci so aktivno sodelovali pri oblikovanju vsebine obljube, pri čemer so izhajali iz spoznanj (pobiranje smeti, skrb za živali, varčevanje z vodo, ugašanje luči ter uporaba trajnostnih načinov prevoza), ki so jih pridobili skozi projekt.

Slika 14: Obljuba za planet

V sklopu uvodne dejavnosti ob srečanju s Smetkom so otroci izpostavili, da bi se lahko udeležili čistilne akcije, zato smo sodelovali v lokalni čistilni akciji ter tako poskrbeli za urejenost okolice vrtca. S tem so otroci pridobili konkretne izkušnje in razvijali občutek odgovornosti za svoje okolje.

Slika 15: Čistilna akcija

V okviru dejavnosti, smo v sodelovanju z osnovno šolo pripravili naloge za sobo pobega. Slednja je temeljila na ekološki tematiki, otroci pa so skozi reševanje različnih nalog uporabili spoznanja, ki so jih pridobili skozi projektne dejavnosti.

Slika 17: Reševanje nalog v sobi pobega

Projekt smo zaključili z obiskom Smetka, ki se je tokrat pojavil brez odpadkov. Njegova podoba je odražala pozitivne spremembe, ki so jih otroci soustvarjali skozi celoten projekt. Otrokom se je zahvalil za njihovo prizadevanje, skrb za okolje ter aktivno sodelovanje pri dejavnostih, povezanih s trajnostno naravnostjo.

3. ZAKLJUČEK

Skozi celoten projekt smo ugotovili, da lahko otroci že v predšolskem obdobju razvijajo razumevanje trajnostnih vsebin, če jim omogočimo aktivno, izkustveno in problemsko naravnano učenje. Otroci lažje usvajajo okoljske vsebine, kadar so te povezane s konkretnimi izkušnjami in igro. Ob tem je pomembno izpostaviti vključevanje in vlogo staršev, saj se navade, ki jih otroci pridobijo, prenašajo v domače okolje. Med prednostmi projekta smo opazili visoko stopnjo motivacije otrok, njihovo aktivno sodelovanje ter razvoj odgovornega odnosa do narave, kar ocenjujemo kot pozitivno. Vključevanje motivacijskega lika Smetka se je izkazalo kot učinkovit didaktični pristop, saj je otroke pritegnilo k sodelovanju in razmišljanju o okoljskih izzivih. Še posebej se jih je dotaknila njegova začetna podoba, ko je bil prekrit z odpadki, saj so si otroci želeli, da bi bil čist. Skozi pravljice, pogovore in pripovedovanje o vplivu odpadkov na okolje, zlasti o škodljivih posledicah za živali, so razvijali empatijo ter globlje razumevanje pomena odgovornega ravnanja z naravo. Skozi proces projekta »Ko Smetko potrka na vrata« so otroci postopoma razvijali razumevanje problematike onesnaževanja okolja ter izražali željo po skrbi za čisto naravo. To se je odražalo v njihovih vsakodnevnihih odzivih in komentarjih – na sprehodih so sami opozarjali na odpadke v okolju in jih pobirali, pripovedovali so o primerih onesnaževanja, ki so jih opazili, ter postajali vse bolj pozorni tudi na varčno rabo virov, kot sta elektrika in voda. Navduševali so se nad možnostmi ponovne uporabe materialov ter z veseljem raziskovali, kaj vse je mogoče ustvariti iz odpadkov. Ob tem se poraja vprašanje, kako starši zaznavajo in podpirajo tovrstne vrednote v povezavi s trajnostno naravnostjo. Menim, da to predstavlja izziv za nadaljnje delo, saj je za dolgoročne spremembe ključen tudi vzgled družine.

4. VIRI IN LITERATURA

Katalinič, D. (2006). *Ekologija za boljši jutri*. 1. mednarodni znanstveni posvet, od 10. 4. do 11. 4. 2006. Rakičan: Raziskovalno izobraževalno središče Dvorec.

Kurikulum za vrtce (Spletna izd.). (2025). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno s: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predsolskovzgojo/Dokumenti-smernice/KURIKULUM-ZA-VRTCE-2025.pdf>

Kratka predstavitev avtorja

Sem Sandra Breznik, po izobrazbi diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v vrtcu »Otona Župančiča« Slov. Bistrica, na enoti Tinje. Pri svojem delu me vodi spoštovanje do sočloveka in narave, saj verjamem, da prav z zgledom otrokom predajamo najpomembnejše vrednote za življenje. Z otroki veliko časa preživimo v naravi, kjer raziskujemo, opazujemo in se skozi neposredne izkušnje učimo o svetu, ki nas obdaja.

Short presentation of the author

My name is Sandra Breznik, and I hold a degree in Preschool Education. I am employed at the "Otona Župančič" Kindergarten in Slovenska Bistrica, at the Tinje unit. In my work, I am guided by respect for people and nature, as I believe that children learn the most important values for life through our example. Together with the children, we spend a great deal of time in nature, where we explore, observe, and learn about the world around us through direct experiences.

CICIBAN PLANINEC – DOŽIVLJANJE NARAVNIH OKOLIJ SKOZI POHODNIŠTVO

Klavdija Motaln, Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica

Izvleček

Prispevek predstavlja pomen zgodnjega vključevanja predšolskih otrok v naravno okolje skozi program Ciciban planinec, ki poteka pod okriljem planinske zveze Slovenije. Program se v vrtcu izvaja kot obogatitvena dejavnost, v katero so vključeni otroci starosti od 4 - 6 let. Osrednja problematika izhaja iz vse večje odtujenosti sodobnega otroka od naravnega okolja, kar rešujemo z idejo neposrednega izkustvenega učenja na terenu. Naloga vzgojiteljev je, da otroke pri tem pozorno opazujemo in prepoznamo primerne priložnosti za raziskovanje in učenje. Cilj dejavnosti je privzgojiti globoko spoštovanje do naravne dediščine ter otrokom omogočiti razumevanje soodvisnosti med človekom in ekosistemom. Otroci skozi planinsko doživetje v bližnji okolici, spoznavajo različna naravna okolja kot so gozd, travnik, jezero, potok, hribovja. Odlična priložnost je tridnevni tabor na Boču, kjer se vloga otroka preobrazi iz opazovalca v aktivnega varuha: otroci skozi izkustveno učenje raziskujejo in prepoznavajo biotsko raznovrstnost, sledijo živalim, izvajajo čistilne akcije in spoznavajo pomen zaščite ogrožene velikonočnice. Preko ljudskega izročila in pripovedk o Bočkem zmagajo se otroci učijo spoštljivega odnosa do okolja, kjer varovanje okolja ni le pravilo, temveč vrednota. Ugotavljam, da je ključnega pomena najprej pri otrocih razviti čustveno povezavo z naravo. Otrok, ki doživi naravo z vsemi čutili, kot nekaj lepega in dragocenega, jo bo želel tudi ohraniti v prihodnosti, kar je ključno za ohranjanje planeta.

Ključne besede

gibanje v naravi, izkustveno učenje, program Ciciban planinec, pohodništvo, povezanost z naravo, predšolski otrok, trajnostne vrednote.

Cilji trajnostnega razvoja

- Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnost vseživljenjskega učenja;
- Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih.

CICIBAN PLANINEC – EXPERIENCING NATURAL ENVIRONMENTS THROUGH HIKING

Abstract

The article highlights the importance of early inclusion of preschool children in the natural environment through Ciciban planinec programme, which is run under auspices of Planinska zveza Slovenije. The programme is implemented as enrichment activity for preschool children aged from 4 to 6 years. The main issue arises from the increasing alienation of modern children from the natural environment, which is solved with the idea of direct experiential learning in the field. The task of preschool teachers

is to observe children and recognise proper opportunities for exploring and learning. The aim of the activity is to form a deep respect for natural heritage and enable children to understand the interdependence between humans and the ecosystem. Through mountain experience in the nearby area, the children learn about different natural environments such as forests, meadows, lakes, streams, hills. The excellent opportunity for that is a three day camp on Boč, where the role of child is transformed from observer to active guardian: through experimental learning the children explore and recognise biodiversity, follow animals, carry out clean-up actions and get to know the importance of protecting endangered Velikonočnica. Through folk traditions and stories about Bočki zmaj, children learn respective attitude towards environment, where environmental protection is not just a rule, but a value. I find it crucial for children to develop emotional connection to nature. A child, who experiences nature with all of its senses as something beautiful and valuable, will want to preserve it in the future, which is a key to preserving the planet.

Keywords: outdoor movement, experiential learning, Ciciban planinec programme, hiking, connection with nature, preschool child, sustainable values

1. Uvod

Glavni problem sodobnega otroštva je t. i. »primanjkljaj narave«, kjer otroci zaradi digitalizacije in urbanega sloga življenja izgubljajo stik z avtentičnim naravnim okoljem. Pri izvajanju dejavnosti smo opazili, da otroci razvijajo večjo samostojnost, radovednost ter sposobnost opazovanja. Prav tako se izboljšujejo njihove gibalne sposobnosti in orientacija v prostoru. Na podlagi lastnih opažanj lahko zaključimo, da tak način dela pomembno prispeva k celostnemu razvoju otroka. Vzgojitelji v vrtcih opažamo, da otroci, sploh čez teden preživijo zelo malo časa v naravi, zato se posledično premalo gibljejo in vedno več otrok ima težave s pozornostjo, nemirnostjo, agresivnostjo. Otroci, ki pa preživijo več časa v naravi, jo doživljajo z vsemi čutili, razvijejo večjo empatijo do okolja, so bolj umirjeni, bolj ustvarjalni. Aktivno pohodništvo otroke neposredno sooča tudi s posledicami podnebnih sprememb (npr. opazovanje usahljelih potokov ali poškodovanega gozda), kar služi kot osnova za zgodnje okoljsko opismenjevanje. Namen prispevka je predstaviti program Ciciban planinec kot ključno orodje za vzgojo o trajnostnem razvoju v predšolskem obdobju.

Nekateri cilji, ki jim sledim pri pripravi dejavnosti:

- doživljanje narave z vsemi čutili;
- razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do narave;
- spoznavanje različnih naravnih okolij,
- razumevanje naravnih procesov ter spodbujanje razvoja trajnostnega odnosa do okolja.

2. Osrednji del

Zakaj pohodništvo v predšolskem obdobju?

Videmšek in Visinski (2001) navajata, da namen izletov ni le zabava, razvedrilo in aktiven počitek otrok, ampak tudi usmerjanje otrok k opazovanju naravnih lepot v različnih letnih časih« in poudarjata pomembnost vzgojnega vidika izleta z opazovanjem rastlinstva in živalstva, geološke sestave posameznih področij, različne vrste gozda in gozdnih sadežev, saj si s tem otrok razvija estetski čut do narave. Vse to bogati njegovo kulturo, ljubezen do narave, kar je odlična podlaga za kasnejše kvalitetnejše uživanje v naravi.

Slika 64: Pohod na Boču

Pohodništvo kot orodje trajnostne vzgoje

»Sodobni otroci se soočajo s t. i. primanjkljajem narave, zato je aktivno preživljanje časa na prostem ključno za njihov razvoj.« (Louv, 2008). Dejavnost je tesno povezana s cilji trajnostnega razvoja, saj spodbuja spoštovanje narave, razumevanje pomena ohranjanja okolja ter odgovorno ravnanje z naravnimi viri. V našem vrtcu izvajamo krajše pohode, izlete v bližnjo okolico (planinske, turistične poti) in namesto klasične hoje »od točke A do točke B«, dejavnost vključuje raziskovalno učenje. Otroci na poti uporabljajo »raziskovalne nahrbtnike« (lupe, določevalne ključe, dnevnik opazovanja). Poudarek je na metodi čutnega potapljanja v naravo, kjer otroci skozi vodeno igro (npr. »postani drevo«, »poslušaj veter«) ponotranjijo naravne procese. Aktivnosti so strukturirane tako, da vsak pohod obravnava določen vidik trajnosti: Voda: Obisk jezera in pogovor o pomenu čiste pitne vode. Biotska raznovrstnost: Iskanje endemičnih rastlin in razlaga njihove ogroženosti zaradi segrevanja ozračja. Etika gora: Načelo »ne puščaj sledi« kot praktična vaja iz odgovorne porabe in ravnanja z odpadki.

Slika 65: Odgovorno odlaganje odpadkov

Program Ciciban planinec skozi Eko prizmo in izkustveno učenje

»Najbolj spontano in pristno si otroci oblikujejo ekološki odnos do sveta v naravi, na prostem« (Motaln, 2016). Namesto, da bi bila pot le sredstvo do cilja, postane pot "učilnica na prostem", kjer otrok ni le opazovalec, temveč aktivni raziskovalec. Inovativni element vključuje uporabo "Gozdne raziskovalne torbe", ki jo otroci uporabljajo na pohodih na Pohorje. Torba vsebuje preprosta orodja (povečevalna stekla, barvne kartončke za iskanje odtenkov v naravi, določevalne ključe v slikah), ki otroke spodbujajo k poglobljenemu opazovanju detajlov, ki bi jih sicer spregledali.

Čutno raziskovanje Pohorja: Pot do Črnega jezera kot izkustveni laboratorij

"Z metodo izkustvenega učenja v naravi otroci naravne pojave spoznavajo neposredno, kar vodi do trajnejšega znanja« (Berčič, 2012). Pot na Črno jezero ni le športni podvig, temveč globoko vstopanje v osrčje pohorskih gozdov, ki s svojo specifično geološko podlago (magnetske in metamorfne kamnine) ter šotnimi tlemi ponujajo edinstveno senzorično izkušnjo. Otroci na tej poti ne uporabljajo le nog, temveč vsa svoja čutila, kar je ključno za razvoj empatije do naravnega okolja.

Slika 66: Tipanje in spoznavanje rastlin

- **Taktilno zaznavanje (dotik):** Med hojo skozi goste pohorske smrekove gozdove otroke spodbujamo, da se ustavijo in z dlanmi občutijo razlike v teksturah. Tipanje hrapavega,

razpokanega lubja stoletnih smrek v primerjavi z gladkim lubjem mladih bukev otroke uči o starosti in rasti dreves. Posebna izkušnja je stik s pohorskim mahom in šotnimi tlemi v bližini jezera; otroci opazijo, kako so tla mehka in vlažna, kar vodi do pogovora o tem, kako gozdna tla delujejo kot velika goba, ki zadržuje vodo – dragocen vir življenja v času podnebnih nihanj.

- **Olfaktorno zaznavanje (vonj):** Vonj po vlažni zemlji, smoli in svežini iglavcev je na Pohorju izjemno intenziven. Otroci se naučijo prepoznavati "vonj po dežju" ali "vonj po smoli", kar v njih vzbuja občutek ugodja in povezanosti z domom. Te vonjave izkoristimo za razlago o "čistem zraku", ki ga proizvajajo gozdovi, in o tem, kako onesnaževanje v dolini vpliva na te krhke gorske ekosisteme.
- **Povezava z ohranjanjem narave:** Ob prihodu do Črnega jezera, ki s svojo temno barvo (zaradi usedlin organskih snovi na dnu) otroke vedno znova očara, izvedemo tiho opazovanje odsevov na vodni gladini. Tukaj otroke soočimo z vprašanjem: "*Kaj bi se zgodilo s to lepoto, če bi v vodo metali odpadke?*" Skozi to vizualno in čutno izkušnjo otroci razumejo, da je naravni rezervat prostor, kjer smo mi le gostje, in da naša prisotnost ne sme pustiti sledi.

Slika 67: Igra v naravi

Planinski tabor na Boču

Tabor na Boču predstavlja vrhunec celoletnega programa, kjer otroci tri dni preživijo v neposrednem stiku s hribovitim svetom.

Slika 68: Pogled na Boč

»Planinski tabor je idealna priložnost za izobraževanje otrok "v živo", za opazovanje, nešteto možnosti za raziskovanje, gibanje in bivanje v naravi s prijatelji.« (Jurič, Leskovar in Mally, 2022).

"Iskanje zmajevega zaklada in varuhi Velikonočnice"

Motivacija z legendo: Pred vzponom otroke nagovori "Bočki zmaj" (preko pisma). Zmaj otrokom zaupa, da čuva zaklad – ne zlata, temveč zadnje cvetove Velikonočnice. S tem vzpostavimo čustveno vez med otrokom in ogroženo rastlinsko vrsto.

Slika 69: Motivacija z legendo

Raziskovalna naloga "Postani gozdni detektiv": Otroci na poti ne iščejo le markacij, temveč s pomočjo slik prepoznajo specifične elemente ekosistema: šotni mah, lišaje (indikatorje čistega zraka) in stopinje divjadi. Vsaka najdba jim prinese "točko modrosti".

Inovativni pristop k varovanju narave: Ko dosežemo rastišče Velikonočnice, ne ostane le pri ogledu. Otroci izvedejo dejavnost "**Varnostni obroč**". Okoli rastišča (na varni razdalji) simbolično sklenejo krog in tiho prisluhnejo naravi. Ta metoda tišine in telesne prisotnosti pri otrocih razvija globoko spoštovanje do ranljivosti narave.

Povezava s podnebnimi spremembami: Ob suhih strugah ali spremenjeni vegetaciji na Pohorju otroke spodbudimo h kritičnemu razmišljanju: "*Kaj mislite, zakaj je potok letos tišji kot lani?*" Otroci skozi lastno opazovanje (manj vode, bolj suha zemlja) pridejo do spoznanj o segrevanju ozračja, kar je bistveno bolj učinkovito kot suhoparna razlaga.

V okviru čistilnih akcij: Otroci ne le pobirajo smeti, temveč jih analizirajo. S pomočjo slikovnega gradiva ugotavljajo, koliko časa določen odpadke potrebuje za razpad v gozdu: plastenka: 450 let; aluminijasta pločevinka: 200 let; odlitek jabolka: nekaj tednov.

Sodelovanje s starši: Družinska vzgoja za trajnostni življenjski slog

Program Ciciban planinec neposredno nagovarja tudi starše, saj so prav oni tisti, ki otroku omogočajo prvo vstopanje v svet pohodništva. Opazili smo, da se skozi proces vključevanja v naše dejavnosti starši pogosto ponovno naučijo ceniti prosti čas v naravi.

Mnogi starši so sprva osredotočeni na fizični napor in opremo, skozi naše usmeritve pa začnejo spreminjati svoje navade:

- **Trajnostna mobilnost:** Spodbujamo organizacijo skupnih prevozov na izhodišča pohodov.
- **Okolju prijazna prehrana:** Starše prosimo, da malico za otroke pripravijo v embalaži za večkratno uporabo, s čimer se izognemo plastiki za enkratno uporabo.
- **Vzgled v naravi:** Ko otrok starša opomni, naj ne trga rož ali ne hodi izven uhojenih poti, se zgodi obrnjen proces učenja – otrok postane učitelj. Starši poročajo, da so zaradi otrokovega navdušenja začeli tudi sami aktivneje preživljati vikende v naravi, kar dolgoročno spreminja življenjski slog celotne družine v smeri trajnosti.

Vpliv pohodništva na zdravje in splošno dobro počutje

Gibalna dejavnost v naravi v predšolskem obdobju je temelj za telesno in duševno zdravje v odraslosti. Skladno s cilji trajnostnega razvoja program Ciciban planinec spodbuja splošno dobro počutje skozi več vidikov:

1. **Razvoj motorike in telesne odpornosti:** Hoja po neravnem terenu (korenine, skale, strmine) razvija otrokovo ravnotežje, koordinacijo in krepko mišičje bolj učinkovito kot hoja po ravnih asfaltnih površinah. Hkrati izpostavljenost svežemu zraku krepi imunski sistem.
2. **Duševno zdravje in zmanjševanje stresa:** Naravno okolje dokazano znižuje raven stresnega hormona kortizola tudi pri otrocih. Umirjen ritem hoje, petje ptic in zelena barva gozda otroke pomirjajo, povečujejo njihovo koncentracijo in zmanjšujejo hiperaktivnost.
3. **Socialna vključenost:** Skupinska hoja spodbuja solidarnost. Močnejši otroci pomagajo šibkejšim, spodbujajo drug drugega pri vzponih in si delijo malico. To gradi močno skupnostno zavest in občutek pripadnosti, kar je ključno za socialno dobro počutje.

Zaključek

Inovativnost dejavnost Ciciban planinec se kaže predvsem v povezovanju gibanja, učenja in doživljanja narave v enotno izkušnjo. Namesto klasičnega poučevanja v učilnici se učenje odvija v avtentičnem okolju, kar povečuje njegovo učinkovitost in trajnost. Otroci znanje pridobivajo skozi lastno izkušnjo, kar omogoča boljše razumevanje in dolgoročneje pomnjenje. Pri izvajanju dejavnosti smo opazili, da otroci razvijajo večjo samostojnost, radovednost ter sposobnost opazovanja. Prav tako se izboljšujejo njihove gibalne sposobnosti in orientacija v prostoru. Omejitve: Logistični izzivi (prevoz) in odvisnost od vremenskih razmer, ki pa so hkrati priložnost za razlago podnebnih nihanj. Na podlagi lastnih opažanj lahko zaključimo, da tak način dela pomembno prispeva k celostnemu razvoju otroka. Pridobljena spoznanja potrjujejo, da je neposreden stik z naravo eden najučinkovitejših načinov za razvijanje trajnostnih vrednot pri otrocih.

Kratka predstavitev avtorja

Sem Klavdija Motaln, diplomirana vzgojiteljica in delujem v Vrtcu »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica že triindvajseto leto. V vrtcu vodim obogatitveno dejavnost Ciciban planinec, kjer otrokom skozi izkustveno učenje približujem naravo, gibanje in raziskovanje okolja. V svoje delo vnašam ustvarjalnost, potrpežljivost in občutek za otrokove potrebe. Verjamem, da se otroci največ naučijo skozi igro, izkušnje

in lastno raziskovanje, zato jim omogočam varno in spodbudno okolje, kjer lahko rastejo, se učijo in razvijajo ljubezen do narave ter zdrav način življenja.

Short author biography

My name is Klavdija Motaln, and I am a graduate preschool educator. I have been working at Vrtec Otona Župančiča Slovenska Bistrica for twenty-three years. Within the preschool, I lead the *Ciciban Mountaineer* enrichment programme, through which I introduce children to nature, movement, and environmental exploration by means of experiential learning.

In my professional practice, I emphasise creativity, patience, and sensitivity to children's individual needs. I believe that children learn most effectively through play, experience, and independent exploration; therefore, I strive to provide a safe and stimulating environment in which they can grow, learn, and develop a love for nature and a healthy lifestyle.

4. Viri in literatura:

Berčič, H. (2012). *Izkustveno učenje v naravi: Teorija in praksa*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Louv, R. (2008). *Zadnji otrok v gozdu: Rešimo svoje otroke pred motnjo pomanjkanja narave*. (Prevod v slovenščino). Celje: Mohorjeva družba.

Motaln, K. (2016). *Izvajanje programa Ciciban planinec v vrtcu*. Diplomsko delo; Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta.

Videmšek, M. in Visinski, M. (2001). *Športne dejavnosti predšolskih otrok*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

Jurič, B., Leskovar, I. in Mally, M. (2022). *ZBORNIK. 100 let Planinskega društva Slovenska Bistrica*. Slovenska Bistrica: Planinsko društvo.

KO ZGODBA OŽIVI: LUTKA KOT MOST DO TRAJNOSTNEGA UČENJA V VRTCU

Katja Kobe, Vrtec Tržič

Izvleček

V prispevku predstavljam projekt *Ne zavrzi oblek, ohrani planet*, ki sem ga v okviru programa Ekošola izvajala v predšolski skupini otrok, starih 4–5 let. Izhajali smo iz problema vse večje potrošnje tekstila ter potrebe po razvijanju trajnostnega mišljenja že v zgodnjem otroštvu. Cilj projekta je bil otrokom na njim razumljiv način približati pomen oblačil, ponovne uporabe, odgovornega ravnanja z materiali ter razvijanja empatije, sodelovanja in pomoči drugim.

Projekt se je začel s spoznavanjem oblačil, njihovega pomena in uporabe glede na vreme ter letni čas. Ključen del projekta je predstavljala kamišibaj zgodba o deklici Tinki, ki je pri otrocih spodbudila močan čustveni odziv. Zgodba se je nadaljevala z vključitvijo lutke Tinke v vsakdanje življenje skupine. Otroci so zanjo skrbeli, jo vključevali v igro ter z njo vzpostavili močan odnos.

Pomemben del projekta je bilo Tinkino potovanje od družine do družine. Otroci in starši so v dnevnik zapisovali skupna doživetja ter zbirali oblačila in odpadno blago za ponovno uporabo. Zbrana oblačila in blago smo uporabili pri igri vlog, jih namenili drugim skupinam vrtca in posameznikom, ki so jih potrebovali, iz njih izdelovali oblačila za lutke, sešili vsak svojo vrečko ter ustvarjali tudi druge izdelke po lastni domišljiji.

Projekt je pokazal, da lahko trajnostne vsebine uspešno približamo tudi najmlajšim otrokom, predvsem skozi zgodbo, igro, izkustveno učenje in sodelovanje z družinami.

Ključne besede

Empatija, izkustveno učenje, ponovna uporaba oblačil, predšolski otrok, sodelovanje z družinami, trajnostni razvoj, ustvarjalnost.

Cilji trajnostnega razvoja:

- cilj 4: Kakovostno izobraževanje,
- cilj 12: Odgovorna poraba in proizvodnja,
- cilj 17: Partnerstva za doseganje ciljev.

WHEN A STORY COMES TO LIFE: A DOLL AS A BRIDGE TO SUSTAINABLE LEARNING IN KINDERGARTEN

Abstract

In this paper, I present the project *Do Not Throw Away Clothes – Preserve the Planet*, which I carried out within the Eco-School programme in a preschool group of children aged 4–5 years. The project arose from the issue of increasing textile consumption and the need to develop sustainable thinking already in early childhood. The aim of the project was to introduce children, in a way they could

understand, to the importance of clothing, reuse, responsible use of materials, and the development of empathy, cooperation, and helping others.

The project began with activities related to learning about clothing, its purpose, and its use according to weather conditions and seasons. A key part of the project was a kamishibai story about a girl named Tinka, which evoked a strong emotional response in the children. The story continued with the inclusion of a Tinka doll in the everyday life of the group. The children cared for her, included her in their play, and formed a strong bond with her.

An important part of the project was Tinka's journey from one family to another. Children and parents recorded their shared experiences in a journal and collected clothes and waste fabric for reuse. The collected clothes and fabric were used in role-play activities, donated to other kindergarten groups and individuals in need, transformed into clothes for dolls, sewn into reusable bags, and used for creating other products based on the children's imagination.

The project showed that sustainability topics can successfully be introduced even to very young children, especially through storytelling, play, experiential learning, and cooperation with families.

Keywords

Cooperation with families, creativity, empathy, experiential learning, preschool child, reuse of clothing, sustainable development.

1. Uvod

V sodobni družbi se soočamo z vse večjo potrošnjo tekstila, ki ima pomemben vpliv na okolje. Oblačila pogosto postanejo odpadki že po kratki uporabi, pri čemer se izgublja zavedanje o njihovi vrednosti, funkciji in možnostih ponovne uporabe. Takšen način razmišljanja se postopoma prenaša tudi na otroke, saj že v zgodnjem obdobju prevzemajo vzorce vedenja odraslih. Prav zato je pomembno, da jih že v predšolskem obdobju usmerjamo k razumevanju odgovornega ravnanja z viri ter k razvijanju trajnostnih navad.

V vrtcu smo v okviru programa Ekošola (Ekošola, 2025) sodelovali v projektu *Ne zavrzi oblek, ohrani planet*, s katerim smo želeli otrokom na razumljiv način približati pomen ponovne uporabe oblačil, zmanjševanja odpadkov ter razvijanja odnosa do stvari, ki jih uporabljamo v vsakdanjem življenju. Projekt smo začeli po uvodnem sklopu spoznavanja oblačil, kjer so otroci raziskovali njihov namen, materiale in uporabo glede na letni čas.

Posebnost projekta je bila uporaba zgodbe kot izhodišča za učenje. Zgodba o deklici Tinki je pri otrocih sprožila močan čustveni odziv, kar je omogočilo globlje razumevanje tematike. Zgodbo smo nadaljevali v resničnem življenju in jo povezali z vsakodnevnimi izkušnjami otrok.

Pomembno je poudariti, da otroci v predšolskem obdobju svet spoznavajo predvsem skozi izkušnjo, igro in odnose. Prav zato ima izkustveno učenje ključno vlogo pri razumevanju trajnostnih vsebin, saj otroci znanje lažje ponotranjijo, ko ga povežejo z lastnim doživljanjem. Projekt je bil zasnovan na način, ki otrokom omogoča aktivno sodelovanje, raziskovanje in soustvarjanje. Pri načrtovanju dejavnosti smo izhajali tudi iz načel Kurikuluma za vrtce, ki poudarja pomen igre, izkušnjskega učenja ter aktivne vloge otroka v procesu učenja (Kurikulum za vrtce, 2025).

Cilji projekta so bili:

- otroci spoznajo pomen in vlogo oblačil ter razvijajo razumevanje, zakaj se oblačimo glede na vreme in letni čas,
- krepijo zavedanje, da oblačila niso le potrošni izdelek, temveč jih lahko ponovno uporabimo, podarimo ali ustvarjalno predelamo,
- razvijajo čut za sočutje, pomoč in deljenje z drugimi skozi zgodbo o deklici Tinki,
- spodbujajo ustvarjalnost in domišljijo pri iskanju novih načinov uporabe rabljenih oblačil in kosov blaga,
- povezujejo vrtec in družine pri skupnem cilju – odgovornem ravnanju z oblačili in skrbjo za okolje,
- z aktivnim sodelovanjem v projektu pridobivajo izkušnje o pomenu ponovne uporabe in odgovornega odnosa do narave.

Projekt smo povezali tudi s cilji trajnostnega razvoja (Statistični urad Republike Slovenije, b. d.).

2. Osrednji del

2.1 Začetek projekta in vloga zgodbe

Projekt se je začel z dejavnostmi, povezanimi s spoznavanjem oblačil, ki so izhajale iz vsakodnevnih situacij v vrtcu. V jesensko-zimskem času smo ob prihodu in odhodu otrok opazili velike razlike v samostojnosti pri oblačenju ter v razumevanju, zakaj oblačila sploh potrebujemo. Otroci so pogosto izbirali oblačila glede na barvo ali všečnost in ne glede na vremenske razmere.

Zato smo skozi pogovor, igro in raziskovanje oblačil, vremena in letnih časov spoznavali njihov namen in vlogo. Otroci so utrjevali samostojno oblačenje ter razvijali odgovoren odnos do oblačil in skrbi zanje.

Ključen preobrat v projektu je predstavljala kamišibaj zgodba o deklici Tinki. Zgodba je otroke čustveno nagovorila in spodbudila razmišljanje o tem, kako lahko pomagamo drugim. Pripovedovala je o deklici, ki je bila pogosto sama, žalostna in ni imela veliko oblačil. Njena oblačila so bila stara in obrabljena, zato ji je bilo večkrat tudi hladno. Ljudje so ji postopoma podarili oblačila, zaradi česar je bila zelo vesela, a še vedno nekoliko osamljena. Na koncu zgodbe je spoznala prijatelje, ki so jo lepo sprejeli medse. Tinka jih je naučila, kako pomembno je znati sprejeti pomoč, oni pa so njej pokazali, kako dragoceni so prijateljstvo, toplota in pripadnost.

Naslednji dan se je zgodba nadaljevala, ko je v skupino prišla lutka – deklica, ki sem jo otrokom predstavila kot siroto. Povedala sem jim, da sem jo našla samo, premraženo in žalostno ter da potrebuje pomoč. Dodala sem, da ima zdaj vse osnovno, kar potrebuje, a da si zelo želi tudi prijateljev.

Otroci so jo takoj sprejeli in povedali, da bodo oni njeni prijatelji. Hitro so jo povezali z zgodbo prejšnjega dne in rekli, da je to deklica Tinka. Tako so jo tudi poimenovali. Od tega dne naprej je Tinka postala del naše skupine – otroci so zanjo skrbeli, se z njo igrali in jo vključili v vsakdanje življenje v vrtcu.

Slika 70: Otroci ob prvem srečanju s Tinko.

2.2 Tinka kot didaktično sredstvo

Uporaba lutke kot osrednjega elementa projekta se je izkazala kot zelo učinkovit pristop. Otroci so Tinko hitro sprejeli in jo začeli doživljati kot del skupine.

Zelo hitro so jo začeli spontano vključevati v vse dejavnosti. Z njimi je sedela pri mizi, »jedla«, pila kakav, počivala, se igrala, plesala in sodelovala pri različnih dejavnostih. Vsak dan so ji ponudili stol pri mizi in skrbeli, da ji nič ne manjka.

Skozi igro so z njo vzpostavljali odnos – govorili so o tem, kako se počuti, kaj potrebuje, česa se boji, ter ji pripisovali različne lastnosti. Pogosto so sami predlagali, kako bi ji lahko pomagali, jo tolažili in zanjo skrbeli.

Na ta način so razvijali občutek za drugega in se učili, kako lahko s preprostimi dejanji nekomu polepšamo dan. Tinka zanje ni bila več le lutka, temveč nekdo, ki potrebuje njihovo pozornost in skrb.

Slika 71: Tinka kot del skupine pri počitku.

Slika 72: Tinka pri skupnem obroku otrok.

2.3 Tinkino potovanje in sodelovanje z družinami

Na pobudo otrok se je razvila ideja, da bi Tinka obiskala njihove domove. Pobuda je nastala spontano in hitro prerasla v skupno odločitev, da bo Tinka obiskala vsakega otroka.

Tako se je začelo Tinkino potovanje. Vsak otrok je za nekaj dni odnesel Tinko domov, kjer so skupaj z družino preživeli čas in beležili doživetja v dnevnik. Dnevnik je postal pomemben del projekta, saj so otroci in starši vanj zapisovali ali risali skupne trenutke.

Tinka je v tem času obiskala številna okolja – bila je na izletih, v živalskem vrtu, na praznovanjih, v gledališču, na rančih, nekateri otroci so jo odpeljali celo na morje ali v tujino. Ena izmed družin ji je izdelala celo osebni dokument, da je lahko »potovala« čez mejo.

Otroci so z navdušenjem čakali, kdaj bodo na vrsti, in se med seboj pogovarjali o tem, kaj bodo s Tinko počeli. Po vrnitvi v vrtec so z veseljem pripovedovali o svojih doživetjih in jih delili z drugimi.

Tudi v času, ko je bila Tinka v vrtcu, je ostajala enakovreden del skupine. Spremljala jih je na sprehodih, pohodih, predstavah in celo na zaključnem izletu. Sodelovala je tudi pri slavnostni prireditvi ob podpisu Ekolistine Vrtca Tržič, kjer je skupaj z otroki soustvarjala kratek nastop.

Slika 73: Tinka na skupnem dogodku vrtca - podpis Ekolistine.

2.4 Vrnitev Tinke v vrtec in skupno doživljanje

Ko se je Tinka vračala v vrtec, smo skupaj z otroki prelistali njen dnevnik in si ogledali, kaj vse je doživela pri posameznih družinah. Otroci so drug drugemu pripovedovali o skupnih trenutkih, delili izkušnje ter opisovali, kaj so s Tinko počeli in kako so zanjo skrbeli.

Ob tem so predstavljali tudi oblačila, ki so jih Tinki podarili ali izdelali, ter razlagali, zakaj so jih izbrali. Takšni pogovori so spodbujali izražanje, poslušanje in medsebojno učenje med otroki.

Na ta način so otroci ponovno podoživeli izkušnjo, jo osmislili ter jo povezali z drugimi. Dnevnik je postal pomemben most med domom in vrtcem ter trajen zapis skupnih doživetij.

Slika 74: Deklica predstavi doživetja doma, podarjena oblačila ter dnevnik.

2.5 Zbiranje oblačil, ustvarjalna raba in konkretne izkušnje otrok

Zbiranje oblačil se je v projektu razvijalo postopno in v tesni povezavi s Tinkinim potovanjem od družine do družine. Ko je Tinka obiskovala domove otrok, so družine skupaj z otroki razmišljale, kaj bi ji lahko podarile ali zanjo ustvarile. Tako smo v vrtcu postopoma začeli zbirati oblačila in različne kose blaga, ki jih niso več potrebovali. Zbrani material smo sprva shranjevali v skupini, nato pa smo ga začeli smiselno vključevati v igro in dejavnosti, ki so se razvijale iz interesov otrok.

V kotičku smo skupaj z otroki oblikovali različne igralne in učne elemente – garderobo, pralnico, likalnico ter prostor za sušenje oblačil. Otroci so imeli na voljo obešalnike, police, stojalo za sušenje, likalno desko in različne kose oblačil. Igra je potekala spontano, otroci pa so se pogosto vživljali v različne vloge – prali so oblačila, jih obešali, zlagali, likali in razvrščali.

Pri tem so razvijali praktične življenjske spretnosti ter utrjevali razumevanje, kako skrbimo za oblačila. Oblačila so razvrščali po velikosti, namenu in vrsti, pri čemer je bilo opaziti, da so vedno bolj samostojno in smiselno organizirali prostor.

Ker smo želeli projekt približati tudi drugim otrokom v enoti, smo Tinkin kotiček postavili v skupni prostor na hodniku. S tem je postal dostopen tudi drugim skupinam, otroci pa so z zanimanjem prihajali v kotiček in se vključevali v igro. Na ta način se je ideja projekta širila tudi izven naše skupine.

Slika 75: Igra vlog v Tinkinem kotičku.

Zbiranje oblačil je sčasoma preraslo začetna pričakovanja. Količina zbranih oblačil je bila velika, zato smo skupaj z otroki razmišljali, kako jih smiselno uporabiti. Del oblačil smo namenili drugim skupinam v vrtcu, kjer služijo kot rezervna oblačila v primeru, ko se otroci polijejo ali zmočijo. Nekaj oblačil smo podarili tudi družini, ki jih je potrebovala. Otroci so ob tem razvijali občutek za pomoč in deljenje ter spoznali, da lahko njihova dejanja pozitivno vplivajo na druge.

Poseben del projekta je bila tudi izdelava lokomotive iz odpadnega materiala. Lokomotivo smo izdelali iz večjih kartonskih škatel in jo oblepili z odpadnim usnjem, ki ga je podarila ena izmed družin. Nastala lokomotiva je bila najprej uporabljena kot scenski element pri nastopu za dedke in babice ter na srečanju s starši.

Ob tej priložnosti smo prisotnim predstavili, da je lokomotiva nastala iz odpadnega materiala, ter jih povabili k sodelovanju v zbiralni akciji odpadnega blaga. Napovedali smo, da bo v naslednjem tednu v enoti potekalo zbiranje blaga za ponovno uporabo, namenjeno vsem skupinam.

Po dogodku smo lokomotivo postavili v skupni prostor vrtca, kjer je služila kot zbiralnik za odpadno blago. V enem tednu se je zbrala velika količina materiala. Zbrano blago so uporabljale vse skupine v enoti za svoje dejavnosti, naša skupina pa ga je vključila v nadaljnje projektne aktivnosti, povezane z ustvarjanjem, igro in raziskovanjem.

Slika 76: Ustvarjanje lokomotive z odpadnim materialom – zbiralnik za blago.

Iz zbranega blaga smo skupaj z otroki ustvarjali različne izdelke. Ob dnevu Zemlje smo izdelali vrečke iz odpadnih majic in kosov blaga. Otroci so izbrali material, narisali obliko, pomagali pri rezanju in sodelovali pri šivanju. Delo s šivalnim strojem je bilo zanje posebno doživetje, saj so lahko neposredno sodelovali pri nastajanju izdelka.

Poleg tega so otroci predlagali tudi druge načine uporabe materiala – izdelavo oblačil za lutke, uporabo blaga pri igri vlog ter ustvarjanje različnih izdelkov po lastni domišljiji. Dejavnosti so se razvijale glede na interese otrok, kar je dodatno povečalo njihovo motivacijo.

Zbrano blago niso uporabljali le otroci naše skupine, temveč tudi druge skupine v vrtcu, kar je še dodatno razširilo pomen projekta. Skozi vse dejavnosti so otroci pridobivali konkretne izkušnje o ponovni uporabi, zmanjševanju odpadkov ter odgovornem ravnanju z materiali. Najpomembnejše pa je bilo, da so te vsebine doživljali skozi igro, lastno aktivnost in sodelovanje.

Slika 8: Šivanje vrečk iz odpadnega blaga.

3. Zaključek

Projekt *Ne zavrzi oblek, ohrani planet* je pokazal, da lahko z ustrezno izbranimi pristopi trajnostne vsebine uspešno približamo tudi najmlajšim otrokom. Ključno vlogo pri tem ima povezovanje zgodbe, igre in izkustvenega učenja, saj otroci svet spoznavaajo predvsem skozi lastno doživljanje.

Med največjimi prednostmi projekta izpostavljamo visoko motivacijo otrok, njihovo aktivno sodelovanje ter močno povezavo z družinami. Otroci so razvijali empatijo, odgovornost in razumevanje pomena ponovne uporabe.

Posebno vrednost projekta vidimo tudi v dolgoročnem vplivu. Otroci so začeli drugače razmišljati, postavljati vprašanja in iskati rešitve, kar kaže na razvoj trajnostnega mišljenja.

Kot omejitve lahko izpostavimo časovno zahtevnost projekta, ki je potekal približno pol leta, ter potrebo po stalnem prilagajanju interesom otrok.

Projekt smo zaključili s pregledom Tinkinega dnevnika, kjer smo skupaj z otroki podoživeli vse njene obiske pri družinah. Dnevnik smo razstavili v skupnem prostoru vrtca, kjer so si ga lahko ogledali tudi starši, kar je dodatno okrepilo povezavo med vrtcem in družinskim okoljem.

Zaključek projekta smo obeležili tudi z modno pisto, na kateri so otroci predstavili Tinko in sebe v izbranih oblačilih. Vsak otrok je Tinko oblekel v izbran kos oblačila, nato pa sta se skupaj sprehodila po pisti. Dejavnost je bila za otroke zelo motivacijska in čustveno pomembna izkušnja, saj so lahko pokazali svoje delo in doživljanje projekta.

S takšnim zaključkom so otroci utrdili svoje izkušnje, jih predstavili drugim ter doživeli občutek ponosa na svoje delo in sodelovanje.

Izkušnja potrjuje, da lahko trajnostno razmišljanje razvijamo že v predšolskem obdobju – predvsem skozi konkretne izkušnje, igro in medsebojno sodelovanje.

4. Viri in literatura

Ekošola. (2025). *Ne zavrzi oblek – ohrani planet*. <https://ekosola.si>

Kurikulum za vrtce. (2025). Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje; Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Statistični urad Republike Slovenije. (b. d.). *Cilji trajnostnega razvoja*. <https://www.stat.si/Pages/cilji>

Kratka predstavitev avtorice

Sem Katja Kobe, vzgojiteljica predšolskih otrok – svetovalka, zaposlena v Vrtcu Tržič. Pri svojem delu se osredotočam predvsem na področja trajnostnega razvoja, izkustvenega učenja, ustvarjalnosti ter načrtovanja dejavnosti, ki temeljijo na aktivnem vključevanju otrok. Posebno pozornost namenjam učenju skozi igro, zgodbo in sodelovanje z družinami, saj verjamem, da otroci najgloblje razumevanje razvijajo skozi lastne izkušnje in odnose.

Short presentation of the author

My name is Katja Kobe and I am a preschool teacher counsellor employed at Tržič Kindergarten, Slovenia. In my professional work, I focus mainly on sustainable development, experiential learning, creativity, and planning activities based on children's active participation. I place special emphasis on learning through play, storytelling, and cooperation with families, as I believe that children develop the deepest understanding through their own experiences and relationships.

ŠUMA KAO UČIONICA: GDJE ODRŽIVI RAZVOJ POČINJE KORIJENJEM

Martina Skoko, Marijana Plivelić, Dječji vrtić Jarun, Zagreb

MARTINA SKOKO:

Današnji način života sve više udaljava djecu od prirode, što se negativno odražava na razvoj njihove ekološke svijesti. Sve češće borave u zatvorenim prostorima i vrijeme provode uz digitalne sadržaje koji im nude gotove podražaje, zbog čega slabi njihova znatiželja i potreba za samostalnim istraživanjem. Prirodne resurse, poput vode i papira, često doživljavaju kao neiscrpne, što se očituje u njihovom svakodnevnom ponašanju. Istovremeno, pretjerana zaštita odraslih može kod djece izazvati nesigurnost i otpor prema prirodi, pa je doživljavaju kao nešto nepoznato i potencijalno opasno, umjesto kao prostor za igru, učenje i istraživanje.

S ciljem približavanja prirode djeci i razvoja odgovornog odnosa prema okolišu, proveden je projekt »Šuma kao učionica«. U realizaciji projekta naglasak je stavljen na projektno i informalno učenje, pri čemu su djeca vlastitim iskustvom, istraživačkim aktivnostima i spontanom igrom aktivno su sudjelovala u procesu učenja.

Aktivnosti su se odvijale u prirodnom okruženju – na livadi, tijekom šetnji oko jezera Jarun, na zajedničkom izletu djece, roditelja i odgojitelja u šumu te prilikom posjeta Hrvatskom šumarskom institutu u Jastrebarskom. U takvom okruženju djeca su učila neposrednim promatranjem i iskustvom, upoznava razolikost biljnog i životinjskog svijeta, razlikovala vrste drveća te pratila rast i razvoj biljaka. Istraživala su i ulogu kukaca u ekosustavu te otkrivala njihova staništa.

Poseban doživljaj za djecu bilo je promatranje pčela u staklenoj košnici, kroz koje su upoznala njihovu organizaciju i način funkcioniranja zajednice, kao i proces nastanka meda. Također su se upoznala s važnom ulogom šišmiša u zaštiti šuma. Korištenjem mikroskopa promatrala su različite organizme, uspoređivala ih i učila o njihovim životnim uvjetima.

Kroz jednostavne pokuse, poput filtriranja vode, djeca su uočavala kako šuma doprinosi pročišćavanju vode i očuvanju tla. Povećalom su istraživala građu drveta, a sadnjom biljaka stjecala praktična znanja o uvjetima potrebnima za njihov rast i razvoj.

Kreativni dio projekta uključivao je izradu kukaca od PNM-a, hotela za kukce i velike gljive tehnikom kaširanja, koja je kasnije iskorištena u scenskom prikazu. Razgovor i pripovijedanje poticali su razvoj govora, mašte i razmjene ideja, dok su likovne aktivnosti omogućile djeci da izraze vlastite doživljaje prirode. Sudjelovanjem na likovnom natječaju »Šume – naše blago« postignut je i zapažen rezultat – jedno dijete osvojilo je drugo mjesto.

Rad je organiziran kroz različite oblike – individualni rad, rad u paru i u manjim skupinama – čime se poticala suradnja, samostalnost i razvoj kritičkog mišljenja.

Završetak projekta obilježen je igrokazom »Pod gljivom«, izvedenim za roditelje, u kojem su djeca kroz scenski izraz prikazala stečena znanja i iskustva te izložbom »Šuma Striborova«, na kojoj su predstavljeni radovi djece i cjelokupni tijek projekta.

Izlet u šumu

Pokus- važnost šume za pročišćavanje vode i sprječavanje erozije tla

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

Sudjelovanjem u projektu »Šuma kao učionica« djeca su razvila ekološku svijest, naučila odgovorno se odnositi prema prirodnim resursima, produbila razumijevanje bioraznolikosti i međusobne povezanosti živih bića, upoznala su se sa šumom i njenoj važnosti u ekosustavu, unaprijedila istraživačke i socijalne vještine te usvojila zdrave navike boravka i učenja u prirodi.

ABSTRACT

Today's lifestyle increasingly distances children from nature, which negatively affects the development of their environmental awareness. They spend more and more time indoors, engaging with digital content that provides ready-made stimuli, which reduces their curiosity and need for independent exploration. Natural resources such as water and paper are often perceived as inexhaustible, which is reflected in their everyday behavior. At the same time, overprotection by adults can create insecurity and resistance toward nature, leading children to perceive it as something unfamiliar and potentially dangerous rather than as a space for play, learning, and exploration.

With the aim of bringing nature closer to children and fostering a responsible attitude toward the environment, the project "Forest as a Classroom" was implemented. The project emphasized project-based and informal learning, where children actively participated in the learning process through their own experiences, research activities, and spontaneous play.

Activities took place in natural settings—on a meadow, during walks around Lake Jarun, on a joint forest trip involving children, parents, and educators, as well as during a visit to the Croatian Forest Research Institute in Jastrebarsko. In such an environment, children learned through direct observation and experience, became familiar with the diversity of plant and animal life, distinguished between different types of trees, and followed plant growth and development. They also explored the role of insects in the ecosystem and discovered their habitats.

A particularly memorable experience for the children was observing bees in a glass hive, through which they learned about their organization, the functioning of the community, and the process of honey production. They also became familiar with the important role of bats in forest protection. Using microscopes, they observed various organisms, compared them, and learned about their living conditions.

Through simple experiments, such as water filtration, children observed how forests contribute to water purification and soil conservation. By using magnifying glasses, they explored the structure of wood, and through planting activities, they gained practical knowledge about the conditions necessary for plant growth and development.

The creative part of the project included making insects from natural and unstructured materials, building insect hotels, and creating a large mushroom using the papier-mâché technique, which was later used in a stage performance. Conversation and storytelling encouraged the development of speech, imagination, and the exchange of ideas, while art activities allowed children to express their personal experiences of nature. Participation in the art competition “Forests – Our Treasure” resulted in notable success, with one child winning second place.

Work was organized in various forms—individually, in pairs, and in small groups—encouraging cooperation, independence, and the development of critical thinking.

The project concluded with a play titled “Under the Mushroom,” performed for parents, in which children presented their acquired knowledge and experiences through dramatic expression, as well as an exhibition titled “Šuma Stiborova,” showcasing the children’s work and the overall course of the project.

AUTOR

Martina Skoko

Odgojiteljica sam radnim iskustvom preko 25 godina uglavnom u Montessori programu te u programu ranog učenja talijanskog jezika. Pedagošku naobrazbu sam započela na stručnom prijediplomskom studiju, Educatore professionale, Scuola per educatore professionale, Don Gnocchi ONLUS, Milano Italija te sam stekla zvanje odgojitelj socijalni radnik. Na Corso internazionale per il metodo Montessori AML, Perugia Italija stječem diplomu Montessori odgojitelja djece od 3 do 6 godina. Nakon povratka u Hrvatsku završavam prijediplomski studij za odgojitelja predškolske djece, Učiteljska akademija Sveučilišta u Zagrebu te diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja Sveučilišta u Zagrebu. Kontinuirano se profesionalno usavršavam te sam napredovala u zvanje mentora. Trenutno sam zaposlena u Dječjem vrtiću Prečko u Zagrebu u Montessori skupini.

I am an educator with over 25 years of work experience, mainly in the Montessori program and in the program of early learning of the Italian language. I started my pedagogical education at the professional

undergraduate study, Educatore professionale, Scuola per educatore professionale, Don Gnocchi ONLUS, Milan Italy and I acquired the title of preschool teacher social worker. At Corso internazionale per il metodo Montessori AMI, Perugia Italy, I obtain a Montessori diploma as a preschool teacher for children from 3 to 6 years old. After returning to Croatia, I completed my undergraduate studies for preschool teachers, the Teacher Education Academy of the University of Zagreb and the graduate study of Early and Preschool Education at the University of Zagreb. I am continuously improving my professional skills and have advanced to the title of mentor. I am currently employed at the Prečko Kindergarten in Zagreb in the Montessori program.

MARIJANA PLIVELIĆ

SAŽETAK RADA

Suvremeni način života sve više udaljava djecu od njihovog prirodnog okruženja što rezultira nedovoljno razvijenom ekološkom svijesću kod djece. Djeca sve više vremena provode u zatvorenim prostorima, igraonicama i pred ekranima čime se gubi urođena potreba za istraživanjem okoline. Resursi poput papira ili vode često se doživljavaju kao neiscrpni, a ne kao dragocjena dobra što je vidljivo u svakodnevnom ponašanju djece prema njima. Pretjerana zaštita roditelja dodatno stvara otpor i strah pa djeca prirodu često doživljavaju kao opasno, a ne kao ugodno mjesto za boravak, igru i učenje.

U sklopu projekta »Šuma kao učionica« djeci je omogućeno iskustveno učenje kroz neposredan kontakt s prirodom. Procese učenja iz prostora vrtića premještamo u prirodni ambient redovitim posjetima obližnjoj livadi, šetnjama oko jezera Jarun te organiziranim izletima u šumu u pratnji roditelja i odgojitelja. Ključni dio projekta je posjet Hrvatskom šumarskom institutu u Jastrebarskom u kojem djeca kroz neposredan kontakt, na zornim šumskim primjerima, istražuju prostor oko sebe i spoznaju važnost uzajamnog odnosa prirode i ljudi. Primjenom spomenute metodologije djeca prestaju biti pasivni primatelji informacija i postaju aktivni istraživači ekosustava.

Tijekom istraživačkog procesa, metodom izravnog promatranja, djeca uočavaju sličnosti i razlike među biljakama i prate procese klijanja. Također, kroz praktične aktivnosti, istražuju morfološke karakteristike stabala pridruživanjem odgovarajućih plodova pripadajućim stablima i uočavaju razlike između listopadnih i vazdazelenih vrsta. Metodom kritičkog razmišljanja, djeca otkrivaju razlike između pijeska i humusa i sadnjom u spomenute prirodne materijale stječu izravno iskustvo o uvjetima potrebnim za rast i razvoj biljke.

Umjesto promatranja ilustracija u enciklopedijama djeca u prirodi identificiraju različite vrste kukaca, otkrivaju njihova staništa i kritički promišljaju o njihovoj nezamjenjivoj ulozi vezanoj za stabilnosti ekosustava.

Suradnja s institucijama poput Hrvatskog šumarskog instituta dodatno produbljuje iskustvo zornosti. Promatranjem pčela u staklenoj košnici djeca stječu neposredan uvid u proces nastanka meda, složenu organizaciju rada koju obavljaju radilice, trutovi i matica. Kroz simbiozu teorije i prakse djeca uče o prirodnoj zaštiti šume i upoznaju šišmiše kao ključne saveznike u borbi protiv nametnika. Upotreba znanstvenih alata poput mikroskopa i povećala dodatno potiče analitički pristup koji omogućava da djeca žive organizme promatraju kao visokofunkcionalne sustave. Djeca svoj znanstveni pristup upotpunjuju i kreativnim izražavanjem u kojem od neoblikovanog materijala izrađuju hotele za kukce dok tehnikom kaširanja stvaraju scenografiju za dramski nastup »Pod gljivom«. Inspirirani klasikom hrvatske književnosti, tehnikom šivanja, djeca izrađuju »Šumu Striborovu«. Ovaj zahtjevan proces rezultirao je umjetničkom instalacijom koja je izložena u prostoru vrtića Jarun i Gradskoj knjižnici u Gradu Zagrebu čime je dječji rad dobio zasluženu javnu valorizaciju

i širi društveni značaj. Pripovijedanjem priča i legendi o šumskim bićima poticalo se djecu na verbalno izražavanje kroz razmjenu međusobnih razmišljanja.

Korištenjem edukativnih digitalnih sadržaja djeca prikupljaju podatke o omjerima kopna i mora i o prostranstvu zelenih površina na kontinentima. Vrhunac iskustvenog učenja očituje se u praktičnim pokusima filtriranja u kojima djeca izravnim sudjelovanjem istražuju ulogu šume kao prirodnog pročišćivača vode. Promatrajući prolazak vode kroz slojeve zemlje i pijeska djeca stječu konkretno razumijevanje ekoloških procesa koji su ključni za održivi život na Zemlji.

Djeca svoja iskustva i doživljaje prirode pretaču u likovna djela i sudjeluju sa likovnim radovima na likovnom natječaju „Šume – naše blago“ na kojem postižu zapažen uspjeh na državnoj razini.

Posebna vrijednost projekta očituje se u primjeni različitih oblika rada prilagođenih specifičnim aktivnostima na terenu i u učionici. Rad u parovima i manjim skupinama potiče djecu na suradnju, razmjenu mišljenja i zajedničko rješavanje problema tijekom istraživanja šumskih staništa. Individualni rad omogućuje svakom djetetu osobnu ekspresiju posebno vidljivu u likovnim i istraživačkim zadacima.

Može se zaključiti kako aktivno sudjelovanje i izravan kontakt djece s prirodom učinkovito mijenja svijest i odnos djece prema prirodi. Boravak u prirodnom okruženju omogućuje djeci lakše razumjeti duboku simbiozu svih stanovnika: od nevidljivih kukaca koji čiste tlo, preko vrijednih pčela i šišmiša koji se brinu za ravnotežu u prirodi do stabala koji pročišćavaju zrak koji udišemo i vodu koju pijemo. Kroz različite aktivnosti djeca stvaraju čvrst temelj za razvoj u odgovorne osobe koje prirodu doživljavaju kao neraskidivi dio sebe.

Kako bi spomenuti »korjeni« nastavili rasti planiramo izraditi Dječji šumski kodeks koji će sadržavati pravila ponašanja u prirodi. U planu je organiziranje zajedničke radionice recikliranja papira. Snimljene fotografije kukaca, ptica, šumskih biljaka i zvukova poslužit će za izradu digitalnog herbarija kao i za izradu baze vrijednih informacija za educiranje budućih generacija. Na lokalnoj razini posadit ćemo stablo za koje ćemo se brinuti i kojeg ćemo redovito posjećivati.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

Cilj projekta »Šuma kao učionica«: Transformacija dječjeg razumijevanja okoliša s naglaskom na neraskidiv odnos između prirode i ljudi jer prirodu treba voljeti i štititi kako bi ona štitila nas.

Izlet u šumu

Kora drveta- stanište kukaca

ABSTRACT

Modern lifestyles increasingly distance children from their natural environment, resulting in underdeveloped environmental awareness. Children spend more and more time indoors, in playrooms and in front of screens, which leads to the loss of their innate need to explore their environment. Resources such as paper or water are often perceived as inexhaustible, rather than as precious goods, which is evident in children's everyday behavior towards them. Excessive parental protection additionally creates resistance and fear, so children often perceive nature as dangerous, rather than as a pleasant place to stay, play and learn.

As part of the project "Forest as a Classroom", children were provided with experiential learning through direct contact with nature. Through regular visits to a nearby meadow, walks around Lake Jarun, and organized trips to the forest accompanied by parents and educators, we moved the learning processes from the kindergarten to a natural environment. A key part of the project was a visit to the Croatian Forestry Institute in Jastrebarsko, where children explored the space around them through direct contact, using vivid forest examples, and learned about the importance of the mutual relationship between nature and people. By applying this methodology in a natural environment, children stop being passive recipients of information and become active researchers of the ecosystem.

During the research process, emphasis was placed on the method of direct observation in direct contact with biodiversity, in which children noticed similarities and differences between plants and monitored germination processes. Special emphasis was placed on the morphological characteristics of trees; through practical activities, children associated the corresponding fruits with the corresponding trees, thereby determining the differences between deciduous and evergreen species. Through practical work and planting plants, children gain direct experience of the conditions necessary for work and development, while at the same time developing critical thinking through noticing the differences between natural materials such as sand and humus.

Instead of looking at illustrations in encyclopedias, children identify different types of insects in nature, discover their habitats and critically reflect on their irreplaceable role in the stability of ecosystems. Cooperation with institutions such as the Croatian Forestry Institute further deepens the experience of mindfulness. By observing bees in a glass hive, children are offered a direct insight into the complex social organization of worker bees, drones and queens, as well as into the fascinating process of honey production. Through this symbiosis of theory and practice, children learn about the natural protection of forests, recognizing bats as key allies in the fight against pests. The use of scientific tools, such as microscopes and magnifying glasses, further encourages an analytical approach, enabling children to observe living organisms as highly functional systems. The scientific approach is complemented by creative expression; children make insect hotels from unshaped material, while using the lamination technique, they create scenery for the dramatic performance "Under the Mushroom". Inspired by the classics of Croatian literature, the children used the sewing technique to create "Stribor's Forest". This demanding process resulted in an art installation that was exhibited in the kindergarten and the Zagreb City Library, giving the children's work well-deserved public recognition and wider social significance. Through the telling of stories and legends about forest creatures, verbal expression and the exchange of mutual thoughts were encouraged.

Using educational digital content, children collect data on land-sea ratios and the extent of green spaces on the continents. The culmination of experiential learning is manifested in practical filtration experiments, where children directly participate in exploring how the forest serves as a natural water

purifier. By observing the passage of water through layers of soil and sand, children gain a concrete understanding of the ecological processes that are essential for sustainable life on Earth.

Children transfer their experiences and perceptions of nature into works of art, participating in competitions such as "Forests - our treasure", where they achieve notable successes.

The special value of the project is reflected in the application of various forms of work adapted to specific activities in the field and in the classroom. Working in pairs and small groups in the field encouraged cooperation, exchange of opinions and joint problem-solving during the exploration of forest habitats, while individual work allowed each child personal expression, particularly visible in art and research tasks.

By implementing the project "Forest as a Classroom", it can be concluded that direct contact with nature, which includes the active participation of children, effectively changes the awareness and relationship towards nature. Staying in a natural environment allows children to understand the deep symbiosis of all inhabitants - from invisible insects that clean the soil, through hardworking bees and bats that take care of balance, to trees that purify the air we breathe and the water we drink. Through various activities, children have created a solid foundation for developing into a responsible person who does not perceive nature as a resource, but as an inseparable part of themselves.

In order for the aforementioned "roots" to continue to grow, we plan to create a Children's Forest Code of Ethics that will contain rules of conduct in nature. We plan to organize a joint paper recycling workshop. We will use the recorded photographs of insects, birds, forest plants and sounds to create a digital herbarium and a map of forest sounds in order to create a database of valuable information for educating future generations. At the local level, we plan to plant a tree that we will take care of and visit regularly.

AUTOR:

Marijana Plivelić

Magistra sam predškolskog odgoja i obrazovanja i profesorica razredne nastave s preko dvadeset i pet godina radnog iskustva. Radim kao odgojitelj savjetnik u DV Jarun u mješovitoj skupini za rano usvajanje njemačkog jezika. Uz njemački jezik područje posebnog interesa je i odgoj za održivi razvoj čija načela svakodnevno implementiram u praksi kroz rutine i projektne aktivnosti.

I have a Master's degree in preschool education and am a classroom teacher with over twenty-five years of work experience. I work as a counselor educator at DV Jarun in a mixed group for early German language acquisition. In addition to German, my area of special interest is education for sustainable development, the principles of which I implement in practice on a daily basis through routines and project activities.

VPLIV OKOLJA NA ZDRAVJE MLADIH – ZDRAVI IN TRAJNOSTNO NARAVNANI OTROCI: ZMANJŠEVANJE UPORABE ZASLONOV SKOZI IGRO IN STIK Z NARAVO

Petra Potokar, VVZ Kekec Grosuplje

Izvleček

Prispevek obravnava vpliv prekomerne uporabe zaslonov na razvoj predšolskih otrok ter poudarja pomen vrnitve k naravi in pristni igri. Izhodišče za delo je bilo opažanje, da otroci v starosti 3–4 let v svoji igri vse pogosteje posnemajo digitalne vsebine, pri čemer kažejo manj vztrajnosti in krajši razpon pozornosti. Namen prispevka je predstaviti primer dobre prakse, s katerim sem v oddelku načrtno zmanjševala vpliv zaslonov ter spodbujala trajnostno naravnano življenjski slog.

Dejansko stanje sem preverila z opazovanjem in anketo med starši, ki je potrdila potrebo po konkretnih alternativah digitalnim vsebinam. Na podlagi ugotovitev sem načrtovala dejavnosti, ki so zaslone nadomeščale z gibanjem, gozdno pedagogiko, ustvarjalnostjo iz odpadnih materialov ter medgeneracijskim sodelovanjem.

Rezultati kažejo na večjo vključenost otrok v igro, globlje socialne vezi in večjo umirjenost. Prispevek poudarja, da vzgojiteljica z lastnim zgledom in odnosom do narave otrokom odpira vrata v svet, kjer so dražljaji nežnejši, a za razvoj ključni.

Ključne besede

gibanje, narava, predšolski otrok, socialni razvoj, sodelovanje s starši, trajnostni razvoj, zasloni

Cilji trajnostnega razvoja

- Cilj 3: Zdravje in dobro počutje
- Cilj 4: Kakovostno izobraževanje
- Cilj 11: Trajnostna mesta in skupnosti
- Cilj 12: Odgovorna poraba in proizvodnja
- Cilj 15: Življenje na kopnem

THE IMPACT OF THE ENVIRONMENT ON CHILDREN'S HEALTH – HEALTHY AND SUSTAINABILITY-ORIENTED CHILDREN: REDUCING SCREEN USE THROUGH PLAY AND CONTACT WITH NATURE

Abstract

The paper explores the impact of excessive screen use on preschool development and emphasizes the importance of returning to nature and authentic play. The starting point was the observation that children aged 3–4 increasingly mimic digital content in their play, showing less persistence and shorter attention spans. The aim of the paper is to present a best practice example of reducing screen influence while promoting a sustainable lifestyle.

Through child observation and a parent survey, a clear need for concrete alternatives to digital media was identified. Activities were designed to replace screens with movement, forest pedagogy, creativity using recycled materials, and intergenerational cooperation. Results show deeper social bonds, improved engagement in play, and overall calmness. The paper highlights that a teacher's example and love for nature open doors to a world of gentle but essential developmental stimuli.

Keywords: movement, nature, parent cooperation, preschool child, screen use, social development, sustainable development

1 Uvod

Kot vzgojiteljica vsak dan vstopam v dragocen svet otroške domišljije, vendar sem v zadnjem obdobju vse pogosteje opažala, da v ta svet vstopajo "tuji gostje". To so bili liki in vsebine iz digitalnih zaslonov, ki izpodrivajo otroško pristnost. Nacionalni inštitut za javno zdravje (2023) opozarja, da neustrezna raba zaslonov negativno vpliva na zdravje, kar sem opazila tudi v praksi. Otroci so se namesto spontane igre vse pogosteje pogovarjali o risanih junakih.

V oddelku otrok, starih 3–4 leta, sem zaznala krajši razpon pozornosti in večjo potrebo po hitrih dražljajih. To me je spodbudilo k razmisleku, kako v vrtcu ustvariti okolje, ki otrokom ponuja razvojno primernejše alternative. Namen prispevka je predstaviti celosten pristop, s katerim smo zaslone zamenjali z neposrednim izkustvom. Cilji so bili usmerjeni v krepitev gibanja, čustvene pismenosti in trajnostnega odnosa do okolja, kar se neposredno povezuje s cilji trajnostnega razvoja (Cilj 3, 4, 11, 12 in 15).

Podobno tudi *Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije (2025)* opozarja na pomen uravnotežene rabe zaslonov v zgodnjem otroštvu. Zgodnje otroštvo predstavlja ključno obdobje za oblikovanje navad, ki vplivajo na zdravje posameznika skozi celotno življenje. Prav v tem obdobju se oblikujejo temelji odnosa do gibanja, narave in uporabe digitalnih tehnologij. Zato ima vzgojno-izobraževalno okolje pomembno vlogo pri usmerjanju otrok k zdravemu in trajnostnemu življenjskemu slogu.

2 Osrednji del besedila

2.1 Prepoznavanje problematike in začetna analiza

Izhodišče je bilo sistematično opazovanje. Otroci so v simbolni igri pogosto prevzemali vloge medijskih junakov, kar je kazalo na močan vpliv digitalnega okolja. Da bi starše vključila kot aktivne sodelavce, sem izvedla anonimno anketo (n=15). Rezultati so pokazali, da 100 % otrok gleda televizijo, večina med 30 in 60 minut dnevno.

Ugotovitve sovpadajo z ugotovitvami *Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije (2023)*, ki opozarja na naraščajočo izpostavljenost zaslonom že v predšolskem obdobju.

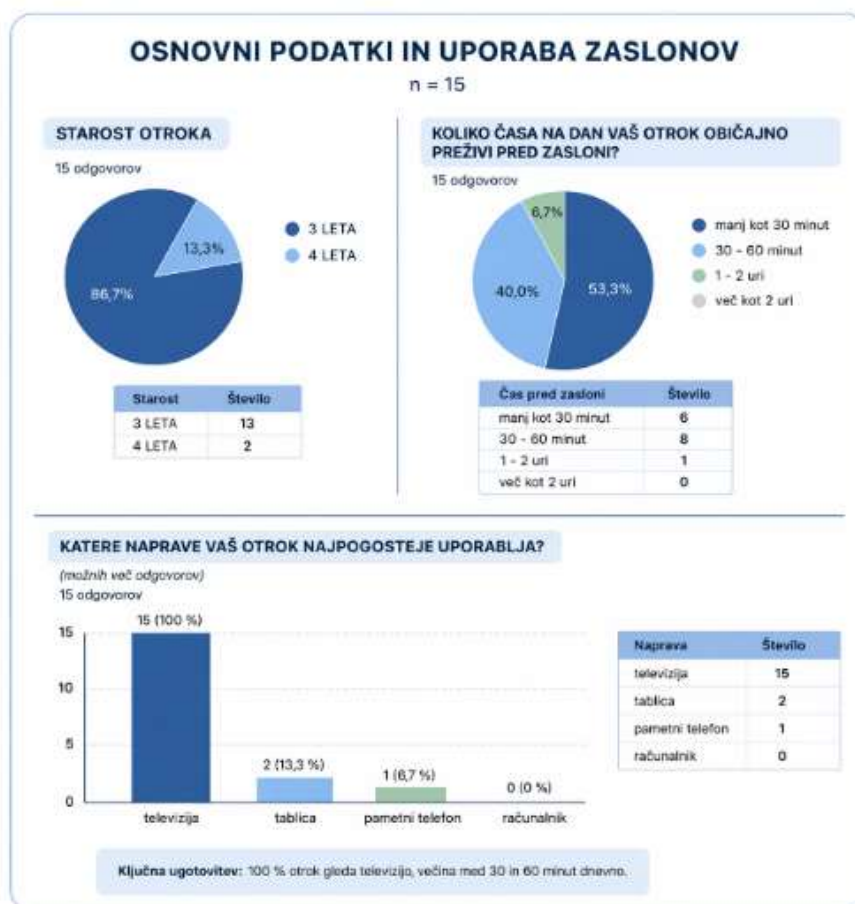

Diagram 1: Starost otrok, čas, preživet pred zasloni in najpogostejše uporabljene naprave (n = 15) (vir: lastni podatki).

Starši so v odprtih odgovorih izpostavili težave pri postavljanju meja ter potrebo po konkretnih idejah za kakovostno preživljanje časa brez zaslonov. To spoznanje je bilo ključno za nadaljnje načrtovanje dejavnosti. Bila sem mnjenja, da mora vrtec postati prostor, ki staršem in otrokom vrne vero v preproste, a bogate dejavnosti brez tehnologije (Spitzer, 2016).

2.2 Cilji in metode dela

Na podlagi analize sem oblikovala cilje, ki presegajo zgolj zmanjševanje uporabe zaslonov. Poudarek je bil na povečanju časa v naravi, krepitvi socialnih odnosov in trajnostni uporabi materialov. Uporabljene metode so vključevale gozdno pedagogiko, izkustveno učenje in medgeneracijsko sodelovanje. Pristen človeški stik nima digitalnega nadomestka.

Takšen pristop omogoča celostni razvoj otroka, saj povezuje telesni, socialni, čustveni in kognitivni vidik razvoja. Hkrati spodbuja aktivno učenje skozi izkušnjo, kar je v predšolskem obdobju ključno za trajnostno usvajanje znanja in vrednot.

2.3 Izvedba dejavnosti v praksi: Celostni objem narave in odnosov

Jedro projekta je bilo ustvarjanje okolja, v katerem zasloni niso bili potrebni, saj so bile dejavnosti za otroke dovolj spodbudne.

2.3.1 Socialni razvoj in toplina medgeneracijskega stika

Velik poudarek smo namenili čustveni pismenosti. Naše »mreže prijateljstva« niso bile le dejavnost z volno, temveč čas za iskrene objeme, smeh in učenje potrpežljivosti. Posebno toplino je v naš oddelek vneslo medgeneracijsko sodelovanje. Ko so nas obiskale babice in dedki, se je v igralnici ustvarilo vzdušje, ki je premostilo generacijski prepad. Skupno petje ljudskih pesmi, rajalni plesi in ustvarjanje so otroke prevzeli bolj kot katera koli risanka. Ob dedkih in babicah so se učili spoštljivosti in poslušanja, kar je pomembna protiutež individualni uporabi zaslonov.

Slika 1: Medgeneracijsko druženje in skupne dejavnosti kot priložnost za razvoj čustvene pismenosti, bližine in socialnih odnosov (vir: avtorica).

2.3.2 Narava kot največja učilnica

Redno smo odhajali v bližnji gozd in v park. Tam se je zgodila največja sprememba. Tišina gozda je otroke umirila. Največje zmagovalke sem začutila, ko so otroci, prej vajeni hitrih slik, nepremično in z globokim zanimanjem opazovali mravljo na deblu. V gozdu smo gradili hiške za škrate, ustvarjali poligone in preprosto ležali v listju. Opazila sem, da so v naravi postali bolj vztrajni, njihova domišljija pa je zacvetela. Palica je kar naenkrat postala čarobna palica, meč, zalivalka ali glasbilo.

Slika 2: Gozd kot prostor umirjanja, domišljjske igre in poglobljenega raziskovanja narave (vir: avtorica).

2.3.3 Ustvarjalnost in trajnost

Otroci so iz pasivnih opazovalcev postali aktivni ustvarjalci. Iz odpadne embalaže smo izdelovali lutke, s čimer smo krepili odgovornost do okolja (Cilj 12). Sodelovanje pri snovanju zgodb in dramsko igranje sta jim dala moč, da so sami postali junaki svojih zgodb, namesto da bi le opazovali tuje na ekranu.

2.3.4 Sodelovanje s starši

Staršem sem pripravila kartice z idejami za preživljanje časa brez zaslonov (Dolinšek Bubnič, 2023). Skupni pohodi in delavnice, kjer so skupaj z otroki izdelovali lutke, so okrepili našo skupnost. Starši so poročali, da so ob teh dejavnostih tudi sami ponovno odkrili radost preprostega bivanja z otrokom, brez televizijskih ekranov. Ob tem so razvijali boljše razumevanje otrokovega vedenja, kar potrjujejo tudi spoznanja *Srebrnič idr. (2023)* o pomenu čustvenega odzivanja in postavljanja meja.

Sliki 3 in 4: Skupni pohodi in ustvarjanje lutk kot priložnost za povezovanje in krepitev skupnosti (vir: avtorica).

2.3.5 Predavanje za starše in širši vpogled v uporabo zaslonov

V okviru sodelovanja s starši sem izvedla tudi strokovno predavanje, na katerem sem predstavila rezultate ankete o uporabi zaslonov ter njihovem vplivu na razvoj otrok. Pri pripravi vsebine sem se oprla tudi na strokovna izhodišča, predstavljena na webinarju *Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije* (2023).

Staršem sem predstavila priporočila glede omejevanja časa pred zasloni ter konkretne strategije za uvajanje alternativnih dejavnosti. Poseben poudarek je bil na pomenu doslednosti, zgleda odraslih in postopnega uvajanja sprememb.

Dodatno sliko o razširjenosti uporabe zaslonov smo pridobili tudi v sodelovanju z vzgojiteljicama iz sosednjih oddelkov (otroci, stari 4–5 let in 5–6 let), ki sta preko pogovorov z otroki zbirali njihove izkušnje. Iz odgovorov otrok je razvidno, da se z naraščajočo starostjo povečuje pogostost uporabe zaslonov, pri čemer otroci vse pogosteje uporabljajo tudi pametne telefone ter dostopajo do vsebin na platformah, kot sta YouTube in TikTok ter prihajajo v stik tudi z vsebinami, ki niso razvojno primerne njihovi starosti.

Otroci so ob tem pogosto navajali, da zaslone uporabljajo samostojno, brez stalne prisotnosti odraslih, ter da čas uporabe ni vedno jasno omejen. Iz odgovorov je bilo mogoče razbrati tudi, da starši ta čas pogosto namenijo počitku ali drugim obveznostim, kar dodatno potrjuje potrebo po podpori družinam pri vzpostavljanju uravnoteženih navad.

Razprava po predavanju je pokazala veliko potrebo staršev po konkretnih usmeritvah in izmenjavi izkušenj, kar je dodatno okrepilo sodelovanje med vrtcem in družino.

2.4 Inovativnost pristopa

Inovativnost mojega pristopa ni v uvajanju novih tehnologij, temveč v zavestnem in srčnem didaktičnem odmiku od njih. V svetu, ki hiti, je inovacija to, da se ustavimo. Celostni model, ki povezuje preventivo pred zasloni z gozdno pedagogiko in aktivnim vključevanjem družine, predstavlja trajnostni način življenja, ki otroke opremi za prihodnost bolje kot katera koli aplikacija. Inovativnost pristopa se kaže tudi v sistematičnem povezovanju zmanjševanja uporabe zaslonov z razvojem socialno-čustvenih kompetenc in trajnostnih vrednot, kar presega zgolj preventivne pristope. Gre za celosten model, ki vključuje otroka, družino in okolje kot enakovredne soustvarjalce sprememb.

3. Zaključek

Projekt je potrdil, da otroci ne potrebujejo prepovedi, temveč vabilo v zanimivejši, razvojno spodbuden svet. Ugotovitve iz drugih oddelkov dodatno potrjujejo, da se z naraščajočo starostjo povečuje tudi izpostavljenost zaslonom, kar še poudarja pomen zgodnjega in preventivnega delovanja.

Rezultati mojega dela kažejo na večjo umirjenost otrok, daljšo pozornost pri igri ter pristnejše medsebojne odnose. Kljub temu raziskava ostaja omejena na manjši vzorec in specifičnost enega oddelka, zato rezultatov ne moremo neposredno posploševati.

Moje delo v tem projektu ni bilo le zmanjševanje časa pred zasloni, temveč zavestno ustvarjanje pogojev za celostni razvoj otrok. V ospredje sem postavila izkustveno učenje, gibanje, stik z naravo ter pristne medosebne odnose, ki predstavljajo temelj zdravega razvoja in trajnostno naravnega življenjskega sloga.

Verjamem, da smo v otrocih zasejali seme trajnosti in ljubezni do narave, ki bo raslo skupaj z njimi. V prihodnje želim pristop nadgraditi, ga razširiti na raven celotnega vrtca ter sistematično spremljati dolgoročne učinke na razvoj otrok. Prepričana sem, da je najdragocenejša "slika" tista, ki jo otrok doživi v naravi, ne pa na zaslonu.

Pomembno je, da se vzgojno-izobraževalne ustanove in družine zavedajo svoje skupne odgovornosti pri oblikovanju zdravih navad otrok. Le s sodelovanjem in usklajenim delovanjem lahko ustvarimo okolje, ki spodbuja uravnotežen razvoj ter odgovoren odnos do sodobnih tehnologij.

4. Viri in literatura

Dolinšek Bubnič, M. (2023). 365 dni brez televizije.

Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije. (2023). Predšolski otroci in zasloni [webinar].

Ministrstvo za zdravje Republike Slovenije. (2025). *Izberi sebe, ne zaslona – za bolj zdrav razvoj otrok in mladostnikov*. <https://www.gov.si/novice/2025-11-17-izberi-sebe-ne-zaslona-za-bolj-zdrav-razvoj-otrok-in-mladostnikov/>

Nacionalni inštitut za javno zdravje. (2023). Elektronski zasloni: priporočila za uporabo pri otrocih in mladostnikih.

Spitzer, M. (2016). Sužnji zaslonov.

Srebrnič, J., idr. (2023). Štekam svojega otroka.

Kratka predstavitev avtorice

Petra Potokar je diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok v VVZ Kekec Grosuplje, kjer deluje na področju zgodnjega učenja, trajnostne vzgoje in spodbujanja zdravega življenjskega sloga. Pri svojem delu verjame v moč narave in pristnih človeških vezi. Njen cilj je otroke opolnomočiti za zdrav življenjski slog skozi gibanje, gozdno pedagogiko in trajnostno vzgojo, hkrati pa biti staršem v oporo pri vzgoji v digitalni dobi.

Short Presentation of the Author

Petra Potokar is a graduate preschool teacher at VVZ Kekec Grosuplje, where she works in the field of early childhood education, sustainable education, and promoting a healthy lifestyle. In her work, she believes in the power of nature and authentic human connections. Her goal is to empower children for a healthy lifestyle through movement, forest pedagogy, and sustainable education, while supporting parents in parenting within the digital age.

NAŠE STABLO – NAŠA ODRŽIVA PRIČA

Snježana Marković - Zoraja, Kristina Fratrović, Osnovna škola Dubovac, Karlovac, Hrvatska

SAŽETAK RADA (glavni problem, oblici i metode rada, opis provedenih aktivnosti, zaključci, daljnje aktivnosti ...)

Scenarij poučavanja temelji se na istraživačkom, multisenzornom i iskustvenom učenju u neposrednom prirodnom okruženju, u kojem djeca istražuju stablo kao živi organizam i važan element lokalnog ekosustava. Kroz strukturirani radni materijal djeca promatraju, uspoređuju i bilježe obilježja stabla, poput kore, listova, zvukova iz okoline i živih bića koja ga nastanjuju, čime razvijaju temeljne prirodoslovne kompetencije i razumijevanje međusobne povezanosti organizama i njihova staništa. Poseban naglasak stavljen je na razvoj ranih matematičkih kompetencija kroz procjenjivanje, uspoređivanje i bilježenje veličina u prirodi (visina stabla i debljina debla), primjenom jednostavnih i djeci primjerenih metoda procjene.

Aktivnosti su osmišljene prema načelima vođenog istraživanja, pri čemu djeca kroz opažanje, postavljanje pitanja, raspravu i zaključivanje postupno izgrađuju razumijevanje uloge stabla u prirodi i njegove važnosti za životni okoliš. Scenarij se temelji na interdisciplinarnom STEAM pristupu jer integrira prirodoslovlje, matematiku, jezični razvoj, digitalne elemente, suradničko učenje i kreativno izražavanje. Istovremeno se primjenjuje CLIL pristup pa djeca na poznatim elementima iz prirode usvajaju riječi na engleskom jeziku. Završni dio aktivnosti uključuje izradu zajedničkog plakata na kojem djeca razvrstavaju svoja opažanja i uspoređuju niža i viša stabla, čime dodatno razvijaju matematičko mišljenje, komunikaciju, suradnju i vizualno prikazivanje rezultata učenja. Aktivnost se zaokružuje edukativnom igrom na tabletu, kroz koju djeca prepoznaju i razvrstavaju pozitivne i negativne utjecaje na okoliš te tako razvijaju početne digitalne i ekološke kompetencije.

Scenarij zajednički planiraju i provode učiteljice iz osnovne škole uz kontinuiranu podršku odgojitelja u vrtiću, čime se osigurava pedagoška kvaliteta i povezanost između različitih razina odgojno-obrazovnog sustava. Učenje se odvija u stvarnom okruženju i usmjereno je prema vrijednostima održivog razvoja, jer djeca kroz izravno iskustvo razvijaju osjetljivost za prirodu, razumiju važnost očuvanja okoliša i postavljaju temelje za odgovorno djelovanje u budućnosti. Takav pristup potvrđuje da istraživačke i multisenzorske aktivnosti u najranijoj dobi imaju važnu ulogu u razvoju trajnog i primjenjivog znanja.

ABSTRACT: My tree – my sustainable story

The teaching scenario is based on exploratory, multisensory and experiential learning in the immediate natural environment, in which children explore the tree as a living organism and an important element of the local ecosystem. Through structured work material, children observe, compare and record the characteristics of the tree, such as bark, leaves, sounds from the environment and living creatures that inhabit it, thereby developing basic natural science competences and understanding of the interconnectedness of organisms and their habitats. Special emphasis is placed on the development of early mathematical competences through estimating, comparing and recording quantities in nature (tree height and trunk thickness), using simple and child-friendly assessment methods. The activities are designed according to the principles of guided inquiry, where children gradually build an understanding of the role of trees in nature and their importance for the environment through observation, asking questions, discussion and inference. The scenario is based on an interdisciplinary STEAM approach because it integrates natural science,

mathematics, language development, digital elements, collaborative learning and creative expression. The final part of the activity includes the creation of a joint poster on which children classify their observations and compare lower and higher trees, thereby further developing mathematical thinking, communication, cooperation and visual presentation of learning results. The activity is rounded off with an educational game on a tablet, through which children recognize and classify positive and negative impacts on the environment, thus developing initial digital and ecological competences. The scenario is jointly planned and implemented by primary school teachers with the continuous support of kindergarten teachers, thus ensuring pedagogical quality and connections between different levels of the educational system. Learning is clearly contextualized in a real environment and directed towards the values of sustainable development, because children develop sensitivity to nature through direct experience, understand the importance of environmental protection and lay the foundations for responsible action in the future. Such an approach confirms that research and multisensory activities at an early age play an important role in the development of lasting and applicable knowledge.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

Scenarij poučavanja podržava nekoliko Ciljeva održivog razvoja (SDG). Doprinosi SDG-u 4 (Kvalitetno obrazovanje) promicanjem učenja temeljenog na istraživanju, interdisciplinarnog i iskustvenog učenja koje razvija STEM i ekološke kompetencije. Također podržava SDG 13 (Klimatske akcije) pomažući djeci da razumiju ulogu drveća u ekosustavima, potičući ranu svijest o ekološkoj odgovornosti. Osim toga, aktivnost se bavi SDG-om 15 (Život na kopnu) istražujući drveće kao staništa za žive organizme i naglašavajući važnost zaštite prirodnih ekosustava.

Autori:

Snježana Marković – Zoraja, prof. biologije i kemije

Kristina Fratrović, dipl.ing matematike

Osnovna škola Dubovac, Karlovac, Hrvatska

Snježana Marković-Zoraja, prof. biologije i kemije, učitelj savjetnik kemije u OŠ Dubovac, Karlovac. Voditeljica je Međuzupanijskog GLOBE vijeća. Član je Državnog povjerenstva. Mentorica je učenicima na Državnim GLOBE natjecanjima. Mentorica je učenicima na istraživačkim projektima koji su nagrađeni i objavljeni u Hrvatskoj i u svijetu. Dobitnica je nagrade za najbolji scenarij poučavanja u EU – Scientix. eu 2021. i 2025. godine Mentorica je učenicima koji su 2024. godine imali najbolji istraživački projekt u Europi i Euroaziji te je s učenicima bila na svjetskoj konferenciji u SAD-u.

Scenariji poučavanja koji populariziraju STEM područje objavljeni su na hrvatskim i internacionalnim web stranicama. Redovito sudjeluje na konferencijama u Hrvatskoj i u svijetu kao predavač gdje izlaže primjere dobre prakse u radu s učenicima u STEM području.

Autor je istraživanja i predavanja na HKKO u Splitu 2016., 2022. i 2024. godine. Mentorica je učenicima na državnim natjecanjima iz kemije.

Predavač je na županijskim stručnim vijećima Biologije i Kemije, na Međuzupanijskim vijećima GLOBE, na državnim skupovima GLOBE i konferencijama (Biološki kongres, Matematički kongres, Enter konferencija, CUC konferencija). Sudjeluje u Erasmus projektima. Koordinatorica je tima za rad s darovitim učenicima u školi. Voditeljica je međunarodnog projekta „Meet and learn together with GLOBE“ te sudjeluje u internacionalnom projektu ICSE – Otvoreno školovanje (PMF, FER).

MAJHNE ČEBELE, VELIKE LEKCIJE ZA PRIHODNOST

Anela Blagajčević, Vrtec Otona Župančiča, Ljubljana

Izvleček

Prispevek predstavlja primer dobre prakse, v katerem so otroci, stari 4–5 let, skozi neposredne izkušnje spoznavali življenje čebel in njihov pomen za naravo. Izhodišče predstavlja upad opraševalcev in potreba po zgodnjem razvijanju trajnostnega razumevanja narave. Dejavnosti so temeljile na opazovanju, raziskovanju, eksperimentiranju in igri, pri čemer so otroci aktivno sodelovali in preko konkretnih izkušenj razvijali razumevanje opraševanja, nabiranja nektarja ter vloge čebel v ekosistemu.

S pomočjo različnih didaktičnih pristopov, kot so opazovanje s pripomočki, modeliranje procesov in igra vlog, so otroci postopno gradili znanje ter ga spontano prenašali v igro. Rezultati kažejo visoko motivacijo otrok ter izboljšano razumevanje osnovnih naravoslovnih pojmov, hkrati pa razvoj pozitivnega odnosa do narave in trajnostnega ravnanja. Prispevek potrjuje, da učenje skozi izkušnjo pomembno prispeva k razvoju trajnostnih vrednot že v predšolskem obdobju.

Ključne besede

čebele, izkustveno učenje, narava, opraševanje, predšolska vzgoja, trajnostni razvoj

Cilji trajnostnega razvoja

- Življenje na kopnem: varovanje ekosistemov in biotske raznovrstnosti, zaščita opraševalcev in njihovih življenjskih okolij, razumevanje pomena rastlin in živali za naravno ravnovesje.
- Podnebni ukrepi: vpliv podnebnih sprememb na življenje čebel, pomen človekovega ravnanja za ohranjanje narave, razvijanje odgovornega odnosa do okolja.
- Kakovostno izobraževanje: vzgoja za trajnostni razvoj že v predšolskem obdobju, razvoj radovednosti, raziskovalnega mišljenja in odgovornosti.

SMALL BEES, BIG LESSONS FOR THE FUTURE

Abstract

The paper presents a good practice example in which children aged 4–5 explored the life of bees and their importance for nature through direct experience. The starting point is the decline of pollinators and the need for early development of sustainable understanding of nature. The activities were based on observation, inquiry, experimentation, and play, with children actively participating and developing an understanding of pollination, nectar collection, and the role of bees in the ecosystem through hands-on experiences.

Through various didactic approaches, such as observation using tools, process modelling, and role play, children gradually constructed knowledge and spontaneously transferred it into their play. The results indicate high levels of motivation among children, improved understanding of basic scientific concepts, and the development of a positive attitude toward nature and sustainable behaviour. The paper confirms that experiential learning significantly contributes to the development of sustainable values already in early childhood.

Keywords: bees, early childhood education, experiential learning, nature, pollination, sustainable development

1. UVOD

» Čebele nas opominjajo,
da je tudi najmanjše bitje lahko nepogrešljiv del narave
in prihodnosti človeštva.«

Opraševalci imajo ključno vlogo pri ohranjanju biotske raznovrstnosti, saj je približno tri četrtine rastlinskih vrst vsaj delno odvisnih od opraševanja. Njihova prisotnost pomembno vpliva na količino in kakovost pridelkov ter posledično na prehransko varnost in zdravje ljudi (Dolinar, 2022, str. 14).

Biotska raznovrstnost predstavlja temelj trajnostnega razvoja, saj so vrste medsebojno povezane in izumrtje ene lahko vpliva na celoten ekosistem. Kljub temu so opraševalci vse bolj ogroženi zaradi človekovih dejavnosti, kot so podnebne spremembe, intenzivno kmetijstvo, monokulture, onesnaževanje in uporaba kemičnih sredstev (prav tam).

Ohranjanje opraševalcev zato zahteva odgovorno ravnanje posameznikov in družbe. Zavedanje o njihovem pomenu ter trajnostno delovanje sta ključna za ohranjanje naravnega ravnovesja in zagotavljanje prihodnosti ekosistemov (prav tam).

Prav zato je pomembno, da otroci že v predšolskem obdobju razvijajo razumevanje pomena čebel in odgovoren odnos do narave. Predšolski otroci svet spoznavajo predvsem skozi lastno izkušnjo, zato smo dejavnosti zasnovali tako, da so lahko čebele opazovali, posnemali in njihove procese tudi sami preizkusili.

2. KAKO SMO Z OTROKI SPOZNAVALI ČEBELE

Dejavnosti smo načrtovali tako, da so otroci znanje gradili postopno – od opazovanja do lastnega raziskovanja in igre. Spoznavanje čebel se je razvijalo skozi različne dejavnosti, ki so se med seboj smiselno dopolnjevale in nadgrajevale.

Začeli smo z uvodnim pogovorom ob slikah in zgodbi *Kam so šle vse čebelice*, kjer so otroci izražali svoja predznanja in predstave o čebelah. Njihove ideje so bile izhodišče za nadaljnje raziskovanje, saj so se ob pogovoru spontano odpirala vprašanja o tem, kje čebele živijo, kaj jedo in zakaj so pomembne. V knjigi smo poiskali odgovore na številna vprašanja ter spoznali, kako čebele živijo, zakaj so pomembne in kako delujejo kot skupnost. Otroci so ugotovili, da čebele živijo povezano, kot družina, in da ne morejo živeti same, temveč vedno delujejo skupaj.

Ogledali smo si tudi izobraževalni prispevek o kranjski čebeli, kjer smo izvedeli, zakaj so čebele ogrožene in kako lahko ljudje prispevamo k njihovi zaščiti. Spoznali smo, da je pomembno saditi in sejati medonosne rastline ter skrbeti za okolje, saj ima človek pomembno vlogo pri ohranjanju čebel. Otroci so razumeli, da brez čebel tudi življenje ljudi ne bi bilo enako.

Da bi otroci bolje razumeli čebele, proces opraševanja in nabiranja nektarja, smo dejavnosti nadgradili z raziskovanjem in igro, pri kateri so se postavili v vlogo čebel.

Slika 77: Pano v igralnici

Vir: lasten

Pomemben korak je predstavljalo neposredno opazovanje prave čebele. Otroci so jo najprej opazovali s prostim očesom, nato pa še s pomočjo lup in mikroskopa. Tak način dela je pri njih vzbudil izjemno zanimanje, saj so lahko podrobno videli dele telesa, kot so krila, tipalke in noge. Opazovanje so nadgradili z učnimi listi, na katerih so beležili in označevali svoje ugotovitve, s čimer so svoje zaznave tudi konkretizirali. Poleg čebel so otroci opazovali tudi ose, kar jim je omogočilo primerjavo med obema vrstama.

Slika 2: Opazovanje čebele pod mikroskopom

Vir: lasten

Slika 3: Opazovanje čebele pod lupo

Vir: lasten

Slika 4: Izpolnjevanje učnih listov

Vir: lasten

Slika 5: Učni listi

Vir: lasten

Da bi otroci razumeli proces opráševanja, sem izdelala preprost model čebele iz kosmatene žice. Ta je omogočala, da so se delci »cvetnega prahu« oprijeli njenih »nožic«. Otroci so z modelom prenašali prah z ene rože na drugo in tako skozi lastno dejavnost spoznali, kako čebela sodeluje pri opráševanju rastlin. Proces, ki je sicer težko predstavljen, je na ta način postal konkreten in razumljiv.

Slika 6: Čebela s cvetnim prahom

Vir: lasten

Slika 7: Cvetovi s cvetnim prahom

Vir: lasten

Slika 8: Pridne čebelice

Vir: lasten

Podobno smo pristopili tudi k razumevanju nabiranja nektarja. S pomočjo kapalk, ki so predstavljale čebelji rilček, so otroci srkali obarvano tekočino (voda in med) iz cvetov in jo prenašali v model satja. Ob tem so opazovali, kako se tekočina zbira, in spoznavali povezavo med nektarjem in medom. Na ta način so abstrakten proces pretvorili v konkretno izkušnjo, kar je bistveno za razumevanje v predšolskem obdobju. Spoznali smo tudi, da ima čebela dva želodca, enega za energijo, da se hrani in drugega za shrambo nektarja, ki ga odnese v panj ali čebelnjak.

Slika 9, 10, 11: Nabiranje nektarja in pridne čebelice

Vir: lasten

Velik pomen je imela tudi igra vlog. V igralnici smo skupaj oblikovali čebelnjak, ki je postal prostor za spontano igro. Otroci so prevzemali različne vloge, od čebel do čebelarjev, ter skozi igro ponavljali in nadgrajevali svoje znanje. V igri so uporabljali nove pojme in procese, kar kaže na razumevanje in ponotranjenje naučenega. Otrokom sem izdelala iz mehurčkaste folije med v satju ter iz kosmatenih kroglic med, tako kot pravi čebelarji so tudi oni z zaščitno opremo skrbeli za čebele in čebelnjak. Iz odpadnega materiala smo izdelali zaščitno masko, ob spoznavanju zaščite, ki jo uporablja čebelar, smo ugotovili, da zaščitna oprema ne varuje le čebelarja, temveč tudi čebele, saj ob piku čebela umre. Zato se čebelar zaščiti, da čebele ne bi umrle, medtem ko on dela.

Slika 12, 13, 14, 15: Naš čebelnjak in čebelarji na delu

Vir: lasten

Dejavnosti smo povezali tudi z ustvarjalnim izražanjem. Otroci so risali čebele, izdelovali satje in soustvarjali čebelnjak, pri čemer so svoje doživljanje teme izražali na sebi lasten način. Ustvarjalne dejavnosti so omogočile dodatno utrjevanje znanja in poglobljanje razumevanja.

Spoznali smo tudi pomen končnic na čebelnjakih, ki imajo pomembno kulturno in sporočilno vrednost. Otroci so si izdelali svoje končnice, ki jih uporabljajo za shranjevanje svojih risbic. V garderobi smo tako uredili čebelnjak s končnicami, v katerem niso čebele, temveč otroške risbice, kar predstavlja simbolično povezavo med ustvarjalnostjo otrok in svetom čebel.

Slika 16, 17, 18, 19: Likovno ustvarjanje in okrasitev panoja v garderobi ter čebelnjak s končnicami

Vir: lasten

Pomemben del učenja je predstavljalo tudi delo na vrtu. Skupaj smo uredili naš zeliščni vrt in posadili različne rastline, ob tem pa smo se pogovarjali o tem, katere rastline privabljajo čebele in zakaj so pomembne za njihovo preživetje. Otroci so tako spoznali, da lahko tudi sami aktivno in odgovorno prispevajo k ohranjanju narave.

Slika 780, 21: Urejanje vrta

Vir: lasten

Ob tem sem želela poudariti, da lahko vsak posameznik pomaga čebelam. Če nimamo vrta, lahko medonosne rastline posadimo na balkon, če nimamo balkona, pa tudi na okensko polico. Otroci so razumeli, da čebele vedno najdejo hrano, če jim ustvarimo ustrezne pogoje.

Dejavnosti smo nadgradili z obiskom čebelarja v naši bližini, ki nam je predstavil svoje delo in nam pokazal, kako poteka skrb za čebele. Otroci so imeli priložnost, da so vse, kar so spoznali, doživeli tudi v resničnem okolju. Obisk jim je omogočil, da so svoje znanje povezali s konkretnimi izkušnjami in ga še dodatno poglobili.

3. ZAKLJUČEK

Dejavnosti so pokazale, da se otroci najučinkoviteje učijo takrat, ko lahko aktivno sodelujejo, raziskujejo in preizkušajo. Spoznavanje čebel skozi konkretne izkušnje jim je omogočilo, da so procese, kot sta opraševanje in nabiranje nektarja, ne le razumeli, temveč tudi doživeli. Pri otrocih sem opazila, da so

pridobljeno znanje spontano prenašali v igro, pri čemer so uporabljali nove izraze in ponavljali procese, ki so jih spoznali. To kaže na globlje razumevanje in ponotranjenje vsebine.

Posebno vrednost ima tudi spoznanje, da lahko vsak posameznik prispeva k ohranjanju čebel, kar so otroci povezali z lastnimi dejanji, kot je sajenje medonosnih rastlin. Na ta način se že v predšolskem obdobju oblikujejo temelji za odgovoren odnos do narave. Spoznavanje čebel tako ni predstavljalo le učenja o naravi, temveč pomembno izkušnjo, skozi katero so otroci začeli razumeti svojo vlogo v svetu, ki jih obdaja.

Majhne čebele so tako otrokom odprle vrata do velikih spoznanj o naravi in odgovornosti do nje. Takšne izkušnje ne oblikujejo le znanja, temveč tudi odnos, ki lahko dolgoročno vpliva na ravnanje otrok do narave.

4. VIRI IN LITERATURA

Dolinar, D. (2022). Sožitje za trajnostni razvoj. V P. Bole, I. Esenko & A. Šalehar (ur.), *Svet opraševalcev* (str. 14). Muzeji radovljiške občine.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem Anela Blagajčević, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Otona Župančiča v Ljubljani. Pri svojem delu se osredotočam na izkustveno učenje, raziskovanje narave ter razvijanje trajnostnega mišljenja pri otrocih. Pomembno se mi zdi, da otrokom omogočim učenje skozi lastno izkušnjo, igro in raziskovanje, saj na ta način najgloblje razumejo svet okoli sebe. Posebno pozornost namenjam ustvarjanju spodbudnega učnega okolja, kjer otroci razvijajo radovednost, samostojnost in pozitiven odnos do narave.

I am Anela Blagajčević, a preschool teacher at Oton Župančič Kindergarten in Ljubljana. In my work, I focus on experiential learning, nature exploration, and fostering sustainable thinking in young children. I believe that children learn best through direct experience, play, and inquiry, which helps them develop a deeper understanding of the world around them. I am particularly interested in creating a supportive learning environment that encourages curiosity, independence, and a positive attitude toward nature.

PARTNERSTVO RODITELJA I DJEČJEG VRTIĆA SLAVUJ U ODRŽIVOM RAZVOJU

Maja Celizić, DV Slavuj

Sažetak

Ovaj rad naglašava važnost partnerstva između vrtića i roditelja u razvoju kompetencija za održivi razvoj, posebno kroz načelo „učiti, živjeti i raditi zajedno“ (AZOO, 2011). Održivi razvoj usmjeren je na razvoj samoodrživosti pojedinca. Djeca u vrtiću usvajaju navike zdravog života, brige o sebi te razvijaju svijest i stavove o važnosti očuvanja prirode i odgovornog ponašanja. Kada su roditelji i vrtić aktivno povezani, djeca dobivaju jasnu poruku da održivost nije samo vrtićka tema, već vrijednost koja se živi u svakodnevnom životu. Stoga je ključno razvijati partnerske odnose između vrtića i obitelji. Uključivanje roditelja u odgojno-obrazovni proces jača zajednicu, potiče suradnju i razvija međusobno povjerenje među svim dionicima.

U prezentaciji će biti prikazani konkretni primjeri suradnje između vrtića i roditelja, uključujući zajedničke edukativne aktivnosti u odgojno-obrazovnim skupinama, ekološke inicijative i društvene akcije te sudjelovanje roditelja u događanjima koja promiču održivi razvoj u DV Slavuj. Također će biti prikazana timska suradnja Eko tima i stručnih suradnika s roditeljima u izradi plana koji uključuje vrijednosti i ciljeve implementacije održivog razvoja. Poseban naglasak stavlja se na dobrobiti ovih aktivnosti za dijete, roditelje i odgojno-obrazovne djelatnike.

Zaključno, partnerstvo između vrtića i obitelji pokazuje se kao temelj za uspješno razvijanje kompetencija održivog razvoja kod djece. Usklađeno djelovanje svih dionika omogućuje djeci da kroz svakodnevna iskustva usvajaju vrijednosti odgovornog ponašanja, brige o sebi, drugima i okolišu. Aktivno uključivanje roditelja te suradnja s odgojiteljima i stručnim timom doprinosi kvalitetnijem planiranju i provedbi aktivnosti, ali i jačanju zajedništva i povjerenja. Održivi razvoj tako postaje sastavni dio svakodnevne prakse, čime se stvaraju temelji za dugoročne pozitivne promjene u zajednici.

DV Slavuj, kao nositelj zelene eko zastave, nastavlja sustavno promicati održivi razvoj kroz Godišnji plan i program ustanove te njegovu implementaciju u svakodnevnu odgojno-obrazovnu praksu. Partnerstvo s roditeljima prepoznaje se kao jedan od ključnih pokazatelja kvalitete rada ustanove, što će se i dalje razvijati kroz zajedničko postavljanje ciljeva i stvaranje poticajnog okruženja za dobrobit svih dionika – djece, roditelja i odgojno-obrazovnih djelatnika.

O autoru

Maja Celizić, magistra pedagogije, zaposlena je kao pedagog u Dječjem vrtiću Slavuj. Ima dugogodišnje iskustvo rada u predškolskim ustanovama, uključujući DV „Izvor“ Samobor, DV „Sunčana“ Zagreb i DV „Osmijeh“ Samobor.

Obrazovanje je stekla na Visokoj učiteljskoj školi u Petrinji, Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, Odsjek za pedagogiju. Završila je i osnovnu glazbenu školu „Ferdo Livadić“.

Tijekom rada aktivno sudjeluje u stručnim skupovima, projektima i znanstvenim objavama iz područja odgoja i obrazovanja, s posebnim naglaskom na digitalnu pismenost, inkluziju i profesionalni razvoj

odgojitelja. Koautorica je znanstvenih radova objavljenih u stručnim časopisima *Suvremena pitanja i Metodički obzori*.

PARTNERSHIP BETWEEN PARENTS AND THE SLAVUJ KINDERGARTEN IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Maja Celizić, Slavuj Kindergarten

Abstract

This paper emphasizes the importance of partnership between kindergartens and parents in developing competencies for sustainable development, particularly through the principle “learning, living, and working together” (AZOO, 2011). Sustainable development is aimed at fostering individual self-sustainability. In kindergarten, children acquire healthy lifestyle habits, learn to care for themselves, and develop awareness and attitudes about the importance of environmental protection and responsible behavior. When parents and the kindergarten are actively connected, children receive a clear message that sustainability is not only a kindergarten topic, but a value lived in everyday life. Therefore, it is essential to build strong partnerships between kindergartens and families. Involving parents in the educational process strengthens the community, encourages cooperation, and builds mutual trust among all stakeholders.

The presentation will showcase concrete examples of collaboration between kindergartens and parents, including joint educational activities within groups, environmental initiatives, social actions, and parental participation in events promoting sustainable development at Kindergarten Slavuj. It will also present teamwork between the Eco Team and professional associates with parents in developing a plan that includes the values and goals of implementing sustainable development. Special emphasis is placed on the benefits of these activities for children, parents, and educational staff.

In conclusion, the partnership between kindergartens and families proves to be a fundamental factor in successfully developing children’s competencies for sustainable development. Coordinated action

among all stakeholders enables children to adopt values of responsible behavior, care for themselves, others, and the environment through everyday experiences. Active parental involvement, along with cooperation with educators and professional staff, contributes to more effective planning and implementation of activities, as well as strengthening a sense of community and trust. In this way, sustainable development becomes an integral part of everyday practice, laying the foundation for long-term positive changes in the community.

Kindergarten Slavuj, as a holder of the Green Eco Flag, continues to systematically promote sustainable development through its Annual Plan and Programme and its implementation in everyday educational practice. Partnership with parents is recognized as one of the key indicators of institutional quality and will continue to be strengthened through joint goal-setting and the creation of a supportive environment for the benefit of all stakeholders—children, parents, and educational staff.

About author

Maja Celizić, M.A. in Pedagogy, works as a pedagogist at the Slavuj Kindergarten. She has many years of experience working in preschool institutions, including the “Izvor” Kindergarten in Samobor, the “Sunčana” Kindergarten in Zagreb, and the “Osmijeh” Kindergarten in Samobor.

She received her education at the College of Teacher Education in Petrinja, the Faculty of Teacher Education at the University of Zagreb, and the Faculty of Humanities and Social Sciences at the University of Rijeka, Department of Pedagogy. She also completed basic music school “Ferdo Livadić”.

Throughout her career, she has actively participated in professional conferences, projects, and scientific publications in the field of education, with a special focus on digital literacy, inclusion, and the professional development of educators. She is a co-author of scientific papers published in the journals *Suvremena pitanja* and *Metodički obzori*.

MAJHNI RAZISKOVALCI VELIKEGA VESOLJA (OD RADOVEDNOSTI DO RAZUMEVANJA)

Sonja Pavlinjek, OŠ Cankova – Vrtec Cankova

IZVLEČEK

Prispevek predstavlja projektno delo z otroki, starimi od 4 do 6 let, v katerem smo jim na izkustven, igriv in raziskovalen način približali tematiko vesolja. Izhajali smo iz otroške radovednosti ter njihovega spontanega zanimanja za nebo, planete, astronavte. S pomočjo raziskovanja, preprostih poskusov, pogovora, ogleda slikovnega in video gradiva ter simbolne igre smo otrokom omogočili aktivno raziskovanje vesolja ter spoznavanje osnovnih naravoslovnih pojmov. Didaktično prilagojene vsebine so prispevale k razvoju zgodnjega znanstvenega mišljenja ter okoljskega zavedanja.

Ugotavljamo, da lahko z ustrezno načrtovanimi dejavnostmi tudi najmlajši otroci razvijajo naravoslovno pismenost in zgodnje zanimanje za znanost. Pri otrocih smo zaznali visoko stopnjo motivacije in vključenosti v dejavnosti raziskovanja in eksperimentiranja ter povečano rabo naravoslovnega besedišča pri simbolni igri.

V prihodnje bi bilo smiselno nadgraditi trajnostno naravnost z večjim poudarkom na skrbi za okolje, varovanju naravnih virov ter povezovanju teme vesolja z vsakodnevnimi dejavnostmi dnevne rutine v vrtcu, saj se odgovoren odnos do planeta začne oblikovati že v predšolskem obdobju.

KLJUČNE BESEDE

igra, naravoslovje v vrtcu, otrok, raziskovanje vesolja

- CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA
- Cilj 4 – Kakovostno izobraževanje: spodbujanje vključujočega in kakovostnega zgodnjega učenja, ki temelji na raziskovanju in kritičnem mišljenju.
- Cilj 12 – Odgovorna poraba in proizvodnja: pogovor o varovanju našega planeta, varčni rabi virov ter skrbi za okolje kot edinstven življenjski prostor.
- Cilj 13 – Podnebni ukrepi: Razvoj zgodnjega zavedanja o pomenu ohranjanja Zemlje in odgovornega ravnanja do narave.

SMALL EXPLORERS OF THE VAST UNIVERSE (FROM CURIOSITY TO UNDERSTANDING)

ABSTRACT

The article presents project-based work with children aged 4 to 6, in which we approached the topic of the universe to children in an experiential, playful and exploratory way. We built on their natural curiosity and spontaneous interest in the sky, planets, and astronauts. Through research, simple experiments, guided discussions, visual and video materials, and symbolic play, children were

encouraged to actively explore space and learned basic scientific concepts. The didactically adapted content contributed to the development of early scientific thinking and environmental awareness.

The findings indicate that, with appropriately designed activities, even very young children can develop elements of scientific literacy and an early interest in science. Observations showed that children were highly motivated and engaged in investigative and experimental tasks, while also using more scientific vocabulary during symbolic play.

Moving forward, sustainability could be strengthened through a greater focus on environmental care, the protection of natural resources, and linking space exploration themes with children's daily activities in kindergarten. This is particularly important, as responsible attitudes toward the planet begin to form in early childhood.

KEYWORDS: play, science in kindergarten, child, space exploration

1. UVOD

Uvajanje otrok v naravoslovje temelji na principu svobodnega in ustvarjalnega sveta narave. V naravnem okolju je veliko naravoslovnih vsebin, ki so že same po sebi zadostna motivacija za odkrivanje in spoznavanje neznanega, nejasnega ter razumevanje vzrokov in posledic. Prav tu pa nastopijo odrasli, katerih naloga je, da otrokovo radovednost spodbujajo, saj je to pozitivna lastnost za ustvarjalnost oziroma akcijski odnos do okolja, v katerem otrok živi. Odrasli morajo otroku omogočiti ustvarjalne situacije, da postane dejaven soudeleženec dogajanja v okolju (Fošnarič, 2012).

Namen prispevka je predstaviti pristope, ki smo jih z otroki, starimi od 4 do 6 let, uresničevali v okviru tematike vesolje. Prikazana je celotna aktivna pot otrok od radovednosti do razumevanja, ki je temeljila na igri, opazovanju in raziskovanju. Otrokom smo poskušali pojme opisati in jim prikazati na čim bolj preprost in njim razumljiv način.

Naravne zakonitosti v najširšem smislu lahko otrok spozna le v stiku z naravo (Katalinič, 2008), zato je pomembno, da mu omogočimo situacije za vzgojno učno rast.

2. OSREDNJI DEL BESEDILA

Tudi otrok živi v vesolju in ga lahko vsak dan opazuje. Posebej primerni za opazovanje so Luna, zvezde in posredno tudi Sonce, dobro pa je, da jih opozorimo, da je del vesolja tudi Zemlja. Vsak dan je za otroka priložnost, da se nauči nekaj novega ter opazuje in razmišlja. To prispeva tudi k spodbujanju otrokovega razvoja, pri katerem ima pomembno vlogo prostor, v katerem biva (Vrbovšek, 2009).

Razumevanje astronomskih pojavov pri otrocih se najučinkoviteje razvija takrat, ko so vključeni v aktivno raziskovanje, uporabo modelov in vodene pogovore, ki izhajajo iz njihovega predznanja (Trundle, 2015).

Izhajajoč iz navedenega smo poseben poudarek namenili izhajanju iz predznanja otrok ter njihovim spontanim predstavam o vesolju, ki smo jih nadgrajevali z izkustvenimi in problemsko naravnanimi dejavnostmi.

Uporabljene so bile metode pogovora, opazovanja, eksperimentiranja, demonstracije, raziskovalnega učenja, simbolne igre ter aktivne vključenosti.

Cilji:

Otrok:

- si oblikuje starosti primerno in ustrezno predstavo o planetu Zemlja in vesolju,
- ima možnost participacije v procesu spoznavanja osnovnih pojmov o vesolju ter gradi svoje lastne teorije,
- spoznava naravoslovno besedišče, izvaja naravoslovne postopke in se uvaja v učenje z raziskovanjem,
- si oblikuje odnos do Zemlje kot našega planet.

SPOZNAJMO VESOLJE

Dejavnost smo začeli z metodo nevihte možganov za ugotavljanje predznanja otrok ob vprašanju: »Na kaj pomisliš, ko slišiš besedo vesolje?« Otroci so vesolje povezali z zvezdami, planeti, astronauti, Soncem, Luno, raketo ter z dejstvom, da živimo na Zemlji, kar kaže na njihovo začetno razumevanje tematike. Na podlagi teh izhodišč smo načrtovali nadaljnje dejavnosti.

Kot motivacijsko sredstvo smo uporabili plakat o vesolju, ki je otrokom predstavljal prvi stik s tematiko in spodbudil interes. Plakat je bil na vidnem mestu, da so ga otroci cel čas lahko opazovali, se pogovarjali ob njem ter se učili (opisovanje vidnega, postavljanje vprašanj ...). Plakat je služil kot izhodišče za raziskovalna vprašanja ter podpora pri razlagi.

Sledil je kviz, v katerem so otroci odgovarjali na vprašanja o Lajki, skafandru, breztežnosti, satelitih, številu planetov, astronautih, Osončju, meteoritih, teleskopu, Soncu ... (preverili smo poznavanje in pomen besed pred in po končani temi). Nekatere besede so otroci slišali prvič, našli so 4 planete, poznali oz. delno so razložili besede teleskop, astronaut, Luna, Sonce.

V okviru projekta smo uporabili kratke, starosti primerne videoposnetke. Med ogledom smo otroke usmerjali ter pojasnjevali videno. Ti so otrokom pomagali izboljšati razumevanje gibanja v vesolju ter omogočili vizualizacijo abstraktnih pojmov:

Vzlet rakete: https://www.youtube.com/watch?v=zsJpUCWfyPE&ab_channel=NASA (1 min do 3 min)

Za lažje razumevanje pogona smo otrokom prikazali delovanje rakete z balonom. Balon napihne, vendar ga ne zavežemo, nato ga spustimo. Zrak je ušel iz balona in ga odnesel v zrak stran od nas.

Naslednji videoposnetek je otroke popeljal na Luno. Podrobno so si ogledali gibanje astronauta, prvega človeka na Luni ter Lunino površje. V enciklopediji so otroci dobili informacijo, da je Luna Zemljin satelit in da ne sveti.

Neil Armstrong – First Moon Landing 1969: <https://www.youtube.com/watch?v=raN5VLEro1w>

Pri ogledu posnetka so otroci posebno pozornost namenili Luninemu površju. Sodelovali so pri poskusu, kako so meteoriti na Luni naredili kraterje. Za poskus smo potrebovali moko in kakav, visoko večjo posodo ter štiri različne žogice ali kamne. Najprej smo naredili Lunino površje, enakomerno posuli nekaj centimetrov moke, nato tanjšo plast kakava, šele nato so otroci spuščali žogice eno po eno v posodo in jih previdno odstranili. Na površju so nastali kraterji različnih velikosti in globin, prah pa se je razpršil na vse strani.

ASTRONAVTI IN BREZTEŽNOST

Gibanje v breztežnosti, oblačila in opremo ter samo življenje astronavta v vesolju (prehranjevanje, spanje, umivanje) so si ogledali v posnetku ter se posledično seznanili s poklicem astronavta:

[Daily Life Of An Astronaut -- FAK #31 \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=FAK#31)

Tudi sami smo ponazarjali lebdenje in breztežnost (npr. spanje stoje ...) ter risali leže na obrnjeni mizi. Otroci so opisali svoja opažanja in občutke ter preko lastne telesne izkušnje spoznali podobnost gibanja v vesolju.

Slika 79: Risanje leže

PLANETI V NAŠEM OSONČJU

V nadaljevanju smo obravnavali planete kot sestavni del Osončja. Otroci so spoznali, da Osončje sestavljajo Sonce in planeti, ki krožijo okoli njega, kar predstavlja osnovni naravoslovni koncept (NASA, 2024).

S pomočjo slikovnega in video gradiva so spoznavali osnovne značilnosti planetov v našem Osončju (velikost, oddaljenost od Sonca, barve...). Voden pogovori so spodbujali verbalizacijo opažanj, postavljanje vprašanj ter oblikovanje lastnih razlag.

PLANETI animacija: <https://video.arnes.si/watch/ytq1qwmp11vl>

Naslednja dejavnost je bila, da smo po igralnici skrili planete izdelane iz stiropornih krogel. Otroci so jih morali poiskati in poimenovati, ko pa so našli vseh osem, so jih ob pomoči plakata razvrstili na ustrezno mesto v Osončju.

Uganke smo uporabili kot motivacijo, spodbudo za razmišljanje in utrjevanje znanja o vesolju na igriv način. Uganke so prispevale k logičnemu razmišljanju, bogatenju besednega zaklada ter aktivnemu sodelovanju.

Uporabili smo uganke v obliki video posnetka Vesoljske uganke za otroke:

<https://www.youtube.com/watch?v=aPuCO-tMGfI>

ali pa uganke v obliki trditev in vprašanj, pri katerih so otroci iskali pravilne odgovore:

- Brez mene bi bilo zelo mrzlo in temno. (Sonce)
- Ne svetim sama, svetlobo si le izposodim. (Luna)
- Ali je Sonce planet?
- Sem planet, ki je najbližje Soncu. Jaz sem najmanjši planet. (Merkur)
- Imam obroč iz kamna in ledu. (Saturn)
- Sem edini planet, na katerem je življenje. (Zemlja)
- Jaz sem najbolj oddaljen od Sonca. (Neptun)
- Naprava, s katero gledamo zvezde, je? ... (Teleskop)
- Sonce sveti samo podnevi?

Posebno zanimanje so pokazali za velikost planetov, značilnosti in umeščenost v sistem okoli Sonca.

Kako veliki so planeti? Primerjavo smo poskušali narediti tudi z žogami različnih velikosti in barv. V igralnico smo prinesli različno velike žoge, otroci pa so jih razvrščali, primerjali, se dogovarjali in jih na koncu sestavili kot planete »našega Osončja«.

Slika 80: Žoge kot planeti

DAN IN NOČ

Poudarek smo namenili razumevanju menjavanja dneva in noči. Z uporabo globusa kot Zemlje in svetilke kot Sonca smo ponazorili vrtenje Zemlje. Na globusu smo označili, kje smo doma, otroci so opazovali, kateri del je osvetljen (dan) in kateri v temi (noč). Ker pa se Zemlja nenehno vrti, se tudi dan in noč menjavata. Otroci so ob igri s svetilko opazovali prehajanje svetlobe in teme.

Slika 81: Prikaz menjavanja dneva in noči

Spoznavanje razlik med dnevom in nočjo smo si ogledali tudi na naslednjih posnetkih:

Day and Night – The Rotation of the Earth:

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=MtRzy2TJAOQ>

Gibanje Zemlje <https://video.arnes.si/watch/ty9fg0lndnsb>

Ugotovili so, da Sonce sveti ves čas, da se zaradi vrtenja Zemlje dan in noč izmenjujeta in da niso vsi deli Zemlje hkrati osvetljeni.

OGLED UČILNICE ZA FIZIKO IN SEZNANITEV S TELESKOPOM

Ob zaključku teme so si otroci ogledali učilnico za fiziko ter se seznanili z osnovnimi pripomočki za opazovanje (teleskop, daljnogled ...). Učiteljica fizike je otrokom na preprost način predstavila namen in uporabo pripomočkov za opazovanje. Dejavnost je spodbudila številna vprašanja in potrebo po dodatni razlagi z visoko stopnjo vključenosti in interesa. Otroci so sami pogledali skozi teleskop ter tako »opazovali« nebesna telesa.

Slika 82: Pogled skozi teleskop

MEDPODROČNE POVEZAVE

Knjižni kotiček

Kot pomemben del tematskega sklopa je služil tudi knjižni kotiček, ki je predstavljal okolje za samostojno raziskovanje, iskanje odgovorov in razvijanje zgodnjega naravoslovnega mišljenja. Otroci so lahko v mirnem in strukturiranem okolju dostopali do različnih virov informacij ter preko poslušanja, opazovanja in pogovora poglobljali svoje razumevanje vesolja. V knjižnem kotičku so bile enciklopedije, ilustrirane poučne knjige o vesolju, slikanice z vsebino o planetih, naravnih pojavih. Pomemben del dejavnosti je bilo tudi poslušanje pravljič in zgodb, ki so otrokom spodbujale domišljijo ter omogočile čustveno in doživljajsko povezavo z vsebino vesolja. V knjižnem kotičku smo uporabili nekaj knjig in slikanic: Kometek Raketek in Sončeva darila, Luna gre na pot, Malica v vesolju, Zvezdica Zaspanka, Astronomija za vsakega otroka, Razišči s svetilko vesolje, Mogoče bom ..., Gremo v vesolje, Vse o vesolju ...

Izdelali smo tudi igro spomin, v kateri otrok obrača kartice in išče pare, ter njeno nadgradnjo, pri kateri otrok povezuje opis s pravilno podobo oz. sliko.

Likovno ustvarjanje: Raketa iz škatel

Otroci so iz odpadnih kartonskih škatel izdelovali ob pomoči vzgojiteljic skupinsko raketo. Najprej smo se pogovorili o tem, kako je raketa videti, kaj potrebujemo ter jo na koncu tudi poslikali in dodali podrobnosti iz odpadnega materiala (zamaški, folija, stare zavese, zaslon ...).

Izdelava astronavtske čelade

Čelade so si izdelali iz kartona. Najprej so si prerisali šablono, jo izrezali in z detajli okrasili vsak svojo čelado, ki je kasneje služila pri igri vlog.

Pri obeh dejavnostih smo uporabljali odpadni in ponovno uporaben material, s čimer smo spodbujali odgovorno ravnanje z viri in razvijali okoljsko ozaveščenost. Likovne dejavnosti so otrokom omogočile aktivno in ustvarjalno vključevanje v tematiko vesolja, ki so ga prenesli v simbolno igro.

Slika 83: Raketa iz odpadnih škatel in otroci z izdelanimi astronavtskimi čeladami

Gibalne dejavnosti

Metanje vorteksa – »Polet rakete«

Otroci so metali vorteks (raketo) v daljavo ali proti cilju. Pri tem so razvijali grobo motoriko, moč, natančnost ter se učili razumeti pojem gibanja.

Slika 6: Pripravljeni na metanje vorteksa

Slika 7: Kako daleč je poletela moja »raketa«?

Atomi in molekule

Otroci so se prosto gibal po prostoru (kot atomi). Na znak vzgojitelja (npr. molekula 3) so se povezali v skupine po tri. Pri tej igri so razvijali socialne spretnosti, saj so se morali dogovarjati in sodelovati.

Hoja s hoduljami – »Hoja po planetih«

Otroci so hodili s hoduljami in si predstavljali, da hodijo po različnih planetih (gibanje so prilagodili glede na izziv – težka hoja, breztežnost ...). Ob premagovanju gibalnih izzivov so razvijali ravnotežje in koordinacijo.

Slika 8: Hoja s hoduljami

Potovanje med planeti

Po prostoru so bili razporejeni obroči, ki predstavljajo planete. Otroci so se gibal po navodilih (hoja po prstih, v počepu ...) ob glasbi, ob prekinitvi pa so morali »pristati« v obroču.

Izogibanje meteoritom

Vzgojitelj kotali ali meče žoge (meteorite), otroci pa se poskušajo izogibati. Pri tem razvijajo hitro reakcijo, orientacijo v prostoru ter pozornost.

Gibalne dejavnosti so otrokom omogočile doživljajsko učenje, povezovala so gibanje, domišljijo in naravoslovne vsebine ter tako omogočale razumevanje abstraktnih pojmov preko konkretne telesne izkušnje.

Delovni listi – Raketa za sabo pušča sled

Otrok je imel na izbiro dve predlogi. Na prvi je narisana pot rakete. S pomočjo volne je nastavljal enako smer »poleta« rakete, kot je narisana na izbrani predlogi. Pri drugi pa je po igralni predlogi s plastičnima zamaškoma ročno vodil raketo po zarisani poti. Pri tej dejavnosti so otroci razvijali koordinacijo oko–roka, koncentracijo in fino motoriko.

Slika 9: Vadimo oboje – ročno krmiljenje rakete

Slika 10: Raketa pušča za sabo sled

Simbolna igra

Igra predstavlja temeljni način učenja v predšolskem obdobju, saj otroci preko domišljije, posnemanja in vživljanja v vloge osmislijo svet okoli sebe.

Simbolna igra omogoča otroku, da deluje nad svojo trenutno razvojno ravno, kar poudarja Vygotsky (1978), medtem ko Fleer (2010) poudarja njen pomen pri razumevanju kompleksnih naravoslovnih konceptov.

Otrokom smo omogočili različne oblike simbolne igre, kjer so prevzemali vloge, se pogovarjali in raziskovali vesolje na svoj način. Igra je bila notranje motivirana. Izstopali so predvsem igra vlog (astronavti, piloti ...), igra z rekviziti (izdelane čelade, raketa ...) ter spontana igra.

Zaključno preverjanje znanja je potekalo v obliki kviza, ki je vključeval vprašanja, trditve, uganke. Tak način preverjanja se je izkazal kot učinkovit, otrokom pa je omogočal aktivno sodelovanje, spodbujal razmišljanje. Ugotovili smo, da imajo otroci bogatejšo besedišče, razumejo nove besede, povezane s pojmi vesolja, njihove začetne teorije pa so dopolnili ali jih celo ovrgli in ubesedili nove.

3. 3 ZAKLJUČEK

Predšolsko obdobje je čas radovednosti, ko otroci spontano raziskujejo naravne pojave ter si oblikujejo prve predstave o vsem, kar jih obdaja. Med temi pojavi ima posebno mesto tudi vesolje, saj s svojo skrivnostnostjo in vizualno privlačnostjo spodbuja otroško zanimanje.

V prispevku smo predstavili teoretična izhodišča zgodnjega naravoslovnega učenja ter primere načrtovanja in izvedbe. Izhajali smo iz predznanja otrok ter iz kurikularnih izhodišč, ki jih opredeljuje Kurikulum za vrtce. Poudarek je bil na aktivnem učenju, raziskovanju, igri ter povezavi področij kurikuluma. Pri otrocih smo zaznali visoko stopnjo motivacije in aktivne vključenosti v procese, hkrati pa povečano uporabo naravoslovnega besedišča v simbolni igri. Preko spoznavanja planeta Zemlja so si otroci razvijali odnos do okolja, v katerem živijo. Vloga vzgojitelja ni posredovanje informacij, temveč ustvarjanje spodbudnega učnega okolja, usmerjanje in spodbujanje k razmišljanju, s tem pa otrok postane aktiven udeleženec učenja.

Tema Vesolje lahko predstavlja izhodišče za razvoj projektov zgodnjega naravoslovnega in trajnostnega opismenjevanja ter oblikovanje odgovornega odnosa do planeta že v predšolskem obdobju.

VIRI IN LITERATURA

Antič, S. et al. (2025). *KURIKULUM za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Daily Life Of An Astronaut. Pridobljeno 20. 4. 2026,

<https://www.youtube.com/watch?v=TB14HiOV2kU>

Day and Night – The Rotation of the Earth:

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=MtRzy2TJAOQ>

Fleer, M. (2010). *Early learning and development: Cultural–historical concepts in play*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fošnarič, S. (2012). *Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti predšolskih otrok na področju naravoslovja*. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Gibanje Zemlje. Pridobljeno 20. 4. 2026, <https://video.arnes.si/watch/ty9fg0Indnsb>

Katalinič, D. (2008). *Iz sveta pravljic v svet narave*. Murska Sobota: Pomurske založbe.

NASA. (2024). *Solar System Exploration*. Pridobljeno 14. 4. 2026,

<https://science.nasa.gov/solar-system/>

Neil Armstrong - First Moon Landing 1969. Pridobljeno 20. 4. 2026:

<https://www.youtube.com/watch?v=raN5VLEro1w>

PLANETI animacija: <https://video.arnes.si/watch/ytq1qwmpl1vl>

STS-129 HD Launch. Pridobljeno 20. 4. 2026:

https://www.youtube.com/watch?v=zsJpUCWfyPE&ab_channel=NASA (1.min do 3 min)

Trundle, K. C. (2015). *Teaching young children about the Earth, Sun, and Moon*. New York: Routledge.

Vygotsky, I. s. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Vesoljske uganke za otroke. Pridobljeno 10. 4. 2026, <https://www.youtube.com/watch?v=aPuCO-tMGfi>

Vrbovšek, B. idr. (2009). *Učenje v območju bližnjega razvoja otroka*. Ljubljana: Supra.

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem Sonja Pavlinjek, zaposlena v vrtcu pri Osnovni šoli Cankova kot diplomirana vzgojiteljica. Pri svojem delu z veseljem opazujem, kako se igra prepleta z učenjem ter kako otroci skozi izkušnje odkrivajo svet okoli sebe. Vsak dan znova me navdihnejo otroška radovednost, ustvarjalnost in domišljija.

SHORT INTRODUCTION OF THE AUTHOR

I am Sonja Pavlinjek, employed as a graduate educator in the kindergarten of the Cankova Primary School. In the course of my work, I take great interest in observing how play integrates with learning and how children explore and understand the world around them through experience. Each day, I am continually inspired by children's curiosity, creativity, and imagination.

» MAVRIČNI STOL – 30 LET TRAJNOSTI ZGODB, ODNOSOV IN SKUPNOSTI «

Tatjana Taja Guzelj, Vrtec Vrhovci, enota Brdo

IZVLEČEK

Prispevek predstavlja primer ekološko-pedagoške trajnostne prakse, s katero v vrtcu spodbujamo bralno pismenost, medgeneracijsko povezovanje ter odgovoren odnos do predmetov in okolja.

Izhodišče predstavlja problem sodobnega potrošniškega načina življenja, v katerem predmete prehitro zavržemo, druženje in skupno branje pa pogosto nadomešča tehnologija. V okviru dolgoletne pedagoške prakse je mavrično pobarvan lesen stol postal simbol pripovedovanja, poslušanja, skupnega branja in povezovanja otrok, staršev ter starih staršev. Prvotni namen mavričnega stola je bil ustvariti prijeten prostor za branje pravlji in pripovedovanje zgodb, skozi leta pa je postal pomemben element vseh področij dejavnosti, saj spodbuja jezikovni razvoj, domišljijo, ustvarjalnost, socialne odnose in čustveno izražanje otrok. Po vzoru velikega mavričnega stola smo v Tednu otroka skupaj s starši obnovili odpisane lesene stole z uporabo ekoloških materialov ter jim namenili novo vlogo za domače branje, pogovor in druženje. Delo je temeljilo na izkustvenem učenju, sodelovanju družin in spremljanju odzivov otrok. Ugotavljamo, da lahko ponovna uporaba predmetov pomembno prispeva k razvoju trajnostnih vrednot, bralne pismenosti ter povezanosti med generacijami.

KLJUČNE BESEDE

bralna pismenost, medgeneracijsko povezovanje, ponovna uporaba, trajnostna vzgoja, izkustveno učenje, sodelovanje s starši, trajnostno mišljenje

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

- 4 – Kakovostno izobraževanje:** spodbujanje bralne pismenosti, jezikovnega razvoja in izkustvenega učenja
- 12– Odgovorna poraba in proizvodnja:** ponovna uporaba odpisanih lesenih stolov in uporaba ekoloških materialov
- 13 – Podnebni ukrepi:** ozaveščanje o trajnostnem ravnanju in zmanjševanju odpadkov
- 17 – Partnerstva za doseganje ciljev:** povezovanje vrtca, družin, trajnostno usmerjenega slovenskega ponudnika ekoloških materialov ter širše skupnosti

» RAINBOW CHAIR – 30 YEARS OF SUSTAINABILITY, STORIES, RELATIONSHIPS AND COMMUNITY «

ABSTRACT

The paper presents an example of a sustainable educational practice used in kindergarten to encourage literacy, intergenerational cooperation, and a responsible attitude towards objects and the environment. The starting point is the problem of modern consumer lifestyles, where objects are

thrown away too quickly and technology increasingly replaces social interaction and shared reading. Over many years of educational practice, a rainbow-painted wooden chair has become a symbol of storytelling, listening, shared reading, and connecting children, parents, and grandparents. The original purpose of the rainbow chair was to create a pleasant space for reading fairy tales and telling stories, but over time it became an important part of everyday learning activities. It encourages

language development, imagination, creativity, social relationships, and children's emotional expression. Inspired by the original rainbow chair, during Children's Week parents and children restored discarded wooden chairs using environmentally friendly materials and gave them a new role as "rainbow chairs" for reading, conversation, and family time at home. The project was based on experiential learning, cooperation with families, and observing children's responses. We found that reusing objects in educational practice can contribute to the development of sustainable values, literacy, and stronger connections between generations.

KEYWORDS: experiential learning, intergenerational cooperation, literacy development, parental involvement, reuse of materials, sustainable education, sustainable thinking

MAVRIČNI STOL – 30 let trajnosti zgodb, odnosov in skupnosti

1. Uvod

Sodobni čas zaznamujejo hitri tempo življenja, potrošniški način razmišljanja in vse večja prisotnost tehnologije, ki pogosto nadomešča skupno druženje, pogovor, igro in branje. Prav zato so v predšolskem obdobju še toliko pomembnejši trenutki, ko si odrasli vzamemo čas za otroke, zgodbe in medsebojno povezanost. V članku predstavljam dolgoletno pedagoško prakso mavričnega stola, ki je skozi leta postal simbol branja, povezovanja, trajnostnega razmišljanja ter sodelovanja med vrtcem, družino in širšo skupnostjo.

2. Mavrični stol skozi leta

Začetki mavričnega stola segajo na začetek moje pedagoške poti, ko smo v okviru pravljичnega projekta v skupini najstarejših otrok z imenom Mavrice iskali ideje za ustvarjanje prijetnega pravljичnega kotička. Med starimi, odpisanimi predmeti v vrtcu sem opazila lesen stol in dobila idejo, da bi ga skupaj z otroki pobarvali v mavrične barve ter mu namenili posebno vlogo pri branju pravljic in pripovedovanju zgodb. Hišnik nam je priskrbel barve, vsak otrok pa je stol pobarval po svoji izbiri in prispeval delček svoje ustvarjalnosti. Tako je nastal prvi mavrični stol.

Sprva je bil mavrični stol namenjen predvsem branju pravljic, poslušanju zgodb in ustvarjanju prijetnega vzdušja v skupini. Ker so otroci zelo radi sedali nanj, smo ga začeli uporabljati tudi kot spodbudo za nastopanje in izražanje pred skupino. Stol je imel posebno moč. Pravilo, da govori samo tisti, ki na njem sedi, ostali pa poslušajo, so otroci zelo spoštovali. To je predstavljalo dobro motivacijo za urjenje poslušanja ter spodbujanje govornega izražanja.

Otroci so na njem pripovedovali o doživetjih med vikendom, praznikih ali domačih dogodkih, nastopali s petjem v igri Veseli tobogan ali pa vodili različne igre, kot so Dan–noč, Leti, leti in Janez, prosim.

Kmalu so nanj sedli slavljenici ob rojstnem dnevu in posebni gostje ob obisku skupine. Zvrstili so se številni obiskovalci, ki so otrokom preko svojih hobijev in poklicev predstavljali različne vsebine. Na mavrični stol vsako leto v oktobru pride knjižničarka z lutkami in knjigo, v decembru ga z največjim veseljem ponudimo dedku Mrazu, medicinska sestra pa je v okviru zdravstvene preventive prav tako stalna gostja na mavričnem stolu.

Skozi leta je mavrični stol dobil veliko simbolno vrednost in postal osrednji prostor ter glavni oder naših praznovanj, srečanj in skupnih doživetij. Na njem vsako leto obeležujemo Prešernov dan, pustovanje, menjavanje letnih časov, dan vode, dan zemlje, svetovni dan lutk, dan poezije in druge pomembne dogodke.

Postal je tudi središče številnih projektov. Eden prvih je bil projekt *Zeleni nahrbtnik z zmajčkom Jurčkom*. Ta je potoval med vrtci, v nahrbtniku pa je lik zmajčka otroke spodbujal k opravljanju ekoloških nalog, kot so pobiranje smeti, sajenje rastlin in ločevanje odpadkov. Mavrični stol je bil osrednji prostor, kjer smo prebirali vsebino zelenega nahrbtnika in skupaj tkali nove ideje za lepši zmajčkov svet.

Na podoben način danes mavrični stol vabi k branju, poslušanju in pripovedovanju preko projekta *Ciciuhec* ter preko *Bralnega nahrbtnika*, ki za nekaj dni potuje od ene družine do druge. V njem so knjiga, družabna igra in knjiga vtisov, otrok pa po vrnitvi na mavričnem stolu pripoveduje o svojih doživetjih doma.

Mavrični stol je nepogrešljiv tudi v okviru projekta *Škratek prijateljček*, kjer se učimo toplih medsebojnih odnosov, prijaznih besed, prepoznavanja različnih čustvenih stanj ter razvijanja empatije. Mavrični stol ima posebno moč, saj otrokom omogoča varen prostor za izražanje občutkov in doživetij. Na njem lažje spregovorijo o svojih strahovih, jezi, žalostnih in veselih trenutkih. Pogosto postane tudi prostor sprave in pogovora ob nastalih konfliktih.

3. Ekološko-pedagoška delavnica

Glede na primanjkljaje otrok v skupini 4–5-letnikov sem za prednostno nalogo v tem šolskem letu izbrala govorni razvoj. Že v septembru sem se vključila v projekt Mesec skupnega branja, ki se zaključí v Tednu otroka. Zadala sem si, da bom otrokom vsak dan na mavričnem stolu namenila vsaj dvajset minut branja, nato pa postopoma v dejavnosti vključevala vse elemente govornega razvoja – poslušanje,

pripovedovanje, branje in porajajočo se pismenost. V projekt sem želela vključiti tudi sodelavke, starše in stare starše otrok.

Prav v tem času mi je vodstvo vrtca sporočilo, da bodo v naši igralnici zamenjali stole. V trenutku sem dobila idejo, da bi stare stole, ki so bili še povsem funkcionalni, vendar nekoliko obrabljeni in popraskani, namesto odpisa obnovili, jih s čopiči spremenili v mavrične stole ter jih ob zaključku Meseca skupnega branja otrokom podarili za domače branje, pripovedovanje in skupno druženje.

Vodstvo vrtca je idejo podprlo in omogočilo uporabo odpisanih stolov, zato sem projekt predstavila staršem, ki so ga z navdušenjem sprejeli ter od začetka aktivno sodelovali. Skupaj smo iskali čim bolj naravne, okolju prijazne in hkrati obstojne materiale za obnovo stolov. Pri tem smo se povezali s slovenskim ekološko usmerjenim podjetjem Butik barv Karolina, ki ponuja naravne kredne barve in zaščitne premaze.

V Tednu otroka smo izvedli ekološko-pedagoško ustvarjalno delavnico na prostem, na kateri so otroci skupaj s starši brusili in barvali stare stole ter jih spreminjali v mavrične stole.

Namen delavnice ni bil le obnova starega predmeta, temveč ustvarjanje posebnega prostora za družinsko branje, pripovedovanje in povezovanje ob igri. Ob zaključku delavnice smo se zbrali ob pravlji o prijateljstvu dveh palčkov, si ju za slovo narisali na palce in ju odnesli domov spat, kar je dogodku dalo dodatno simbolno in povezovalno vrednost.

4. Odzivi otrok in nadaljnje usmeritve

Ob zaključku Tedna otroka so otroci svoje mavrične stole odnesli domov. Po enem tednu smo se ponovno zbrali ob velikem mavričnem stolu, kjer je vsak otrok pripovedoval, kako je mavrični stol zaživel v domačem okolju.

Kaj dela moj mavrični stol doma – izjave otrok

- »Moj stol doma zelo nagaja, ker ga moram vedno nekam pospraviti, da ni v napoto. Zato sem ga dal na balkon, kjer imam igrače. Ko bo dež, ga bom dal nazaj noter. Želim si, da mi mami bere *Racmana Jaka*.«
- »Stol imam pri postelji, tam, kjer spim. Meni še nihče ni nič prebral ... Želim si slišati *Pepelko*.«
- »Svoj stol sem dal zraven postelje. Najraje pa berem *Pasjega moža*. Mami in oči mi bereta.«
- »Stol sem dala zraven svoje postelje in se na njem igram z igračo Jumi.«
- »Moj stol je doma v igralnici, kjer imava s Stelo radiator. Želim si, da mi mami na stolu prebere knjigo o Tiku – *Tik je šel v gozd po drva*.«
- »Jaz imam svoj mavrični stol pri dediju, ker tam z dedijem bereva knjige o dinozavrih.«
- »V mojo sobo sem ga dal in na njem lahko sedimo jaz in moje sestre. Sestra mi je prebrala knjigo o vitezi, sam pa sem si prebral kratko knjigo *Pošast Mici*.«
- »Na stolu sem prebrala *Pujsa Pepo* in ga dala v svojo sobo k mizi.«
- »Pred igralno delavnico je moj stol in z očijem se igra, da imam jaz knjižnico. Včasih mu dam kakšno igračo in je to njegov otrok. Tudi ko se igram trgovino, sedim na stolu. Zelo si želim slišati zgodbo o vitezi.«
- »Tudi jaz imam rada *Pasjega moža*, stol pa sem dala k mali mizici, kjer rada rišem.«
- »Pri mizi v moji sobi je moj mavrični stol. Na njem sem že sama prebrala *Palčico*, *Zverjasca* in še eno knjigo o žabcu. Z očijem pa se igra kuhinja in jaz sedim na stolu ter mu kuham.«
- »Jaz sem ga postavila zraven svoje pravljične gugalnice in na njem najraje berem *O volku, ki je spremenil barvo*.«

- »Doma ga imam pri mizi in na njem se najraje igram z avtomobili. Poslušam tudi pravljice o fantku Oskarju.«
- »Jaz sem ga dala tja, kjer je majhna bela mizica od Vidke in moja. Na njem rada berem *Piko Poko*.«
- »Moj stol je zraven postelje in na njem sem že prebral *Sovico Oke*.«
- »Na njem sem prebrala *Pepelko* in ga dala zraven postelje. Na mavričnem stolu se igram tudi Elzo.«
- »Moj Olimpija stol je zraven igrač. Na stolu berem *Mali Mal*, pa tudi mami in oči mi bereta.«
- »Moj pravljичni stol je v moji sobi zraven okna. Katka mi je prebrala *Zaspane bučke*, mami knjigo o planetu Zemlja, jaz pa *Pekarno Mišmaš*.«

Otroški odzivi so bili zelo iskreni in raznoliki. Nekateri otroci so povedali, da so stol postavili v svojo sobo in ga uporabljali za branje pravljič ter druženje s sorojenci in starši. Drugim je stol predstavljal predvsem zanimiv nov predmet v stanovanju, nekaterim družinam pa je povzročal tudi zadrego glede prostora in njegove umestitve v dom.

Posebej so me nagovorile izjave otrok, ki so bili razočarani, ker doma na mavričnem stolu še niso poslušali pravljič ali preživeli skupnega časa s starši. Nekateri so zato knjige začeli »brati« sami na sebi lasten način. Prav ti odzivi so me spodbudili k razmišljanju, kako starše še naprej nevsiljivo motivirati za skupno branje in druženje ter kako spremljati, ali mavrični stol dejansko dosega svoj namen.

Ob tem sem dobila idejo o organizaciji tematskih srečanj mavričnih stolov, na katerih bi se otroci ponovno srečevali ob knjigah, pripovedovanju in skupnih dejavnostih. Vsako srečanje bi se začelo s preprosto povezovalno igro v krogu, kot so Električna, Tom in Jerry ali Pajkova mreža, s katerimi bi spodbujali sodelovanje, poslušanje in občutek pripadnosti skupini. Dejavnosti bi bile povezane s pomembnimi datumi na področju knjige, branja in trajnostnih vsebin.

Do sedaj sem izvedla dve srečanja mavričnih stolov.

Prvo srečanje je potekalo 5. marca, ko smo obeležili nacionalni dan branja. Spoznali smo deklico Manco, ki je tako rada brala, da je s svojim navdušenjem spodbujala tudi druge otroke. Tudi sami smo brali na različne načine – samostojno, v parih in v krogu, kjer je vsak otrok prebral del zgodbe. Brali smo na mavričnih stolih in ob njih.

Drugo srečanje je potekalo 2. aprila, ko smo spoznali Hansa Christiana Andersena, ki je rad ustvarjal zgodbe in pravljice za otroke. Tudi otrokom je v skupinah uspelo ustvariti lastne zgodbe, jih narisati, zapisati in nato po zapisu tudi prebrati.

Vitez in princeska

Nekoč sta na gradu živela vitez in princeska. Imela sta konja, s katerim sta odšla v mesto. Tam sta se odločila, da si bosta ogledala predstavo v gledališču z naslovom *Lisička, kaj rada ješ?* Po predstavi sta se s konjem odpravila na travnik, poln cvetic, kjer sta nabrala šopek rož za poroko. Nato sta se poročila in odšla domov v svoj grad, kjer sta srečno živela do konca svojih dni.

Gozdna veverica

Nekoč je v drevesu živel veverica. Odpravila se je na travnik, kjer je nabrala šopek rožic. Hodila je, tekla, se vrtela in prišla do medveda. Skupaj sta skuhala in popila čaj iz rožic. Nato se je veverička poslovila in se odkotalila do bazena. V bazenu se je kopala, potem pa se je odkotalila do kmetije. Na kmetiji sta s kokoško spekli jajčka. Ko sta jih pojedli, se je veverička poslovila in odšla čez visoke gore do morja. V morju je jedla ribo in plavala z morskimi zvezdami. Ko je trikrat poskočila, je prišla do drevesa z lešniki. Najedla se je lešnikov in se kotalila, dokler ni prišla nazaj domov.

Ker bom otroke spremljala tudi v prihodnjem šolskem letu, bom srečanja mavričnih stolov lahko razvijala glede na odzive otrok ter vanje postopoma vključevala vsa področja govornega razvoja. Ob tem želim dejavnosti razširiti tudi na sodelovanje s starši, starimi starši in širšo skupnostjo.

5. Zaključek

Naj zaključim z mislijo Johanna Wolfganga von Goetheja:

»Otroci potrebujejo korenine in krila.«

Upam, da bo ljubezen do knjig v otrocih skozi leta pognala močne korenine in jim pomagala leteti na krilih domišljije.

Morda bodo nekoč ob pogledu na mavrični stol začutili, da za velike zgodbe, bližino in lepe spomine ne potrebujemo veliko ...

Včasih je dovolj že en sam odpisan stol.

Kratka predstavitev avtorice

Sem Tatjana Taja Guzelj, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok z dolgoletnimi izkušnjami na področju predšolske vzgoje in izobraževanja. Pri svojem delu rada spodbujam otroško domišljijo, ustvarjalnost, gibanje ter veselje do pravlji in lutkovne igre. Poleg dela z otroki obožujem šport, naravo, potovanja, pasje sprehode in vrtičkanje v krogu družine. Rada organiziram in vodim različne prireditve ter z veseljem sprejemam nove izzive.

V svoji karieri sem se preizkusila v različnih vlogah – kot soavtorica in recenzentka učbenikov za 1. razred devetletne osnovne šole s področja jezika, predavateljica ter članica maturitetne komisije za smer predšolska vzgoja. V času uvajanja devetletke sem tri leta delovala kot drugi učitelj v 1. razredu na različnih osnovnih šolah. Več let sem kot učiteljica smučanja vodila skupine otrok na smučiščih, poučevala plesne urice ter vodila splošno vadbo za otroke, kar z veseljem počnem še danes. Pri delu z otroki rada svobodno letim na krilih domišljije in enako privoščim tudi otrokom.

Short author presentation

My name is Tatjana Taja Guzelj and I am a graduate preschool teacher with many years of experience in the field of early childhood education and care. In my professional work, I enjoy encouraging children's imagination, creativity, movement, and love for storytelling and puppet play. Besides working with children, I am passionate about sports, nature, travelling, walking my dogs, and gardening with my family. I enjoy organizing and leading various events and gladly take on new professional challenges.

Throughout my career, I have worked in several different roles, including co-author and reviewer of language textbooks for the first grade of primary school, lecturer, and member of the graduation examination committee for preschool education. During the introduction of the nine-year primary school system in Slovenia, I worked for three years as a second teacher in the first grade at different primary schools. For many years, I have also worked as a ski instructor for children, led dance classes, and organized general physical activities for children, which I still enjoy today. In my work with children, I love to fly freely on the wings of imagination and encourage children to do the same.

NAŠA MALA KNJIŽNICA

Barbara Matojina, univ.bacc.praesc.educ, odgojiteljica
Gordana Merle, odgojiteljica djece rane i predškolske dobi
Dječji vrtić Srednjaci, Vladimira Filakovca 2, Zagreb

Sadržaj

Projekt je proveden tijekom pedagoške godine 2024./2025. u skupini djece u petoj i šestoj godini života. Osnovna intencija bila je odgovoriti na izazove digitalnog doba reafirmacijom slikovnice kao ključnog alata u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Glavni cilj bio je razvoj čitalačke kulture te unapređenje jezično-komunikacijskih kompetencija. Specifični fokus stavljen je na bogaćenje rječnika, razvoj narativnih vještina (pripovijedanja), poticanje divergentnog mišljenja kroz kreativno izražavanje te senzibilizaciju za ekološke i socioemocionalne teme.

Projekt se temeljio na projektnom učenju i integriranom pristupu koji je obuhvatio:

- Formiranje čitateljskog centra: Poticanje dječje autonomije i odgovornosti kroz razmjenu knjiga.
- Interaktivna obrada književnih djela: Korištenje slikovnica (npr. Gospodin Njokić, Pepita o rođenju) kao poticaja za istraživačke aktivnosti (geografija rijeka, životni ciklusi u prirodi).
- Simbolička igra i dramsko stvaralaštvo: Izrada lutaka na štapu i „vremenskog stroja“ u svrhu prorade emocija i jačanja osobnog identiteta.
- Suradnja s obitelji: Aktivnost „Razmjena knjižnog junaka“ i vođenje dnevnika putovanja, čime je ostvaren snažan tripartitni odnos djeteta – roditelj – odgojitelj.

Evaluacija projekta ukazuje na značajan napredak u dječjoj koncentraciji, razvoju empatije („hodanje u tuđim cipelama“) te razvoju fine motorike kroz likovne izazove. Projektu je uspješno integrirao književni sadržaj u svakodnevni život djece, pretvarajući čitanje u aktivno, istraživačko i emocionalno iskustvo.

Ključni pojmovi: rana pismenost, projektno učenje, socioemocionalni razvoj, suradnja s roditeljima, ekološka osjetljivost.

Summary

The project was implemented during the 2024/2025 pedagogical year in a group of children aged five and six. Its primary intention was to address the challenges of the digital age through the reaffirmation of the picture book as a key tool in early childhood education and care. The main objective was to foster reading culture and enhance language and communication competencies. Specific emphasis was placed on vocabulary enrichment, the development of narrative skills (storytelling), the encouragement of divergent thinking through creative expression, and raising awareness of ecological and socio-emotional themes.

The project was based on project-based learning and an integrated approach encompassing:

- Establishing a reading centre: Encouraging children's autonomy and sense of responsibility through book exchange activities.

- Interactive interpretation of literary works: Using picture books (e.g., Mr. Njokić, Pepita Asks About Birth) as stimuli for inquiry-based activities related to river geography and life cycles in nature.
- Symbolic play and drama activities: Creating stick puppets and a 'time machine' to support emotional processing and strengthen personal identity.
- Collaboration with families: The activity 'Exchange of a Book Character' and the keeping of travel journals fostered a strong tripartite relationship between child, parent, and educator.

Project evaluation indicates significant progress in children's concentration, the development of empathy ('walking in someone else's shoes'), and the enhancement of fine motor skills through visual arts challenges. The project successfully integrated literary content into children's everyday lives, transforming reading into an active, exploratory, and emotionally meaningful experience.

Keywords: early literacy, project-based learning, socio-emotional development, parent collaboration, ecological awareness.

ŽIVOTOPIS - BARBARA MATOJINA

Barbara Matojina rođena je u Zagrebu, gdje je završila osnovnu i srednju školu. Diplomirala je na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i stekla akademski naziv prvostupnik ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Trenutno studira na sveučilišnom diplomskom studiju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Redovito se stručno usavršava u područja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. U stručno razvojnom centru iz područja odgoja za održivi razvoj, 2017., završava edukaciju i time postaje voditelj posebnog programa Odgoj za održivi razvoj, gdje u područnom objektu posljednjih jedanaest godina provodi spomenuti program. Budući da je vrtić ujedno i Stručno razvojni centar, odgojiteljica održava ogledne aktivnosti i predavanja na modulima s raznim temama iz područja održivog razvoja. Zbog posebne usmjerenosti i kao područje posebnog interesa, odgojiteljica upisuje i završava edukaciju u Stručno-razvojnom centru za poticanje cjelovitog razvoja djece kroz područje likovnosti u Dječjem vrtiću Trešnjevka, te time postaje voditelj posebnih programa likovnog stvaralaštva u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju.

ŽIVOTOPIS - GORDANA MERLE

Gordana Merle radi kao odgojiteljica u Dječjem vrtiću Srednjaci od 1994. godine, gdje od 1998. godine provodi program Odgoj za održivi razvoj, u kojemu aktivno sudjeluje u kreiranju i osmišljavanju metodičkih cjelina i tema programa. Završila je edukaciju 'Dječje folklorno stvaralaštvo i njegova primjena' Gorana Kneževića, plesnog pedagoga i koreografa na području scenske primjene folklor i stječe zvanje voditelja etno programa. U svoj rad integrira dječji folklor koji postaje sastavni dio programa Odgoja za održivi razvoj. Sudjeluje u organizaciji modula Stručno-razvojnog centra Dječjeg vrtića Srednjaci kao izlagač u području odgoja za održivi razvoj. S djecom sudjeluje u raznim manifestacijama te je u samim počecima rada vodila ritmiku i ples u vrtiću. Područje užeg interesa je ritam i pokret.

OD HLEVA IN MLEKA DO UMETNOSTI: PROJEKTNO IN IZKUSTVENO UČENJE KOT PODPORA CELOTNEMU RAZVOJU OTROKA V VRTCU

Tjaša Ovniček, dipl. vzg., Vrtec Najdihojca – Kranjski vrtci

IZVLEČEK

V prispevku je predstavljen celoletni projekt, izveden v oddelku otrok, starih 5–6 let, ki preko tematike mleka in življenja na kmetiji povezuje naravo, trajnostno prehrano in umetnost. Vsebina je načrtovana skladno s smernicami prenovljenega Kurikuluma za vrtce (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025) s poudarkom na aktivni vlogi otroka in medpodročnem povezovanju. Metodološko projekt temelji na projektno-raziskovalnem pristopu, pri katerem otroci skozi igro, z uporabo IKT-orodij (Ekoportal), neposrednim opazovanjem in umetniškim izražanjem postopno gradijo znanje o poreklu hrane. Ključni element projekta je izkustveno učenje v avtentičnih situacijah. Vključuje sodelovanje z lokalnim okoljem z obiski kmetije, mlekomata in opazovanjem dostavne logistike v vrtcu. Rezultati dela kažejo, da takšen celostni pristop ne razvija le kognitivnih in motoričnih spretnosti, temveč pri otrocih oblikuje temelje prehranske pismenosti in odgovornost ter trajnostni odnos do naravnih virov. Otroci so pokazali veliko zanimanja, aktivno so sodelovali in uspešno usvajali nova znanja. Tema jih je motivirala za pogovor, raziskovanje, ustvarjanje ter povezovanje izkušenj iz vrtca z domačim okoljem. Dejavnosti so pozitivno vplivale na razvoj radovednosti, senzornega zaznavanja, fine motorike, govora in socialnih veščin.

KLJUČNE BESEDE

celostni razvoj otroka, izkustveno učenje, projektno učenje, sodelovanje z lokalnim okoljem, trajnostna vzgoja, trajnostna prehrana.

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

- **Kakovostno izobraževanje:** spodbujanje celostnega, izkustvenega in raziskovalnega učenja v zgodnjem otroštvu ter povezovanje vseh področij otrokovega razvoja (gibalno, spoznavno, socialno, čustveno, ustvarjalno).
- **Odgovorna poraba in proizvodnja:** razvijanje trajnostnih navad in prehranske pismenosti skozi igro, opazovanje in spoznavanje poti hrane v vsakdanjih situacijah.
- **Trajnostna mesta in skupnosti:** krepitev sodelovanja vrtca z lokalnim okoljem, s kmetijo in skupnostjo kot ključnim učnim prostorom.

FROM BARN TO ART: SUPPORTING HOLISTIC CHILD DEVELOPMENT THROUGH PROJECT-BASED AND EXPERIENTIAL LEARNING

ABSTRACT

The article presents a year-long project conducted in a preschool group of children aged 5–6 years. Through the themes of milk and farm life, the project connects the nature, sustainable nutrition, and art. The content was planned in accordance with the guidelines of the updated Preschool Curriculum (Ministry of Education, 2025), emphasizing the active role of the child and cross-curricular integration. Methodologically, the project is based on a project-based research approach, where children gradually build knowledge about the origin of food through play, the use of ICT tools (Eco Portal), direct observation, and artistic expression. A key element of the project is experiential learning in authentic situations. It includes collaboration with the local environment through farm visits, trips to a milk vending machine, and observation of delivery logistics within the kindergarten. The results indicate that such a holistic approach not only develops cognitive and motor skills but also establishes the foundations of food literacy, responsibility, and a sustainable attitude toward natural resources. The children showed great interest, participated actively, and successfully acquired new knowledge. The topic motivated them to engage in conversation, research, creation, and connecting their experiences from the kindergarten with their home environment. The activities had a positive impact on the development of curiosity, sensory perception, fine motor skills, speech, and social skills.

KEYWORDS: holistic child development, experiential learning, project-based learning, collaboration with the local environment, sustainable education, sustainable nutrition.

1. UVOD

V sodobnem predšolskem konceptu okoljska vzgoja ne pomeni le podajanja dejstev, temveč otroku omogoča neposredno doživljanje narave in razumevanje njenih sprememb. Kot pojasnjuje J. Lepičnik Vodopivec (2006), je ključno, da otrok v aktivnem odnosu z okoljem ne pridobiva le znanja, temveč razvija tudi čustva, mišljenje ter oblikuje vrednote in stališča. Projekt "Mlekastično" temelji prav na teh načelih, saj otrokovo začetno zanimanje za domače živali nadgrajuje s poglobljenim raziskovanjem naravnega okolja in prehranskih verig.

Pomemben vsebinski steber projekta predstavlja spoznavanje kmetijstva in travnikov. Geister (1999) opozarja, da so travniki zakladnica biotske raznovrstnosti, ki so nastali in se ohranili zaradi človekovega poseganja, kot sta paša in košnja. Soodvisnost med človekom, živaljo in naravo smo raziskovali skozi več dejavnosti. Pri tem nam je bila v pomoč literatura H. Ray (2006), ki podrobneje razlaga biološke značilnosti krav, njihovo prehrano ter proces nastajanja mleka v vimenu, ki se pojavi šele po skotitvi prvega telička. Otroci so informacije iskali v knjigah in revijah, s čimer so razvijali sposobnosti opazovanja, poimenovanja in razvrščanja.

Metodološko smo projekt zasnovali na učenju v avtentičnih situacijah in uporabi digitalnih vsebin Ekoportala, kar je spodbujalo razvoj kognitivnih sposobnosti in predopismenjevalnih spretnosti. Neposredni stik z realnim okoljem od obiska mlekomata do ogleda molže na kmetiji in hranjenja goveda je otrokom omogočil celostno izkušnjo, ki združuje opazovanje, vonjanje in čustveno doživljanje izvora hrane. Posebno vlogo je imelo senzorično raziskovanje naravnih materialov, kot je predelana kravja koža, ki je otroke spodbudila k premagovanju zadržanosti in spoštljivemu odnosu do naravnih virov.

Ker predšolski otroci jezikovne veščine še razvijajo, je njihovo sporočilo pogosto jasneje izraženo skozi likovni izdelek kot besedo (Selan, 2012). Likovna umetnost v projektu ni bila le risanje, temveč širše raziskovalno področje. V skladu s priporočili T. Vrliča (2001) smo izvajali raznolike dejavnosti, vključno s slikarskim področjem, kamor sodi tudi lepljenje različnih materialov, kot so slama, vata in papirnate brisače, na ploskev in vreče (Denac in Vrlič, 2001). Takšen medpredmetni pristop omogoča, da se otrok preko ustvarjanja tesneje poveže z okoljem, ki ga obdaja, ter se hkrati razvija na intelektualnem in motoričnem področju (Birska, 2017).

Sprotno dokumentiranje in refleksija v E-igralnici sta omogočila vključevanje staršev in širjenje trajnostnih vsebin v lokalno skupnost. Model projekta "Mlekastično" tako predstavlja preplet teorije in prakse, ki otroku omogoča celostno učenje in razvoj trajnostnega mišljenja.

2. OSREDNJI DEL BESEDILA

2.1. Spoznavanje življenja na kmetiji in krav molznic

Otroci so z zbiranjem in ogledovanjem slikovnega gradiva iz različnih virov (revije, knjige, fotografije, splet) postopoma vstopali v tematiko kmetije in domačih živali. Dejavnost je temeljila na pogovoru, opazovanju, poimenovanju in primerjanju ter je otrokom omogočala, da so novo znanje povezovali s svojimi predhodnimi izkušnjami. Posebej dragoceni so bili pogovori otrok o sorodnikih s kmetijo v Bosni, saj so s tem razvijali zavedanje kulturne raznolikosti in širšega družbenega okolja.

Sestavljanke in didaktični material so otrokom omogočali samostojno raziskovanje, sodelovalno učenje in razvijanje miselnih procesov, kot so razvrščanje, sklepanje in reševanje problemov. Postopno zoženje vsebine na kravo molznico je sledilo načelu poglobljenega učenja, saj otrokom omogoča, da eno temo spoznajo celostno in na več ravneh.

Dejavnost se neposredno povezuje s področjem družba in narava (Kurikulum za vrtce, 2025), v katerem smo posebno pozornost namenili raziskovanju okolja ter upoštevanju otrokovih predhodnih izkušenj in interesov.

Slika 1: Postopno spoznavanje kmetije in domačih živali

2.2. Pot mleka od krave do izdelka

S pomočjo slikovnega gradiva ter videoposnetkov z Ekoportala in s spleta so otroci spoznavali pot mleka od molže do končnega izdelka. Dejavnost je potekala v obliki pogovora, zastavljanja vprašanj in skupnega razmišljanja, kar je otrokom omogočilo aktivno sodelovanje in sooblikovanje znanja. Otroci so se učili zaporedja dogodkov, poimenovanja posameznih faz ter razvijali časovno in vzročno-posledično mišljenje.

Zbiranje embalaže in slik mlečnih izdelkov od doma je dodatno povežalo vrtec z družinskim okoljem ter spodbudilo sodelovanje staršev. Skupni plakat je služil kot vizualni povzetek znanja in stalna učna spodbuda v igralnici.

Izvedena dejavnost spodbuja razvoj trajnostne zavesti in prehranske pismenosti. Skladno s prenovljenim kurikulumom poudarja učenje skozi vsakdanje izkušnje ter aktivno sodelovanje družine pri izobraževalnem procesu.

Slika 2: Pot mleka od molže do končnega izdelka

Slika 3: Skupni plakat mlečnih izdelkov

2.3. Didaktična igra: mlečni izdelki

Otroci so preko skupne dejavnosti – izdelave plakata spoznavali, kaj krava potrebuje za zdravo življenje in razvoj. Kasneje so prejeli didaktično igro, ki je otrokom omogočila utrjevanje znanja o mlečnih izdelkih na igriv in aktiven način. Z razvrščanjem in povezovanjem slik so razvijali sposobnosti opazovanja, primerjanja, logičnega mišljenja ter predopismenjevalne spretnosti. Prisotnost podobnih, a neustreznih živil je otroke spodbujala k večji pozornosti in kritičnemu razmišljanju. Med slikami so bili namreč tudi izdelki, hrana, ki je bele barve, tako kot je mleko, pa zato ne sodi med mlečne izdelke.

Otroci so med seboj sodelovali, se pogovarjali o svojih odločitvah in se učili sprejemanja napak kot dela učnega procesa. Družabna igra je tako postala spodbuden učni material. Shranjevanje rešenih nalog v osebne mape je krepilo občutek odgovornosti in lastnega napredka.

Dejavnost smo povezali s pedagoškimi izhodišči in uresničevali ključno načelo učenja skozi igro, ki v predšolskem obdobju predstavlja osnovo za razvoj miselnih procesov in zgodnje pismenosti. Metodološki pristop je spodbujal samostojnost in sodelovalno učenje, kar skladno s prenovljenimi izhodišči krepi otrokove socialne kompetence in zmožnost kritičnega presojanja informacij.

Slika 4: Plakat: Kaj krava je in kaj pije?

Slika 5: Didaktična igra: razvrščanje in povezovanje slik

2.4. Likovna dejavnost: risanje in ustvarjanje krave

Ob ogledu animiranega posnetka o Kravi Berti, ki je služil kot motivacijski uvod, so otroci razvijali domišljijo in likovno mišljenje. Ker predšolski otroci svoje znanje in doživljanje pogosto lažje izrazijo vizualno kot besedno, smo sledili ugotovitvam J. Selana (2012), da je sporočilo v tej starosti velikokrat bolje zaznavno iz likovnega izdelka. Pri ustvarjanju smo izhajali iz osnovnih likovnih oblik (krog, elipsa, krive in ravne črte), kar je otrokom omogočilo uspešno grafično upodobitev krave in telička. Skladno s priporočili T. Vrliča (2001) nismo dopustili, da bi bilo risanje edina dejavnost, temveč smo vključili različna področja likovnega ustvarjanja: slikanje podlage s čopiči, dodajanje tekstur s pravim senom ter vključevanje digitalne pismenosti pri nastajanju logotipov.

Skupinsko oblikovanje končnega izdelka je krepilo pripadnost skupini in estetsko doživljanje, medtem ko je razstava v lokalni trgovini otrokom ponudila neposreden stik z javnostjo in utrdila njihov občutek kompetentnosti.

Skladno s smernicami Kurikuluma 2025 smo z dejavnostjo pokrili področje umetnosti, ki spodbuja uporabo različnih likovnih jezikov za izražanje doživetij, čustev in spoznanj. Skladno s prenovljenimi cilji o povezovanju vrtca z lokalno skupnostjo smo projekt razširili tudi izven meja vrtca, saj javna razstava del prispeva k aktivni udeležbi otrok v družbenem življenju in krepi njihovo samozavest skozi vrednotenje lastnega ustvarjalnega procesa.

Slika 6: Moja krava Berta

Slika 7: Razstava likovnih izdelkov

2.5. Izdelava pustnih mask krave

Izdelava pustnih mask je zahtevala načrtovanje, vztrajnost in natančnost. Otroci so po modelu obrisali in izrezali dele glave (roge, ušesa, oči, usta) ter jih individualno oblikovali s flomastri. Pri izdelavi kostumov smo sledili slikarskemu področju lepljenja na ploskev, v katerem smo po načelih O. Denac in T. Vrliča (2001) uporabili različne materiale – v našem primeru bele lise na črni podlagi – ter tako ustvarili vizualno podobo kravje kože. Kljub neuspešnemu iskanju recikliranih vreč pri lokalnih podjetjih smo z otroki poiskali alternativno rešitev, kar je spodbudilo njihovo zmožnost reševanja problemov.

Vrhunec dejavnosti je bila udeležba na povorki, kjer so si maske ogledali starostniki v domu upokoencev in mimoidoči v Kranju. Ta izkušnja je otrokom omogočila gibanje, socialno interakcijo in doživljanje tradicionalnih običajev v širšem družbenem okolju.

Z dejavnostjo smo aktivno prispevali k ohranjanju kulturne dediščine skozi ljudsko izročilo pustovanja. Poudarek je bil na socialnem in čustvenem razvoju, saj so otroci skozi učenje z doživljanjem v javnem prostoru krepili svojo samopodobo, razvijali empatijo do starejših in gradili občutek pripadnosti lokalni skupnosti. S tem smo sledili usmeritvam prenovljenega Kurikuluma za vrtce (2025).

Slika 8: Izdelava pustnih kostumov

Slika 9: Mlekastično pustovanje

2.6. Obisk mlečnega avtomata

Obisk mlečnega avtomata je otrokom omogočil avtentično učno izkušnjo neposrednega stika z lokalno oskrbo s hrano. Otroci so samostojno sodelovali pri točenju mleka, pri čemer so spoznali pomen ustreznega hlajenja, kratkega roka uporabe ter odgovornega ravnanja z živili. Iz natočenega mleka smo kasneje pripravili zdrav mlečni napitek, kar je otroke spodbudilo k razvijanju osnovnih spretnosti priprave preprostih obrokov.

S temi aktivnostmi smo neposredno uresničevali cilje trajnostnega razvoja in prehranske pismenosti, kot jih predvideva prenovljeni Kurikulum za vrtce (2025), hkrati pa smo pri otrocih krepili odgovoren odnos do lokalno pridelane hrane.

Slika 10: Avtomat za mleko, mlečne izdelke in jajca

Slika 11: Sadno-mlečni napitek

2.7. Pripovedovanje zgodbe o poti mleka in igra molže

S pripovedovanjem zgodbe »Kako potuje mleko od krave do trgovine« so otroci razvijali jezikovne spretnosti in razumevanje zaporedja. Slike o poti mleka so razvrščali kronološko, kar je spodbujalo logično mišljenje, igra molže z rokavico pa je omogočila učenje z vsemi čuti. Presenečenje ob ogledu videoposnetka molže je odprlo prostor za pogovor o higieni in sodobnih postopkih na kmetiji.

Dejavnost vključuje področje jezika in izkustvenega učenja. Skladno s prenovljenimi smernicami povezuje igro z realnimi življenjskimi vsebinami ter spodbuja razvoj vzročno-posledičnega razmišljanja.

Slika 12: Igra molže

2.8. Ogled dostavnega vozila z mlečnimi izdelki

Tedenski obisk dostavnega vozila v vrtcu je otrokom omogočil vpogled v logistiko oskrbe. Presenečenje nad količino hrane je spodbudilo pogovor o načrtovanju porabe in poklicih, ki sodelujejo v prehranski verigi. Primerjava med oskrbo v vrtcu in doma je otrokom pomagala razumeti kompleksnost družbenih dejavnosti.

Povezava s Kurikulumom 2025: Dejavnost spodbuja spoznavanje družbenih dejavnosti in poklicev. Skladno z načeli učenja v vsakdanjih situacijah povezuje teorijo s praktično logistiko in spodbuja zavedanje o pomenu sodelovanja.

Slika 13: Dostavno vozilo z mlečnimi izdelki

2.9. Spoznavanje kravje kože

Vključitev predelane kravje kože v učno okolje je omogočila senzorično raziskovanje z vsemi čuti. Začetna zadržanost se je skozi igro in boso hojo po koži spremenila v spoštljiv odnos do naravnih materialov. Otroci so sami skrbeli za čistočo in shranjevanje kože, kar je krepilo njihovo odgovornost.

Dejavnost uresničuje cilje iz Kurikuluma (2025). Otroci so razvijali senzorično učenje in razvijali odgovoren odnos do narave. Metodološki pristop poudarja pomen neposrednega stika z naravnimi materiali in razvijanje empatije do žive in nežive narave.

2.10. Obisk kmetije

Vrhunec projekta je predstavljal obisk avtentičnega kmetijskega okolja. Opazovanje molže, vonj hleva in neposreden stik z živalmi so ustvarili močne čutne vtise, ki so ključni za trajnostno znanje. Izkušnja je otrokom približala pomen kmetijstva in vrednotenje človeškega dela.

Dejavnost temelji na izkustvenem učenju v naravnem okolju in povezovanju vrtca z lokalno skupnostjo. Skladno s prenovljenimi smernicami razvija spoštovanje do dela in narave ter krepi celostno

razumevanje trajnostnega razvoja. S tem smo sledili usmeritvam prenovljenega Kurikuluma za vrtce (2025).

Slika 14: Obisk kmetije

3. ZAKLJUČEK

Po 21 letih dela v vzgoji in izobraževanju ugotavljam, da so najtrajnejša tista znanja, ki jih otroci usvojijo skozi aktivno ustvarjanje, vživljanje v vloge ter izkustveno učenje s tipljivimi dejavnostmi. Projekt "Mlekastično" je pokazal, da kmetija ni le prostor pridelave hrane, temveč bogato učno okolje, ki spodbuja empatijo, radovednost in kritično razmišljanje.

4. VIRI IN LITERATURA

Birsa, E. (2017). Primerjava učnih načrtov in vključenost priporočil za medpredmetno povezovanje likovnih vsebin. *Revija za elementarno izobraževanje*, 10(2–3), 163–180. Pridobljeno s http://rei.pef.um.si/images/lzdaje_revije/2017/2-3/REI_10_2-3_CLANEK2.pdf

Denac, O. in Vrlič, T. (2001). Umetnost: Likovna vzgoja. V L. Marjanovič Umek (ur.), *Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce* (str. 108–123). Maribor: Obzorja.

Geister, I. (1999). *Izbrana življenjska okolja rastlin in živali v Sloveniji*. Ljubljana: Modrijan.

Lepičnik Vodopivec, J. (2006). *Okoljska vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: AWTŠ, d. o. o.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Sektor-za-predskolsko-vzgojo/Programi/Kurikulum-za-vrtce_1.-9.-2025.pdf

Ray, H. (2006). *Tam na kmetiji – krave*. Murska Sobota: Pomurska založba.

Selan, J. (2012). Likovna umetnost in slovenščina. *Slovenščina v šoli*, 15(1). Pridobljeno s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-B8HQHQR>

Vrlič, T. (2001). *Likovno-ustvarjalni razvoj otrok v predšolskem obdobju*. Ljubljana: Debora.

PREDSTAVITEV AVTORICE

Sem Tjaša Ovniček, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok. Kot dolgoletna aktivna članica programa Ekošola v vzgojni proces nenehno vključujem nove vsebine, s katerimi krepim otrokovo radovednost in vrednote za prihodnost.

ABOUT THE AUTHOR

I am Tjaša Ovniček, a preschool teacher. As a long-standing active member of the Eco-School program, I continuously integrate new topics into the educational process to strengthen children's curiosity and foster essential values for the future.

VODA – OD KAPLJICE DO ODGOVORNOSTI

Tina Rajsar, Vrtec Otona Župančiča, Ljubljana

Izvleček

Prispevek obravnava projektno učenje na temo vode kot celostni pristop k vzgoji in izobraževanju za trajnostni razvoj v predšolskem obdobju. Izhodišče predstavlja problem dojemanja vode kot samoumevnega vira, kar omejuje razvoj trajnostnega mišljenja. Namen projekta je bil razviti razumevanje pomena vode preko izkustvenega učenja. Uporabljene metode vključujejo eksperimentalno delo, problemsko učenje in raziskovalne dejavnosti. Otroci so skozi konkretne izkušnje postopno prehajali k razumevanju širših okoljskih in družbenih povezav. Ugotovitve kažejo spremembe v vedenju otrok, večjo občutljivost za odgovorno ravnanje z vodo ter razvoj empatije in etičnega mišljenja. Projekt potrjuje učinkovitost izkustvenega pristopa pri uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja v zgodnjem otroštvu.

Ključne besede

izkustveno učenje, okoljska vzgoja, predšolski otrok, trajnostni razvoj, voda

Cilji trajnostnega razvoja

3, 4, 6, 7, 12, 13, 14

WATER – FROM A DROP TO RESPONSIBILITY AS A MODEL OF EXPERIMENTAL LEARNING FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN EARLY CHILDHOOD

Abstract

The paper presents a project-based approach to water as a holistic model for education for sustainable development in early childhood. The project is based on experiential learning and inquiry-based activities. Children gradually move from concrete experience to abstract understanding. The findings show behavioral change, increased responsibility, and development of ethical thinking.

Keywords

early childhood, environmental education, experiential learning, sustainability, water

1. UVOD

Predstavljajte si, da imate danes na voljo en sam liter vode. Ne samo za eno dejavnost, temveč za celoten dan. Za pitje. Za umivanje. Za pripravo hrane. Kaj bi naredili najprej? Čemu bi se odpovedali?

To vprašanje se morda zdi oddaljeno, vendar predstavlja vsakdanjo realnost milijonov ljudi po svetu. Prav to spoznanje odpira prostor za razmislek, kako lahko tako kompleksno in globalno temo približamo otrokom v predšolskem obdobju.

Otroci vodo vsakodnevno uporabljajo, vendar jo pogosto dojemajo kot nekaj samoumevnega. Vedno je prisotna, vedno dostopna, zato njena vrednost ostaja neopažena. In prav v tem se skriva izziv sodobne pedagogike – kako nekaj, kar je otroku tako blizu, predstaviti kot nekaj dragocenega.

Odgovor smo iskali v izkušnji.

Ne v razlagi. Ne v podatkih. Ampak v doživljanju.

Projekt »Voda – od kapljice do odgovornosti« izhaja iz tega pristopa. Temelji na povezovanju vsakdanjih situacij z razumevanjem širših okoljskih in družbenih procesov ter na postopnem prehodu od konkretne izkušnje k abstraktnemu razumevanju trajnosti (Kolb, 1984; UNESCO, 2017).

Voda je temeljni naravni vir, vendar njena dostopnost ni samoumevna. Kljub vsakodnevni prisotnosti v življenju otrok jo ti pogosto dojemajo kot neomejen vir. Takšno razumevanje predstavlja izziv za vzgojno-izobraževalno delo, saj otežuje razvoj odgovornega odnosa do okolja.

Projekt »Voda – od kapljice do odgovornosti« izhaja iz potrebe po povezovanju vsakdanjih izkušenj otrok s širšimi okoljskimi in družbenimi vprašanji. Temelji na ciljih trajnostnega razvoja ter poudarja pomen izobraževanja za trajnostni razvoj v zgodnjem otroštvu (UNESCO, 2017).

Teoretično izhodišče temelji na konstruktivističnem pristopu (Piaget, 1970; Vygotsky, 1978) in izkustvenem učenju (Kolb, 1984), ki poudarjata aktivno vlogo otroka ter pomen neposredne izkušnje za trajnejše razumevanje. Namen projekta je bil razviti razumevanje pomena vode ter spodbuditi oblikovanje trajnostnih vedenj.

2. OSREDNJI DEL

2.1 Inovativnost pristopa

Inovativnost projekta se kaže v prehodu od tradicionalnega podajanja informacij k izkustvenemu, problemsko usmerjenemu učenju. Otrok ni pasivni prejemnik znanja, temveč aktivni soustvarjalec, ki razumevanje gradi skozi lastno izkušnjo, raziskovanje in refleksijo.

Posebna vrednost projekta je v povezovanju konkretnih vsakdanjih situacij z abstraktnimi pojmi trajnosti, kar omogoča razvoj dolgoročnega mišljenja in odgovornega ravnanja.

2.2 Metode dela

V projektu so bile uporabljene naslednje metode:

- izkustveno učenje
- problemsko učenje
- raziskovalno učenje
- eksperimentalno delo
- opazovanje in primerjanje
- gibalno ponazarjanje
- sodelovalno učenje

Tak pristop omogoča celostni razvoj otroka ter povezovanje različnih področij kurikulumu (Bahovec idr., 2010).

2.3 Opis izvedenih aktivnosti

Projekt smo začeli z dejavnostmi, usmerjenimi v razumevanje vodnega kroga. Otroci so najprej spoznali posamezne faze kroženja vode, ga likovno upodobili ter skozi pogovor postopno razvijali razumevanje,

od kod voda sploh pride. Pri tem smo prišli do pomembnega spoznanja, da voda v vrtec priteče po vodovodnem sistemu, kjer se prečisti s pomočjo filtrov. Razumevanje smo poglobili z obiskom kurilnice, kjer nam je hišnik predstavil cevi in pot vode, kar je otrokom omogočilo konkretno izkušnjo in povezavo med teorijo in realnim okoljem.

Slika 84: vodni krog kurilnice

Slika 85 obisk

Slika 86 vodni krog - likovna upodobitev

V nadaljevanju smo raziskovali potrošniški vidik vode. Otroci so primerjali pitno vodo iz pipe in vodo iz plastenke ter ugotovili, da med njima ne zaznajo razlike v okusu. S pomočjo usmerjenega pogovora so prišli do spoznanja, da je uporaba vode iz pipe trajnostnejša izbira, saj zmanjšuje količino odpadkov in obremenjevanje okolja.

Slika 87: voda iz pipe in plastenke

Slika 88: pokušanje vode

Poseben poudarek smo namenili odgovorni rabi vode v vsakdanjih situacijah. Pri umivanju rok so otroci merili porabo vode in primerjali količino porabljene vode v primeru odprte pipe ter v primeru, ko pipo med miljenjem zaprejo. Rezultate so predstavili v obliki plakata, ki smo ga skupaj z njihovimi risbami namestili ob umivalnike kot vizualno spodbudo za varčevanje z vodo. S tem so otroci aktivno sodelovali pri oblikovanju trajnostnih navad.

Slika 6: umivanje rok

Slika 7: merilni vrč

Slika 8 : umivalnica

Slika 9: grafični prikaz

V okviru raziskovanja pomena vode za življenje smo posadili jagode ter opazovali njihovo rast ob rednem zalivanju in brez njega. Otroci so skozi opazovanje sprememb presegli pričakovana spoznanja ter razvijali razumevanje, da je voda nujen pogoj za rast in razvoj živih bitij.

Slika 10: zalivanje jagod

Slika 11: opazovanje rastlin

Slika 12 :sajenje jagod

Slika 13: skrb za jagode

Pomemben del projekta je bila tudi filtracija onesnažene vode, kjer so otroci spoznavali zahtevnost procesa čiščenja ter razvijali zavedanje o pomenu varovanja narave. Razumevanje smo dodatno poglobili s pogovorom o vplivu onesnaževanja na okolje.

Slika 14: čista in onesnažena voda

Slika 15: filtracija vode

Slika 14: po filtriranju

Projekt smo nadgradili z izdelavo preprostih vodnih turbin oziroma mlinčkov, ki smo jih preizkusili v bližnjem potočku. Otroci so tako spoznali vodo kot vir energije ter povezovali naravoslovna spoznanja s praktično izkušnjo. Mlinčke smo odnesli tudi v bližnji potoček, kjer smo jih preizkusili.

Slika 16: izdelava mlinčka

Slika 17: mlinček

Slika 18: preizkus

Vse dejavnosti smo povezali v trajnostnem kotičku, kjer smo razstavili plakat, rezultate meritev in didaktični pripomoček za prikaz vodnega kroga. Na ta način se je učenje preneslo v prostor, ki otroke vsakodnevno spodbuja k razmišljanju in odgovornemu ravnanju.

Slika 19: trajnostni kotiček

Ob zaključku projekta sem bila posebej zadovoljna z opaznim prenosom znanja v spontano igro otrok. Otroci so v prosti igri samoiniciativno uporabljali vodo na trajnosten način. – V peskovniku so oblikovali potočke, usmerjali tok vode in pri tem skrbeli za njeno racionalno rabo. Takšen prenos v prosto igro potrjuje, da otroci razumevanje razvijajo predvsem preko izkustvenega in raziskovalnega učenja, kar poudarjata Joy Palmer (1998) in Julie M. Davis (2010). Raziskave kažejo, da se okoljsko odgovorno vedenje v zgodnjem otroštvu najpogosteje oblikuje prav skozi neposredno izkušnjo, pri čemer ima prosta igra ključno vlogo (UNESCO, 2020; UNICEF, 2018 – visoka stopnja zanesljivosti, podprto z mednarodnimi analizami).

Slika 21 prosta igra v peskovniku

Slika 22 otroci so naredili potok v peskovniku

Dodatno strokovno utemeljitev ponuja tudi Jean Piaget, ki izpostavlja, da otroci znanje konstruirajo skozi aktivno manipulacijo z okoljem. In prav tako tudi Lev Vygotsky, ki poudarja pomen socialnega

konteksta in skupnega raziskovanja. Nadaljnje nadgrajevanje igre z načrtovano postavitvijo mlina, preko katerega bodo otroci simbolno »pridobivali elektriko«, tako predstavlja pomemben korak k razumevanju povezave med naravnimi viri in trajnostno rabo energije, kar je v skladu s sodobnimi smernicami trajnostne pedagogike (Davis, 2010; UNESCO, 2020).

2.4 Povezanost s cilji trajnostnega razvoja

Projekt neposredno uresničuje cilje trajnostnega razvoja, saj otroci razvijajo razumevanje odgovorne rabe virov, vpliva človeka na okolje ter pomena trajnostnega ravnanja. Cilji so vključeni v konkretne dejavnosti, kar omogoča njihovo ponotranjenje in prenos v vsakdanje življenje.

2.5 Ugotovitve

Opazovanja kažejo spremembe v vedenju otrok. Otroci so začeli samostojno zapirati pipo, opozarjati vrstnike ter razvijati bolj odgovoren odnos do vode. Med sprehodi po naselju, kjer imamo reko, so ves čas opazovali in opozarjali na smeti v reki. Poleg tega so razvijali socialno-čustvene kompetence, kot so odgovornost, sodelovanje in empatija. Znanje ni ostalo na ravni informacij, temveč se je preneslo v ravnanje.

3. ZAKLJUČEK

Projekt potrjuje, da je predšolsko obdobje ključno za razvoj trajnostnih vrednot. Izkusveno učenje omogoča globlje razumevanje, saj povezuje znanje z neposredno izkušnjo in doživljanjem (Kolb, 1984; Davis, 2010). Raziskave kažejo, da prav tak pristop pomembno vpliva na razvoj odgovornega vedenja otrok, saj omogoča prenos znanja v vsakdanje situacije (UNESCO, 2020; UNICEF, 2018).

Kot omejitev lahko izpostavimo organizacijsko zahtevnost takšnega pristopa, vendar rezultati projekta jasno kažejo njegovo visoko učinkovitost. Znanje ni ostalo na ravni informacij, temveč se je preneslo v ravnanje. Razumevanje ne nastane iz podatka, temveč iz izkušnje. Ko otrok sam zapre pipo, ne zato, ker mora, ampak ker razume, se zgodi premik, ki presega učenje. To je trenutek, ko vzgoja postane trajnost.

Otroci niso le spoznali, da voda obstaja. Začeli so razumeti, zakaj je pomembna, in pomembneje-začeli so delovati drugače, trajnostno.

Če želimo uresničevati cilje trajnostnega razvoja, jih ne uresničujemo na globalni ravni, temveč v majhnih, vsakodnevni dejanjih. V odločitvah, ki se zdijo nepomembne, a imajo dolgoročne posledice.

In prav tam se vse začne. V vrtcu.

4. VIRI IN LITERATURA (APA)

Bahovec, E. D., idr. (2010). *Kurikulum za vrtce*. Zavod RS za šolstvo.

Davis, J. (2010). *Young children and the environment: Early education for sustainability* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Katalinič, D., Tratnjek, L., & Anelj, B. (2007). *Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu*. Zavod RS za šolstvo.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice-Hall.

Palmer, J. A. (1998). *Environmental education in the 21st century: Theory, practice, progress and promise*. Routledge.

Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.

UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO.

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802>

UNICEF. (2018). *Learning through play: Strengthening learning through play in early childhood education programmes*. UNICEF.

<https://www.unicef.org/sites/default/files/2018-12/UNICEF-Lego-Foundation-Learning-through-Play.pdf>

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

Kratka predstavitev avtorja

Moje ime je Tina Rajsar in sem vzgojiteljica predšolskih otrok v Vrtcu Otona Župančiča Ljubljana. Svoje delo razumem kot poslanstvo, saj verjamem, da so prav zgodnja leta ključna za oblikovanje vrednot, odnosa do sveta in drugih ljudi. Pri delu z otroki stremim k temu, da jim nisem le strokovna vodja, temveč tudi zgled – v odnosu, ravnanju in načinu razmišljanja. Posebno pozornost namenjam izkustvenemu učenju, trajnostnemu razvoju in vzgoji za odgovornost, pri čemer otroke spodbujam k razmišljanju, samostojnosti in empatiji. S svojo predanostjo ustvarjam spodbudno okolje, v katerem se otroci počutijo varne, sprejete in motivirane za raziskovanje sveta.

Author bio

My name is Tina Rajsar, and I am a preschool teacher at Oton Župančič Kindergarten in Ljubljana. I see my work as a vocation, as I believe that early childhood is a crucial period for shaping values, attitudes towards the world, and relationships with others. In my work with children, I strive not only to be a professional educator, but also a role model – in relationships, behavior, and ways of thinking. I place special emphasis on experiential learning, sustainable development, and education for responsibility, encouraging children to think independently and develop empathy. Through my dedication, I create a supportive environment in which children feel safe, accepted, and motivated to explore the world.

OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

Jasna Arko, odgojitelj savjetnik i Sandra Helbet Kocijan, odgojitelj savjetnik

Dječji vrtić Siget, Zagreb

Naš eko projekt započeli smo potaknuti dječjom znatiželjom kako nastaje struja možemo li energiju pronaći u prirodi. Listajući dječje enciklopedije došli smo do Sunca koje nam osim topline i svjetlosti daje i energiju koja se može pretvoriti u struju. Saznali smo što su to solarni paneli i kako oni prikupljaju sunčevu energiju, gdje se ona skladišti i kako se u solarnoj elektrani pretvara u električnu energiju. Naučili smo da je solarna energija obnovljiva i da njezino korištenje ne zagađuje zemlju, što nas je potaklo da potražimo i druge obnovljive izvore energije. Nakon sunca sljedeći izvor energije bio je vjetar, djeca su ga odmah povezala sa velikim vjetrenjačama koje vjetar pokreće, a da bi shvatili kako od vjetra nastaje struja proučili smo rad vjetroelektrane. Djecu je zanimalo što još može proizvoditi struju, pa smo tako u enciklopedijama tražili činjenice o radu hidroelektrane: od kojih se dijelova sastoji i na kojem principu radi. Otkrili smo da postoji i geotermalna energija od koje također nastaje struja, a kako bi objasnili djeci šta su to gejziri pogledali smo kratki film koji im je malo približio kako gejziri funkcioniraju. Zapitali smo se od čega bi se još mogla proizvoditi struja, a da pri tome sačuvamo našu planetu. Otkrili smo da se energija može dobiti od hrane koju odbacujemo i drvene građe koju također bacamo, zajedno to zovemo biomasa, a energija koja nastaje njihovom razgradnjom energija biomase. Kako bi djeca shvatila kako sve te elektrane funkcioniraju pomogli su nam roditelji koji su zajedno sa djecom na radionici od PNM-a napravili osnove svih spomenutih elektrana, a mi smo ih sa djecom uredili i upotpunili. Nastale su prave velike makete obnovljivih izvora energije, koje smo izložili u dvije gradske knjižnice. Ovaj naš projekt završili smo eko kvizom na kojem smo odmjerili svoje znanje o obnovljivim izvorima energije sa djecom iz drugih vrtića.

ABSTRACT

RENEWABLE ENERGY SOURCES

Authors: Sandra Helbet Kocijan, kindergarten teacher and Jasna Arko, kindergarten teacher

Dječji vrtić Siget, Zagreb

Motivated by children's curiosity, we started our eco project on the topic of how electricity is created and whether we can find energy in nature. We studied children's encyclopedias. We learned that the Sun, in addition to heat and light, also gives us energy that can be converted into electricity. We found out what solar panels are and how they collect solar energy, where the energy is stored in them and how solar energy is converted into electricity in a solar power plant. We learned that solar energy is renewable and that its use does not pollute the earth. This knowledge encouraged us to look for other renewable energy sources. The next renewable energy source we discovered was wind. The children immediately connected it to large windmills powered by wind, and in order to understand how wind generates electricity, we studied how wind farms work. The children were interested in what else can produce electricity. We found information about the operation of a hydroelectric power plant in encyclopedias. We learned what parts it consists of and how it works. We discovered that there is also geothermal energy, which is also a renewable energy source. We learned how it produces electricity. In order to explain to the children what geysers are, we watched a short film about geysers. We wondered what else could be used to produce electricity, while preserving our planet. We discovered that energy can be obtained from the food we throw away

and the wood we also throw away, together we call it biomass. The energy that is created by their decomposition is called biomass energy. In order for the children to understand how all these power plants function, we were helped by parents who, together with the children, made the bases of all the aforementioned power plants from naturally unshaped materials in a workshop. Then, we painted and finished them with the children. We created really large models of renewable energy sources, which we exhibited in two city libraries of the City of Zagreb. We ended this project with an eco quiz where we demonstrated our knowledge about renewable energy sources with children from another kindergarten in Zagreb.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI: Upoznavanje djece s obnovljivim i nepobnovljivim izvorima energije. Spoznaja o važnosti obnovljivih izvora energije za očuvanje prirode i održivog razvoja. Učenje o zaštiti okoliša od najranije dobe. Djeca će svojim znanjima utjecati i na djeolavnje svojih roditelja. A kao budući građani svijeta svoje znanje i usađene ekološke vrijednosti prenositi će i na svoju zajednicu i buduće naraštaje.

Autor:

ŽIVOTOPIS - Jasna Arko, odgojitelj savjetnik

Rođena sam u Zagrebu, 09.06.1972.g. Nakon osnovne škole upisala sam Zdravstveni obrazovni centar gdje sam stekla zvanje medicinske sestre. Nakon srednje škole završila sam Pedagošku akademiju i stekla zvanje odgojitelja predškolske djece. Kao odgojitelj radim oko 30 godina. Poseban interes imam za prirodne znanosti kao što su biologija, kemija, fizika i matematika. Često u svom radu provodim STEAM aktivnosti te nastojim djeci utkati ljubav prema znanosti od najranije dobi. Završila sam i edukaciju za provođenje Abacusa - programa mentalne aritmetike za djecu predškolske dobi. Također imam veliki interes za likovnost te ekologiju i održivi razvoj. Duži niz godina sam i koordinator eko škole. Aktivno sudjelujem u provedbi Večeri ekologije, Večeri matematike i Večeri rane pismenosti koje svake godine provodimo u našem vrtiću. U radu se često koristim prirodno neoblikovanim materijalima te zajedno s djecom osmišljam razne kreativne likovne radove od likovnih radova do maketa velikih dimenzija. Zajedno s grupom odgojitelja brinem o sadnji cvijeća, povrtnjaka i ostalog bilja u dvorištu vrtića. Temeljem kontinuiranog unapređivanja kvalitete odgojno obrazovnog rada stekla sam napredovanje u status odgojitelja savjetnika. Dugi niz godina sam predsjednica Upravnog vijeća u Dječjem vrtiću Siget u kojem sam u ulozi predstavnice odgojitelja i stručnih suradnika.

BIOGRAPHY - Jasna Arko. Kindergarten teacher

I was born in Zagreb, 09.06.1972. After primary school, I enrolled in the Health Education Center, where I earned a nursing degree. After high school, I graduated from the Pedagogical Academy and earned a preschool teacher's degree. I have been working as a teacher for about 30 years. I have a special interest in natural sciences such as biology, chemistry, physics and mathematics. I often implement STEAM activities in my work and try to instill a love of science in children from an early age. I have also completed training to implement Abacus - a mental arithmetic program for preschool children. I also have a great interest in art, ecology and sustainable development. I have also been the coordinator of the eco-school for many years. I actively participate in the implementation of the Ecology Evening, Mathematics Evening and Early Literacy Evening, which we hold every year in our kindergarten. In my

work, I often use naturally unshaped materials and, together with the children, I design various creative art works, from fine art works to large-scale models. Together with a group of educators, I take care of planting flowers, vegetable gardens and other plants in the kindergarten yard. Based on the continuous improvement of the quality of educational work, I was promoted to the status of advisor educator. For many years, I have been the president of the Governing Council at Siget Kindergarten, where I act as a representative of educators and professional associates.

Autor:

ŽIVOTOPIS - SANDRA HELBET KOCIJAN

Rođena sam 23.01.1971. godine u Zagrebu. Imam više od trideset godina radnog iskustva u neposrednom radu s djecom predškolske dobi. U djetinjstvu sam pohađala Osnovnu glazbenu školu "Pavao Markovac"- smjer klavir. Stečena znanja glazbene naobrazbe aktivno primjenjujem u svom radu s djecom i provlačim kroz sve segmente svoga rada. Nakon završene osnovne škole završila sam srednju školu za medicinsku sestru. U dobi od 19 godina počela sam raditi u dječjem vrtiću kao medicinska sestra u jaslama. Godinu dana kasnije upisala sam studij uz rad na pedagoškoj akademiji, smjer-predškolski odgoj, te stekla zvanje odgojitelj predškolske djece. Pohađala sam školu stranih jezika te stekla svjedodžbu B2 razine jezične kompetencije za njemački jezik. Završila sam edukaciju za Montessori odgojitelja. Dugi niz godina radila sam u Montessori programu s ranim učenjem njemačkog jezika. Područje mog posebnog interesa je održivi razvoj te sam u tom području izuzetno aktivna. Koordinatorica sam Eko škole Dječjeg vrtića Siget, kontinuirano organiziram i aktivno sudjelujem s djecom u eko kvizovima na temu očuvanje voda i recikliranje. Postavljala sam brojne izložbe likovnih radova od otpadnih materijala koji su nastali kao rezultat rada Eko škole DV Siget. Aktivno sudjelujem u međunarodnim eTwinning projektima na temu ekologije. Svoje dobre primjere iz prakse redovito izlažem na stručnim skupovima gradske i državne razine te na međunarodnim konferencijama. Temeljem kontinuiranog unapređivanja kvalitete odgojno obrazovnog rada stekla sam napredovanje u status odgojitelja savjetnika.

BIOGRAPHY - SANDRA HELBET KOCIJAN

I was born on January 23, 1971 in Zagreb. I have more than thirty years of experience working directly with preschool children. As a child, I attended the "Pavao Markovac" Elementary Music School - piano department. I actively apply the knowledge I gained from musical education in my work with children and carry it through all segments of my work. After completing elementary school, I completed secondary school for nursing. At the age of 19, I started working in a kindergarten as a nurse in a nursery. A year later, I enrolled in a work-study program at the Pedagogical Academy, majoring in preschool education, and earned the title of preschool educator. I attended a foreign language school

and earned a B2 level certificate of language competence in German. I completed education as a Montessori educator. For many years, I worked in a Montessori program with early learning of German. My area of special interest is sustainable development, and I am extremely active in that area. I am the coordinator of the Eco School of the Siget Kindergarten, I continuously organize and actively participate with children in eco quizzes on the topic of water conservation and recycling. I have set up numerous exhibitions of art works made from waste materials that were created as a result of the work of the Eco School of the Siget Kindergarten. I actively participate in international eTwinning projects on the topic of ecology. I regularly present my good examples from practice at professional gatherings at the city and state levels and at international conferences. Based on the continuous improvement of the quality of educational work, I was promoted to the status of counselor educator.

U ZAGRLJAJU PRIRODE-PUT DO ZDRAVLJA

Božena Galić , Martina Vrkljan, DV Prečko

SAŽETAK RADA

Glavni problem kojim se rad bavi odnosi se na sve veću udaljenost djece od prirode i smanjeno vrijeme provedeno na otvorenom, što može negativno utjecati na njihov cjelokupni razvoj i dobrobit.

Rad se temelji na primjeni suvremenih pedagoških pristupa, uključujući istraživačko učenje, učenje kroz iskustvo, promatranje i suradničko učenje, uz naglasak na aktivnom sudjelovanju djece te uključivanju roditelja i šire zajednice.

Provedene aktivnosti obuhvaćale su upoznavanje ljekovitog bilja, sadnju i njegu cvijeća te uzgoj graha i klica. Također su provedene zajedničke aktivnosti s roditeljima te suradnja s osnovnom školom kroz sudjelovanje u radu školskog vrta. Navedene aktivnosti omogućile su djeci neposredno iskustvo učenja, praćenje rasta i promjena u prirodi te razvoj odgovornosti prema okolišu.

Rezultati rada ukazuju na to da redoviti boravak u prirodi i učenje kroz neposredno iskustvo pozitivno utječu na tjelesni, emocionalni i socijalni razvoj djece. Također, ovakav pristup potiče razvoj ekološke svijesti i usvajanje zdravih životnih navika od najranije dobi.

Daljnje aktivnosti usmjerene su na nastavak i proširenje sličnih praksi, jačanje suradnje s obiteljima i odgojno-obrazovnim ustanovama te dodatno obogaćivanje sadržaja kroz raznolike aktivnosti u prirodnom i istraživačkom okruženju.

ABSTRACT

The main issue addressed in this paper concerns the increasing distance of children from nature and the reduced time spent outdoors, which may negatively affect their overall development and well-being.

The work is based on the application of contemporary pedagogical approaches, including inquiry-based learning, experiential learning, observation, and collaborative learning, with an emphasis on children's active participation and the involvement of parents and the wider community.

The implemented activities included familiarization with medicinal plants, planting and caring for flowers, and growing beans and sprouts. In addition, joint activities with parents were carried out, as well as cooperation with a primary school through participation in a school garden. These activities enabled children to gain direct learning experiences, observe growth and changes in nature, and develop responsibility towards the environment.

The results indicate that regular exposure to nature and learning through direct experience have a positive impact on children's physical, emotional, and social development. Furthermore, this approach encourages the development of environmental awareness and the adoption of healthy lifestyle habits from an early age.

Future activities are aimed at continuing and expanding similar practices, strengthening cooperation with families and educational institutions, and further enriching the content through diverse activities in a natural and inquiry-based environment.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

Razvijanje ekološke svijesti, učenje kroz iskustvo i istraživanje te jačanje tjelesnog i mentalnog zdravlja

Autor:Božena Galić, Martina Vrkljan

Božena Galić je certificirana Montessori odgajateljica s višegodišnjim iskustvom u radu s djecom predškolske dobi. Aktivno sudjeluje u obrazovanju za održivi razvoj kroz primjenu Montessori pedagogije, s naglaskom na ekološku svijest, samostalnost i poštovanje prema prirodi. Kao stručna suradnica sudjelovala je u Erasmus+ projektima usmjerenima na implementaciju STEAM pristupa u ranoj dobi i razvoj ekoloških kompetencija kod djece. Radila je na brojnim međunarodnim edukacijama i radionicama te promiče integraciju održivih praksi u svakodnevne aktivnosti vrtića.

Božena Galić is a certified Montessori educator with several years of experience working with preschool children. She is actively involved in education for sustainable development through the Montessori method, focusing on ecological awareness, independence, and respect for nature. As a professional associate, she has participated in Erasmus+ projects aimed at implementing STEAM education in early childhood and developing children's environmental competencies. She has worked on numerous international trainings and workshops, promoting the integration of sustainable practices into daily kindergarten activities.

Martina Vrkljan je odgojiteljica mentor s bogatim iskustvom u radu s djecom rane i predškolske dobi, zaposlena u Dječjem vrtiću Prečko. Tijekom svog profesionalnog razvoja završila je sportski program te program kontinuirane senzorne stimulacije (masaža za djecu u dobi od 1 do 3 godine), čime dodatno unaprjeđuje kvalitetu odgojno-obrazovnog rada.

Aktivno sudjeluje u međunarodnim projektima kao član Erasmus+ tima, u sklopu kojeg je sudjelovala u job shadowingu u Makedoniji te na stručnom usavršavanju u Rimu na temu primjene digitalnih alata u odgoju i obrazovanju.

U svom radu posebno se ističe kao mentor mlađim kolegicama i studentima Učiteljskog fakulteta. Kontinuirano se stručno usavršava te redovito prezentira svoje radove na županijskoj i međunarodnoj razini, doprinoseći razvoju struke i razmjeni dobre prakse.

U profesionalnom djelovanju aktivno se bavi temama održivog razvoja te sustavno promiče ekološku svijest kod djece kroz svakodnevne odgojno-obrazovne aktivnosti, potičući razvoj odgovornog odnosa prema okolišu od najranije dobi.

Martina Vrkljan is a mentor-level early childhood educator with extensive experience in working with young and preschool-aged children, currently employed at Prečko Kindergarten. As part of her professional development, she has completed a sports program as well as a continuous sensory stimulation program (massage for children aged 1 to 3), further enhancing the quality of her educational practice.

She actively participates in international projects as a member of the Erasmus+ team, including job shadowing in North Macedonia and a professional training course in Rome focused on the use of digital tools in education.

She is particularly recognized for mentoring younger colleagues and students from the Faculty of Teacher Education. Committed to lifelong learning, she continuously engages in professional development and regularly presents her work at county and international levels, contributing to the advancement of the profession and the exchange of best practices.

In her professional practice, she is actively engaged in topics related to sustainable development and systematically promotes environmental awareness among children through daily educational activities, fostering a responsible attitude toward the environment from an early age.

10 GODINA ODRŽIVOG RAZVOJA U NAŠEM VRTIĆU

Ružica Gudelj, Dječji vrtić Tatjane Marinić Zagreb

Sažetak

Tijekom deset godina provođenja programa Održivog razvoja u objektu Tuškanac, skupina djece „Jabuke“ zajedno s odgojiteljima suočavala se s brojnim izazovima; neprihvatanjem programa od strane dijela kolega, stručnjaka i roditelja, obnovom objekta, prirodnim katastrofama, pandemijom Covid_19 te lošom kvalitetom tla. Unatoč tome, kontinuiranim radom, velikom ljubavi prema prirodi stalnim novim počecima, razvijena je snažna kultura održivog življenja u vrtiću.

Kroz eko akcije, rad u vrtu i suradnju s roditeljima, stručnjacima i lokalnom zajednicom postupno su mijenjani stavovi i svijest korisnika vrtića. Formirane su vrtne gredice, za svaku skupinu, osnovan je eko odbor te su djeca postala najbolji ambasadori održivog razvoja. Nakon prirodnih nepogoda vrt je revitaliziran sadnjom novog drveća, cvijeća i grmolikog bilja, dok su srušena stabla iskorištena za izradu gredica, hotela za kukce, umjetničkih i uporabnih predmeta te prirodnog uređenja dvorišta prema principima permakulture.

Povrtnjak se obrađuje tijekom sva četiri godišnja doba metodom “ Bez motike“ , uz malčiranje , kompostiranje i sakupljanje sjemena u vlastitu banku sjemena. Djeca svakodnevno razvijaju ekološke navike kroz odvajanje otpada, eko patrole, recikliranje i brigu o životinjama. Posebnu vrijednost projektu daje suradnja s roditeljima, lokalnim institucijama i stručnjacima različitih profila.

Vrtić danas nosi Zelenu zastavu i status Eko škole - brončani status.

Buduće aktivnosti uključuju nove akcije sadnje stabala, sustav navodnjavanja povrtnjaka kišnicom, parkirališta za dječje bicikle sa zelenim krovom.

Zaključak

Provedbom aktivnosti razvijaju se ciljevi održivog razvoja: kvalitetno obrazovanje, održivi gradovi i zajednice, odgovorna proizvodnja i potrošnja, klimatska akcija, zaštita života na kopnu te partnerstvo za ciljeve. Projekt pokazuje kako djeca, odgojitelji, roditelji i zajednica zajedničkim djelovanjem mogu stvoriti održiviju i sretniju budućnost.

10 YEARS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN OUR KINDERGARTEN

Summary

During ten years of implementing the sustainable development program in our kindergarten (branch building- Tuškanac), the class named „ The Apples“ together with their preschool teachers faced numerous challenges: lack of acceptance of the program by some colleagues and parents, building renovations, natural disasters, the COVID-19 pandemic and poor soil quality. Despite the difficulties, continuous effort, great love for nature and constant new beginnings helped develop a strong culture of sustainable living within the kindergarten.

Throughco activities, gardening projects and cooperation with parents, experts and local community attitudes and awareness among children and parents have gradually changed. Raised beds were created for all classes on Tuškanac and we have established Eco committee so children became the best

ambassadors of sustainable development. When the garden was damaged after natural disaster, it was revitalized by planting new trees, flowers and bushes, while fallen trees were reused for building raised beds, insect hotels, artistic and practical items. And natural playground elements based on permaculture principles.

The vegetable garden is cultivated throughout all four seasons using „no-till“ method, together with mulching, composting and seed collecting in our own seed bank. Every day children develop environmentally responsible habits through waste separation, eco patrols, recycling and taking care for animals. A special value of the project is the cooperation with parents, local institutions, and professionals from various fields.

Today, the kindergarten proudly holds the Green Flag and Eco-School Bronze Status. Future activities include new tree-planting actions, a rainwater irrigation system for the vegetable garden, the construction of a spiral herb bed and a bicycle parking area with green roof made of wooden pallets.

Conclusion

Throughout these activities, several Sustainable Development Goals are promoted: quality education, sustainable cities and communities, responsible consumption and production, climate actions, „Life on land“, and partnership for the goals. This project is showing children, preschool teachers, parents and wider community can work together to create more sustainable and happier future.

SAY HELLO TO THE WORLD

Nikolina Kostanjski, mag. praesc. educ., odgojitelj savjetnik

Matea Kuna, mag. praesc. educ.

Dječji vrtić Srednjaci (Zagreb, Hrvatska)

SAŽETAK RADA

Rad prikazuje provedbu međunarodnog projekta *Say Hello to the World* u mješovitoj vrtićkoj skupini djece u dobi od 3 do 6 godina, s naglaskom na razvoj ekološke svijesti i globalnih kompetencija. Polazište projekta je potreba za ranijim poticanjem razumijevanja održivog razvoja, očuvanja okoliša i prihvaćanja kulturnih različitosti. Projekt se temelji na projektnom, iskustvenom i suradničkom učenju te uključuje digitalnu komunikaciju s vrtićem iz Litve. Aktivnosti obuhvaćaju razvrstavanje otpada, izradu predmeta od recikliranih materijala, rad u povrtnjaku i urbanom vrtu, praćenje kompostiranja te istraživanje lokalne zajednice i prirodnog okruženja. Posebna vrijednost projekta je aktivno uključivanje roditelja i međunarodna razmjena iskustava. Rezultati pokazuju razvoj ekološke odgovornosti, jačanje komunikacijskih i socijalnih vještina te razvoj empatije i osjećaja pripadnosti zajednici. Djeca razvijaju svijest o vlastitoj ulozi u očuvanju okoliša i postaju aktivni sudionici društva. Projekt integrira ciljeve održivog razvoja poput kvalitetnog obrazovanja, održivih zajednica i odgovorne potrošnje. Zaključno, rad potvrđuje važnost ranog učenja kroz iskustvo i međunarodnu suradnju u razvoju održivih vrijednosti.

Ključne riječi:

održivi razvoj, rani i predškolski odgoj, projektno učenje, ekološka svijest, međunarodna suradnja

ABSTRACT

This paper presents the implementation of the international project *Say Hello to the World* in a mixed kindergarten group of children aged 3 to 6, with a focus on developing environmental awareness and global competences. The starting point of the project is the need to encourage an early understanding of sustainable development, environmental protection, and acceptance of cultural diversity. The project is based on project-based, experiential, and collaborative learning and includes digital communication with a partner kindergarten in Lithuania. Activities include waste sorting, creating items from recycled materials, gardening in a vegetable and urban garden, monitoring composting processes, and exploring the local community and natural environment. A particular value of the project lies in the active involvement of parents and the international exchange of experiences. The results indicate the development of environmental responsibility, strengthening of communication and social skills, as well as the development of empathy and a sense of belonging to the community. Children become aware of their role in environmental protection and grow into active members of society. The project integrates sustainable development goals such as quality education, sustainable communities, and responsible consumption. In conclusion, the paper confirms the importance of early experiential learning and international cooperation in developing sustainable values.

Keywords:

sustainable development, early childhood education, project-based learning, environmental awareness, international cooperation

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

- kvalitetno obrazovanje
- održivi gradovi i zajednice
- odgovorna potrošnja i proizvodnja
- klimatska akcija
- život na kopnu
- partnerstvo za ciljeve (međunarodna suradnja)

Autori (Nikolina Kostanjski i Matea Kuna):

Nikolina Kostanjski diplomirala je 2000. godine na Učiteljskoj akademiji u Zagrebu, na stručnom dodiplomskom studiju i stekla stručni naziv odgojitelj predškolske djece. U struci je više od 28 godina te je tijekom radnog staža završila brojna stručna usavršavanja, od kojih su Usavršavanje za voditelje engleskog programa na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu u trajanju od dva semestra, Usavršavanje za voditelje etno programa i Montessori edukacija za djecu od rođenja do treće godine na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu u trajanju od dva semestra. Zadnjih 16 godina radnog staža radi u skupini sa integriranim programom engleskog jezika i odgoja za održiv razvoj. Promovirana je u odgajatelja savjetnika te je stručno vodila brojne studente i odgajatelje pripravnike te izlagala na brojnim međunarodnim konferencijama. 2020. godine na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu završila je sveučilišni diplomski studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te stekla akademski naziv magistra ranog predškolskog odgoja i obrazovanja.

Matea Kuna rođena je u Đakovu (Hrvatska), gdje završava osnovnu školu i gimnaziju jezičnog smjera. Tijekom školovanja polaže DSD (Deutsches Sprachdiplom) na B2 razini njemačkog jezika, a posjeduje i certifikat engleskog jezika na B2 razini. Nakon završetka srednjoškolskog obrazovanja upisuje

preddiplomski i diplomski studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje stječe akademski naziv magistra ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (mag. praesc. educ.). Diplomirala je 2021. godine na temu „Razvijanje predispozicija za bavljenje košarkom kod djece rane i predškolske dobi“. Profesionalno iskustvo započinje 2022. godine u Dječjem vrtiću Srednjaci, gdje odrađuje pripravnički staž, nakon čega se zapošljava na neodređeno vrijeme na radnom mjestu odgojitelja predškolske djece. Tijekom dosadašnjeg rada stječe iskustvo u provedbi različitih posebnih programa i radu u heterogenim odgojno-obrazovnim skupinama. Radila je u skupini sa sportskim programom, a potom u skupini s glazbenim programom, pri čemu aktivno sudjeluje u pružanju podrške djeci s poremećajem iz spektra autizma te u oblikovanju inkluzivnog, sigurnog i poticajnog okruženja za učenje i razvoj. Nakon stjecanja certifikata engleskog jezika na B2 razini započinje rad u skupini s integriranim programom engleskog jezika, u kojoj radi i danas, a u sklopu rada provodi i sadržaje usmjerene na održivi razvoj, ekološku osviještenost i razvoj odgovornog odnosa djece prema okolišu. Posebno se ističe sudjelovanjem u međunarodnom projektu „Say Hello to the World“ te UNICEF-ovu projektu „Škole za Afriku“, kroz koje doprinosi razvoju interkulturalnosti, empatije i socijalne osjetljivosti kod djece predškolske dobi. Uz profesionalni rad, već deset godina aktivno volontira na Festivalu jednakih mogućnosti, međunarodnoj manifestaciji posvećenoj promicanju prava i mogućnosti osoba s invaliditetom. Kao dio organizacijskog tima na poziciji asistenta inspicijenta sudjeluje u koordinaciji programa, organizaciji izvođača i provedbi festivalskih aktivnosti.

KUHLIN DNEVNIK NOT

Lidija Vereš, Vrtec Otona Župančiča Ljubljana

Izvleček

Prispevek *Kuhlin dnevnik Not* predstavlja projekt, izveden v vrtcu z otroki, starimi od 3 do 5 let. V dejavnosti so bili vključeni tudi starši otrok ter kuharice vrtca. Osredotočili smo se na razvijanje trajnostnih prehranskih navad in odgovorno ravnanje s hrano. Otroci so vsakodnevno spremljali in beležili količino zavržene hrane, ki je ostajala po posameznih obrokih. Rezultate smo sproti analizirali ter na podlagi zastavljenih ciljev iskali možne rešitve. Raziskali smo, kam zavržena hrana odide, ter razmišljali o možnostih njene uporabe. Posebno pozornost smo namenili tudi čisti, neporabljeni hrani. Pri tej dejavnosti smo aktivno vključili starše, ki so doma spremljali razloge za nastajanje zavržene hrane ter iskali načine za smiselno uporabo prevelikih količin pripravljene hrane. V vrtcu smo iz ostankov sadja pripravili sadno solato in sok. Pogovor je otroke spodbudil tudi k razmišljanju o pomoči drugim – na primer o deljenju hrane ljudem v stiski ali hranjenju živali. Ker teh dejavnosti v praksi nismo mogli izvesti, smo cilje uresničili na drugačne, izvedljive načine. Skozi celoten projekt smo dosledno izvajali tudi ločevanje odpadkov, kar predstavlja stalnico našega vsakdana. Projekt se je izkazal kot uspešen, saj je imel vpliv tudi izven vrtčevskega okolja. Otroci so pridobljeno znanje prenašali v domače okolje ter ozaveščali družinske člane. Opazili smo tudi spremembe v nakupovalnih in prehranskih navadah staršev. Rezultati kažejo, da lahko že manjša skupina prispeva k začetku trajnostnih sprememb.

Ključne besede

odgovorno ravnanje s hrano, ponovna uporaba ostankov hrane, skrb za naš planet, trajnostni način življenja, zmanjševanje odpadkov

Cilji trajnostnega razvoja

- zmanjševanje zavržene hrane
- odgovorno ravnanje s hrano
- ponovna uporaba ostankov hrane
- vključenost staršev in širše skupnosti
- ločevanje odpadkov

KUHLIN DIARY NOT: REDUCING FOOD WASTE IN KINDERGARTEN THROUGH DAILY MONITORING AND AWARENESS

Abstract

The paper *Kuhlin Diary Not: Reducing Food Waste in Kindergarten through Daily Monitoring and Awareness* presents a project carried out in a kindergarten with children aged 3 to 5. Parents and kitchen staff were also actively involved. The project focused on developing sustainable eating habits and responsible food management. Children monitored and recorded the amount of food waste remaining after each meal on a daily basis. The collected data were regularly reviewed and, based on the set objectives, possible solutions were explored. We also examined where food waste is disposed of and discussed what could be done with it. In addition, attention was given to unserved, edible leftover food. Parents were involved in this part of the project by observing at home why food waste occurs and by considering how to use excessive amounts of prepared food more effectively. In the

kindergarten, we prepared fruit salad and juice from leftover fruit. Discussions with the children also developed in the direction of helping others—for example, by sharing food with people in need or feeding animals. As these actions could not be implemented in practice, the objectives were achieved in alternative ways. Waste separation was consistently included throughout the entire project and remains part of our daily routine. The project was successfully implemented, and its impact extended beyond the kindergarten environment. Children shared their knowledge with family members and raised awareness among them. Changes in parents' shopping and eating habits were also observed. The results show that even a small group can contribute to initiating sustainable change.

Keywords: environmental education, food waste reduction, parental involvement, responsible food management, reuse of food leftovers, sustainable lifestyle, waste separation

1. UVOD

V svetu, kjer imamo pogosto vsega v izobilju, se posledice takšnega načina življenja odražajo tudi v vrtcu. Problematika zavržene hrane je danes pomemben globalni izziv, ki ga naslavljajo cilji trajnostnega razvoja (United Nations, 2015). Pomembno vlogo pri oblikovanju trajnostnih navad ima že zgodnje otroštvo, kar poudarja tudi Kurikulum za vrtce (2025). Pogosto otroci jedo le tisto, kar želijo, ne pa tudi tistega, kar je pripravljeno, samo zato, da bi pojedli. Določene hrane ne želijo niti poskusiti, ali pa si vzamejo dodatke, ki jih nato ne pojedjo ali popijejo. Podoben vzorec opažam tudi na drugih področjih – otroci imajo veliko igrac, ki po kratkem času obležijo neuporabljene, enako velja za oblačila. Ob tem pa se vse bolj zavedamo, da nekateri nimajo niti osnovnih dobrin – ne nekje daleč stran, temveč tudi v Sloveniji. Zavedala sem se, da moram v načrt dejavnosti vključiti tudi starše, ne le otrok. Hrana na mizi je pogosto samoumevna, redko pa pomislimo na celoten proces, ki stoji za njo. Čeprav smo se ločevanja odpadkov že navadili, se redko vprašamo, kam vse te količine odpadkov dejansko gredo. Veliko stvari jemljemo kot samoumevne, premalo pa je odgovornosti in spoštovanja do dobrin. To sem želela spremeniti – zaradi sebe, otrok in družbe, v kateri živimo. Projekt sem zasnovala na vsakodnevem spremljanju in beleženju zavržene hrane. Vključeval je številne pogovore in iskanje rešitev, kaj lahko spremenimo. V nadaljevanju prispevka predstavljam pot, kako se je količina zavržene hrane postopoma zmanjševala in kako smo vplivali tudi na družine otrok. Z dejavnostmi smo spodbujali trajnostni razvoj otrok, za katerega verjamem, da ga bodo prenašali naprej.

2. KUHLIN DNEVNIK V SKUPINI NOTE

2.1 PREHRANJEVALNE NAVADE OTROK V VRTCU

Opažati sem začela vedno več zavržene hrane. S starši smo dogovorjeni, da otrok poskusi vsaj eno žlico hrane. Pogosto pa se zgodi, da se otrok hrane ne želi niti dotakniti, če mu ni všeč. Po drugi strani pa se večkrat izkaže, da mu je hrana po poskusu všeč in jo poje. Otroci si dodatke jemljejo sami, vendar se je izkazalo, da je to pogosto le izgovor za odmik od mize, saj dodatkov ne pojedjo. Jedilnik v vrtcu se deloma ponavlja, občasno pa se uvajajo tudi nove jedi. Otroci imajo določeno stopnjo izbire (npr. kruh z namazom ali brez, makaroni z omako ali brez). Pri novih jedeh otroke spodbudim, da jih poskusijo, tako da jim dam manjšo količino na rob krožnika. Pri zelenjavi je bilo zaznati zadržanost, kar se je v pogovorih s starši izkazalo tudi kot posledica prehranskih navad doma. Ena izmed deklic na primer ni želela imeti solate na krožniku zaradi negativne izkušnje njene mame iz otroštva. Takšne posebnosti smo spoštovali,

saj naš namen ni siliti otrok, temveč jih spodbujati k raznolikosti in pozitivnemu odnosu do hrane. Odnos do sadja je bil pri večini otrok bolj pozitiven.

2.2 SPREMEMBE PRI PREHRANJEVANJU V VRTCU

Za uvajanje sprememb sem uporabila motivacijski lik – lutko Kuhlo. Pripravili smo plakate, na katere smo dnevno beležili količino zavržene hrane pri posameznih obrokih. Otroci so količino hrane tudi vizualno prikazovali z risbo. Ob vsakodnevnih ugotovitvah smo se pogovarjali o razlogih za nastanek odpadkov. Najpogostejši odgovor je bil, da jim hrana ni bila všeč, pri dodatkih pa, da so precenili svojo lakoto. Skupaj smo oblikovali dogovor, da bodo dodatki zelo majhni in da jih je treba pojesti. Otroci so se dogovora držali, kar je privedlo do popolnega zmanjšanja zavržene hrane pri dodatkih. Uvedli smo tudi možnost »pikice« – manjše količine hrane za pokušino. Pri zajtrku so otroci najprej dobili manjšo količino, nato po potrebi dodatke. Opazila sem, da so se otroci začeli med seboj spodbujati, saj so želeli, da bi bil plakat brez zavržene hrane. Pri prehranjevanju so bile vidne pozitivne spremembe. Sodelovali smo tudi s kuhinjo – otroci so predlagali jedilnik, ki smo ga posredovali vodji prehrane. Kasneje se je uveljavila praksa, da najstarejše skupine oblikujejo jedilnik za en dan, ob tem pa se jih spodbuja k zdravim izbiram.

2.3 LOČEVANJE ODPADKOV

V okviru Ekošole je ločevanje odpadkov v vrtcu že ustaljena praksa. Otroci poznajo različne zabojnike in vedo, kaj sodi vanje. Pogosto so na sprehodih opozarjali na nepravilno odvržene odpadke. Organizirali smo tudi čistilne akcije ter skrbeli za okolico vrtca. Otroci so skozi dejavnosti spoznavali pomen narave kot vira hrane za živali. Z različnimi didaktičnimi dejavnostmi (npr. razvrščanje slik v ustrezne zabojnike) smo utrjevali znanje o ločevanju. Obiskali smo tudi Center ponovne uporabe in zbirni center odpadkov, kjer so otroci spoznali ravnanje z večjimi odpadki. Iz odpadnega materiala smo veliko ustvarjali in izdelovali svoje lastne igrače. Te otrokom pomenijo bistveno več, kot kupljene. Posebno pozornost namenjamo tudi zbiranju baterij, kartuš in zamaškov. Otroci so spoznali tudi delo kuhinjskega osebja in količine zavržene hrane na ravni vrtca. Seznanili smo se tudi s kompostiranjem, pri čemer smo si pomagali s spletnimi prikazi, saj do kmetije nismo mogli fizično oditi.

2.4 KAM Z ZAVRŽENO IN ODVEČNO HRANO?

Otroke sem vprašala, kam gre zavržena hrana. Nekaj otrok je odgovorilo, da jo dobijo živali, ena izmed deklic je povedala, da jo odnesejo sosedji, ki ima kmetijo, večina pa je odgovorila, da konča v smeteh. Na vprašanje, kam doma odložijo preostalo hrano, če jo je preveč, je večina odgovorila, da jo zavržejo. Le nekaj otrok je povedalo, da jo pojedjo za večerjo. Ko sem jih vprašala, kam bi lahko dali odvečno hrano, da ne bi končala v smeteh, so predlagali, da bi jo dali otrokom v Afriki, kjer hrane nimajo. Ob tem smo se pogovarjali, da veliko ljudi v stiski živi tudi pri nas, v Sloveniji. Otrokom sem predstavila, da obstajajo organizacije, kjer delijo brezplačne obroke ljudem v stiski in brezdomcem. Pogovor smo usmerili v pomoč drugim. Razmišljali smo, kako bi lahko pomagali otrokom v našem okolju, ki nimajo toliko igračk in oblačil. Eden izmed otrok se je spomnil na zabojsnik Humana, kamor je že odnesel svoja oblačila. Nekateri otroci so povedali, da stvari podarijo znancem, veliko pa jih še vedno konča v smeteh. Da bi ravnali bolj trajnostno, smo se odločili za ponovno uporabo. Otroci so od doma prinesli premajhna oblačila in prerasle igrače ter smo jih skupaj odnesli v Humano. Za otroke smo zbirali tudi zvezke v okviru akcije »Pokloni zvezek« preko organizacije Karitas. Obiskali smo tudi Center ponovne uporabe na Povšetovi, kjer predmeti dobijo novo priložnost. Otroci so ob tem razvijali občutek solidarnosti in razumevanje, da imajo lahko tudi sami pomembno vlogo pri pomoči drugim. Ugotovili smo, da se doma pogosto kopiči preveč stvari, medtem ko so drugi hvaležni za vsako malenkost. Zaradi smernic v vrtcu ponovne uporabe ostale hrane ne moremo izvajati. To izvajajo v centralni kuhinji. Čista, neporabljena hrana se ne zavrže. Prav tako so bile smernice delno prilagojene – porcije so manjše in bolj prilagojene otrokom ter sledijo načelom zdrave prehrane. Količina zavržene hrane se je v zadnjih dveh letih v našem vrtcu zmanjšala za približno 22 %, kar je spodbuden podatek. Seveda bi lahko naredili še več, vendar to zaradi različnih dejavnikov in dejanske prisotnosti otrok ni vedno izvedljivo. Tudi način nabave hrane je prilagojen z namenom zmanjševanja odpadkov – na primer z nakupom večjih pakiranj (npr. litrski jogurt namesto posameznih lončkov).

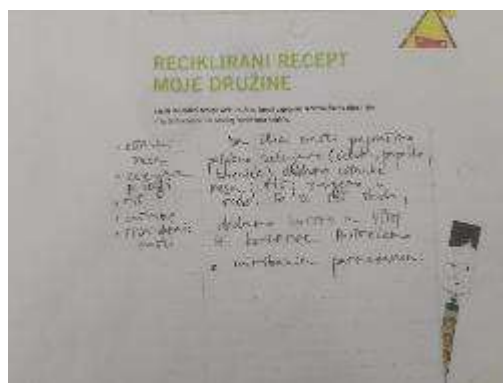
2.5 ČLOVEŠKO TELO

Zanimalo me je tudi, kaj se zgodi s hrano v našem telesu. Eden izmed staršev nam je prinesel model človeškega telesa. Podrobno smo si ogledali zgradbo telesa ter organe, ki se skrivajo pod kožo. Otroci so lahko posamezne organe odstranili in si jih ogledali od blizu. Veliko otrok je že poznalo nekatere organe in njihove funkcije. Posebej je izstopal deček, katerega oče je prinesel model, saj je profesor na Zdravstveni šoli. Otroci so tako lažje razumeli pomen hrane in tekočine za delovanje telesa. Od spoznavanja organov smo prešli tudi na pogovor o počutju in čustvih. Zanimalo me je, katera hrana jim daje največ energije in občutek sreče. Otroci so najpogosteje omenjali kosmiče, kruh, makarone in čokolado. Solata med odgovori ni bila omenjena. Iz odgovorov je bilo razvidno, da so otroci povezovali hrano predvsem s tem, kar imajo radi, in kar jim prinaša občutek zadovoljstva.

2.6 KUHILIN DRUŽINSKI DNEVNIK - STARŠI V PROJEKTU

Staršem sem predstavila projekt Kuhlin dnevnik. Prejeli so pisna navodila skupaj z dnevnikom, ki je krožil med družinami. Na koncu je bil dnevnik na voljo tudi za skupni vpogled. Veseli me je, da so starši ob tem razmišljali o lastnih navadah in količini zavržene hrane. Mnogi so zapisali, da kupujejo večje količine hrane, da jim ni treba vsak dan v trgovino, vendar se jim zato pogosto zgodi, da sadje zgnije, jogurtom poteče rok uporabe, kruh pa splesni. Zelo malo staršev je pred projektom prakticiralo ponovno uporabo pripravljene hrane. Ob izpolnjevanju dnevnika so morali zapisati tudi primer »recikliranega recepta«, kar je za mnoge predstavljalo nov pristop. Nekateri so priznali, da so hrano običajno pojedli pri naslednjem obroku ali pa jo zavrgli. Po zaključku dejavnosti je več staršev začelo uvajati ponovno uporabo hrane. Med seboj so si izmenjevali recepte in tako pridobili nove ideje. Prav tako so starši pogosto poudarili, da pripravljajo obroke po željah otrok, da bi zagotovili, da bo hrana pojedena. Po izvedenem projektu pa jih je veliko povedalo, da so začeli bolj premišljeno načrtovati nakupe in raje večkrat obiskati trgovino kot pa zavreči hrano. Poudarili so tudi, da so se problema zavedali že prej, vendar jih je šele sistematično spremljanje in beleženje resnično spodbudilo k spremembi.

3. ZAKLJUČEK

Naš projekt je pomembno vplival na skupino otrok, njihove sorojence in starše. Verjamem oziroma upam, da pridobljeno znanje prenašajo naprej ter ozaveščajo tudi druge. S projektom nismo prispevali le k trajnostnemu ravnanju, temveč smo se tudi tesneje povezali kot skupina, ki deluje odgovorno in spoštljivo do hrane, okolja in ljudi. Projekt sem izvajala s prejšnjo generacijo otrok, saj je pri takšnih dejavnostih pomembna tudi njihova razvojna stopnja. Pri novi generaciji otrok in staršev opažam, da bo projekt smiselno ponavljati pri vsaki generaciji. Menim tudi, da so spremembe potrebne širše – tudi med strokovnimi delavci. V praksi sem namreč večkrat opazila, da otroci dobijo prevelike količine hrane (npr. cel kos kruha), kar lahko vodi v več zavržene hrane. Projekt potrjuje pomen zgodnjega ozaveščanja otrok o odgovornem ravnanju s hrano, kar je v skladu s cilji trajnostnega razvoja (United Nations, 2015) in sodobnimi usmeritvami Kurikuluma za vrtce (2025).

4. VIRI IN LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (2025). Ljubljana: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*.

Program Ekošola. (n.d.). *Kuhlin dnevnik zavržene hrane*.

YouTube. (n.d.). *Primeri kompostiranja*.

Fotografije: osebni arhiv.

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem Lidija Vereš, diplomirana vzgojiteljica, zaposlena v Vrtcu Otona Župančiča v Ljubljani. Vrsto let sem bila ekokoordinatorica naše enote, trenutno pa sodelujem kot aktivna članica. Moja strast so potovanja ter raziskovanje različnih kultur in neokrnjene narave. Zavedam se, da sveta ne morem spremeniti sama, lahko pa vplivam na posameznike. Svet se nenehno spreminja, zato se moramo spreminjati tudi mi. Pomembno je, da se zavedamo posledic svojih dejanj in pravočasno ukrepamo. Le skupaj lahko dosežemo trajnostne spremembe.

SHORT AUTOR BIO

I am Lidija Vereš, a preschool teacher at Otonon Župančič Kindergarten in Ljubljana. I have worked as an Eco-coordinator for many years and currently participate as an active member. My passion is travelling and exploring different cultures and unspoiled nature. I am aware that I cannot change the world on my own, but I can influence individuals. The world is constantly changing, and so must we. It is important to be aware of the consequences of our actions and to act in time. Only together can we achieve sustainable change.

OD ŠUMENJA LISTJA DO SKUPNEGA RITMA – GLASBA ZA TRAJNOSTNO PRIHODNOST

Sergeja Slapnik, Kranjski vrtci, Vrtec Najdihojca

Izveček

V vsakdanjem življenju otrok je poslušanje zvokov okolja pogosto samoumevno, redkeje pa jim ponudimo priložnost za njihovo zavestno raziskovanje in povezovanje z glasbenim ustvarjanjem. Namen projekta je bil približati glasbene dejavnosti naravi ter otrokom omogočiti izkustveno odkrivanje zvoka. Pri tem smo povezali glasbo, naravo in trajnostni razvoj z uporabo naravnih in odpadnih materialov kot preprostih glasbil. Učenje je temeljilo na izkustvenem in raziskovalnem pristopu ter spodbujalo razvoj poslušanja, ustvarjalnosti in ekološke ozaveščenosti. Otroci so poslušali in primerjali zvoke v različnih okoljih (gozd, urbano okolje), razvrščali naravne in odpadne materiale ter raziskovali njihove zvočne možnosti. Preizkušali so tudi lastno telo kot zvočni vir. Posebno motivacijo je spodbudilo skupinsko muziciranje v »gozdnem orkestru«, kjer so z uporabo naravnih materialov ustvarjali skupne zvočne podobe in jih nadgrajevali v zvočne spremljave pesmim. Ugotovitve kažejo, da so otroci razvijali sposobnost pozornega poslušanja, razlikovanja zvokov, sodelovanja in ustvarjalnega izražanja. Ob tem so krepili odnos do narave ter razvijali razumevanje pomena ponovne uporabe materialov. Glasbene dejavnosti so prispevale tudi k razvoju socialnih veščin in čustvene povezanosti z okoljem. Projekt predstavlja primer dobre prakse, ki kaže, kako lahko umetnost v zgodnjem otroštvu deluje kot učinkovit medij za učenje o trajnostnem razvoju. Prispevek temelji na konkretni pedagoški praksi ter vključuje jasno opredeljene cilje, metode dela in refleksijo doseženih rezultatov.

Ključne besede

ekološka ozaveščenost, glasbene dejavnosti, izkustveno učenje, naravni materiali, poslušanje, trajnostni razvoj, ustvarjalnost

Cilji trajnostnega razvoja

- Kakovostno izobraževanje (SDG 4)
- Zdravje in dobro počutje (SDG 3)
- Odgovorna poraba in proizvodnja (SDG 12)
- Življenje na kopnem (SDG 15)

FROM THE RUSTLING OF LEAVES TO A SHARED RHYTHM – MUSIC FOR A SUSTAINABLE FUTURE

Abstract

In children's everyday lives, listening to environmental sounds is often taken for granted, while opportunities for their conscious exploration and connection to musical creation are less frequently provided. The aim of the project was to bring musical activities closer to nature and to enable children to explore sound through direct experience. The project integrated music, nature, and sustainable

development through the use of natural and recycled materials as simple musical instruments. Learning was based on experiential and inquiry-based approaches, fostering listening skills, creativity, and environmental awareness. Children listened to and compared sounds in different environments (forest and urban settings), classified natural and recycled materials, and explored their sound-producing properties. They also experimented with their own bodies as sound sources. A particularly motivating activity was collective music-making in a “forest orchestra”, where children created shared soundscapes using natural materials and further developed them into musical accompaniments to songs. The findings show that children developed attentive listening, sound discrimination, cooperation, and creative expression, while also strengthening their relationship with nature and understanding of reuse. Musical activities also contributed to the development of social skills and an emotional connection to the environment. The project represents an example of good practice, demonstrating how the arts in early childhood can serve as an effective medium for learning about sustainable development. The paper is based on practical pedagogical work and includes clearly defined objectives, methods, and reflection on the results.

Keywords: creativity, environmental awareness, experiential learning, listening, musical activities, natural materials, sustainable development

1. Uvod

V sodobnem času se vse bolj zavedamo pomena trajnostnega ravnanja in odgovornega odnosa do okolja, kar se vse izraziteje vključuje tudi v vzgojno-izobraževalni proces že v predšolskem obdobju (Organizacija združenih narodov, 2015; Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025). Kljub temu se pri povezovanju glasbe in narave pogosto kaže, da sta področji še vedno obravnavani ločeno, zato ju otroci redkeje doživljajo kot povezano celoto. Zavestno poslušanje naravnih zvokov ter njihovo raziskovanje (npr. primerjanje, razlikovanje, opisovanje) ni vedno sistematično vključeno v glasbene dejavnosti. V ustvarjalnem procesu se pogosteje uporabljajo kupljena glasbila, medtem ko naravni in odpadni materiali ostajajo manj izkoriščeni. Ob tem je pogosto poudarek na izvajanju glasbenih vsebin, manj pa na razvijanju poslušanja in občutljivosti za zvočno okolje, ki predstavlja temelj glasbenega doživljanja in trajnostno naravnega učenja. Dodaten izziv predstavlja tudi vse večja odtujenost otrok od naravnega okolja. Otroci preživijo manj časa v naravi in imajo zato manj priložnosti za neposredno zaznavanje ter raziskovanje naravnih zvokov, hkrati pa so pogosto izpostavljeni umetnim in digitalnim zvočnim dražljajem. To odpira potrebo po poglobljenem povezovanju trajnostnih vsebin z glasbenimi dejavnostmi ter večjem poudarku na izkustvenem učenju. Narava predstavlja bogat vir zvočnih možnosti, ki jih je mogoče smiselno vključiti v glasbene dejavnosti. Namen prispevka je raziskati možnosti povezovanja glasbe in narave v predšolskem okolju ter prikazati, kako lahko z uporabo naravnih in odpadnih materialov razvijamo glasbene kompetence otrok ob hkratnem uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja. Pri oblikovanju dejavnosti smo izhajali iz glasbeno-pedagoških pristopov Orffa in Montessori. Orff (1963) poudarja pomen aktivnega muziciranja, improvizacije in uporabe enostavnih zvočil, medtem ko Montessori (2011) izpostavlja učenje preko čutnih izkušenj in samostojnega raziskovanja. Pri tem smo upoštevali spoznanja slovenske avtorice Mire Voglar (1991), ki v svoji metodiki izpostavlja pomen aktivnega izkustvenega učenja ter tesno povezanost otrokovega glasbenega ustvarjanja z motivi in zvočnostjo naravnega okolja.

K izbiri teme nas je vodilo opažanje, da otroci zvoke narave pogosto zaznavajo spontano, redkeje pa jih zavestno raziskujejo in povezujejo z glasbenim ustvarjanjem. Zato smo želeli oblikovati dejavnosti, ki bi jim omogočile neposredno izkušnjo poslušanja, ustvarjanja in odgovornega ravnanja z materiali.

2. Opis izvedenih dejavnosti

Dejavnosti so bile izvedene kot proces raziskovanja zvoka v različnih okoljih in z različnimi materiali. Otroci so zvoke najprej poslušali, jih primerjali in opisovali, nato pa jih poustvarjali z naravnimi materiali, odpadnimi materiali in lastnim telesom. Poudarek je bil na izkustvenem učenju, ustvarjalnosti, sodelovanju ter razvijanju občutljivega in odgovornega odnosa do narave. Uporabljene metode dela so vključevale opazovanje, eksperimentiranje, primerjanje, pogovor ter skupinsko ustvarjanje, kar je značilno za izkustveni pristop (Montessori, 2011).

2.1 Zaznavanje zvokov v naravnem in urbanem okolju

Z otroki smo izvedli več tematskih sprehodov v različna okolja: v gozd, kanjon, mestno središče ter ob prometno cesto. Vsak dan smo obiskali eno izmed izbranih lokacij. Na posamezni točki smo se ustavili, zaprli oči in se osredotočili na zaznavanje zvokov iz okolja. Otroci so aktivno poslušali in nato opisovali zaznane zvoke, pri čemer so s primerjavo zvočnih vtisov iz različnih okolij postopoma razvijali sposobnost slušnega zaznavanja ter razlikovanja med naravnimi in umetnimi zvoki.

Ob zaključku dejavnosti so otroci samostojno ugotovili, da so jim prijetnejši zvoki narave kot zvoki mestnega in prometnega okolja, ki so jih pogosto opisovali kot glasnejše in manj prijetne. Nekateri dečki so sicer izrazili, da so jim zvoki avtomobilov všeč, vendar smo skozi pogovor skupaj prišli do spoznanja, da ti zvoki niso najbolj primerni za umirjanje in da lahko na naše počutje vplivajo manj ugodno.

Slika 1, 2, 3: Osredotočanje na zaznavo zvokov iz okolja

2.2 Pogovor o naravnih in odpadnih materialih

Z otroki smo se pogovarjali o različnih vrstah materialov, pri čemer smo se osredotočili na razlikovanje med naravnimi in odpadnimi materiali. Raziskovali smo, kje posamezne materiale najdemo, kakšen je njihov izvor ter kakšna je njihova uporabnost. V okviru praktične dejavnosti so otroci naravni in odpadni material razvrščali s pomočjo drevesnega diagrama glede na to, ali je material ustvarila narava ali ne, s čimer so razvijali sposobnost razvrščanja, opazovanja in kritičnega razmišljanja.

Pogovor smo nadgradili z razmislekom o pomenu uporabe naravnih materialov ter o odgovornem ravnanju z odpadki, predvsem o ponovni uporabi in recikliranju. S tem smo spodbujali tudi razvoj okoljske ozaveščenosti.

Slika 4: Drevesni diagram

2.3 Odpadni papir kot zvočilo

V sklopu raziskovanja zvoka in uporabe odpadnih materialov smo otrokom ponudili odpadni papir, predvsem reklamne letake, ter jih spodbudili k prostemu raziskovanju. Papir so najprej uporabljali spontano: mečkali so ga, z njim mahali po zraku, ga trgali na manjše koščke in ga premikali po različnih površinah, ob čemer so nastajali različni zvoki, ki so pritegnili njihovo pozornost. Nato smo jih usmerili k poslušanju in zaznavanju teh zvokov ter jih spodbujali, da se osredotočijo na značilnosti posameznih zvokov in jih med seboj primerjajo.

Postopoma so začeli zvoke opisovati z lastnimi besedami in jih povezovati s svojimi izkušnjami. Nekateri otroci so ob poslušanju šumečega zvoka papirja spontano izrazili, da jih ta spominja na šumenje listja v gozdu, kar je odprlo priložnost za pogovor o zvokih iz narave ter za primerjanje umetno ustvarjenih zvokov z naravnimi. S to dejavnostjo so razvijali sposobnost aktivnega poslušanja, razlikovanja zvokov, domišljijo in ustvarjalnost ter spoznavali možnosti ponovne uporabe odpadnega materiala. Dejavnost potrjuje, da lahko preprosti materiali učinkovito podpirajo glasbeni razvoj otrok (Orff, 1963).

Slika 5, 6 in 7: Raziskovanje zvoka odpadnega papirja

2.4 Kamen kot zvočilo

Med sprehodom po kanjonu reke Kokre so si otroci izbrali kamenček. Že med potjo smo se pogovarjali o različnih načinih uporabe kamenčkov, pri čemer so najprej navajali običajne načine, kot sta metanje v vodo ali barvanje. S spodbudnim vprašanjem smo razmišljanje usmerili v raziskovanje zvočnih možnosti: ali lahko kamen uporabimo kot glasbilo oziroma zvočilo in na kakšen način.

Otroci so predlagali različne ideje, med drugim udarjanje kamna ob tla in udarjanje enega kamna ob drugega, kar smo tudi preizkusili in zvoke posneli. Ob ponovnem poslušanju posnetka so otroci razmišljali, na kaj jih zvok spominja, pri čemer ga je večina povezala z vodo. Na tej osnovi smo oblikovali ugotovitev, da lahko kamenčke uporabljamo za zvočno ponazarjanje naravnih pojavov ter jih vključimo v ustvarjalno glasbeno izražanje.

Slika 8: Izbiranje kamenčkov

Slika 9: Ustvarjanje zvoka s kamni

2.5 Orehove lupinice kot zvočilo

V vrtcu smo med glasbili odkrili orehove lupinice, kar je pri otrocih vzbudilo zanimanje in radovednost. Skupaj smo se pogovarjali o tem, zakaj so uvrščene med glasbila oziroma zvočila ter na kakšne načine bi jih lahko uporabili za ustvarjanje zvoka. Otroci so najprej podali svoje ideje in asociacije, najpogosteje pa so predlagali, da bi lupinice med seboj tolkli.

Dejavnost smo preizkusili, nato pa raziskovanje nadgradili z iskanjem novih načinov uporabe. Otroci so začeli eksperimentirati z drgnjenjem lupinic med seboj in opazili poseben hrapav zvok, ki jih je spomnil na oglašanje žab. Dejavnost je spodbujala ustvarjalnost, raziskovanje in aktivno poslušanje ter razvijala občutek za zvok, ritem in zvočno raznolikost.

Slika 10: Ustvarjanje zvoka z orehovimi lupinami

2.6 Gozdni orkester

Z otroki smo se odpravili v gozd, kjer smo izvedli dejavnost »gozdni orkester«. Otroci so v naravi iskali različne materiale, kot so kamenčki, palice, listje in storži, ter raziskovali njihove zvočne lastnosti. Po zbiranju smo se postavili v krog in preizkušali različne načine igranja, kot so udarjanje, drgnjenje in tresenje, ter poslušali razlike v jakosti, ritmu in barvi zvoka.

Dejavnost smo nadgradili v skupinsko muziciranje, kjer je eden izmed otrok prevzel vlogo dirigenta. Otroci so sledili njegovim navodilom glede tempa, dinamike in začetka igranja ter skupaj ustvarjali usklajeno zvočno celoto. Vloge smo večkrat zamenjali, kar je spodbujalo sodelovanje, poslušanje in skupinsko ustvarjanje. Dejavnost vključuje elemente sodelovalnega učenja in razvijanja socialnih kompetenc.

Slika 11: Iskanje naravnega materiala

Slika 12: »Gozdni orkester«

2.7 Odpadni material kot zvočilo

Otroci so za domačo nalogo izdelali preproste instrumente iz odpadnega materiala, ki so jih nato prinesli v vrtec in predstavili vrstnikom. V vrtcu smo dejavnost nadaljevali z uporabo plastenk, plastičnih vrečk in cevi. Otroci so z materiali prosto eksperimentirali in raziskovali njihove zvočne lastnosti.

Plastenke so uporabljali za pihanje, udarjanje in tresenje, vrečke za šelestenje, cevi pa za vrtenje, pihanje in udarjanje. Nastale zvoke so povezovali z naravnimi pojavi, kot so veter, dež ali grmenje. Dejavnost smo zaključili s skupinskim ustvarjanjem zvočne spremljave, pri čemer so otroci združevali različne materiale in njihove zvočne učinke.

Slika 13, 14 in 15: Ustvarjanje zvoka z odpadnim materialom

2.8 Lastno telo kot zvočilo

Z otroki smo se pogovarjali o zvokih, ki jih lahko ustvarimo z lastnim telesom. Sprva so navajali žvižganje in petje, nato pa smo raziskali še ploskanje, tleskanje, topotanje in udarjanje z nogami ob tla. Dejavnost smo nadgradili z ritmičnimi igrami, pri katerih so otroci posnemali in ustvarjali ritme.

Ogledali smo si tudi posnetek zbora Perpetuum Jazzile, ki izvaja pesem *Africa*, ter opazovali ustvarjanje zvokov dežja in nevihte z lastnim telesom. Skupaj smo nato poustvarili dež in nevihto, ki sta se stopnjevala in nato umirila, pri čemer so otroci spoznali, da je tudi telo lahko glasbilo.

Slika 16, 17, 18 in 19: Ustvarjanje zvokov z lastnim telesom

2.9 Ustvarjanje zvočnih slik kot uvod v petje otroških pesmi

Na podlagi ogleda zbora, ki je z lastnim telesom ustvarjal zvočne učinke, smo oblikovali zvočne slike za pesmi *Žabja svatba* (J. Stritar/V. Vodopivec), *Vetrič veter* (M. Voglar) in *Dežek pada* (neznan avtor). Za vsako pesem smo izbrali ustrezna zvočila: za *Dežek pada* lastno telo, za *Vetrič veter* odpadne materiale (vrečke, cevi, plastenke) ter za *Žabjo svatbo* naravne materiale (kamni in orehove lupinice).

Slikovno gradivo je otrokom pomagalo pri sledenju dejavnosti. Dejavnost je spodbujala poslušanje, ritem in ustvarjalno izražanje ter omogočila celostno doživljanje glasbe.

Slika 20: Ustvarjanje zvočne slike ob petju pesmi Žabja svatba

2.10 Inovativnost pristopa in povezava s cilji trajnostnega razvoja

Inovativnost pristopa se kaže v povezovanju glasbene vzgoje, naravnega okolja in trajnostnega ravnanja z materiali. Otroci niso uporabljali le običajnih glasbil, temveč so zvok raziskovali v naravi, z odpadnimi materiali in z lastnim telesom. S tem so glasbo doživljali kot del vsakdanjega okolja, hkrati pa so razvijali odgovoren odnos do narave in ponovne uporabe materialov. Dejavnosti so bile povezane s cilji trajnostnega razvoja, predvsem s kakovostnim izobraževanjem, dobrim počutjem, odgovorno porabo in življenjem na kopnem. Inovativnost se kaže tudi v medpodročnem povezovanju (umetnost, narava, gibanje), kar omogoča celostno učenje (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025).

3. Zaključek

Izvedene dejavnosti potrjujejo, da lahko povezovanje glasbe, narave in trajnostnih pristopov v predšolskem obdobju pomembno prispeva k celostnemu razvoju otroka. Otroci so preko poslušanja, raziskovanja in ustvarjanja z naravnimi ter odpadnimi materiali razvijali ustvarjalnost, slušno zaznavanje, sposobnost sodelovanja ter občutek za ritem, hkrati pa krepili odnos do narave in spoznavali pomen odgovornega ravnanja z materiali. Posebno vrednost predstavlja izkustveni pristop, saj so otroci znanje pridobivali skozi neposredno doživljanje, raziskovanje in lastno ustvarjanje. Dejavnosti so bile visoko motivacijske, kar se je pokazalo tudi v tem, da so otroci pridobljene izkušnje prenašali v prosto igro in spontano uporabljali različne materiale za ustvarjanje zvoka. S tem so razvijali ustvarjalno mišljenje in poglobljali razumevanje zvoka kot dela vsakdanjega okolja ter ga povezovali z naravnimi pojavi. Na podlagi ugotovitev lahko zaključimo, da takšen pristop uspešno povezuje cilje glasbene vzgoje s cilji trajnostnega razvoja ter predstavlja primer dobre prakse, ki ga je mogoče smiselno vključevati v predšolsko vzgojo.

Kot omejitev izvedbe se je pokazala potreba po dodatnem in skrbnem načrtovanju časa, prostora ter zagotavljanju varnosti pri uporabi naravnih in odpadnih materialov. Odprto ostaja vprašanje, kako podobne dejavnosti dolgoročno vključevati v vsakodnevno vrtčevsko prakso in kako spremljati njihov vpliv na otrokovo okoljsko ozaveščenost. V prihodnje bi bilo smiselno projekt nadgraditi z raznolikimi dejavnostmi raziskovanja in ustvarjanja zvoka z naravnimi in odpadnimi materiali ter ga razvijati v smeri oblikovanja glasbene pravlјice, ki povezuje raziskovanje, ustvarjalnost in domišljijo.

4. Viri in literatura

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). *Kurikulum za vrtce*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Montessori, M. (2011). *Srkajoči um*. Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo.

Organizacija združenih narodov. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations.

Orff, C. (1963). *Orff-Schulwerk: Music for children*. Schott Music.

Voglar, M. (1991). *Otrok in glasba: metodika predšolske glasbene vzgoje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Kratka predstavitev avtorice

Sergeja Slapnik je vzgojiteljica predšolskih otrok z 19-letnimi izkušnjami v Kranjskih vrtcih. Trenutno dela v Vrtcu Najdihojca, kjer poleg vzgojno-izobraževalnega dela opravlja tudi naloge vodje enote. Svoje delo opravlja z veseljem in odgovorno, pri otrocih pa spodbuja radovednost, ustvarjalnost ter pozitiven odnos do učenja.

Author biography

Sergeja Slapnik is a preschool teacher with 19 years of experience at Kranjski vrtci. She currently works at Vrtec Najdihojca, where, in addition to her educational work, she also performs the duties of unit leader. She approaches her work with enthusiasm and responsibility, encouraging children's curiosity, creativity, and a positive attitude towards learning.

KAD VRT NIKNE TAMO GDJE IMA NAJMANJE MJESTA

KAKO JE MALI PROSTOR POSTALO MJESTO VELIKOG UČENJA

Mirela Bašić, Dječji vrtić Slavuj Sveta Nedelja

Sažetak

Rad prikazuje razvoj vrtićkog vrta koji je započeo donacijom roditelja u obliku povišenih drvenih gredica, koja je poslužila kao poticaj odgojiteljima za promišljanje njihove integracije u vrtićko okruženje. Polazeći od važnosti ekološkog odgoja, vrt je prepoznat kao vrijedan pedagoški prostor koji omogućuje učenje kroz iskustvo i razvoj odgovornog odnosa prema prirodi.

Unatoč ograničenom prostoru vrtićkog dvorišta, kroz kreativna rješenja i suradnju odgojitelja, roditelja i lokalne zajednice, razvijen je funkcionalan i poticajan prostor za učenje. Tijekom četiri godine vrt se postupno razvijao te danas obuhvaća šest povišenih gredica, voćke, mirisni i osjetilni vrt te komposter, čime djeca aktivno sudjeluju u svim fazama – od planiranja i sadnje do brige o biljkama i konzumacije plodova.

Poseban naglasak stavlja se na iskustveno učenje, razvoj odgovornosti, razumijevanje prirodnih ciklusa te poticanje održivih navika. Vrt djeluje i kao prostor uključenosti u kojem sudjeluju sva djeca, bez obzira na njihove individualne karakteristike, čime se potiču suradnja, prihvaćanje i zajedništvo.

Rad se smješta u kontekst suvremenih odgojno-obrazovnih pristupa te aktivnosti koje vrtić provodi kao nositelj međunarodne Zelene zastave Eko-škola, Erasmus akreditacije i eTwinning oznake škole, čime se dodatno naglašava sustavna usmjerenost prema održivom razvoju.

Primjer ovog vrta pokazuje da veličina prostora nije presudna za razvoj kvalitetnih odgojno-obrazovnih praksi, već da su ključni suradnja, kontinuiranost i aktivno uključivanje djece u proces učenja.

Abstract

This contribution presents the development of a kindergarten garden initiated by a parental donation of raised wooden garden beds, which served as a starting point for educators to reflect on their integration into the existing kindergarten environment. Recognizing the importance of environmental education, the garden was identified as a valuable pedagogical space that enables experiential learning and fosters the development of responsible attitudes toward nature.

Despite the limited outdoor space, through creative solutions and the collaboration of educators, parents, and the local community, a functional and stimulating learning environment was established. Over the course of four years, the garden has gradually developed and now includes six raised beds, fruit trees, a sensory and aromatic garden, and a composting system. Children actively participate in all stages of the process, from planning and planting to caring for plants and consuming the produce.

Particular emphasis is placed on experiential learning, the development of responsibility, understanding natural cycles, and the promotion of sustainable habits. The garden also functions as an inclusive space in which all children participate, regardless of their individual characteristics, thereby fostering cooperation, acceptance, and a sense of community.

The contribution is situated within the context of contemporary educational approaches and reflects the institution's engagement as a holder of the Eco-Schools Green Flag, Erasmus accreditation, and the eTwinning School Label, highlighting a systematic commitment to sustainability.

This example demonstrates that the size of the physical space is not a determining factor in the implementation of high-quality educational practices, but rather that collaboration, continuity, and active child participation are key elements in the learning process.

CV

Mirela Bašić (1981.) odgojiteljica je mentor s više od 20 godina iskustva u radu u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Zaposlena je u Dječjem vrtiću Slavuj u Svetoj Nedelji, Hrvatska. Diplomirala je na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, gdje je stekla zvanje magistre ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Tijekom profesionalnog rada kontinuirano se stručno usavršava te je završila brojne edukacije vezane uz rad s djecom s teškoćama u razvoju. Aktivno sudjeluje u stručnim skupovima te je autorica i koordinatorica projekata u okviru programa Erasmus+ i eTwinning.

Područja njezina profesionalnog interesa uključuju inkluzivni odgoj i obrazovanje, rad s djecom s teškoćama, razvoj digitalnih kompetencija u ranom odgoju, inovativne metode poučavanja i međunarodnu suradnju. Također sudjeluje u radu lokalne zajednice kroz edukacije i radionice za roditelje.

GOZDNA IGRALNICA – CELOSTNO UČENJE PREDŠOLSKIH OTROK SKOZI IGRO V NARAVI

Suada Sejfić, Vrtec Otona Župančiča, Ljubljana

Izveček

Prispevek obravnava problem zmanjšane neposrednega stika sodobnih predšolskih otrok z naravnim okoljem, kar vpliva na njihov gibalni razvoj, čustveno stabilnost, socialne kompetence ter oblikovanje odnosa do okolja. Projekt Gozdna igralnica je nastal na podlagi avtentične izkustvene situacije, spremljanja rasti hrasta iz želoda, ki smo ga z otroki posadili v vrtcu in kasneje presadili v gozdno igralnico. Ta izkušnja je postala izhodišče za načrtno in sistematično izvajanje vseh področij Kurikuluma za vrtce v naravnem okolju.

Cilj projekta je bil omogočiti otrokom reden, kakovosten in varen stik z naravo ter razvijati trajnostno pismenost skozi raziskovalno, izkustveno in problemsko učenje. Dejavnosti so bile usmerjene v celostni razvoj otrok ter so povezovale vsa področja kurikuluma. Poudarek je bil na aktivni vlogi otrok, raziskovanju, ustvarjalnosti, sodelovanju ter vključevanju staršev.

Ugotovitve kažejo, da učenje v naravi prispeva k večji samostojnosti otrok, razvoju socialnih kompetenc, boljšemu čustvenemu ravnovesju ter oblikovanju trajnostnih vrednot. Projekt predstavlja prenosljiv model dobre prakse za druga predšolska okolja.

Ključne besede

celostni razvoj, gozdna pedagogika, izkustveno učenje, predšolski otroci, trajnostna pismenost, učenje v naravi.

Cilji trajnostnega razvoja

- Cilj 4 (Kakovostno izobraževanje) z zagotavljanjem vključujočega in izkustvenega učenja;
- Cilj 12 (Odgovorna poraba in proizvodnja) z razvojem odgovornega odnosa do naravnih virov;
- Cilj 13 (Podnebni ukrepi) z zgodnjim ozaveščanjem o pomenu varovanja okolja;
- Cilj 15 (Življenje na kopnem) z neposrednim spoznavanjem ekosistemov in biotske raznovrstnosti.

FOREST CLASSROOM – HOLISTIC LEARNING OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH PLAY IN NATURE AS A PATH TO A SUSTAINABLE FUTURE

Abstract

The paper addresses the issue of the decreasing direct contact of modern preschool children with the natural environment, which affects their physical development, emotional stability, social competences, and the formation of their relationship with the environment. The Forest Playroom

project originated from an authentic experiential situation, observing the growth of an oak tree from an acorn that we planted with the children in the kindergarten and later transplanted into the forest playroom. This experience became the basis for the planned and systematic implementation of all areas of the preschool curriculum in a natural learning environment.

The aim of the project was to provide children with regular, high-quality and safe contact with nature, and to develop sustainability literacy through inquiry-based, experiential and problem-based learning. The activities were focused on the holistic development of children and integrated all areas of the curriculum. Particular emphasis was placed on the active role of children, exploration, creativity, cooperation, and the involvement of parents.

The findings show that learning in nature contributes to greater independence in children, the development of social competences, improved emotional balance, and the formation of sustainable values. The project represents a transferable model of good practice that can be successfully implemented in other preschool settings.

Keywords: experiential learning, forest pedagogy, holistic development, learning in nature, preschool children, sustainability literacy

1. UVOD

V sodobnem času, zaznamovanem z digitalizacijo in urbanizacijo, imajo otroci vse manj neposrednega stika z naravnim okoljem, kar vpliva na njihov celostni razvoj. Zaradi omejenega časa družin v naravi postajajo vrtci pomemben prostor za razvijanje odnosa do okolja in trajnostnih vrednot (Zavod Špelinice, b. d.).

Naravno okolje omogoča izkustveno učenje ter razvoj znanja, spretnosti in vrednot. Gozdna pedagogika temelji na učenju v naravi, kjer otrok skozi igro in raziskovanje razvija odnos do sebe, drugih in okolja (Inštitut za gozdno pedagogiko, b. d.; Gomboc, 2020). Tak pristop sledi tudi ciljem Kurikuluma za vrtce, ki poudarja pomen odgovornega odnosa do narave ter učenja skozi neposredno izkušnjo (Kurikulum za vrtce, 2025).

Projekt Gozdna igralnica izhaja iz izkušnje spremljanja rasti hrasta iz želoda, ki je pri otrocih spodbudila radovednost in povezanost z naravo. Namen prispevka je predstaviti projekt kot primer dobre prakse, ki spodbuja celostno učenje ter razvoj trajnostnih vrednot.

2. PEDAGOŠKI PRISTOP IN IZVEDBA DEJAVNOSTI

Projekt Gozdna igralnica smo zasnovali kot celostno učno izkušnjo, ki temelji na rednem bivanju v naravnem okolju. Dejavnosti so bile načrtovane sistematično in usmerjene v povezovanje vseh področij Kurikuluma za vrtce v avtentičnem učnem prostoru gozda.

Pri načrtovanju smo izhajali iz interesov otrok, njihovih izkušenj ter situacij iz okolja. Učenje je temeljilo na aktivni vlogi otrok, raziskovanju, igri in neposredni izkušnji, kar je omogočalo poglobljeno razumevanje in trajnejše usvajanje znanja.

Uporabljali smo različne didaktične pristope, kot so izkustveno, raziskovalno, problemsko in sodelovalno učenje. Poseben poudarek smo namenili opazovanju, pogovoru, samostojnemu odkrivanju ter ustvarjalnemu izražanju, kar je otrokom omogočalo povezovanje znanja z lastnimi izkušnjami.

V nadaljevanju predstavljamo cilje projekta, metode dela ter primere izvedenih dejavnosti po posameznih področjih kurikulumu.

2.1 Cilji in metode dela

Področje narave v vrtcu otrokom omogoča, da skozi neposreden stik z okoljem razvijajo znanja, razumevanje sveta ter odgovoren odnos do narave in ljudi. Učenje temelji na raziskovanju, igri, opazovanju in eksperimentiranju, pri čemer otrok spoznava živa bitja, naravne pojave in snovi. Ob tem razvija radovednost, naravoslovno mišljenje in trajnostne navade ter naravo doživlja kot vir veselja (Kurikulum za vrtce, 2025).

Cilji projekta to nadgrajujejo z zagotavljanjem rednega stika z naravo, razvojem trajnostne pismenosti ter spodbujanjem ustvarjalnosti, raziskovanja in sodelovanja. Poudarek je na povezovanju vseh področij kurikulumu v naravnem učnem okolju.

Dejavnosti temeljijo na izkustvenem in raziskovalnem učenju ter aktivni vlogi otrok, v proces pa so vključeni tudi strokovni delavci in starši z namenom oblikovanja trajnostnih navad.

Slika1: Področja učenja v gozdni igralnici
(Vir: lastna ideja in izvedba ob podpori AI)

2.2 Opis izvedenih aktivnosti

2.2.1 Narava

Otroci so gozd spoznavali kot kompleksen ekosistem skozi neposredno izkušnjo. Opazovali so različne vrste dreves, prepoznavali njihove plodove (želod, kostanj, storži, lešniki) ter raziskovali, kaj vse nam gozd ponuja, kot so zavetje, materiali za igro in ustvarjanje ter življenjski prostor za živali.

Slika 2 in 3: Opazovanje drobnih živali (Vir: lasten)

Slika 4: Nabiranje kostanja (Vir: lasten)

Poseben poudarek je bil na spremljanju rasti hrasta. Želod smo prinesli iz gozda, ga posadili v igralnici ter z otroki spremljali proces kalitve. Opazovali so spremembe, skrbeli za rastlino, jo zalivali ter spremljali razvoj listov. S tem so razvijali potrpežljivost, vztrajnost in odgovornost. Ko se je razvil v mladi hrast, smo ga skupaj presadili v gozdno igralnico. Ta izkušnja je otrokom omogočila konkretno razumevanje življenjskega kroga rastline ter poglobila njihov čustveni odnos do narave.

Slika 5: Prva faza rasti – kalitev želoda (Vir: lasten)

Slika 6: Druga faza rasti – mladi hrast z listi (Vir: lasten)

Raziskovanje gozda je potekalo z vsemi čuti. Otroci so poslušali zvoke narave, na primer petje ptic in šumenje listja, tipali različne površine, kot so lubje, mah in zemlja, vonjali gozd ter opazovali spremembe v okolju. S tem so razvijali sposobnost opazovanja, zaznavanja in razumevanja naravnih pojavov.

2.2.2 Matematika

Matematične vsebine smo povezali z naravnim okoljem in konkretnimi izkušnjami, kar je otrokom omogočilo, da so matematiko doživljali na razumljiv in njim blizu način. Z velikim zanimanjem so zbirali naravne materiale, kot so kostanji, storži, vejice, lešniki, listi in kamenčki, ter jih uporabljali pri štetju, razvrščanju in primerjanju količin.

Zbrane materiale so razvrščali po velikosti, obliki in količini, jih prirejali k številom ter oblikovali zaporedja in vzorce.

Slika 7: Zaporedje (Vir: lasten)

Poseben poudarek smo namenili oblikovanju matematičnih tabel, kjer so otroci k posameznim številom razporejali ustrezno število elementov. Ob tem so razvijali razumevanje pojma števila, količine ter odnosov med elementi. S konkretnimi materiali so tudi primerjali količine med seboj in ugotavljali, kje je več, kje manj in kje enako, kar jim je pomagalo pri razumevanju osnovnih matematičnih odnosov.

Dejavnosti so pogosto potekale v obliki problemskih situacij, kjer so otroci skupaj iskali rešitve, primerjali rezultate ter sodelovali med seboj. Na ta način so matematiko doživljali kot smiselno, uporabno in povezano z vsakdanjimi izkušnjami.

Slika 8: Razvijanje algoritmičnega mišljenja (Vir: lasten)

2.2.3 Jezik

Otroci so razvijali govorno izražanje, bogatili besedni zaklad ter krepili pripovedovalne sposobnosti. Opisovali so naravo, pripovedovali zgodbe in delili svoja doživetja iz gozda. Dejavnost smo obogatili s pripovedovanjem zgodbe Jazbec in strašni vihar s pomočjo kamišibaja, ki je dodatno pritegnil njihovo pozornost ter spodbujal poslušanje in razumevanje.

V gozdu smo uredili simbolno knjižno polico, kjer so si otroci samostojno izbirali in prebirali knjige. Zaradi izkušenj z vandalizmom knjig ne puščamo v gozdu, temveč jih prinašamo s seboj, ob tem pa otroke ozaveščamo o skrbi za skupno lastnino.

Slika 9: Skupno branje med drevesi (Vir: lasten)

Slika 10: Sestavljanje imena iz vejic (Vir: lasten)

Otroci so v gozdu pripovedovali zgodbe za bralno značko, kar je krepilo njihovo samozavest in veselje do jezika. Pomemben del dejavnosti je bila tudi dramatizacija zgodbe Medved in klobuk, ki so jo izvedli za mlajše otroke v vrtcu in za starejše v gozdu, pri čemer so razvijali govorno izražanje, razumevanje zgodbe in sodelovanje.

Ob zanimanju za črke smo dejavnosti usmerili v spoznavanje začetnih glasov. Otroci so se predstavili z začetnim glasom svojega imena ter ob reševanju ugank razvijali razumevanje, mišljenje in besedni zaklad.

2.2.4. Družba

Na področju družbe so otroci razvijali socialne veščine, sodelovanje in občutek skupnosti. Skupaj smo oblikovali gozdna pravila, ki so izhajala iz njihovih izkušenj in razumevanja prostora, v katerem so se učili in igrali.

Slika 11 in 12: Gozdna igralnica prej in potem - vandalizem (Vir: lasten)

Slika 13: Gozdna listina (Vir: lasten)

Poseben poudarek smo namenili pogovorom po dogodku, ko je bila gozdna igralnica poškodovana. Otroke je to močno prizadelo, saj so bili na prostor čustveno navezani.

Izražali so žalost in razočaranje ter se spraševali, kdo je to storil in zakaj. To je odprlo prostor za pogovore o vedenju ljudi, posledicah dejanj in odgovornosti do skupnega prostora.

Izkušnja je postala pomembna učna priložnost za razmislek o vrednotah, kot so odgovornost, spoštovanje in skrb za skupno dobro. Otroci so postopoma razumeli, da smo za skupni prostor odgovorni vsi.

Pravila smo zapisali na tablo in jo postavili v gozdni igralnici. Tabla predstavlja simbol skupnih dogovorov in odgovornosti ter otroke spodbuja k skrbnemu ravnanju in soustvarjanju prostora, v katerem se dobro počutijo.

2.2.5 Umetnost

Otroci so ustvarjali z naravnimi materiali (listi, lubje, zemlja, vejice) ter raziskovali, kakšne sledi in barve puščajo na papirju. Odkrivali so, kaj vse lahko uporabijo kot »barvo«, in spoznali, da lahko gozd postane likovna delavnica. Dejavnosti so temeljile na raziskovanju, eksperimentiranju in ustvarjalnem izražanju, pri čemer so sami odkrivali lastnosti materialov.

Slika 14 in 15: Risanje z naravnimi materiali (Vir: lasten)

Likovna dela smo razstavili v gozdu, ki se je preobrazil v galerijo na prostem. Otroci so jih opazovali, predstavljali vrstnikom ter ob tem doživljali ponos.

Umetniško izražanje smo nadgradili z gibanjem ob zvokih narave. Otroci so prisluhnili šumenju listja in petju ptic ter jih izražali skozi gib in ples, pri čemer so razvijali občutek za ritem, telo in prostor.

Posebno doživetje je bila dramatizacija zgodbe Medved in klobuk v gozdu. Otroci so prostor doživeli kot oder, ki zahteva prilagajanje. Ob tem so se zavedali prostora, razdalje do gledalcev in pomena glasnosti. Ugotovili so, da se glas v odprtem prostoru hitro izgubi, zato so ga morali okrepiti, kar je krepilo samozavest ter razvijalo sodelovanje in ustvarjalno izražanje.

Slika 16: Dramatizacija v gozdu (Vir: lasten)

Takšne izkušnje potrjujejo, da so že 4–5-letni otroci zmožni poglobljenega doživljanja, ustvarjanja in nastopanja v spodbudnem učnem okolju.

2.2.6 Gibanje

Gozd je otrokom ponujal raznolike gibalne izzive, ki jih v notranjih prostorih težko poustvarimo. Premagovali so naravne ovire, plezali po drevesih, skakali čez veje ter hodili po neravnem terenu. Ob tem so razvijali ravnotežje, koordinacijo, moč in vzdržljivost ter krepili samozavest.

Slika 17: Jutranja telovadba (Vir: lasten)

Slika 18 in 19: Gozdni poligon (Vir: lasten)

Dejavnosti smo nadgradili z gozdnim poligonom, kjer so izvajali naloge, kot so hoja po deblih, preskakovanje ovir in ohranjanje ravnotežja. Poseben izziv je bilo metanje storžev v koš iz vej, ki je razvijalo natančnost in koordinacijo.

Vzgojiteljice so po gozdu razporedile listke z gibalnimi nalogami, ki so otroke vodile po prostoru. Naloge so bile zasnovane igrivo (npr. skakanje kot zajčki, hoja kot medvedi), kar je gibanje povezovalo z domišljijo.

Otroci so se gibalno samostojno, si pomagali in ustvarjali lastne izzive. Prenašali so veje in hlode ter sodelovali pri urejanju gozdne igralnice, kar je krepilo njihovo motivacijo in občutek pripadnosti.

Gibanje smo povezovali z igro in domišljjskim vživljanjem, kar je povečalo njihovo notranjo motivacijo. Opazili smo, da postajajo vse bolj samostojni, pogumni in vztrajni ter pri gibanju iščejo lastne rešitve.

2.3 Sodelovanje s starši

Pomemben del projekta je bilo vključevanje staršev, saj želimo trajnostne vrednote prenašati tudi v domače okolje. V ta namen smo se vključili v projekt Naravoslovni nahrbtnik, ki ga je zasnoval Zavod Špelinice pod vodstvom dr. Špele Klofutar.

Slika 20, 21, 22 in 23: Izvedene naravoslovne dejavnosti otrok in staršev (Vir: otroka in starši skupine)

Nahrbtnik vsebuje naravoslovne pripomočke in predloge dejavnosti, ki starše in otroke spodbujajo k skupnemu raziskovanju narave. Družine so bile povabljene k preživljanju časa v naravi, opazovanju okolja, zbiranju materialov, ustvarjanju ter beleženju izkušenj.

S tem smo spodbujali aktivno preživljanje prostega časa, krepili odnos otrok do okolja ter povezovali vrtec z družinskim okoljem. Otroci so izkušnje delili v skupini, kar je dodatno bogatilo učenje. Projekt je prispeval k ozaveščanju staršev in skupnemu oblikovanju trajnostnih navad.

2.4 Povezava s trajnostnim razvojem

Projekt Gozdna igralnica neposredno prispeva k uresničevanju ciljev trajnostnega razvoja, saj otrokom omogoča zgodnje oblikovanje odnosa do narave in okolja. Skozi neposredno izkušnjo razvijajo razumevanje, da je človek del narave in da s svojim ravnanjem vpliva nanjo.

Dejavnosti v naravnem okolju prispevajo h kakovostnemu izobraževanju, saj otrokom omogočajo vključujoče, aktivno in izkustveno učenje. Ob tem razvijajo sposobnost opazovanja, raziskovanja in kritičnega razmišljanja.

Poudarek na odgovornem ravnanju z naravnimi materiali spodbuja spoštljiv odnos do naravnih virov. Otroci se učijo, da narava ni samoumevna, temveč jo je treba varovati. Tak pristop potrjuje tudi Inštitut za gozdno pedagogiko, ki izpostavlja pomen rednega bivanja v naravi za razvoj trajnostnega mišljenja.

Zgodnje ozaveščanje o pomenu narave predstavlja pomemben korak k razumevanju podnebnih sprememb in trajnostnega ravnanja.

2.4 Ugotovitve in nadaljnje aktivnosti

Na podlagi opazovanja in refleksije ugotavljamo, da sistematično učenje v naravi pomembno prispeva k celostnemu razvoju otrok. V naravnem okolju so bolj sproščeni, umirjeni in motivirani za učenje.

Pogosteje prevzemajo pobudo, vztrajajo pri nalogah ter izkazujejo večjo samostojnost in pripravljenost za sodelovanje. Pri dejavnostih so pogosto skupaj iskali rešitve, si pomagali in se učili drug od drugega.

Opazili smo tudi napredek na področju socialnih odnosov, saj so otroci razvijali občutek pripadnosti, sodelovanja ter odgovornosti za skupni prostor. Izrazit je tudi razvoj pozitivnega odnosa do narave, ki se kaže v večji skrbi za okolje in spoštovanju živih bitij.

Kljub pozitivnim učinkom so se pojavili izzivi, kot so organizacija dejavnosti, vremenski pogoji in vandalizem, ki pa predstavljajo priložnost za učenje in ozaveščanje o odgovornem ravnanju.

V prihodnje načrtujemo nadgradnjo projekta z novimi dejavnostmi, večjim poudarkom na raziskovanju ter tesnejšim sodelovanjem s starši. Projekt želimo razširiti tudi na druge skupine ter spodbuditi prenos dobre prakse v širše okolje.

3. ZAKLJUČEK

Projekt Gozdna igralnica potrjuje, da je naravno okolje izjemno spodbuden učni prostor za celostni razvoj predšolskih otrok. Ugotovitve kažejo na večjo motivacijo, samostojnost, boljše socialne odnose ter razvoj odgovornega odnosa do narave in skupnega prostora. Otroci so skozi izkušnjo, igro in sodelovanje razvijali razumevanje naravnih procesov ter zavedanje o svoji vlogi pri ohranjanju okolja.

Prednost projekta je povezovanje vseh področij kurikulumu v avtentičnem okolju, ki omogoča izkustveno, raziskovalno in problemsko učenje. Pomembno vrednost predstavlja tudi vključevanje otrok in staršev, ki spodbuja prenos trajnostnih vrednot v vsakdanje življenje.

Med izzivi izpostavljam organizacijo dejavnosti, vremenske pogoje in vandalizem, ki hkrati predstavljajo priložnost za učenje o odgovornosti in skrbi za okolje.

Odprto ostaja vprašanje dolgoročnega vpliva učenja v naravi na oblikovanje trajnostnih navad. V prihodnje načrtujemo spremljanje teh učinkov ter širjenje projekta na druge skupine in vrtce.

Projekt Gozdna igralnica tako ne predstavlja le uspešne prakse, temveč odpira prostor za nadaljnji strokovni razvoj in razmislek o pomenu narave kot temeljnega učnega okolja.

4. VIRI IN LITERATURA

Kurikulum za vrtce (2025). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport; Zavod RS za šolstvo.

Inštitut za gozdno pedagogiko (2025). Kaj je gozdna pedagogika? Pridobljeno 24. 4. 2026 s spletne strani: <https://www.gozdna-pedagogika.si/institut/>

Zavod Špelinice (2021). Naravne igre za otroke. Pridobljeno 25. 4. 2026 s spletne strani: <https://spelinice.blogspot.com/p/projekti.html>

KRATKA PREDSTAVITEV AVTORJA

Sem Suada Sejfić, diplomirana vzgojiteljica predšolskih otrok, zaposlena v Vrtcu Otona Župančiča v Ljubljani. Pri svojem delu ustvarjam spodbudna okolja, kjer otroci skozi igro, raziskovanje in izkušnje razvijajo svoje sposobnosti ter odnos do narave. Poudarjam pomen bivanja na prostem in spodbujam pristno otroštvo. V vrtcu delujem tudi kot koordinatorka programa Ekošola. Verjamem, da lahko že z majhnimi koraki v zgodnjem otroštvu prispevamo k odgovornemu in trajnostnemu ravnanju.

I am Suada Sejfić, a graduate preschool teacher at Oton Župančič Kindergarten in Ljubljana. In my work, I create a stimulating environments where children develop their abilities and their relationship with nature through play, exploration and experience. I emphasise the importance of spending time outdoors and encourage an authentic childhood. I also serve as the Eco-Schools programme coordinator. I believe that even small steps in early childhood can contribute to responsible and sustainable behaviour.

PARTNERSTVO VRTIĆA I LOKALNE ZAJEDNICE U PROMICANJU ODRŽIVOG RAZVOJA

KROZ PROGRAM EKOŠKOLE

Vedrana Debijađi, Dječji vrtić Velika Gorica

SAŽETAK RADA

Tema rada usmjerena je na važnost partnerstva Dječjeg vrtića Velika Gorica i lokalne zajednice u promicanju održivog razvoja kroz program Međunarodne Ekoškole. Rad se bavi pitanjem kako suradnja odgojno-obrazovne ustanove s roditeljima, komunalnim službama, školama, kulturnim ustanovama i drugim lokalnim dionicima može pridonijeti razvoju ekološke svijesti djece rane i predškolske dobi.

U radu su primijenjeni oblici suradničkog i iskustvenog učenja, a korištene su metode promatranja, razgovora, praktičnog rada i rada na projektu. Poseban naglasak stavljen je na aktivno sudjelovanje djece u svakodnevnim aktivnostima kroz neposredno iskustvo i učenje primjerom.

Provedene aktivnosti obuhvaćale su odvajanje otpada, uređenje vrtnog prostora, sadnju biljaka, izradu uporabnih i ukrasnih predmeta od recikliranih materijala, obilježavanje ekološki važnih datuma te suradnju s roditeljima i predstavnicima lokalne zajednice kroz radionice i edukativne posjete. Djeca su kroz aktivnosti razvijala osjećaj odgovornosti prema prirodi, usvajala navike očuvanja okoliša i učila o važnosti zajedničkog djelovanja.

Zaključci rada pokazuju da partnerstvo vrtića i lokalne zajednice ima važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja. Takva suradnja obogaćuje odgojno-obrazovni proces, potiče aktivno građanstvo i omogućuje djeci razvoj ekoloških kompetencija već od najranije dobi.

Kao daljnje aktivnosti predlaže se kontinuirano uključivanje novih partnera iz lokalne zajednice, proširivanje eko-projekata, jačanje suradnje s roditeljima te osmišljavanje novih sadržaja kojima će se održivi razvoj još snažnije integrirati u svakodnevni život vrtića.

PARTNERSHIP BETWEEN THE KINDERGARTEN AND THE LOCAL COMMUNITY IN PROMOTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT THROUGH THE ECO-SCHOOL PROGRAM

ABSTRACT

The topic of the paper focuses on the importance of the partnership between the Velika Gorica Kindergarten and the local community in promoting sustainable development through the International Eco-School program. The paper addresses the question of how cooperation between an educational institution and parents, municipal services, schools, cultural institutions, and other local stakeholders can contribute to the development of environmental awareness in children of early and preschool age.

The paper applied forms of collaborative and experiential learning, and used methods of observation, conversation, practical work, and project-based work. Special emphasis was placed on the active participation of children in everyday activities through direct experience and learning by example.

The activities carried out included waste separation, arranging the garden space, planting plants, making useful and decorative items from recycled materials, marking environmentally important dates, and cooperation with parents and representatives of the local community through workshops and educational visits. Through these activities, the children developed a sense of responsibility

toward nature, adopted habits of environmental protection, and learned about the importance of acting together.

The conclusions of the paper show that the partnership between the kindergarten and the local community plays an important role in achieving sustainable development goals. Such cooperation enriches the educational process, encourages active citizenship, and enables children to develop environmental competencies from the earliest age.

As further activities, continuous involvement of new partners from the local community is proposed, along with expanding eco-projects, strengthening cooperation with parents, and designing new content that will integrate sustainable development even more strongly into the daily life of the kindergarten.

CILJEVI ODRŽIVOG RAZVOJA KOJI SU UKLJUČENI U AKTIVNOSTI:

Kvalitetno obrazovanje – djeca kroz praktične aktivnosti uče o prirodi, odgovornom ponašanju i ekološkim navikama.

Održivi gradovi i zajednice – suradnja vrtića, roditelja i lokalne zajednice jača brigu o neposrednom okolišu.

Odgovorna potrošnja i proizvodnja – razvrstavanje otpada, recikliranje i ponovna uporaba materijala izravno su povezani s ovim ciljem.

Klimatska akcija – razvija se svijest o zaštiti okoliša i smanjenju negativnog utjecaja čovjeka na prirodu.

Život na kopnu – sadnja biljaka, uređenje vrta i briga za bioraznolikost potiču očuvanje kopnenih ekosustava.

Partnerstvom do ciljeva – upravo je partnerstvo vrtića s roditeljima, udrugama i lokalnim ustanovama temelj provedbe ekoškole.

Autor:

Vedrana Debijađi stručna je suradnica savjetnica u Dječjem vrtiću Velika Gorica u Velikoj Gorici. U svom profesionalnom radu usmjerena je na razvoj kompetentnog i odgovornog djeteta kroz kreiranje kurikuluma usmjerenog na dijete te primjenu suvremenih pristupa učenju. Poseban profesionalni interes usmjerava na jačanje odgojiteljskih kompetencija, razvoj roditeljskih vještina te promicanje građanskog odgoja i obrazovanja kao i odgoja za održivi razvoj i ekološku osviještenost u skladu s načelima programa Ekoškole.

IGRAJMO SE ŽIVALSKI VRT V VRTCU:

RAZVIJANJE EKOLOŠKIH KOMPETENC SKOZI SIMBOLNO IGRO

Tjaša Siter, Vrtec Šentjur

Izvleček

Prispevek obravnava pomen zgodnjega razvijanja ekoloških kompetenc in okoljske pismenosti pri predšolskih otrocih. Izhaja iz problematike vse večjih okoljskih izzivov ter potrebe po sistematičnem vključevanju vsebin trajnostnega razvoja v zgodnje izobraževanje - vrtec. Predstavljen je projekt »Igrajmo se živalski vrt«, katerega cilj je spoznavanje živali, njihovih naravnih okolij, prehranjevanja, razmnoževanja, ogroženosti v naravi, razvijanje razumevanja biodiverzitete, empatije do živih bitij ter odgovornega odnosa do okolja. Projekt temelji na konstruktivističnem pristopu in izkustvenem učenju ter vključuje strukturirano simbolno igro, sociodramsko igro, problemsko učenje in medpodročno povezovanje. Otroci so skozi načrtovane dejavnosti raziskovali habitate, živali, ogroženost vrst ter vpliv človeka na naravno okolje. Projekt je izhajal iz interesa otrok in se je gradil postopno: od priprave prostora, prinašanja plišastih in gumijastih živali, usvajanja znanj o živalih, njihova umestitev v zoo, priprava služb, ki skrbijo za živali in zoo (veterinar, negovalec, vodič, prodajalec kart, informator, skrbniki, prehrambeni delavci,...) vse do simbolne igre v samem zoo. Rezultati kažejo napredek na kognitivnem, socialno-čustvenem, moralnem in vedenjskem področju, zlasti pri razumevanju naravnih procesov in razvoju odgovornega ravnanja. Ugotavljamo, da simbolna igra kot didaktični pristop učinkovito spodbuja razvoj zgodnje okoljske pismenosti ter oblikovanje trajnostnih vrednot.

Glavne besede

biodiverziteta, ekološke kompetence, okoljska pismenost, predšolska vzgoja, simbolna igra, trajnostni razvoj

Cilji trajnostnega razvoja

12 – odgovorna poraba in proizvodnja, 13 – podnebni ukrepi, 14 – življenje v vodi: obravnava plastike v oceanih in varovanje morskih organizmov, 15 – življenje na kopnem: spoznavanje ogroženih vrst in pomen ohranjanja gozdov

PLAYING ZOO IN KINDERGARTEN:

DEVELOPING ECOLOGICAL COMPETENCIES THROUGH SYMBOLIC PLAY

Abstract

The paper addresses the importance of developing ecological competencies and environmental literacy in early childhood. It responds to growing environmental challenges and the need to systematically integrate sustainability topics into early education. The project "Playing Zoo in Kindergarten" is presented as an example of fostering understanding of biodiversity, empathy toward living beings, and responsible environmental behavior. The project is based on a constructivist approach and experiential learning, incorporating structured symbolic play, sociodramatic play, problem-based learning, and interdisciplinary integration. Through planned activities, children explored habitats, endangered species, and human impact on the environment. The results indicate progress in cognitive, socio-

emotional, moral and behavioral domains, particularly in understanding natural processes and developing responsible actions. The project was based on the children's interest and was built gradually: from preparing the space, bringing stuffed and rubber animals, acquiring knowledge about animals, placing them in the zoo, preparing the services that take care of the animals and the Zoo (veterinarian, caretaker, guide, ticket seller, informant, animal dietitian, gardener, etc.) all the way to the symbolic game in the zoo itself.

The findings confirm that symbolic play is an effective pedagogical approach for promoting early environmental literacy and sustainable values.

Keywords: biodiversity, early childhood education, ecological competencies, environmental literacy, sustainability, symbolic play.

IGRAJMO SE ŽIVALSKI VRT V VRTCU: RAZVIJANJE EKOLOŠKIH KOMPETENC SKOZI SIMBOLNO IGRO

Projekt »Igrajmo se živalski vrt v vrtcu« kot model zgodnjega ekološkega opismenjevanja

1. Uvod

Naša družba se sooča z vedno bolj kompleksnimi okoljskimi izzivi, kot so podnebne spremembe, izguba biotske raznovrstnosti, onesnaževanje ter uničevanje naravnih ekosistemov. Ti procesi pomembno vplivajo na kakovost življenja in zahtevajo odgovorno ravnanje posameznikov ter skupnosti. Vzgoja za trajnostni razvoj že v zgodnjem otroštvu postaja ena ključnih nalog vzgojno-izobraževalnega sistema, kar poudarja tudi Kurikulum za vrtce (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025), saj se prav v tem obdobju oblikujejo temeljne vrednote, stališča, odnosi in vedenjski vzorci.

Eden ključnih izzivov sodobne predšolske pedagogike je, kako kompleksne okoljske vsebine približati otrokom na razvojno ustrezen, razumljiv in motivacijski način. Otroci v tem obdobju svet spoznavajo predvsem skozi igro, ki predstavlja njihovo osnovno obliko učenja in raziskovanja (Batistič Zorec, 2003). Tradicionalni pristopi, ki temeljijo predvsem na posredovanju informacij, pogosto ne omogočajo poglobljenega razumevanja, saj ne vključujejo otrokovega aktivnega raziskovanja, participacije in čustvene vpletenosti.

Naš projekt »Igrajmo se živalski vrt v vrtcu« izhaja iz otrok, saj so, ko je zapadel sneg opazili stopinje ptic in živali ter izrazili skrb za živali v zimskem času, ko nimajo dostopa do hrane, zaradi snežne odeje. Pokazala se je želja in potreba po drugačnem, inovativnem pedagoškem pristopu, ki povezuje igro z vzgojo za trajnostni razvoj. Namen prispevka je predstaviti projekt kot primer dobre prakse, ki omogoča razvoj ekoloških kompetenc skozi simbolno igro, raziskovanje in izkustveno učenje. Prispevek analizira uporabljene didaktične pristope ter utemljuje njihov prispevek k doseganju ciljev trajnostnega razvoja in novega Kurikula.

2. Osrednji del

2.1 Konceptualni okvir in inovativni didaktični pristopi

Projekt temelji na integraciji simbolne igre, raziskovalnega učenja in problemskega pristopa. Simbolna igra omogoča otroku, da skozi prevzemanje vlog razvija razumevanje sveta, empatijo in socialne kompetence (Batistič Zorec, 2003; Marjanovič Umek & Zupančič, 2004). Raziskovalno učenje pa spodbuja aktivno odkrivanje znanja, samostojno sklepanje ter povezovanje informacij (Devjak & Polak, 2007).

Inovativnost projekta se kaže predvsem v povezovanju igre z vsebinami trajnostnega razvoja in resnimi okoljskimi temami. Otrok ni pasivni prejemnik informacij, temveč aktiven udeleženec, ki znanje gradi skozi lastno izkušnjo. Poseben poudarek je na problemskih situacijah, ki izhajajo iz realnega okolja, kar omogoča razvoj kritičnega mišljenja in odgovornega ravnanja (Kroflič, 2010). Takšen pristop omogoča globlje razumevanje, saj otrok svoje znanje povezuje z lastno izkušnjo in nadaljnjim odnosom in ravnanjem v naravi.

2.2 Kurikularna izhodišča (Kurikulum za vrtce 2025)

Projekt je zasnovan v skladu z usmeritvami Kurikuluma za vrtce (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025), ki poudarja celostni razvoj otroka, aktivno učenje ter vključevanje trajnostnih vsebin v zgodnje izobraževanje.

Na področju NARAVE kurikulum vzgojitelja spodbuja in usmerja, da otrok:

- doživlja in spoznava različna življenjska okolja v njihovi raznolikosti, povezanosti in stalnem spreminjanju
- opazuje in spoznava živa bitja in njihove značilnosti,
- razvija razumevanje povezanosti med živimi bitji in okoljem,
- razvija naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025).

Te cilje smo v projektu uresničevali skozi dejavnosti raziskovanja habitatov- dežel (tropska dežela, polarna dežela, domača dežela: kmetija/gozd, terarij in akvarij), ki so jim otroci samostojna z lastnim raziskovanjem in razumevanjem dali imena ter v njih razvrstili vrtčevske in od doma prinesene živali/igračke. Otroci so preko igre raziskovali, spoznavali, se učili in razvijali naravoslovno pismenost in sposobnost opazovanja.

Na področju TRAJNOSTNEGA RAZVOJA pa otrok:

- razvija občutljivost za okoljske probleme,
- prepozna vpliv človeka na naravo,
- išče rešitve za trajnostno ravnanje (Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025).

Otroci so te cilje uresničevali in aktivno sodelovali pri iskanju rešitev skozi raziskovanje habitatov, simbolno igro in problemske situacije.

Pomembno je tudi načelo aktivnega učenja, saj kurikulum poudarja, da:

»otrok znanje gradi skozi lastno dejavnost, raziskovanje in socialno interakcijo«

(Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, 2025).

To načelo se neposredno odraža v simbolni igri živalskega vrta.

2.3 Razširjen opis dejavnosti in primeri dobre prakse

Projekt je potekal v več delih, ki so se med seboj smiselno povezovali in nadgrajevali.

Spoznavanje sveta in celin

Otroci so najprej raziskovali svet s pomočjo velikega talnega zemljevida živali, slikovnega gradiva in globusa. V dejavnosti »Potovanje po svetu« so simbolno potovali med celinami in spoznavali živali, ki tam živijo in jih razvrščali glede na celine. Uporabljene so bile slikovne kartice, zgodbe in videoposnetki. Dejavnost je spodbujala prostorsko orientacijo, spoznavanje živali in življenjska okolja, razvrščanja, primerjanja, razumevanje raznolikosti sveta ter osnovno geografsko pismenost.

Gibalne in raziskovalne dejavnosti

Gibanje je pomemben del učenja (Štemberger, 2013). Otroci so posnemali gibanje živali in razvijali telesno-zaznavno razumevanje.

Spoznavanja habitatov in značilnosti živali

V igri »Kje živim?« so otroci povezovali živali z njihovimi habitatami (savana, džungla, ocean, puščava, polarni svet). Dejavnosti, kot so »Kaj jem?«, »Kako se gibam?«, »Kako se oglašam« in »Kdo sem?«, so spodbujale razumevanje prehranjevalnih verig, telesnih značilnosti in prilagoditev živali na okolje. V raziskovalnem kotičku so otroci z lupo opazovali slike živali in pvc živali (njihovo kožo, vzorce in barve, ter razmišljali o prilagoditvah na okolje). Didaktične in namizne družabne igre (Brain box, Dooble zoo, Starši in mladiči - spomin) pa so otrokom omogočale učenje o lastnostih živalih (telesna konstitucija, velikost, izgled, oglašanje, prehranjevanje, razmnoževanje).

Habitat so otroci s pomočjo vzgojiteljic tudi sami ustvarjali z različnimi materiali in konstrukcijskimi elementi gradili okolja, kar je omogočilo izkustveno učenje in nastanek dežel po kotičkih celotne igralnice. Prav tako so ustvarili »informacijske table« o živalih, imena habitatov, njihovo prehrano in ogroženost.

Predstavitev ustvarjenih habitatov

Tropska dežela – spoznavanje džungle (drevesa, reka, piramide, mivka), živali, rastlin in podnebja.

Slika 1 prikazuje razvrščanje živali glede na habitat – tropske živali

Polarna dežela – raziskovanje snega, mraza in taljenja ledu, izdelava igluja, ledenih plošč iz papirja, in ledu iz svetlobne mize ter svetlobne kocke.

Slika 2 prikazuje razvrščanje živali glede na habitat – polarna dežela

Domača dežela – živali na kmetiji, hlev za živali, pašnik, gozd z drevesi, štori in podlago.

Slika 3 prikazuje razvrščanje živali glede na habitat – domača dežela

Terarij – spoznavanje plazilcev, dvoživk in pajkovcev ter žuželk in ustreznega okolja (veje, mreže, juta, pajčevina iz vrvi, ponazoritev vode s pomočjo folije.

Slika 4 prikazuje razvrščanje živali glede na habitat – terarij

Akvarij – spoznavanje vodnega ekosistema, živali, rastlin in ustvarjanje vodnega habitata s peskom in modro folijo, ki ponazarja vodo

Slika 5 prikazuje razvrščanje živali glede na habitat - akvarij

Smbolna igra – živalski vrt

Otroci so oblikovali lastni živalski vrt, kjer so prevzeli različne vloge (oskrbniki, vodiči, veterinarji, negovalci, dietetiki, obiskovalci, informator, blagajnik in čuvaji). Vsakodnevno so skrbeli, urejali, čistili in pospravljali dežele z živalmi. Skrbeli so za prehrano in zdravje živali ter jih vodili k ustreznim službam. Obiskovalce je vodič vodil in jih s pomočjo slikovnih aplikatov izobraževal, jim predstavljal živali in rokovanje z njimi ter jih na koncu še poučeval v poučnem kotičku s slikami, enciklopedijami, zemljevidi,...S tem so razvijali socialne in čustvene kompetence, jezikovno metakognicijo, kritično mišljenje, komunikacijo in odgovornost.

Slika 6 prikazuje vhod v živalski vrt ter poučni kotiček

Slika 7 prikazuje delovno mesto blagajnika

Slika 8 prikazuje delovni mesti: veterinar, negovalec

Slika 9 prikazuje zemljevid živalskega vrta za obiskovalce in vodiča

Problemsko učenje in trajnostne vsebine

V igri so se pojavljale tudi problemske situacije, kot so onesnaženje habitatov, pomanjkanje hrane, neugodne vremenske razmere in bolezni živali, ki so jih otroci ustvarjalno in iznajdljivo reševali. Poseben poudarek je bil na razumevanju vpliva človeka na okolje. V dejavnosti »Plastika v oceanu« so otroci reševali problem onesnaženja ter iskali rešitve. Te aktivnosti so otroke spodbujale k razvoj kritičnega mišljenja, proaktivnega vedenje in aktivnega odnosa do okolja. Naučili so se reševati okoljske probleme in razvijali trajnostno mišljenje (Slovenska mreža Ekošol, 2020).

2.4 Razvoj kompetenc pri otrocih in inovativnost

Rezultati projekta kažejo, da otroci razvijajo:

kognitivne kompetence (razumevanje ekosistemov, klasifikacija),

socialne kompetence (sodelovanje, komunikacija),

čustvene kompetence (empatija, skrb za naravo),

akcijske kompetence (trajnostno ravnanje).

Inovativnost projekta se kaže v:

povezovanju igre in trajnostnih vsebin,

aktivni vlogi otroka,

vključevanju problemskih situacij,

integraciji različnih področij učenja.

Takšen celostni pristop presega tradicionalne oblike poučevanja (Devjak & Polak, 2007).

3. Empirični del: opažanja, analiza in interpretacija

3.1 Namen

Namen je bil ugotoviti vpliv projekta na razvoj ekoloških kompetenc.

3.2 Metode

Uporabljene metode: opazovanje, analiza spodbudnega učnega okolja, refleksija.

3.3 Rezultati

Otroci so spoznali, razlikovali in razumeli habitate, razvijali empatijo in odgovornost, kazali trajnostno vedenje in ozaveščenost svojega prispevka k ohranjanju okolja.

3.4 Analiza

Rezultati potrjujejo, da izkustveno učenje vodi do trajnejšega znanja in močnejšo ekološko ozaveščenost.

3.5 Interpretacija

Simbolna igra je otroke spodbujala in jim omogočala globlje razumevanje in razvoj vrednot. Preko vzgleda pa so otroci oblikovali lastno kritično mišljenje in skrb za naravo.

3.6 Omejitve

časovna omejenost

4. Zaključek

Projekt »Igrajmo se živalski vrt« predstavlja primer dobre prakse, saj nam je dejanska izvedba potrdila, da lahko tudi predšolski otroci skozi igro, učenje in lastno izkušnjo razvijajo trajnostne kompetence, ekološko pismenost, razvijanje razumevanja biodiverzitete, odgovoren in občutljiv odnos do žive in nežive narave, biotsko raznolikost in skrb za čisto in zdravo okolje, kar je ključno za našo prihodnost. Skozi celoten projekt smo skupaj z otroki spoznali kako pomembno vlogo imajo živalski vrtovi za ohranjanje raznolikih vrst živali, njihovo razmnoževanje in ugodnejše življenjske pogoje v primeru ogroženosti v naravi. Projekt dokazuje, da je zgodnje ekološko opismenjevanje izjemo pomembno za trajnostne navade otrok. Pomembno je, da so jim dejavnosti predstavljene in izvedene na razvojno ustrezen način.

Otroci so pokazali visoko motiviranost, aktivno vlogo v procesu učenja ter učinkovito povezovanje znanja, vrednot in ravnanja. Kljub temu, da je bila dejavnost časovno omejena, na podlagi tematskega sklopa, ki bi naj trajal približno mesec dni, pa se je izkazalo, da so ob uporabi ustreznih didaktičnih materialov, slikovnih aplikativ, videoposnetkov, poučne slikovne literature in ustrezno usposobljenih in ustvarjalnih vzgojiteljic doseženi vsi cilji.

Menim, da bi za nadaljnje delo bilo smiselno izvesti projekt v časovno daljšem obdobju, vse dokler bi ostajal interes otrok, kar bi omogočalo raziskovanje dolgoročnih učinkov takšnega pristopa na razvoj trajnostnih, čustvenih in socialnih ter kognitivnih kompetenc pri predšolskih otrocih.

5. Viri in literatura

- Batistič Zorec, M. (2003). Razvojna psihologija in vzgoja v vrtcu.
- Devjak, T., & Polak, A. (2007). Predšolska pedagogika.
- Kroflič, R. (2010). Etična in državljska vzgoja.
- Marjanovič Umek, L., & Zupančič, M. (2004). Razvojna psihologija.
- Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (2025). Kurikulum za vrtce.
- Slovenska mreža Ekošol. (2020). Program Ekošola.
- Štemberger, V. (2013). Gibanje in učenje v predšolskem obdobju.
- Zavod RS za šolstvo. (2011). Kurikulum za vrtce.

PRILOGA 1

PRIPRAVA NA DEJAVNOST V VRTCU

Naziv dejavnosti: Simbolna igra – Živalski vrt pozimi
Starost otrok: 4–6 let
Vzgojiteljica: Tjaša Siter
Trajanje: 30–45 minut
Področja kurikulum: Jezik, Igra (simbolna igra)

1. CILJI DEJAVNOSTI

Cilj iz področja NARAVE:

-Opazujejo in primerjajo lastnosti živih bitij v naravi, živalskem vrtu in v raznolikih strokovnih in literarnih virih ter ob tem doživljajo in spoznavajo, da imajo v domišljijem svetu tudi lastnosti, ki jih v naravi nimajo.

Cilji s področja JEZIKA:

- izražanje v različnih vlogah (veterinar, negovalec, vodič, živali, oskrbnik,...)
- uporaba govora za opisovanje in dogovarjanje
- poslušanje in odzivanje na sogovornike
- širitev besednega zaklada povezanega z živalmi in skrbjo zanje
- sodelovanje v refleksiji in izražanje doživljanja igre

Cilji s področja IGRE:

- razvijanje simbolnega mišljenja in domišljije
- samostojno prevzemanje in menjavanje vlog
- sodelovanje, dogovarjanje in reševanje problemskih situacij
- razvijanje empatije in skrbi za druga živa bitja

2. METODE IN OBLIKE DELA

Metode: simbolna igra, pogovor, razlaga, poslušanje, problemsko učenje, opazovanje, vodenje z vprašanji, refleksija

Oblike dela: frontalna, skupinska, individualna

3. SREDSTVA IN PRIPOMOČKI

- plišaste živali
- velika 3D maketa živalskega vrta (polarna dežela, tropska dežela, akvarij, terarij, gozd, kmetija)
- simbolni materiali za nego, hranjenje, kuhanje, zdravljenje, oskrbo, prodajo kart in informacije
- preproga za sedenje
- umirjeno vzdušje, glasba

4. POTEK DEJAVNOSTI

UVOD – MOTIVACIJA (3–5 min)

Dejavnosti otrok	Dejavnost vzgojiteljice	Dejavnost pomočnice	Sredstva in pripomočki	Metode
Otroci sedijo v krogu, poslušajo uvod, sodelujejo v pogovoru, pozdravu in podajanju vprašanj za aktivacijo	Vodenje pogovora o živalskem vrtu in skupna predstavitev z otroki (dežele, vloge, slušbe, skrbi,...) teme. Aktualizacija z zimo in reševanje problemske situacije ter; postavljanje odprtih vprašanj	Skrbi za mirno vzdušje in organizacijo prostora Pomaga pri pogovori in motivaciji otrok	Blazina	Pogovor, motivacija, odprta vprašanja

Uvodni stavki:

“Ta teden skupaj ustvarjamo naš živalski vrt. Danes pa bomo raziskali, kako je živalim v njem pozimi in kdo vse skrbi zanje.”

Vprašanja za aktivacijo:

- “Kaj mislite – kaj živali pozimi najbolj potrebujejo?”
- “Ali vse živali potrebujejo isto?”
- “Kdo vse skrbi za živali v živalskem vrtu?”

JEDRO – SIMBOLNA IGRA (20–30 min)

Dejavnosti otrok	Dejavnost vzgojiteljice	Dejavnost pomočnice	Sredstva in pripomočki	Metode
Izbira vlog: veterinar, negovalec, kuhar, trener, vodič, žival. Samostojno igrajo, rešujejo probleme.	Mediator: spodbuja, postavlja vprašanja, opazuje, usmerja po potrebi	Razdeli materiale, podpira gibanje otrok, nadzoruje proctor, jih motivira	Plišaste živali, simbolni materiali, 3 D makete živalskega vrta po deželah rekviziti za domišljjsko in simbolno igro	Simbolna igra, problemsko učenje, opazovanje, pogovor, dogovarjanje, lastna aktivnost

Usmerjevalna vprašanja:

- “Kaj ta žival potrebuje pozimi?”
- “Kdo ji lahko pomaga?”
- “Kako boste poskrbeli zanjo?”

ZAKLJUČEK – UMIRJANJE IN REFLEKSIJA (5–8 min)

Dejavnosti otrok	Dejavnost vzgojiteljice	Dejavnost pomočnice	Sredstva in pripomočki	Metode
Umirjanje z dihom, poslušanje meditacije, sodelovanje v refleksiji	Vodi meditativno umirjanje, postavlja refleksijska vprašanja, povzame doživljanje	Skrbi za mirno okolje, nudi podporo pri sedenju/ležanju Otroke spodbuja in motivira k razmišljanju in k odgovorom	Blazine, miren prostor	Meditacija, refleksija, pogovor, opazovanje, lastna aktivnost
Pesmica	vodi petje			

Meditacija:

“Zdaj umirimo naš živalski vrt. Živali počivajo, ker vedo, da je zanje poskrbljeno. Počasi vdihnemo in izdihnemo. Z vsakim izdihom postane naše telo mehkejše in mirnejše....

Ko ste pripravljeni, počasi odprite oči.

Refleksijska vprašanja:

- “Kako ste se počutili, ko ste pomagali živalim?”
- “Katera žival je danes potrebovala največ pomoči?”
- “Kaj ste naredili, da se je žival počutila bolje?”
- “Kaj vam je bilo v igri najlepše?”

Zaključni stavek:

Danes ste pokazali, da znate skrbeti za živali in drug za drugega.

LITERATURA

Izhodišča za načrtovanje vzgojno-izobraževalnega dela v oddelkih otrok za 2 Obdobje šolskega leta 2025/2026. Vrtec Šentjur

Kurikulum za vrtce, (2025). Ljubljana: Ministrstvo za vzgoji in izobraževanje; Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Predstavitev avtorja

Sem Tjaša Siter, profesorica pedagogike in teologije ter vzgojiteljica predšolskih otrok. Zaposlena sem v Vrtcu Šentjur, kjer delam kot vzgojiteljica v skupini predšolskih otrok. Pri svojem delu me vodi skrb za celostni razvoj otroka, spodbujanje varnega in spodbudnega učnega okolja ter razvijanje socialnih in čustvenih kompetenc najmlajših.

Introduction

My name is Tjaša Siter, and I hold a degree in pedagogy and theology. I work as a preschool teacher at the Šentjur Kindergarten, where I am responsible for a group of young children. In my work, I am guided by a commitment to the holistic development of the child, creating a safe and stimulating learning environment, and fostering the social and emotional competencies of young learners.

